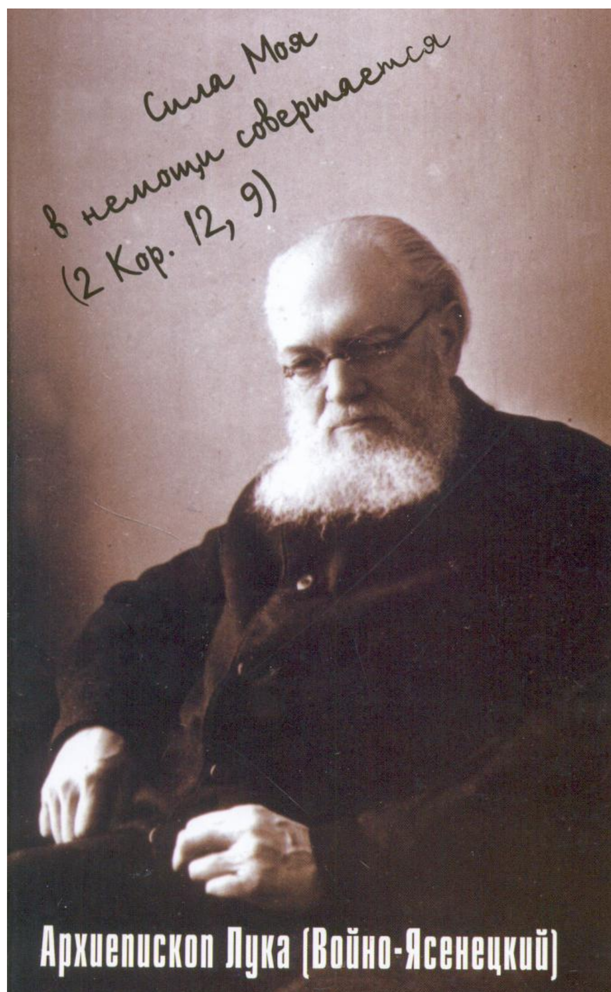
Arhimandritul Nectarie Antonopoulos

Viaţa Sfântului LUCA AL CRIMEII

(1877 - 1961)

- Chirurgul fără de arginți -

Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Părinte GALACTION
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura Biserica Ortodoxă / Editura Egumeniţa

Traducere: Cristian Spătărelu

Tradus după originalul ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΣ ΛΟΥΚΑΣ apărut la ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Cuprins

Sfinţii sunt cele mai depline, cele mai vizibile, cele mai perfecte și, de aceea, cele mai convingătoare apariţii dumnezeiești. (Părintele Justin Popovici)

Medicilor care slujesc cu preoţească jertfire de sine pe omul suferind - căzut, și preoţilor care îngrijesc cu devotament doctoricesc sufletul și trupul omului bolnav dar înviat.

PROLOG

Deseori auzim în jurul nostru, și repetăm și noi, *că lumea s-a stricat, răul stăpânește, societatea noastră a devenit o junglă*. Susţinem chiar că pentru toate relele care se întâmplă în noi și în jurul nostru de vină este societatea noastră *rea*. Uităm însă că societatea e formată din noi - oamenii. Și dacă societatea este *rea*, răspunzătorii principali suntem noi, care prin *faptă* și *cuvânt* proiectăm răul ca model de viaţă.

Iar dacă societatea noastră proiectează răul, există și o altă societate, Biserica

lui Hristos, care proiectează altceva: Sfântul. Nu e întâmplător că zilnic Biserica noastră prăznuiește unul sau mai mulţi sfinţi, chemându-ne să ne apropiem de ei, să-i cunoaștem și mai ales să imităm viaţa lor sfântă.

S-a afirmat foarte corect că Biserica noastră este atelier de sfinţenie. Și, într-adevăr, secole de-a lungul nu a încetat să găsească sfinţi *în toată vremea și în tot locul*. Încă și în epoca noastră antiduhovnicească.

O astfel de creaţie suprafirească a Bisericii noastre ortodoxe este și contemporanul nostru - Sfântul Arhiepiscop și doctor Luca. A trăit într-o perioadă tragică a Bisericii Ruse. Din fragedă tinereţe a descoperit și a trăit sensul duhovnicesc și adevărat al vieţii. A studiat știinţa medicală, a fost hirotonit preot și episcop și s-a dăruit pe sine slujind poporul îndurerat al lui Dumnezeu, tămăduind, învăţând, mângâind, călăuzind.

Despre minunata, învolburata și cutremurătoarea lui viaţă ne scrie în cartea de faţă părintele Nectarie Antonopoulos, egumen al Mănăstirii Sagmata, îndrăgit fiu duhovnicesc și timp de două decenii vrednic colaborator al nostru. Credem că viaţa Sfântului Luca este o mărturie preţioasă și are mult de dat tuturor credincioșilor, dar îndeosebi doctorilor, atât ai sufletelor cât și ai trupurilor. Tocmai de aceea salutăm cu deosebită bucurie editarea acestei cărţi.

Cu binecuvântări părintești,
Ieronim, Mitropolit al Tebei și Levadiei.

Introducere

Calea lui Dumnezeu este o cruce zilnică. Nimeni, deci, nu s-a suit la cer fără osteneală.
(Avva Isaac Sirul, Cuvântul al 4-lea, PGB, pag 14)

Citind această frază minunată, avem simţământul că avva Isaac Sirul descrie drumul martiric al tuturor sfinţilor. Drumul sfinţilor a fost și este mereu drumul jertfei, al muceniciei, adică al crucii. Numai crucea conduce la Hristos și doar purtând crucea poate cineva să-L urmeze pe Acesta. „*Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să*-ș*i ia crucea* ș*i să urmeze Mie*” (Marcu 8, 34).

Pentru lume, crucea lui Hristos pare grea, neînţeleasă, *nebunie* (1 Corinteni 1, 18). De aceea, ori o ponegresc, ori se străduiesc să o ocolească. Îndeosebi pentru creștini, a doua variantă, ocolirea, este o ispită puternică. Și *stăpânitorul acestei lumi* (Ioan 16, 11), *cel care înșeală toată lumea* (Apocalipsa 12, 9), se pare că-i războiește în zilele noastre cu această ispită vicleană.

În Apocalipsa lui Ioan se menţionează numărul Anticristului, care provoacă astăzi discuţii nesfârșite și încercări de tâlcuire. Ne vom opri la o tâlcuire care poate că multora le scapă. În textul Apocalipsei, cifra aceasta este notată cu litere grecești χξστ: Nu e întâmplător că literele acestea sunt iniţialele propoziţiei: χριστός ξένος σταυρού (Hristos străin de cruce). Ispita contemporană *modernă* a diavolului este mai blândă și, de aceea, mult mai vicleană și primejdioasă. Se străduiește să-i convingă pe creștini să-L primească pe Hristos inofensiv, care nu are legătură cu jertfa, cu spiritul de sacrificiu, cu mucenicia, cu mărturisirea.

În epoca noastră, epoca dezorientării, pătimirile sfinţilor care nu s-au conformat acestei ispite sunt deosebit de preţioase, pentru că ne trezesc. O astfel de

mucenicie cutremurătoare este și viaţa arhiepiscopului Luca. A trăit în perioada de pătimire a Bisericii Ruse. Om de știinţă valoros și faimos, profesor de chirurgie, în ceas de cumpănă, când s-a aflat în faţa dilemei și trebuia să aleagă pe Hristos Cel cu cruce ori pe cel fără cruce, L-a preferat pe primul. A ridicat crucea mărturisirii și a apucat pe drumul Golgotei. *Am iubit pătimirea*, îi scria fiului său. Și, într-adevăr, s-a dovedit martir și mărturisitor. Prigoanele, calomnierile, suferinţele, peripeţiile incredibile, anchetele istovitoare, întemniţările, torturile, deportările, exilările, îl uimesc pe cititorul vieţii sale. Chipul lui sfinţit și viaţa martirică au foarte mult de oferit creştinului contemporan și mai ales celor care și-au dedicat viaţa slujirii lui Dumnezeu și poporului Său, îndeosebi a omului suferind.

Pe Sfântul arhiepiscop și doctor Luca l-am cunoscut întâmplător. În verile anilor 1996 și 1997 am întreprins cu tinerii din Centrul de Tineret din Mitropolia Tebei două excursii de pelerinaj în Ucraina și respectiv Rusia. Ajungând în Crimeea, i-am auzit pe preoţi și pe oamenii simpli vorbindu-ne pentru prima dată despre veșnic-pomenitul păstor al lor. Discuţiile acestea au fost primul îndemn și au constituit primele însemnări, primul material pentru scrierea vieţii sale. Într-o mănăstire din Crimeea am găsit prima carte, care a circulat, despre arhiepiscopul Luca, autobiografia lui cu titlul „Am iubit pătimirea". În anul următor, într-o mănăstire din Moscova, am aflat și o a doua carte, a ieromonahului Vasile Marousiak, cu titlul „Un chirurg sfânt". Cercetarea noastră s-a extins și la alte surse. Mulţi scriitori, creștini ori nu, ne-au dat și alte informaţii necesare pentru înţelegerea epocii și a împrejurărilor. O nouă călătorie în Crimeea, în luna mai 1998, ne-a oferit date noi. Câteva intervenţii în textele de început, precum și adăugiri din textele altor scriitori, au fost considerate absolut necesare pentru înșiruirea cronologică a evenimentelor și pentru lămurirea unor neclarităţi.

Cititorului, îndeosebi celui tânăr, care se află, cronologic, destul de departe de evenimentele, de climatul și de împrejurările epocii, fără aceste adăugiri i-ar fi fost foarte

greu să înţeleagă multe laturi ale vieţii învolburate a Sfântului arhiepiscop Luca.

Dezvăluind trăirea Sfântului publicului elen, exprimăm mulţumiri calde Prea Sfinţitului arhiepiscop al Simferopolului și Crimeii - Lazaros, pentru susţinerea și contribuţia lui, ierodiaconului Vasile Marousiak, scriitorul biografiei în rusește, pentru înmânarea importantelor date, material fotografic și altele, doamnelor Natalia Nicolau, Marina Mumlage și Fana Polimeru, care s-a îngrijit de traducerea textelor din limba rusă în greacă, casei editoriale Akrita, care a îngrijit ediţia de faţă, medicilor G. Papazahos, G. Lakiotis, K. Kourtis, L. Ananikos și T. Alexandrovna, precum și tinerilor din Centrul de Tineret al Tebei pentru preţiosul ajutor și colaborarea lor.

Arhimandrit Nectarie
11 iunie 1998

Întru pomenirea Sfântului Luca,
doctor și arhiepiscop al Simferopolului și Crimeii.

Notă introductivă pentru ediția a 4-a grecească

Sfântul arhiepiscop Luca este un dar oferit de Dumnezeu Bisericii Lui, care traversează o epocă în care sfinţenia este considerată vis de neîmplinit. Chipul lui minunat, măreţia lui sfântă provoacă zbucium, uimire, dar și alinare dumnezeiască. Scriitorul amator și incomplet greu poate să urce la înălţimea și să coboare în profunzimea Sfântului. Însă, are datoria să încerce. Cu slabele sale puteri, scriitorul acestor rânduri s-a străduit și, mai ales, a iubit, a fost atras și încântat. Asta o arată și succesul cărţii, criticile pozitive, dar și epistolele emoţionante care au ajuns în mâinile noastre.

Terminând prima scriere, am avut simţământul că, în ciuda volumului mare al manuscriselor, întreaga cercetare și prezentare a vieţii și operei sfântului are multe lipsuri și unele goluri. Și asta pentru că posibilităţile noastre au fost limitate. Bibliografia foarte puţină și distanţa mare nu ne-au permis mai multă cercetare. Însă, în intervalul care a trecut, ni s-a dat ocazia să vizităm de repetate ori Simferopolul și, astfel, cu ajutorul sfântului, să găsim noi date din viaţa lui, unele desigur foarte importante, îndeosebi în ceea ce privește activitatea lui medicală. În afară de noile mărturii ale oamenilor pe care i-am cunoscut de curând în Crimeea, am avut prilejul să găsim două texte foarte importante, al profesorului și academicianului I.A. Kassirski și al jurnalistului M. Popovski, care au decodificat și luminat multe ascunzișuri neștiute ale vieţii sfântului Luca și au acoperit unele goluri. Desigur, avem din nou impresia că biografia este incompletă și nici nu se poate altfel. Un chip atât de mare și o viaţă atât de zbuciumată nu e cu putinţă să se mărginească într-o carte, oricât de groasă ar fi ea.

În ediţia a 4-a nu am considerat necesar, nici nu a existat vreun motiv să scoatem ceva ori să aducem unele schimbări. Textul de început a rămas același. În textul de faţă au fost adăugate datele noi precum și material fotografic, rar și preţios, pe care ni

l-au oferit oamenii simpli din Simferopol.

Nădăjduim că toată această străduinţă va ajuta astfel încât chipul măreţ al sfântului Luca, medicului și păstorului contemporan să se înfăţişeze mai întregit.

CAPITOLUL 1

Vârsta de început și învățătura

Înainte de a te fi zămislit în pântece, te-am cunoscut, și înainte de a ieși din pântece, te-am sfinţit... (Ieremia 1, 5)

Originea - Anii copilăriei

Sfântul arhiepiscop Luca, purtând numele Valentin al lui Felix Voino-Iaseneţki, s-a născut la 14/27 aprilie 1877 (calendarul vechi). Patria lui pământească a fost orașul Kesţ, vechiul Ponticap, așezământul Milisilor, care se află la capătul estic al peninsulei Crimeea și unește Pontul Euxin cu Marea Azov. Strămoșii lui au fost oameni cu renume, numele Iaseneţki fiind cunoscut din secolul al 16-lea. Au slujit la curţile împăraţilor Poloniei și Letoniei. Dar lucrurile lumești sunt foarte nestatornice. Urcării îi urmează decăderea și invers, întrucât *toate sunt mai slabe decât umbra, toate mai înșelătoare decât visele* (Sfântul Ioan Damaschin, *Idiomela întâi pentru morţi*). Și această renumită familie, încet-încet, a căzut în sărăcie și mari lipsuri. Bunicul său, Valentin Felixovici, a trăit în regiunea Manghilev, într-o izbă (casă rusească tradiţională construită din trunchiuri de copaci) săracă și a fost morar. Fiul lui (tatăl arhiepiscopului Luca), Felix Stanislavovici, căutând o soartă mai bună, s-a hotărât să plece din satul său cel sărac. A studiat farmacologia și, când a terminat, și-a deschis farmacie cu speranţa că-și va putea îmbunătăţi situaţia economică și că el și familia sa vor trăi mai bine. Din păcate,

speranţele lui nu s-au adeverit. Farmacia nu a mers bine și după 2 ani a fost nevoit s-o abandoneze. A devenit funcţionar public de stat și până la moartea sa a lucrat în servicii publice.

La sfârșitul deceniului 1880, familia Voino-Iaseneţki se mută în capitala Ucrainei, Kiev, leagănul creștinismului rusesc, locul unde au trăit Sfântul Vladimir și marii asceţi ai Lavrei Pecerska. Soţii Voino-Iaseneţki au dobândit 5 copii: 3 fii și 2 fiice.

Atmosfera religioasă a familiei avea o particularitate. Felix Stanislavovici era romano-catolic. Om calm, liniștit, care, după cum se pare, nu a încercat să impună copiilor convingerile lui. Sfântul Luca notează în autobiografia sa:

„Tatăl meu era romano-catolic, om foarte evlavios. Mergea des la biserica romano-catolică și se ruga îndelung acasă. Era un om cu o rar întâlnită curăţie a inimii, nu vedea urâţenie duhovnicească în nimeni, avea încredere în toţi, chiar dacă în funcţia pe care o ocupa era înconjurat de mulţi oameni necinstiţi. În familia noastră ortodoxă, ca romano-catolic ce era, se simţea oarecum înstrăinat”.

Mama, Maria Dimitrievna, din neamul Koundrin, era ortodoxă. Credinţa ei se manifesta îndeosebi prin *fapte bune*. Se interesa în mod deosebit de cei întemniţaţi. Gătea acasă mâncare, pâine, dulciuri, și le trimitea în pușcării ca să fie împărţite celor închiși. În afară de asta, le dădea ocazia să câștige bani, trimiţându-le material pentru a coase saltele. Și, când aceștia își terminau pedepsele și erau eliberaţi, se interesa să le găsească de lucru și îi trimitea la oameni cunoscuţi de ea, ca să lucreze și să se reîncadreze în societate. (*Arhipelagul Gulag*, Aleksandr Soljeniţîn, Editura Papiros, paginile 287-288: Vizita în închisori și oferirea de daruri pentru cei întemniţaţi era o frumoasă și veche tradiţie rusească care, din păcate, s-a pierdut după Revoluţia din Octombrie. Soljeniţîn scrie: „Între cele mai îndrăgite discuţii din închisoare sunt cele care se referă la tradiţia acesteia,

adică la cei care au trăit aici înaintea noastră. Îl avem împreună cu noi pe Fastenko, și de aceea auzim aceste povestiri direct de la sursă. Ceea ce ne emoţionează mai mult este că odinioară toţi cei de aici considerau o cinste faptul că sunt deţinuţi politici, și nu numai că adevăratele lor rude nu îi negau, dar chiar fete necunoscute mergeau și reușeau să-i vadă, prefăcându-se că sunt logodnicele lor. Și obiceiul acela vechi al pachetelor de sărbători date deţinuţilor? Nimeni din Rusia, la sfârșitul Postului Mare, nu uita să le aducă deţinuţilor necunoscuţi un pachet pentru cantina comună a închisorii. Le duceau șuncă, pite, plăcinte cu carne, cozonaci. Chiar și câte o babă săracă le ducea vreo 10 ouă vopsite și i se ușura inima. Unde este această bunătate rusească? I-a luat locul conștiinţa politică! Atât de sălbatic și incredibil au reușit să înspăimânte poporul nostru, încât s-a dezobișnuit să se intereseze de cei care suferă. Acum, așa ceva ar părea o nebunie. Ia propuneţi acum, de sărbători, să se organizeze în vreo instituţie chetă pentru deţinuţii închisorii locale; o vor lua aproape ca pe o revoltă antisovietică! Iată în ce măsură ne-am sălbăticit! Cât de preţioase erau pentru deţinuţi aceste daruri de sărbători! Nu numai pentru că le procurau mâncăruri gustoase, dar și pentru că le făureau sentimentul cald că cei de afară se gândesc la ei și le poartă de grijă".)

În primul război mondial, lua și fierbea cantităţi mari de lapte pe care le împărţea soldaţilor răniţi. Deși era femeie credincioasă și se ruga fierbinte acasă, nu vroia să meargă la biserică. Cauza a fost un eveniment dureros. Fiica ei cea mai mare, șocată de unele întâmplări nefericite, a avut un dezechilibru nervos și a căzut de la etajul al 3-lea al casei, rănindu-se grav. Și-a spart șoldul, și-a rupt mând și impactul i-a produs mari vătămări la rinichi. Douăzeci de ani mai târziu și-a găsit moartea prin complicaţii la litiaza biliară. Mama ei, după înmormântare, a pregătit coliva și a venit la biserică pentru a săvârși pomenirea. Însă, din păcate, în faţa ochilor săi, unii preoţi și laici s-au certat și s-au comportat urât. Nu i-au respectat durerea. Maria Dimitrievna s-a scandalizat și, de atunci, s-a ferit să mai meargă la biserică.

Fiica ei cea mai mică a rămas până la sfârşit credincioasă şi evlavioasă, iar cei doi fraţi ai Sfântului Luca, avocaţi de meserie, au rămas indiferenţi. Credinţa lor se limita la a merge la biserică de sărbătorile mari.

Încă din anii copilăriei au apărut marile deosebiri în caracterul lui Valentin (Sf. Luca) comparativ cu al celorlalţi fraţi ai lui, mai ales în verile în care se duceau la ţară, în Kitaevo. Fratele cel mare, Vladimir, iubea viaţa lumească. Nu vroia să meargă la ţară. Atmosfera saloanelor îi era mai plăcută. Pavel, din contră, iubea foarte mult casa de la ţară, îi plăcea să facă plimbări cu barca pe Nipru şi să pescuiască ori să înoate. Valentin îi aducea la ţară pe prietenii săi pictori, care proveneau din familii sărace. Pictau diferite lucruri şi discutau despre lumină, despre culori, despre noile tendinţe ale picturii. Mai târziu, după cum vom vedea, încerca să imite viaţa ţăranilor. Lucra împreună cu ei şi rareori stătea la masă cu ai lui. Prefera să mănânce cu ţăranii săraci, în grajduri, mâncarea lor simplă - roşii şi cartofi.

Iarna continua să trăiască sobru şi simplu. Evita tovărăşiile, vizitele, teatrele. Când cineva venea la ei acasă, Valentin se refugia în atelierul lui şi picta. Faţă de fete avea un respect adânc şi evita comunicarea cu ele. Gimnaziul nr. 2, în care studiau toţi fraţii, era una din cele mai bune şcoli, cu cei mai buni profesori şi cei mai talentaţi elevi. La examenele de diplomă, din primăvara anului 1896, rezultatele lui la algebră şi geometrie erau cele mai slabe dintre toţi elevii. La amândouă obiectele a luat nota cea mai mică.

Dimpotrivă, fratele lui, Pavel, studia cu mare uşurinţă, memora fără efort lecţiile, era foarte sociabil, cânta frumos şi interpreta la chitară. Valentin părea nesociabil, tăcut. Aproape toţi îl considerau un copil cu însuşiri moderate, de la care nu te poţi aştepta să facă ceva serios în viaţă. În ceea ce priveşte problemele credinţei şi moralei, exista o libertate absolută. Părinţii păstrau credinţa şi tradiţiile lor. Se distingeau prin caracterul, cinstea şi responsabilitatea lor. Lăsau îndeosebi viaţa şi exemplul lor să vorbească copiilor.

Micul Valentin și viitorul arhiepiscop Luca a crescut în acest mediu familial cu specific religios. Povestește el însuși:

„În familia mea nu primisem învăţătură religioasă și dacă vorbim despre moştenire religioasă, poate că am primit-o într-un fel de la evlaviosul meu tată”.

Însă, ceea ce a avut o influenţă decisivă asupra sufletului său a fost vestita mănăstire Lavra Peșterilor. Mănăstirea se întinde pe o fâșie verde și mare de 280 de hectare în orașul Kiev, exact deasupra râului Nipru. E vorba de un mare ansamblu de clădiri care găzduia mii de monahi. Dincolo de valoarea arheologică și interesul pe care îl provoacă vizitatorului, Lavra deţine tezaure duhovnicești unice. În două mari catacombe, cu coridoare înguste și labirintice și cu mulţime de paraclise, se păstrează multe sfinte moaște nestricăcioase, care produc pelerinului mare cucernicie. Lavra este cu adevărat un loc sfinţit de rugăciunile, asceza și lacrimile nenumăraţilor sfinţi care au trăit acolo în cele 10 secole ale vieţii ei. E firesc să atragă mii de închinători care sosesc din toate părţile Rusiei și Ucrainei dar și din exterior. Pelerinajul la Lavra a fost și este visul fiecărui credincios, fiind considerat ca o mare binecuvântare.

Așadar, Lavra Pecerska a fost dintotdeauna centrul vieţii bisericești a Kievului și nu numai. Întreaga viaţă și mișcare, tradiţia monahală vie care continuă de secole, bucuria și binecuvântarea sfinţilor și a sfintelor lor moaște au acţionat decisiv asupra micului Valentin Voino-Iaseneţki și au completat lipsurile învăţăturii creștine din familie. Valentin a trecut prin peripeţiile lui. Om talentat, foarte inteligent (chiar dacă nu părea în anii de școală), suflet neliniștit, cu patimă pentru viaţă și adevăr, nu a încetat să caute și să cerceteze autenticul și esenţialul.

Primele căutări

În anii copilăriei a manifestat talent și patimă pentru pictură. Învăţa la gimnaziu și studia în paralel și la Academia de Arte din Kiev. Adolescent încă, a participat la o expoziţie periodică și a prezentat un mic tablou ce înfăţișa un bătrân cerșetor cu mâna întinsă. Pictura îl atrăgea ca un magnet și, terminând gimnaziul, a hotărât să studieze la Academia de Arte din Sankt Petersburg. În continuare povestește el însuși:

Dar, în perioada examenelor de intrare (admitere), m-au cotropit gândurile și mă întrebam dacă am ales drumul potrivit în viaţă. Această scurtă ezitare a luat sfârșit când am hotărât că nu am dreptul să mă ocup cu ceea ce-mi place și că trebuie să mă ocup cu ceva care să fie spre folosul celor suferinzi. Astfel, i-am trimis o scrisoare mamei mele, din Academie, în care îi împărtășeam dorinţa mea de a mă înscrie la Școala de Medicină, dar acolo toate locurile se ocupaseră deja și îmi propuneau să mă înscriu la Școala Științelor Fizice, cu perspectiva de a mă transfera la Școala de Medicină. Am refuzat deoarece aveam o mare repulsie faţă de științele fizice și un interes viu pentru științele filologice, îndeosebi pentru teologie, filozofie și istorie. De aceea am și preferat să mă înscriu la Școala de Drept și, în decursul unui an, am urmărit cu mare interes lecţiile de istorie și filozofia dreptului, economie politică și drept roman.

Dar, peste un an, am simţit că mă atrage iarăși pictura. M-am dus la Monaho unde m-am înscris la școala particulară a profesorului Kvir. Însă, în 3 săptămâni, nostalgia m-a adus înapoi în Kiev unde, împreună cu niște prieteni de-ai mei, pentru încă un an, m-am ocupat intens cu pictura.

În perioada aceasta, credinţa lui a început să se manifeste mai puternic. În fiecare zi vizita Lavra, precum și alte biserici din Kiev, și picta ceea ce vedea. A făcut multe desene, proiecte și schiţe de oameni în timp ce se rugau sau schiţe ale pelerinilor

evlavioși ai Lavrei Pecerska, care veneau de foarte departe. Și, oriunde găsea - pe drumuri, în pieţe, în târguri, în tramvai - urmărea trăsăturile feţei, ale formelor, ale mișcărilor, și, întorcându-se acasă, făcea proiecte. Acestea i-au adus și primul premiu al Academiei de Arte.

Însă neliniștile interioare nu au încetat să-l chinuiască. După cum povestește:

„Pentru a mă odihni de această lucrare a mea, făceam în fiecare zi plimbări de aproximativ 2 kilometri de-a lungul râului Nipru, cugetând la chestiuni filozofice și teologice. Desigur, aceste gânduri nu mă duceau nicăieri...”.

În perioada aceasta, marele scriitor Lev Tolstoi se afla în culmea gloriei. Valentin a fost fermecat de ideile lui Tolstoi și a început să fie direct influenţat. Încerca să aplice ideile lui Tolstoi în viaţa cotidiană. Acest lucru a provocat reacţia mamei lui. La 30 septembrie 1897, Valentin i-a scris o scrisoare lui Tolstoi în care îi cerea să îl susţină și să o influenţeze pe mama lui care nu era de acord cu părerile sale și cu ideile marelui scriitor. Îl ruga, desigur, pe Tolstoi să-i dea voie să meargă pe domeniul lui și în casa unde locuia, la Iasnaia Poliana (învăţătura lui Tolstoi se transmitea mult pe acea vreme și, la sfârșitul secolului 19, Iasnaia Poliana aproape că devenise loc de pelerinaj) și să trăiască acolo ca ucenic al lui! Însă, pronia lui Dumnezeu nu a îngăduit așa ceva. O carte a lui Tolstoi a fost în stare să-l prăbușească pe idolul său și să schimbe direcţia drumului. Să-l lăsăm din nou pe el să ne vorbească despre acest eveniment determinant:

„În aceeași perioadă m-a fascinat învăţătura morală a lui Lev Tolstoi și pot să spun că devenisem un susţinător fanatic al lui: dormeam pe podea, pe un covor, și vara, când mergeam la ţară, coseam iarba și secara, străduindu-mă să armonizez mișcările mele cu ale ţăranilor. Dar iniţierea mea în ceea ce propaga Tolstoi nu a ţinut mult, doar până ce am citit lucrarea lui interzisă, editată în străinătate, cu titlul „*În ce constă credinţa mea*”, în care batjocorirea ortodoxiei mi-a produs repulsie. Am înţeles imediat că Tolstoi era

eretic, că învăţătura lui se distanţează mult de înţelesul real al creştinismului".

În paralel cu studiile și căutările lui, cerceta cu deosebită sârguinţă Sfânta Scriptură. Multe locuri din Evanghelie îl fascinau. Le sublinia cu cerneală roșie. Această Evanghelie a păstrat-o până la sfârșitul vieţii lui, a devenit tovarășul său nedespărţit. În special însă, atunci, un fragment din Evanghelia după Matei l-a cutremurat și a simţit prima mare emoţie, prima chemare a lui Dumnezeu pe drumul slujirii: „Și văzând (Iisus) mulţimile, I S-a făcut milă de ele, că erau necăjite și rătăcite ca niște oi care n-au păstor. Atunci a zis ucenicilor Lui: Secerișul este mult, dar lucrătorii sunt puţini. Rugaţi, deci, pe Domnul secerișului ca să scoată lucrători la secerișul Său" (Matei 9, 36-38).

Iată cum descrie sentimentele lui:

„Multe locuri din Evanghelie m-au impresionat puternic... Dar nimic nu se putea compara cu impresia adâncă pe care mi-a provocat-o acest pasaj. Inima mi-a tresărit și am rostit în șoaptă: „O, Doamne! Îţi lipsesc lucrătorii?". Mai târziu, când am devenit unul dintre lucrătorii viei Domnului, eram sigur că acest text din Evanghelie a fost prima chemare a Domnului ca să mă dedic slujirii Lui".

Studii medicale

În inima lui se distingea deja un interes sporit pentru slujirea aproapelui, a seamănului. Medicina a început să-l atragă. Însă un nou curent i-a apărut la orizont: mișcarea narodnicanilor. (În *Marea Enciclopedie Sovietică*, Editura Academia, 1981, paginile 603-606, cuvântul *narodniki* provine din *narod*, care înseamnă popor. E vorba de o mișcare republicană populară, îndeosebi a intelectualilor și funcţionarilor publici din Rusia ţaristă, ai cărei membri aveau scopul de a se pune în slujba poporului simplu. Mișcarea a început cu multe acţiuni în interesul poporului, dar a evoluat diferit. Mulţi narodnici au urmat calea revoluţionară și au pregătit terenul pentru bolșevici. Primii narodnici au scos operele lui Marx și Engels în limba rusă. „Lenin a subliniat rolul narodnicilor revoluţionari ca promotori ai social-republicanismului, i-a arătat pe narodnicii liberali ca așa-ziși *prieteni ai poporului*, care au părăsit tradiţiile revoluţionare, și a dovedit că mișcarea narodnicilor, care în epoca lui era un fenomen social-politic progresist, în anii 1990 s-a transformat în teorie reacţionară. Lenin, prin dezvăluirea ideologiei narodnicilor, s-a implicat în instaurarea marxismului în mișcarea revoluţionară rusă”.)

Valentin a hotărât să se ocupe, cât se poate mai repede, cu ceva care ar fi putut să dăruiască și să folosească oamenilor simpli. Se visa infirmier sau învăţător în vreun sat sărac. Mișcarea narodnicanilor îl emoţiona. Așadar, l-a vizitat pe directorul școlilor primare, i-a împărtășit gândurile sale și l-a rugat să-l bage într-una din școlile vreunui sat sărac. Directorul, om cu o isteţime deosebită, a observat stările interioare, dar și harismele tânărului Valentin. L-a îndepărtat de mișcarea narodnicanilor și l-a îndemnat să studieze medicina. Astfel, se gândea, ar fi putut fi de folos sătenilor săraci, a căror îngrijire medicală era foarte rea. Însă, exista un obstacol serios: repulsia lui faţă de știinţele fizice.

Spune chiar el:

„Şi totuşi m-am împotrivit acestei repulsii şi m-am înscris la Şcoala de Medicină a Facultăţii din Kiev. Când studiam fizica, chimia şi alte ştiinţe asemănătoare, aveam senzaţia că oblig creierul meu să asimileze lucruri care îi erau total străine. Îmi simţeam creierul ca pe o minge de cauciuc, simţeam cum se străduia să respingă aceste noţiuni, care îi erau atât de necunoscute. Şi totuşi luam doar note foarte bune".

În 1989 îşi începe studiile la Facultatea din Kiev, care purta numele Sfântului Vladimir. În ultimele două secole, Facultatea din Kiev s-a dovedit a fi una dintre cele mai bune instituţii ale ţării. Era vestită pentru profesorii cei mai buni şi pentru nivelul excelent al studiilor. În această instituţie strălucită i-a fost dat lui Valentin să studieze. Foarte curând se distinge de ceilalţi colegi prin inteligenţa, însuşirile, rezultatele şi caracterul său.

Mai târziu, colegii lui l-au ales preşedinte al comitetului studenţesc. Cauza acestei alegeri a fost o întâmplare petrecută în şcoală. Pe când se aflau în anul 3, un coleg de-al lui, polonez, l-a lovit pe un alt coleg - evreu de origine. Valentin s-a întristat. Când s-a încheiat ora, s-a ridicat şi a cerut cuvântul. A primit permisiunea. Toţi studenţii s-au întors spre locul în care şedea iar în sală s-a făcut linişte deplină. A vorbit cu patimă, a condamnat fapta studentului polonez, a vorbit despre valoarea moralei, a accentuat caracterul pe care trebuie să-l aibă orice om şi mai ales un medic, iar la urmă a reamintit de *marele Socrate, care nu s-a tulburat deloc când soţia lui i-a turnat în cap un vas cu apă murdară*. Studenţii s-au entuziasmat de vorbele lui şi, într-un glas, l-au ales preşedinte.

În anii 1902-1903, Kievul a fost zdruncinat de răscoale şi manifestaţii studenţeşti. Studenţii au intrat în conflict cu poliţia şi armata. Situaţia a devenit insuportabilă. Profesorii protestau împotriva dezmăţului. Autorităţile au luat unele măsuri. Întreruperea alocaţiilor studenţeşti, pierderea anului, chiar şi exmatricularea de la

Facultate. Valentin, împreună cu fraţii lui, a luat parte la cea mai mare manifestaţie. Însă pentru el aceasta a fost prima și ultima. Nu îl exprimau demonstraţiile în masă, de obicei direcţionate, nici violenţa.

În domeniul studiilor excela. Interesul lui s-a întors foarte devreme către anatomie, cum el însuși povestește:

„La un moment dat a început să mă intereseze mult anatomia. Studiam oasele, le desenam, și acasă modelam imitaţii ale lor, din argilă. Autopsiile pe care le făceam îi impresionau pe toţi colegii mei, chiar și pe profesor. Deja în al doilea an de studii prietenii mei hotărâseră că voi deveni profesor de anatomie și această profeţie a lor s-a împlinit. Douăzeci de ani mai târziu deveneam profesor de anatomie topografică și de chirurgie. În al 3-lea an de studii, m-am ocupat mult de examenele anatomice pe cadavre. Talentul meu de a desena detalii și iubirea pentru formă s-au transformat în iubirea mea pentru anatomie și în munca delicată, aproape artistică, pe care o făceam pe cadavre. Dintr-un pictor neîmplinit devenisem un foarte reușit anatomist și chirurg".

La examenele de diplomă a excelat. Profesorii se minunau de el, iar profesorul de chirurgie i-a spus: „Doctore, acum aveţi mai multe cunoştinţe decât mine, întrucât ştiţi perfect toate ramurile ştiinţei medicale, pe când eu am uitat multe, în special cele care nu privesc specializarea mea".

Spre sfârșitul vieţii sale, arhiepiscopul Luca și-a amintit și de o întâmplare petrecută atunci când dădea examene pentru diplomă: Numai la lecţia de chimie medicală (acum obiectul acesta se numește biochimie) am luat notă medie. La teorie am fost foarte bun, dar trebuia să mai fac și analiza urinei. Așa cum se obișnuia prin tradiţie, din păcate, funcţionarul laboratorului, în schimbul unor sume de bani, le spunea studenţilor ce trebuie să se găsească în eprubeta fiecăruia și în felul acesta știam și eu că în urina pe care o analizam existau hidranţi de carbon. Și, totuși, printr-o mică greșeală pe care am făcut-o,

reacţia chimică a lui Tromer nu s-a desfăşurat bine şi când profesorul m-a întrebat, fără să mă privească „Așadar, dumneavoastră ce aţi găsit?” - aş fi putut spune că am găsit hidranţi de carbon, dar eu am zis că după reacţia chimică a lui Tromer nu s-au găsit hidranţi în urină. Această singură notă slabă nu m-a împiedicat să iau diploma de medic cu calificativul faorte bine la toate celelalte materii.

(Cred că s-a întâmplat astfel, prin voia lui Dumnezeu, ca Valentin să nu ia parte la prefăcătoria comună, la aranjarea cu bani a rezultatului, ci să fie corect în toate. Altfel, această abatere de la etică îl putea mustra pe conştiinţă mereu.)

CAPITOLUL 2

Prima perioadă de dăruire

„...au studiat cum se cuvine meşteşugul medicinii şi au început îndată lucrarea lor filantropică. Nu au căutat însă să vindece trupuri, cât mai ales suflete, propovăduind pretutindeni și în continuu numele lui Hristos”. (Sinaxarul Sfinţilor Doctori fără de arginţi)

În slujba omului suferind

Viitorul tânărului medic se deschide strălucitor în faţa lui. Propunerile sunt multe. Însă nu-l atrag nici slava, nici titlurile, nici banii. Scopul lui era mereu slujirea omului suferind și îndeosebi a săracului. Și, după cum vom vedea, viaţa lui a fost zugrăvită de o iubire de oameni autentică și adâncă, ce ajungea până la sacrificiu. Când a primit diploma de licenţă, în primăvara anului 1903, colegii l-au întrebat ce are de gând să devină, răspunsul lui a fost: *Medic comunal. Vreau să trăiesc ca medic simplu, în provincie.*

Colegii săi au fost surprinși și i-au zis cu uimire: „Cum o să devii medic comunal? Tu ești născut să devii om de știinţă”.

Mărturisește el însuși:

„Aceste cuvinte m-au rănit, deoarece arătau că nu înţeleseseră că eu studiam medicina doar cu scopul de a deveni un doctor de ţară, sătesc, ca să-i ajut, toată viaţa, pe

oamenii săraci”.

Situaţia oamenilor din provincie era atunci foarte grea. Cea mai mare problemă era orbirea. Satele rusești, în lipsa regulilor de bază ale sănătăţii și curăţeniei, din cauza neajunsurilor și a sărăciei, au fost dintotdeauna focarele trahomului care a adus orbirea. Multe din victimele acestei boli cerșeau pe drumuri. Această dureroasă rană populară îl sensibilizase mult pe tânărul medic și, de aceea, imediat după examenele de licenţă, a început să urmeze cursurile Clinicii de Oftalmologie din Kiev. Și-a pus cu abnegaţie serviciile în slujba clinicii, în cabinetele de urgenţă, la chirurgie și nu numai acolo. Nevoile oamenilor erau multe, de aceea aducea bolnavi acasă la el. Sora lui povestește: „Apartamentul nostru s-a transformat, pentru o vreme, într-un cabinet oftalmologic provizoriu. Bolnavii erau întinși în camere ca în corturi. Valentin îi trata iar mama noastră îi îngrijea”.

Era epoca intenselor confruntări și a frământărilor revoluţionare. Circula atunci ideea că pentru tot răul care se menţine în jurul nostru sunt vinovaţi ceilalţi. Răspunderea personală, sentimentul că tot ce se întâmplă în lume, fie bun, fie rău, ne privește pe toţi, începuse să slăbească în sufletul oamenilor. Răspunderea personală a fost înlocuită treptat cu violenţa. Puterii liniștite a dragostei i-au luat locul ura și răscoala sângeroasă. Însă Valentin, ortodox înflăcărat, vedea diferit lucrurile, cu o rar întâlnită maturitate duhovnicească. Profesorul Kassirski scrie despre această întorsătură critică:

„Studiile și începutul activităţii lui au coincis cu anii grei ai revoluţiei din 1905, cu războiul ruso-japonez. Dar furtuna revoluţiei a trecut pe lângă el. Fără îndoială, conștientiza lumea imperfectă din jurul său, vedea nenumăratele nedreptăţi, înţelegea înapoierea și sărăcia uriașei și puternicei ţări, dar trăia ca și când ar fi rămas închis într-o lume a lui, modelată de atunci în conștiinţa și sufletul său. De atunci a avut convingerea că izbânda asupra răului, a nedreptăţii sociale, a asupririi, a războaielor catastrofale, putea

fi adusă doar de umanismul creştin, de filantropie, de iubire, de credinţa creştină, întru care toţi oamenii trebuie lăsaţi liberi”.

Studenţia lui în Clinica de Oftalmologie, aproape de medici cu experienţă, corelată cu sârguinţa lui, s-a dovedit preţioasă. Tânărul Valentin, într-o nespus de scurtă perioadă de timp, și-a însușit bogate cunoştinţe medicale și experienţă, pentru care alţii aveau nevoie de mult mai multă vreme.

Înainte de a apuca să fie repartizat ca medic comunal, a izbucnit războiul ruso-japonez. Cauza războiului ruso-japonez a fost intenţia Rusiei de a se întinde spre Asia Răsăriteană, lucru ce a provocat reacţia Japoniei. La 8 februarie 1904, marina japoneză a atacat-o pe cea rusă în portul Port-Arthur. Operaţiunile militare au durat, cu pauze, mai mult de 1 an. Armata japoneză a dominat în organizare, instruire și entuziasm, și drept urmare a condus armata rusă la înfrângeri umilitoare. Mii de ruși au fost răniţi și omorâţi. Războiul s-a încheiat prin tratatul de pace semnat la Portsmuth, pe 5 septembrie 1905.

Tânărul doctor s-a oferit atunci să slujească voluntar în detașamentul Crucii Roșii. S-a întâlnit cu profesorul de chirurgie Morozov, care voia să completeze detașamentul cu cei mai buni elevi ai săi, pentru a-i ajuta pe soldaţii răniţi. Astfel, medicii împreună cu un grup de infirmieri ai Crucii Roșii, au plecat spre Orientul Îndepărtat, la 30 martie 1904. Călătoria cu trenul a durat o lună. S-au instalat în orașul Ţita și el a început să lucreze ca chirurg într-un spital militar cu 200 de paturi, în care, prin intermediul căilor ferate siberiene, erau transportaţi răniţii din război. În spital se aflau două secţii de chirurgie. Una era condusă de un chirurg experimentat din Odessa, iar cealaltă i-a fost încredinţată tânărului medic Valentin, cu toate că existau alţi doi doctori mai în vârstă decât el. Valentin a început să-i opereze pe răniţi cu devotament, din zori și până noaptea. A făcut intervenţii de la cele mai simple până la cele mai complicate, la oase, la încheieturi, la craniu, având un succes incredibil. Cu ajutorul lui Dumnezeu - mereu

accentua acest lucru - toate operaţiile sale erau reușite. Nu s-a întâmplat niciodată vreo greșeală ori vreun accident. Așa cum spune mai târziu:

„M-a ajutat foarte mult în munca mea cartea chirurgului francez Lezar - „*Chirurgia directă*”, care circula atunci și pe care o învăţasem pe de rost înainte de a merge să lucrez ca medic în Orientul Îndepărtat”.

În orașul Ţita s-a întâmplat un alt eveniment important din viaţa lui. În grupul Crucii Roșii, care lucra în Ţita, se afla și Ana Vasilevna Lanskaia, fiica administratorului unui sat ucrainean. Ana urma să devină soţia lui Valentin. Acesta povestește:

„În orașul Ţita m-am căsătorit cu o infirmieră care lucra în spitalul militar din Kiev, unde i se spunea „infirmiera sfântă”. M-a uimit nu atât frumuseţea ei, cât mai ales bunătatea nespusă și blândeţea caracterului său. Înaintea mea alţi doi medici îi ceruseră mâna, dar ea promisese să rămână fecioară. Când ne-am căsătorit, a încălcat această promisiune și, cu o noapte înainte de cununie, în timp ce se ruga în biserică (biserica fusese construită de decembriștii exilaţi) înaintea icoanei lui Hristos, i s-a părut că Hristos Și-a întors faţa de la ea și că chipul Lui a părăsit altarul. Întâmplarea aceasta a tâlcuit-o ca pe o aducere aminte a încălcării promisiunii făcute. Cu îngăduinţa lui Dumnezeu a dobândit de atunci o gelozie neîntemeiată, aproape patologică”. [Notă: Decembriștii = mișcare politică a ofiţerilor liberali din armata ţaristă și a politicienilor îndreptată împotriva ţarului Nicolae Întâi (1796-1855). Răscoala lor din decembrie 1825 a fost înăbușită în sânge.]

Ardatov

Înainte de sfârșitul războiului, Valentin a fost numit în postul de medic în orășelul Ardatov din regiunea Sibirsk. Orașul se află foarte aproape de Sarov, unde s-a nevoit Sfântul Serafim. A devenit director al spitalului local și a început îndată să opereze. La spitalul Ardatov s-a confruntat cu pericolul punerii în practică a anesteziei totale și de aceea a decis să o evite, înlocuind-o cu metoda anesteziei locale.

Însă, condiţiile din spital erau insuportabile, ritmul lucrului istovitor, ajutoarele și colegii lui - nepregătiţi sau indiferenţi. Simţea că puterile îl părăsesc și, de aceea, după câteva luni a fost nevoit să-și dea demisia din postul acela. S-a hotărât să lucreze într-un spital mai mic, și l-a găsit pe acesta în satul Verhni Liubaz, din regiunea Kursk, la 70 de kilometri depărtare de orașul cu același nume.

Verhni Liubaz

Nici aici greutăţile nu au fost mai puţine. Micul spital dispunea doar de zece paturi. Valentin a început intervenţiile chirurgicale. Rezultatele erau uimitoare. Acest lucru a avut ca urmare dobândirea unei faime atât de mari încât au început să sosească bolnavi de pretutindeni, nu numai din regiunile apropiate ci și din orașe și sate îndepărtate. Un tânăr cerșetor, orb din copilărie, a venit la spital și Valentin l-a operat. Operaţia a reușit pe deplin și bolnavul a căpătat lumină. Cel vindecat nu și-a ascuns bucuria. Vrând să ajute și alţi bolnavi, ce sufereau de aceeași maladie, a căutat în toată regiunea, i-a adunat pe toţi

orbii și, ţinându-se unul de bastonul altuia, i-a adus în șir la medicul cel vestit, cu speranţa că-i va vindeca!

În perioada aceea circula cartea profesorului Braun: „Anestezia locală - demonstrare ştiinţifică și aplicare practică”. A studiat cu zel această carte și, astfel, s-a informat mai bine despre noile metode de aplicare ale anesteziei locale. Mai târziu își va reaminti:

„Una dintre metodele anesteziei locale se baza pe întreruperea transmiterii senzitivităţii nervilor din regiunea în care se făcea intervenţia. Cu o injecţie, chirurgul reușea totala insensibilitate într-o mare parte a corpului (…). Între timp, am reţinut părerea profesorului Braun care spune că este imposibil caaceastă metodă să fie aplicată nervului sciatic. M-a cuprins un interes viu pentru anestezia locală și voiam să mă ocup cu noile metode de aplicare a ei”.

La spitalul Verhni Liubaz au apărut multe cazuri de intervenţii chirurgicale rare și interesante, care l-au îndemnat să compună primele lui articole cu titlurile „Elefantiazisul feţei - anularea nervilor și ţesuturilor” și „Presarea tălpilor”.

O întâmplare, așa cum o povestește el, ne dă o idee despre condiţiile de lucru pe care le avea:

„Merită să vorbesc despre prima mea operaţie de trahee, pe care am făcut-o în condiţii total nepotrivite. Mă dusesem pentru control medical la o școală primară, aproape de Liubaz. Lecţiile se terminaseră. Deodată văd că spre școală aleargă o fetiţă care ţinea în braţe un prunc. Copilașul nu putea să înghită o bucăţică de zahăr, care îi rămăsese în gât. Aveam cu mine doar un briceag, puţină vată și soluţie de spirt. Și totuși am hotărât să fac operaţia pe trahee și am rugat-o pe învăţătoarea școlii să mă ajute. Din păcate, a fugit. Ceva mai curajos s-a comportat bătrâna femeie de serviciu, care m-a părăsit și ea când am început operaţia. L-am pus pe pruncul înfășat pe genunchi și i-am făcut secţiunea de

trahee. Am așezat în trahee, în loc de tub respirator, o pană de gâscă pe care bătrâna o pregătise dinainte. Din păcate, operaţia nu a ajutat la nimic, deoarece bucata de zahăr se lipise, după cum se pare, mai jos, pe bronhie”.

La Liubaz a dobândit și primii doi copii. În 1907 s-a născut primul său fiu, Mihail, și în 1908 - fiica lui, Elena. I-a moșit chiar Valentin.

Faima lui exagerată i-a făcut imposibilă rămânerea în continuare la Verhni Liubaz. În fiecare zi primea mulţime de bolnavi la cabinetul de urgenţă. Opera fără pauză, de la nouă dimineaţa și până seara. Se deplasa la distanţe mari ca să-i consulte pe bolnavii din acele regiuni. Iar noaptea, în loc să se odihnească, era nevoit să cerceteze la microscop acele fragmente pe care le extrăsese prin operaţii și să facă proiectele preparatelor miscroscopice pentru articolele sale. În toată această perioadă *nu voi da somn ochilor mei* ș*i genelor mele dormitare* ș*i odihnă tâmplelor mele* (Psalm 131, 4), numai și numai pentru a-l ajuta pe omul aflat în suferinţă. Însă, înţelegea că își depășește limitele și simţea cum îl părăsesc puterile, cu toate că era la o vârstă tânără.

Fatez

Administraţia regiunii l-a mutat la un alt spital periferic, în orașul Fatez, la aproximativ 20 de kilometri de Verhni Liubaz. Însă nici aici nu a reușit să rămână pentru mult timp. Un experiment dureros l-a obligat să plece. Pentru medicul Valentin și apoi preotul și episcopul Luca, fiecare om avea aceeași valoare și însemnătate. Îl iubea pe mujicul sărac la fel ca pe bogat, pe analfabet la fel ca pe cel educat. Evita cu îndârjire

orice deosebire și întâietate, după cuvântul lui Pavel - *nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască* (Galateni 3, 28). Îi avea ca modele pe Sfinţii Doctori fără de arginţi Cosma și Damian, care „se comportau la fel și către bogaţi și către săraci, dăruind tuturor vindecare și tratându-i pe străini ca pe ei înșiși” (Sinaxarul Sfinţilor Doctori fără de arginţi, *Marele Sinaxar al Bisericii Ortodoxe*, Editura Mănăstirii Schimbarea la Faţă, Kouvana, Vol. 11, pagina 17).

Orașul Fatez era cuibul *centurionilor negri* (este vorba de o organizaţie patriotică de extremă-dreapta, simpatizantă a monarhiei, care luptă împotriva oricărui dușman al Rusiei. Membrii ei poartă haine negre. A apărut în anul 1905 și din nou astăzi). Președintele lor era un anume Batezatul, om fanatic și dur. Înaintea primului război mondial, a întocmit un proiect de lege referitor la emigrarea obligatorie a agricultorilor din China către Rusia, având de gând să-i îndemne să lucreze ca zilieri (muncitor angajat și plătit cu ziua) la moșierii din regiune.

Într-o zi, Valentin lucra la spital consultând bolnavi. Batezatul l-a anunţat să lase bolnavii și să închidă spitalul (!) pentru a merge să vadă un bolnav de-al lui, din *clasa înaltă*. Valentin, desigur, a refuzat să-i izgonească pe pacienţii lui, care așteptau, și să închidă spitalul, plănuind să meargă mai târziu. Batezatul s-a mâniat și, la consiliul prefecturii, a propus, sau mai bine zis a cerut, să-l alunge pe Valentin.

Vestea s-a aflat și lumea a reacţionat. Într-una din zilele când se făcea piaţa populară, unul dintre orbii pe care îi vindecase Valentin s-a căţărat pe un butoi și a rostit o cuvântare înflăcărată în sprijinul acestuia. Lumea s-a entuziasmat și, sub conducerea lui, s-a îndreptat amenințător spre clădirea prefecturii, care se găsea în piaţă. Au spart clădirea, în care la acea oră se afla doar un membru al sfatului. Acesta, înfricoșat, s-a ascuns sub o masă. Incidentele au luat amploare. Pentru Valentin nu mai exista altă variantă. Trebuia să plece cât mai repede din Fatez. Astfel, în anul 1909 a plecat la Moscova.

Merită amintit că nu numai condiţiile de lucru erau mizerabile, dar nici

condiţiile de trai nu erau mai bune pentru tânăra pereche. În toate orașele din provincie, în care au trăit, locuiau în case sărace, fără încălzire, fără confort și desigur având un salariu foarte mic. Și, ca și când toate acestea nu erau de-ajuns, exista și o problemă serioasă și permanentă. Legile erau încălcate în întreaga Rusie și poziţia medicului era șubredă.

Orice primar, prefect sau grup mic de săteni puteau să-l alunge pe doctor și acesta s-ar fi aflat într-o stare pasageră. Și când ai familie și copii mici, problema dobândește o gravitate deosebită. Un motiv pentru care a decis să plece la Moscova a fost și acela de a-și lărgi studiile și de a elabora teza de doctorat. Un medic cu doctorat, greu poate fi alungat de niște oameni fără minte. În cele din urmă a plecat singur la Moscova. Familia și-a lăsat-o cu rudele.

Moscova - Cercetări științifice

La Moscova lucrează și ucenicește în clinica de chirurgie a profesorului Diakonov. Regulile clinicii obligau pe fiecare din tinerii medici să alcătuiască o teză. Profesorul Diakonov i-a propus tema „Tuberculoza de la articulaţia genunchiului”. Însă, pe Valentin nu l-a interesat această temă și, peste câteva zile, l-a înștiinţat pe profesor de alegerea lui referitoare la metoda anesteziei locale. Profesorul nu cunoștea metoda și cartea respectivă a profesorului Braun. Auzind ideile elevului său, s-a entuziasmat și i-a permis să lase tema dată de el și să se ocupe cu anestezia locală. Pentru finalizarea studiului său, întrucât trebuia să se facă cercetări anatomice în laborator, cu injecţii de gelatină, a fost nevoit să ceară transfer la Institutul de Anatomie Topografică și Chirurgie, pe care îl conducea profesorul Rein, președinte al Asociaţiei Chirurgicale din Moscova.

Nici Rein nu știa ceva despre metoda anesteziei locale.

Valentin a început cu zel cercetările lui. Lucra zi și noapte. Într-o epistolă către soţia sa, scrie:

„Nu voi pleca din Moscova dacă nu iau de aici câte îmi sunt necesare: cunoştinţe și însușirea de a lucra ştiinţific. Eu, ca de obicei, muncesc fără socoteală și mă simt deja foarte obosit... Și am multă muncă în faţă. Pentru a termina teza, trebuie să învăţ limba franceză și să citesc aproximativ 500 de studii în franceză și germană. În afară de asta, trebuie să citesc mult pentru examene. În orice caz, nu pot să devin doctor în medicină înainte de ianuarie 1910, desigur dacă în tot acest timp nu mă vor preocupa și alte probleme. Dar după aceea mi se va deschide în faţă un mare drum".

Și, scriind ultima frază, nu se referea deloc la o simplă carieră ştiinţifică care i-ar fi adus slavă și bani. Altul era visul său: ameliorarea bolnavului. Dorea să facă mai suportabilă durerea bolnavilor și mai ușoară lucrarea medicilor. Să nu uităm că ştiinţa medicală din acei ani nu avea și nu putea să aibă cunoştinţele de astăzi și, desigur, nici mijloacele actuale. Anestezia toală, care făcea atunci primii pași timizi, era încă imperfectă. Se iscase și ceartă între medici din pricina anesteziei. Problema era deosebit de gravă în spitalele din provincie, deoarece nu existau deloc medici cu specializarea de anesteziști. Însuși Valentin spunea că anestezia totală este *mult mai periculoasă decât chiar intervenţia chirurgicală*. De aceea a și insistat pe anestezia locală și s-a străduit să o perfecţioneze, prin diverse cercetări. În anii 1908-1909, Valentin publică primele lui studii ştiinţifice despre anestezia locală în revista „Chirurgia". Este caracteristic faptul că în primii 12 ani ai activităţii sale chirurgicale publicase deja 19 din cele 40 de lucrări ştiinţifice ale lui. Despre cercetările din această perioadă, povestește:

„Foarte curând am reușit să găsesc un mod simplu și totodată sigur de a face injecţie în locul unde nervul sciatic iese din închizătura bazinului, ceea ce profesorul

Henric Braun considera că-i imposibil de făcut. Am găsit un mod de a face injecţie în mijlocul nervului sciatic, dar și un mijloc de aplicare a acestei anestezii locale la extremităţile mâinilor. Referatul meu la Asociaţia Chirurgicală din Moscova a tratat aceste descoperiri ale mele și interesul celor de faţă a fost foarte mare”.

Prin metoda lui, a făcut 538 de operaţii de mare succes. Și avea atunci doar 33 de ani.

Romanovka

S-a adâncit atât de mult în cercetarea ştiinţifică încât uitase de nevoile elementare ale familiei sale. Cercetarea ştiinţifică nu i-a adus bani și a ajuns la limitele sărăciei. Problema economică cu care se confrunta nu i-a permis să continue. Totodată a primit încă o lovitură. Profesorul Diakonov a murit și el a rămas pe drumuri. Lucrarea lui a fost întreruptă (va fi numit doctor mult mai târziu, în 1916). De aceea, a fost nevoit să lucreze iarăși într-un spital din provincie.

Mai întâi s-a refugiat în satul Romanovka, din regiunea Saratov, aroape de orașul Balasov, la sud-est de Moscova. Romanovka se găsea pe râul Hoper. Locuitorii se distingeau printr-un lucru primitiv. Se îmbătau des și provocau incidente sângeroase. Bolile, mai ales sifilisul și pneumonia, secerau populaţia.

Medicii și infirmierii nu apucau să-i ajute pe bolnavi. În fiecare zi, sute de bolnavi vizitau cabinetele de urgenţă ale micului spital cu 25 de paturi disponibile. Din documentele oficiale suntem informaţi că în perioada în care Valentin a mers la

Romanovka, cabinetele de urgenţă erau vizitate anual de un număr de 31.640 de bolnavi. Medicii primeau 25-30 de pacienţi pe oră și uneori mai mulţi. Dedicau fiecărui pacient cel mult 2 minute! În aceste 2 minute trebuia să se facă consultul, diagnosticarea și să se dea tratamentul terapeutic! Și, după această muncă istovitoare, medicii erau obligaţi să viziteze cu calul satele, să-i consulte pe bolnavi, să facă pe loc intervenţii chirurgicale.

Dar și spaţiile cabinetelor din Romanovka și din satele din împrejurimi erau groaznice. Mici și sufocante. Într-o cameră, trei medici primeau în același timp trei pacienţi și împărţeau același birou. În aceeași încăpere, în spatele unui paravan, se făceau consultările ginecologice, alături făceau intervenţii microchirurgicale, lângă acestea se schimbau de haine și făceau injecţii copiilor, etc. Întreaga scenă se completa cu voci, plânsete, înghesuială în sălile de așteptare, gălăgie, leșinuri din pricina atmosferei sufocante. Medicii trebuiau să aibă nervi de oţel, răbdare deplină și eroism pentru a rezista acestei situaţii înfricoșătoare.

În aceste condiţii primitive și inumane a lucrat Valentin timp de un an și jumătate. Lucra intens în cabinetele de urgenţă, se ducea prin sate și simultan a preluat și secţia chirurgicală. Într-un an a făcut 300 de intervenţii chirurgicale. Expreienţa căpătată din aceste intervenţii a fost publicată într-un mic studiu al lui. Cu toată munca istovitoare pe care o făcea, și-a continuat și studiile despre anestezia locală, în perioada concediilor anuale la Moscova. După cum povestește:

Lucram de dimineaţa până seara la Institutul profesorului Rein și a profesorului Karuzin, la catedra de anatomie descriptivă. Acolo am studiat aproape 300 de cranii și am găsit un mod inedit de a face inejcţii în secţiunea a doua a nervului triadic, în imediata ieșire a lui din orificiul circular.

Profesorul Oppel, aflând de lucrarea lui Valentin, de condiţiile groaznice de lucru, dar și de ceretările și studiile lui știinţifice, scrie următoarele:

„Ce mare voinţă și energie de oţel, dar și ce entuziasm i-a trebuit pentru a face o asemenea muncă și atâtea operaţii într-un spital din provincie, fără mijloacele potrivite. E incredibil. Și totuși el a reușit. Un coleg de-al lui mi-a spus ca Voino-Iaseneţki cerea de la autorităţi să finanţeze spitalul pentru a fi cumpărate unele aparate. Când a văzut că răspunsul e negativ, s-a hotărât să cumpere din salariul său sărac un microscop și alte aparate. Astfel putea să facă analizele și cercetările sale într-o perioadă atât de timpurie, pe când noi am început asemenea cercetări în anii 1940!”.

Despre perioada aceasta, profesorul Kassirski scrie:

„În spitalele din provincie, în anii aceia, lucra de obicei un medic. Era chirurg și ginecolog, patolog și pediatru, sanitar și stomatolog. Activitatea lui chirurgicală se limita în a deschide abcese, flegmoane, a scoate dinţi, a examina tumorile de pe piele, a extrage corpuri străine din diferite părţi ale organismului. Faptul că în anii aceia exista un mare chirurg în provincie era o împrejurare norocoasă...”.

La spitalul din Romanovka, Voino-Iaseneţki s-a dovedit a fi și primul susţinător al ideii de chirurgie dezvoltată în provincie. A făcut cu mare îndemânare operaţii la vezica urinară și la cap, la intestine și la stomac, la rinichi și la coloana vertebrală, la încheieturi și la nervi. A efectuat intervenţii ginecologice și oftalmologice. S-a interesat însă în mod special de chirurgia infecţiilor septice. Aceste infecţii erau din ce în ce mai dese. Voino-Iaseneţki a găsit un mod de a-i vindeca pe acești bolnavi prin intervenţii chirurgicale.

Deși Voino-Iaseneţki lucra sistematic ca medic practic, îl fascinase studiul știinţific - bacteriologia, anatomia patologică și histologia. A creat un laborator special în spital, a cumpărat cu banii lui un microscop și alte echipamente necesare și a lucrat asupra noii metode a anesteziei locale.

Stagiul lui în Romanovka se apropia de sfârşit. Doctorul Valentin trăieşte o nouă experienţă, precum povesteşte în autobiografia sa:

„Cu puţin înainte de a pleca din Romanovka s-a născut al doilea fiu al meu, Alioșa, cu multe peripeţii. Cu toate că se apropia ceasul ca soţia mea să nască, am plecat în Balasov, la Congresul Consiliului Sănătăţii, sperând că voi apuca să mă întorc înainte de a naşte. Fără să aştept finalul congresului, am alergat la gară, dar trenul şuierase deja a doua oară şi pornise de pe linie. N-am mai apucat să cumpăr bilet şi când am intrat în vagon am observat mulţi tătari, fapt care m-a neliniştit, deoarece aceşti oameni nu puteau călători în direcţia regiunii Romanovka. Şi astfel am înţeles că luasem trenul de Harkov şi că trebuia să cobor în cea mai apropiată gară, ca să mă întorc înapoi, la Balasov. Dar Dumnezeu m-a ajutat iar la Romanovka mă aştepta soţia şi fiul meu nou-născut. Pe soţie o ajutase să nască o colegă-medic, care se întorsese înaintea mea de la congresul Consiliului şi care se afla acolo pentru că mergea în regiunea unde lucra”.

Pereslavl Zaleski

Din îndepărtata Romanovka, Valentin se mută spre nord, mai aproape de Moscova, în oraşul Pereslavl Zaleski. Oraşul este considerat unul dintre vechile oraşe ruseşti şi se găseşte la aproximativ 130 de kilometri nord de Moscova. Împreună cu oraşul Sfântului Serghie, Rostov, cu Iaroslavl, Kastroma, Suzdal şi Vladimir, alcătuieşte aşa numitul inel de aur al Moscovei şi prezintă astăzi un extraordinar interes arheologic şi turistic.

Valentin se afla acum într-un oraş frumos, pitoresc, dar condiţiile de lucru nu

erau deloc bune și nu se deosebeau de condiţiile din Romanovka. Spitalul avea 50 de paturi și mijloacele de care dispunea erau primitive. Nu exista curent electric, nici aparat de radiografie. Apa era adusă în fiecare dimineaţă de un negustor, într-un butoi, iar curăţirea zilnică a șanţului, care înlocuia sistemul de canalizare, făcea ore întregi imposibilă funcţionarea spitalului.

Valentin a preluat noul său post de medic șef și chirurg. Locuia cu familia lui într-o fermă, la un kilometru depărtare de spital. În fiecare dimineaţă o trăsură venea să-l ducă la spital. Dar nici acest timp, cât dura călătoria, nu-l lăsa neexploatat. Lua cu el 15-20 de cartele cu cuvinte germane și franceze și le memora pe drum. Redăm câteva mărturii ale oamenilor care au trăit lângă el în acea vreme. Fiul său cel mai mare, Mihail Valentinovici, își amintește:

„Tatăl meu lucra ziua, seara, noaptea. Neîncetat. Dimineaţa nu îl vedeam pentru că pleca devreme la spital. Luam prânzul împreună, dar și aici tata rămânea tăcut; de obicei citea vreo carte. Mama se străduia să nu-i distragă atenţia. De altfel, și ea vorbea puţin".

Fosta lor slujnică, Elisaveta Nikanopovna Kokkina, care a lucrat aproape 7 ani în familia Voino-Iaseneţki, își aduce aminte de ei cu multă dragoste:

„Ana Vasilevna era cea mai frumoasă femeie din oraș. Înaltă, voinică, dar obosea repede. Și cum să nu obosească? Nu era ca acuma, când mergi la magazin și cumperi ce-ţi trebuie. Pe soţul ei îl iubea foarte mult. Niciodată nu-i întorcea vorba. Poate că existau între ei neînţelegeri, dar în faţa copiilor și a mea nu spuneau nimic. Domnul era sever. În treburile casei nu se amesteca. Nu l-am auzit niciodată să vorbească în plus. Dacă nu-i plăcea ceva în timpul prânzului, se ridica și pleca de la masă tăcut, iar Ana Vasilevna mânca din farfurie gânditoare. Căuta să vadă ce nu i-a plăcut.

Domnul lua micul dejun singur, la opt dimineaţă. Venea apoi la masă la cinci.

După aceea îi primea pe pacienţi în cabinetul lui. După cină mergea la birou. Citea acolo și scria cât îl ţinea petrolul ori lampa. Îl chemau deseori noaptea la spital. Se pregătea în liniște și pleca. Nu se enerva niciodată când îl chemau.

Trăiau liniștit. O dată pe lună îi vizita o stareţă, cunoștinţă de-a lor, de la mănăstirea Fiodorovski. Era o femeie foarte inteligentă. Din când în când veneau să îi vadă doctorul Mihnevici și soţia lui, Sofia. Lucrau împreună la spital.

Domnul era un om cu principii morale severe. A rămas credincios soţiei și copiilor săi. Dacă voia, ar fi putut avea lângă el orice femeie. Însă era credincios principiilor lui. Nici un gând de curvie sau vreo altă încălcare a principiilor sale morale nu-i treceau prin minte. Într-o după-amiază a bătut cineva la ușă. Au deschis și au văzut o fată tânără care-l căuta pe doctor. Domnul a primit-o și s-au dus în birou. Peste puţin timp s-au auzit strigăte și tânăra fată a plecat înfuriată. Ai lui erau nedumeriţi și doctorul le-a explicat că tânăra rămăsese însărcinată dintr-o relaţie nelegiuită și vroia să *dea afară* copilul. Desigur, domnul nu a acceptat în nici un chip. Considera că o asemenea faptă este criminală. (Întradevăr, ce-ar fi zis dacă trăia astăzi, când crima avorturilor este denumită *întrerupere de sarcină* și a luat dimensiunile unui adevărat genocid...).

Cu copiii, domnul și doamna erau foarte blânzi. Nu i-au pedepsit niciodată, nu le-au zis vorbe urâte. Doar pe Mișa, pentru dezordinea pe care o făcea, mama lui îl băga uneori în pivniţă, dar îl scotea repede de acolo".

Despre pivniţă Mihail nu-și amintea nimic, dar blândeţea și bunătatea care stăpâneau în familie se înrădăcinaseră adânc în el. Mihail va spune mai târziu despre situaţia economică a familiei: „Mobila noastră din Pereslavl era foarte săracă. Bani economisiţi, tata nu avea nici atunci, nici altă dată".

Acest lucru îl subliniază și Elisaveta Nikanarovna:

„Familia Voino-Iaseneţki nu avea motiv să se mândrească cu vreun obiect de

preţ sau cu altceva. Vin și ţigări nu ţineau în casă, prăjituri de asemenea nu aveau niciodată. Nici la teatru nu mergeau, nici vizite nu făceau, iar pe ei rareori îi vizita cineva”.

În 1913, situaţia economică a familiei era foarte rea. Valentin se străduia să strângă o sumă de bani ca să poată călători la Moscova și la Kiev și ca să-și poată pregăti teza de doctorat. În anul 1914 a reușit să călătorească la Kiev, cu multă greutate și economii. Într-o epistolă către soţia lui, scrie:

Paltonul meu arată starea în care mă aflu. Materialul s-a tocit și a devenit foarte subţire. La Facultate, colegii mei de lucru și de școală se îmbracă toţi impecabil. Singurul lucru pentru care se revoltă, este micul lor exerciţiu practic și salariul ce li se pare mic!

Colegii lui vedeau cu compătimire și durere cât de sărăcăcios este îmbrăcat. Se întrebau cum reușește să reziste. Însă, ca om de știinţă îl admirau și-l invidiau. Îndeosebi pentru exerciţiul său practic și pentru experienţa chimică. În Pereslavl Zaleski, în fiecare an, făcea de la 650 până la 1000 de operaţii. Și, ca să facem o comparaţie, în 1971, la același spital existau 7 chirurgi care efectuau împreună 1500 de operaţii pe an.

În anul 1916, Valentin a pregătit și a depus teza lui de doctorat pe tema anesteziei locale. Teza i-a entuziasmat pe profesori. Toţi au notat-o cu zece.

Profesorul Martinov a spus, în legătură cu aceasta:

„Ne-am obișnuit ca tezele de doctorat să fie scrise de obicei pe teme propuse de profesori, cu un scop anume: candidaţii la doctorat să fie numiţi în funcţii publice, să urce mai sus, iar valoarea știinţifică a tezelor acestora nu este foarte importantă. În cazul de faţă am avut impresia că am auzit ciripitul unei păsări care nu putea să nu cânte și am preţuit mult asta”.

Arhiepiscopul Luca va povesti mai târziu și o întâmplare ce s-a petrecut după notarea tezei:

Profesorul Karuzin, foarte emoţionat, a alergat spre mine, m-a luat de mână, mi-a cerut iertare că în tot acest timp nu s-a interesat de cercetarea pe care am făcut-o și mi-a spus că nu-și închipuia că, în mansarda unde se păstrau craniile, putea fi scris un astfel de studiu.

Pentru teza aceasta a lui a fost premiat de Facultatea din Varșovia cu trofeul Hoinaţki, ca fiind cea mai bună scriere ştiinţifică. Premiul a fost însoţit de suma de 900 de ruble în aur, care era destinată „scrierii în viitor a unor studii asemănătoare ce deschid drumuri noi în medicină”. Însă, scriitorul premiat nu a luat acești bani. Și motivul a fost că publicase doar 750 de copii. Cartea s-a terminat repede și Valentin nu a putut să înmâneze Facultăţii din Varșovia numărul de copii cerute.

În Pereslavl Zaleski a rămas 6 ani și jumătate. Nevoile erau mari și lucra intens. În anii 1915-1916 a condus și un mic spital militar. A fost dintre primii medici din Rusia care a cutezat să facă operaţii grele și reușite la rinichi, la stomac, la splină, la fiere, chiar și la inimă sau la cap. Însă, lucrul prin care se distingea erau operaţiile la ochi. Foarte mulţi orbi și-au recăpătat lumina.

Fiecare pacient era unic și nerepetat pentru doctor. Îi lua tot istoricul. Nota în amănunt nu numai simptomele, evoluţia bolii și istoricul medical ci și fiecare detaliu din caracterul și viaţa pacientului, chiar și condiţiile lui de viaţă. Nu era indiferent faţă de seamănul său. Compătimea durerea lui, suferea împreună cu el, se interesa de toate problemele lui, îl sprijinea pe cât putea.

De la începutul activităţii lui chirurgicale la Ţita și în următoarele locuri pe unde a trecut, înţelesese cât de importantă era ramura de chirurgie a infecţiilor septice și

cât de puţine lucruri învăţase în Facultate despre acest domeniu. Așadar, a început să studieze profund diagnosticul și terapia infecţiilor septice. Către sfârșitul șederii lui la Pereslavl Zaleski s-a hotărât să-și scrie experienţele într-o carte pe care s-a gândit s-o numească „*Eseu despre chirurgia infecţiilor septice*” (în textul rusesc: Eseuri despre chirurgia septică). A început lucrul și, îndată ce a scris prologul, a trăit o experienţă ciudată. Povestește:

„Am alcătuit planul cărţii, am scris prologul și, atunci, dintr-o dată, mi-a venit în minte acest gând ciudat: „Când această carte va fi terminată, va fi semnată cu numele unui episcop”. Desigur niciodată nu mi-a trecut prin minte că vreodată aș fi putut deveni preot și episcop, dar cele pe care noi nu le cunoaștem despre viaţa noastră, Domnul Atotcunoscător le știe pentru fiecare din noi, atunci când ne găsim încă în pântecele mamei noastre. Și cum veţi vedea în continuare, acest gând ciudat, după câţiva ani, s-a împlinit”.

Nenumăratele nevoi ale pacienţilor, ocupaţia lui continuă în toţi acești ani la diferite spitale din provincie, nu i-au lăsat deloc vreme să meargă la biserică. Lucra chiar și duminicile și în zilele de sărbătoare. În ultimii ani, la Pereslavl Zaleski, reușea cu greutate să meargă într-una din bisericile orașului. Acest lucru îi mulţumea mult pe credincioși, care îi ofereau un loc special.

În Perslavl Zaleski, soţii Iaseneţki au avut parte de încă o bucurie. Au dobândit pe fiul cel mai mic, Valentin. Poate că a fost ultima lor bucurie. Din anul 1917 începe Golgota pentru toată familia și mai ales pentru doctor. Încercări dure vor veni una după alta să-l încerce *ca pe aur în topitoare* (Înţelepciunea lui Solomon 3, 5). Valentin, viitorul arhiepiscop Luca, le va înfrunta pe toate, precum vom vedea, cu răbdare iovistă și cu mare credinţă-încredere în pronia lui Dumnezeu. La începutul anului 1917, în ajunul

revoluţiei care a schimbat cursul istoriei, familia Iaseneţki a primit vizita surorii celei mari a Anei. O pierduse de curând, în Crimeea, pe fiica ei cea mica, ce murise de o formă rapidă de tuberculoză. Adusese cu ea pătura de bumbac cu care se învelise fiica ei bolnavă. Valentin i-a spus soţiei sale că pătura aceea purta moartea. Cuvintele lui s-au adeverit. După două săptămâni, sora Anei a plecat. Ana s-a molipsit și Valentin, după puţin timp, a constatat primele simptome de tuberculoză a plămânilor ei.

CAPITOLUL 3
Începutul suferințelor

„Dacă îţi aduci mereu aminte de patimile Domnului, le vei răbda pe toate, fără geamăt”
(Sfântul Dumitru de Rostov)

Tașkent

Era perioada în care ziarele anunţau că postul de chirurg și director într-unul din cele mai mari spitale din Tașkent, Novo-Gorosk, este liber. Cei interesaţi erau mulţi dar, datorită reputaţiei, a fost preferat Valentin. Astfel, a luat trenul și a plecat împreună cu familia în această lungă călătorie. După abia 60 de kilometri, în orașul Sfântului Serghie, a fost nevoit să întrerupă călătoria, care a durat multe zile și în care au înfruntat multe greutăţi.

Era luna martie a anului 1917 și Rusia se afla în fierbere. Deja la sfârșitul lui februarie regimul ţarist fusese schimbat. Guvernul provizoriu al revoluţionarilor instalase pentru prima oară în Rusia democraţia. Pe 3 aprilie, Lenin se întoarce de la Zurich în Petersburg și anunţă că Rusia a dobândit cea mai bună democraţie din lume. Însă această democraţie perfectă nu va rămâne pentru multă vreme. În ziua imediat următoare, în gruparea bolșevică a primului congres al Sovietelor, Lenin a denunţat „violarea patriotică” ce a permis unui guvern civic responsabilitatea de a apăra democraţia revoluţionară. A opus democraţiei menșevicilor democraţia Sovietelor, democraţi de clasă, singura

democraţie autentică... Programul bolșevic (după al 7-lea congres al bolșevicilor ruși din 24-29 aprilie) era de-acum fixat: nici o cedare în apărarea naţională, nici un sprijin pentru guvernul provizoriu, toată puterea dată Sovietelor.

Cuvântarea lui Lenin a venit în ceasul potrivit... Elaborând un program, Lenin a dat glas unei revoluţii care cerea conducător. (F. Coquin, *Istoria revoluţiei ruse*, Editura I. Zaharapoulos, Atena, 1965, paginile 50-51). Lunile trec în instabilitate politică și tulburare. Lenin se pregătește, se organizează, complotează și, în octombrie, va răsturna guvernul Kerenski prin contrarevoluţia lui și îl va înlocui cu dictatura proletariatului. Revoluţia din octombrie s-a făcut cu vărsare de sânge. Teroare, arestări, execuţii și înfricoșătorul război civil, au scăldat în sânge nemărginita ţară și au provocat dezastre și catastrofe nespuse. În cele din urmă, marele octombrie a fost în realitate mormântul răscoalei populare, supunerea poporului la ţarii cei noi, care nu l-au mai lăsat nicicând să ridice capul. (H. Iannara, *Piaţa Roșie și unchiul Arthur*, Editura Domos, pag 103). În vâltoarea aceasta s-a aflat și Biserica, care a intrat dintru început în vizorul bolșevicilor.

Valentin a trăit aceste evenimente în Tașkent. Spitalul i-a oferit familiei sale un apartament frumos și mare, cu 5 camere. Copiii alergau bucuroși prin casa spaţioasă. Aprindeau și stingeau luminile; li se părea atât de ciudat pentru că până atunci nu văzuseră lumină electrică. Mai târziu le-au construit casă în spaţiul spitalului.

Valentin și-a început îndată treaba și a organizat secţia de chirurgie a spitalului. Ecoul și consecinţele revoluţiei nu au întârziat să ajungă și în îndepărtatul Tașkent. De la sfârșitul anului 1917 situaţia din Tașkent a început să se înrăutăţească. S-a ivit lipsa alimentelor și creșterea preţurilor. Slujnica familiei Iaseneţki stătea la cozi din zori și până la amiază, ca să facă provizii de alimente.

A izbucnit grabnic războiul civil care a deprimat nemărginita ţară. În vara lui 1918, războiul civil s-a generalizat. În luna ianuarie 1919, în Tașkent a început război civil între gărzile orașului și detașamentul soldaţilor turcmeni, conduși de comisarul militar al

Republicii Turkistan, K. Osipov. Osipov a plănuit să ia puterea ca să-i lovească pe bolșevici și să instaureze dictatura lui. Pretutindeni se auzeau împușcături. Valentin, punându-și viaţa în pericol, s-a dus la spital, care nu a rămas nici el neatins. Pereţii erau ciuruiţi de gloanţe. Un glonţ a rănit-o grav pe infirmiera de la chirurgie, Sofia Sergheevna Veleţkaia, iar un alt glonţ a trecut pe lângă Valentin.

Războiul civil evolua necontrolat. Nenumăraţi morţi și răniţi. Valentin opera neîncetat, încercând să salveze oameni. De multe ori îl înștiinţau noaptea pentru cazurile urgente, care cele mai multe constau în răni adânci. Fără să murmure, alerga grabnic să-și ofere serviciile.

Profesorul doctor Lev Vasilevici Osanin, coleg al lui Valentin la spital, în cartea sa, *Eseu despre istoria medicinii comunităţii din Tașkent*, scrie:

„Vremurile erau neliniștite. Trebuia să facem de gardă la fiecare 2-3 zile. Din 1917 și până în 1920, orașul a fost scufundat în întuneric. Noaptea se auzeau împușcături neîncetate. Nu se știa cine împușcă și de ce. Însă, pe răniţi îi aduceau la spital. Nu sunt chirurg și astfel, în afară de cazurile ușoare, îl chemam mereu pe Voino-Iaseneţki pentru a-i cere sfat, dacă trebuia să-l las pe pacient în bandaj sau trebuia să i se facă imediat operaţie. În orice ceas și moment îl chemam, el se îmbrăca și venea îndată. Uneori, pe răniţi îi aduceau unul după altul. Deseori, operaţiile se făceau pe loc și petreceam noaptea treji. Se întâmpla să-l cheme pe Valentin Voino-Iaseneţki noaptea, ca să meargă la pacient acasă ori la alt spital sau pentru vreo intrevenţie chirurgicală urgentă. Pleca grabnic în aceste călătorii nocturne, de multe ori primejdioase. Tâlharii erau un fenomen obișnuit al acelor timpuri. Cu aceeași bunăvoinţă și fără împotrivire, mergea Voino-Iaseneţki la secţia de patologie a spitalului, când îi cereau părerea. Niciodată nu se supăra când îl deranjau pentru *cazuri în afara programului*. Dimpotrivă, se observa în el marea dorinţă de a ajuta.

Nu l-am văzut niciodată înfuriat, enervat sau cel puţin deranjat. Vorbea mereu calm, cu voce joasă, rar, fără să ridice vreodată tonul glasului său. Asta nu înseamnă că era

indiferent; îl nemulţumeau multe lucruri, dar nu și-a pierdut niciodată controlul. Chiar și revolta lui și-o exprima cu aceeași voce calmă”.

Și, în timp ce situaţia politică și socială se agravase, se înrăutăţea și starea sănătăţii soţiei lui. În iarnă a venit marea foamete. Ana era istovită. Nu putea să facă treburile casnice, nici să facă curăţenie, nici să gătească. Boala ei o cuprinsese și pe plan psihologic. Slujnica pe care o angajaseră nu a rămas pentru multă vreme. În felul acesta, Valentin a preluat și treburile casei. Copiii își amintesc o scenă obișnuită:

„Tatăl lor, profesorul (fusese deja ales profesor în nou înfiinţata Facultate), spăla seara podeaua, înfășurând pe vârful teului pansamente vechi. Lipsa alimentelor i-a obligat să aducă mâncare din bucătăria spitalului, de obicei supă din cotoare râncede de varză. Medicul care o îngrijea pe Ana, era Moise Slomin, sensibil și el la durerea omenească. Se străduia s-o ajute pe bolnavă nu numai cu medicamente, ci trimiţându-i și mâncăruri destul de bune pentru acele vremuri. Dar și celălalt coleg, medicul chirurg Rosenberg îi trimitea Anei alimente, pe ascuns de soţul ei. Însă, Ana prefera să împartă, tot ce îi trimiteau, copiilor ei și mânca supă de vrază, ca și soţul său. Boala i s-a agravat și mai mult din momentul arestării lui Valentin”.

Prima arestare

„Răscoala lui Osipov și a regimentului său a fost înăbușită și imediat a început nimicirea răsculaţilor. Mulţi oameni și-au pierdut atunci viaţa pe nedrept. În asemenea revoluţii, așa cum istoria ne arată în mod repetat, viaţa omului valorează foarte puţin. Revoluţiile au nevoie de sânge pentru a fi susţinute. Iar revoluţia din octombrie nu a putut face excepţie de la această regulă. Însuși Lenin, în articolul său *Cum să organizăm apărarea* (7 și 10 ianuarie 1918), a predicat ca scop general unic curăţirea pământului rus de toate insectele dăunătoare". [Alexandr Soljieniţîn, *Arhipeleagul Gulag*, Editura Papiros, 1974, pag 47]

„În 1921, i-a scris comisarului popular al justiţiei, Kurski: Tovarășe Kurski, în completarea convorbirii noastre vă trimit un proiect al întregirii Codului Penal. Nădăjduiesc că ideea de bază este clară, cu toate neajunsurile proiectului: să fie expusă deschis poziţia justă teoretic şi politic (şi numai în înţelesul strâmt legitim) care determină fondul şi îndreptăţirea terorii, necesitatea şi limitele ei... Aşadar trebuie să justificăm şi să legiferăm teroarea. [Lenin, Opere, ediţia a cincea, vol 46, pag. 190]" [*Martiri şi eroi întemniţaţi în U.R.S.S.*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, pag. 191]

Aleksander Soljeniţân adaugă încă ceva despre caracterul şi ideologia lui Lenin, pe care s-a străduit să le insufle susţinătorilor săi:

„Dacă Lenin a dezvoltat marxismul - şi într-adevăr l-a dezvoltat - a făcut aceasta mai întâi de toate în domeniul rigidităţii ideologice. Citindu-l pe Lenin, suntem impresionaţi de răutatea şi de ura ce se nasc în el şi care sunt provocate de cea mai mică deviere, de cea mai mică diferenţă în gândire. DarLenin a dezvoltat de asemenea, în

aceeaşi măsură, ura care-l caracterizează pe adeptul marxismului. Într-o carte a lui, cu titlul *Lecţii din comuna pariziană*, pe care a scris-o înainte de revoluţia din octombrie, analizează motivele din pricina cărora a eşuat Comuna din 1871 şi Lenin ajunge la concluzia fundamentală că foarte puţini oameni au fost ucişi atunci. Nu a împuşcat îndeajuns. Trebuia să facă să dispară clase întregi din populaţia Parisului. Şi lucrul acesta Lenin l-a izbutit când a venit la putere, şi a dovedit că este just." [Aleksander Soljeniţân, *Est şi Vest*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, pag. 63-64]

Prin acest fundament ideologic, bolşevicii s-au străduit să se impună în statul rus. Cele întâmplate în Taşkent reprezintă o miniatură a celor petrecute în întreaga Rusie. Învingătorii şi-au arătat toată sălbăticia lor. Situaţia era de necontrolat. Şi cum se întâmplă în asemenea cazuri, toţi se cred pe ei înşişi conducători. Oameni neînsemnaţi, înguşti la minte, plini de neajunsuri, care nu sunt în stare să conducă nici familia lor, găsesc ocazia să devină puternici şi să reverse toate complexele care-i copleşesc. Încep răzbunări inumane şi desigur, din motive minore. Plătesc mai ales oamenii cinstiţi şi cu bune moravuri, poate pentru că toată existenţa şi viaţa lor apare ca un model pentru viaţa celor necinstiţi şi oportunişti. Aşa ceva i s-a întâmplat şi profesorului Valentin. La morga spitalului lucra un funcţionar cu numele Andrei. Două patimi îl chinuiau: băutura şi hoţia. Crea într-una probleme în spital. Valentin i-a făcut de multe ori observaţii, dar fără rezultat. Poate că îndelung-răbdarea profesorului doctor l-a obrăznicit şi mai mult. În cele din urmă, la solicitarea lui Valentin, Andrei a fost pedepsit de autorităţile din Taşkent.

Răscoala şi înăbuşirea turcmenilor a reprezentat pentru Andrei ocazia de aur pentru a se răzbuna. Când a început curăţirea turcmenilor, Andrei, urându-l de moarte pe profesorul Valentin, l-a acuzat în faţa bolşevicilor. Nu a trebuit altă mărturie ori denunţ. Andrei, însoţit de alţi doi lucrători şi de doi infanterişti, a sosit dis-de-dimineaţă la spital. Profesorul Valentin se pregătea pentru operaţiile programate. Puterea populară l-a arestat şi împreună cu el l-au luat şi pe elevul său, chirurgul P. A. Rosenberg. S-au îndreptat spre

uzinele căilor ferate, unde aveau loc procesele împotriva soldaţilor regimului turkmen. În ceasul când trecea pe sub pod, muncitorii care stăteau pe liniile ferate strigau la Andrei să nu tragă de timp, ci să-i execute pe loc!

Vestea dureroasă a arestării medicului-şef şi a ajutorului său a umplut spitalul de tristeţe. Uzinele căilor ferate aveau o faimă groaznică. Sintagma „i-au dus la uzine" însemna că i-au dus să-i execute.

În uzinele căilor ferate funcţiona tribunalul revoluţionar. Trei persoane, faimoasa troică, îi judeca pe acuzaţi prin procese succinte, de parodie, fără să respecte regulile elementare ale procedurii. Soljeniţân ne introduce în atmosfera care se menţinea atunci:

„Ar fi fost aşadar imposibil să se facă această curăţire, mai ales în vreme de război, folosind vechile reguli ale procedurii. Astfel au aplicat un proces absolut nou: justiţia din afara tribunalului, şi treaba aceasta neplăcută a fost preluată cu responsabilitate şi multă căldură de către V.Ţ.K. (Comisia specială rusă de apărare a revoluţiei împotriva antirevoluţiei şi subminării). Paznic al revoluţiei, organ de asuprire unic în istoria umană, V.Ţ.K.-ul a concentrat în aceleaşi mâini urmărirea, arestarea, anchetarea, judecarea, condamnarea şi executarea hotărârii." [Aleksander Soljeniţân, *Arhipelagul Gulag*, pag. 49]

Cei doi medici au fost conduşi în spaţiul uriaş al uzinelor, care era plin cu soldaţi ai regimului revoluţionar. Cunoşteau modul în care judecau şi atmosfera care stăpânea. Nu nutreau iluzii despre soarta lor. Fiecare soldat era chemat pe rând într-o cameră specială, unde era adunată troica. În lista numelor, aproape pe fiecare nume însemnaseră o cruce. În cel mult trei minute, judecătorii îi condamnau la moarte pe acuzaţi. Foarte puţini au scăpat. Majoritatea soldaţilor, dar şi cetăţeni nevinovaţi, au fost condamnaţi fără milă la pedeapsa cu moartea. După pronunţarea sentinţei îi conduceau rapid pe cealaltă uşă a camerei. În faţa lor se afla plutonul de execuţie, care îi executa

imediat, fără vreo altă procedură.

Cei doi medici, care în toată viaţa lor aveau un singur ţel - să-i vindece pe oameni prin orice mijloace şi cu orice efort, trăiau toată această situaţie de coşmar. În câteva minute să se piardă aşa de brutal atâtea vieţi omeneşti. Şi pe de altă parte să trăiască, în spatele uşii adunării nelegiuiţilor, groaza aşteptării, care a ţinut aproape 15-16 ore! În tot acest timp Valentin a rămas netulburat. Se lăsase în grija lui Dumnezeu. Colegul lui, Rosenberg, era în agonie. Îl întreba încontinuu pe profesorul său:

- De ce nu ne cheamă? Ce înseamnă asta?

Valentin l-a liniştit:

- Ne vor chema când va veni vremea. Potoleşte-te, nu te îngrijora!

Orele treceau nesfârşite. Păreau mai degrabă ani. Dumnezeu însă nu a permis ca planurile lui Andrei şi ale tovarăşilor săi să fie realizate. Seara târziu, din camera morţii a ieşit un membru important al partidului, care fusese funcţionar al spitalului, îl cunoştea personal pe Valentin şi, din câte se pare, îl respecta. A fost surprins când l-a văzut pe cunoscutul profesor chirurg că aşteaptă împreună cu alţi acuzaţi la uşa tribunalului popular. S-a apropiat şi l-a întrebat nedumerit. Valentin l-a informat. Fără a mai pierde timp, a intrat din nou în sala tribunalului, unde participa şi Andrei. Intervenţia lui a fost hotărâtoare. A explicat că arestarea doctorului se datora faptului că Andrei avea conturi de reglat cu el. A constrâns tribunalul şi după zece minute a ieşit cu două acte, permise de ieşire. Cu acestea puteau să iasă nestingheriţi. Dar funcţionarul acesta nu i-a lăsat singuri. Situaţia din oraş era foarte periculoasă. Pe medici îi putea executa orice patrulă, neglijând chiar şi ştampila troicii. De aceea s-a îngrijit să-i însoţească garda până la spital.

Medicilor nu le venea să creadă. Au atins, la drept vorbind, pragul morţii şi au fost salvaţi nesperat în ultima clipă. Valentin povestea mereu despre salvarea lui minunată, având sentimentul că Dumnezeu l-a scăpat în ziua aceea de la o moarte sigură.

La spital, în vremea aceasta, agonia pentru soarta celor doi medici ajunsese la apogeu. Doctorii, funcţionarii, pacienţii, nu mai nădăjduiau că-i vor vedea pe cei doi medici vii. Vestea nesperată a eliberării s-a transmis în spital ca fulgerul. S-au adunat cu toţii în camera de urgenţă ca să vadă cu ochii lor că medicii sunt vii. Valentin i-a rugat pe toţi să se calmeze. Nu avea nevoie de ovaţii. Gândul îi era la pacienţii pe care programase să-i opereze de dimineaţă. Ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic, s-a întors şi a zis:

- Sunt pregătiţi pacienţii pentru operaţiile pe care le aveam azi în program?

- Da, i-au răspuns.

Părând a fi uitat tot acel chin îndelungat, s-a pregătit repede, a intrat în sala de operaţii şi şi-a început treaba.

Moartea Anei

Vestea arestării a ajuns şi în familia lui. Soţia sa bolnavă s-a tulburat. Aşteptarea îndelungată şi stresantă a zdruncinat-o psihologic. A suferit o depresie nervoasă, care i-a zdruncinat rău sănătatea. Starea ei a început să se agraveze rapid şi după câteva zile s-a înclinat în faţa sorţii. Valentin a povestit următoarele despre ultimele ei clipe şi despre evenimentele care au urmat:

„Au sosit şi ultimele ei ceasuri. Febra o ardea, îşi pierduse definitiv somnul şi suferea foarte mult. În ultimele 20 de nopţi, stăteam la căpătâiul ei, iar ziua lucram la spital. A venit şi groaznica noapte de pe urmă. Ca să-i alin durerea i-am făcut o injecţie cu morfină, care a ajutat-o vizibil. Peste aproximativ 20 de minute aud: «Fă-mi încă una». Peste o jumătate de oră s-a repetat acelaşi lucru şi 2-3 ore încontinuu i-am făcut nenumărate injecţii cu morfină şi am trecut mult peste doza permisă. Nu am constatat însă urmele nocive ale efectelor secundare ale morfinei. Deodată Ana s-a ridicat din pat, s-a aşezat şi mi-a zis cu voce destul de puternică: «Strigă-i pe copii». Copiii au venit, le-a făcut cruce la toţi, dar nu i-a sărutat, poate de teamă să nu-i molipsească. Şi-a luat rămas bun de la copii şi s-a întins. Era calmă, avea ochii liniştiţi şi răsufla din ce în ce mai rar... La un moment dat a răsuflat pentru ultima oară.

Coşciugul era pregătit dinainte. Dimineaţa au venit asistenţii mei din sala de operaţii, au îmbrăcat trupul mort şi l-au pus în coşciug. Ana a murit la vârsta de 38 de ani şi eu am rămas singur cu patru copii, cel mai mare având 12 ani şi cel mai mic 6.

Două nopţi am citit singur Psaltirea, în singurătate desăvârşită, în picioare, la căpătâiul răposatei. Pe la ceasul al treilea din a doua noapte, în vreme ce citeam Psalmul 112 - *Lăudaţi pe Domnul...* - m-au uimit şi m-au cutremurat ultimele cuvinte ale Psalmului, pe care fără nici cea mai mică îndoială le-am luat ca vorbe pe care mi le

adresează Însuşi Domnul: *Cel ce face să locuiască cea stearpă în casă, ca o mamă ce se bucură de fii* (Psalm 112, 9).

Domnul ştia ce drum greu mă aşteaptă şi, abia la câteva zile după moartea mamei copiilor mei, s-a îngrijit El Însuşi de aceştia şi mi-a uşurat situaţia. Nu ştiu cum, dar într-un mod ciudat, cuvintele acestea ale Psalmului le-am considerat ca pe o îndrumare a Domnului către infirmiera mea, Sofia Sergheevna Veleţkaia, despre care singurul lucru pe care-l cunoşteam era că îşi pierduse de curând soţul şi că nu avea copii. Toată cunoştinţa noastră se limita la unele discuţii pe care le purtam în legătură cu serviciul. Şi cu toate astea am considerat cuvintele Psalmului ca pe un îndemn neîndoielnic al lui Dumnezeu de a înmâna acestei femei grija copiilor mei şi creşterea lor.

Eram nerăbdător să vină dimineaţa şi la ora şapte m-am dus la Sofia Sergheevna, la secţia de chirurgie a spitalului, unde stătea. I-am bătut la uşă. Când l-a văzut pe şeful ei la uşă la ora aceea matinală, s-a dat înapoi surprinsă. A ascultat cu adâncă emoţie ceea ce mi s-a întâmplat în noaptea aceea, deasupra coşciugului soţiei mele.

Am întrebat-o numai dacă crede în Dumnezeu şi dacă vrea să facă voia Domnului şi să-i îngrijească pe copiii mei, ţinând locul răposatei lor mame. Sofia Sergheevna a primit cu bucurie propunerea mea.

Mi-a spus că observase suferinţele soţiei mele, că voise mult să mă ajute şi că şovăise să ne propună acest lucru. Îi iubea mult pe copiii cei mai mici, dar îi era teamă că n-o să se descurce cu Mihail, fiul meu cel mare, deoarece se purta urât cu fraţii lui cei mici. Aşa s-a şi întâmplat. Cei trei copii mai mici o iubeau foarte mult şi mai ales Valia nu cobora de pe genunchii ei. Pe când pe Mihail a fost nevoit să-l educe.

Apartamentul meu de medic-şef avea cinci camere, care erau atât de spaţioase încât i-am pus la dispoziţie o cameră a ei, total izolată de celelalte. A rămas mult timp în familia noastră, dar a fost doar o a doua mamă a copiilor mei, căci Atotştiutorul cunoştea ce intenţii curate aveam faţă de ea. Mult bine le-a făcut copiilor mei Sofia Sergheevna!”.

Fiica lui, Elena, descrie evenimentele astfel: „Imediat după moartea mamei noastre, tata a căzut în deznădejde, nu ştia ce să facă, cum să ne crească pe noi, cei patru copii ai lui. Le-a chemat în ajutor pe surorile mamei, mătuşile Sura şi Evghenia, care însă au refuzat. Şi atunci a venit să ajute Sofia Sergheevna, îngerul nostru păzitor, care şi-a dedicat viaţa nouă, copiilor”.

Sofia Sergheevna fusese căsătorită cu un ofiţer al armatei ţariste, care a fost ucis în război. A rămas văduvă cam la 40 de ani. Era o femeie sensibilă, plină de bunătate. Îi slujea pe bolnavi cu multă dragoste. Toţi o respectau pentru virtuţile, şi mai ales pentru decenţa ei. În sala de operaţii ajuta mult, pentru că avea experienţă bogată. Fără să-i spună chirurgul, ştia ce instrument îi va cere în clipa următoare. A trăit aproape de copiii medicului, a devenit a doua lor mamă şi a murit la adânci bătrâneţi în casa fiului lui mai mic, Valentin Voino-Iaseneţki.

În memoriile sale, profesorul Kassirski scrie despre situaţia care se menţinea în domeniul sănătăţii din regiunea Taşkent şi despre înfiinţarea Şcolii de Medicină unde şi-a oferit serviciile Valentin Voino-Iaseneţki:

„În luna aprilie 1918, la Congresul al V-lea al Sovietului Turkistan, a fost proclamată Republica autonomă a Sovietului Turkistan, care era inclusă în Federaţia Rusă.

Situaţia din Asia Mijlocie era foarte grea în primii ani ai Puterii sovietice. Foametea, epidemiile de tifos, malarie, etc. lăsau în urma lor mii de victime. Mişcările basmacilor au fost reînviorate atât din afară cât şi din interior de către fanaticii religioşi - toate acestea împiedicau frageda pe atunci Putere sovietică să construiască o viaţă nouă în această republică.

Pentru controlul îngrijirii medicale a populaţiei, deja din luna noiembrie 1917 se înfiinţase comisia naţională de îngrijire medicală. Unul din comisarii care fuseseră numiţi era tânărul chirurg Ivan Ivanovici Orlov.

În Taşkent, înainte de revoluţie, existau două spitale mici. Unul se afla în oraşul nou iar celălalt, care era mai de demult, în oraşul vechi.

Comisia de îngrijire medicală a populaţiei a decis ca una dintre cele mai mari clădiri din Turkistan (Şcoala Militară a Rusiei ţariste) să fie repartizată instituţiei de îngrijire medicală. În clădire a fost instalat un spital cu o mie de paturi şi, mai târziu, Şcoala de Medicină din Turkistan.

Am apucat spitalul în perioada în care se construia, când în sălile uriaşe ale clădirii principale zăceau pe rogojini puse pe jos bolnavii de malarie, tifos şi alte maladii intestinale. Încet-încet sălile uriaşe s-au transformat în saloane, laboratoare, spaţii de studiu şi săli de curs. Atât studenţii cât şi profesorii participau intens la zidit, cărau cărămizi, clădeau pereţi.

Printre medicii care au colaborat din prima zi cu Puterea sovietică au fost: profesorul doctor Moise Ilici Slonim, vestit în toată Asia Mijlocie, chirurg cu faimă mondială, medic ce descoperise factorii maladivi ai sindromului turbării; ucenicul său chirurgul - Piotr Barovski; Ivan Ivanovici Orlov, întemeietorul microbiologici în Asia Mijlocie, director al Institutului de Microbiologie; patologul Alexei Dimitrievici Grekov; chirurgul Lev Vasilevici Osanin, fiul marelui cercetător din Palmir şi din munţii îngheţaţi Tian-Sian; profesorul V.F. Voino-Iaseneţki etc.

În anul 1919 o delegaţie specială a mers la V.I. Lenin, la Moscova, cu rugămintea de a întemeia în Republica Turkistan o Facultate. Cu toate că momentul părea nepotrivit pentru rezolvarea unei asemenea probleme, întrucât ţara era înconjurată de pretutindeni de armata albă şi de revoluţionari, epidemiile secerau lumea iar foametea şi catastrofele dominau, Lenin a cercetat cu multă atenţie această propunere a oamenilor de ştiinţă din Turkistan.

Deja din septembrie 1920, la ordinul Guvernului Sovietic semnat de Lenin, în Taşkent a fost întemeiată Facultatea, prima Facultate nu numai din Asia Mijlocie

Sovietică, ci din tot Orientul Mijlociu.

Un tren format aproape în întregime din camioane-vagoane încălzite, a sosit din Moscova în Taşkent. Aducea cu el optzeci de profesori din Moscova şi Sankt Petersburg, o bibliotecă de 20.000 de cărţi, aparate, unelte medicale şi echipamente pentru laboratoare, reactoare chimice. Călătoria acestor premergători, care au hotărât să transmită lumina cunoaşterii poporului turkistanez, a durat 56 de zile şi nopţi, într-o ţară înfometată, distrusă de război şi încă mistuită de flăcări. Printre aceştia existau mari personalităţi, medici, importanţi cercetători ruşi: chimistul Serghie Nicolaevici Naumov, ucenic al lui Zelinski; zoologul Daniil Nicolaevici Kaskarov; matematicianul Vsevolod Ivanovici Romanovski; patologul-hematologul Alexandru Nicolaevici Kriukov, ucenic al lui Ostroumov; neuropatologul Mihail Alexeievici Zaharţenko, ucenic al lui Rossolima; chirurgul clinic Piotr Porfirievici Stikovski, ucenic al lui Martinov; chirurgul ginecolog Constantin Grigorievici Hrusov; anatomistul Ivan Porfirievici Rozdestvenski şi alţii.

Nici unul dintre ei nu venea pentru bani ori pentru faimă. A fost o adevărată faptă eroică a cercetătorilor, mişcare de sprijin frăţesc către popoarele din Asia Mijlocie, uzbechi, cazaci, tadjici, turcmeni. Mişcarea aceasta s-a înscris ca o pagină luminoasă în istoria politicii naţionale a lui Lenin. Sosirea profesorilor-cercetătorilor, întemeierea Şcolii de Medicină - toate acestea însemnau revoluţia pusă în practică. Am cele mai bune impresii când îmi aduc aminte cu cât zel a fost întemeiată această Facultate. Ar fi crezut cineva că profesorii din Taşkent aveau ambiţia să continue în acest Institut de învăţământ Superior din Asia Mijlocie tradiţia academică a Şcolii de Medicină moscovite?”.

Mare profesor şi excelent cercetător, Profesorul Kassirski continuă povestirea sa:

„În inima clădirii, în poziţie unghiulară, se aflau aripile chirurgicale şi catedra de anatomie topografică şi chirurgicală a profesorului şi doctorului în medicină Voino-Iaseneţki. Doar trei camere. Iarna camerele nu erau încălzite, podeaua era rece, din asfalt,

dar Valentin Felixovici nu se plângea niciodată.

De obicei, Valentin Felixovici intra în clinică, urca la catedră, îmbrăcat cu vesta de chirurg şi bluza de medic, iar mai târziu cu rasa, măreţ şi sever.

Aşa apărea la catedră chipul lui uriaş, monumental. Calm la înfăţişare, preda cursul cu o voce uşor înăbuşită, atrăgând imediat atenţia auditoriului său. Discursul lui curgător, ferm, modul său respectuos de a comunica şi căldura blândă a privirilor sale îi fascina pe auditori.

E de remarcat că omul acesta, medicul-idealist care credea în supranatural şi în Dumnezeu, în ştiinţa lui era exact mai mult decât oricine. De obicei profesorii care predau anatomie topografică, deşi cunosc perfect obiectul lor, nu operează bine sau nu lucrează deloc în clinici. Voino-Iaseneţki *împărăţea* în acelaşi grad în ambele domenii - şi în anatomie, şi în chirurgie clinică, adică pe masa de operaţii.

Îndemânarea lui de chirurg devenise legendară. L-am văzut la masa de operaţii. Opera fără nici un pic de nervozitate. Simţeai ritmul relaxant al muncii lui, degetele mânuiau cu uşurinţă şi siguranţă mişcarea bisturiului pe trup. Un critic muzical a spus despre interpretarea pe care V.V. Sofromoţki a dat-o unei opere a lui Chopin că putea fi caracterizată prin următoarele cuvinte: *nici urmă de greşeală*! La fel poate spune cineva şi despre *arta ele execuţie* a chirurgului Voino-Iaseneţki. Pe noi, colegii lui, ne-a impresionat spectrul larg al îndemânării lui chirurgicale. Nu şovăia în faţa niciuneia din operaţiile noi sau întâmplătoare, găsea îndată soluţie pentru rezolvarea cu bine a problemei. Îl ajuta desigur foarte mult reprezentarea stereoscopică a oricărei părţi a corpului, oriunde intra bisturiul. Părea că şi pe cea mai grea dintre operaţii ar fi făcut-o fără nici o nelinişte. După un anumit timp îi zicea asistentului său: *Acum, dedesubtul acestei crestături apasă vena* (o spunea pe nume)... Acel *apasă vena*, care se datora cunoaşterii perfecte a anatomiei, făcea operaţiile lui lipsite de sângerare. (...)

Fără îndoială, pe Voino-Iaseneţki l-a ajutat mult în activitatea lui chirurgicală

şi ştiinţifică simţul tactil uimitor şi talentul de pictor. Lucrările (secţiunile) lui de chirurg erau foarte exacte şi aş zice chiar că erau operaţiile unui artist.

În anul 1912, când s-a întâmplat să asist la prima lui (şi una dintre primele în ţara noastră) intervenţie chirurgicală cu transfuzie de sânge am fost uimit de tehnica nemaipomenită pe care o deţinea ca chirurg.

Mai târziu, când am vorbit cu fiul său, Valentin, despre intervenţia aceasta perfectă şi-a amintit următoarea întâmplare: «Simţul tactil dezvoltat era, după cum se pare, înnăscut în tatăl meu. Odată, vorbind cu noi, copiii lui, a vrut să ne dovedească prin fapte acest lucru. A luat zece foi subţiri de hârtie, le-a îndoit şi apoi ne-a cerut să-i spunem să taie cu bisturiul oricâte foi vrem noi. I-am spus un număr de foi, de pildă şapte, şi cu o tăietură de bisturiu a tăiat cele şapte foi! Experimentul s-a dovedit reuşit. Am rămas uimiţi».”

El însuşi afirmă către studenţii săi: „Ca să se facă cineva chirurg trebuie să se fi născut chirurg. Şi trebuie să se deosebească prin trei însuşiri: să aibă ochi de vultur, inimă de leu şi mâini de femeie”.

Cuvintele acestea le-a trăit el însuşi la un grad foarte înalt. Colegii şi studenţii lui le vedeau puse în practică. Colegul şi prietenul său, profesorul Lev Vasilevici Osanin, scrie:

„Operaţiile lui erau o adevărată şcoală. Avea obiceiul de a opera, putem spune, cu voce tare, explicându-le medicilor şi studenţilor care se aflau de faţă ce se găseşte sub crestătura pe care o făcea în clipa aceea, care sunt venele, ce nervi se găsesc mai jos de locul unde atinsese cu bisturiul, ce ţesuturi musculare şi ce organe se găsesc în secţiune şi în jurul ei. În toţi aceşti ani, Voino-Iaseneţki a făcut o colecţie bogată de desene anatomice personale pe care le prezenta la conferinţele sale, la cursul de anatomie topografică din facultate. Voino-Felixovici şi-a folosit talentul de pictor şi în biserică. A lucrat în vopsea de ulei iconostasul paraclisului din spital”.

Pentru a permite unui ucenic de-al lui să facă prima dată operaţie, îl examina mai întâi îndelung la anatomie şi chirurgie şi îl întreba ce metodă ar alege ca să facă operaţia. Nu suferea complexitatea şi provizoratul.

După cum povestesc studenţii săi - „pregătea lecţiile cu multă grijă. Venea în clasă cu rasa şi cu crucea lui, îşi ştergea ochelarii cu o batistă albă şi începea să predea. Vorbea calm, simplu, pe înţeles. Ştia foarte bine limba rusă. Lua arătătorul în mână, arăta desenele de pe tablă şi explica despre muşchi, nervi, artere etc. Plecând de la ore, eram plini de gânduri şi mai bogaţi în cunoştinţele despre anatomia corpului omenesc. În felul în care preda, orice spunea ni se întipărea adânc”. De aceea mulţi studenţi de-ai lui au devenit corifei (*persoane cu rol conducător într-o activitate*) ai Medicinii, precum patologul Z.K. Umidova, profesorul epidemolog M.S. Sofiev, microbiologul M.Z. Leitman etc.

Operaţiile erau *punctul forte* al lui Voino-Iaseneţki. În faţa mesei de operaţie nu cunoştea nici teamă, nici nelinişte. Chiar şi când era nevoie să-i opereze pe proprii lui copii. Odată fiul cel mare al lui Voino-Iaseneţki se juca în curtea spitalului (ferestrele casei lui dădeau spre spaţiul spitalului) cu cei de-o vârstă cu el. Băiatul avea atunci 10-11 ani. Deodată în pragul secţiei de chirurgie apare Valentin Felixovici şi se adresează fiului său:

- Mişa, vino încoace, du-te imediat în sala de operaţii, la asistentă. Te voi opera chiar eu. Îţi voi scoate apendicita.

Am rămas pur şi simplu încremenit când am auzit aceasta.

- Cum, se poate? Aşa simplu îşi ia cineva copilul şi îl pune pe masa de operaţie?

Voino-Iaseneţki a explicat că nu există motiv să mai aştepte. E mai bine ca operaţia să nu se facă în timpul crizei, căci Mişa păţise deja două crize serioase de

apendicită.

Astfel, băiatul a fost luat de la joacă şi dus direct în sala de operaţii.

Mai târziu Voino-Iaseneţki a operat-o şi pe fiica lui. La degetul mâinii drepte îi apăruse şi o umflătură care se mărea. Voino-Iaseneţki a bănuit atunci că e vorba de un sarcom osos. I-a făcut operaţie şi nu numai că i-a tăiat tot degetul, dar i-a controlat şi oasele încheieturii.

Îl lăsăm din nou pe profesorul Kassirski să povestească:

„Pe Voino-Iaseneţki îl caracteriza o linişte interioară deosebită. Nu l-a văzut nimeni niciodată să-şi iasă din fire, să se înfurie sau să se enerveze. Vocea lui era mereu joasă, înăbuşită. Îşi exprima revolta cu voce calmă. De asemenea nu l-au văzut niciodată plin de chef, cu toate că de multe ori zâmbea şi chiar râdea.

Iată şi o altă întâmplare ce dovedeşte cât de calm era şi ce capacitate avea de a rămâne netulburat în situaţii extrem de dificile.

La începutul anului 1920, director al poliţiei din Taşkent era un letonian, Ţirul, cunoscut în tot oraşul. Era om mare de statură, înalt, puternic - groaza şi frica lumii criminale. Şi iată că într-un accident rutier a fost grav rănit şi şi-a spart şoldul. Fractura era nimicitoare. L-au adus la spital. Aparat de radiografie nu exista.

Valentin Felixovici a acceptat să-l opereze. A potrivit perfect oasele sparte, care s-au sudat bine, fără ca piciorul să se fi scurtat. Ţirul a fost foarte entuziasmat şi a vrut să-i mulţumească în vreun fel doctorului. I-au spus însă că Voino-Iaseneţki nu va primi în nici un caz bani, că nu ia niciodată bani de la vreun pacient de-al lui. Atunci Ţirul s-a dus acasă la salvatorul lui şi i-a pus înainte un pistol, două încărcătoare şi 50 de gloanţe.

«- Iată profesore, aveţi permisiunea să purtaţi pistol. Deseori mergeţi la

pacienţi noaptea. Acest lucru e periculos. Dacă vă atacă cineva, aveţi armă cu care să vă apăraţi.»

Voino-Iaseneţki a pus arma pe masă. Copiii au aflat de întâmplare şi au început să se joace cu jucăria. Odată, pe când Osanin era de gardă, Voino-Iaseneţki l-a vizitat şi i-a cerut să controleze dacă arma este încărcată sau nu. Osanin, care se credea pe sine cunoscător, a cercetat pistolul şi l-a înştiinţat că arma este goală. Pentru a se încredinţa pe deplin a ridicat arma deasupra capului lui Voino-Iaseneţki (ştia însă că nu trebuie să ţinteşti un om, chiar dacă eşti sigur că arma este neîncărcată) şi a apăsat pe trăgaci. Când s-a auzit bubuitura împuşcăturii şi Osanin a văzut că glonţul s-a înfipt în perete la 5-6 centimetri deasupra capului lui Voino-Iaseneţki, şi-a pierdut glasul. Voino-Iaseneţki din contră, a rămas netulburat şi a zis: «De ce aţi spus că ştiţi cum funcţionează arma? Dacă ştiţi unele lucruri întrucât vi s-a vorbit în legătură cu asta sau pentru că aţi auzit întâmplător undeva, nu înseamnă că trebuie să fiţi sigur că o cunoaşteţi în întregime...»

Voino-Iaseneţki era exigent şi cu sine dar şi cu colegii lui, în tot ce făcea. «Treaba trebuie să fie ca un diamant - zicea - să strălucească oricum ai întoarce-o».

Considera că treaba bună este ceva normal, nu credea că trebuie să laude pe cineva pentru că a făcut treabă bună, şi de aceea nu a lăudat pe nimeni niciodată. Greşelile însă nu le ierta nicicând.

Odată, în vreme ce de gardă era un chirurg nou, B.A. Stekolnikov, a fost adus la spital un om cu rană abdominală închisă. Medicul a hotărât să nu-l deranjeze pe Voino-Iaseneţki, a decis singur scoaterea splinei şi a făcut operaţia. După operaţie rana sângera continuu, dar Stekolnikov a rezolvat şi acest lucru cu succes.

La ora vizitei medicale de dimineaţă Voino-Iaseneţki a fost informat despre cazul acesta greu şi tânărul medic aştepta cu nerăbdare vreo recompensă de la el. Oricum, era medic tânăr, diagnosticase bine, dusese la bun sfârşit o operaţie dificilă. Valentin

Felixovici a întrebat despre cauza hemoragiei. Stekolnikov a răspuns că în regiunea aceasta a abdomenului există o reţea vasculară care se pare că a fost atinsă în momentul rănirii. Atunci Valentin Felixovici i-a spus: «În timpul operaţiei a fost rănit pancreasul. Dacă se mai repetă acest lucru şi mai faceţi o dată asemenea greşeală vă voi retrage dreptul chirurgului responsabil».

Stekolnikov a stat supărat toată săptămâna. Pentru că ştia că lichidul pancreatic (nu punea la îndoială justeţea opiniei medicului-şef) putea provoca perforarea pereţilor intestinali. Aşadar învăţase şi ştia cum să facă faţă unui astfel de caz. Valentin Felixovici s-a purtat sever dar drept. Cerea de la medici să se adâncească încontinuu în cercetarea faptelor lor şi a stării pacienţilor.

V.F. Voino-Iaseneţki, înalt ierarh al Bisericii ortodoxe, nu-i întâmpina cu intoleranţă pe cei de altă credinţă, şi aceasta era o altă însuşire a lui. Nu avea niciodată tendinţe naţionaliste către oamenii de alt neam.

Printre colegii şi asistenţii săi apropiaţi existau oameni de diferite naţii, existau şi atei, dar comportamentul său era acelaşi faţă de toţi. La facultate, la spital, Voino-Iaseneţki a fost mereu profesor, coleg, prieten. (...)

Subalternii şi asistenţii săi nu au simţit niciodată în comportarea lui că au de-a face cu un şef neînduplecat, dur. Putea să meargă cineva la el şi să-i vorbească despre o treabă personală, care nu avea legătură cu serviciul”.

Spitalul din Taşkent îi aducea aminte lui Voino-Iaseneţki în perioada aceea de spitalul din provincie: aceeaşi sărăcie, aceleaşi paturi incomode de fier, camere şi coridoare pline cu bolnavi.

Lucra fără încetare zi şi noapte. În paralel cu exerciţiul practic al meseriei, lucra şi ca om de ştiinţă. Nu se odihnea niciodată, era mereu ocupat cu ceva. Chiar şi în drum spre casa pacientului, în timp ce se afla în trăsură, învăţa pe de rost cuvinte şi fraze

franţuzeşti, repetându-le cu voce tare. În felul acesta a învăţat şi limba germană (ştia bine germana). Uneori, după cum spun copiii lui Valentin Felixovici, era atât de obosit încât nu putea nici să scrie, nici să citească. În aceste cazuri se ocupa cu legarea cărţilor. Toate cărţile din biblioteca lui erau legate de el, cu mult gust şi fineţe.

Medicul credincios

Moartea soţiei a fost cu siguranţă un eveniment cutremurător din viaţa lui Valentin. Peste puţin timp Dumnezeu l-a chemat, precum vom vedea, la „treapta cea de sus a preoţiei” [a cincea rugăciune din slujba Sfântului Maslu]. Mulţi medici şi alţi cunoscuţi şi prieteni ai lui considerau că moartea Anei l-a influenţat direct să se întoarcă spre Biserică. Însă lucrurile nu s-au petrecut aşa. Valentin avea o credinţă foarte adâncă şi această credinţă transpărea din viaţa şi din faptele lui. Dragostea lui pentru pacient şi interesul mare pentru omul suferind izvorau din credinţa lui profundă în Dumnezeu. Este foarte caracteristic că înainte de a începe operaţia îşi făcea întotdeauna semnul crucii. În sala de operaţii avea atârnată icoana Maicii Domnului. Se ruga fierbinte în faţa icoanei pentru câteva minute. Apoi cu o bucată de bumbac înmuiată în iod făcea semnul crucii pe corpul pacientului, în locul în care trebuia făcută operaţia. Abia după toate acestea spunea cu responsabilitate: „Bisturiul”. Astfel, cu cererea ajutorului lui Dumnezeu, al Maicii Domnului, al sfinţilor, începea operaţia. Aceste mişcări ale lui îi uimeau pe cei care nu-l cunoşteau. Mai târziu, medicii care nu aveau legătură cu Biserica, au încetat să le dea

importanţă, iar medicii credincioşi le vedeau ca pe ceva firesc pentru doctorul credincios.

Profesorul Kassirski scrie în legătură cu aceasta:

„Mulţi au considerat că moartea soţiei lui a fost cauza pentru care a îmbrăţişat credinţa. Se crede că la puţină vreme după moartea soţiei sale a luat hotărârea de a se preoţi, dar această opinie este, poate, o apreciere superficială a personalităţii complexe a lui Voino-Iaseneţki. Decizia aceasta s-a plăsmuit în el de mult timp, şi a crescut în ritmul dezvoltării concepţiei lui religioase. Valentin Felixovici a fost dintotdeauna om credincios, credincios în sensul cuvântului ortodox. Toţi cei din Taşkent ştiau că nu pierde nici o liturghie ortodoxă, că participă stând în picioare la toate slujbele - sâmbăta, duminica şi în zilele sărbătorilor ortodoxe. Tragedia lui personală a fost doar o pricină pentru a pune un început. Valentin Felixovici era un om cu o curăţie desăvârşită a sufletului şi niciodată nu renunţa la convingerile lui, chiar şi când ştia că unele constatări şi fapte ale sale puteau avea rezultate nedorite. Era dezinteresat şi modest. În acest om toate erau transparente, curate şi luminoase. E de neînţeles cum îmbina în el două personalităţi - aceea a medicului, a omului de ştiinţă, a chirurgului practic, a unui luptător împotriva bolii şi morţii, la care oamenii ajung pentru că aceasta este voia Domnului, şi, de cealaltă parte, a slujitorului lui Dumnezeu, al credinţei, ţinând cu severitate toate poruncile Bisericii. Participa activ la Sfânta Liturghie şi era prezent la toate congresele Asociaţiei Medicilor, unde făcea importante referate ştiinţifice.

Era la fel de sever şi neclintit atât în ţinerea poruncilor Ortodoxiei cât şi în lupta pentru instaurarea adevărului ştiinţific. Pentru credinţa lui în Dumnezeu ar fi putut chiar să mucenicească, să ia cununa luminoasă a martirilor”.

Şi acest lucru se observă din următoarea întâmplare:

Vijelia ateismului şi prigonirii a început treptat să se întindă, cum vom vedea

mai jos, fie în secret, fie pe faţă, fie într-un mod meşteşugit. La începutul anului 1920 una dintre comisiile de control a dat ordin ca icoana Maicii Domnului din sala de operaţii să fie dată jos de pe perete. Doctorul Valentin a reacţionat puternic, fără să-i fie teamă de consecinţe. A plecat de la spital anunţând că se va întoarce doar atunci când icoana Maicii Domnului va fi pusă la loc. Unul din reprezentanţii comisiei a zis cu o doză de ironie:

„Sala de operaţii este un serviciu public. Am despărţit statul de Biserică. Dacă chirurgul vostru vrea să se roage, treaba lui, dar să păstreze icoana acasă la el!”.

Valentin a rămas de neînduplecat. A repetat că dacă icoana nu va fi pusă la locul ei, nu va mai intra în sala de operaţii. Curajul lui a fost admirabil. Într-o epocă atât de grea, în care era în pericol să-şi piardă serviciul, chiar şi viaţa, medicul credincios a îndrăznit să se confrunte pentru credinţa sa cu Puterea care nu ezita. Insistenţa şi credinţa lui neclintită în Dumnezeu au adus rezultate grabnice.

În ceasul acela au adus la spital un caz grav. Era soţia unuia dintre şefii partidului, care trebuia să fie operată imediat. Chiar ea a cerut să fie operată de profesorul Valentin. Nu accepta pe altul. L-au chemat în sala de vizite şi l-au rugat să facă operaţia. Valentin a răspuns cu statornicie:

„Îmi pare foarte rău, dar după crezul meu nu pot intra în sala de operaţii dacă mai întâi nu vor pune icoana la locul ei.”

Soţul bolnavei şi-a dat cuvântul că în dimineaţa următoare icoana va fi la locul ei, dacă va face operaţia. Valentin a fost de acord. S-a dus în sala de operaţii. Operaţia a reuşit. Şi soţul bolnavei şi-a ţinut cuvântul. Icoana Maicii Domnului a fost aşezată la locul ei.

Biserica prigonită

Încă din prima zi a Revoluţiei din octombrie, Biserica rusă a intrat în vizorul Puterii. Deviza „jos cerul” domina. Lenin nu şi-a ascuns ura lui faţă de Biserică. A spus chiar: „Marx a fost indulgent faţă de Biserică, numind-o opiul poporului. Religia este un fel de votcă stricată... Cu cât vor fi împuşcaţi mai mulţi din rândurile orăşenilor şi clericilor, cu atât va fi mai bine”. [N.P. Vasiliadis, *Amurgul marxismului*, Editura Sotir, 1976, pag. 90]

Care era atunci starea Bisericii? În lucrarea sa, *Creştinii în Uniunea Sovietică* (Editura Hrisopigis, Atena 1968, pag. 25), N. Strouve susţine că oricât ar părea de straniu, Biserica era mai pregătită să facă faţă revoluţiei decât statul. De la începutul secolului al 20-lea Biserica rusă făcuse deschideri importante şi se pregătea pentru reforme mai largi.

Încercarea unei reînnoiri interioare era necesară. Biserica Rusă se afla atunci într-o stare grea, cu toate chipurile mari şi luminoase care au apărut de la începutul secolului al 19-lea. Privind cu obiectivitate, mulţi clerici au recunoscut responsabilitatea ierarhilor pentru evenimentele dureroase care au urmat. Într-o carte foarte frumoasă pe care a editat-o Sfânta Mănăstire Paraclitu, părintele exilat Arsenie face o radiografie obiectivă a situaţiei din Rusia:

„Spuneţi, deci, despre comunism că a dărâmat biserici, că a întemniţat credincioşi, că a războit Biserica. Da, aşa este. Să cercetăm însă lucrurile în ansamblu şi în profunzime. Să ţinem cont de cele întâmplate înainte. Mult mai devreme. Mult mai devreme, poporul nostru şi-a pierdut credinţa, a nesocotit tradiţia, şi-a uitat istoria, s-a lepădat de cele sfinte şi cuvioase. Cine e vinovat pentru asta? Puterea actuală? Noi suntem vinovaţi! Şi acum adunăm ce am însămânţat... Să ne aducem aminte ce exemplu dădeau poporului intelectualii, nobilii, comercianţii, funcţionarii publici şi, mai întâi de toţi, ce

exemplu dădeam noi, clericii. Eram mai răi decât toţi! Tocmai de aceea şi copiii preoţilor, văzând în familiile lor imoralitatea şi iubirea de bani, deveneau cei mai fanatici atei, cei mai războinici revoluţionari. Mult mai înainte de revoluţia din 1917, clerul pierduse toate posibilităţile de a călăuzi poporul. Devenise - vai şi amar! - o castă de profesionişti unde împărăţea necredinţa şi corupţia. Din mulţimea mănăstirilor patriei noastre, doar cinci-şase erau faruri luminoase ale creştinismului şi ale duhului: Valaam, Optina cu marii ei stareţi, Diveievo, Sarov şi poate încă una două. În celelalte nu numai că nu întâlneai credinţa şi virtutea, dar te şi sminteai de duhul lumesc de acolo şi de faţărnicia prostească.

Ce putea să ia poporul de la asemenea purtători de reverendă, de la asemenea aşa-zişi reprezentanţi ai lui Dumnezeu? Noi l-am împins la revoluţie, pentru că nu i-am dat exemplul bun. Nu i-am inspirat credinţa, dragostea, răbdarea, smerenia. Nu uitaţi toate acestea, nu le uitaţi! De aceea ne-a părăsit atât de uşor poporul. De aceea s-a lepădat de noi şi totodată de Dumnezeu. De aceea a dărâmat (poporul) bisericile.

Nu pot aşadar să acuz Puterea, regimul actual. Întrucât sământa ateismului a căzut atunci în ogorul pe care noi înşine îl pregătisem prin greşelile şi decăderea noastră. Aceasta a fost cauza şi începutul răului. Toate cele ce au urmat, chiar şi lagărul acesta şi pătimirea noastră şi jertfele zadarnice ale atâtor oameni nevinovaţi nu sunt decât consecinţe inevitabile.” [*Părintele Arsenie*, Editura Sfintei Mănăstiri Paraclitu, Oropos 1998, pag. 130-132; în limba română au apărut mai multe volume despre acest mărturisitor].

La câteva zile de la revoluţie, sinodul s-a adunat şi a reinstaurat instituţia Patriarhiei, pe care o desfiinţase Petru cel Mare. Sinodul a ales trei candidaţi şi pe 5 noiembrie, în biserica Mântuitorul, după Sfânta Liturghie, prin vot, pe scaunul Patriarhiei a fost aşezat smeritul Tihon. Noul Patriarh adresează primul mesaj pe 11 noiembrie, chemând poporul la pocăinţă şi rugăciune, iar pe revoluţionari rugându-i să înceteze uciderile de fraţi şi lucrarea lor distrugătoare.

Încă din decembrie şi-au făcut apariţia primele decrete care limitau libertatea Bisericii. După câteva zile, pe parcursul luptelor pentru cucerirea Lavrei Sfântului Alexandru Nevski, bătrânul protopop Petru Skipetrov a fost ucis de un proiectil. Urmează şi alţi credincioşi, care aleargă să-şi apere bisericile, icoanele, sfintele moaşte.

Pe 18 ianuarie, Patriarhul Tihon adresează al doilea mesaj, de data aceasta sever. Printre altele scrie:

„În fiecare zi auzim de crimele nemaivăzute şi de vărsările de sânge ale căror victime sunt oameni nevinovaţi, care nu au greşit cu nimic, decât numai prin faptul că şi-au făcut datoria faţă de Dumnezeu şi de ţară. Aceia care promit să aducă în Rusia ordinea şi dreptatea împrăştie pretutindeni crima şi violenţa împotriva tuturor şi mai ales împotriva Sfintei Biserici ortodoxe... Reveniţi-vă, oameni fără minte! Încetaţi crimele voastre... Prin puterea pe care o avem de la Dumnezeu interzicem participarea voastră la Tainele Bisericii. Vă condamnăm în numele Bisericii şi vă excludem din ea”.

La sfârşitul circularei, Patriarhul Tihon îi cheamă pe fiii credincioşi ai Bisericii să o apere pe aceasta cu toată puterea lor şi, dacă va trebui, să nu şovăie să se jertfească pentru Hristos. [Hr. Daam, *Milioane de ruşi cred în Dumnezeu*, Editura ADEE, 1979, pag. 102. Textul integral este publicat în cartea lui Nikita Strouve - *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 130]

Răspunsul regimului ateu a venit foarte curând. Pe 23 ianuarie 1918, prin noua constituţie sovietică, Biserica se desparte de Stat şi întreaga ei avere este confiscată. De asemenea şcoala se desparte de Biserică. Cu alte cuvinte, Biserica este lăsată pe margine. În articolul 13 din Constituţie se garantează libertatea propagandei religioase şi antireligioase, însă de fapt se referă numai la cea din urmă.

Continuarea este cunoscută. A început o prigoană sălbatică şi o jefuire fără precedent. Soljeniţân scrie:

„În 1918, pentru a grăbi şi victoria culturală a revoluţiei, au început să smulgă şi să arunce moaştele sfinţilor şi să sechestreze aşezămintele bisericeşti. Au izbucnit revolte populare pentru apărarea bisericilor şi mănăstirilor. În unele locuri băteau clopotele şi credincioşii alergau având asupra lor orice armă pe care o găseau, chiar şi bastoane. Atunci, fireşte, au fost nevoiţi să-i achite pe câţiva pe loc, iar pe alţii îi prindeau”. [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 49]

Procesele clericilor şi laicilor urmau unul după altul. Cele mai importante au fost pe 11-16 ianuarie 1920 (Cazul credincioşilor) şi procesul bisericesc Petersburg, 9 iunie-5 iulie 1922. În procesul acesta, acuzatorul Smirnov a cerut 16 capete. Acuzatorul Krasikov a proclamat: „Întreaga Biserică ortodoxă este un organism antirevoluţionar uriaş. De fapt, ar trebui să băgăm în închisoare toată Biserica”. [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 436]

Tribunalul i-a condamnat pe zece la moarte. În final au fost executaţi patru, între ei mitropolitul Petersburgului - Veniamin, şi arhimandritul Serghie.

Nu au fost singurii. În 1922 au fost executaţi 2.690 de clerici, 1.962 de monahi, 3.447 de monahii. Total 8.099.

Biserica vie

În anul 1922 un grup de preoţi din Petersburg au răsturnat puterea Bisericii. Au înlăturat instituţia Patriarhiei şi au instaurat o administraţie bisericească provizorie. Patriarhului Tihon i s-au impus o serie de restricţii. Cei ce au dat lovitura, au încercat pe diverse căi să-i atragă de partea lor pe arhierei, preoţi şi poporul credincios, susţinând în mod mincinos că au acordul Patriarhului. Au folosit chiar şi violenţa pentru a-i neutraliza pe cei potrivnici. Unii clerici au fost împuşcaţi, alţii exilaţi, etc. Mişcarea răsculaţilor a fost numită *Biserica vie* şi a avut sprijinul direct al bolşevicilor. Guvernul sovietic, aplicând tactica *dezbină şi stăpâneşte*, nu numai că a permis naşterea schismei, dar a oferit şi deplină acoperire şi sprijin, moral şi material, îndeosebi prin implicarea poliţiei. În felul acesta a reuşit să-şi asigure controlul parohiilor şi episcopiilor provocând o schismă adâncă în încercata Biserică rusă. Influenţată de duhul lumii acesteia, a luat multe decizii ce erau contrare cu duhul Evangheliei şi al tradiţiei bisericeşti. Nikita Strouve rezumă mai jos acţiunile şi hotărârile ei (Bisericii vii):

„Colaborare socială şi politică cu guvernul sovietelor, creşterea puterii preoţilor în defavoarea puterii episcopale şi a responsabilităţii laicilor, negarea vieţuirii monahale, orientare liberă în domeniul dogmatic. La data de 3 mai 1923, sinodul *Bisericii vii* a luat hotărârea să desfiinţeze Patriarhia, *incompatibilă faţă de sistemul sinodal*, să micşoreze competenţele patriarhului Tihon şi ale organismului popular şi să sprijine guvernul sovietic, *care este singurul din lume care realizează aici pe pământ, cu mijloace guvernamentale, idealurile Împărăţiei Cerurilor...* În toate acestea sunt amestecate ambiţiile personale şi dorinţa de siguranţă”. **[**Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 38-43**]** **(**„Guvernul de la Moscova a adunat atunci câţiva clerici iubitori de slavă, care erau gata să-şi vândă conştiinţa, şi a construit din ei faimoasa Biserică vie. Ce era în

realitate această organizaţie, a scris-o clar ziarul guvernamental *Lucrătorul Moscovei*: «scopul nostru nu este să reînviem Biserica, ci să o distrugem, şi împreună cu ea să dezrădăcinăm orice religie».” [F. George-G. Palmer, *Aceştia nu au cedat*, Editura Damasc, Atena, p. 56])

Soljeniţân povesteşte următoarele despre faptele şi zilele puterii şi ale *Bisericii vii*:

„În primăvara anului 1922 Comisia Specială de Luptă împotriva Contrarevoluţiei şi Speculei, care acum se numea G.P.U., a hotărât să se amestece şi în treburile Bisericii. Trebuia să se întâmple şi revoluţia bisericească - adică să se schimbe conducerea Bisericii şi în locul ei să fie pusă alta, care să fie doar cu o ureche la cer, iar pe cealaltă să o aibă întoarsă spre Lubianka. Acest rol au promis să-l joace membrii *Bisericii vii*, dar fără ajutor din exterior nu s-ar fi putut impune în mecanismul bisericesc. Astfel, Patriarhul Tihon a fost arestat şi au fost organizate două procese zgomotoase ce au avut ca rezultat împuşcarea câtorva oameni. La Moscova, i-au împuşcat pe cei care au rostit apelul Patriarhului, iar în Petersburg l-au împuşcat pe mitropolitul Veniamin, care a adus greutăţi în transmiterea puterii bisericeşti în mâinile membrilor *Bisericii vii*. În judeţe şi în eparhii au fost prinşi mitropoliţi şi episcopi, şi, cum se întâmplă mereu, peştilor celor mari au urmat mii de peşti mici - preoţi, călugări şi diaconi, pe care ziarele nici măcar nu i-au pomenit. I-au aruncat în închisori pe toţi cei ce nu au depus jurământ de credinţă conducerii *Bisericii vii* celei înnoite. Clericii oricum făceau parte din ramura celor zilnic fugăriţi; părul lor argintiu se zărea în fiecare transport spre Solovki”. [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 59]

Astfel, Biserica rusă nu a avut de luptat numai cu duşmanii ei din afară, ci şi cu cei din interior. *Biserica vie* era calul troian al regimului. Guvernul ateu s-a străduit să dizolve Biserica din interior. *Biserica vie* s-a întins repede şi a cucerit majoritatea

parohiilor. Triumful ei era timpuriu. Mulţi arhierei şi preoţi au stat la înălţimea lor, iar organismul popular s-a împotrivit în chip emoţionant şi a rămas credincios păstorilor lui adevăraţi.

Făuritorii *Bisericii vii*, autonumiţi şi *înnoitori*, sunt un exemplu caracteristic al oamenilor din spaţiul bisericesc care confundă înnoirea cu modernizarea, angajarea în lume cu amestecarea în lume, păstorirea filantropică cu populismul. Este o ispită puternică a multor clerici şi laici care nesimţind gustul tradiţiei şi vieţii ortodoxe se dedau la acţiuni care nicidecum nu ajută şi nu mântuiesc omul. Motivaţia lor nu este iubirea de om, ci ambiţia şi duhul orgoliului care îi cotropeşte. În zilele noastre acest simptom revine puternic în diferite feluri, chinuind corpul bisericesc şi provocând tulburare clericilor şi laicilor. Şi asta pentru că lipseşte conştiinţa bisericească ortodoxă, smerenia, autocunoaşterea elementară, discernământul, înălţimea virtuţilor.

CAPITOLUL 4

Chemarea lui Dumnezeu

Nu voi M-aţi ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi şi v-am rânduit să mergeţi şi roadă să aduceţi.
(Ioan 15, 16)

Doctore, trebuie să vă faceți preot!

Aceasta era pe scurt situaţia Bisericii ruse a acelor vremuri. Să ne întoarcem însă în Taşkent. Valentin participa activ la viaţa bisericească. Un cleric, protopopul Mihail Andreev, din parohia de lângă gară, după Sfânta Liturghie a duminicii organiza adunări cu enoriaşii, unde studiau Sfânta Scriptură, psalmodiau, discutau, comunicau, etc. Valentin nu pierdea ocazia. Participa la adunări, ceea ce dădea mare bucurie enoriaşilor, după ce desigur au aflat că Valentin era directorul spitalului.

Era perioada, după cum am notat, în care prigoana împotriva Bisericii se întindea, iar mişcarea *Bisericii vii* lucra în secret, cu viclenie, şi se pregătea de asaltul final. Nenumăraţi clerici, îndeosebi episcopi, erau ameninţaţi şi îndemnaţi să-şi înăbuşe caracterele, şi astfel cucerirea Bisericii să se facă mai uşor. Deja mulţi episcopi îşi pierduseră locurile lor. Într-o zi, în Taşkent s-a reunit tribunalul clerico-popular împotriva arhiepiscopului de Taşkent şi Turkistan - Inochentie. La tribunal a fost invitat şi Valentin, care a apărat cu îndârjire şi dovezi convingătoare clasa canonică şi pe episcopul canonic. Arhiepiscopul

Inochentie a fost foarte emoţionat. L-a uimit blândeţea, dar şi înţelepciunea profesorului doctor. Când întrunirea s-a încheiat, arhiepiscopul l-a aşteptat pe Valentin la uşă. Scena care s-a desfăşurat în momentele următoare a fost poate cea mai importantă din viaţa lui Valentin Voino-Iaseneţki. Să-l lăsăm pe acesta să ne-o povestească:

„Imediat după ce s-a terminat adunarea, la uşă l-am întâlnit pe arhiepiscopul Inochentie. M-a luat de mână şi m-a condus pe trotuarul care înconjura biserica. Am mers roată de două ori în jurul bisericii. Mi-a spus că discursul meu l-a impresionat mult. Deodată s-a oprit, m-a privit în ochi şi mi-a zis:

- Doctore, trebuie să vă faceţi preot!

După cum am spus, niciodată nu-mi trecuse prin minte ideea preoţiei, dar cuvintele Prea Sfinţitului Inochentie le-am interpretat ca pe o chemare a lui Dumnezeu. Fără să mai stau pe gânduri şi fără nici o şovăire i-am răspuns:

- Prea sfinţite, dacă este voia lui Dumnezeu să mă fac preot, atunci mă voi face.

Mai târziu i-am vorbit Prea Sfinţitului despre infirmiera mea Veleţkaia. I-am spus că stă la mine acasă şi că am adus-o în casa mea după arătarea minunată a Domnului, ca mamă a copiilor mei, şi că este o problemă, căci în nici un caz un preot nu poate locui în aceeaşi casă cu o femeie străină. Însă Prea Sfinţitul nu a dat importanţă deosebită cuvintelor mele şi mi-a zis că nu se îndoieşte de ascultarea mea la porunca a şaptea”. **[***Am iubit pătimirea - Autobiografie*, Moscova, 1996, pag. 29-30 şi Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 152-153**]**

Aşa de simplu a venit chemarea lui Dumnezeu către Valentin, care avea acum posibilitatea să fie nu numai doctor de trupuri, ci şi de suflete. Biserica rusă se afla în cea mai grea fază a drumului său. Trecea prin captivitatea ei babilonică. Păstorii poporului rus

dispar, sunt conduşi în închisori, în exil, la pătimire. Iar credincioşii rămân necăjiţi şi rătăciţi ca nişte oi care n-au păstor (Matei 9, 36). În momentul acesta dificil Valentin nu a putut spune *nu* la chemarea lui Dumnezeu. Se supune cu smerenie. Iată robul Domnului, fie mie după cuvântul tău (Luca 1, 38).

Hirotonia

Hirotonia nu a întârziat. Nici măcar nu a apucat să-şi coasă rasa şi a fost nevoit să împrumute. Astfel, pe 26 ianuarie 1921, doctorul a primit primul grad al preoţiei din mâinile arhiepiscopului Inochentie. După o săptămână, în timpul marelui praznic al Întâmpinării Domnului, „dumnezeiescul Har, cel ce totdeauna pe cele neputincioase le vindecă şi pe cele cu lipsă le împlineşte, rânduieşte pe prea cucernicul diacon Valentin în preot" [Din slujba hirotoniei în preot]. Icoana praznicului de la locul de închinăciune, îl înfăţişează pe părintele Simeon ţinând în mâini pe „Stăpânul tuturor" [Megalinaria, cântarea a opta a canonului Buneivestiri]. Iar în altar, preotul nou hirotonit, ca un alt Simeon, ţine în mâini pe Acela care ţine universul. Arhiepiscopul Inochentie, înmânându-i „Mielul lui Dumnezeu", după sfinţire i-a adresat acele cuvinte înfricoşătoare: „Primeşte acest Odor şi-l păstrează pe El până la a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos, când are să-l ceară de la tine". [slujba hirotoniei în preot]

Şi, într-adevăr, părintele Valentin a păzit cu multe sacrificii, precum vom vedea, această moştenire nepreţuită. Iisus Hristos a fost pentru el totul. Nimic nu putea să-

l despartă de El, nici *necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia* (Romani 8, 35). A rămas până la sfârşit consecvent slujirii lui.

Luând asupra noastră ocara Lui (Evrei 11, 26 și 13, 13)

Evenimentul hirotoniei unui medic, profesor de Universitate, a căzut ca un fulger peste oraşul Taşkent, şi mai ales peste facultate şi spital. Când au aflat acest fapt, un mare grup de studenţi în frunte cu un profesor s-au dus să-l vadă pentru a constata cu proprii lor ochi dacă într-adevăr zvonurile sunt adevărate. Erau toţi indiferenţi faţă de credinţă şi câţiva - atei convinşi. Au fost uimiţi când l-au văzut îmbrăcat în rasă neagră şi smerită de cleric. Nu-şi puteau crede ochilor. Iar raţiunea lor nu putea accepta că un cercetător de valoare a vrut să devină preot şi să se ocupe cu o *treabă depăşită*, cu *opiul poporului*, şi, desigur, în momentul în care Statul de drept, „puterile progresiste", renegaseră Biserica şi se străduiau prin orice mijloc să o marginalizeze şi să o facă să dispară. Mulţi colegi şi colaboratori din spital s-au comportat cu nesocotinţă şi duşmănie faţă de părintele Valentin, iar câţiva studenţi mai tineri îl acuzau şi batjocoreau.

În prima zi când părintele Valentin a venit la spital cu rasa şi crucea lui, s-a dus direct în birou şi s-a pregătit pentru sala de operaţii, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. Nimeni nu mai ştia ce să zică. Un medic a îndrăznit să i se adreseze profesorului preot rostindu-i numele lui şi pe cel al tatălui, aşa cum obişnuiesc ruşii.

Părintele Valentin i-a răspuns:

- De acum înainte nu mai există Valentin Felixovici, ci numai părintele Valentin.

Medicul a rămas şocat. În aceeaşi zi, una dintre studentele lui, A.M. Beniaminovici, i-a spus înfuriată:

- Sunt atee şi orice aţi zice, mă voi adresa dumneavoastră pe nume şi prenume. Pentru mine nu există nici un părinte Valentin.

După cum povesteşte profesoara Z.I. Umintova: „Părintele Valentin le asculta pe toate fără să reacţioneze. Zâmbea numai, înţelegător, ca adultul care ascultă un prunc".

Mergea pe drum şi auzea fraze jignitoare, ironice, cârteli. A răbdat provocările, de dragul lui Iisus Hristos, pe care Îl iubea atât de mult. Nu era deloc uşor, ci din contră, foarte greu pentru un preot să trăiască atunci în Rusia. Putea să plătească asta cu viaţa lui. Existau şi preoţi cărora le-a fost frică, care şi-au lepădat rasa şi au renunţat la preoţie.

Părintele Valentin a primit crucea preoţiei într-o perioadă foarte dificilă. Din ziua hirotoniei lui a îmbinat îndatoririle de păstor cu cele de medic. A rămas director al Spitalului General din Taşkent, opera în fiecare zi, preda cursuri la Şcoala de Medicină întotdeauna îmbrăcat în rasă şi purtând crucea.

După cum am văzut, a fost unul din întemeietorii Şcolii de Medicină din Taşkent şi a devenit unul dintre profesorii ei. A preluat şi această slujire cu simţ de responsabilitate. Era nevoit să lucreze şi mai mult, să pregătească cu grijă cursurile, depunând şi mai mult efort. Să amintim că în Taşkent se întinseseră atunci epidemii înfricoşătoare de holeră, malarie, tifos exantematic. Mulţi oameni din alte regiuni ale Turkistanului, din cauza contagierii fuseseră obligaţi să se refugieze în Taşkent. Mulţime de oameni erau întinşi grămadă în gările de tren. Hainele le erau rupte şi ei - plini de

păduchi. Părintele Valentin vedea cum cărucioarele din spital erau încărcate zilnic cu trupuri moarte pe care le duceau spre groapa comună. Spitalul era arhiplin. Medicii deznădăjduiau în faţa acestui râu nesfârşit de bolnavi. Se străduiau să-i salveze pe cei care puteau. Părintele Valentin era neobosit. Alerga zi şi noapte ca să-i ajute pe toţi.

De cealaltă parte, măcelul continua. Bolşevicii dezlănţuiseră în toată regiunea o nesfârşită vânătoare de oameni. Arestau pe oricine avusese legătură cu regimul trecut, chiar şi pe simpli funcţionari, ofiţeri, senatori ai guvernului ţarist, şi îi executau fără judecată.

Valentin era pentru toţi o provocare dar şi o mărturie. Era preot, director al spitalului, profesor, preşedinte al Asociaţiei Medicilor şi, după mărturia tuturor, cel mai bun chirurg. Precum am notat, mergea îmbrăcat în haine preoţeşti nu numai la cursuri, ci oriunde se ducea. Autorităţile şi ateii nu îl puteau suporta. De multe ori au încercat să-l convingă să nu mai umble îmbrăcat în rasă şi cu cruce, şi să lase preoţia. Părintele Valentin nu ceda nicidecum. Slujea, predica, preda la Facultate cu rasa lui, se ruga mereu înainte de operaţie, îi binecuvânta pe pacienţi, etc.

Majoritatea medicilor îl admirau pentru pregătirea lui profesională dar şi pentru purtarea lui faţă de pacienţi. Mărturiseau că „părintele Valentin se comporta cu multă dragoste şi arăta o grijă deosebită şi interes pentru fiecare pacient. Purtarea lui faţă de pacienţi era ideală pentru un doctor”. Însă mulţi au fost dezamăgiţi de intrarea lui în cler. Şi susţineau desigur că a terminat cu cercetarea. Părintele Valentin nu a întârziat să le arate contrariul. În 1922, la Taşkent a avut loc primul congres al medicilor din Turkistan. Părintele Valentin a prezentat patru referate şi deseori a luat parte la discuţii pentru a transmite uriaşa lui experienţă ştiinţifică şi clinică. Rezultatele lui au fost excelente, intervenţiile lui decisive şi fundamentale. Le-a provocat tuturor admiraţie.

Prietenul său, profesorul Osanin, nu a fost de acord cu hotărârea lui de a se preoţi, întrucât el era ateu. Dar respecta alegerea doctorului. Despre aceasta, scrie:

„Voino-Iasenețki susținea că credința și știința sunt două lucruri diferite, care însă nu intră în conflict una cu alta. Credința era pentru el problema personală a omului de știință. Și cât era de credincios științei sale, atât era de credincios și religiei lui. Singurul motiv pentru a se preoți a fost această credință și caracterul lui. Nimic nu accepta și nu făcea pe jumătate, cu jumătate de inimă. În orice înfăptuia, se dedica pe de-a-ntregul...

La provocări era răbdător. Ca și creștin și om cu multă experiență de viață știa că prin duritate și impolitețe nu poate să reușească ceva bun, mai ales în sufletele tinerilor. De aceea îi suporta chiar și pe tinerii studenți care îl provocau. Știind că noi suntem atei, niciodată nu a încercat să ne predice sau să facă propagandă. Era răbdător și arăta înțelegere către atei și cei de altă religie".

Duminica și în zilele de sărbătoare slujea în catedrala din Tașkent. Episcopul Inochentie i-a îngăduit să predice, spunând cuvintele Apostolului Pavel: *Căci Hristos nu m-a trimis ca să botez, ci să binevestesc* (I Corinteni 1, 17). Și, într-adevăr, părintele Valentin a ajuns mare propovăduitor, îndeosebi a ferit turma lui Hristos de propaganda ateistă, care a învăluit țara ca o boală contagioasă. S-a dedicat în totalitate acestei slujiri și rar săvârșea alte Taine. Nu dispunea, desigur, de educație teologică, dar prin studiu personal și prin harul lui Dumnezeu depășea greutățile. La îndemnul și cu binecuvântarea episcopului Inochentie, în fiecare duminică seara organiza adunări cu credincioșii, unde discuta cu ei despre problemele credinței. Îndeosebi critica serios și amănunțit materialismul și ateismul.

Judecarea medicilor

În vara anului 1921 Valentin a fost pus în faţa unei situaţii foarte grele. Aduseseră atunci în Taşkent, de la Buhara, un grup de răniţi din Armata Roşie. Pe drum, în trenul sanitar, le-au bandajat rănile. Dar pentru că era vară, pe sub bandaje rănile au făcut viermi. Pe răniţi i-au transportat la clinica profesorului Sitkovski. Medicii terminaseră orele de serviciu şi situaţia a fost preluată de medicul de gardă, care unora dintre pacienţi le-a schimbat bandajele, iar pe ceilalţi i-a lăsat pentru dimineaţă. Unii binevoitori au tâlcuit că doctorii au fost nepăsători şi i-au lăsat pe soldaţi să putrezească.

În perioada aceea şef al Comisiei serviciilor de urgenţă era letonianul Peters, unul din asistenţii lui F. Derzinski. Om dur, lipsit de milă, care nu şovăia să condamne pe cineva chiar şi la moarte, pentru un lucru neînsemnat. Zvonul despre o oarecare nepăsare a medicilor a fost pentru el încă o ocazie să-şi arate instinctele sălbatice. Cu stilul dictatorial pe care-l avea, cu metoda *hotărăşte şi porunceşte*, a dat ordin să fie arestat şi închis profesorul Sitkovski şi tot grupul medicilor săi. Împreună cu ei i-au arestat şi pe alţi trei medici sanitari.

Peters a decis să organizeze un proces pilduitor. Cu toate că fiind letonian nu vorbea corect limba rusă, s-a autoproclamat acuzator public. Când a sosit ceasul judecării, la ordinul lui Peters, profesorul Sitkovski a fost transportat din închisoare în sala tribunalului, însoţit de o gardă. Profesorul înainta pe mijlocul drumului, cu mâinile legate la spate, în vreme ce de ambele părţi îl însoţeau soldaţi cu armele scoase din teci. Sala tribunalului era plină mai ales de muncitori. În timpul procesului, Peters a vorbit cu severitate despre medici, cu un limbaj de lemn, obişnuit în regimurile totalitare şi nu numai. I-a numit pe medici *cozi albe*, în contradicţie cu *soldaţii roşii*. A vorbit despre *contrarevoluţie* şi *trădare evidentă*. Toate acuzaţiile lui erau întocmite cu scopul unic de a

dovedi că medicii sunt *duşmani ai clasei muncitoare* şi slujbaşi ai *capitalismului mondial*. În felul acesta medicii erau în pericol de a fi conduşi spre plutonul de execuţie.

La proces s-au prezentat şi unii medici, colegi ai celor acuzaţi. Cu toţii se străduiau să-i ajute. Printre aceştia a fost chemat şi părintele Valentin. Pledoaria lui a fost o bombă pentru Peters. În vreme ce ceilalţi medici s-au străduit să-i apere în chip liniştit pe colegii lor, părintele Valentin şi-a ieşit din fire. L-a înfruntat pe Peters fără teamă şi prin cuvinte dure şi l-a numit „mitocan care se angajează în lucruri despre care nu ştie nimic” şi „demagog obraznic care cere pedepse maxime pentru oameni cinstiţi şi conştienţi”. Merită să urmărim de la început depoziţia părintelui Valentin, care a reuşit să prăbuşească scena pe care Peters a făurit-o într-un mod atât de mizerabil. Preşedintele l-a chemat să vorbească din poziţia lui de expert.

- Părinte şi profesore Valentin Voino-Iaseneţki, îl consideraţi pe profesorul Sitkovski responsabil pentru lucrurile ruşinoase care se întâmplă în clinica lui?

Întrebarea se referea la o parte a acuzaţiilor. În spital se menţinea o stare urâtă între pacienţi şi personal. Răniţii beau, se îmbătau, se certau între ei, se băteau, aduceau la spital prostituate, etc. Acuzatorii, care ştiau toate acestea, l-au învinuit pe Sitkovski şi grupul lui de aşa-zisa toleranţă pe care o arătau. Părintele Valentin i-a uimit pe toţi cu răspunsul lui dezarmant:

- Domnule acuzator public, cer să mă arestaţi şi pe mine din exact acelaşi motiv, pentru că şi în clinica mea stăpâneşte acelaşi haos.

- Nu vă grăbiţi! Când vă va sosi ceasul vă vom aresta şi pe dumneavoastră!, a strigat Peters.

Într-adevăr, în clinicile din oraş se întâmplau lucruri ruşinoase. Majoritatea răniţilor din clinicile profesorului Sitkovski, ale părintelui Valentin Voino-Iaseneţki şi ale lui Boravski erau soldaţi ai Armatei Roşii. În sălile uriaşe, care fuseseră cândva săli de

paradă ale Şcolii Militare Superioare, soldaţii trăiau o viaţă depravată. Beau votcă fără încetare, fumau mahorcă (tutun de proastă calitate) şi se desfrânau în public. Când cei grav bolnavi îi rugau să facă linişte, cei uşor răniţi nu dădeau nici o importanţă vorbelor lor.

Odată medicul Beniaminovici a făcut un raport despre depravările pe care le-a văzut în timpul vizitei medicale. Părintele Valentin a dat dispoziţie ca dezordinile să fie prezentate la biroul lui. Nu a apucat să urce până la etajul al doilea, unde era biroul său, când gloata beţivilor s-a urcat pe scări „ca să-l bată pe popă". Medicul Beniaminovici a apucat să se încuie în sala de operaţii. Însă pe părintele Valentin l-au bătut cu sălbăticie. L-au lovit cu picioarele, cu cârjele. L-au rănit grav şi a fost nevoit să rămână multe zile la pat. Medicii care se aflau în sala tribunalului ştiau despre această întâmplare ca şi despre incidentele pe care le creau soldaţii. „Haosul" despre care a vorbit Peters nu a mirat pe nimeni. Era imposibil pentru medici să impună ordine în clinicile lor.

A doua întrebare a acuzatorului public se referea la cazul cu viermii, aşa-zisa „nepăsare a medicilor" şi „maltratare a soldaţilor". Profesorul Kassirski scrie:

„Turkistanul ardea în flăcările războiului civil şi răniţii soseau neîncetat în clinicile chirurgicale ale facultăţii. Îngrijirea răniţilor nu se făcea la gradul cel mai înalt, datorită situaţiei generale şi a lipsei materialelor necesare - bandaje, medicamente, etc. Epidemiile de tifos exantematic intestinal şi dizenterie îi secerau pe oameni. Clinicile medicale erau pline de muşte. Mulţi bolnavi, în special cei care soseau de departe, cu întârziere, pentru a fi operaţi, aveau răni foarte neîngrijite. Toate acestea, desigur, provocau multe plângeri şi reclamaţii. Unii foloseau termenul *maltratare*...

În timpul procesului, profesorul Voino-Iaseneţki, îmbrăcat în rasă, a vorbit calm, fără sentimentalism, cu argumente raţionale, convingător.

Nu ţin minte amănuntele, dar esenţa cuvântării lui a fost următoarea: pentru a ieşi hotărârea că acuzaţii sunt vinovaţi de fapte criminale, mai întâi trebuia să fie

cercetată, să fie înţeleasă şi clarificată situaţia generală. Voino-Iaseneţki a zis atunci că nu se înfăţişează la proces ca să pledeze, ci cu dispoziţia de a vorbi conştiinţei celor prezenţi”.

„Gândiţi-vă, - zicea Părintele Valentin - dacă e vreodată posibil ca un medic rus, un doctor sovietic, să vatăme din rea voinţă pe un om bolnav, un soldat rănit pe câmpul de luptă. Medicii nu sunt educaţi aşa. Medicii sunt educaţi în spiritul tradiţiei filantropice a şcolii ruse de medicină, a medicinii provinciale, a medicinii populare. Resping cu toată onestitatea aceste acuzaţii.

În al doilea rând vreau să vă îndemn să ascultaţi vocea conştiinţei voastre, să priviţi distrugerile, sărăcia şi lipsurile care există în jur. Bandajele nu sunt suficiente, nici medicamentele. Am lucrat mult timp în provincie, printre ţărani şi muncitori, şi ştiu că şi atunci, în vremuri liniştite, iar nu în condiţii de revoluţie, se întâmpla la fel: nu ajungeau materialele, pe bolnavi îi aduceau cu mare întârziere şi de multe ori rănile lor pline de puroi forfoteau de viermi. Nu putem decât să ne pară rău de toate acestea, dar nu putem acuza oameni nevinovaţi. Vă cer, dragi judecători, să aveţi milă atât faţă de cei bolnavi, cât şi de cei care din cauza încărcăturii psihice nu au putut să le vină în ajutor, însă dacă nu slujiţi adevărul şi nu vă arătaţi îndurători, vă va pedepsi Dumnezeu şi însăşi conştiinţa voastră”.

Despre viermi, părintele Valentin a explicat amănunţit la tribunal cum dedesubtul bandajului nu există viermi, ci larve ale lor. Chirurgilor nu le e teamă în aceste cazuri şi nu se grăbesc să cureţe rănile de larve, căci s-a observat că de multe ori aceste larve ajută la vindecarea şi la închiderea rănii. Medicii englezi - a continuat - folosesc aceste larve ca pe un fel de stimulatori pentru o terapie rapidă. Părintele Valentin, ca medic cu experienţă, a analizat atât de profund şi de convingător substanţa acestei probleme, încât o parte a lucrătorilor l-au aplaudat încurajator.

- Ce larve? De unde ştiţi toate acestea?, a strigat înfuriat Peters.

- Sper că acuzatorul public cunoaşte, a răspuns politicos părintele Valentin, că am terminat Şcoala de Medicină a Facultăţii Sfântul Vladimir din Kiev, iar nu Şcoala Sovietică de infirmieri...!

Sala s-a cutremurat de aplauze. Ultimul răspuns l-a scos din minţi pe *atotputernicul* Peters. Vroia să găsească un mijloc prin care să-l nimicească şi să-l înjosească pe expertul obraznic. Înţelegea că pierde jocul şi că medicii vor fi declaraţi nevinovaţi. De aceea a schimbat tactica. I-a lăsat pe acuzaţi şi s-a întors spre părintele Valentin. I-a zis cu o mare doză de ironie:

- Ia spuneţi-ne, părinte şi profesore Voino-Iaseneţki, cum se face că, în vreme ce vă rugaţi zi şi noapte, îi tăiaţi şi pe oameni?

Peters s-a referit la o dilemă la care părintele Valentin s-a expus prin hirotonia sa. Adică dacă putea continua activitatea lui chirurgicală în combinaţie cu preoţia. Puteau să se îmbine acestea două? Însă chiar Patriarhul Tihon, când a aflat că profesorul Valentin Voino-Iaseneţki a fost hirotonit preot, i-a dat binecuvântarea să-şi continue activitatea chirurgicală. Părintele Valentin nu a considerat necesar să-i explice lui Peters. I-a răspuns numai:

- Eu îi tai pe oameni pentru a-i salva, dumneavoastră, domnule acuzator, de ce le tăiaţi capetele?

Sala a aplaudat din nou pentru acest răspuns potrivit. De acum toţi erau de partea preotului chirurg. Îl aplaudau atât medicii cât şi lucrătorii. Peters era revoltat. A continuat atacul cu scopul de a atrage de partea lui auditoriul, şi mai ales pe lucrători.

- Cum e posibil ca dumneavoastră să credeţi în Dumnezeu, părinte chirurg Voino-Iaseneţki? L-aţi văzut vreodată pe Dumnezeul dumneavoastră?

- Pe Dumnezeu, într-adevăr, nu L-am văzut niciodată, domnule acuzator public. Dar am făcut operaţii pe creier şi nu am văzut minte acolo înăuntru! Şi nici

conştiinţă nu am văzut acolo! (deși ele există)

Acum nici clopoţelul preşedintelui nu se mai auzea de râsete.

În final, cazul medicilor nu a avut succesul aşteptat de acuzatori. Trebuia însă să se salveze prestigiul lui Peters. De altfel, partidul era *fără greşeală*, şi, desigur, şi reprezentanţii lui. Astfel, *judecătorii*, prin metoda cunoscută i-au declarat vinovaţi şi i-au condamnat pe profesorul Sitkovski şi pe colegii lui la câte 16 ani de închisoare!

Această nedreptate evidentă a tulburat opinia publică din Taşkent. Cadrele de partid au înţeles că ceva nu merge bine. Au încercat să justifice hotărârea tribunalului dar şi să găsească un mod credibil de cedare. După două luni au anulat hotărârea tribunalului şi i-au eliberat pe medici. Toţi îi erau recunoscători părintelui Valentin. Ştiau foarte bine că prin sprijinul lui au fost

salvaţi de la executarea pedepsei.

Puţin mai târziu s-a aflat şi un alt amănunt important despre profesorul Sitkovski. Motivul pentru care a lipsit de la spital în acea seară se datorase nu indiferenţei şi nepăsării lui, ci unei probleme serioase. Soţia sa păţise o intoxicaţie gravă şi Sitkovski a făcut totul ca s-o salveze.

Icoana Maicii Domnului

Au trecut cinci luni de la faimosul proces. Părintele Valentin a continuat neîntrerupt lucrarea şi cercetările lui ştiinţifice. Duşmanii lui însă nu se linişteau. Îşi ascuţeau cuţitele pentru un nou atac ce nu a întârziat să vină. Profesorul Kassirski scrie:

„Era perioada când ritualul său religios dinainte de operaţie se mărise. Acum în faţa icoanei era mereu aprinsă o candelă. Înaintea operaţiei nu numai că făcea semnul crucii, dar rostea şi o rugăciune scurtă şi făcea cruce de trei ori în spaţiul sălii de operaţii înainte de a lua bisturiul în mână. Toţi ştiau că Voino-Iaseneţki era mare cunoscător al obiectului său, om de ştiinţă strălucit. Din acest motiv s-au obişnuit repede cu ciudăţeniile lui religioase şi problema aceasta nu a luat dimensiuni mai mari”.

Însă în vremea aceea, Comisia de Control a dat din nou ordin ca icoana Născătoarei de Dumnezeu să fie scoasă din sala de operaţii. Părintele Valentin a reacţionat imediat. A plecat acasă anunţând că nu se mai întoarce la lucru dacă icoana nu va fi pusă la locul ei. O asemenea grevă era considerată în 1921 sabotaj împotriva revoluţiei, era o gravă crimă politică şi prevedea pedepse severe. Era o chestiune de zile până când părintele Valentin avea să fie arestat şi să i se aducă acuzaţii grave. Un prieten al său, M.I. Slonim, s-a hotărât să mijlocească. S-a adresat preşedintelui comisiei centrale a regiunii, Ronţutak, pe care l-a rugat ca profesorul chirurg Valentin să nu fie arestat. În caz contrar va avea de suferit mai întâi de toate însăşi Republica Sovietică, ştiinţa, medicina. Ronţutak se pare că a calmat situaţia şi a promis că pentru moment nu îl vor aresta pe profesor. De asemenea a propus medicilor să ajute pentru găsirea unei soluţii.

Valentin a continuat greva. Citea şi scria închis în casă. Nu ştia nimic despre mijlocirea lui Slonim. Acasă îl vizitau pe rând mulţi colegi de-ai lui pentru a-l face să se

răzgândească. Zadarnic însă. Toţi erau neliniştiţi. Oamenii partidului nu aveau să mai suporte mult provocarea. Atunci, trei medici au hotărât să-l ocolească pe el şi să se adreseze unei persoane care ar fi putut să-l facă să-şi schimbe părerea. L-au vizitat deci pe arhiepiscopul Turkistanului, Inochentie, şi i-au povestit situaţia. Arhiepiscopul a promis că va face tot ce va putea. Într-adevăr, l-a întâlnit pe părintele Valentin şi a discutat cu el. Nu ştim exact cum a decurs discuţia. Se pare însă că arhiepiscopul a reuşit să-l convingă. Astfel, în ziua următoare, preotul chirurg s-a întors la spital.

Era foarte supărat că nu mai vedea în sala de operaţii icoana Maicii Domnului, atât de dragă lui. Din aceasta lua putere pentru a reuşi operaţii atât de dificile. Pe de o parte a făcut ascultare de arhiepiscop, dar pe cealaltă parte nu a încetat deloc să protesteze pentru sechestrarea icoanei. După puţin timp a fost organizat un congres ştiinţific medical. Fusese programat să vorbească în prima zi şi toţi aşteptau cu interes viu referatul lui. Însă părintele Valentin, în semn de protest, nu s-a prezentat. Absenţa lui s-a făcut simţită. În cele din urmă s-a hotărât să apară în ziua următoare. A urcat la catedră ca întotdeauna, cu rasa şi crucea sa. Avea ocazia să protesteze în public şi, desigur, în faţa persoanei care a ordonat scoaterea icoanei. Părintele Valentin n-a lăsat să-i scape acest prilej. A vorbit cu sinceritate, fără ocolişuri. De altfel nu cunoştea şi nici nu preţuia limbajul diplomatic... Şi-a început aşa referatul:

- Îmi cer scuze publicului că nu am vorbit în ziua în care am fost programat. Dar nu sunt eu de vină pentru asta. Cauza este comisarul Sănătăţii, Ghelfkot. A intrat diavolul în el! A săvârşit profanare.

Sala a îngheţat. Comisarul Ghelfkot s-a străduit să-şi păstreze sângele rece şi a evitat să dea amploare problemei. Preşedintele Asociaţiei de Ştiinţă, profesorul M.A. Zabarţenko, i-a şoptit doctorului secretar L.V. Osanin să nu fie scrise aceste cuvinte pe care părintele Valentin le-a rostit împotriva reprezentantului Puterii. Toţi s-au mirat de curajul, sinceritatea, credinţa şi caracterul părintelui Valentin. Mai târziu infirmiera M.G.

Nezenskaia spunea:

- În treburile de natură morală, părintele Valentin Felixovici se comporta ca şi când nu ar fi existat nimeni în jurul lui. Era singur în faţa conştiinţei sale. Şi autocritica la care se supunea era mai severă decât oricare alta.

Apostatul Lomakin

Părintele Valentin nu se lupta şi nu era primejduit numai de atei, ci şi de *fraţii cei mincinoşi* (2 Corinteni 11, 26) şi apostaţi. Revoluţia era o ocazie de a se alege neghina de grâu. Oameni creştini cu numele, după instaurarea sistemului ateu, L-au părăsit pe Hristos precum Dimas, *iubind veacul de acum* (2 Timotei 4, 10). Se asemănau cu seminţele care au căzut *pe piatră ... și auzind cuvântul, îl primesc cu bucurie, dar aceştia nu au rădăcină; ei cred până la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă* (Luca 8, 6 şi 13). Unii nu numai că s-au îndepărtat, dar au devenit şi prigonitori. Unul din apostaţi era şi fostul protoiereu al eparhiei Kursk, Lomakin. L-a negat pe Hristos, şi-a lepădat veşmântul de preot şi i-a urmat pe atei. A ajuns în regiunea Taşkent şi s-a aşezat în fruntea propagandei antireligioase. A devenit şeful propagandei antireligioase din întreaga regiune a Rusiei asiatice. De multe ori părintele Valentin şi Lomakin s-au înfruntat în discuţii publice. Auditoriul care urmărea discuţiile se minuna de argumentaţia părintelui Valentin. Cei prezenţi se înfuriau chiar numai când îl vedeau pe fostul cleric apostat şi deseori îl înjurau. I-au pus desigur şi următoarea întrebare:

- Spune-ne, când ne-ai minţit? Atunci când erai preot ori acum, când nu mai eşti?

Lomakin a început să se teamă de părintele Valentin şi să-l evite pe acest *filozof* cum îl numea. După fiecare discuţie, pleca învins şi zdrobit. Cei de faţă îl aplaudau puternic pe părintele Valentin. Într-o zi, funcţionarii căilor ferate l-au invitat pe părintele Valentin la clubul lor pentru a participa la o discuţie despre *religie*. Îl invitaseră şi pe Lomakin fără să-l înştiinţeze de prezenţa părintelui. Părintele Valentin stătea pe scenă, aşteptând începerea discuţiei. Lomakin a urcat liniştit scările. Când l-a zărit pe părintele Valentin, s-a cutremurat şi a murmurat:

- Iarăşi doctorul ăsta!

Nu a vrut să rămână. S-a întors şi a plecat. Lomakin a avut, din păcate, un sfârşit urât. Părintele Valentin povesteşte:

„Cuvintele din psalmul lui David „*moartea păcătoşilor este cumplită*" (Psalm 33, 20) s-au împlinit pentru nefericitul tăgăduitor. S-a îmbolnăvit de cancer la intestinul gros şi operaţia a arătat că tumoarea făcuse metastază la vezica urinară. În bazin săpase adânc o cavitate urât mirositoare, plină de puroi, fecale şi urină, care se umpluse de viermi. Chinul pe care-l trăia l-a adus într-o stare de disperare şi se comporta cu toţi cei din jurul său cu atâta răutate, încât chiar şi infirmierele trimise de partid nu puteau să îndure răutatea, înjurăturile şi blestemele lui, şi au refuzat să-l îngrijească. În final a murit în dureri insuportabile".

În osteneli mai mult (2 Corinteni 11, 23)

Părintele Valentin lupta pe multe fronturi. Pe de o parte grija familiei lui. Din fericire, copilaşii săi orfani îşi găsiseră sprijin în Sofia Sergheevna. Pe de altă parte era preot. Slujea, predica, îi întărea pe credincioşi. Pentru a face faţă îndatoririlor lui preoţeşti studia mult Sfânta Scriptură şi diferite cărţi teologice care atunci erau greu de găsit. Un librar credincios s-a angajat să-l aprovizioneze cu cărţile teologice care-i vor pica în mână şi părintele Valentin şi-a făurit o bibliotecă foarte bună. Totodată preda la facultate - la catedra de anatomie topografică şi chirurgie, şi simultan lucra intens la spital. Orele de operaţie erau interminabile. Opera chiar şi noaptea. Şi nu erau numai acestea.

„Eram obligat, povesteşte Părintele Valentin, să urmăresc experimentele din laborator. De aceea trebuia să-mi continui cercetările în morga spitalului, unde în fiecare zi soseau cărucioarele încărcate cu cadavrele refugiaţilor din Povolzie, regiune unde stăpâneau foametea şi epidemiile de boli contagioase. Cercetarea mea pe cadavre începea prin curăţirea lor atentă de păduchi şi de mizerie. Multe dintre elementele pe care le-am desprins din această cercetare mi-au folosit ca substrat pentru cartea mea *Eseu despre chirurgia infecţiilor septice*. Cercetarea ştiinţifică pe cadavrele pline de păduchi m-a costat mult. M-am molipsit de o formă gravă de tifos, dar cu ajutorul lui Dumnezeu boala s-a limitat doar la o criză puternică şi la o a doua, mult mai uşoară”.

Cum să nu-i admire cineva dragostea jertfelnică de care dispunea! Nu consideraa eforturile, sacrificiile, nopţile nedormite, pericolul contagierii, în scopul de a-i ajuta pe oameni şi îndeosebi pe cei suferinzi.

Plecarea arhiepiscopului Inochentie. Alegerea părintelui Valentin ca episcop

În vara anului 1922 *Biserica vie* a aruncat masca şi a început să-şi facă mai simţită prezenţa, cu încurajarea serviciilor secrete. Ruptura dintre Biserica canonică şi schismatici s-a mărit. *Biserica vie* a început să-şi întindă tentaculele pretutindeni. Schisma a avut repercursiuni şi în Taşkent. Arhiepiscopul Inochentie i-a înştiinţat pe clerici şi turma sa. A rostit cuvinte dure despre clericii schismatici care despart Biserica într-o perioadă atât de grea şi adaugă răni pe trupul lui Hristos. I-a chemat pe toţi să rămână credincioşi Patriarhului Tihon şi ierarhiei canonice.

Schismaticii şi-au ales episcopul lor pentru Taşkent. Poziţia arhiepiscopului Inochentie era nesigură. A fost nevoit să plece la Moscova cu scopul de a se refugia în mănăstirea Valaam, care se află pe insula din lacul Ladoga. S-a confruntat cu multe greutăţi. Nu a putut ajunge în Valaam şi s-a dus în satul lui. Astfel, credincioşii din Taşkent, care rămăseseră fără episcop, se aflau în confuzie, în vreme ce schismaticii făceau orice voiau. Părintele Valentin s-a hotărât să preia toată responsabilitatea pe umerii săi.

În lucrarea lui a fost ajutat mult de părintele Mihail Andreev. Scopul cel mai important era să-i adune şi să-i unească pe credincioşi şi de asemenea să-i informeze. A interzis categoric orice legătură şi comunicare cu schismaticii. În colaborare cu părintele Mihail, a convocat un congres al tuturor preoţilor şi comitetelor pentru a înfrunta problemele Bisericii locale. La acest congres, preoţii din eparhie, care cunoşteau viaţa şi duhovnicia părintelui Valentin, au propus să preia scaunul de episcop. Toţi cei de faţă, clerici şi laici, într-un glas, l-au ales episcop-păstor al lor. În persoana lui îl vedeau pe omul lui Dumnezeu, care putea să ţină cârma Bisericii în perioada aceasta grea. Părintele

Valentin nu era numai *chemat de Dumnezeu* şi *alesul lui Dumnezeu*, ci şi *alesul poporului*.

În zilele acelea, în Taşkent a sosit episcopul exilat al Ufei, Andrei. Episcopul Andrei era considerat om cu idei de stânga, chiar înainte de revoluţie. Mulţi îl numeau bolşevic. Însă în anul 1922 orientarea lui de stânga nu a mai avut nici o valoare, pentru că autorităţile îi cereau predarea definitivă, supunerea totală. Dar episcopul Andrei era om cinstit, statornic în principiile şi în credinţa lui. Nu putea să accepte poziţiile prigonitorilor şi trădătorilor. În legăturile lui cu ceilalţi oameni, se distingea prin simplitatea şi bunătatea sa. De aceea, duşmanii şi prietenii îl respectau. Inteligent, înţelept, activ, personalitate complexă, sunt câteva din însuşirile pe care le aminteau cei care vorbeau despre persoana lui. Refuzul lui de a ceda *inovatorilor* şi de a se supune pe de-a-ntregul Puterii a avut ca rezultat pierderea locului său şi calea exilului.

Înainte de a fi arestat şi exilat, episcopul Andrei îl vizitase la Moscova pe Patriarhul mucenic Tihon, care din 10 mai 1922 se afla sub supraveghere la reşedinţă. Încetase îndatoririle lui patriarhale, dar conducea în secret Biserica prigonită. Patriarhul i-a dat episcopului Andrei puterea de a alege episcopi şi a-i hirotoni pe ascuns. Când a venit la Taşkent şi a aflat despre alegerea părintelui de către clerul şi credincioşii oraşului, nu a mai pierdut vreme. Prima lui acţiune a fost să-l tundă monah pe părintele Valentin. S-a gândit, desigur, să-i dea numele sfântului doctor Pantelimon. Însă la slujba care s-a făcut, când a auzit predica minunată a părintelui Valentin, s-a gândit că mai potrivit ar fi numele sfântului apostol, evanghelist, pictor şi doctor Luca.

Ritualul tunderii s-a făcut pe ascuns. Fără să afle nimeni. Locul potrivit pentru a se păstra secretul a fost considerată casa părintelui Valentin, şi anume dormitorul lui! Sofia Sergheevna a fost uluită când a aflat. Despre acest moment, unul din fiii părintelui Valentin îşi aminteşte:

„Într-o noapte eram în patul meu. A venit tatăl meu pentru a fi tuns, însoţit de Sofia Sergheevna. Credeau că dorm. Sofia îl ruga să nu se facă monah, de dragul nostru - al copiilor lui. Însă tatăl meu era de neînduplecat”.

Astfel, în acest loc sobru şi simplu, care aducea aminte de primele momente creştine, medicul preot a făcut legământul monahal. Episcopul Andrei, vădit emoţionat, a citit rugăciunile tunderii, care s-au dovedit profetice.

„Deci să nu cinsteşti ceva mai mult decât pe Dumnezeu... pentru că, prin a flămânzi şi a înseta şi a fi gol şi dosădit şi batjocorit şi ocărât şi prigonit şi de multe alte întristări şi necazuri înconjurat, se închipuieşte viaţa cea după Dumnezeu...”.

Doctorul preot a răspuns cu statornicie:

- Aşa, cu ajutorul lui Dumnezeu, cinstite părinte.

Şi episcopul a început tunderea.

- „Fratele nostru Luca îşi tunde părul capului său, în numele Tatălui, Amin; şi al Fiului, Amin; şi al Sfântului Duh, Amin...”

Hirotonia întru episcop

După canoanele sfinte, hirotonia întru episcop, pentru a fi valabilă, trebuie să se facă în prezenţa şi cu participarea a trei episcopi sau cel puţin doi, în caz de nevoie. Episcopul Andrei nu putea să-l hirotonească singur pe părintele Luca. În Taşkent nu exista alt episcop. În Tadzikistan, în oraşul Pengikent, care se află la o distanţă de 90 de kilometri de Samarkandi, trăiau atunci doi episcopi exilaţi, Bolhov Daniil şi Suzdal Vasile. (Vasile a adormit în acelaşi an, exilat în Ura Tumba). Episcopul Andrei i-a propus părintelui Luca să meargă la Pengikent. A scris şi o epistolă pentru episcopi, în care îi ruga să-l hirotonească. Părintele Luca s-a pregătit de plecare în tot secretul. Continuarea o povesteşte chiar el:

„Plecarea mea la Samarkandi trebuia să se facă în secret şi astfel, în vreme ce am programat patru operaţii pentru ziua următoare, seara am pornit spre Samarkandi, însoţit de un monah, un diacon şi fiul meu cel mare Mihail, care avea 16 ani. Dimineaţa am ajuns la Samarkandi, dar ne-a fost imposibil să continuăm drumul spre Pengikent. Trăsurile refuzau să ne ducă pentru că le era frică de atacurile basmacilor [basmaci = mişcări partizane naţionaliste din Asia Mijlocie care îi războiau pe bolşevici. Soljeniţân scrie: „Încă din primii ani ai deceniului 1920-1930 au apărut şi puhoaiele pur naţionaliste, la început mici în comparaţie cu regiunile lor şi mai ales dacă-i socoteşte cineva la scara întregii Rusii: Sunt arestaţi membrii musavaţilor în Azerbajzian, ai dasnacilor în Armenia, mensevicii în Georgia şi basmacii în Turkistan, care nu voiau instalarea Puterii sovietice în Asia Mijlocie (primele soviete locale în Asia Mijlocie erau alcătuite îndeosebi din ruşi şi de aceea băştinaşii le considerau organe ale Puterii sovietice). În 1926, a fost exilată întreaga organizaţie sionistă Ghehaluţ, care nu a reuşit să ajungă la înălţimea

internaţională, fiind târâtă de furia generală" - Aleksander Soljeniţân, Arhipeleagul Gulag, pag. 61].

Într-un final s-a găsit unul mai curajos care ne-a spus că ne va duce. Drumul era lung. La jumătatea drumului ne-am oprit la un popas ca să ne odihnim şi să hrănim caii. În ultimele două nopţi nu am dormit nici un minut şi acolo, imediat ce m-am întins pe masa de lemn pe care uzbecii îşi beau ceaiul, m-am afundat în somn. Am dormit doar 3-4 ore, dar somnul m-a întărit şi m-am simţit odihnit.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns bine. Preasfinţiţii Daniil şi Vasile ne-au întâmpinat cu multă dragoste. Îndată ce au citit scrisoarea episcopului Andrei, au hotărât ca în ziua următoare să se facă Liturghie, pentru a se săvârşi hirotonia. De asemenea au vrut să se facă imediat vecernia şi ceasurile în mica biserică a Sfântului Nicolae, fără bătăi de clopot şi cu uşile închise [în Biserica Rusă, vecernia şi utrenia se săvârşesc împreună, seara. În dimineaţa zilei următoare, se săvârşesc Ceasurile şi urmează Sfânta Liturghie]. Împreună cu cei doi episcopi era şi protoiereul Svedinski, din Moscova, cunoscut scriitor bisericesc, care a luat parte la hirotonia mea. La slujbele de seară şi dimineaţa la Sfânta Liturghie, însoţitorii mei şi protoiereul Svedinski au citit şi au psalmodiat.

[Protoiereul Svedinski s-a născut la Kazan în anul 1882. A studiat la Facultatea din Moscova şi a fost membru în diferite asociaţii filozofice. A scris povestiri, nuvele, drame. Şi în anii tinereţii, dar şi mai târziu, a ştiut să-i influenţeze pe oameni cu cuvântul lui, cu discursurile, predicile şi discuţiile personale. El povesteşte că în anii copilăriei credea în Dumnezeu, dar în perioada adolescenţei, care se distinge prin îndoielile ei, a ajuns la negare şi chiar la deznădejde. În epoca aceea, în viaţa religioasă a Rusiei un rol important l-a jucat vestita mănăstire a Optinei, cu faimoşii ei stareţi sfinţi. Tânărul Svedinski a vizitat Optina şi l-a cunoscut pe stareţul Anatolie, care l-a influenţat profund. Şi-a regăsit credinţa, şi, desigur, mult mai adânc decât înainte. În 1905, Svedinski, influenţat de evenimentele din acel an, a fost atras de ideile socialismului

creştin şi a întemeiat organizaţia ilegală *Lupta frăţiei creştine*, ai cărei membrii erau, printre alţii, părintele Florenski, V. Ern, A. Elţianikov, I. Brihniţev. Mai târziu Valentin Svedinski s-a lepădat cu totul de ideile socialiste pe care le avea.

În anul 1917 a fost hirotonit preot la Petersburg, apoi s-a mutat la Moscova, unde a slujit şi predicat în diferite biserici. Mai târziu a fost exilat la Pengikent.

În 1925, după prima exilare, părintele Valentin Svedinski este paroh în biserica Sfântul Pancratie, unde discută regulat cu enoriaşii despre credinţă şi despre viaţa bisericească. Cu binecuvântarea Patriarhului Tihon a făcut patru omilii despre taina pocăinţei. Atunci era foarte răspândită spovedania publică - în masă. Părintele Svedinski, bazându-se pe exemple istorice, s-a străduit să dovedească că metoda aceasta este contrară canoanelor sfinte şi că taina este greşit săvârşită.

Declaraţia din 16/29 iulie 1927 (calendarul vechi) a mitropolitului Serghie, vicar al tronului patriarhal, l-a găsit împotrivă pe părintele Valentin, care a trecut la schisma iozefiţilor. Le-a interzis fiilor săi duhovniceşti chiar şi să viziteze bisericile aflate sub cârmuirea mitropolitului Serghie. În 1928 a fost arestat şi exilat într-un mic sat din Siberia. În exil s-a îmbolnăvit grav. S-a căit şi a cerut iertare de la mitropolitul Serghie. În epistola lui către mitropolitul Serghie scrie printre altele:

„Înalt Prea Sfinţite părinte, mor! De mult timp mă torturează conştiinţa că am păcătuit greu faţă de Sfânta Biserică, şi în faţa morţii văd limpede acest lucru. Vă rog să-mi iertaţi păcatul, încât să mă pot reintegra în Sfânta Biserică Ortodoxă. Mă căiesc pentru că am îndrăznit, contrar sfintelor canoane, să nu vă recunosc ca episcop canonic şi am pus logica şi simţământul meu mai presus de logica de ansamblu a Bisericii... Nu cer nimic: nici libertate, nici schimbarea condiţiilor interioare, întrucât acum îmi aştept sfârşitul, dar, pentru Hristos, primiţi căinţa mea şi lăsaţi-mă să mor unit cu Sfânta Biserică Ortodoxă”.

În epistolele trimise fiilor lui duhovniceşti scria printre altele:

„Părintele vostru duhovnic a făcut o groaznică greşeală şi a păcătuit grav. În urmă cu trei ani m-am despărţit de mitropolitul Serghie şi mi-am îndepărtat turma din sânul Bisericii Ortodoxe. Vai de cel ce devine cauza intrării omului în ispită, şi eu i-am băgat pe mulţi în ispită... Mor, şi în faţa morţii recunosc că am săvârşit acest păcat greu faţă de Biserică şi faţă de voi. Iertaţi-mă în numele lui Hristos şi întoarceţi-vă împreună cu mine în sânul Bisericii Ortodoxe, căindu-vă de îndepărtarea şi de plecarea din Ortodoxie, pentru care vinovat sunt eu. Cei dintre voi care nu-şi pierd încrederea în mine ca şi călăuzitor duhovnicesc după toată această rătăcire îngrozitoare a mea, să rămână uniţi cu mine".

Părintele Valentin Svedinski a adormit pe 20 octombrie 1931, în sânul Bisericii. Căinţa lui a fost primită de mitropolitul Serghie. S-a îngăduit ca trupul său mort să fie transportat la Moscova. La înmormântarea lui a participat mulţime mare de lume].

Preasfinţiţii Daniil şi Vasile la început au întâmpinat cu nedumerire faptul că nu aveam numirea de arhimandrit, ci numai pe cea de ieromonah. După oarecare şovăială şi-au amintit de exemple asemănătoare de hirotonie a ieromonahilor în episcopi şi s-au liniştit. În ziua următoare ne-am dus la biserică. Am închis uşile, clopotele nu au bătut, şi aproape la începutul Sfintei Liturghii s-a făcut hirotonia.

În timpul hirotoniei, cel chemat se apleacă în faţa altarului şi arhiereul ţine deasupra capului său Evanghelia deschisă. În clipa aceea a hirotoniei m-am cutremurat atât de mult încât tremuram din tot corpul. Mai târziu arhiereii mi-au spus că nu au mai văzut niciodată atâta emoţie. După Biserică, preasfinţiţii Daniil şi Vasile şi protoiereul Svedinski s-au întors acasă mai devreme decât mine şi m-au întâmpinat ca arhiereu, cântând „Pe Stăpânul şi Arhiereul nostru, Doamne, îl păzeşte întru mulţi ani!"

Am fost hirotonit arhiereu la 18/31 mai 1923. În ziua următoare ne-am întors în Taşkent. Când am anunţat Patriarhului Tihon evenimentul hirotoniei, acesta a fost de

acord şi fără nici o şovăială a declarat-o legală”.

Catedrala din Taşkent căzuse în acea perioadă în mâinile schismaticilor *Bisericii vii*. Când aceştia au aflat despre hirotonie şi despre intenţia episcopului Luca de a sluji în catedrală, s-au înspăimântat şi au dispărut.

Simpla prezenţă a lui le provoca teamă şi frică. Astfel a slujit pentru prima oară ca episcop, în catedrală, numai cu un preot, protoiereul Mihail Andreev, care rămăsese credincios ierarhiei canonice. La această primă slujbă a fost prezent şi Prea Sfinţitul Andrei. Toţi aşteptau să se întâmple ceva, dar săptămâna a trecut în linişte.

Pregătiri pentru atac

Nu era cu putinţă însă ca schismaticii şi autorităţile să accepte acest eveniment şi au început să se pregătească de atac. Există şi o persoană care este însetată de răzbunare: Peters. Deşi trecuseră aproape doi ani de la procesul medicilor, Peters nu l-a uitat pe preotul profesor. Deja regimul îl avansase pe Peters pentru *preţioasele* lui activităţi şi acesta aştepta mutarea în capitală. Înainte însă voia să-l *aranjeze* pe *popă*, să termine definitiv cu el. Peters avea deja multă experienţă în comploturi. Şi în această acţiune îi avea ca direct sprijinitori pe *inovatorii* schismatici.

Aşa se întâmplă în astfel de cazuri, trebuia să fie pregătită opinia publică, desigur nu prin adevăr, ci prin calomnie şi minciună. Ziarul *Turkenstanskaia Pravda* [Adevărul de Turkistan!] a preluat transmiterea minciunii şi calomnierea episcopului. În

textul pe care l-a publicat apare evident mâna membrilor *Bisericii vii*, şi totodată stilul şi caracterul lor:

„Valentin Iaseneţki l-a îmbrăţişat cu multă căldură pe fostul episcop Andrei şi a primit ca trofeu alegerea lui pe treapta de episcop. Însă s-a dus să caute hirotonia în oraşul Pengikent, unde sunt exilaţi alţi doi arhierei, Vasile şi Daniil. Acolo, cei doi arhierei pungaşi, într-un mod evident tâlhăresc, în paraclisul din Pengikent, fără lume, fără martori, l-au hirotonit pe doctorul Valentin în pseudoepiscopul Luca.

Dar alegerea şi hirotonia lui Valentin este o faptă total ilegală... Vicleanul Luca, neavând posibilitatea să preia în alt loc administrarea Episcopiei, nici în Tomsk, nici în Barnaul, pentru că acolo nu ar fi primit un episcop mincinos, s-a hotărât să construiască cuibul său episcopal la Taşkent. Şi iată cum pe 3 iunie, zi de duminică, Luca se înfăţişează în catedrală şi explică în faţa ochilor uimiţi ai lumii că a devenit episcop şi că de dragul episcopului Andrei şi al poporului (adică al scandalagiilor şi huliganilor duminicali) va rămâne în Taşkent. Au urmat strigăte în biserică: *cinste lui şi aşa să fie*. În acest fel, Valentin Iaseneţki îşi închipuie că va fi recunoscut ca episcop al Taşkentului şi al întregii Republici Turkistan...”.

Îl lăsăm să comenteze pe ziaristul Mark Popovski:

„Din cele de mai sus apare clar scorneala pe care a servit-o ziarul. Din text lipsesc poziţiile celeilalte părţi. Lăsând catedra de profesor universitar şi locul de director al spitalului public, marele om de ştiinţă nu s-a aşezat din ambiţie pe scaunul episcopal. Şi asta se întâmplă în timp ce nu trece nici o zi fără ca ziarele să publice ştiri despre exilările şi întemniţările slujbaşilor Bisericii. Nemaipomenită ambiţie!”

Şi în altă parte scrie: „Pe vremea aceea să te faci arhiereu însemna să te transformi într-un animal pentru vânat”.

CAPITOLUL 5
Furtuna

Nu există nici un om drept, oricât de desăvârşit şi sfânt ar fi fost, care să fi trăit viaţa lui fără să încerce suferinţe şi dureri, pentru a nu se mândri. (Sfântul Antonie al Optinei)

A doua arestare

Rangul de episcop a fost o Golgotă pentru Luca, a fost o cruce mare şi grea. Nu a apucat să se bucure, căci marşul spre Golgota a început imediat. Sâmbătă seara, pe 9 iunie 1923, a mers la biserică şi a săvârşit vecernia şi utrenia. S-a întors acasă şi a început să se pregătească pentru Sfânta Liturghie. În jurul orei 11 p.m. citea slujba Sfintei Împărtăşanii, când deodată cineva a bătut la uşă. A deschis şi a văzut doi oameni în uniforme, în veste de piele, cum purtau comisarii bolşevici, reprezentanţi ai serviciilor secrete. Au intrat în casă şi au început să facă cercetări. Apoi l-au anunţat că au ordin să-l aresteze. Episcopul Luca a înţeles. Nu a cerut explicaţii. De altfel nici n-avea rost. Şi-a luat rămas bun de la copii şi de la Sofia Sergheevna, şi a ieşit din casă. L-au urcat în *corbul negru* - duba comisarilor.

Chiar el spune:

„Astfel au început pentru mine cei unsprezece ani de închisoare şi exil. Cei

patru copii ai mei s-au aflat sub tutela Sofiei Sergheevna. I-au izgonit din apartamentul de director al spitalului şi le-au oferit o tavernă în care au putut locui doar după ce copiii au construit o prelungire şi casa a devenit cu două etaje. Pe Sofia Sergheevna nu au alungat-o de la lucru şi din salariul ei trăia atât ea cât şi copiii”.

Aleksander Soljeniţân ne dă destule informaţii despre *corbul negru*, care era frica şi groaza cetăţenilor:

„Însă dubele au ajuns la noi din istorie. Carul închisorii, pe care l-a descris Balzac, cu ce se deosebeşte de dubă? Numai că acela mergea mai încet şi nu-l umpleau până la refuz cu atâţia oameni.

E adevărat că în 1920-1930 îi puneau pe deţinuţi să străbată pe jos oraşele, spre închisoare - acest lucru se întâmpla chiar şi la Petersburg - şi atunci la intersecţii se oprea circulaţia. (Iată unde ajung hoţii! - le strigau de pe trotuare. Nimeni nu ştia încă de planul monstruos al dedesubturilor...)

Dar foarte sensibil la progresele tehnicii, arhipelagul nu a întârziat să adopte duba - *corbul negru* sau *micuţa cioară*, cum o numeau mângâietor. Pe drumurile noastre pietruite, primele dube şi-au făcut apariţia împreună cu primele camioane. Nu aveau deloc suspensie şi trăncăneau tare, dar nici deţinuţii noştri nu erau din cristal! Însă izolarea pe care o asigurau era, încă din 1927, admirabilă! Nici o fisură, nici să respiri, nici să vezi. Şi chiar de atunci îi băgau pe deţinuţi înăuntru în picioare, înghesuiţi înăbuşitor. Nu că o făceau dinadins, dar exista mare lipsă de maşini.

Mulţi ani, aceste dube cenuşii de oţel nu ascundeau deloc menirea lor. Dar după război, în oraşele mari au regândit acest lucru şi au început să le vopsească pe dinafară în culori vesele şi să scrie pe ele cuvinte precum *Pâine* (într-adevăr, deţinuţii erau pâinea cu care se hrăneau marile opere aflate în construcţie), *Carne* (mai corect ar fi fost să scrie *scheleţi*), sau chiar *Beţi şampanie sovietică!* În interiorul ei duba poate fi o simplă cutie blindată, un spaţiu gol închis ermetic. Însă poate avea bănci pe lungimea pereţilor ei.

Dar acest lucru nu e deloc convenabil, din contră, desigur, deoarece stivuiesc înăuntru atâţia oameni, câţi încap în picioare, şi astfel deţinuţii cad unul peste altul ca bagajele, ca sticlele. Dubele pot avea în partea din spate o cutie-dulap strâmt de oţel, pentru o persoană. Pot fi chiar în întregime alcătuite din cutii; aceste dulapuri se încuie ca şi celulele şi sunt aşezate de-a lungul pereţilor, având între ele un coridor pentru gardian.

Nimeni nu-şi poate închipui acest stup întocmit atât de complex, când vede pictată pe dinafară fata care râde ţinând în mână un pahar: *Beţi şampanie sovietică!*

Vă bagă în dube mereu cu aceleaşi strigăte ale gardienilor din toate colţurile: *Haideţi! Haideţi! Repede!* Şi pentru a nu apuca să întoarceţi măcar capul înapoi ori să vă treacă prin minte ideea evadării, vă împing astfel încât să vă înţepeniţi cu şoldurile în uşa strâmtă şi capul să vi se lovească de pragul de sus. Apoi uşa de oţel din spate se închide cu mare greutate şi plecaţi!” [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 644-645]

Testamentul său

Episcopul Luca ştia că mai devreme ori mai târziu va lua drumul închisorii şi exilului, ca atâţia alţi arhierei şi preoţi. Îl durea însă pentru turma lui. De aceea şi-a şi pregătit testamentul. Deja în ziua următoare arestării lui, duminică, în oraş a început să se împartă în copii testamentul lui scris la maşină. Ceea ce accentua îndeosebi era ca enoriaşii săi să rămână credincioşi Bisericii canonice şi să evite cu orice chip gruparea schismatică:

„Biserica vie, cum o numesc reprezentanţii ei, nu este Biserică, ci o fiară sălbatică ce are toate însuşirile sălbăticiei. Vă implor şi vă rog să păziţi cuvintele mele... Să nu plecaţi de pe drumul pe care vi l-am arătat. Dacă vă vor răpi bisericile şi le vor da acestei organizaţii, să nu reacţionaţi. Aşa a îngăduit Dumnezeu să se întâmple pentru moment. Să nu fiţi înşelaţi de asemănările exterioare pe care reprezentanţii organizaţiei le ţin la slujbe şi la Liturghie. Să ştiţi că nu sunt canonice. Să mergeţi în bisericile unde slujesc preoţi vrednici, care nu s-au supus poruncilor acestei organizaţii schismatice. Chiar dacă toate bisericile vor cădea în mâinile lor şi nu veţi avea unde să vă duceţi, mai bine nu mergeţi nicăieri decât să vă duceţi la ei. Să nu comunicaţi deloc, nici să discutaţi cu ei. Să nu vă împotriviţi autorităţilor pe care Dumnezeu ni le-a dat pentru păcatele noastre. Vă rog pe voi toţi, fii credincioşi ai Bisericii din Turkistan, să păziţi poruncile acestea pe care le-am scris în testament...”.

Închisoarea și anchetele

Bolşevicii, întrucât ştiau cât de popular era episcopul Luca, se temeau ca nu cumva să se stârnească probleme şi răscoale. Pentru a evita aşa ceva au folosit metoda încercată de veacuri, a calomnierii şi acuzaţiilor murdare. Imediat după arestarea lui, au început să publice articole calomniatoare în Presa Muncitoresc-Agrară. Vroiau prin orice mijloc să-l distrugă moral şi să-l înjosească în ochii lumii. Presa rusă l-a denigrat, dar mai mult decât toţi, fostul protoiereu,

apostatul Lomakin, care trăia încă şi îl ura de moarte.

Pe episcopul Luca l-au aruncat în beciurile G.P.U-ului. [Securitatea a avut patru denumiri din 1917 şi până la căderea regimului comunist. Prima a fost C.K. [Ce-Ka], A fost întemeiată de Lenin pe 7/20 decembrie 1917, avându-l conducător pe Ţerzinski. Avea ca scop izgonirea şi zdrobirea oricărei acţiuni antirevoluţionare şi aducerea vinovaţilor în faţa tribunalului revoluţionar. A fost desfiinţată în februarie 1922 şi înlocuită cu G.P.U.-ul, care înseamnă Direcţia Politică a Statului. A treia formă a fost N.K.V.D.-ul, adică Comisia Populară a Afacerilor Interne. A patra şi ultima formă - K.G.B.-ul, care înseamnă Comisia pentru Siguranţa Statului].

Trebuia, pentru ochii lumii, să se găsească o cauză. Trebuia să se construiască scena, să se pregătească reprezentaţia, *cazul*. Prima acuzaţie era că avusese legături cu contrarevoluţionarii cazaci din Orenburg şi a doua că avusese legături cu englezii, pe care le menţinea prin intermediul frontierelor turceşti. Anchetatorii şi-au început *lucrarea*.

Episcopul Luca povesteşte: „Prima anchetă a fost total neghioabă”.

Când a auzit acuzaţiile, Episcopul Luca a replicat zâmbind:

„Nu puteam să fiu membru al conspiraţiei cazacilor şi să particip la spionajul

internaţional din două motive. Primul, aşa ceva era contrar principiilor mele şi al doilea, şefii C.C.-ului m-au asigurat că mă aflam în acelaşi timp şi în munţii Urali, unde erau cazacii, şi în Caucaz la hotarele Turciei. Toate încercările mele de a povesti că acest lucru este practic imposibil să se întâmple unui om au eşuat".

Poate că era încă devreme şi regimul nu-şi arătase adevărata faţă. Mai târziu va înţelege, ca şi alte milioane de oameni, că regimul nu era interesat să-ţi dovedeşti nevinovăţia. „Şi ca întotdeauna, ancheta s-a bazat pe ipoteza că sigur eşti vinovat" [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 315]. Ancheta se făcea nu pentru a convinge că eşti nevinovat, ci pentru a te convinge şi a accepta că eşti vinovat. Şi în acest scop erau mobilizate ameninţări, violenţă psihologică, torturi etc.

Într-o noapte l-au chemat iarăşi la anchetă, care a durat două ore. A făcut-o un funcţionar al G.P.U.-ului, care mai târziu a fost avansat la G.P.U. Moscova. Acest funcţionar nu era altul decât Peters. Printre altele, l-a întrebat:

- Care sunt convingerile dumneavoastră politice şi cum vedeţi Puterea Sovietelor?

Episcopul Luca i-a răspuns statornic:

- Întotdeauna am fost republican.

Peters a rostit poruncitor întrebarea următoare:

- Cine sunteţi în final? Prietenul sau duşmanul nostru?

Episcopul a răspuns fără ocolişuri:

- Aş fi putut să fiu prietenul şi duşmanul vostru, chiar şi comunist, dacă nu aş fi fost creştin. Dar voi aţi început prigoniri împotriva creştinilor şi din acest motiv, desigur, nu pot fi prietenul vostru.

După cum scriu cei ce s-au ocupat cu biografia sa, episcopul Luca stătea cu cumpătare şi spirit critic faţă de poziţiile, disputele şi evoluţiile politice. „Le vedea din

unghiul moral”, după cum afirmă Mark Popovski. Nu s-a identificat nici cu regimul ţarist, nici cu cel comunist. Evenimentele din războiul ruso-japonez, răscoalele şi înăbuşirile lor sângeroase, implicarea Rusiei în Primul Război Mondial, le considera greşeli ale regimului ţarist. Nu l-a lăsat nemişcat nici starea mizerabilă a celei mai mari părţi a poporului rus. Primele devize ale bolşevicilor despre pace, comunitatea de bunuri, libertate, le-a văzut în mod pozitiv. Însă nu a devenit fanatic, nici nu a participat la răscoale. A simţit că are îndatorirea să-şi ofere serviciile poporului, cu onestitate şi devotament, indiferent de cine se află la Putere. Mulţi colegi şi studenţi de-ai săi au participat la manifestări politice. Episcopul, atât ca laic cât şi după aceea, nu deschidea discuţii politice. Din contră, îi provocau plictiseală. Când din anul 1918 noua Putere i-a cerut prin intermediul ministrului Sănătăţii - Orlov, să colaboreze pentru îmbunătăţirea îngrijirii medicale, a primit cu plăcere. A ajutat la crearea şcolilor de personal sanitar şi a fost, cum am văzut, printre primii lucrători ai nou-înfiinţatei Şcoli de Medicină. Nu e întâmplător că cei din partid îl considerau *republican*, de aceea l-au şi numit în funcţia de director şi preşedinte al Asociaţiei Medicilor din Taşkent, loc ce se distribuie cadrelor devotate ale partidului.

Episcopul putea să accepte colaborarea cu oricare Putere, ajungea să nu-i ceară lucruri contrare credinţei şi moralei lui. Prin urmare, răspunsurile episcopului la anchetă erau sincere şi îl exprimau absolut. Într-adevăr, era republican, dar mai presus de toate creştin. Dar acest lucru nu-i plăcea Puterii, care voia oameni înrobiţi, lipsiţi de libertate interioară.

După această anchetă nu l-au mai deranjat pentru o perioadă de timp. Din beci l-au mutat într-o cameră mai spaţioasă. Afară exista şi o curte mică înconjurată de construcţii. Episcopul Luca se afla în aşteptare. Responsabilii aşteptau ordine superioare.

Scrierea *Eseurilor despre chirurgia infecțiilor septice*

În toţi anii cât a trăit în Taşkent, în afară de îndatoririle lui preoţeşti şi medicale, nu a încetat să scrie „Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice". Îi mai rămăsese de scris numai un capitol, despre „flegmonul septic al urechii mijlocii şi consecinţele lui". Arestarea şi întemniţarea sa au oprit scrierea. După câteva zile s-a adresat responsabilului secţiei şi l-a rugat să-i permită să continue scrierea eseurilor. Acesta i-a dat voie. I-a pus la dispoziţie şi biroul lui. Astfel, episcopul Luca putea să lucreze în biroul responsabilului după ce acela termina serviciul. Într-o perioadă scurtă de timp scrierea cărţii a fost încheiată. Pe copertă scria: *Episcop Luca. Profesor Voino-Iaseneţki. Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice*.

Episcopul îşi reamintea mai târziu:

„În acest mod ciudat s-a împlinit profeţia tainică şi nepricepută de mine, pe care am auzit-o despre cartea mea la Pereslavl Zaleski, cu câţiva ani mai înainte: **când cartea aceasta va fi încheiată, o va semna un episcop**".

Manuscrisele erau gata. Nu rămânea decât tipărirea şi editarea. S-a adresat atunci ministrului Culturii şi Educaţiei - A.V. Lunaţarki. I-a scris în legătură cu cartea lui, lăsând să se înţeleagă cât de importantă era pentru ştiinţa medicală. Dar ceea ce-l interesa era altceva. Cu toate că era închis, nu a cerut să fie eliberat, nici să-l judece drept. Cunoştea foarte bine situaţia care se menţinea şi nu se hrănea cu amăgiri şi iluzii. Doar un lucru cerea ca răsplată a eforturilor sale. Să fie scris pe copertă, alături de numele scriitorului, rangul său ierarhic. Precum era de aşteptat, Lunaţarki a refuzat categoric. I-a răspuns scriindu-i că *Statul sovietic nu poate publica cărţile episcopului Luca!* Astfel, acest studiu atât de important, care deschidea drumuri în ştiinţa medicală, a rămas pe raft.

Cartea a fost editată, cum vom vedea, după un deceniu. Desigur, titlul de episcop lipsea. Mai târziu au fost publicate unele studii de-ale lui, în limba germană, unde a semnat *episcopul Luca*.

Asaltul Bisericii vii

Între timp, în zilele când se afla în închisoare, la Taşkent a sosit episcopul necanonic al *Bisericii vii*, Nicolae. Episcopul Luca l-a numit *urâciunea pustiirii... stând în locul cel sfânt* (Matei 24, 15). Deja, cum am văzut, luase măsurile necesare şi îi înştiinţase pe enoriaşi prin testamentul său. Asta i-a înfuriat rău pe bolşevici. La jumătatea lui august toate bisericile fuseseră cucerite de către membrii *Bisericii vii*. Dar aceste biserici erau goale! Poporul lui Dumnezeu a înţeles că noii *păstori* erau *lupi îngrozitori* (Faptele Apostolilor 20, 29) şi *oile nu i-au ascultat* (Ioan 10, 8). Au ascultat de glasul *bunului păstor*. Testamentul episcopului, care a circulat în câteva copii dactilografiate, a avut influenţă mai mare decât toate decretele şi propaganda şefilor de partid şi a membrilor *Bisericii vii*. Biserica prigonită, rănită, însângerată, era vie. Autonumita *Biserică vie* în realitate era moartă. Un cadavru a cărui putrezire era o chestiune de timp.

După această reacţie generală a poporului credincios, cei din G.P.U. au înţeles că episcopul Luca trebuia să plece cât mai repede din Taşkent. Peters s-a folosit de toate mijloacele şi în final a reuşit să primească aprobarea de a-l exila.

Plecarea din Taşkent

Ziua plecării şi a despărţirii lui a sosit. Autorităţile i-au permis să rămână o zi acasă, ca să se pregătească. Vestea s-a transmis: episcopul Luca pleacă la Moscova. Toată noaptea apartamentul lui a fost plin cu fiii săi duhovniceşti care au venit să-şi ia rămas bun şi să-i ceară binecuvântare. Scene foarte emoţionante. Psihodinamica despărţirii e mereu puternică atunci când un păstor pleacă de lângă turma sa. Mult mai mult acum, când pleacă fără voia lui şi calomniat. Fără ca cineva să cunoască ziua de mâine.

La un moment dat a găsit ocazia să meargă la cimitir, unde era înmormântată soţia lui. S-a apropiat cu emoţie de mormânt. În capăt exista o cruce simplă, cu inscripţia: *Ana Vasilevna, 38 de ani. O inimă curată care a căutat adevărul cu patimă*. A citit cu lacrimi în ochi slujba de pomenire, şi-a luat rămas bun şi s-a întors acasă.

În dimineaţa următoare episcopul Luca şi-a luat rămas bun de la cei patru copii ai săi şi a pornit spre gară. S-a urcat în tren. S-a aşezat pe locul lui. Minutele treceau şi el simţea o mare emoţie. Încerca să-i îmbrăţişeze cu mintea pe toţi fiii lui duhovniceşti. Ceasul a sosit: primul şuierat de plecare. Au urmat al doilea şi al treilea. Locomotiva cu aburi a şuierat de multe ori. Ciudat. Trenul rămânea nemişcat. Au trecut 20 de minute. Episcopul era nedumerit. Întârzierea era nejustificată. Ce se întâmplase? O mulţime de oameni se aşezaseră pe linie. Plângeau, strigau, cereau ca trenul în care se află episcopul lor să nu plece. Despre această scenă episcopul Luca a fost informat mult mai târziu. În final lumea a fost îndepărtată cu forţa, prin intervenţia poliţiei. Trenul a pornit. Episcopul îşi începea exilul. Poporul îl saluta cu lacrimi în ochi. Trenul s-a pierdut la orizont. Păstorul a plecat. *Lupii îngrozitori* îşi frecau mâinile. Însă sămânţa lui căzuse pe *pământul cel bun* (Luca 8, 8).

Când a ajuns la Moscova, episcopul Luca s-a prezentat la birourile G.P.U.-ului

din vestita Liubianka. În toată perioada regimului, numai la auzirea acestui cuvânt, cetăţenii sovietici simţeau frică şi groază. A urmat o anchetă scurtă şi nesemnificativă. La urmă l-au anunţat că poate circula liber prin Moscova pentru o săptămână, după care va trebui să se prezinte din nou la birourile G.P.U. A rămas într-un apartament. Această perioadă scurtă a fost o răsuflare de libertate înainte de sclavia groaznică a exilului. În săptămâna aceasta s-a întâlnit de două ori cu mucenicul şi sfinţitul patriarh Tihon. Odată au slujit împreună la biserica Înălţării din Moscova. Au vorbit despre problemele Bisericii, despre greutăţile, polemica regimului şi Calul troian, adică *Biserica vie*. Nu cunoaştem amănuntele acestei discuţii dintre cei doi ierarhi mărturisitori. Episcopul Luca povesteşte că, printre altele, Patriarhul l-a îndemnat să nu-şi înceteze activitatea medicochirurgicală, pentru că astfel îi putea ajuta pe oameni.

Zilele de aşteptare şi agonie au trecut repede. După o săptămână s-a prezentat pentru a doua oară la birourile G.P.U. Fără prea multe explicaţii şi constatări, a fost arestat şi condus la închisoarea Butirski, care avea faima celei mai severe închisori din Moscova. Clădirile mizerabile. Mediul îngrozitor. Aleksander Soljeniţân, care a trăit şi el groaza acestei închisori, ne dă o mulţime de informaţii care ajută să ne facem o idee vagă despre condiţiile de viaţă ale deţinuţilor:

„Ne apropiem de strada Novoslobodskaia, coborâm, şi pentru prima oară văd închisoarea Butirski pe dinafară, cu toate că merg în ea, şi fără nici o greutate voi putea să desenez planul ei interior. Cât de deprimant este zidul înalt care o înconjoară şi se întinde pe două tetragoane întregi. Bolşevicilor le îngheaţă sângele când văd deschizându-se poarta de oţel ce seamănă cu o gură de fiară. Eu însă mă simt ca şi când m-aş întoarce acasă; las în urmă fără regret trotuarele Moscovei, trec pe lângă turnuleţul de pază, ajung râzând în prima curte, recunosc locurile ştiute, uşile de lemn gravate, şi nu-mi pasă deloc că peste puţin mă vor pune - m-au şi pus - cu faţa la perete şi mă întreabă:

- Numele? Prenumele? Numele tatălui? Anul naşterii?

Prenumele!... Rătăcitorul printre stele! Poate că mi-au zdrobit trupul, dar sufletul meu este dincolo de puterea lor.

Ştiu: După multe ore de constatări pe trupul meu - închiderea în cutie, cercetări, dovada primirii, completarea foii de intrare, dezinfectare şi baie - voi fi condus într-o celulă cu două cupole şi o scândură la jumătate (toate celulele sunt la fel), cu cele două ferestre mari şi o masă lungă-dulap, şi acolo voi întâlni oameni necunoscuţi mie, interesanţi, cu sentimente prieteneşti, care vor începe să-mi povestească, şi voi începe să le povestesc şi eu, şi seara nici unul din noi nu va avea chef de somn". [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 721-722].

Închisoarea era întotdeauna arhiplină. Soljeniţân menţionează mărturii ale deţinuţilor despre această situaţie inumană din închisoare.

„Ivan Razumnik a stat în anul 1938 în Butirski, într-o cameră pentru 25 de persoane, împreună cu alţi 140 de deţinuţi (toaletele erau atât de pline încât deţinuţii erau duşi acolo doar o dată la 24 de ore, şi uneori noaptea)". [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 166].

„La Butirski, cei de curând arestaţi (pe care îi duseseră deja le baie şi la toaletă), stăteau pentru câteva zile pe treptele scării, aşteptând ca celulele să fie eliberate de cei care plecau.

T., care a stat la Butirski în anul 1938, adică în urmă cu şapte ani, povesteşte: «Totul era plin, deţinuţii se întindeau pe ciment, chiar şi sub pat». Eu am fost în Butirski şapte ani mai târziu, în 1945 - aceeaşi situaţie. Însă cu puţin timp în urmă am primit o mărturie personală preţioasă de la M.K.V., în legătură cu spaţiul îngust al închisorii Butirski din anul 1918: În luna octombrie a acelui an (a doua lună a terorii roşii), toate erau acolo atât de pline încât şi spălătoria au transformat-o în salon pentru 70 de femei! Dar când a rămas Butirski-ul gol?" [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 167].

„Lumina din celule era mereu foarte slabă în anii 1930 şi 1940: gratiile şi geamurile bine întărite făureau în celule un semiîntuneric veşnic (întunericul este un factor important pentru asuprirea sufletului!). Deasupra gratiilor puneau deseori şi o ladă deasă pe care iarna o acoperea zăpada şi astfel era exclusă şi cea mai mică rază de lumină”. [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 589].

Acestea erau condiţiile în care se afla episcopul Luca. O săptămână a stat în carantină şi pe urmă l-au condus într-un salon plin până la refuz cu condamnaţi de drept comun. Toţi aceştia, care erau consideraţi pleava societăţii, se purtau cu respect faţă de medicul episcop. În spitalul închisorii se găsea şi un alt arhiereu, mitropolitul Novgorodului, Arsenie, cu care episcopul Luca s-a cunoscut. Mitropolitul Arsenie Spadiţki a murit exilat în Taşkent, în anul 1936. În salonul alăturat, împreună cu alţi deţinuţi era şi un preot, care prin comportamentul său îi influenţase şi ajutase mult pe cei închişi. Mai târziu au adus în salon şi un răufăcător bătrân, *persoană conducătoare* în spaţiul răufăcătorilor, care a reacţionat negativ faţă de deţinuţi şi faţă de lucrarea preotului.

Moscova: închisoarea Butirski

Viaţa în închisoare era monotonă, melancolică. Singura mângâiere omenească era plimbarea zilnică din curte. Dar şi această plimbare era amară. Arthur Kaistler descrie astfel această faimoasă plimbare:

„Însuşi bătrânul gardian a venit şi l-a luat după micul dejun... Bătrânul l-a informat pe Rubasov că din ziua aceea avea dreptul la 20 de minute de exerciţiu în curte şi că făcea parte din primul grup, care ieşea imediat după gustare. Apoi bătrânul a început să-i explice regulamentul: se interzice discuţia cu perechea lui sau cu oricare alt deţinut, precum interzise sunt şi semnele, schimbarea însemnărilor şi devierea din linie. Orice încălcare a regulamentului conduce la ridicarea dreptului de exerciţiu, iar încălcările mai grave ale ordinii se pedepsesc cu închisoare până la patru săptămâni în carcera întunecată. Apoi bătrânul a închis zgomotos uşa şi cei trei au pornit”. [Arthur Kaistler, *Zero-ul şi infinitul*, Editura Kaktos, pag. 124].

Într-o zi, pe când se întorcea din plimbare şi urca scările etajului al doilea, episcopul Luca a observat că gâfâia. Erau primele simptome ale insuficienţei cardiace. Boala aceasta de inimă îl va însoţi de-acum întreaga sa viaţă. De la reaua funcţionare a inimii, picioarele îi amorţeau şi nu putea sta drept.

În închisoare a primit şi vizita fiului său cel mare, Mihail. Surprinderea şi emoţia episcopului au fost puternice. A aflat de la fiul său că familia sa o ducea rău. Mihail a fost nevoit să plece din Taşkent pentru a găsi undeva de lucru. Pentru o perioadă a lucrat într-un loc periculos, la Kiev. Agăţat deasupra râului Nipru, vopsea podul de cale ferată. Episcopul suferea pentru copilul lui, dar cum putea să ajute din închisoare? Şi-a luat cu durere rămas bun de la el, lăsându-l în grija lui Dumnezeu.

În zilele acestea grele a avut şi o mare bucurie. În biblioteca închisorii a găsit un Nou Testament în limba germană, uitat pe rafturi şi plin de praf. Cuvântul lui Dumnezeu era de-acum lectura lui zilnică. O rază venită de la Dumnezeu în întunecimea închisorii.

Transfer în închisoarea Taganka

La jumătatea toamnei s-a decis transferul lui la închisoarea Taganka, ce se găsea în celălalt capăt al Moscovei. Drumul acesta lung trebuia parcurs de deţinuţi pe jos. Aşa prevedea regulamentul. *Corbul negru* încă nu se răspândise. Deţinuţii au intrat în rând, ca un detaşament de soldaţi. În prima linie înainta episcopul Luca, şi alături de el răufăcătorul cel bătrân. Scena de pe drumurile Moscovei era cutremurătoare. Un episcop şi om de ştiinţă vestit, care ajutase atâţia oameni, mergea acum chinuit, zdrenţăros, într-un grup de condamnaţi, criminali, tâlhari, răufăcători. Scena amintea de cuvintele Apostolului Pavel: „Căci mi se pare că Dumnezeu, pe noi, apostolii, ne-a arătat ca pe cei din urmă oameni, ca pe nişte osândiţi la moarte, fiindcă ne-am făcut privelişte lumii, şi îngerilor şi oamenilor. Noi suntem nebuni pentru Hristos... noi suntem slabi... noi suntem de necinste... până în ceasul de acum flămânzim şi însetăm, suntem goi şi suntem bătuţi, suntem pribegi... ocărâţi fiind, binecuvântăm, prigoniţi fiind, răbdăm, huliţi fiind, măngâiem. Am ajuns ca gunoiul lumii, ca măturătura tuturor, până astăzi”. (1 Corinteni 4, 9-13)

În închisoarea Taganka, pe episcopul Luca nu l-au băgat împreună cu deţinuţii de drept comun, ci cu deţinuţii politici. În zilele acelea, toţi deţinuţii au primit prin intermediul Crucii Roşii, de la soţia scriitorului Maxim Gorki, G.P. Peskova, alimente şi unele paltoane de piele, cu blăniţă pe dinăuntru [G.P. Peskova, profitând de inviolabilitatea personalităţii sale, s-a dus în străinătate, a adunat acolo bani (aici, în Rusia, nu ar fi putut aduna mulţi), şi a cumpărat cu ei alimente pentru deţinuţii politici care nu aveau rude... - Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 288]. Era ceva foarte folositor dacă ţinem seama de condiţiile climaterice şi de condiţiile din închisoare. Episcopul Luca nu a păstrat mult timp paltonul său. Într-o zi, înaintând pe un coridor lung către toaletele închisorii, a văzut un deţinut într-un salon inundat de apă. Era carcera. Deţinutul stătea în picioare, tremurând de frig, cu apa până la glezne. Episcopul l-a compătimit. Nu a şovăit nici o clipă. Şi-a scos paltonul de blană şi l-a dat deţinutului necunoscut. Această faptă plină de iubire a episcopului a fost aflată şi a făcut o impresie adâncă celorlalţi deţinuţi. Îndeosebi însă l-a emoţionat pe bătrânul şef al răufăcătorilor, care până atunci îl privea cu antipatie. Din ziua aceea omul acesta şi-a schimbat poziţia. Cu greu poate cineva să rămână nemişcat de iubirea adevărată, oricât de dur ar fi el. De câte ori episcopul Luca trecea prin salonul său, *şeful* se ridica, îl saluta cu voce tare, îi facea plecăciune şi îl numea batiuşka (Batiuşca = taică. Aşa sunt numite în Rusia persoanele respectate şi îndrăgite, îndeosebi clericii şi monahii).

Episcopul a trăit întâmplări asemănătoare şi în celelalte închisori. Mărturiseşte: „Mai târziu, în toate închisorile, s-a întâmplat de multe ori să văd cât de mult te preţuiesc aceşti criminali şi răufăcători închişi când te comporţi faţă de ei simplu şi omeneşte”.

Şi iarăşi Soljeniţân ne explică ce înseamnă carcera în închisorile sovietice:

„Oricât de rău ar fi în celula ta, în carceră e întotdeauna mai rău, şi când te afli

acolo vezi celula ta ca pe un paradis. În carceră îl chinuie pe om cu foamea şi de obicei cu frigul (la Souhanovka există şi carcere calde). În închisoarea Lefontono carcerele nu sunt încălzite deloc, corpurile caloriferelor încălzesc doar coridorul, iar pe acest coridor *încălzit* gardienii *se mişcă* purtând paltoane şi cizme de postav. Pe deţinut însă îl dezbracă, lăsându-l doar în lenjeria intimă, câteodată doar în chiloţi, şi trebuie să rămână obligatoriu nemişcat (e foarte strâmt acest spaţiu) în carceră o zi, trei, cinci (mâncare caldă îi dă doar în ziua a treia). În primele minute te gândeşti: nu voi putea rezista nici măcar o oră. Dar ca prin minune omul rezistă cele cinci zile, căpătând poate şi vreo boală care-l va face să sufere în tot restul vieţii.

Carcerele sunt de diferite feluri: cu igrasie, cu apă. După război, în închisoarea din Cernovici, pe Masa G. au ţinut-o desculţă două ore, cu picioarele înmuiate până la glezne în apă îngheţată. Mărturiseşte! (Avea optsprezece ani.) Cât de milă ţi-e atunci de picioarele tale şi câţi ani mai ai de umblat cu ele! [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 153-154].

Plecarea spre Siberia

În vremea şederii lui în închisoarea Taganka, episcopul Luca s-a îmbolnăvit de o formă gravă de gripă. Febra i-a crescut îngrijorător. A fost internat în spitalul închisorii. Era sfârşit de decembrie, 1923, când au fost formate grupuri de deţinuţi pentru a fi deportaţi undeva, în Siberia. Medicul a asigurat că starea sănătăţii episcopului nu-i permite mersul pe jos şi că trebuie să fie transportat cu targa, însă aceste asigurări nu aveau atâta însemnătate pentru regim. Deportarea trebuia să se facă. Şi episcopul porneşte pe drumul martiric al exilului împreună cu cunoscutul protoprezbiter Mihail Andreev. I-au urcat în trenul cu deţinuţi. După un timp scurt de aşteptare, trenul a pornit şuierând, lăsând în urmă capitala sovietică. Locomotiva lui grea gâfâia din răsputeri, căznindu-se să tragă lanţul greu de vagoane încărcate până la refuz cu nefericiţii deţinuţi. Drumul era îndelungat.

Prima staţie - oraşul Tiumen. Deţinuţii au coborât din tren şi au fost preluaţi de gardieni. Câţiva s-au oferit să-l transporte cu targa pe episcopul bolnav, pentru că distanţa până la închisoare era cam de un kilometru. Episcopul nu a acceptat. A urmat istovit grupul de exilaţi. Însă gardienii l-au silit să înainteze cu paşi repezi. Episcopul suferea. A ajuns gâfâind. Pulsul îi era rar şi slab. Picioarele i-au amorţit până la genunchi. Erau simptomele insuficienţei cardiace, care, după cum scrie, e posibil să fi provenit de la tifosul prin care a trecut la Taşkent. Două săptămâni a rămas în închisoarea din Tiumen, fără îngrijire medicală. În grupul exilaţilor s-a adăugat încă un cleric, protoprezbiterul Ilarion Golumniadikov. Au continuat călătoria împreună. Următoarea staţie - oraşul Omsk. Aici condiţiile de călătorie se schimbă. Călătoria devine chinuitoare. Episcopul Luca povesteşte:

„De la Omsk şi până la Novosibirsk ne-au dus în vagonul de deţinuţi numit Stolipin, care este format din celule izolate, despărţite una de alta prin uşi cu gratii şi printr-un culoar mic şi strâmt, cu ferestruici mici, situate la înălţime. În celula în care m-au băgat pe mine şi pe alţi doi preoţi au adus şi un criminal care omorâse opt oameni şi o prostituată care se ducea noaptea în închisori pentru a-şi exercita profesia”.

Soljeniţân ne descrie în culori intense vagoanele de deţinuţi *Stolipin*. Descrierea lor simplă, aşa cum o face episcopul, diferă mult de realitatea pe care o trăia el şi alte milioane de deţinuţi:

„Vagonul-zak. Ce combinaţie scârboasă! Ca de altfel toate combinaţiile puse la cale de călăi. Vor să spună vagonul deţinuţilor (zakliuţonie). Nicăieri în altă parte însă, în afară de hârtiile închisorii, nu se menţiona această denumire. Deţinuţii obişnuiesc să le spună acestor vagoane, vagoane Stolipin.

Cum transporturile pe căile ferate se înrădăcinau în ţara noastră, se schimbau şi felurile de transport al deţinuţilor. În deceniul anilor 1890 deţinuţii mergeau în Siberia pe jos ori pe cai. [Se spune că în anii de demult, un ţar (...) a lăcrimat când a văzut un tablou inspirat de marşul martiric al deţinuţilor din Siberia şi a ordonat ca mutarea să se facă cu plutele pe drumurile fluviale, pe râuri. Calea ferată trans-siberiană (...) a fost o soluţie”. (K. Sardelis, *Zilele Siberiei*, Editura Estia, pag. 14].

Dar deja în 1896, Lenin, mergând în exil în Siberia, a călătorit cu vagonul obişnuit de clasa a treia (împreună cu oamenii liberi) şi a protestat către personalul trenului pentru că a simţit înghesuială insuportabilă. Faimosul tablou al lui Iarosenko, *Viaţa se află pretutindeni*, înfăţişează un vagon de călătorie de clasa a patra aranjat foarte simplu, ca să transporte deţinuţi: toate rămân la locul lor şi deţinuţii călătoresc ca oamenii, numai că ferestrele au fost înzestrate cu gratii de ambele părţi. Vagoanele de acest tip au

străbătut pentru încă multă vreme căile ferate ruseşti; unii îşi amintesc cum şi în 1927 au călătorit cu astfel de vagoane, numai că atunci despărţeau bărbaţii de femei. Eser Trousin însă ţine minte că şi în timpul ţarului l-au transportat cu vagon Stolipin, doar că atunci puneau, ca în epoca lui Krilov, câte şase deţinuţi în fiecare cupeu.

După câte se pare, vagonul acesta a fost folosit pentru prima dată pe vremea lui Stolipin, prin anii 1911, iar candeii, în nebunia lor revoluţionară i-au dat acest nume. Însă în realitate a început să se impună în anii 1920 şi a devenit unic mijloc de transport al deţinuţilor din anul 1930, când toate lucrurile din viaţa noastră au devenit identice. De aceea, mai corect ar fi să-l numim Stalin, nu Stolipin. Dar n-o să ne judecăm acum pentru nişte cuvinte...

Stolipin este un vagon obişnuit, cu compartimente, numai că din cele nouă compartimente ale sale, cinci, rezervate pentru deţinuţi (şi aici, ca peste tot în Arhipelag, jumătate sunt puse la dispoziţia serviciului!), se despart de culoar nu cu pereţi opaci, ci cu grilaje, aşa încât totul să fie urmărit. Grilajul este alcătuit din bare de fier oblice, încrucişate, ca în grădinile gărilor, şi acoperă toată înălţimea vagonului, până în tavan. De aceea deasupra culoarului nu există spaţiu pentru bagaje. Ferestrele dinspre culoar sunt obişnuite, numai că au pe dinafară acelaşi grilaj oblic. În compartimentul deţinuţilor nu există ferestre spre afară, doar o deschizătură mică, îngrădită cu zăbrele, aflată foarte sus (iată de ce, fără ferestre, vagonul dă impresia că transportă bagaje). Uşa compartimentului este zăvorâtă într-un cadru de fier, îngrădită şi ea cu zăbrele.

Când priveşti de pe culoar, vagonul seamănă mult cu o cuşcă pentru fiare: în spatele gratiilor, înghesuiţi pe podea şi pe scândurile de sus, se mişcă nişte fiinţe nenorocite, care seamănă cu oamenii şi se uită la voi cu jale, cerându-vă mâncare şi apă. Numai că pe fiare nu le înghesuie niciodată în felul acesta în cuştile lor”. [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 601-603].

Călătoria a continuat în condiţiile acestea mizerabile. Criminalul care călătorea împreună cu episcopul Luca îl cunoştea pe acesta din închisoarea Taganka. Auzise de întâmplarea cu paltonul de blană pe care episcopul îl dăruise acelui condamnat şi era foarte politicos cu el. Episcopul Luca îşi aminteşte că omul acesta l-a asigurat că nimeni din frăţia criminalilor nu va îndrăzni vreodată să-i facă rău. Au ajuns la Novosibirsk. Asigurările deţinutului nici pe departe nu s-au adeverit. Episcopul Luca povesteşte:

„Şi totuşi, deja în închisoarea Novosibirsk mi-au furat 100 de ruble în timp ce mergeam la baia publică şi mai târziu, în aceeaşi închisoare, mi-au furat valiza în care aveam toate hainele. În închisoarea aceasta, pentru început, ne-au băgat într-un salon diferit, despărţit de celelalte. Însă curând ne-au scos într-un salon mare, împreună cu criminalii, care m-au întâmpinat cu atâta duşmănie încât am fost nevoit, pentru a mă proteja, să bat la uşa salonului pretextând că vreau să merg la toaletă. Când am ieşit din salon l-am anunţat pe gardian că în nici un caz nu mă voi întoarce acolo”.

Au trecut câteva zile încă, şi drumul exilului continuă. Pare interminabil. De la Novosibirsk se duc la Krasnoiarsk, din nou cu Stolipinul. Încă o staţie. Pe cei trei ierarhi i-au condus la birourile G.P.U.-ului. Era o casă mare, cu două etaje. Încăperea în care i-au dus se găsea la subsol. Situaţia era insuportabilă şi înfricoşătoare. Episcopul descrie:

„Subsolul era foarte mizerabil şi plin de murdării omeneşti, pe care noi trebuia să le curăţim cu mâinile pentru că nici lopeţi nu ne-au dat! Lângă subsolul nostru se găsea un alt subsol unde îi ţineau pe cazacii răzvrătiţi. Nu am reţinut numele conducătorului lor, dar nu voi uita niciodată împuşcăturile care se auzeau din subsolul acela în timpul execuţiei lor!”.

Din subsolul acesta înfricoşător au fost mutaţi după câteva zile şi au fost transportaţi cu vaporul, pe râu, spre oraşul Eniseisk, ce se află la 320 de kilometri de Krasnoiarsk. Pe parcursul călătoriei, episcopul Luca nu şi-a uitat însuşirea lui de medic. Într-una din staţii, în ciuda oboselii, istovirii şi suferinţei, i-a făcut operaţie unui ţăran în etate de 35 de ani. Episcopul povesteşte:

„În urma unei forme grave de mielită osoasă de care nu s-a îngrijit nici un medic, prin rana deschisă aflată în regiunea triunghiulară ieşise toată partea de sus a braţului. Nu aveam material pentru bandaje. Cămaşa mea şi patul bolnavului erau pline de puroi. Am cerut să-mi aducă cleşti de fier şi cu ajutorul acestora am scos bucata imensă de os mort".

Eniseisk

La jumătatea iernii anului 1924, ierarhii exilaţi au ajuns în oraşul Eniseisk. Încăperea care li s-a dat era de data aceasta foarte omenească. Un apartament al casei unui om bogat. În punctul acesta trebuie să facem o specificare. Deportarea, exilul şi celelalte măsuri *de corecţie* au luat diferite forme, în funcţie de epocă şi deţinuţi.

Celor mai mulţi oameni care sunt condamnaţi pentru crime politice sau religioase li se aplică *privarea libertăţii*, adică închiderea în temniţe ori în case de corecţie, prin muncă. Timpul de închisoare durează între 1 şi 25 de ani, care este şi

termenul cel mai lung prevăzut pentru închisoare. La pedeapsa *privarea libertăţii* se poate adăuga şi pedeapsa *exilului* pentru câţiva ani, spre ispăşire după terminarea închisorii. Persoanele care ispăşesc pedeapsa exilului sunt obligate să trăiască în locuri (de obicei mici şi îndepărtate) pe care le decid autorităţile administrative. Cu toate că persoanele acestea pot circula liber prin regiunea determinată, sunt controlate drastic de autorităţile locale şi de reprezentanţii M.V.D.-ului (Ministerul de Interne).

„Uneori, persoanelor condamnate pentru *crime politice* li se aplică exilarea în locul închisorii. Aceasta se întâmplă în cazul persoanelor care săvârşesc nelegiuiri pentru prima dată, tinerilor ori femeilor. Însă este greu să se constate un mod uniform prin care se decid aceste cazuri". [*Martiri şi eroi întemniţaţi în U.R.S.S.*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, pag. 56]

Soljeniţân menţionează că „tribunalele se conformează unei cerinţe noi şi stăruitoare: să nu lase niciodată liber pe cel pe care-l arestează. Astfel, dacă cineva era dovedit nevinovat şi nu putea fi arestat pe nici o cale, atunci primea de la troică 32-ul lui (interzicerea de a locui în 32 de oraşe) sau vreun exil de 2-3 ani şi când se întorcea era însemnat pentru totdeauna. În felul acesta, data viitoare era considerat *recidivist*". [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 356].

Episcopul Luca se găsea în această categorie de deţinuţi. De aceea, după cum vom vedea, va avea o oarecare libertate în mişcări, chiar şi putinţa de a lucra.

Apartamentul a devenit peste puţin timp o mică mănăstire. Puteau săvârşi de-acum nederanjaţi slujbele zilnice şi Sfânta Liturghie. Situaţia generală din Eniseisk era aceeaşi ca şi în Taşkent. Toate bisericile căzuseră în mâinile schismaticilor. Dar chiar şi preoţii fuseseră atraşi în schismă. Numai un diacon fusese credincios Bisericii canonice şi episcopul Luca l-a hirotonit preot. Venirea episcopului Luca a fost aflată de credincioşi, care nu-i acceptau pe schismatici, şi au început să sosească în apartamentul lui. Astfel, apartamentul a fost preschimbat în parohie, într-o slujire continuă.

În Eniseisk, episcopul Luca a trăit şi o experienţă minunată. Trebuia să slujească şi a mers în apartamentul care fusese transformat provizoriu în biserică. Intrând în salon vede deodată în faţa lui un monah bătrân, necunoscut. Monahul, când l-a văzut a rămas uimit, a îngheţat! A fost atât de cutremurat încât nici măcar nu s-a înclinat înaintea episcopului. Au trecut câteva momente de tăcere şi oarecum şi-a revenit. Episcopul Luca s-a apropiat de el şi l-a întrebat:

- Cine sunteţi şi de unde veniţi?

Monahul a răspuns:

- Preasfinţite, sunt monahul Hristofor şi am venit din Krasnoiarsk. Acolo bisericile au fost cucerite de schismatici şi credincioşii nu vor să meargă cu preoţii necredincioşi. Au hotărât, deci, să mă trimită în oraşul Minusisk, aflat la 300 de kilometri sud de Krasnoiarsk, la un episcop ortodox, ca să mă hirotonească preot. Însă s-a întâmplat ceva ciudat. O voce din mine şi o putere neexplicată m-au îndrumat să vin la Eniseisk. Episcopul Luca era nedumerit şi l-a întrebat iarăşi:

- Şi de ce ai fost atât de cutremurat şi uimit când m-ai văzut?

Răspunsul monahului Hristofor l-a surprins pe episcop.

- Dar cum să nu fiu uimit? În urmă cu zece ani am avut un vis care mi s-a păstrat viu în memorie, ca şi când l-aş vedea acum. Se făcea că eram într-o sfântă biserică şi un arhiereu pe care nu-l cunoşteam m-a hirotonit ieromonah. Când am intrat aici şi v-am văzut, v-am recunoscut. Sunteţi cel pe care l-am văzut în vis în urmă cu zece ani!

Monahul Hristofor, emoţionat, a făcut metanie adâncă în faţa episcopului surprins. Acesta din urmă a văzut clar mâna lui Dumnezeu în întâmplarea aceasta minunată şi l-a hirotonit pe monahul Hristofor diacon şi apoi preot, trimiţându-l să păstorească poporul credincios al Krasnoiarsk-ului, aflat în împrejurări atât de dificile. Episcopul Luca mai târziu comenta:

„În urmă cu zece ani, când monahul Hristofor m-a văzut în vis, eu eram chirurg comunal în Pereslavl Zaleski şi nici nu mă gândeam la preoţie, cu atât mai puţin la arhierie. Pentru Domnul, însă, eu devenisem atunci deja episcop. Necunoscute sunt căile Domnului!”.

Lucrarea sa medicală și primul transplant

La puţin timp după sosirea lui în Eniseisk, episcopul Luca s-a prezentat la spitalul din oraş şi l-a vizitat pe directorul Vasile Alexandrovici Basurov, căruia i s-a recomandat:

- Sunt profesor chirurg al Facultăţii din Taşkent. Numele meu lumesc este Valentin Voino-Iaseneţki. Acum sunt monah şi arhiereu, cu numele Luca. Cer permisiunea de a putea opera.

Directorul spitalului a fost surprins. Nu putea să creadă că în faţa lui îl avea pe vestitul chirurg, atât de cunoscut în lumea medicinii. Permisiunea i-a fost acordată şi episcopul Luca şi-a început imediat treaba.

Nevoile erau foarte mari. Ziua întreagă opera la spital. Totodată apartamentul a devenit cabinet medical, unde îi primea pe bolnavi. Faima lui s-a răspândit repede în regiune. Bolnavii umpleau zilnic apartamentul, aşa încât au fost obligaţi să ţină o listă cu numere de ordine. Încă din primele zile, întâlnirile au fost încheiate pentru trei luni. Martie, aprilie, mai.

La spitalul din Eniseisk a operat un caz foarte dificil. I-au adus un bărbat tânăr ce suferea de o gravă insuficienţă renală. Starea lui era disperată. Medicul episcop, neavând altă soluţie, a decis să facă o intervenţie *eroică* şi a transplantat tânărului pacient un rinichi de viţel, în ciuda mijloacelor sărăcăcioase de care dispunea. Medicul care a povestit întâmplarea aceasta caracterizează intervenţia ca reuşită, fără alte amănunte despre cât a trăit bolnavul, despre problemele de după operaţie, etc. Remarcă însă că episcopul Luca i-a lăsat uimiţi pe colegii săi. Transplanturile erau atunci în sfera fanteziei. Abia câteva decenii mai târziu se vor generaliza. Deşi a fost primul transplant, nu a fost mai larg cunoscut, evident din motive politice. Nu trebuia să iasă în faţă un *duşman al poporului*! Prin urmare, oficial, prima operaţie de acest fel este considerată aceea a profesorului I.I. Voroni, în anul 1934 (un deceniu mai târziu), când a fost transplantat un rinichi de porc unei femei ce suferea de uremie.

Este important să menţionăm că în toate locurile lui de exil, episcopul Luca şi-a oferit gratuit serviciile, *fără de arginţi*, şi a vindecat mulţi bolnavi. Pe acolo pe unde a trecut, oamenii îşi amintesc de el cu o recunoştinţă deosebită. Niciodată nu a refuzat să-i ajute pe săraci, pe orfani, şi desigur fară bani, precum Sfinţii Doctori fară de arginţi. A dedicat zile întregi îngrijindu-i pe copiii bolnavi şi murdari de la sate, care trăiau în condiţii mizerabile. Starea sănătăţii lui era foarte rea. Suferinţele prin care a trecut, foarte multe. Să adăugăm la toate acestea şi durerea de părinte; se afla departe de copiii lui dragi, care rămăseseră orfani de ambii părinţi, însă era mereu neobosit şi dornic să ajute. Dar dacă el era dornic, *Puterea* nu era dornică. Pentru fiecare operaţie era nevoie de permisiune specială de la autorităţi, pe care o dădeau fară bunăvoinţă.

Noi încercări

Într-o zi l-au chemat la G.P.U. S-a prezentat, ca întotdeauna, purtând rasa şi crucea sa. Nu a apucat să intre în birou, când şeful de partid l-a primit cu strigăte sălbatice.

- Cine v-a permis să vă exercitaţi meseria?

Episcopul a răspuns calm:

- De ce începeţi aşa discuţia?

S-a oprit puţin şi a continuat:

- Sau vă ridicaţi dumneavoastră sau mă voi aşeza eu. Atunci discuţia noastră va fi mai plăcută.

Demnitarul partidului nu se aştepta la un asemenea răspuns. S-a intimidat şi i-a permis să se aşeze. Episcopul a continuat:

- Nu îmi exercit meseria cu semnificaţia pe care o daţi acestui cuvânt. Nu iau bani de la pacienţi. Dar, să mă iertaţi, nu pot refuza ajutorul meu către bolnavi. Când am terminat Facultatea, am depus jurământul lui Hipocrate, prin care m-am angajat să-i ajut pe toţi cei aflaţi în nevoi.

A plecat din G.P.U. fără ca această vizită să aibă vreo consecinţă, pentru moment. Nu a încetat însă să fie *ca un ghimpe în ochi*. Se străduiau să găsească un motiv ca să-l lovească. Îndeosebi să constate dacă ia bani de la pacienţi. Spionii vedeau un alt caracter. Episcopul Luca consulta şi opera gratis. Şi când bolnavii îi mulţumeau, răspundea:

- Dumnezeu v-a vindecat cu mâinile mele. Acestuia să vă rugaţi întotdeauna.

Spionii au plecat cel puţin îngânduraţi. Au raportat autorităţilor cele câte au văzut şi de atunci au devenit mai îngăduitori faţă de el.

Ca şi în alte regiuni, şi în Eniseisk se întinsese atunci trahomul, şi mulţi şi-au pierdut vederea. Episcopul Luca a vindecat mulţi astfel de bolnavi, care şi-au recăpătat vederea. După mulţi ani, directorul de atunci al Societăţii Navale din Eniseisk a povestit vorbele pe care le auzise în 1930 de la Eneko Nikita, un cărăuş din regiune:

- Un mare vrăjitor-mag, cu barbă albă, a venit pe râul nostru. Vrăjitor-popă! Zicea popa un cuvânt şi orbul vedea. Apoi a plecat şi iarăşi îi dureau ochii pe toţi!

În vremea aceea, comunitatea bisericească din Eniseisk era încontinuu rănită de atei. Tinerii din komsomol [organizaţie a tineretului comunist], întărâtaţi de autorităţi, se sălbăticiseră. În oraş exista o mănăstire de maici. Autorităţile au închis-o şi au jefuit-o. O tânără din komsomol şi-a ridicat fusta şi s-a urcat pe Sfânta Masă. Două măicuţe începătoare [surori] priveau profanarea şi pângărirea, cu durere. S-au dus la episcopul Luca, care le-a tuns monahii dându-le numele Lucia şi Valentina. [a nu se confunda sora cu monahia; surorile cu monahiile. Cum întâlnim, la pangarele unor biserici în 2011, surori și noi le zicem „maici”. Le cerem sfaturile sub această falsă impresie și cădem în capcană]

Bisericile din oraş au cunoscut şi ele acelaşi tratament. Membrii ai komsomolului, însoţiţi de poliţişti, intrau în biserici, rupeau veşmintele, distrugeau icoanele, iar vasele sfinte, discul şi potirul, candelele şi cădelniţele erau încărcate în căruţe şi furate. Urcau chiar şi în clopotniţe şi aruncau clopotele jos. Credincioşii se adunau în jurul bisericilor şi priveau cu durere toată această distrugere şi tâlhărie. Se revoltau strigând împotriva reprezentanţilor Puterii şi anatemizându-i. Poliţiştii se îndepărtau. Îi preveneau împuşcând în aer. Pe unii îi arestau şi îi duceau la secţie. Deseori în oraş şi în satele vecine se auzeau explozii. Tinerii din komsomol aruncau bisericile în aer, *aşa în glumă*. Episcopul Luca afla cu durere despre toate acestea şi în predicile lui îi afurisea pe

oamenii aceştia pentru faptele lor barbare. Nu a şovăit chiar să ia parte la o manifestaţie de protest. Această mişcare a înfuriat autorităţile de partid, care aşteptau o ocazie ca să se răzbune pe el.

Motivul a fost găsit. Într-o zi, episcopul Luca a operat o familie întreagă, şase persoane care orbiseră. Toţi şi-au recăpătat lumina şi i-au fost recunoscători doctorului. Deosebit de mare era bucuria celor trei copilaşi ai familiei. Vestea a fost aflată şi toţi vorbeau despre *episcopul doctor fără de arginţi*. Acest eveniment i-a revoltat pe medicii din oraş, dar şi pe unii infirmieri, care, din cauza lipsei de medici, se îmbogăţiseră prin exploatarea dură a oamenilor săraci. Aceştia l-au reclamat pe *popă* că face operaţii iresponsabile. Autorităţile oraşului, primarul şi cei din partid nu au avut nevoie de altceva. Imediat după operaţia celor şase, au hotărât, *în semn de recunoştinţă*, să-l izgonească şi mai departe pe episcopul Luca. „Pizmuire va cuprinde pe poporul cel neînvăţat". [Idiomela laudelor de la Utrenia din Miercurea Mare]

La Haia

Cu puţin înainte de sărbătoarea Buneivestiri, episcopul Luca porneşte spre noul său loc de exil. Împreună cu el au plecat şi preoţii Ilarion Gulubiandikov şi Mihail Andreev, precum şi cele două măicuţe, Lucia şi Valentina. Locul exilului era micul sat Haia, lângă Ţuna, afluent al râului Angara. Călătoria a fost deosebit de grea şi înceată. Mijloc de transport - caii. Au înaintat pe râul Enisei, care era îngheţat, până în satul Bokuţani. Aici, episcopul Luca a apucat să opereze cu succes un bolnav ce avea echinococ la ficat. Nu au rămas mult timp. La Bokuţani i-au despărţit. Pe cei doi preoţi i-au trimis în satele apropiate. Pe episcop, 120 de kilometri mai departe, în satul Haia. Satul avea doar opt case. Condiţiile - groaznice. În jurul satului - taigaua nesfârşită. [taiga = pădure mare şi deasă din Siberia nordică, alcătuită din arbori coniferi (molizi, pini, brazi). Clima este foarte grea din cauza zăpezilor şi a temperaturilor scăzute]. Gerul, crunt. Iarna ţinea mult. Episcopul a găsit adăpost în casa unui ţăran evlavios, care însă avea o mamă foarte sucită. Acolo s-au instalat şi cele două măicuţe. Episcopului i-au fost date două camere. Una a fost transformată în paraclis, unde săvârşeau slujbele şi Sfânta Liturghie. În camera cealaltă se odihnea. Deşi se aflau în mijlocul primăverii, iarna era încă grea. Zăpada ajungea uneori până la acoperiş. Trebuia să aştepte ca cerbii să deschidă drumul pentru a aduce lemne să facă focul. Apa din chiuvetă era tot timpul îngheţată.

Acestor greutăţi li s-au adăugat şi problemele pe care le făurea bătrâna stăpână a casei. Făcea scandaluri, îi împiedica să slujească, îi ameninţa că o să-i alunge din casă. Situaţia era insuportabilă. Într-o zi, episcopul şi măicuţele au fost obligaţi să-şi ia puţinele lucruri ce le aveau şi să iasă din casă. Locuitorii satului, când i-au văzut şi au aflat despre cele întâmplate, au intervenit cu forţa. Femeia cea sucită a fost nevoită să cedeze.

Episcopul Luca, ca ucenic adevărat al lui Hristos, a înfruntat toate problemele

cu o răbdare şi îngăduinţă incredibilă. încă de când era la Eniseisk, le scria copiilor săi: „Nu vă neliniştiţi pentru mine. Nu am nevoie de nimic”. Iar din Haia scria: „Să nu vă faceţi griji pentru mine. Dumnezeu m-a aranjat foarte bine la Haia. Sunt mulţumit, foarte liniştit, nu am nici o trebuinţă, *ca unii care n-au nimic, dar toate le stăpânesc*” (2 Corinteni 6, 10).

Şi aici, când se cerea, episcopul îngrijea şi de nevoile medicale ale locuitorilor săraci. Izba, căsuţa săracă de lemn în care locuia, a fost transformată, într-o zi, în sală de operaţii. Avea cu el câteva instrumente chirurgicale şi aparatul de sterilizare. Aşadar, atunci l-a operat la ochi, el singur, pe un bătrân care suferea de cataractă. Operaţia a reuşit. Bolnavul a fost adânc recunoscător şi ca *răsplată* i-a dat episcopului zece piei de bursuc, care costau o rublă fiecare.

Întoarcerea în Eniseisk

Au trecut aproape două luni. În iunie a sosit un nou ordin: să se întoarcă în Eniseisk. Mijlocul de transport - iarăşi caii. Îi însoţeau doi ţărani. Episcopul şi măicuţele, neobişnuiţi cu acest mijloc de transport, sufereau mult. Caii - de nestăpânit. Călătorii s-au aflat de multe ori în primejdie. Măicuţa Lucia a fost trântită de cal şi rănită la picior. Cei doi însoţitori erau nepoliticoşi. Aveau pretenţia să nu se oprească deloc, nici măcar noaptea. În zadar se rugau episcopul şi măicuţele să se oprească pentru a se odihni. Doar ameninţarea episcopului că vor avea de dat seamă pentru modul de comportare pe care-l au faţă de un *profesor* i-a înfricoşat puţin şi au cedat. Astfel au putut să se odihnească puţin într-o mică izbă.

La zece kilometri înainte de Bokuţani trebuia să coboare de pe cai. Episcopul era atât de obosit încât cei ce-l însoţeau au fost nevoiţi să-l coboare ei de pe cal. Şi-a continuat drumul împleticindu-se. Din Bokuţani au luat bărci pentru a continua drumul pe râul Angara. Râul acesta este foarte primejdios. Curenţii, stâncile, pietrele au făcut călătoria foarte precară. De cealaltă parte, un nor de ţânţari i-a urmărit pe călători, făcându-le călătoria insuportabilă. Angara se uneşte cu râul Enisei.

Exilaţii continuă drumul pe râu. Episcopul Luca, dincolo de aceste greutăţi, îşi aducea aminte cu nostalgie *de o vecernie sub cerul liber, pe malurile Eniseiului*, pe care a săvârşit-o într-o seară cu măicuţele.

S-a încheiat şi această călătorie. Exilaţii au ajuns la Eniseisk. Episcopul Luca a fost condus în închisoare, într-un salon izolat. În sfârşit, după atâta oboseală va putea dormi fie şi într-o celulă de închisoare. S-a întins şi somnul a venit curând. Peste puţin s-a trezit. A aprins lumina şi ce să vadă? Pe pernă, pe pat, în toată camera erau ploşniţe nenumărate! Episcopul îşi amintea şi povestea aceste momente cu o oarecare doză de

umor:

„Am aprins lumânarea şi am început să ard ploşniţele, care cădeau din tavan pe podea şi pe pat. Rezultatul a fost uimitor. După o oră nu a mai rămas nici o ploşniţă în celulă. Ca şi când ar fi spus una alteia: „aici miroase a praf de puşcă! Cine mai apucă, să se salveze!” În zilele următoare nu am mai văzut ploşniţe: se pare că şi-au găsit refugiu în alte celule”.

În închisoare a rămas puţin timp. Într-o zi, l-au eliberat pe neaşteptate. Prima lui vizită a fost biserica Schimbării la Faţă. S-a dus să se închine şi să se roage, întrucât nu exista preot - fusese închis de multă vreme - a luat cheile de la paracliser şi a deschis singur biserica. Şi-a început imediat îndatoririle lui arhiereşti. Bucuria credincioşilor era mare când îl vedeau că slujeşte. Şi pentru că exista mare lipsă de preoţi, credincioşii l-au rugat să hirotonească pe cineva. Şi, într-adevăr, hirotonia s-a făcut foarte curând şi Eniseisk-ul a dobândit preot.

Călătorie istovitoare pe fluviul Enisei

Era imposibil ca autorităţile să nu fie informate despre toată activitatea lui păstorească. După câteva zile, l-au invitat din nou la Securitate. Ofiţerul l-a întrebat supărat:

- Cine v-a permis să faceţi slujbe?

- Şi cine ne-a interzis? Este interzis să ne rugăm la Dumnezeu? Eu mă supun numai Acestuia şi Patriarhului.

Ofiţerul a început să strige, să ameninţe. La un moment dat i-a cerut episcopului să lepede rasa şi engolpionul [iconiţă purtată la gât de anumiţi demnitari ai bisericii ortodoxe]. Răspunsul episcopului l-a lăsat mut de uimire.

- Rasa o veţi scoate de pe mine numai împreună cu pielea mea!

A trecut puţin timp. Autorităţile nu se puteau linişti. S-au gândit şi au hotărât să-l conducă spre noi încercări. Episcopul nesupus *nu s-a învăţat minte* şi trebuie să i se dea şi alte lecţii. O nouă deportare, mult mai departe, în Turuhansk, la două mii de kilometri de Eniseisk, poate chiar şi mai departe. Peste câteva zile, din Krasnoiarsk a sosit un mic vapor însoţit de barje. Episcopul Luca a fost îmbarcat într-una din barje. Nu i-a fost permis nimănui să-şi ia rămas bun de la el, nici măcar măicuţelor. Vaporul a pornit spre nord, pe cursul fluviului. Fluviul Enisei este format din multe ape venite din întreaga regiune a Krasnoiarskului. Trece prin Eniseisk, traversează pe vertical Siberia şi taigaua nesfârşită şi se varsă în Oceanul Arctic. Este unul din drumurile fluviale de bază. Împreună cu episcopul călătoresc şi o mulţime de social-republicani exilaţi.

Călătoria aceasta pe fluviul larg, prin taigaua nesfârşită, era monotonă, plictisitoare, obositoare, dar mai ales chinuitoare. Şi iarăşi vom împrumuta peniţa lui

Soljeniţân. Câteva fragmente sunt necesare pentru a înţelege condiţiile chinuitoare ale călătoriei episcopului Luca şi a celorlalţi exilaţi.

„Fiecare barjă forfotea de ploşniţe, iar garda lăsa doar câte o persoană să se urce sus şi să arunce paraziţii în apă. Transportul cu barjele nu se făcea continuu, ci era întrerupt de descărcări şi de perioade pe care deţinuţii le parcurgeau pe jos (...)

Regiunile Diva de nord, Ob şi Enisei ştiu bine când au început să fie transportaţi acolo cu barja deţinuţii, atunci când a început nimicirea culacilor. Aceste râuri curgeau direct spre nord, barjele erau adânci şi încăpătoare şi erau singurul mijloc pentru a transporta toată această masă de oameni din Rusia vie în Nordul mortificat. Oamenii erau aruncaţi în burta spaţioasă a barjei şi zăceau acolo ca peştii în plasă, în vreme ce sus pe punte, lângă balustradă, stăteau gărzile. Din când în când masa aceasta pe care o transportau era descoperită, iar alteori o înveleau cu o pânză mare de corabie, nu pentru a o adăposti de ploaie, ci pentru a nu o mai vedea ori pentru a o păzi mai bine. Călătoria într-o astfel de barjă nu era transportare ci moarte înceată. Mai mult, nu se îngrijeau aproape deloc de ei şi când îi aruncau în tundră nu le dădeau nimic de mâncare. Îi lăsau să moară în tovărăşia naturii. [Tundră = alcătuire specifică a vegetaţiei din ţările reci; terenul de tundră este mereu îngheţat în adâncime, lucru ce face imposibilă irigarea lui; vegetaţia tundrei este neuniformă şi formată din licheni, muşchi, tufe mici şi şiruri sporadice de arbori pitici.] (...)

Transporturile în barje pe fluviul Enisei au fost menţinute şi păstrate zeci de ani. La Krasnoiarsk, pe malurile fluviului, în anul 1930 au fost construite adăposturi şi sub ele, pe timpul îngheţatei primăveri siberiene, deţinuţii tremurau de frig pentru o noapte sau două, aşteptând să fie transportaţi.

Barjele folosite pentru transport pe fluviul Enisei dispun de o cală cu trei etaje, întunecată. Doar prin deschizătura scării trece puţină lumină palidă. Garda stă într-o

cabină, pe punte. Paznicii urmăresc ieşirile din cală şi suprafaţa apei, nu cumva observă pe vreunul care înoată. Garda nu coboară în cală nici când de acolo se aud gemete şi strigăte de ajutor. Şi niciodată nu-i urcă pe deţinuţi sus ca să se plimbe. În misiunile anilor 1937-1938 şi 1944-1945 (şi desigur în perioada intermediară), în cală nu au oferit nici un fel de îngrijire medicală. Deţinuţii etajelor sunt întinşi grămadă pe rânduri duble, un rând cu capetele către laturile ambarcaţiunii, iar ceilalţi la picioarele primului rând (…)

Hrana o duceau în poloboace (butoaie) oamenii de ajutor, tot dintre deţinuţi, şi o împărţeau pe întuneric (astăzi poate or fi băgat curent electric), doar la lumina slabă a unei mici lămpi de petrol. Un astfel de transport până în Dudinka dura câteodată şi o lună. (Acum, desigur, poate că durează doar o săptămână.) Apele prea joase şi diferite alte piedici de pe râu întârziau adesea călătoria şi rezervele de hrană se terminau. Atunci, pentru câteva zile şi nopţi, nu le dădeau deloc hrană. (Şi pe urmă, fireşte, nu aveau grijă să dea deţinuţilor hrană pentru zilele în care rămăseseră flămânzi.)” [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 720-724].

Episcopul Luca a arătat încă o dată răbdare şi îngăduinţă remarcabilă. Nu gemea şi nu reacţiona. Călătoria aceasta chinuitoare ajunsese la jumătatea ei. Aici, într-un sat cu mulţi locuitori, li s-a permis o scurtă pauză. Pe malurile fluviului, un grup de exilaţi aşteptau să-l vadă pe episcop. Printre ei era şi Silov, prezbiter al comunităţii baptiştilor din Petersburg. Aştepta cu nerăbdare să-l vadă pe vestitul doctor episcop. Mai târziu l-a vizitat la Turuhansk şi au purtat discuţii îndelungate.

Şi în escalele următoare, vestea sosirii faimosului doctor episcop ajungea cu câteva zile înainte. Într-una din regiuni îl aşteptau tunguşii – băştinaşi din care cei mai mulţi sufereau de trahom şi aveau probleme serioase la ochi. Episcopul cel compătimitor i-a primit pe bolnavi în perioada aceasta scurtă. Unuia aproape orb i-a propus să meargă în Turuhansk pentru a-l opera. Într-adevăr, bolnavul acela, mai târziu, s-a dus. Episcopul

Luca l-a operat. I-a făcut hileoplastie la pleoape şi pacientul s-a vindecat.

Turuhansk

Vaporul cu barje şi exilaţi a ajuns în Turuhansk. Aici condiţiile climaterice fac viaţa insuportabilă, îndeosebi celor care provin din zonele sudice. Iarna, care este întunecată şi nesfârşită, temperatura coboară la 40 de grade sub zero, şi chiar mai jos. Noaptea, lupii cei sălbatici ies din păduri şi înconjoară oraşul. Episcopul a coborât pe chei. Şi aici faima lui alergase repede. O mulţime de oameni îl aşteptau. Îndată ce l-au văzut, au îngenuncheat şi au cerut binecuvântare.

Cu puţin înainte de a ajunge, se eliberase locul medicului generalist. Acesta se îmbolnăvise de cancer şi întârziase să-l diagnosticheze. S-a dus la Krasnoiarsk şi s-a operat, dar fără rezultate. Cancerul s-a agravat şi medicul a renunţat la luptă. Episcopul Luca a cerut atunci să-i fie permis să lucreze ca medic. Şi i-au îngăduit. I-au cedat şi apartamentul medicului generalist.

Nici suferinţa exilului, nici oboseala trupească şi nici durerea condamnării lui nedrepte nu au fost în stare să-l oprească pe doctorul episcop să ofere prin fapte dragostea lui în acest loc îndepărtat şi uitat. După ce i s-a dat voie, a început imediat să lucreze. Personalul spitalului era un infirmier şi o soră medicală care de-abia terminase şcoala. Nu avea deloc experienţă, iar la început avea foarte mult stres din cauză că stătea alături de un profesor vestit. Împreună cu aceste două ajutoare, episcopul Luca făcea nu numai operaţii simple, ci şi intervenţii chirurgicale grele şi periculoase. Echiparea spitalului era foarte

săracă şi depăşită. Uneltele le sterilizau înainte de operaţie pe samovar [vas în care se fierbe apa pt ceai]! Episcopul doctor se afla într-o situaţie dificilă. Ceea ce îl ajuta era răbdarea lui uimitoare şi dragostea lui pentru om. Cunoştea foarte bine lipsurile şi neajunsurile spitalului. Credea însă neîndoielnic în iubirea şi în puterea lui Dumnezeu, care întotdeauna *dăruieşte celor lipsiţi*. Nici aici nu a încetat pregătirea lui înainte de operaţie. În sala de operaţii era atârnată icoana Maicii Domnului şi o candelă mică. Se ruga în faţa icoanei, îl binecuvânta pe pacient, făcea semnul crucii cu iod pe locul bolnav şi începea operaţia. Nenumăraţi oameni şi-au regăsit sănătatea, îndeosebi vederea. Şi toţi îi erau recunoscători.

Doctorul Navlandov, pe atunci student la medicină, vorbea cu admiraţie despre episcopul Luca:

„Stând aproape de el, am învăţat multe lucruri. Făcea cele mai incredibile operaţii, care nu erau scrise nici în cărţile ştiinţifice. Admiram cu câtă măiestrie făcea intervenţiile oncologice (tratare a cancerului), de ulcer la stomac, cardiologice. Îl întrebam despre metodele lui şi îmi răspundea cu dragoste şi interes. Cu adevărat omul acesta nu era din această lume. Era chirurg minunat şi nemaipomenit. Nici una dintre operaţiile lui nu dădea greş”.

Într-o zi s-a apropiat de el un tânăr, Alexandru, şi i-a destăinuit problema care îl preocupa. Se pregătea de nuntă, dar îl necăjea un semn negru pe care îl avea pe buza inferioară. Îl avea din naştere, dar se mărea pe zi ce trecea. Episcopul i-a propus să-l opereze. Şi acela a acceptat. I-a extras semnul cu îndemânare şi i-a astupat golul prin operaţie plastică, luând piele de pe obraz.

La Turuhansk episcopul Luca a avut şi două vizite. Povesteşte:

„Începuse să se topească gheaţa pe Enisei când, spre marea mea surpriză, m-a

vizitat prezbiterul baptiştilor din Petersburg, Silov. S-a hotărât să facă această călătorie primejdioasă şi grea numai şi numai pentru a discuta cu mine. Înaintea lui, la Turuhansk a sosit un evreu slab care venise la Moscova ca aşa-zis comunist american, dar a dat de bănuit şi l-au închis în mănăstirea părăsită din Solovki.

Odată, acest evreu era prezent la discuţia pe care o aveam cu Silov, căci eu, la rugămintea lui, l-am lăsat să urmărească discuţiile noastre, care durau zilnic multe ore, timp de 3-4 zile. Silov m-a rugat să-i tâlcuiesc unele fragmente din Sfânta Scriptură, pe care eu, desigur, le-am tâlcuit în spirit ortodox. Într-un mod ciudat, însă, precum vom vedea în continuare, Silov a considerat că eu sunt baptist în convingeri! Discuţiile noastre au luat sfârşit. Silov a urcat pe un vapor şi s-a întors la Krasnoiarsk”.

Părintele Martin

O dată cu sosirea episcopului, viaţa bisericească a oraşului s-a înviorat. În Turuhansk se afla şi o mănăstire de călugări, închisă. Un preot bătrân, părintele Martin Rimsk, săvârşea slujbele şi Sfânta Liturghie. Înainte de a fi hirotonit, lucrase ca învăţător în diferite sate din ţara lui, Bielorusia. Era om cu o educaţie deosebită şi credinţă mare. După 40 de ani de lucru ca învăţător, a urmat Seminarul Teologic din Moscova, a fost hirotonit preot şi a pornit spre Siberia cu puţin înainte de izbucnirea Primului Război Mondial. La Turuhansk a lucrat cu mult devotament. Era foarte respectat nu numai de credincioşi ci şi de comunişti. Părintele Martin avea şi o fiică, Vera. A ajutat-o să studieze şi s-a străduit să-i dea o educaţie creştină. Vera era foarte inteligentă, lucru care a ajutat-o

să meargă bine în studiile ei. Tatăl său însă avea să fie foarte amărât de comportarea ei. Vera a învăţat foarte bine *cele religioase*, dar numai pe dinafară. Nu a trăit deloc credinţa şi, dusă de curentul ateist al epocii, L-a negat pe Dumnezeu, ceva foarte obişnuit în perioada aceasta grea a Bisericii. A devenit membru al Komsomolului şi cadru activ. S-a căsătorit cu un om care avea aceleaşi idealuri şi a plecat la Krasnoiarsk.

După moartea mamei sale, Vera s-a întors să-şi vadă tatăl şi fraţii. A adus cu ea şi câteva exemplare ale revistei *Ateul* în care se publicase atunci *Biblia necredincioşilor*, a lui Emelian Iaroslavski. Voia, după cum se pare, să-şi influenţeze familia. Tatăl său a reacţionat şi a numit cartea *filozofie satanică*. În vremea aceea a venit şi episcopul Luca. A aflat de părintele Martin şi s-a dus să-l întâlnească. Vroia să afle mai întâi dacă aparţine Bisericii canonice sau dacă era schismatic. Vera îşi amintea mai târziu:

„Prima întrebare pe care episcopul a pus-o tatălui meu a fost:

- De cine asculţi, părinte, de *inovatori* ori de Patriarhul Tihon?

- Îmi scriu şi unii şi alţii, şi trebuie să răspund la scrisorile amândurora, a răspuns.

- Biserica pe care o cârmuieşte Patriarhul Tihon este cea canonică. Inovatorii sunt linguşitori ai Puterii sovietice, a zis episcopul”.

Vera a văzut că tatăl ei a început să fie influenţat. Asta o nelinişte. Nu i-a plăcut, şi neplăcerea i-a crescut şi mai mult când într-o discuţie episcopul a nimicit propaganda antireligioasă.

Episcopul l-a convins pe părintele Martin să plece din Biserica vie şi să-l pomenească pe Patriarhul Tihon, apoi atenţia i s-a întors spre enoriaşii care îl urmau pe părintele Martin. Predicile lui erau foarte convingătoare. Afirma că nu există păcat mai

mare ca schisma şi i-a invitat pe credincioşi să urmeze Biserica martirică şi canonică. Însuşi părintele Martin s-a căit în faţa credincioşilor, şi-a recunoscut greşeala de a fi mers atâta vreme cu orânduirea schismatică şi i-a îndemnat pe credincioşi să-l urmeze.

Intervenţia episcopului Luca a fost decisivă. Poporul credincios a urmat Biserica canonică. Şi dacă înainte cei ce mergeau la biserică erau puţini, acum biserica mănăstirii se umplea de credincioşi.

Episcopul s-a comportat cu multă dragoste faţă de părintele Martin, dar şi faţă de fiica lui răzvrătită, nu numai atunci, ci şi mai târziu. Se pare că Vera s-a căit şi şi-a regăsit drumul. Părintele Martin s-a văzut şi el prigonit. A fost arestat şi dus în exil, pentru nesupunere la Puterea sovietică. A trăit în exil şi în înfricoşătoarele lagăre-gulag vreme de doisprezece ani. Fiica lui îl considera mort. În anul 1936, când Vera era la Krasnoiarsk, a primit o scrisoare de la el, în care îi scria că va veni în Krasnoiarsk. Într-adevăr, părintele Martin a fost eliberat şi a sosit acasă la ea. Clipa reîntâlnirii a fost foarte emoţionantă. Iar Vera a simţit ce înseamnă iubirea creşdnă.

Episcopul Luca trăia într-o situaţie de sărăcie cruntă, nu numai în Turuhansk, ci oriunde se ducea. Cu toate acestea nu-i uita pe fraţii lui întru Hristos. Din toată sărăcia sa îi ajuta pe cei care se aflau în nevoi. Unul dintre ei era şi părintele Martin. După mulţi ani, Vera îşi amintea cu deosebită emoţie:

„Când m-am întâlnit cu tatăl meu, mi-a arătat un pachet de chitanţe cu sume de bani. În tot acest timp al exilului, Prea Sfinţitul Luca i-a trimis tatălui meu, în fiecare lună, sume în valoare de 30 şi adesea 50 de ruble!”

Părintele Martin a adormit în anul 1941, în casa fiicei lui.

Dragostea poporului lui Dumnezeu pentru episcop

La Turuhansk oamenii simpli arătau iubire mare pentru episcopul exilat. De multe ori într-un mod emoţionant. În sărbătorile mari aşterneau pe drumul dintre spital şi biserică covoare imense. Îl transportau de acasă la mănăstire şi invers într-o sanie aşternută pe dinăuntru cu covoare. Când îl vedeau, mai ales la spital, îi cereau binecuvântarea în cunoscutul stil rusesc şi, desigur, el nu refuza niciodată. Toate aceste manifestări populare de evlavie sunt foarte obişnuite în Rusia chiar şi astăzi. Nikita Strouve scrie:

„În Rusia, episcopul este înconjurat dintotdeauna, iar acum şi mai mult, de un ataşament şi respect popular care nu au egal în părţile din vest. Episcopul este considerat ca vas al harului dumnezeiesc, reprezentantul lui Hristos pe pământ. Apariţia lui în parohie atrage mari mulţimi, care vin să-l întâmpine ca pe Hristos când a venit în Ierusalim. Iubirea aceasta populară se manifestă cu strălucire în timpul vizitei episcopului. Iată descrierea unei vizite episcopale într-o parohie din Rusia asiatică, aşa cum o povesteşte un participant:

«Suntem inundaţi de serviciile şi dragostea poporului. Iată până la ce nivel îi iubeşte poporul nostru ortodox pe episcopii lui: în oraşul în care am sosit credincioşii îşi întind hainele în calea episcopului şi mai târziu sărută locul pe unde acesta a trecut... »

«Slăvit să fie numele Tău», zicea episcopul nostru cu lacrimi în ochi. Cu câtă lăcomie înghit credincioşii cuvintele lui, cu câtă evlavie primesc binecuvântarea sa! Şi aceasta, desigur, se întâmplă pretutindeni şi de fiecare dată când face vizite în episcopie.

Într-o parohie din regiunea Orenburg, aproape toţi locuitorii străzii care duce

în sat au curăţit pragurile caselor lor şi au scos din case mese aşternute cu feţe albe. După aceea, o fâşie din material alb pe care aşezaseră icoane, pâine şi sare (simboluri tradiţionale ale ospitalităţii), flori, îi arăta episcopului drumul pe care trebuia să-l urmeze. Episcopul Manuil s-a apropiat de una din mese, a binecuvântat-o şi i-a salutat pe locuitori.

Într-un oraş industrial din aceeaşi regiune:

«La ora patru după-amiază automobilul l-a adus pe episcop în cartierul Lenin, unde trebuia să inaugureze o nouă biserică, în apropierea uzinei Nikel. În momentul în care a ajuns episcopul, biserica nu putea să-i încapă pe toţi credincioşii. O masă densă de oameni se adunaseră în jurul bisericii. Când a apărut episcopul, toată această mulţime, până la ultimul om, a căzut în genunchi... Într-un mic oraş din regiunea Perm, strada pe care urma să vină episcopul a fost acoperită în întregime cu flori. În Siberia, în biserica din oraşul Tulun, arhiepiscopul Paladie a fost primit sub lumina a sute de lumânări pe care le ţineau credincioşii».” [Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 146-147]

Dar îndeosebi când un episcop moare se măsoară toată intensitatea iubirii poporului faţă de urmaşii apostolilor.

Episcopul Luca a găsit în Turuhansk *uşa deschisă în Domnul* (2 Corinteni 2, 12). Slujea în biserica mănăstirii în toate duminicile şi sărbătorile, şi nu l-a lipsit de predici pe poporul lui Dumnezeu, atât de însetat de cuvântul Evangheliei.

Alte uneltiri

Desigur, întreaga activitate a episcopului nu i-a lăsat indiferenţi pe atei. În special preşedintele Sovietului regiunii Turuhansk, F.I. Bamkin, era un luptător crunt împotriva Bisericii. Episcopul fusese informat despre aceasta, dar nu s-a temut, nici nu a încetat să predice. *Cuvântul lui Dumnezeu nu se leagă* (2 Timotei 2, 9). Preşedintele a început uneltirile. A vorbit cu comisarul G.P.U.-ului şi i-a cerut să-i astupe gura episcopului. Episcopul Luca a fost chemat la biroul G.P.U. şi funcţionarul, foarte bine informat şi învăţat de preşedintele Bamkin, l-a înştiinţat.

Îi este interzis:

Să-i binecuvânteze pe bolnavi la spital.

Să predice la mănăstire.

Să meargă acolo cu sanie aşternută cu covoare.

Ce crime groaznice! Omul lui Dumnezeu a făcut faţă cu curaj noii provocări a Puterii ateiste. A răspuns că, fiind arhiereu, nu îi este permis să nu dea binecuvântare oamenilor care îi cer aceasta. Însă episcopul i-a propus comisarului altceva: să pregătească un anunţ prin care să interzică bolnavilor să ceară binecuvântare de la arhiereu şi să pună acest anunţ pe uşile spitalului. Şi să dea un ordin care să interzică ţăranilor să-i aducă episcopului sanie cu covoare...

Episcopul a plecat întristat de laşitatea şi ura oarbă a oamenilor Puterii, care promiteau să aducă raiul pe pământ. Reprezentantul G.P.U.-ului nu putea face ceea ce i-a propus episcopul. A păstrat însă o ură adâncă în inima lui şi aştepta să se răzbune.

Nu a trecut mult timp. Setea de răzbunare a crescut. Reprezentantul G.P.U.-ului împreună cu cei de aceeaşi ideologie cu el au pregătit noile lor planuri mârşave. Nu s-

au gândit deloc cât a oferit omul acesta oraşului lor, câţi oameni a vindecat. Orbiţi de ură, au pornit o acţiune inumană şi criminală, cu unicul scop de a-l nimici pe episcop. Era iarna lui 1924-1925, deosebit de grea în acel an. Într-o zi l-au chemat pe episcop la biroul G.P.U.-ului, care se găsea lângă spital. La poartă a văzut o sanie cu doi cai, şi un poliţist. A intrat în birou, s-a prezentat la funcţionarul G.P.U.-ului, şi acela cu o ură îngrozitoare şi un surâs sarcastic l-a înştiinţat că într-o jumătate de oră trebuie să părăsească Turuhanskul! Cauza? Nesupunere faţă de Puterea sovietică. Episcopul nu a protestat. A întrebat doar cu sânge rece:

- De data aceasta unde mă exilează?

Comisarul a răspuns cu oarecare nervozitate:

- În Oceanul Arctic!

Numai când auzeau de acest loc, mulţi deţinuţi tremurau din tot corpul. Încercau până în ultimul moment să scape de un astfel de exil, dincolo de Cercul Polar, în zona îngheţată, unde în timpul solstiţiului de iarnă soarele nu răsare.

„Omul este neputincios, foarte neputincios. La urmă, chiar şi cei mai încăpăţânaţi dintre noi cereau iertare în primăvara aceea, erau gata să cedeze în multe chestiuni numai să li se dea încă o bucăţică de viaţă. Circula următoarea glumă: «Ultimul tău cuvânt, acuzat!» «Vă rog să mă trimiteţi oriunde numai să existe acolo Putere sovietică! Şi soare...» Nu exista, desigur, teama de a fi lipsiţi de Puterea sovietică, dar exista teama de a fi lipsiţi de soare... Nimeni nu vroia să se găsească dincolo de Cercul Polar, unde făceau ravagii bolile şi foametea.” [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 341]

Exilul acesta era o ucidere premeditată. Să trimiţi un om atât de obosit şi bolnav, cu boală gravă la inimă, în toiul iernii, deosebit de aspră în acel an, în oceanul

îngheţat din nord, fără îmbrăcăminte potrivită, pe sanie, însemna să-l condamni la moarte. Oamenii nemiloşi ai Puterii ştiau bine acest lucru şi în mod sigur aceasta voiau. Să scape odată pentru totdeauna de *preotul cel nesupus*.

„Puterea este otravă cunoscută de mii de ani. Măcar să nu fi putut nimeni niciodată să dobândească putere materială peste alţi oameni! Pentru un om care crede într-o putere spirituală superioară nouă tuturor şi înţelege că limitele lui sunt mărginite, puterea nu este ucigătoare. Însă pentru oamenii care nu au nici o sferă superioară, puterea este distrugătoare! Şi nu există scăpare din această molipseală." [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 193]

Episcopul mărturisitor a ascultat liniştit noul loc de pătimire. A înţeles scopul lor. Credinţa lui adâncă în Dumnezeu era singurul mijloc de scăpare. Episcopul zicea: „Am simţit, în realitate, că Domnul Iisus Hristos este cu mine". Putea spune cu David: *Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul* (Psalm 117, 6).

S-a întors la spital. Avea doar o jumătate de oră să se pregătească! Poliţistul l-a urmat. S-a apropiat de el şi i-a şoptit cu politeţe la ureche:

- Vă rog, domnule profesor, pregătiţi-vă cât puteţi de repede. În cel mai scurt timp trebuie să plecăm de aici pentru a ajunge în cel mai apropiat sat, şi de acolo vom continua în linişte.

S-a pregătit repede. Şi-a luat puţinele lucruri pe care le avea, şi-a luat rămas bun de la pacienţi, care au rămas muţi de uimire. Mulţi plângeau. Nu puteau să creadă. Sania a pornit peste gheţuri. În scurt timp ajunseseră în cel mai apropiat sat, Selivaniha. Noua peripeţie a episcopului nu i-a lăsat nemişcaţi pe colegii de exil social-republicani, cu care se cunoscuse bine şi cu care discutase îndelung. Au adunat repede bani şi i-au dat pentru drum, de asemenea l-au înzestrat cu o pătură de lână care s-a dovedit preţioasă. Un evreu din Bielorusia, Rosenfeld, a declarat ferm că este ateu şi materialist. De multe ori s-a contrazis cu episcopul. Însă această diferenţă nu l-a împiedicat să-l respecte adânc. Imediat ce a fost informat despre noul lui loc de exil a alergat repede pe la casele prietenilor, a strâns haine groase şi ceva bani şi i le-a oferit episcopului.

Călătoria la Cercul Polar de Nord, în condiţii atmosferice îngrozitoare, unde împărăţea întunericul dens şi temperaturile scăzute, era încă un martiriu înfricoşător pentru episcopul chinuit. Sania alunecă pe zăpadă, prin întuneric, frigul pătrunde ca şi când ar vrea să sfâşie trupurile şi să înţepe oasele. Episcopul nu ştie cum să se apere. Îndură cu o răbdare uimitoare. În minte îi vin cuvintele Apostolului Pavel:

Ci în toate înfăţişându-ne pe noi înşine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strâmtorări, în bătăi, în temniţe, în tulburări, în osteneli... ca nişte amăgitori, deşi iubitori de adevăr; ca nişte necunoscuţi, deşi bine cunoscuţi; ca fiind pe pragul morţii, deşi iată că trăim; ca nişte pedepsiţi, dar nu ucişi; ca nişte întristaţi, dar pururea bucurându-ne; ca nişte săraci, dar pe mulţi îmbogăţind; ca unii care n-au nimic, dar pe toate le stăpânesc (2 Corinteni 6, 4-10).

Redăm câteva fragmente din autobiografia lui:

„Era deosebit de chinuitor pentru mine să călătoresc iarna peste Eniseiul îngheţat. Dar exact în acea perioadă grea am simţit lângă mine prezenţa lui Hristos. Am simţit că mă sprijină şi mă încurajează.

Înnoptând din loc în loc la popasuri, în final am ajuns la Cercul Polar de Nord, dincolo de care se afla un sat mic, al cărui nume l-am uitat. Acolo fusese exilat odinioară Stalin. Când am intrat în izbă, stăpânul casei mi-a întins mâna să mă salute. L-am întrebat:

- Nu eşti ortodox? Nu ştii că de la un arhiereu se cere binecuvântare în loc să i se întindă mâna pentru salut?

Acest lucru, cum s-a dovedit mai târziu, l-a impresionat profund pe poliţistul care mă însoţea. Mi-a destăinuit că mai devreme, când am sosit în staţia de după Selihaniva, s-a simţit în locul criminalului Maliuta Skaratov, care odinioară l-a dus pe mitropolitul Filip la mănăstirea Otroţ.

Următorul nostru popas a fost într-un aşezământ format din două curţi, unde locuia capriciosul şi asprul bătrân Athinogen împreună cu cei patru fii ai lui, în condiţiile unui feudal din evul mediu. Luase dreptul exclusiv de a pescui pe Enisei, pe o întindere de 40 de kilometri şi nimeni nu îndrăznea să pună la îndoială acest drept. Fiul cel mic al bătrânului era un exemplu al leneşului patologic. Refuza să facă vreo treabă şi stătea întins în pat toată ziua. Îl băteau cu sălbăticie, îl omorau în bătaie, dar nimic nu s-a schimbat. Tânărul acesta se considera un creştin exemplar şi îi plăcea să citească Sfânta Scriptură. Discutam cu el până la miezul nopţii şi îi explicam textele acelea pe care nu le înţelegea corect.

Restul călătoriei a fost şi mai dificil. Unul dintre aşezămintele de popas următoare arsese de curând. Nu puteam rămâne acolo peste noapte şi cu greutate am găsit cerbi care erau slăbiţi de foame. Cu sania trasă de cerbi am înaintat până la popasul

următor. Mersesem 70 de kilometri fără să ne odihnim vreun pic. Obosisem foarte tare, îngheţasem de frig şi au fost nevoiţi să mă bage pe braţe în izbă, ca să mă încălzesc. Restul drumului până în gara Plahino, care se afla la distanţa de 230 de kilometri dincolo de Cercul Polar, a fost lipsit de peripeţii. Pe tânărul poliţist din komsomol, care mă însoţea, îl împuterniciseră să aleagă chiar el locul meu de exil şi s-a hotărât să mă lase la Plahino.

Era un sat mic format din trei case şi din două grămezi de balegă şi paie, cum mi s-a părut, care în realitate erau locuinţe omeneşti. Am intrat în cea mai mare dintre case şi curând au intrat pe rând puţinii locuitori din Plahino. S-au înclinat adânc în faţa mea şi primarul micului sat mi-a spus:

- Preasfinţite, nu vă preocupaţi de nimic! Le vom face noi pe toate.

Mi-a prezentat doi bărbaţi şi o femeie spunându-mi:

- Să nu vă faceţi griji! Am discutat totul. Bărbaţii vă vor aproviziona cu lemne. Femeia aceasta vă va găti şi vă va spăla rufele. Nu vă neliniştiţi de nimic.

Mi-au cerut cu toţii să-i binecuvântez şi mi-au arătat spaţiul pregătit pentru mine, în altă izbă, pe care o împărţiseră în două. În cealaltă jumătate trăia un ţăran cu soţia lui. Poliţistul ce mă însoţea a observat cu mare atenţie toată scena în care am făcut cunoştinţă cu locuitorii satului. Trebuia să plece ca să înnopteze într-un aşezământ care se afla la mulţi kilometri de Plahino. Părea tulburat de clipa despărţirii. Dar l-am scos din situaţia dificilă, binecuvântându-l şi sărutându-l. Precum vom vedea mai târziu, această faptă a mea l-a impresionat adânc.

Am rămas singur în încăperea mea. Era o cameră destul de spaţioasă, cu două ferestre care în loc de jaluzele aveau lipite de geamuri gheaţă. Ferestrele erau crăpate şi, prin fisurile mici, într-un colţ al camerei răzbătea puţin lumina zilei. Pe podea, într-un colţ se adunase o movilă de zăpadă. Exista şi altă movilă, pe pragul uşii de la ieşire, care nu se

topea niciodată. Pentru a dormi noaptea şi a mă odihni ziua, sătenii mi-au construit o canapea lată şi au acoperit-o cu o blană de cerb. Perna o aveam cu mine. Lângă canapea aveam o sobă mică de fier pe care o umpleam cu lemne şi o aprindeam noaptea. Când mă întindeam, mă înveleam cu blana de cerb şi pătura de lână pe care mi-au dăruit-o în Selivaniha. Noaptea mă speriau trosniturile focului din sobă şi dimineaţa, când mă ridicam de pe pat, mă cuprindea frigul din cameră, care era atât de puternic încât îngheţa apa în găleată.

Chiar din prima zi am început să închid fisurile din ferestre cu fâşii de aluminiu şi hârtii, şi de asemenea m-am străduit să închid deschizătura din colţul izbei. Toată ziua şi noaptea aveam soba aprinsă. Când şedeam la masă îmbrăcat bine, atunci mă încălzeam de la brâu în sus, în vreme ce de la brâu în jos îmi era frig. Odată am fost nevoit să mă spăl în frigul acesta. Mi-au adus un lighean şi două găleţi cu apă. Una cu apă rece, cu bucăţi de gheaţă în ea şi alta cu apă caldă, şi încă nu pot să-mi dau seama cum am putut să mă spăl în aceste condiţii. Uneori mă deştepta o trosnitură, ca un tunet, dar nu era tunet, ci gheaţa ce se spărgea pe latul râului Enisei.

Femeia care trebuia să-mi gătească nu şi-a ţinut mult timp promisiunea. Am fost nevoit să-mi gătesc pentru prima oară în viaţă, şi nu aveam nici cea mai mică idee cum se face asta. Peştele mi-l aduceau sătenii şi celelalte alimente le cumpăram din magazia publică de alimente. Nu mai ţin minte ce am păţit în strădania mea de a prăji peşte, dar ţin bine minte cum am făcut kiselul. (kisel = un fel de jeleu în stare caldă, care se încheagă când se răceşte; propriu populaţiei ruseşti). Am fiert uleiul şi am adăugat făină. Cu cât adăugam mai multă, cu atât mi se părea că e mai zemos; am continuat să adaug făină, până ce amestecul a devenit o masă dură. După eşecul meu în arta culinară am predat armele şi atunci i s-a făcut milă de mine unei alte femei, care a acceptat să-mi gătească.

Aveam cu mine Noul Testament, de care nu m-am despărţit niciodată în exil.

Şi în Plahino le-am propus sătenilor să le citesc şi să le tâlcuiesc Evanghelia. Au primit cu bucurie invitaţia mea, dar această bucurie nu a ţinut mult. După fiecare lectură ascultătorii se împuţinau şi peste un timp predicile mele şi citirea Sfintei Evanghelii au încetat".

Stâlp al răbdării

Zilele exilului treceau foarte greu acolo, la capătul pământului. Episcopul a îndurat severe încercări. Pentru cine nu trăieşte în această regiune, fantezia nu-i ajunge pentru a înţelege cât de groaznice sunt condiţiile. Nici o mângâiere umană. Singura lui mângâiere, Dumnezeu. Nimeni nu poate cunoaşte starea şi lupta lui interioară. Rugăciunea era refugiul său. Harul lui Dumnezeu l-a întărit pe episcop, care a rezistat şi acestei dure încercări. Era adânc convins că Dumnezeu avea planul lui. De altfel, *marile planuri ale Sfintei Pronii se manifestă prin intermediul suferinţelor.* [*Stareţa Taisia*, Editura Grădina Maicii Domnului, 1988, pag. 151]

Într-o zi a fost nevoit să săvârşească taina botezului. Într-o locuinţă primitivă, care din exterior semăna cu o grămadă de balegă, a trebuit să boteze doi copii. Nu avea nimic la el, nici veşminte, nici carte de rugăciuni. Un prosop a ţinut locul patrafirului. Rugăciunile Botezului le-a spus pe cele pe care le ţinea minte, iar pe celelalte le completa cu cuvintele lui. În loc de colimvitră a folosit o găleată de lemn.

Patrafirul este emblema sfinţeniei preotului şi simbolul harului Sfântului Duh. Preotul nu poate săvârşi sfintele slujbe fără patrafir. Există însă cazuri de nevoie, de pildă

în perioade de prigoană, exil, închisoare, sau urgenţe - de boală, de exemplu, când preotul poate să nu aibă patrafir. Atunci, prin iconomie, se poate ca o fâşie de material, un prosop, chiar şi o funie să îl înlocuiască. Sfântul Simeon al Tesalonicului spune că „dacă este neapărată nevoie să se săvârşească *slujbă sau botez sau altceva* şi este imposibil să se găsească epitrahil, *pentru a nu se lipsi de lucrare*, să ia preotul cingătoare ori o bucată de funie sau material, să o binecuvânteze şi să o folosească în loc de epitrahil şi să săvârşească slujba. După slujbă recomandă ca materialul acesta să nu mai fie considerat material simplu, ci ori să fie utilizat pentru vreun folos sfânt, dacă se poate, ori să fie păstrat undeva pentru a nu se pângări” [I. Foundoulis, *Răspunsuri la întrebări liturgice*, vol. I, pag. 28].

Locuinţa aceasta primitivă era atât de joasă încât episcopul a fost nevoit să stea aproape tot timpul aplecat.

Redăm alte câteva experienţe dureroase ale mult încercatului episcop, aşa cum le povesteşte el:

„În Plahino este foarte frig şi nu există nici corbi, nici vrăbii, căci de atâta frig pot îngheţa în aer şi cădea jos ca pietrele. În două luni cât am stat la Plahino, numai o dată am văzut o pasăre mică, ce semăna cu un ghemotoc roz. După gerul puternic venea perioada când zile întregi bătea puternic şi neîntrerupt crivăţul pe care localnicii îl numeau „siver”. Este un vânt liniştit, dar nu încetează să bată, ziua şi noaptea. Acest vânt nu poate fi îndurat de către aproape nici o vietate. Bietele animale stăteau zi şi noapte nemişcate, întoarse cu spatele spre nord.

În mansarda izbei mele erau atârnate plasele pescarilor, înzestrate cu plute mari. Când bătea siverul, plutele se iubeau neîncetat şi izbiturile acestea îmi aminteau de muzica lui Grig, „dansul morţilor”. Pentru nevoile mele trebuia, desigur, să ies afară în ger

şi zăpadă. Acest lucru era deosebit de dificil chiar şi în condiţii atmosferice normale, dar când bătea siverul situaţia devenea disperată. Am stat în Plahino mai mult de două luni, până la începutul lui martie 1925, şi nu am văzut nici un trecător".

Unica vizită

Episcopul a primit atunci şi o vizită nesperată. La Plahino a sosit un fost funcţionar poştal şi negustor de blănuri, A.K. Kostandinov. Autorităţile interziseseră aspru corespondenţa. Nici o scrisoare nu putea ajunge la episcopul exilat. Când se afla la Turuhansk, îl salvase pe copilul bolnav al directorului poştei. Directorul lua corespondenţa arhiereului exilat şi, din recunoştinţă, încerca să găsească o modalitate de a i-o trimite pe ascuns, riscând să fie descoperit şi să suporte consecinţe grave. Kostandinov se afla atunci în regiune pentru a aduna blănuri de la vânători. Trebuia să meargă până sus în Plahino. Astfel, directorul poştei a găsit ocazia să trimită scrisorile prin el. Kostandinov a fost de acord. Când a ajuns la Plahino a întrebat de episcopul exilat. I-au arătat izba în care locuia. A trecut cu şovăială pragul izbei şi a văzut o scenă incredibilă. Izba celebrului episcop şi profesor era la limita de jos a sărăciei, încăperea murdară. Un cuptor negru de fum şi alături lemne aşezate în stivă. O masă simplă şi pe ea o bucată de pâine neagră. Alte alimente nu existau. Episcopul stătea într-un colţ şi se ruga la o icoană veche. Când a auzit zgomotul, i-a făcut semn cu mâna oaspetelui necunoscut să aştepte puţin. Au trecut zece minute. Episcopul a făcut ultimele mătănii, şi-a făcut semnul crucii, a sărutat cu

evlavie icoana şi s-a întors către oaspetele său.

- Acum să facem cunoştinţă, i-a zis.

Kostandinov s-a prezentat. A vorbit despre scopul vizitei lui. L-a întrebat pe episcop cum o duce. Exilatul i-a vorbit despre viaţa sa, i-a povestit despre problemele şi greutăţile lui îngrozitoare. Auzind Kostandinov de suferinţele lui şi că femeile au refuzat să-i gătească, a scris două însemnări pentru magazia publică de alimente, să-i dea hrană. Kostandinov i-a făcut şi o altă surpriză când a înţeles că episcopul nu avea deloc bani. I-a dat - cu împrumut - 100 de ruble. A reuşit chiar, cu toate interdicţiile aspre, să trimită o telegramă familiei episcopului. Aşa cum se întâmpla cu multe grupuri de exilaţi, familia îi pierduse urmele.

În timpul discuţiei, episcopul s-a întors şi i-a spus cu convingere lui Kostandinov:

- Dumnezeu m-a înştiinţat că peste o lună voi fi la Turuhansk.

Kostandinov a rămas surprins. A arătat neîncredere în cuvintele episcopului, care a înţeles. A dat din cap şi a continuat:

- Văd că sunteţi ateu. Nu credeţi în cuvintele mele. Dar aşa se va întâmpla.

Kostandinov a plecat îngândurat. Când peste câteva zile l-a vizitat pe episcop pentru a doua oară, acesta nu mai era acolo. Se întorsese în Turuhansk.

Întoarcerea la Turuhansk

Ce s-a întâmplat de s-au răzgândit oamenii Puterii ateiste? În Turuhansk un ţăran s-a îmbolnăvit şi era nevoie de intervenţie medicală urgentă. Nu s-a aflat medicul potrivit şi ţăranul a murit neajutat. Şi-au adus cu toţii aminte de episcopul Luca. Dacă era acolo, ţăranul nu şi-ar fi pierdut viaţa. Locuitorii oraşului s-au înfuriat. S-au înarmat cu furci şi topoare şi au ameninţat că dărâmă şi jefuiesc clădirile primăriei şi G.P.U.-ului. Autorităţile oraşului s-au speriat atât de tare încât au hotărât să cedeze. Însuşi directorul serviciilor secrete, care l-a exilat pe episcop la capătul lumii, a trimis în Plahino o sanie şi o scrisoare pentru episcop, în care îi propunea politicos să se întoarcă. Episcopul Luca L-a slăvit pe Dumnezeu, s-a pregătit, şi-a luat rămas bun de la locuitorii din Plahino şi a plecat.

Cu toate că era începutul primăverii, iarna continua. Dincolo de Cercul Polar primăvara întârzie mult să vină. Frigul este încă foarte aspru. Termometrul înţepeneşte cu zeci de grade sub zero şi călătoria cu sania este o încercare îngrozitoare. După cum povesteşte episcopul Luca, întrucât încercase multe suferinţe, călătoria de întoarcere nu a avut greutăţile primei călătorii. Şase câini uriaşi siberieni trăgeau de sanie şi a fost nevoie de multe zile pentru a parcurge distanţa. Episcopul povesteşte şi un incident care s-a întâmplat pe drum.

„La început câinii alergau bine, dar deodată unul l-a muşcat pe altul, au început să se muşte între ei şi peste puţin s-au făcut grămadă. Vizitiul a coborât repede şi a început să-i lovească cu un bici de lemn pe care îl folosea ca să-i mâne. Ordinea a revenit, câinii s-au cuminţit, au continuat drumul şi am ajuns la locul de destinaţie”.

Era început de aprilie 1925 (după calendarul vechi la Turuhansk era praznicul Buneivestiri) când a ajuns la Turuhansk. Toţi locuitorii s-au bucurat. Primul care l-a

întâlnit a fost poliţistul care îl însoţise până la locul exilului. L-a primit cu bucurie sinceră şi l-a îmbrăţişat emoţionat.

Călătoria pe care a făcut-o până la Plahino a fost suficientă pentru poliţist ca să-şi dea seama ce comoară nepreţuită este episcopul Luca. Dar şi reprezentantul G.P.U.-ului, căindu-se poate, l-a salutat într-un mod foarte politicos pe episcopul istovit. L-a întrebat de sănătate, de cum a petrecut la Plahino, etc. Fie de frică, fie din sentimentul vinovăţiei, atitudinea i se schimbase.

Episcopul a început din nou să slujească, să meargă la mănăstire cu sania, să predice şi totodată să lucreze la spital, oferindu-şi serviciile sale preţioase. Într-o zi, reprezentantul-director al G.P.U.-ului l-a vizitat la spital cu o treabă personală. În timp ce discutau, în birou a intrat un grup de localnici tunguşi, cu braţele încrucişate, şi au cerut de la episcop să-i binecuvânteze. Episcopul Luca s-a ridicat şi i-a binecuvântat pe toţi. Directorul G.P.U.-ului s-a făcut că nu vede nimic.

Episcopul Luca și academicianul Ivan Pavlov

Episcopul Luca se cunoscuse cu mulţi savanţi vestiţi ai epocii lui. Unul dintre ei era şi faimosul fiziolog, academicianul Ivan Pavlov. Pavlov s-a născut în anul 1849 şi a murit în 1936. Se trăgea dintr-o familie foarte săracă. Era cercetător excepţional şi om cinstit. A devenit celebru pentru studiile lui ştiinţifice şi pentru contribuţia lui la fiziologia digestiei şi la natura energiei creierului. Opera lui a influenţat adânc psihologia experimentală şi teoria adaptării. [Cunoscute sunt experimentele lui cu câinele. O descriere scurtă a experimentelor o face Pierre Dako în cartea *Izbânzile uimitoare ale psihologiei contemporane*, Editura Diptiho, Atena, 1969, pag. 158-165]. În anul 1904 a fost încununat cu premiul Nobel. Pavlov era om foarte credincios, lucru pe care intelectualitatea *progresistă* evită dinadins să-l amintească. În 1924 s-au sărbătorit 75 de ani de la naşterea lui Pavlov şi 200 de ani de la întemeierea Academiei. Oarecum cu întârziere, episcopul Luca i-a scris o epistolă de felicitare lui Pavlov, iar acesta i-a răspuns. Ambele epistole se păstrează, şi le adăugăm mai jos:

„Iubite frate întru Hristos şi coleg Ivan Pavlovici. Izgonit „pentru cuvântul lui Dumnezeu şi pentru mărturia lui Iisus” (Apocalipsa 1, 9) la capătul pământului (vreme de trei luni am trăit la 230 de kilometri dincolo de Cercul Polar), aproape izolat de restul lumii, am aflat totuşi despre aniversarea a 75 de ani de la naşterea dumneavoastră şi a 200 de ani de la înfiinţarea Academiei. Primiţi şi felicitările mele, poate cam întârziate. Îl slăvesc pe Domnul, care v-a dăruit atâtea harisme şi care a binecuvântat marile dumneavoastră lucrări. În afară de respectul adânc pe care vi-l port, primiţi dragostea şi binecuvântarea mea pentru evlavia dumneavoastră despre care mi-au vorbit cei ce v-au cunoscut mai bine şi mai îndeaproape.

Regret că felicitările mele nu vor apuca să sosească la timp, de sărbătorirea a 200 de ani de la întemeierea Academiei.

Smeritul Luca, Episcop al Taşkentului şi Turkistanului,
Profesor de anatomie topografică şi chirurg,
Turuhansk, 28 august 1925”.

Deasupra scrisorii, episcopul pusese şi o cruce. După o perioadă, a venit şi răspunsul lui I.P. Pavlov:

„Preasfinţite,

Epistola dumneavoastră de felicitare m-a emoţionat adânc şi vă mulţumesc din inimă pentru ea. În vremuri grele, pline de necazuri nesfârşite pentru cei ce gândesc şi simt omeneşte, unul singur este sprijinul: fiecare din noi să împlinească, în măsura puterii, datoria lui. Particip la martiriul dumneavoastră cu toată inima mea.

Cu sinceritate, al dumneavoastră
Ivan Pavlov”

Corespondența cu copiii săi

Episcopul Luca, în exilul unde se afla, suferea şi se nelinişte pentru fiii lui duhovniceşti, dar nu-i uita nici pe cei patru copii trupeşti ai săi. Grija lui era ca cei patru copii să rămână aproape de Dumnezeu şi să nu fie târâţi de curentul ateist. Ca şi tatăl lor, au avut de plătit un preţ. Au continuat studiile cu multă greutate. La şcoală întâlneau reacţia altor copii, dar şi a profesorilor. Erau *copiii popii*. Îi numeau *duşmani ai clasei*. Îi alungau dintr-o şcoală şi se duceau în alta, dar şi acolo întâlneau aceleaşi greutăţi. Mai târziu au întâlnit şi alte probleme, în armată şi la Facultate. Mai ales fiul cel mare, Mihail, a avut de îndurat cel mai mult. A reuşit la Şcoala de Medicină, dar *dosarul* lui, care îl urma pretutindeni, a devenit cauza pentru care l-au exmatriculat şi alungat. Din fericire a intervenit profesorul Slonim şi astfel a putut termina şcoala. La fel şi cei doi fii mai mici ai lui, Alexei şi Valentin, au fost ajutaţi să-şi termine studiile de către profesorii şi academicienii Orbeli şi Filatov. Toţi trei erau prieteni ai episcopului şi prin intervenţia lor copiii au putut să-şi termine studiile.

Însă toată această situaţie supărătoare i-a tulburat pe copii. Pe de o parte se simţeau părăsiţi de tatăl lor şi pe de altă parte respinşi de societate şi Putere. Părăsirea şi respingerea la o vârstă atât de critică şi periculoasă este sigur un sfetnic rău. Şi era de aşteptat ca aceşti copii să treacă prin momente grele. În sufletele lor s-au adunat îndoieli, ezitări, furie. Îndeosebi Mihail era adolescentul revoltat, care ajungea la fapte şi acţiuni ce îl necăjeau şi întristau pe tatăl său. Episcopul s-a străduit mult să-l facă să-şi revină. Îi scria atunci:

„Mă îngrijorez pentru tine. La vârsta pe care o ai, ai nevoie de cineva alături de tine ca să te îndrume. Şi eşti atât de departe de mine. Eşti şi singur. Nicicând înainte

mediul nu a fost mai corupt decât acum. Nicicând sufletele plăpânde ale tinerilor nu au primit asemenea ispite. Şi eu, din păcate, trebuie să-ţi spun că te consider cel mai slab în credinţă dintre toţi copiii mei şi poţi fi călcat şi cucerit de ispite. Nu ştiu, poate că cele prin care am trecut şi trec acum te-au făcut în felul acesta şi te-au influenţat. Să dea Dumnezeu să nu fie aşa.

Într-una din scrisorile bunicii am citit cuvinte care m-au rănit, că Mihail este cam indiferent, nu arată sensibilitate. Acest lucru îl ştiu şi eu şi mereu m-a chinuit. Nu ştiu dacă poţi înţelege toată groaza acestei scurte fraze. Aceasta înseamnă că lipsa adevărului şi minciuna nu îţi răneşte inima, că inima ta nu se zdrobeşte când vede ceva imoral şi înfricoşător, că inima ta nu arde de flacăra sfântă a luptei împotriva răului, că inima ta nu se bucură când auzi ceva frumos, ceva bun, înalt. Cu alte cuvinte, nu cumva eşti cotropit de egoism? Ai multe asemenea lucruri în scrisorile tale. Trufia este foarte aproape de egoism. Nu există în tine seriozitate, adică acel simţământ ce poate mereu ieşi din omul care nu este egoist şi nu se ocupă cu sinele lui, ci simte durerea altuia, care este pătruns de suferinţele şi problemele vieţii aproapelui său. Nu trebuie să uiţi niciodată că eşti fiul unui arhiereu, unui mărturisitor al lui Iisus Hristos, şi trebuie să ştii că aceasta îţi creează mare responsabilitate faţă de Dumnezeu...”.

Episcopul Luca nu uita niciodată cuvintele lui Hristos: „Cel care iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel care iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 37). Mai presus de toate era iubirea lui pentru Hristos. De dragul copiilor săi ar fi putut să cedeze, să facă unele concesii şi să evite exilul. Nu a făcut-o. Odată, i-a spus celui mai mic fiu al lui:

„Slujitorul lui Dumnezeu nu poate înceta diaconia lui chiar dacă ar fi nevoit să-şi lase copiii”.

Zile de așteptare

A doua sa şedere la Turuhansk a durat opt luni - de la sărbătoarea Buneivestiri şi până în noiembrie. Încă din vară avusese o nouă înştiinţare de la Dumnezeu că exilul lui se va termina în curând. Aştepta cu nerăbdare să se împlinească mesajul dumnezeiesc. Zilele treceau şi nerăbdarea se mărea. Nici o mişcare, nici o veste, nici o speranţă. În continuare episcopul povesteşte:

„Am căzut în deznădejde. Am fost dezamăgit. Într-o zi m-am dus la biserică, am îngenuncheat în altar şi am început să mă rog cu lacrimi la Iisus. Rugăciunea mea avea şi un reproş: de ce întârzie Domnul şi nu împlineşte promisiunea Sa. Deodată am văzut cum în icoana vie a lui Iisus Hristos, Acesta Îşi întoarce faţa de la mine. Nu mă mai privea. M-am speriat. Nu puteam şi nu îndrăzneam să mă mai uit la icoană. Am ieşit din altar ca o pisică plouată. Am găsit Faptele Apostolilor. Am deschis cartea mecanic şi am citit primul fragment care mi-a căzut în ochi. Nu-mi aduc aminte exact, din păcate, care a fost textul citit, dar m-a impresionat pentru că îi mustra pe oamenii care nu au răbdare, se grăbesc şi nu aşteaptă ceasul în care Domnul va împlini în linişte promisiunea Sa. Acest text m-a impresionat într-un mod minunat. A dat în vileag nesăbuinţa şi obrăznicia mea, şi totodată a reasigurat promisiunea eliberării mele, care aşteptam cu atâta nerăbdare să se împlinească. Atunci m-am întors din nou în altar şi am văzut cu bucurie că Domnul mă priveşte iarăşi din icoană cu ochii lui luminoşi şi liniştiţi. Era o minune! Se apropia sfârşitul exilului meu în Turuhansk”.

Pe malurile fluviului Enisei se opreau în fiecare zi vapoare care îi transportau pe exilaţi. Mulţi se întorceau la Krasnoiarsk. Aproape toţi exilaţii care fuseseră deportaţi

împreună cu episcopul Luca îşi luau actele de la biroul G.P.U.-ului, se îmbarcau pe vapoare şi se întorceau acasă.

Episcopul aştepta cu nerăbdare să-i vină rândul. Dar nu-l chemau. Vedea vapoare care plecau încărcate cu tovarăşi de-ai lui, şi aştepta. Hotărâseră ca exilul lui să fie prelungit cu încă un an. Însă el nu ştia acest lucru.

Pe 19 august, seara, a venit şi ultimul vapor, care trebuia să pornească în zori. Sufletul lui s-a răvăşit. Aştepta cu agonie să fie înştiinţat. Dar zadarnic. În dimineaţa zilei de 20 august, ca în fiecare zi, a început slujba utreniei. Vaporul se pregăteşte de plecare. Se aude primul şuierat lung. Episcopul citeşte catisma a patra a Psaltirii. Se aude al doilea şuierat. Episcopul citeşte Psalmul 31. Ultimele versete ascund un mesaj. Le repetă emoţionat, pentru că le consideră vocea lui Dumnezeu, răspuns la agonia lui şi la aşteptarea plină de speranţe: „Înţelepţi-te-voi şi te voi îndrepta pe calea aceasta pe care vei merge; aţinti-voi spre tine ochii Mei. Nu fi ca un cal şi ca un catâr, la care nu este pricepere; cu zăbală şi cu frâu fălcile lor voi strânge ca să nu se apropie de tine” (Psalm 31, 9-10). Şi dintr-o dată, după cum povesteşte, sufletul lui tulburat s-a liniştit. Vaporul a şuierat a treia oară şi încet-încet a plecat. Episcopul Luca îl urmăreşte de la fereastră zâmbitor, liniştit, vesel. Se îndepărtează de port şi văzându-l cum se pierde, şopteşte:

- Du-te, du-te. Nu am nevoie de tine. Domnul îmi pregăteşte o altă cale, un alt drum. Nu acela al tău, ci drumul luminos al arhiereului...

Plecarea din Turuhansk. Călătorie pe Eniseiul înghețat

Vapoarele şi-au încetat călătoriile. Iarna vine repede în regiunea aceea şi râurile îngheaţă. Zilele trec. Pentru episcopul Luca nu mai există speranţe. Va trebui să aştepte vara următoare. Planul oamenilor *Puterii* ateiste era, cum am văzut, prelungirea exilului cu încă un an. Însă planul lui Dumnezeu era diferit. După trei luni, la genunchi i-a apărut o mică rană, cu infecţie în jurul ei. Acolo nu puteau să o vindece. Va trebui să-l trimită la Krasnoiarsk. Astfel, s-a pregătit de plecare.

Împreună cu el va călători şi exilatul Eser Ţundinov. Doar el şi episcopul rămăseseră din marea mulţime de exilaţi. În exil îl însoţise şi soţia lui, şi fiica lor de zece ani, care a murit pe neaşteptate la Turuhansk. Ţundinov, în ultima vreme, urmărea predicile episcopului şi îi purta un adânc respect.

Fluviul Enisei îngheţase deja. Singurul mijloc de transport era sania. Credincioşii au pregătit o sanie închisă, pentru a face mai suportabilă călătoria episcopului. În ziua plecării, a trecut pe la mănăstirea în care slujise şi predicase în toată această perioadă. În faţa bisericii îl aştepta preotul, cu o cruce în mână, şi o mulţime de credincioşi care fuseseră ajutaţi în diverse feluri de episcopul mărturisitor. A intrat în biserica în care erau păstrate moaştele sfântului nou mucenic Vasile Makazeisk. A sărutat sfintele moaşte, icoanele, şi-a luat rămas bun de la preot şi de la poporul lui Dumnezeu. Era un moment atât de emoţionant! I-a binecuvântat cu lacrimi în ochi şi a plecat. Sania lui şi sania lui Ţundinov au luat drumul fluviului, pe suprafaţa Eniseiului îngheţat. Era noiembrie 1925.

Urmarea i-o lăsăm episcopului:

„Călătoria grea pe fluviul Enisei era acea cale luminoasă a arhiereului, despre care chiar Domnul m-a înştiinţat prin cuvintele Psalmului 31. „Te voi îndrepta pe calea aceasta... Iar tu nu stărui să urci pe vapor ca un necuvântător pe care trebuie să-l îndrumi cu căpăstru...” Drumul de-a lungul Eniseiului era într-adevăr drumul unui arhiereu, deoarece în toate bisericile în care se slujea şi chiar în cele în care nu se slujea m-au primit cu bătăi de clopote. În acele locuri nu mai văzuseră demult un episcop. În multe biserici am slujit şi am predicat”.

Călătoria continua normal. O problemă serioasă însă a apărut într-un sat mare, cu 400 de kilometri înainte de oraşul Eniseisk. Gheaţa fluviului se spărsese şi pe maluri apele acoperiseră suprafaţa gheţii, alcătuind aşa-numitele maluri false. Alt drum prin taiga nu exista. Locuitorii satului, care cunoşteau situaţia şi pericolele pe care le ascundea fluviul, le-au recomandat să nu continue. Dar ei s-au hotărât să înainteze. Au ajuns la ruptura imensă a gheţii, pe latul râului, care avea o lărgime mai mare de un metru. O altă sanie care a vrut să treacă s-a aflat în mare primejdie. Calul a căzut în apă împreună cu sania. O femeie încerca să le salveze. Episcopul şi cei ce-l însoţeau au alergat să o ajute. Cu eforturi supraomeneşti au reuşit să salveze calul şi sania. Această întâmplare le-a tăiat avântul. Au stat puţin să se gândească ce vor face. Cei doi vizitii au luat decizia de a continua, sfidând pericolul. S-au ridicat în picioare şi le-au poruncit călătorilor:

- Ţineţi-vă bine!

Au strigat la cai şi i-au biciuit. Caii au pornit sălbatic, din toate puterile lor. Săniile alunecau pe gheaţă. S-au apropiat de ruptură. Momentul era decisiv. Inimile băteau cu putere. Caii suprasolicitaţi au sărit peste ruptură. Au reuşit! Săniile au urmat. Această piedică foarte primejdioasă a fost trecută. Călătoria a continuat.

Distanţa uriaşă dintre Turuhansk şi Krasnoiarsk a fost străbătută într-o lună şi jumătate. În fiecare zi mergeau 40-50 de kilometri. Înnoptau în orice oraş ori sat pe care îl întâlneau. Gerul era pătrunzător. Episcopul şi însoţitorii lui purtau haine groase.

Episcopul povestește: „Odată, vizitiul mi-a cerut să ţin căpăstrul, cât timp va da de mâncare cailor. Purtam mânuşi de iepure, dar imediat ce am scos mâinile din blană ca să iau căpăstrul am simţit că mâinile îmi ard ca flacăra, atât de pătrunzător era gerul”.

În multe locuri unde înnoptau îl vizitau pacienţi pe care-i operase la Turuhansk. Se bucura mult când vedea că pacienţii lui nu mai au probleme. A fost deosebit de emoţionat de vizita bătrânului Tucus, aproape orb de trahom, căruia îi făcuse transplant al membranei mucoase.

Rezultatele intervenţiei au fost atât de bune, că omul acesta în vârstă vâna fără să-şi greşească ţinta!

Zilele treceau. Distanţa uriaşă era greu de străbătut. La începutul lui decembrie au ajuns la Eniseisk, oraşul în care episcopul Luca a jucat un rol atât de important, întorcându-i pe preoţi şi credincioşi la Biserica canonică. Vestea sosirii sale i-a pus în mişcare. În biserică i-au făcut primire oficială, au cântat rugăciune de mulţumire. A rămas puţin împreună cu ei. I-a întărit cu cuvinte fierbinţi şi şi-a luat rămas bun de la ei. Sărbătorile se apropiau. Şi rămâneau alţi 330 de kilometri până la Krasnoiarsk. Călătoria a continuat alte câteva zile. Cu trei zile înainte de Crăciun (după calendarul vechi), episcopul Luca ajungea la Krasnoiarsk. Poporul credincios l-a aşteptat pe episcop la începutul toamnei. Mulţime de oameni mergeau zilnic în port ca să-l întâmpine. Vapoarele debarcau încontinuu exilaţi. Episcopul nu se zărea nicăieri. Au fost dezamăgiţi când nu l-au văzut nici în ultimul vapor. Nimeni nu aştepta să vină în mijlocul iernii, pe sanie!

CAPITOLUL 6
Întoarcerea la libertate

Trecut-am prin foc şi prin apă şi ne-ai scos la odihnă. (Psalm 65, 11)

Krasnoiarsk

Când au ajuns la Krasnoiarsk, l-au vizitat imediat pe episcopul Amfilohie. Întâlnirea celor doi episcopi a fost deosebit de emoţionantă. Câte nu aveau să-şi spună! Un ucenic al episcopului Amfilohie, monahul Melerie, nu mai vedea cu un ochi, datorită apariţiei unei pete albe pe cornee şi trebuia să i se facă operaţie pe irisul ochiului. Episcopul a diagnosticat boala, a scris un bilet şi l-a trimis prin monahul Meletie la directorul spitalului. Cerea permisiunea de a-l opera pe monah. Directorul i-a dat voie. Deja în ziua următoare episcopul şi monahul s-au dus la spital pentru operaţie. Episcopul Luca descrie evenimentul astfel:

„Când am ajuns la spital cu părintele Meletie, am văzut în secţia de oftalmologie un grup de medici care veniseră să se uite cum voi face operaţia. Am terminat repede cu intervenţia pe iris şi le-am exprimat medicilor regretul meu că nu am putut să le arăt cum se face operaţia de extragere a membranei lacrimogene, care i-ar fi interesat mai mult. Mi-au zis că există în spital un pacient care aşteaptă o astfel de intervenţie. L-au pregătit repede şi le-am explicat medicilor cum se face această operaţie. Am început cu descrierea amănunţită a anatomici membranei lacrimogene, le-am explicat

metoda mea de anestezie locală şi când am început intervenţia, le-am arătat pas cu pas ceea ce le explicasem mai înainte. Operaţia s-a făcut fără durere şi aproape fără sângerare”.

Ziua următoare era decisivă pentru episcopul medic şi pentru tovarăşul lui de drum, Ţundinov. Trebuia să se prezinte la biroul G.P.U.-ului, pentru anchetă. Nimeni nu putea ghici ce se va întâmpla acolo şi care vor fi intervenţiile reprezentanţilor G.P.U.-ului. Samavolnicia (abuzivitatea) era atât de mare încât totul era posibil. Cei doi exilaţi s-au prezentat la G.P.U. şi aşteptau pe holul etajului al doilea să fie chemaţi. Mai întâi l-au chemat pe episcopul Luca. A urcat la etajul al treilea. Un tânăr membru al G.P.U.-ului a început ancheta politicos. Peste puţin timp a intrat adjunctul administratorului G.P.U.-ului, a întrerupt ancheta, l-a alungat pe tânărul anchetator şi l-a înlocuit cu un altul. Al doilea anchetator a scos manuscrisele anchetei şi a început să-l întrebe pe episcop despre evenimentele care s-au întâmplat la Turuhansk şi despre disputele cu reprezentantul de acolo al G.P.U.-ului. Episcopul a răspuns cu îndrăzneală şi sinceritate, fără teamă. A afirmat că nu are de gând să se justifice pentru poziţia lui. Din contră, l-a acuzat pe reprezentantul şi preşedintele comisiei periferice. Anchetatorul care nota răspunsurile era foarte tulburat. Nu era obişnuit cu astfel de răspunsuri. Poate credea că episcopul se condamnă pe sine şi se pregăteşte de noi peripeţii. La un moment dat a intrat din nou cruntul adjunct al administratorului. Stătea în picioare în spatele anchetatorului. A citit însemnările şi le-a aruncat iarăşi pe birou. Episcopul nu înţelegea. L-a privit cu o uitătură plină de nedumerire. Acela s-a întors spre fereastră. Vizavi era o biserică pe care o cuceriseră preoţii *Bisericii vii*, oameni care s-au închinat regimului ateu şi au trădat Biserica lui Hristos. Adjunctul şi-a schimbat tonul ascuţit al vocii sale, a arătat cu mâna spre biserica schismaticilor şi cu o sinceritate dezarmantă a mărturisit:

- Pe unii ca aceştia îi neglijăm. Dar pe dumneavoastră vă respectăm!

Pe omul adevărat îl recunosc şi îl respectă chiar şi duşmanii lui. Adjunctul a rămas un timp pe gânduri. Apoi s-a întors şi a întrebat:

- Unde vreţi să plecaţi?

O nouă surpriză pentru episcop.

- Vreţi să spuneţi că pot merge unde doresc?

- Da, desigur.

Părea incredibil. A îndrăznit din nou să întrebe:

- Chiar în Taşkent?

- Bineînţeles, chiar şi în Taşkent. Numai vă rog să faceţi asta cât de repede puteţi.

Episcopul s-a reîmbărbătat.

- Dar mâine este marea sărbătoare a Crăciunului şi trebuie să fiu neapărat la biserică!

În această chestiune greu au căzut de acord. Adjunctul administratorului până la urmă a acceptat, dar l-a rugat să plece imediat după Sfânta Liturghie. În continuare i-a zis:

- Veţi primi biletele de tren şi vă vom duce noi cu automobilul la gară.

Ancheta s-a sfârşit. Adjunctul şi anchetatorul l-au însoţit pe episcop foarte politicos. Au coborât scările. Au ajuns în curte. A văzut locul cunoscut. O uşă dădea în subsol, care era plin cu murdării, şi unde fusese găzduit pentru câteva zile, înainte de a fi trimis în Eniseisk. Dincolo de uşa cealaltă se săvârşeau execuţiile cazacilor, şi episcopul trăise de aproape tragedia lor.

În aceeaşi curte, din care episcopul Luca avea amintiri atât de urâte, adjunctul administratorului, cu o politeţe deosebită, l-a urcat în automobilul său şi i-a ordonat

şoferului să-l ducă în apartamentul unde locuia, aproape de biserica ortodoxă. Atitudinea politicoasă a oamenilor G.P.U.-ului a lăsat în urmă unele întrebări. Episcopul, după cele prin care trecuse, nu putea fi decât prudent la intenţiile lor. În continuare povesteşte:

„Cunoşteam din experienţă că nu trebuie să mă încred în cuvintele membrilor G.P.U.-ului şi aşteptam cu îngrijorare să văd încotro se va îndrepta automobilul când va ajunge la intersecţie, căci drumul din stânga ducea la închisoare, iar cel din dreapta la biserica ortodoxă. A luat-o la dreapta, spre apartamentul meu. Poliţistul a sunat la uşă şi i-a spus proprietarului să nu se preocupe de permisul meu de şedere. S-a înclinat în faţa mea şi şi-a luat rămas bun, în vreme ce eu am traversat drumul şi am intrat în biserică, unde era Prea Sfinţitul Amfilohie”.

Nu era singurul care se neliniştea, ci mai exista şi un altul. Abia începuseră discuţia cei doi episcopi, când monahul Meletie a intrat şi le-a spus că cineva a venit alergând şi gâfâind, cerând să-l vadă pe Prea Sfinţitul Luca. Episcopul Luca a înţeles. Era tovarăşul lui de exil, Ţundinov. Îi era foarte teamă de soarta episcopului şi a alergat în urma maşinii ca să vadă încotro va apuca, către biserică ori către închisoare. Episcopul Amfilohie i-a dat voie şi Ţundinov a intrat tulburat în camera unde discutau cei doi arhierei. A căzut la picioarele episcopului exilat şi a izbucnit în lacrimi. Cei doi episcopi, profund emoţionaţi, l-au binecuvântat pe Ţundinov, care le-a cerut să se roage pentru odihna sufletului fiicei lui de şaisprezece ani care a murit pe neaşteptate la Turuhansk.

Cei doi episcopi s-au pregătit pentru marea sărbătoare a Crăciunului. Noaptea au săvârşit împreună privegherea şi Sfânta Liturghie. Era un ospăţ duhovnicesc. Într-o epocă a prigonirilor, în care toate erau *umbrite de ameninţare şi lovite de sclavie*, credincioşii insistă să cânte *Hristos se naște, slăviţi-L! Hristos din ceruri, întâmpinaţi-L! Hristos pe pământ, înălţaţi-vă! Cântaţi Domnului tot pământul! Și cu bucurie popoare*

lăudaţi-L! Căci S-a preaslăvit!. Şi episcopul martir, binecuvântând poporul lui Dumnezeu cu lacrimi în ochi, cu o voce pătrunzătoare se roagă la Pruncul dumnezeiesc din Betleem: *Doamne, Doamne, caută din cer şi vezi şi cercetează via aceasta, şi o desăvârşeşte pe ea, pe care a sădit-o dreapta Ta.*

Călătoria de întoarcere

La sfârşitul slujbei, episcopul Luca i-a mulţumit arhiereului din Krasnoiarsk, Amfilohie, şi credincioşilor. Nu avea timp mai mult. Lângă biserică îl aştepta un automobil al G.P.U.-ului. A pornit spre gară. Împreună cu el şi Ţundinov. La jumătatea drumului s-au speriat. Un poliţist a făcut semn să oprească. Momente de nelinişte pentru cei doi exilaţi. Automobilul s-a oprit. Şi atunci s-a întâmplat ceva neaşteptat. Tânărul poliţist a urcat în maşină, l-a îmbrăţişat pe episcop şi l-a sărutat. S-au privit puţin în ochi. Episcopul l-a recunoscut. Era acelaşi poliţist care îl însoţise de la Turuhansk până la Plahino! Şi-a luat rămas bun cu lacrimi în ochi. Automobilul a continuat spre gară. Acolo, o mulţime de oameni îl aşteptau să-şi ia rămas bun de la el.

Trenul a pornit. Episcopul trebuia să străbată distanţe enorme. Mai întâi s-a gândit să-i viziteze pe bătrânii lui părinţi şi pe fratele său Vladimir, în oraşul Ţerkassi, aproape de Kiev. În oraşul Omsk a avut o altfel de aventură. A coborât să telegrafieze la Ţerkassi. Oprirea era scurtă. Până să telegrafieze, trenul a plecat, împreună cu lucrurile lui. I-a telegrafiat atunci lui Ţundinov ca să-i lase lucrurile în staţia următoare, de unde să le ia. Dar i-a părut rău că nu şi-a luat rămas bun de la preabunul lui tovarăş de călătorie şi

exil, care se ducea în regiunea Arhanghelsk. Şi, desigur, nu i-a fost dat să-l mai vadă vreodată.

Lunga călătorie până la Ţerkassi s-a încheiat. Momentul întâlnirii episcopului cu bătrânii lui părinţi a fost deosebit de emoţionant. Aveau ani mulţi de când nu l-au văzut. L-au lăsat medic tânăr şi acum îl primeau ca episcop şi profesor celebru de Medicină. I-au sărutat mâna plini de lacrimi. Atunci a aflat şi de moartea surorii sale Olga, pentru care a săvârşit rugăciunea de pomenire. A rămas foarte puţin cu ei. Inima lui ardea să-şi vadă enoriaşii şi pe cei patru copii ai săi, departe, în Taşkent.

Tașkent

Şi-a luat rămas bun de la părinţii săi şi a plecat spre Taşkent. La sfârşitul lui ianuarie 1926 s-a reîntors, în sfârşit, la familia şi enoriaşii săi. Cu multă bucurie a constatat că familia lui era foarte bine, şi asta datorită străduinţelor şi devotamentului Sofiei Sergheevna Veleţkaia. În toată această vreme a stat ca o mamă alături de copiii lui orfani.

Surprinzător, primii care au venit să-l felicite au fost cei patru membri ai comunităţii baptiştilor. Scopul vizitei lor era inexplicabil. După cum s-a dovedit, primiseră o telegramă de la prezbiterul comunităţii baptiştilor din Petersburg prin care li se ordona să-l primească pe arhiereu ca pe un nou membru al lor! Cum era normal, episcopul Luca i-a dezamăgit.

Episcopul Luca a preluat din nou îndatoririle lui arhiereşti. Însă la Facultate

nu i-au dat un loc, pentru că nu îl considerau credincios partidului. Biserica centrală fusese dărâmată. Rămânea doar biserica Sfântului Serghie de Radonej, unde putea sluji. Nu a apucat să se liniştească şi au apărut probleme noi, grave, care au schimbat multe lucruri şi i-au tulburat viaţa. Dar înainte de a continua, să aruncăm o privire asupra situaţiei politice şi bisericeşti din acea perioadă.

Situția politică

Din octombrie 1917, regimul comunist trecuse prin multe dificultăţi. Războiul civil care a urmat a scufundat ţara într-o suferinţă nesfârşită. Teroarea devenise arma principală a revoluţionarilor. Conducătorii „au instaurat cea mai *legală* teroare întâlnită în istorie... Se socoteşte că cel puţin zece milioane de ruşi şi-au pierdut viaţa în primii trei ani care au urmat urcării la putere a lui Lenin... Teroarea, ca armă *legală* a statului, a devenit regimul Rusiei comuniste... [P. Kanelopoulos, *Secolul al 20-lea*, Atena, 1956, pag. 68-69]. După războiul civil, regimul a început treptat să se stabilizeze. Dar situaţia din ţară era tragică. Alexandra Kolodai, membru de partid, scrie:

„La trei ani de la revoluţie, primul stat muncitoresc se află la marginile dezintegrării. Mecanismul de producţie e aproape distrus. În industrie se produce la nivelul de 20% din producţia dinainte de război şi la valoarea de 13%. Producţia fierului a scăzut la 1,6%, iar a cuprului la 2,4%... În 1920 sindicatele consideră că cheltuielile strict

necesare ale unui muncitor sunt de două ori şi jumătate ori de trei ori mai mari decât salariul lui... În anul 1921 industria Rusiei era într-o dezorganizare totală". [*Opoziţia muncitorească*, Editura Vergos, Atena, 1975, pag. 7-9]

Dincolo de situaţia aceasta tragică, în interiorul regimului, care de-acum se împuternicise, au început să se observe contradicţii, diferenţe, dar şi ambiţii personale, subminări etc. Bărbatului puternic, Lenin, din anul 1922, după infarctul suferit, începe să-i fugă pământul de sub picioare. Starea sănătăţii lui se agravează. Cineva pândeşte cu nerăbdare. Nu este altul decât I. Stalin, care se pregăteşte. Lenin pricepe capcana, dar este neputincios să reacţioneze. În final, în anul 1924 moare. Stalin pune stăpânire pe situaţie, marginalizându-i şi distrugându-i pe toţi. Rusia intra într-o altă fază, mai tragică. Legi noi vin să-l întărească pe noul bărbat puternic. Amintesc doar una, legea din 1926, cu faimosul articol 58, prin care milioane de oameni au fost condamnaţi şi nimiciţi.

„Codul din 1926 a fost creat, într-un fel, ca armă de ordine în primii ani de luptă ai nou-formatului stat sovietic. Făcea deosebire între crimele de drept comun şi cele *antirevoluţionare* (politice), şi stabilea pentru cele din urmă pedepse mult mai aspre.

Articolul 58 al codului din 1926 prevedea sancţiuni generale, chiar şi pentru cei care erau cel mai puţin bănuiţi că ar fi periculoşi pentru supravieţuirea bolşevismului. În afară de asta, unele dispoziţii ale codului penal din 1926 legalizau arestarea şi condamnarea celor care se ştia că nu au săvârşit nici o fărădelege. Fenomenul acesta a apărut datorită semnificaţiei primordiale care se dădea intereselor statului şi supravieţuirii bolşevismului. În situaţia de faţă, legea devenise organ al puterii politice. Interpretarea şi aplicarea ei depindeau mereu de cerinţele politice ale momentului. Vestitul jurist A.A. Piontkovski scria în 1947 că este posibil ca din motive politice unele persoane să fie condamnate chiar şi atunci când nu există nici o bănuială că ar fi săvârşit vreo delicvenţă". [*Martiri şi eroi întemniţaţi în U.R.S.S.*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, pag. 25]

Întreaga istorie a vieţii lui Stalin a fost un lanţ de crime. Tovarăşul lui, Troţki, care după cum se ştie şi-a găsit o moarte cumplită de la colaboratorii lui Stalin, scria: „La mai bine de zece ani după ce au avut loc celebrele procese de la Moscova, în jurul anului 1935, Stalin a mărturisit lui Kamenev şi lui Ţerzinski că cel mai mult în viaţă îi place să-i urmărească atent pe duşmanii lui, să pregătească orice lucru cu migală, să se răzbune fără milă şi apoi să meargă la culcare!" [I. Troţki, „Stalin l-a ucis într-adevăr pe Lenin?", ziarul *Vima*, 26 aprilie 1970]

De sălbăticia lui nu a putut scăpa nici Biserica, care intrase deja în cea mai grea perioadă din istoria ei.

Situația Bisericii

Patriarhul Tihon, chiar dacă era prizonier al regimului, se lupta cu îndârjire. Trebuia să facă faţă pe două fronturi: regimul ateu şi Biserica vie, schismatică. Prin acţiunile lui, multe parohii au revenit în sânul Bisericii canonice. Biserica vie a încercat să se reorganizeze. Statul continua să o protejeze, cu toată reacţia populară existentă. A cunoscut o revenire, dar timpurie. Cu timpul a ajuns la dezintegrare, provocând o rană adâncă în trupul Bisericii.

Sănătatea Patriarhului Tihon s-a zdruncinat. În ianuarie 1925 a fost nevoit să intre în spital. După trei luni, de sărbătoarea Buneivestiri, s-a stins şoptind profeticele

cuvinte: „Noaptea va fi foarte lungă şi foarte întunecată". La înmormântarea lui s-au adunat sute de mii de oameni. În conştiinţa credincioşilor a început să fie cinstit ca un sfânt. (De curând a fost canonizat şi oficial).

Urmaş al lui a fost ales mitropolitul Krutiţki Petru. Nu a rămas mult. Biserica vie a încercat să-l tragă de partea sa. Totodată a fost constrâns de guvern să facă ceva. Nesupunându-se, pe 10 decembrie 1925 a fost arestat şi exilat în Siberia.

După îndrumările lui, episcopul Serghie Strakorodski a devenit „vicar al tronului patriarhal".

Episcopul Serghie era teolog profund şi director al Academiei Teologice din Petersburg. Dar şi acesta, cu toate străduinţele sale de a armoniza legăturile dintre Biserică şi Stat, a fost arestat, pentru ca după două luni să fie lăsat liber. Eliberarea lui s-a făcut după promisiunea că va încerca să împace legăturile Bisericii cu Statul prin orice mijloc. Dar speranţele acestea ale episcopului Serghie nu au fost îndreptăţite niciodată, întrucât comuniştii, în vreme ce au promis unele concesii faţă de Biserică, nu le-au realizat niciodată.

Dimpotrivă, pe 8 aprilie 1929 statul a publicat o nouă lege despre exercitarea îndatoririlor religioase, care a dizolvat, la drept vorbind, Biserica rusă. Prin legea aceasta mii de biserici au fost închise şi dărâmate. Preoţi şi credincioşi creştini au fost arestaţi, exilaţi sau executaţi. Din anul 1929 până în 1934, în Rusia a stăpânit o boală atât de mare de a distruge orice lucru religios şi bisericesc, încât aşa ceva nu se mai văzuse în istorie. Tezaure de cult şi de artă creştină sunt distruse în nebunia comuniştilor profanatori şi nelegiuiţi. Mănăstiri, catedrale, adevărate monumente de artă sunt distruse definitiv. Numai la Moscova în perioada aceasta au fost dărâmate din temelii în jur de 50 de biserici. Mii de icoane preţioase şi cărţi liturgice au fost încărcate în automobile pentru a fi folosite ca material combustibil. Clopotele sfintelor Biserici au fost adunate cu sutele şi duse în topitorii pentru a fi transformate în fier rece şi lipsit de suflet. [Hr. Daam,

Milioane de ruşi cred în Dumnezeu, Editura ABEE, 1979, pag. 105]

Nikita Strouve ne dă amănunte înfricoşătoare despre situaţia Bisericii şi îndeosebi a preoţilor, care se aflau într-o poziţie cumplită:

„Prin declanşarea în 1929 a primului plan cincinal şi colectivizarea agriculturii, autorităţile sovietice au început un atac neîntrerupt împotriva Bisericii. Recunoaşterii Bisericii i-a urmat, aproape fără nici o etapă intermediară, dizolvarea ei.

Pe 8 aprilie a fost publicată o lege importantă în legătură cu religia, care pe de o parte repeta legislaţia în vigoare, dar accentua controlul societăţii asupra vieţii parohiei - autorităţile locale au dreptul să-i demită fără pretext pe membrii organelor executive ale parohiilor - şi a adăugat noi restricţii în desfăşurarea oricăror fapte de caritate şi în activităţile sociale şi pedagogice. Pe data de 22 mai, modificarea articolului 13 din Constituţie înlocuia libertatea religiei și ateismului cu libertatea credinţei religioase şi a propagandei antireligioase, precizând că termenul propagandă religioasă, care e greu de definit, reprezintă o crimă împotriva Statului, cum au ţinut să clarifice într-un comentariu oficial.

Prin urmare, orice propagandă ori acţiune din partea reprezentanţilor religiei şi Bisericii nu este îngăduită şi trebuie să fie considerată în afara legii. Dimpotrivă, vine în dezacord cu termenii libertăţii mărturisirii religioase pe care o impune legea, şi intră sub penalizările codului penal şi civic. Aceste fapte sunt grav pedepsite de articolele 58-10 şi 59-7 ale codului penal. Reformularea articolului înseamnă că activitatea religiilor trebuie să se limiteze de aici înainte la săvârşirea cultului. Nu este permisă nici o activitate care să depăşească limitele satisfacerii nevoilor religioase. Şi această propagandă religioasă nu este încuviinţată. (Propaganda religioasă a fost, desigur, legiferată. Încă din 1925 „s-a înfiinţat o nouă organizaţie, Uniunea de Recrutare a Ateilor. Conducător al ei a fost numit,

cu salariu mare, un bolşevic vechi, Emilio Iaroslavski. Această organizaţie a scos o revistă cu titlul *Ateul*, care a circulat în 350.000 de exemplare. De asemenea a tipărit 70.555 de icoane antireligioase şi a organizat *sărbători* speciale, cu procesiuni şi ceremonii, pentru a batjocori Crăciunul, Paştele şi praznicele musulmanilor. Până în 1928, Uniunea de Recrutare a Ateilor a ajuns la 5.500.000 de membri şi revista *Ateul* circula în 2.000.000 de exemplare pe lună" (I. George - G. Palmer, *Aceştia nu au cedat*, 1956, pag. 57-58)**)**.

Săptămâna de lucru continuu, prevăzută de dispoziţia din 27 august, nu recunoştea că duminicile sau vreo altă zi sunt zile de sărbătoare. Slujbaşii cultului şi familiile lor erau consideraţi koulaks (proprietari de pământuri bogaţi) şi li se anulau drepturile cetăţeneşti. Aceasta însemna că nu mai aveau drept la cupoanele de alimente, la îngrijire medicală, chiar nici farmaceutică, în clădirile publice. Mai mult, erau obligaţi să plătească impozite mari, iar copiii lor nu erau primiţi în şcoli şi facultăţi. Multe familii de preoţi s-au destrămat: mamele preferau să se despartă de soţii lor decât să-şi vadă copiii topindu-se de foame ori din cauza lipsei medicamentelor. Sinodul a trebuit, desigur, să ia măsuri pentru a opri divorţurile false ale preoţilor, care se despărţeau legal de soţiile lor (dar nu şi în realitate), pentru ca familiile acestora să nu sufere din pricina poziţiilor pe care le aveau.

În faţa bisericilor apăreau preoţi zdrenţăroşi, vrednici de plâns. Strânsorii acesteia juridice i s-au adăugat măsuri imediate: închiderea în masă a bisericilor, impozite samavolnice (abuzive) cerute parohiilor, expulzări, arestări, exilări, execuţii hotărâte după voia autorităţilor locale, fără motive şi fără explicaţii. Numărul arhiereilor exilaţi în anul 1930 a fost de 150. Colectivizarea începea deseori prin închiderea bisericii din sat şi considerarea preotului drept koulak. În perioada aceasta preotul putea fi văzut intrând în altar în zdrenţe, singurul bun care-i mai rămăsese.

Şi ca o încununare: nimicirea în masă a sătenilor care se opuneau colectivizării (multe mii) şi înfometarea". [Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*,

pag. 50-52]

Aşadar, situaţia Bisericii era întristătoare. I. Stalin, fost elev al Seminarului Teologic din Tibilisi, urmează paşii vechilor prigonitori, cu scopul de a corecta greşelile lui Nero şi Diocleţian. [Poate că Lenin, Stalin şi Troţki au avut multe divergenţe între ei şi poate că i-au despărţit ura şi duşmăniile. Însă într-un punct erau toţi de acord: în dizolvarea cu orice mijloace a Bisericii. Expunem câteva fragmente din operele lor, care arată dispoziţia acestora faţă de Biserică:

„Datoria partidului este să războiască opiul religios care îndobitoceşte poporul” (V.I. Lenin, *Statul şi revoluţia*, Editura V. Makrionitis, pag. 77).

„Noul mod de viaţă, contrar modului de viaţă din Evul Mediu, va fi scutit de Biserică şi de superstiţiile ei şi se va întemeia pe întrebuinţarea oricărei cuceriri ştiinţifice şi tehnice care va îmbogăţi şi va înfrumuseţa viaţa omului (L. Troţki, *Probleme ale vieţii cotidiene*, Editura Utopia, Atena, 1980, pag. 87)].

Atac din partea unui colaborator și demisia episcopului Luca

La Taşkent, episcopul Luca a intrat foarte repede în vâltoarea altor probleme. În biserica Sfântului Serghie slujise uneori un episcop exilat, care în timpul deportării lui trecuse la schisma Bisericii vii. Biserica a fost considerată *murdară* de către protopopul Mihail Andreev, cu care episcopul Luca împărţise toate greutăţile şi problemele exilului. A insistat aşadar, puternic, pe lângă episcop pentru a face neapărat sfinţirea bisericii. Episcopul nu a socotit folositor acest lucru. Îl vedea ca pe o exagerare şi o acţiune care ascundea fanatism şi care numai probleme putea crea în Biserică, într-o perioadă atât de critică. Această neînţelegere a fost începutul multor probleme. Părintele Mihail, cuprins de o râvnă *fără pricepere* (Romani 10, 2), o râvnă copilărească şi imatură, care confundă chestiunile esenţiale cu cele secundare, şi care a făurit atâtea probleme Bisericii în cei două mii de ani ai istoriei sale şi făureşte şi astăzi, a trecut la schisma lui. A ieşit de sub autoritatea episcopului său şi a creat *Biserica lui*. Săvârşea slujbele acasă, cu un grup mic de susţinători de-ai săi.

E uimitor cum pentru cauze atât de neînsemnate, pentru lucruri atât de secundare şi neesenţiale, unii oameni făuresc schisme în trupul Bisericii, în numele Ortodoxiei şi adevărului pe care-l deţin doar ei! Se consideră pe ei salvatori ai Bisericii şi se luptă cu furie să o apere şi să o salveze, dar sunt atinşi de miopie. Părintele Mihail părea că a uitat cine era episcopul Luca, cât de mult a luptat împotriva adevăraţilor schismatici, cât a suferit în exil. Nu numai că l-a dezaprobat, dar a devenit şi cel mai înverşunat duşman al său. A început să trimită epistole consilierului patriarhal, mitropolitului Serghie, acuzându-l pe episcopul Luca. L-a vizitat chiar, cu scopul de a-l alunga pe episcopul Luca din Taşkent!

Episcopul Luca a făcut faţă cu calm acuzaţiilor fostului colaborator, coleg de

exil şi împreună-slujitor. După cum spunea o enoriaşă de-a lui, A.A. Medinţeva, „Prea Sfinţitul zicea mereu că nu trebuie să judecăm pe nimeni”. Şi referindu-se la părintele Mihail, după Sfânta Liturghie a afirmat:

„Fraţii mei, astăzi nu m-am rugat pentru voi, ci pentru fratele nostru. Vă spun: Nu judecaţi niciodată clerul. Mai bine să judecaţi lumea întreagă decât un cleric!”.

Până la urmă, părintele Mihail şi-a împlinit scopul. În luna septembrie a anului 1926 episcopul Luca a primit trei epistole succesive în care i se anunţa mutarea în alte eparhii. Prima îi anunţa mutarea în oraşul Rilsk, a doua în oraşul Eleţ şi a treia în Izevţ. E foarte probabil ca hotărârea mitropolitului Serghie să fi fost şi rezultatul presiunilor Puterii sovietice. Episcopul Luca, chiar dacă se întristase, nu avea intenţia de a se revolta. Precum afirma chiar el, voia să facă ascultare totală poruncii mitropolitului Serghie. Dar a fost influenţat de cineva şi decizia pe care a luat-o l-a condus la noi peripeţii.

În Taşkent fusese exilat atunci Mitropolitul Novgorodului, Arsenie Spadniţki, cu care episcopul Luca se împrietenise. Arsenie era unul din cei trei candidaţi la tronul patriarhal, la sinodul din 1917. Episcopul Luca i-a expus problemele sale ierarhului experimentat şi acesta l-a sfătuit să nu accepte mutarea, să rămână în Taşkent, să demisioneze de pe treapta episcopală şi să-şi depună actele pentru pensionare. Într-adevăr, a ascultat de sfatul mitropolitului Arsenie, şi-a semnat demisia şi a ieşit la pensie. Şi precum mărturiseşte mai târziu, *aşa am început drumul neascultării şi al pedepselor care au urmat*. Demisia i-a fost acceptată în 1927, când a fost înlocuit de noul episcop Nikandru.

Zile de liniște temporară

Din acest an, episcopul Luca duce o viaţă simplă. Duminicile şi în zilele de sărbătoare slujeşte în biserica Sfântului Serghie, iar medicina o aplică acasă. În fiecare zi primea foarte mulţi pacienţi. Pentru a fi ajutaţi toţi, în unele zile se făceau înscrieri pe lista de aşteptare. În zilele acestea, lumea se aduna de la miezul nopţii sub ferestrele casei! Înscrierea începea la cinci de dimineaţă şi în două ore se înscriau pentru luna următoare 400 de persoane! Îi primea pe toţi pacienţii gratis, fără să facă vreo deosebire, şi cu multă dragoste. E de remarcat că protopopul Mihail, care l-a întristat şi l-a tulburat atât de mult, a fost arestat şi exilat. Când exilul său s-a sfârşit şi s-a întors îndurerat, chinuit, bolnav, s-a refugiat la episcopul consolator pentru a-l consulta şi ajuta. Acela l-a primit cu dragoste adevărată, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic, şi l-a ajutat mult.

În jurul lui s-au strâns mulţi tineri, care luau de la el lecţii de credinţă, dar şi de medicină. Pe mulţi îi ajuta şi economic, pentru a studia. Şi toţi aceştia au devenit conlucrători ai filantropiei lui. Îi trimitea să caute oameni care erau fără venituri şi bolnavi. Îl înştiinţau şi alerga să-i ajute. Nu refuza să-i ajute chiar şi pe cei care se împotriveau Bisericii. Îi consulta cu multă dragoste şi când îşi dădea seama că au probleme economice le dădea bani, cu toată greutatea economică în care se afla.

Xenia Pakratieva avea atunci 16 ani, şi s-a îmbolnăvit. La spital i-au pus diagnosticul de tuberculoză la plămâni. Nu mai ştia ce să facă. Cunoştinţele ei au sfătuit-o să se adreseze episcopului Luca. Însă şovăia. Mult timp a aşteptat şi nu s-a dus să se înscrie pe lista de consultaţii. Îi părea incredibil ca un savant atât de celebru să se ocupe de ea şi pe de altă parte familia sa nu avea nici o legătură cu Biserica, iar ea nu purta cruce. Aceste şovăieli le mărturisea când stătea de vorbă cu alţii, dar până la urmă s-a hotărât să-l viziteze. Când i-a venit rândul şi a intrat în birou, era foarte neliniştită şi

înfricoşată. Credea că o va acuza de ateism şi o va da afară. A văzut însă alt om, serios şi bun la inimă. A consultat-o cu atenţie şi a liniştit-o.

- Plămânii tăi sunt într-adevăr foarte slabi, dar nu sunt atinşi de tuberculoză. Să ai grijă ce mănânci şi să bei lapte de iapă (koumis).

Pentru a găsi cineva lapte de iapă trebuia să meargă în provincie, unde existau cai. Îi trebuia însă bani. Xenia auzise că episcopul nu numai că vindeca, dar îi ajuta şi economic pe bolnavii săraci. Odată, neavând bani, şi-a scos centura lui scumpă şi a dat-o bolnavului, iar altuia i-a dat o carpetă pe care a scos-o de pe perete în momentul acela. Când şi-a amintit acestea, Xenia, pentru a nu-l pune într-o situaţie dificilă, a apucat să spună că are bani pentru tratament şi

călătorie. Astfel, episcopul a lăsat-o şi i-a urat *călătorie plăcută*.

Într-o zi a văzut pe treptele spitalului doi fraţi, Sura Kozusco, în vârstă de 16 ani, şi fratele ei mai mic. Cu sensibilitatea de care dispunea a priceput că ceva se întâmplă cu aceşti doi copii. S-a apropiat de ei şi i-a întrebat ce se întâmplă. Cei doi copii ascundeau o durere adâncă. Tatăl lor murise. Singurul sprijin era mama lor, dar şi ea se îmbolnăvise grav. Au adus-o la spital şi medicii au zis că şederea ei acolo va fi lungă. În felul acesta copiii rămâneau neprotejaţi. Arhiereul iubitor de oameni nu a rămas doar la vorbe de consolare şi binecuvântări. I-a luat pe cei doi fraţi acasă şi a angajat o femeie ca să-i îngrijească atâta vreme cât mama lor va rămâne în spital. Fata a devenit curând ajutorul lui în cabinetul medical. Inteligentă şi sârguincioasă cum era, a învăţat multe lucruri alături de episcopul medic şi într-un singur an, fără să studieze în vreo şcoală, a devenit infirmieră. Serviciul ei în cabinetul episcopului a fost cea mai bună şcoală. Sura era una din tinerele pe care episcopul le-a trimis în oraş pentru a descoperi oameni fără venituri şi bolnavi.

Una dintre bolnave era şi Raina Prudova. Imediat după terminarea liceului a venit din ţara ei să studieze la Taşkent. Chiar de la început s-a îmbolnăvit de

bronhopneumonie. Nu avea pe nimeni să o îngrijească. Organismul ei slăbise şi era în primejdie de moarte. Sura l-a vestit pe episcop, care a consultat-o şi i-a dat tratament. Însă era nevoie de îngrijire specială şi regim alimentar potrivit. A dat-o în seama unei familii evlavioase, care a îngrijit-o pe Raina cu dragoste creştină. Fata cea bolnavă şi-a recăpătat sănătatea. S-a împrietenit foarte bine cu Sura. A devenit şi ea unul din copiii dragi ai episcopului. Casa lui mică devenise şi casa lor. Sănătoasă de-acum, putea să-şi ofere serviciile oamenilor care aveau probleme. Împreună cu prietena ei Sura, alerga la casele aflate în nevoi, sărăcie, boală, şi îl anunţa pe episcop. Acesta le ajuta economic pe cele două fete, dar şi pe alţi tineri.

Când terminau treburile, alergau la biroul episcopului. Deşi era obosit, le întreba cu interes despre viaţa, despre problemele lor, despre cărţile pe care le citiseră. Le povăţuia şi îndruma cu multă dragoste. Raina, mult mai târziu, îşi aducea aminte de cuvintele lui:

„Lucrul cel mai important în viaţă este să faci mereu binele. Dacă nu poţi face un mare bine oamenilor, străduieşte-te să le faci măcar un bine mic”.

Tot ea completează: „În orice discuţie pe care o purtam, la final accentua mereu valoarea omului ca icoană a lui Dumnezeu şi însemnătatea pe care o au bunele moravuri în viaţa omului”.

În Taşkent trăiau mulţi uzbeci care îl respectau mult pe episcopul doctor. Fuseseră de multe ori examinaţi şi vindecaţi de el. Sura ştia limba lor şi făcea pe traducătorul. Nu numai uzbecii, dar toţi locuitorii oraşului îl preţuiau profund pe episcopul Luca. Veneau să-l vadă şi să-l consulte nu numai în probleme medicale, ci şi în problemele lor familiale sau cotidiene.

După Sfânta Liturghie, pe episcop îl însoţea până acasă o mulţime de oameni.

Profesorul Kassirski îşi aminteşte aceste clipe frumoase:

„Locuiam lângă biserica Sfântului Serghie, unde slujea arhiepiscopul Luca, şi vedeam adesea cu câtă evlavie îl înconjurau credincioşii pe episcopul lor. Deosebit de frumos era seara, când, după slujbă, arhiepiscopul, îmbrăcat în veşmintele lui, cu voalul alb, înalt, pe care strălucea crucea albă, se întorcea acasă lovind cu toiagul în asfalt. Credincioşii îl aşteptau cu nerăbdare şi umpleau de obicei ambele părţi ale drumului. Se atingeau de veşmintele lui şi îi cădeau la picioare, iar el îi binecuvânta.

Binecuvânta lumea şi deodată îl vede pe un coleg de-al lui, pe Osanin, care trecea cu familia sa. S-a oprit, i-a salutat pe toţi dând mâna cu ei (niciodată nu a impus cuiva binecuvântarea lui părintească), a zâmbit şi a zis: «Salutare, salutare! O întreagă familie de atei traversează drumul. Mă întreb cum de suportă pământul acest lucru!». A continuat să zâmbească şi să discute deschis cu ei. Cu zâmbetul lui deschidea inimile dimprejur”.

Ana Ilinitva Veniaminovici spunea: „Când zâmbea arhiepiscopul Luca era ca şi când ar fi zâmbit toate în jurul lui, ca şi când ar fi ieşit soarele!”

Multă emoţie a trăit pe 18 octombrie, ziua sărbătoririi lui. În Biserica Sfântului Serghie s-a făcut Sfânta Liturghie de sărbătoare. Biserica s-a umplut până la refuz. Mulţi nu au încăput şi au rămas afară. De la biserică până acasă la el drumul era aşternut cu flori şi casa îi era împodobită pe dinăuntru şi pe dinafară cu crizanteme.

În calea aceasta în care am umblat, ascuns-au cursă mie (Psalm 149, 3)

Însă în vreme ce credincioşii aşterneau flori frumoase în drumul părintelui lor duhovnic, alţii împrăştiau *ghimpi şi spini*. Autorităţile locale şi cei din partid îl izolaseră pe episcop de lumea ştiinţei, de spital, de catedra profesorală, şi nu mai participa activ nici la lucrările ştiinţifice, nici la treburile bisericeşti. Dar lumea, după cum am spus, îl iubea mult, îl respecta, îl simţea mai presus de un simplu cleric şi cercetător. Ca pe un părinte adevărat care ştie să iubească şi să dăruiască. Mai ales acest lucru îi deranja pe cei de la *Putere*. Nutreau ură împotriva lui şi-l pândeau cu nerăbdare. Aşteptau un motiv; nu trebuia să fie serios, un motiv oarecare era de-ajuns ca să-l îndepărteze. Era de altfel perioada în care existau mai multe probabilităţi să te afli în închisoare ori în exil decât acasă la tine.

Motivul nu a întârziat să se ivească. Era atât de prostesc încât te poţi întreba dacă oamenii aceştia căzuseră în orbire sau coeficientul lor de inteligenţă era atât de scăzut.

În 1920, în Ucraina era foamete mare. Acolo trăia profesorul fiziolog Ivan Petrovici Mihailovski care, pus în faţa foametei, a fost nevoit să-şi ia soţia şi pe cei trei copii şi să se mute în Taşkent. Lucra la Facultatea din Taşkent. Viaţa familiei sale era liniştită şi normală, până în anul 1924, când a primit o grea lovitură. Igor, fiul profesorului, a murit. Moartea aceasta i-a provocat tatălui un puternic dezechilibru nervos. Era ceva ce nu putea accepta. Cu toate că avea legătură cu Biserica, din ziua aceea şi-a pierdut credinţa şi a început să facă lucruri ciudate. Înjura, hulea, a spart icoanele din perete, îşi bătea soţia şi copiii. Refuzul de a accepta moartea copilului său era atât de mare încât a săvârşit o acţiune incredibilă. A interzis înmormântarea fiului său şi a anunţat că-l va învia. A început să facă experimente cu transfuzii de sânge. Deja la Facultate făcea dinainte experienţe şi susţinea că va găsi un mijloc ştiinţific de a introduce în venele

morţilor sânge şi alimente şi că aceştia vor învia! A stropit trupul copilului cu formol, l-a înfăşurat într-o rogojină şi l-a încuiat într-un dulap din biroul lui. Nebunia sa era atât de mare, că i-a cumpărat haine, pantofi, dulciuri, biscuiţi! Precum scria Kassirski, „dădea impresia unui om pierdut, distrat şi rupt de realitate".

Situaţia de acasă devenise de nesuportat. Soţia şi copiii nu-i puteau îndura severitatea şi nebuniile. Au fost nevoiţi, aşadar, să plece. În 1929, nefericitul profesor, în vârstă de 52 de ani, s-a căsătorit cu o studentă de-a lui, Ecaterina, care avea 23 de ani. Idila nu a ţinut mult. Au început să-i tulbure conflictele. La începutul lunii august 1929 a izbucnit o ceartă puternică. Profesorul şi-a ieşit din minţi de disperare, a luat o armă şi s-a sinucis. Tânăra studentă, a doua sa soţie, l-a vizitat în aceeaşi zi pe episcopul Luca. I-a povestit întâmplarea şi i-a cerut să intervină încât să se permită ca slujba înmormântării şi înhumarea să se facă în mod normal. Episcopul a ascultat cu multă tristeţe întâmplarea. I-a explicat soţiei profesorului că nu mai are autoritatea de episcop şi, ca fost episcop, nu are competenţe administrative pentru a putea să-i dea permisiunea. Nu vroia însă s-o lase fără ajutor pe această femeie nefericită într-un moment atât de dificil pentru ea. De aceea a scris imediat un bilet mitropolitului de atunci, Arsenie, rugându-l să-i dea permisiunea cerută. Mitropolitul Arsenie, vrând să fie în regulă cu canoanele sfinte, a cerut certificat medical. Episcopul Luca şi-a luat îndată responsabilitatea, nu a pus problema examenului medico-legal şi a dat certificatul cu ştampila şi semnătura lui. În certificat scria:

„Adeveresc că profesorul Mihailovici, pe care l-am cunoscut personal, s-a sinucis, aflându-se într-o stare de boală psihică certă, de care suferea de doi ani.

Medic, episcop Luca, 5-08-1929".

Episcopul Luca, semnând acest certificat, a fost ca şi când ar fi semnat, cum vom vedea, condamnarea sa. A fost motivul pe care duşmanii lui şi duşmanii Bisericii îl

aşteptau.

Evenimentul s-a aflat la Taşkent şi în mod sigur la Moscova. La Taşkent, cei din partid aşteptau să primească decizii şi ordine din capitală, care nu au întârziat să vină. Episcopului medic, care nu bănuia, i s-a pregătit metodic o uneltire satanică. Ordinul de la Moscova zicea ca în cazul Mihailovski cauza morţii să nu fie considerată sinuciderea, ci crima! Tânăra studentă a fost acuzată că si-a ucis soţul. Şi în jurul *crimei* a început să se ţeasă legenda, să se făurească atmosfera potrivită, aşa încât opinia publică să fie pregătită. Ziarele manevrate au început zilnic, mai întâi enigmatic, apoi în mod deschis, să scoată la *lumină* sforile întunecate ale *misterioasei crime*. Scenariul era următorul:

Tânăra văduvă era religioasă, pe când profesorul Mihailovski era - zice-se - ateu. Profesorul era mare savant şi cercetător. În ultima vreme lucra la o cercetare ştiinţifică importantă şi ar fi adus servicii nepreţuite societăţii sovietice şi omenirii. Prin cercetările lui ar fi putut dărui oamenilor mult-dorita nemurire. Toţi oamenii, chiar dacă mureau, ar fi putut să învie prin metoda revoluţionară a profesorului şi intervenţia medicilor. Cu alte cuvinte, nebunia profesorului, care voia să-l învie pe fiul său, fusese indubitabil cercetare ştiinţifică! Dar acest lucru nu era îngăduit de *puterile reacţionare*, adică de Biserică, care promite învierea viitoare.

De aceea, a doua sa soţie, *religioasă*, se hotărăşte să-l omoare, pentru a salva... Biserica. Complice la crimă, cine altul, *preotul şi profesorul Voino-Iaseneţki*. El şi popii au îndemnat-o pe nefericita femeie să săvârşească odioasa crimă şi să lipsească ştiinţa şi societatea sovietică de un asemenea *geniu*. Certificatul pe care l-a dat episcopul Luca a devenit document principal în mâinile Puterii ateiste. (Cine a zis că *puterile progresiste* nu au fantezie?)

După ce opinia publică a fost informată şi pregătită, au început anchetele. Este cunoscută metoda oricărei Puteri atunci când doreşte să-şi impună părerea. Calomnii, noroi, publicări, opere teatrale, dovedi nezdruncinate, cetăţeni indignaţi, şi multe altele

fără număr. Episcopul Luca şi tânăra văduvă au intrat în vâltoarea anchetelor. În perioada aceea nu puteai să-ţi aperi şi să-ţi dovedeşti dreptatea, de altfel Puterea nici nu era interesată de aceasta.

[În punctul acesta să-mi îngăduie cititorul o paranteză personală pentru a exprima durerea mea, dar şi durerea multor altor clerici care, cu toate păcatele, greşelile şi neîmplinirile noastre, nu încetăm să suferim pentru Biserică. Redând tot acest noian de calomnii şi acuzaţii murdare, toată conspiraţia direcţionată şi metodică împotriva episcopului Luca, îmi vin în gând acţiuni asemănătoare, pregătite sistematic, ale statului elen împotriva Bisericii şi a slujbaşilor ei. Din epoca lui Otto şi a neuitaţilor bavarezi şi până astăzi, Biserica este un ţepuş în coasta oricărei Puteri. Uneori mai puţin, alteori mai mult, câteodată vădit şi pe faţă, Puterea atacă Biserica pentru a o deprima, pentru a o extenua şi a o pune pe margine. Biserica este de folos doar pentru tedeum-uri, pentru învestituri şi pentru a sprijini naţiunea în luptele de eliberare naţională. În cealaltă vreme este inutilă, demnă de neglijat. Din când în când se deschide dosarul Biserica, se anunţă *dezvăluiri cutremurătoare*, scandaluri la nivel înalt. Ziarele, revistele şi canalele de televiziune intră într-o competiţie neloială pentru cine va dezvălui mai mult. Scriitori şi literaţi mari şi progresişti scriu întregi romane şi piese de teatru. Sunt recrutaţi chiar şi preoţi ori teologi democraţi - progresişti, care se mândresc cu curăţia şi cinstea lor (care, dacă erau în 1922 în Rusia, ar fi fost dintre primii lucrători ai schismaticii Biserici vii) şi îşi oferă serviciile lor preţioase. Biserica se năruie, slujbaşii ei sunt defăimaţi. Să nu pară ciudat tot acest noian de dezinformare. Pentru comunitatea din Ierusalim acesta are o cauză mai adâncă. Cel puţin pentru cei care cunosc unele lucruri, fiecare asemenea atac este direcţionat. Puterea pregăteşte o lege antibisericească. Fie în legătură cu avuţia bisericească, fie pentru vreo impozitare tâlhărească, fie pentru intervenţia în treburile interioare ale Bisericii, fie vreo lege pentru căsătoria politică, avorturi, convenţia Shengen etc. Iar scandalul bisericesc este un mod minunat de a îndepărta opinia publică de vreun anume scandal politic sau pentru a fi atenuate reacţiile la unele măsuri nepopulare.

Biserica trebuie să fie redusă la tăcere şi cea mai bună cale pentru asta este calomnierea murdară şi deprimarea ei. Cât poate rezista o Biserică deprimată? Şi drumul pentru Putere se deschide uşor.

Atunci oamenii simpli şi bine intenţionaţi întreabă:

- Dar ce se întâmplă cu Biserica?

Întrebarea este dreaptă. Însă pentru alţii, care cunosc lucrurile, fără să vrem să justificăm elementele rele aflate în spaţiul bisericesc, întrebarea ia altă formă: „Oare ce pregăteşte Puterea, ce lege antibisericească?”. Şi din păcate previziunile noastre nu sunt greşite. Absolut nici un scandal dezvăluitor nu este întâmplător. Este ales să aibă loc în vremea potrivită şi făcut ca cineva să admire ingeniozitatea şi metodica oamenilor Puterii din tot spectrul politic, care, fără excepţie, în chestiunile antibisericeşti sunt, paradoxal, atât de uniţi, chiar dacă, tot din motive de interes politic, par rivali. Îmi amintesc de o întâlnire pe care am avut-o cu fericitul părinte Paisie. Discutând, mi-a spus cu o nemulţumire amară: „Mă întreb deseori, diavolul îi instruieşte pe politicieni sau politicienii îl instruiesc pe diavol?”]

CAPITOLUL 7

Noul atac

Căci vouă vi s-a dăruit, pentru Hristos, nu numai să credeţi întru El, ci să fi pătimiţi pentru El. (Filipeni 1, 29).

A treia arestare

Au trecut câteva luni. A venit primăvara anului 1930. Episcopul pricepuse şi număra zilele. Autorităţile au anunţat că pe 23 aprilie, când Biserica noastră sărbătoreşte pomenirea noului mucenic Gheorghe, vor dărâma biserica Sfântului Serghie de Radonej. Episcopul Luca s-a revoltat. Despre momentele acelea tragice, povesteşte:

„Nu am rezistat, şi când a sosit ceasul să încuie uşile şi s-a fixat ziua aceea tragică, eram de neclintit în hotărârea mea de a face ultima Liturghie şi mai târziu, când vor veni duşmanii Domnului, să închid uşile bisericii, să aşez în mijlocul acesteia cele mai mari icoane de lemn, să mă urc pe această stivă cu veşmântul meu arhieresc, să arunc benzină, să aprind focul şi să ard de viu. Nu puteam privi cum va fi drâmată biserica. Îmi era cu neputinţă să rămân viu şi să îndur profanarea şi nimicirea ei. Credeam că dacă voi arde de viu, duşmanii Bisericii se vor înspăimânta şi vor înceta dărâmarea bisericilor, care înainta cu putere diavolească în toată Rusia.

Dumnezeu însă nu a vrut să mor chiar de la începutul apostoliei mele arhiereşti şi, cu voia Lui, dărâmarea bisericii a fost amânată pentru o perioadă. Iar pe mine

m-au arestat iarăşi chiar în aceeaşi zi.

Pe 23 aprilie 1930 am slujit pentru ultima dată în sfânta biserică şi în timpul citirii Evangheliei mi-a venit în gând că în aceiaşi seară mă vor aresta. Aşa s-a şi întâmplat. Biserica a fost arsă când eu mă aflam în închisoare. În cunoscutul cuvânt catehetic ce se citeşte de Paşti, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că Dumnezeu nu „vede doar fapta, ci se uită şi la gânduri. Preţuieşte fapta dar răsplăteşte şi intenţia”. Pentru „intenţia” aceasta a mea de a-mi afla moarte mucenicească, să-mi ierte Dumnezeu multele mele păcate”.

După Sfânta Liturghie episcopul a fost condus în închisoare. Din celula lui a trimis procurorului o însemnare, în care printre altele afirma:

„Trebuie să aveţi în vedere că nu cred deloc în seriozitatea învinuirii ce mi se aduce în cazul Mihailovski”.

Nu a urmat nici un răspuns. A trimis şi alte însemnări, dar iarăşi nu a primit nici un răspuns. Procurorul G.P.U-ului a continuat anchetele pentru a arunca *lumină din abundenţă* în acest caz întunecat. Îi invita unul după altul pe cei mai mari medici pentru a lua depoziţii minuţioase şi ştiinţifice în legătură cu *disputa* dintre profesorul Voino-Iaseneţki şi *materialistul* Mihailovski. Însă toţi oamenii de ştiinţă insistau că o asemenea dispută nu există şi că era imposibil să existe. Mihailovski suferea cu adevărat de o boală psihică. Iar despre episcopul Luca vorbeau cu cele mai frumoase cuvinte. În orice stat liber care îşi respectă legile cazul acesta s-ar fi încheiat aici. Oamenii de ştiinţă serioşi nu au dat argumente procurorului.

Colacul de salvare a venit din altă parte, de la un adjunct al profesorului Mihailovski, cu inteligenţă şi educaţie moderată, fără însuşiri deosebite şi fără pregătire ştiinţifică. Semăna cu adjuncţii aceia care au un post special în spaţiul universitar, adică să-l ajute pe profesor să îmbrace haina sau paltonul şi să-i cureţe cu peria... mătreaţa,

lucru care asigură un urcuş rapid. Dar acest adjunct avea şi o altă însuşire importantă: era membru activ al partidului şi procurorul putea să-l folosească, în adevăratul sens al cuvântului. Depoziţia lui a fost foarte *convingătoare*, în contradicţie cu depoziţiile tuturor celorlalţi oameni de ştiinţă. Zicea printre altele:

„Experimentele profesorului I.P. Mihailovski sunt împotriva instituţiilor religioase. Soţia lui Mihailovski este femeie religioasă. Certificatul fals al lui Voino-Iaseneţki se poate interpreta - unu: ca având drept scop să ascundă crima, adică uciderea lui Mihailovski şi să pună pe primul plan sinuciderea din cauza problemelor psihice, care existau de doi ani. Doi: scopul uciderii a fost eliminarea lui Mihailovski, din motive de apărare a convingerilor religioase...”

În dosarul cu actele cazului, profesorii Slonim, Rangoza şi Sokolov au depus certificate medicale oficiale despre starea sănătăţii episcopului Luca. Remarcau că episcopul arestat suferă de înfundarea arterei aorte şi încordarea inimii. Cei mai buni cardiologi din Taşkent au confirmat că avea nevoie de linişte deplină, sub supraveghere medicală. Dar certificatelor medicilor nu li s-a dat nici o atenţie. Episcopul cel întemniţat a cerut de la procuror permisiunea de a lua cu el cărţi ştiinţifice. Pe cererea lui au scris: „Să nu i se permită”.

Ancheta a fost istovitoare. Când s-a terminat, l-au transportat în salonul lui, care era arhiplin [„închisori goale nu am avut în ţara noastră, ci doar pline sau înăbuşitor de pline” - Aleksander Soljeniţân, *Arhipelagul Gulag*, pag. 127]. Salonul nu putea fi aerisit, atmosfera era sufocantă şi respiraţia problematică pentru toţi, şi mai ales pentru cei bolnavi de inimă, cum era episcopul, care nu a rezistat şi a leşinat. Administraţia închisorii s-a făcut că nu vede.

Rechizitoriul și greva foamei

La câteva zile după leşin, l-au ridicat de pe patul de scânduri şi l-au condus la biroul procurorului Plesanov. Acolo i-au citit textul final al actului de acuzare.

Taşkent, 6 iulie 1930

(...) Şi avându-se în vedere că:

1. Voino-Iaseneţki este acuzat că pe data de 5 august 1929, adică în ziua când a murit profesorul Mihailovski, vrând să ascundă urmele adevăratului ucigaş al acestuia - soţia sa, Ecaterina - a oferit certificat fals despre problemele psihice ale victimei, cu scopul de a micşora atenţia examenului medico-legal,

2. acest fapt este dovedit chiar din depoziţiile acuzatului şi din documentele aflate la dosar,

3. faptele acestea criminale sunt prevăzute în art. 10-14, paragraful 1 din Codul Penal al Republicii Uzbekistan,

Decide ca cetăţeanul Voino-Iaseneţki Felixovici să fie chemat ca acuzat pentru tăinuirea ucigaşului, în baza articolului 10-14-186, par. 1 din Codul Penal al Republicii Uzbekistan.

Împuternicitul Plesanov,
cu acordul şefului C.O. Bonţesko.
Confirmă C.O.V. Karuţi

Episcopul asculta toate aceste prostii, stând în picioare. Era foarte obosit. Sudoarea curgea pe el în râuri. Mâinile şi picioarele îi tremurau. La final a găsit puterea să înmoaie peniţa în cerneală şi să scrie sub textul dactilografiat: *Actul de acuzare mi-a fost adus la cunoştinţă pe data de 13 iunie 1930. Nu mă consider vinovat*.

Episcopul povesteşte despre noua întâmplare dramatică, ce abia începuse:

„În anchete mi-am dat repede seama că vroiau să-mi renege rangul meu preoţesc. Atunci am declarat greva foamei. De obicei nu se dă mare importanţă declaraţiilor de grevă a foamei şi deţinuţii sunt lăsaţi să facă grevă în salon până ce starea sănătăţii lor devine foarte serioasă şi atunci îi transportă la spitalul închisorii. Pe mine m-au trimis la spital dimineaţa devreme, îndată ce am depus declaraţia de grevă a foamei. Şapte zile nu am mâncat. Curând mi-a slăbit inima şi mai târziu am vomitat sânge. Lucrul acesta l-a neliniştit mult pe medicul şef al G.P.U.-ului, care mă vizita zilnic. În a opta zi de grevă a foamei adormisem şi, la prânz între somn şi veghe, am simţit lângă patul meu un grup de oameni. Când am deschis ochii am văzut că erau unii membrii ai G.P.U.-ului şi un medic patolog cunoscut, profesorul Slonim. Medicii mi-au consultat inima şi le-au spus membrilor G.P.U.-ului că situaţia este gravă. Primiseră ordin să mă ducă cu patul în biroul doctorului închisorii şi nu i-au permis nici profesorului Slonim să stea acolo.

Administratorul funcţionarilor G.P.U. mi-a zis:

- Permiteţi-mi să mă prezint. Nu mă cunoaşteţi. Sunt vice-directorul G.P.U.-ului Asiei Mijlocii. Vă respectăm mult pentru dublul dumneavoastră prestigiu, de chirurg şi episcop. Nu mai putem permite în nici un caz să continuaţi greva. Vă dau cuvântul de onoare că dacă încetaţi greva foamei veţi fi liber.

Tăceam. A continuat:

- De ce mă priviţi ? Nu mă credeţi?

I-am răspuns:

- Ştiţi că sunt creştin şi legea lui Dumnezeu spune să nu privim cu bănuială pe nimeni. Aşa că vă voi crede.

M-au dus în salonul mare şi gol al spitalului. Au încuiat cu lacăt şi mi s-a părut că am rămas singur. Dar încet-încet am auzit nişte suspine, nedesluşite la început, apoi din ce în ce mai puternice, şi am întrebat:

- Cine plânge? De ce plângeţi?

Mi-au vorbit, suspinând din când în când printre cuvinte:

- Cum să nu plângem văzându-vă! De mult timp urmărim soarta dumneavoastră şi vă admirăm pentru lupta pe care o daţi. Sunt membru al Comisiei Centrale a social-republicanilor...

Nu a apucat să-şi termine vorba, când s-a auzit zgomotul lacătului şi în salon a intrat directorul Serviciului secret al G.P.U.-ului. I-a spus lui Eser că îl vor duce în Samarkandi, unde îl arestaseră, şi că acolo îl vor lăsa liber. Chiar şi Eser, care avea experienţă în carurile G.P.U.-ului, a crezut în vorbele sale. Nu mai mâncase de nouăsprezece zile, era istovit, nu mai putea să reacţioneze. Ajunsese să-şi plângă de milă şi să-i fie frică de moarte, simptome care apar inevitabil la cei ce fac greva foamei. L-au lăsat câteva zile la Samarkandi, dar în mod sigur nu l-au eliberat. L-au dus la Moscova. Nu ştiu ce i s-a întâmplat. Nici pe mine nu m-au lăsat liber, cu toate promisiunile „cinstite” ale „cetăţeanului de onoare”.

Timp de două-trei zile am primit pachete bogate de la copiii mei, dar mai târziu le-am refuzat şi am continuat greva foamei. De data aceasta greva a ţinut două săptămâni şi ajunsesem să nu mai pot umbla pe holul spitalului. Am încercat să citesc ziarul dar nu înţelegeam nimic, căci mintea mea parcă ar fi fost acoperită de umbră.

M-a vizitat din nou adjunctul directorului Serviciului secret al G.P.U.-ului şi mi-a zis:

- Am înştiinţat Moscova despre greva pe care o faceţi, dar nu putem să vă anunţăm decizia lor atâta timp cât continuaţi greva.

Undeva în adâncul meu îmi rămăsese puţină speranţă şi încredere în adevărul celor spuse de el şi am hotărât să încetez greva. Atunci m-au anunţat că am permisiunea de a merge liber şi neînsoţit, în oraşul Kotlas".

Poate că descrierile acestea ale episcopului Luca şi poziţia celor din partid creează nelămuriri. Soljeniţân ne luminează în această problemă:

„Credinţa noastră naivă în puterea grevei foamei provine din experienţa şi literatura trecutului. Greva foamei însă este o armă definitiv morală şi presupune că gardianul nu şi-a pierdut chiar toată conştiinţa. Sau că gardianul se teme de opinia publică. Doar atunci greva foamei dă rezultate...

Înainte de 1930 (...) fişele de înscriere la greva foamei erau încă primite de Direcţia închisorilor şi nu vedeau încă în ele ceva nepermis. Dar încep să iasă ordine noi şi neplăcute: grevistul trebuie să fie izolat într-o celulă specială (la Butirski îi bagă în turnul lui Pukaţov), nu trebuie să ştie nimic despre greva foamei nici cei din afara, care ar fi putut organiza manifestaţii de protest, nici deţinuţii din celulele alăturate, şi nici chiar deţinuţii din celula în care stătuse grevistul până în ziua aceea - şi acesta este un fel de viaţă socială din care grevistul trebuie să fie complet izolat. Măsura aceasta se justifică sub pretextul că Direcţia închisorilor trebuie să fie sigură că greva foamei se face cinstit şi că cei din celulă nu-l alimentează pe ascuns pe grevist. (Cum se controla acest lucru înainte? Credeau în *cuvântul de onoare*?...)

Cu toate acestea, în anii aceia, prin greva foamei puteai reuşi să ţi se satisfacă

unele cerinţe personale.

Dar în anii 1930 opinia oficială despre greva foamei se schimbă. Chiar şi aceste greve ale foamei istovitoare, izolate şi pe jumătate înăbuşite, chiar şi ele, pentru ce sunt necesare statului? Nu ar fi mai bine ca deţinuţii să nu aibă voinţă proprie, nici să ia hotărâri, ci în locul lor să gândească şi să decidă conducerea? Cu siguranţă doar astfel de deţinuţi pot să existe în societatea nouă. Aşadar din anii 1930 au început să nu mai accepte cererile pentru declararea grevei foamei. *Greva foamei nu mai există ca mijloc de luptă*! - au anunţat-o în 1930 pe Ecaterina Oliţkaia şi pe mulţi alţii. Puterea a anulat grevele foamei (…)

Poate cineva face greva foamei într-o închisoare de tip nou? Noii temniceri, graţie condiţiilor de tăinuire şi izolare completă, au asigurat următoarele mijloace puternice de luptă împotriva grevei foamei:

1. Răbdarea conducerii (există suficientă, precum am văzut din exemplele trecute).

2. Înşelăciunea, care şi ea reuşeşte datorită secretului. Când fiecare pas al tău e urmărit de ziarişti, nu poţi să înşeli repede. La noi însă de ce să nu înşeli? În 1933 în închisoarea din Hamarovsk, S.A. Ţebotariov a făcut greva foamei 17 zile, cerând ca familia lui să fie înştiinţată de locul unde este ţinut (abia veniseră cu trenul de Manciuria, şi deodată el a dispărut, era deci neliniştit despre ce şi-a închipuit soţia sa). În ziua a şaptesprezecea s-au dus la el Zpandi, adjunct al Ghepoului din provincie, şi procurorul din Hbarovsk (după rangurile vizitatorilor lui se pare că grevele îndelungate ale foamei nu se întâmplau prea des), i-au arătat o dovadă de telegramă (iată, am înştiinţat-o pe soţia ta!), şi astfel l-au convins să bea puţină supă de carne. Dar dovada era falsă! (Din ce motiv însă se nelinişteau aceşti funcţionari superiori? Fireşte, nu din cauza vieţii lui Ţebotariov. După cum se pare, în primii ani ai deceniului 1930 exista încă o răspundere personală pentru o

grevă a foamei îndelungată).

3. Hrănirea forţată. Această metodă au luat-o cu siguranţă de la menajerii. Şi poate fi folosită doar în condiţii de secret total. După cum se pare, în anul 1937 hrănirea forţată era foarte la modă. De exemplu, în greva foamei comună a socialiştilor, la închisoarea centrală din Iaroslavl, în ziua a cincisprezecea li s-a aplicat la toţi hrănirea forţată.

Această faptă are multe componente de violare şi este, în realitate, violare: patru bărbaţi puternici se aruncă asupra unei fiinţe plăpânde, străduindu-se s-o facă să renunţe la hotărârea ei, fie doar o dată, şi nu are nici o importanţă ce se va întâmpla după aceea cu fiinţa aceasta. În afară de violare există aici şi tăierea voinţei: nu va fi ceea ce vrei tu, ci ceea ce vreau eu, stai întins şi supune-te! Îţi deschid gura cu o spatulă, îţi descleştează dinţii şi introduc furtunul: înghite! Şi dacă nu înghiţi, introduc furtunul mai adânc şi hrana zemoasă cade drept în esofag. După aceea, desigur, fac şi masaj la stomac, pentru ca deţinutul să nu poată vomita. Simţăminte: înjosire morală, gust dulce în gură, stomac care absoarbe cu lăcomie, o mulţumire aproape voluptoasă.

Ştiinţa nu s-a mulţumit numai cu aceasta şi a prelucrat şi alte moduri de alimentare: cu clismă prin intermediul intestinului gros şi picături prin nas.

4. Teorie nouă despre greva foamei: greva foamei este o continuare a acţiunii antirevoluţionare în închisoare şi trebuie să fie sancţionată cu pedepse noi. Această teorie promitea un spectru mai bogat în activitatea închisorilor de tip nou, dar până la urmă a rămas doar la stadiul ameninţărilor. Şi, fireşte, nu i-au oprit simţul umorului, ci ceva mai simplu, lenevia: la ce bune toate astea, când există răbdare? Răbdarea şi iarăşi răbdarea celui sătul în faţa celui flămând!

Cam pe la jumătatea anului 1937 a sosit ordinul: conducerea închisorilor nu îşi

asumă de aici înainte nici o responsabilitate pentru cei care mor din cauza grevei foamei! Astfel dispare şi ultima responsabilitate personală a temnicerilor!

(...) Iată cum a învins închisoarea de tip nou greva foamei, care era o rămăşiţă a obiceiurilor civice”. [Aleksander Soljeniţân, *Arhipelagul Gulag*, pag. 573-580].

Drama episcopului nu a lăsat nemişcată lumea ştiinţifică. Nenumăratele rugăminţi şi recomandări ale medicilor nu au adus nici un rezultat. Fiica lui, Elena, s-a dus la închisoare şi l-a implorat pe director să schimbe condiţiile de şedere ale tatălui său. Zadarnic. A trecut vara, toamna, şi a venit iarna. Situaţia în care se afla era foarte urâtă. În celulă, frigul şi umezeala făceau din viaţă o mucenicie. Episcopul era încontinuu bolnav.

Îl duceau şi îl aduceau de la închisoare la spital, de la spital la birourile G.P.U.-ului pentru anchetă, etc. Totodată continua şi împroşcarea cu noroi. Presa muncitoresc-agrară se ocupa în fiecare zi de cazul *Mihailovski*. La comanda Puterii au fost scrise diferite lucrări, precum romanul lui Borisoglebski, *Limita*, opera de teatru a lui Trenver, *Experimentul*, drama lui M.P. Lavrentiev, *Vom trăi*. În fiecare din aceste opere, super-inteligentul materialist-om de ştiinţă

Mihailovski îi învia pe morţi cu experimentele lui, iar la urmă devenea victima fanatismului religios. În zadar oamenii de ştiinţă din cealaltă parte au vorbit despre caracterul absolut antiştiinţific al acestor opere.

Profesorul Kassirski scrie:

„(...) S-a găsit un scriitor îndemânatic (dar şi alţii), care a scris un roman cu titlul *Limita*, în care acesta prezintă ca reale evenimente pe care realitatea le respinge, iar pe Voino-Iaseneţki îl înfăţişează ca *monah negru*, un iezuit-inchizitor, luptând de partea Bisericii împotriva progresului şi a ştiinţei materialiste.

Mulţi oameni de ştiinţă au fost chemaţi să dea depoziţie în acest caz, dar niciunul din ei nu a acceptat, nici unul nu şi-a ridicat mâna împotriva lui Voino-Iaseneţki. Toţi au apărat curăţia cristalină a sufletului său, principiile lui morale, însemnatele lui harisme ca om de ştiinţă şi chirurg, dăruirea sa definitivă către oameni pe toată durata activităţii medicale”.

Adevărul

Mulţi ani mai târziu, cea de-a doua soţie a lui Mihailovski a dezvăluit într-o scrisoare, trimisă autorităţilor judecătoreşti, adevărul şi cauza sinuciderii profesorului. Ecaterina ascundea o dramă personală. Dezvăluind drama şi expunând povestea ei, cerea de la autorităţi să reexamineze cazul, care devenea şi mai complicat. Tânăra de atunci, studentă la Medicină, a acceptat căsătoria cu Mihailovski din alt motiv.

Mama ei s-a despărţit de soţ şi s-a căsătorit cu alt bărbat. Tatăl vitreg al Ecaterinei se interesa mai mult de ea şi a silit-o să aibă o legătură nelegiuită cu el. După un timp, Ecaterina a rămas însărcinată. Întrucât îi era ruşine de mama ei, nu i-a spus nimic şi se afla într-o poziţie dificilă. Mihailovski o ceruse de mult de soţie, dar ea nu a acceptat pentru nimic, mai ales din cauza diferenţei de vârstă, dar şi din cauza stării lui psihologice. Dar acum, în disperarea ei, a văzut asta ca pe un mijloc de salvare şi a primit căsătoria, însă tatăl vitreg nu a încetat să se intereseze de ea şi o vizita acasă. Mihailovski a simţit că ceva se întâmplă, şi aşa au început certurile. Ameninţa, desigur, că se va sinucide. Într-adevăr, după o ceartă puternică, s-a dus în cameră şi s-a împuşcat. După

anchete şi procese, Ecaterina a fost dusă şi ea în Siberia.

Au trecut patruzeci de ani de atunci şi a trimis scrisoare autorităţilor judecătoreşti. Însă nimeni nu a fost mişcat şi nimeni nu s-a interesat de reabilitarea ei şi de dezvinovăţirea episcopului, care fără voia lui a intrat în vâltoarea unei noi peripeţii.

A doua exilare

Aşa a trecut un an întreg. Pe 15 mai 1931 Consiliul special al G.P.U.-ului şi-a relatat decizia:

„Decidem ca Voino-Iaseneţki Valentin Felixovici să fie exilat pentru trei ani în Siberia. Această pedeapsă începe să se măsoare de la 6 mai 1930".

Prin aceeaşi hotărâre, Ecaterina Mihailovskaia (cea menţionată mai sus) era exilată pentru trei ani în regiunea Omsk sau Ţita, şi îi era interzis să locuiască în doisprezece oraşe.

Episcopul a cerut de la procuror ca locul de exil să-i fie schimbat din Rusia nordică, undeva în Asia Mijlocie ori în Turkistan. Cererea lui a fost respinsă. Mai exact, i-a scris lui Plesanov:

„(...) Cu câteva luni înainte de întemniţarea mea, m-am gândit să plec din Taşkent în vreun sat îndepărtat. Deoarece am lucrat în provincie ca medic comunal şi

cunosc marile lipsuri şi nevoi pe care le are poporul nostru, aş vrea să mă trimiteţi în vreun sat îndepărtat din Asia Mijlocie, unde nu există medici cu experienţă. În afară de chirurgie generală, m-am specializat în oftalmologie şi aş vrea să lucrez pe post de chirurg - oftalmolog în Kirghisia...”.

Plesanov a răspuns negativ, acuzându-l de tăinuirea crimei! Episcopul Luca trimite a doua epistolă.

„(...) În primul meu exil am plecat foarte sănătos şi m-am întors schilod. A doua mea exilare, în starea rea în care mi se află inima, înseamnă condamnare la moarte. De aceea mă adresez dumneavoastră şi vă rog fierbinte ca în loc de Siberia să mă trimiteţi în afara ţării. Caracterul meu este străin oricărei activităţi politice. Ceea ce doresc este să-i vindec pe oameni până la ultima mea răsuflare. Pentru a nu vă îndoi de intenţiile mele, trimiteţi-mă în Turkistanul chinezesc, de unde îmi e imposibil să fug. Munţii prea înalţi, deşertul şi distanţele uriaşe mă împiedică să fug din moment ce inima mea are probleme serioase. Desigur, dacă aţi crede în adevărul cuvintelor mele de arhiereu şi profesor, aş prefera să-mi permiteţi să plec în Persia, unde aş putea lucra mai intens în chirurgie. Sunt gata să dau orice garanţie despre neutralitatea mea politică. Şi cred că, în schimb pentru mine, ar lăsa liberi câţiva cetăţeni sovietici ruşi, care sunt condamnaţi în Persia.

Vă rog să nu refuzaţi să răspundeţi acestei cereri a mea...”

Propunerile lui erau foarte importante şi Plesanov ştia foarte bine ce înseamnă toate astea şi îi cunoştea sinceritatea. Într-adevăr, evadarea din Turkistanul chinezesc era imposibilă. Dar şi schimbarea episcopului pe agenţi sovietici condamnaţi în Persia era o propunere foarte interesantă. Perşii ar fi acceptat cu deosebită bucurie un asemenea schimb - să primească în ţara lor un om de ştiinţă celebru. Însă Plesanov nu a răspuns.

Întrucât timpul se strâmtora şi ziua plecării în exil se apropia, episcopul Luca a luat din nou peniţa şi s-a adresat autorităţilor.

„De curând am trimis o epistolă în care ceream să mi se permită plecarea în afara ţării. Am făcut asta nu pentru că vreau să plec din patria mea, ci pentru că am auzit de la reprezentantul G.P.U.-ului, Plesanov, că urmează să fiu exilat în Siberia, şi astfel voi pierde orice speranţă de a-mi continua studiul ştiinţific în U.R.S.S. Să trăiesc restul vieţii mele și bătrâneţile într-o ţară străină, învăţând o limbă străină, este pentru mine îndeajuns de greu și dezagreabil. De aceea îmi rămâne o speranţă. Să-mi daţi ocazia să continui cei 27 de ani de serviciu în mijlocul poporului meu, în patria mea.

De la începutul activităţii mele medicale am hotărât să lucrez în probleme de chirurgie a infecţiilor septice. Şi asta pentru că vedeam cât de importantă este ramura aceasta chirurgicală pentru ţărani, muncitori și soldaţi, dar totodată cât de puţin s-a dezvoltat ştiinţific și cât de defectuos se predă în facultate. Rezultatul și rodul celor douăzeci și mai bine de ani de cercetare este cartea mea *Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice*, care va circula în curând.

Însă visul meu cel mai mare este să întemeiez o clinică specială de chirurgie a infecţiilor septice, unde să-mi pot continua cercetările și să predau studenţilor această specializare, care este suficient de grea. O asemenea clinică nu există nicăieri în lume și aș vrea ca prima să fie în patria mea. Cred neîndoielnic că acolo se vor face mari cercetări și vom avea descoperiri importante. Așa gândesc, cu toată sinceritatea. Dacă nu puteţi satisface cererea mea, atunci trimiteţi-mă în Persia, ca să-mi continui lucrarea mea medicală.

Când am terminat și am susţinut teza de doctorat, unul din profesorii mei, Martinov, mi-a spus: „am avut impresia că aud cântecul unei păsări care nu putea să nu cânte”. Chirurgia este pentru mine cântecul, ciripitul, și nu pot să nu ciripesc. De aceea,

daţi-mi posibilitatea să cânt în patria mea. Dar dacă nu se poate, atunci lăsaţi-mă să merg în afara ţării”.

În rândurile acestea se distinge o sinceritate dezarmantă. Însă în ochii celor din partid a părut naivitate. Ideologia lor nu mergea împreună cu sinceritatea. Fuseseră instruiţi foarte bine în minciună, în ipocrizie, în înşelăciune. Această poziţie evanghelică a vieţii, acest caracter diferit, era pe cale de dispariţie într-o societate totalitară.

Peste câteva zile, cu toate asigurările cinstite, episcopul a fost transportat din închisoare în gara de tren. Ana Alexandrovna era prezentă în ceasul acela. Comportarea celor din partid a fost inumană. Iată cum descrie scena dureroasă:

„Ne-am adunat mulţi oameni. În timp ce înaintam, îl vedeam de departe. Îl trăgeau de barbă, de parcă ar fi fost un vagabond. Îl scuipau în faţă. În clipa aceea mi-am adus aminte spontan cum în acelaşi mod a fost batjocorit şi Iisus Hristos”.

Episcopul Luca s-a urcat în vagonul deţinuţilor. Trenul a pornit. A parcurs mulţi kilometri. A ajuns în Samara. Acolo s-a oprit, şi pe deţinuţi i-au dus în închisori. Au rămas o săptămână. Experienţele episcopului au fost şi aici foarte urâte. Apoi călătoria a continuat până la Moscova. Din Moscova au înaintat cu un alt tren. Călătoria a fost obositoare şi chinuitoare. Episcopul povesteşte:

„În vagon erau atâtea ploşniţe încât de dimineaţa până seara trebuia să mă dezbrac şi zilnic găseam în haine sute de asemenea vietăţi. Printre ele erau şi unele uriaşe şi negre, de care nu mai văzusem niciodată până atunci. Mâncarea era o bucată de pâine şi o scrumbie pentru două persoane. Nu o mâncam”.

Aceasta era mâncarea obişnuită care se dădea din anul 1930 deţinuţilor

transportaţi cu trenurile Stolipin. Practic, nu se putea altfel. Cu ce să hrănească atâtea persoane? În Stolipin exista desigur o cuşetă care se preschimbase în bucătărie, dar era numai pentru gardă. Astfel, deţinuţii, atâta timp cât călătoreau, nu aveau posibilitatea de a mânca hrană caldă. Cea mai uşoară soluţie era scrumbia, împărţită în două, şi o bucată de pâine. Dar scrumbia sărată provoca sete. Apa în tren era foarte puţină. Garda o dădea pe raţie. De multe ori deloc. În felul acesta, deţinuţii trăiau încă un coşmar: al setei. Câţiva, precum episcopul Luca, refuzau mâncarea aceasta proastă, numai şi numai pentru a evita simţământul chinuitor al setei. Alţii, iarăşi, ascundeau sardelele în buzunare pentru a le mânca în închisoarea de transfer, unde găseau apă.

Kotlas

S-a încheiat şi această călătorie martirică. Caravana deţinuţilor a ajuns în oraşul Kotlas. Deţinuţii au simţit o uşurare. Pătimirea s-a terminat. Începea însă un altul. Zvonurile despre închisoarea Kotlas erau înfricoşătoare.

„Închisoarea de transfer Kotlas era una din cele mai circulate şi se afla la vedere. Circulată, pentru că se afla la deschiderea drumului spre întreaga Rusie europeană nord-estică, şi la vedere, pentru că se găsea înfiptă adânc în Arhipelag şi nu era nevoie să se ascundă de ochii cuiva. Era o întindere de pământ despărţită cu garduri în formă de cuşti, toate bine zăvorâte. Şi cu toate că din 1930 îngrămădiseră acolo un mare număr de mujici, care erau deportaţi (şi ne închipuim că nu aveau acoperiş deasupra), în 1938 nu au reuşit încă să-i adăpostească pe toţi aceşti oameni în cocioabele fragile construite din

scânduri şi acoperite cu... pânză de corabie. Astfel, oamenii trăiau acolo întinşi pe pământ, sub cerul liber, în ger şi în ninsoarea umedă de toamnă. E adevărat că nu-i lăsau să amorţească în nemişcare, pentru că îi numărau continuu, îi răscoleau cu controale (se puteau afla acolo 20.000 de deţinuţi simultan), ori cu percheziţii nocturne surprinzătoare. Mai târziu, în aceste cuşti au întins sfori sau au construit cocioabe din trunchiuri de copaci, înalte de două etaje (pentru a micşora cu prudenţă costul construcţiei), fără ca pe interior să fie despărţite în etaje. Pe pereţii acestor cocioabe au aşezat şase rânduri de paturi cu scări verticale, pe care deţinuţii istoviţi trebuiau să se caţăre ca marinarii (construcţie care se potrivea mai mult pe vapoare decât pe uscat). În iarna lui 1944-1945 au fost adăpostiţi toţi. Atunci se aflau acolo doar 7.000 de deţinuţi, din care mureau aproximativ cincizeci pe zi, şi tărgile care-i cărau la morgă nu se odihneau deloc. (...)

În această închisoare de transfer din Kotlas, înainte de război munca nu era deloc mai uşoară ca munca din lagăr. Pe vreme de iarnă şase-şapte deţinuţi obosiţi, legaţi cu curele la o sanie tractor (!) trebuia să o tragă 12 kilometri pe râul Dvina, până la gurile de vărsare ale Viţekdei. Deţinuţii se scufundau în zăpadă şi cădeau, iar sania se înţepenea. Nu s-ar putea închipui o muncă mai istovitoare. Dar asta nu era muncă, ci doar dezmorţire. Acolo, la gurile Viţekdei, trebuia să încarce în sanie zece metri cubi de lemne şi apoi, tot ei, să târască sania înapoi la închisoare”. [Aleksander Soljeniţân, *Arhipelagul Gulag*, pag. 656-657 și 678].

Pe episcopul Luca şi pe cei exilaţi împreună cu el i-au dus trei kilometri mai departe, pe malurile râului Dvina, în lagărul numit Makariha. Era format din barăci în care locuiau familii de ţărani din diferite regiuni, ale căror averi fuseseră confiscate. Barăcile erau într-o stare mizerabilă, construite provizoriu. Prin acoperişurile putrede curgea apa.

În Kotlas se unesc două râuri - Dvina şi Viţekda. Al doilea râu traversează două păduri neumblate. Regiunea este pustie. Într-o zi au strâns în mijlocul lagărului 200

de deţinuţi. După scrierea tipică a numelor lor, i-au urcat pe vapor cu destinaţia pădurilor dese aflate de-a lungul râului Viţekda. Episcopul Luca nu era printre ei. Urmărea cu durere toată această scenă. După cum a aflat mai târziu, i-au dus la zeci de kilometri depărtare. Le-au dat topoare şi fierăstraie şi i-au obligat să-şi construiască izbe. Condiţiile de muncă forţată nu se deosebeau deloc de cele pe care le descrie Soljeniţân în fragmentul redat mai sus.

Episcopul a avut parte de un timp de aşteptare. În Makariha a izbucnit atunci epidemia de tifos exantematic şi alte epidemii. Aceeaşi epidemie mai lovise o dată, cu un an în urmă. Bolnavii mureau neajutoraţi. În fiecare zi săpau în Makariha o groapă uriaşă, în care seara îngropau cam şaptezeci de cadavre.

Din Makariha, episcopul a fost mutat la Kotlas. Nevoile erau mari şi i-au îngăduit să practice medicina. Astfel, putea să-i primească pe bolnavi la cabinetele de urgenţă şi să opereze în spitalul din oraş. Dar nu a rămas mult acolo. A venit un ordin nou: să plece spre nord, la Arhanghelsk.

La Arhanghelsk

Călătoria s-a făcut de această dată cu vaporul, pe râul Dvina de Nord, care uneşte oraşele Kotlas şi Arhanghelsk. Ajungând la Arhanghelsk, a avut de înfruntat o problemă serioasă de şedere. Autorităţile nu se îngrijeau niciodată de adăpostirea exilaţilor, doar dacă îi duceau în închisoare ori în lagăr. Episcopul Luca a căutat peste tot, dar nu a găsit gazdă nicăieri şi era aproape pe drumuri. Şi ca şi când toate acestea nu ajungeau, a întâmpinat probleme serioase de la episcopul oraşului şi de la medicii spitalului. Arătau faţă de el, fără motiv, comportare duşmănoasă. În cele din urmă i-au permis să lucreze numai la cabinetele externe.

Situaţia în Arhanghelsk, şi din punct de vedere bisericesc şi spitalicesc, era foarte rea. Bisericile erau închise. Dumnezeu fusese exilat din oraş! La spital orice se putea face, numai îngrijire corectă nu. Spaţiul cabinetelor externe era mic, îngust, întunecat. Pe holuri era mereu coadă mare. Oamenii se certau, strigau, se revoltau, copiii plângeau. Frigul din regiune era pătrunzător, iarna lungă (Cercul Polar de Nord nu e departe). Sobele spitalului scoteau fum, creând o atmosferă sufocantă, dar nu se încălzeau. Materialul farmaceutic nu ajungea. Pansamentele, vata, medicamentele antiseptice erau foarte puţine. Chiar şi hârtia lipsea. Medicii scriau reţetele pe bucăţele de hârtie, istoricul bolnavilor pe hârtie de ziar, scriind cu cerneală de-a lungul textului tipărit! Bolnavii care veneau să fie examinaţi erau totdeauna mulţi. Episcopul medic primea zilnic patruzeci de bolnavi. El însuşi povesteşte despre un caz pe care l-a întâmpinat:

„Am lucrat pe post de chirurg la cabinetele externe ale spitalului. Am asistat la multe intervenţii care li se făceau femeilor cu cancer la sân, a căror rezultate nu erau deloc satisfăcătoare. Din acest motiv, când m-a vizitat o pacientă cu cancer la sân, am hotărât să

nu o trimit la spital, ci să o operez la cabinetul extern. Când medicii spitalului au aflat, au făcut reclamaţie la directorul Serviciului Sanitar, care le-a răspuns:

- Şi care-i problema? Intervenţia a reuşit, pacienta trăieşte, complicaţii nu există. Ce mai vreţi?"

Evenimentul acesta i-a înfuriat pe medici. Episcopul şi-a continuat lucrul, întâmpinând nenumărate greutăţi. După un timp i-au cedat o cameră mică, lângă apartamentul unei doamne în etate, Vera Mihalovna Valesna. Camera era îngustă, cu o fereastră mică. Un pat de fier, o masă, un scaun şi o icoană agăţată într-un colţ erau toată mobila şi obiectele din cameră. Acolo se odihnea şi se ruga. În restul timpului îi primea pe bolnavi. Această a doua exilare o considera uşoară!

Un al doilea eveniment l-a adus din nou pe episcop în conflict cu colegii lui - medicii. Într-o zi a venit la consult o doamnă care avea pe umăr o rană ce puroia. A constatat că nu era ceva primejdios, dar a văzut că pacienta pusese pe rană o alifie neagră. La întrebarea ce fel de alifie este aceasta, pacienta i-a explicat că o preparase gazda lui, Vera. Episcopul era neliniştit. Se întreba dacă nu cumva Vera este vreo şarlatană ori vrăjitoare care înşeală lumea. Înainte de a lua o poziţie s-a dus să-i vorbească gazdei sale şi a întrebat-o de alifie. Ea i-a spus că este o reţetă tradiţională pentru tratarea rănilor. Luau pământ din grădină, îl amestecau cu miere, iaurt şi unele plante. Lăsau amestecul afară în frig şi apoi îl puteau da bolnavilor. Era o reţetă pe care locuitorii regiunii Arhanghelsk o foloseau dintotdeauna, căci până atunci nu existase îngrijire medicală organizată. Episcopul s-a gândit să încerce. Într-adevăr, spre marea lui mirare, rezultatele terapeutice ale alifiei erau uimitoare. Alifia oprea dezvoltarea bacteriilor şi ajuta la vindecarea grabnică. Bolnavii puteau evita bisturiul. Rănile se închideau fără efecte secundare. A prezentat atunci autorităţilor şi medicilor însuşirile terapeutice ale alifiei şi a cerut permisiunea ca Vera să lucreze legal la spital. Medicii au reacţionat. Nu atât din

cauza alifiei, dar au găsit ocazia să-l lovească pe episcop. L-au acuzat către autorităţi că a adus la spital o ţărancă analfabetă şi că foloseşte metode contraştiinţifice. Autorităţile au fost convinse şi, prin intervenţia lor, Vera a fost alungată din spital.

La Arhanghelsk episcopul a întâmpinat şi o altă problemă de sănătate. A localizat o tumoare dură. A bănuit că e vorba de cancer. La spital nu existau posibilităţi de terapie, de aceea s-a adresat şefului G.P.U.-ului cerând permisiunea de a merge la Moscova. Permisiunea a venit după două săptămâni, dar nu pentru Moscova, ci pentru Petersburg.

La Petersburg, pentru terapie

Îndată ce i s-a dat permisiunea, a plecat la Petersburg cu trenul. Un tânăr medic, cu care călătorea împreună, l-a invitat să-l găzduiască acasă la el. A acceptat. La Petersburg l-au invitat pe profesorul N.N. Petrov, care era considerat unul din cei mai buni oncologi. Petrov l-a examinat şi i-a făcut o intervenţie chirurgicală. Tumoarea a fost extrasă. Din fericire, însă, a fost necanceroasă.

După spitalizare şi terminarea tratamentului a vizitat mănăstirea Novideviţi, care era închisă. Numai în biserică [e vorba de biserica centrală a fiecărei mănăstiri, care de obicei se află în centrul curţii] permiteau săvârşirea Sfintei Liturghii. În mănăstire locuia mitropolitul Serafim, cu care s-a întâlnit de câteva ori şi au slujit împreună. Într-o sâmbătă seara s-a dus din nou la mănăstire pentru slujba vecerniei şi a utreniei de duminică. În timpul slujbei a trăit o experienţă foarte puternică. Episcopul povesteşte:

„În vremea aceea nu aveam gânduri duhovniceşti deosebite. Dar iată ce mi s-a întâmplat. Am mers la mănăstire pentru slujbă. Ieromonahul a săvârşit vecernia şi utrenia. Eu eram în altar. Ieromonahul se pregătea să citească evanghelia de dimineaţă. [Evangheliile matinale sunt unsprezece. E vorba de unsprezece texte evanghelice care se referă la Învierea lui Hristos şi la apariţiile Lui în faţa ucenicilor. Textele, care se citesc succesiv în fiecare duminică la utrenie, sunt luate - una din Evanghelia după Matei, două din Evanghelia după Marcu, trei din Evanghelia după Luca şi cinci din Evanghelia după Ioan]. Deodată am simţit o tulburare inexplicabilă care creştea din ce în ce şi a ajuns la apogeu în ceasul citirii. Era a unsprezecea evanghelie de dimineaţă. După minunea prinderii peştilor, Hristos discută cu Petru: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubeşti tu mai mult decât aceştia? El i-a zis: Da, Doamne, Tu ştii că te iubesc. Zis-a lui: Paşte mieluşeii Mei (...) păstoreşte oile Mele" (Ioan 21, 15-25). Cuvintele acestea ale lui Iisus le-am ascultat cu strângere de inimă şi cu cutremurare adâncă, ca şi când s-ar fi adresat mie şi nu lui Petru. Tremuram din tot corpul, nu puteam să aştept sfârşitul slujbei. M-am dus la mitropolitul Serafim şi i-am povestit întâmplarea. Mi-a spus că şi el a simţit în viaţă sentimente asemănătoare. În următoarele două-trei luni, de fiecare dată când îmi aminteam ceea ce trăisem în vremea citirii celei de-a unsprezecea evanghelii, tremuram din tot corpul şi lacrimile curgeau râu din ochii mei".

La Petersburg, l-a invitat personal însuşi Kirov, care era preşedintele Sovietului oraşului şi membru al cabinetului politic al partidului. [Kirov Serghie Mironovici: produs de K.K.S.E. Membru în partid din 1904. A luat parte la răscoalele timpului său şi, desigur, la revoluţia din 1917. A urcat în rangurile superioare. S-a împotrivit ereticilor Zinoviev, Troţki, etc. Pe 1 decembrie 1934 a fost ucis la Smolni (Petersburg) şi înmormântat în Piaţa Roşie. Mulţi susţin că a fost una din victimele lui Stalin]. La întâlnire, Kirov l-a îndemnat să abandoneze preoţia şi să-şi lepede rasa. I-a

promis chiar că vor crea pentru el un Institut special de cercetare, ca să poată înainta uşor în studiul lui ştiinţific. Episcopul Luca a refuzat să abandoneze preoţia. Şi a refuzat de asemenea să publice cartea sa dacă nu-i va fi scris în dreptul numelui titlul de episcop.

CAPITOLUL 8

Balansarea

Ştiu faptele tale şi osteneala ta şi răbdarea ta (...) şi ai tras necazuri pentru numele Meu şi nu te-ai lăsat prins de oboseală. Dar am împotriva ta faptul că de dragostea ta cea dintâi te-ai lepădat. (Apocalipsa 2, 2-4)

Ispita

După terminarea terapiei, s-a întors la Arhanghelsk. Foarte curând l-au chemat la Moscova, unde a avut multe discuţii cu reprezentantul special al G.P.U.-ului. A discutat zilnic cu el, timp de trei săptămâni. Acuzaţiile despre aşa-zisa participare la uciderea lui Mihailovski căzuseră. Anchetele dovediseră că Mihailovski era bolnav psihic şi se sinucisese. Reprezentantul G.P.U.-ului, care cercetase dosarul de la început, a mărturisit că acuzaţia este nedreaptă. Printre altele, i-a spus episcopului Luca:

- În Taşkent v-au judecat nişte idioţi înguşti la minte.

Reprezentantul G.P.U.-ului a vorbit cu cuvinte foarte linguşitoare şi l-a lăudat pe episcop pentru harismele sale şi îndeosebi pentru cercetarea lui ştiinţifică. Episcopul va spune mai târziu despre întâlnirile acestea şi cele câte au urmat:

„Îmi promitea catedra de chirurgie de la Moscova şi era limpede că vroia să renunţ la rangul arhieresc. După cum am spus, înainte de a fi exilat a doua oară, mă scosese la pensie consilierul Patriarhului, mitropolitul Serghie. Fără să înţeleg cum, vorbele dulci ale reprezentantului special mi-au otrăvit inima şi am făcut un mare păcat, când am scris anunţul următor:

„Am renunţat la îndatoririle arhiereşti. În condiţiile acestea consider imposibil să continui să-mi ofer serviciile şi, de aceea, în măsura în care mi-o permite treapta mea preoţească, aş vrea să lucrez în chirurgie. Dar nu voi renunţa niciodată la rangul meu de arhiereu".

Nu pot să înţeleg cum de am uitat atât de repede clipa aceea în care Domnul Însuşi mi S-a arătat şi m-a întrebat: „Mă iubeşti? Paşte mieluşeii mei, păstoreşte oile mele". Găsesc explicaţia numai în faptul că îmi era foarte greu să mă izolez definitiv de chirurgie. După anunţul meu, a cărui copie o lăsasem mitropolitului Serghie, nu numai că nu m-au eliberat, precum se întâmplase altor exilaţi chemaţi de reprezentantul special al G.P.U.-ului, dar m-au trimis înapoi în Arhanghelsk şi au adăugat încă un an exilului meu.

Abia la sfârşitul anului 1933 m-au lăsat liber şi am plecat la Moscova. Dumnezeu ştia, desigur, că făceam încă un pas spre păcat şi m-a prevestit prin deraierea trenului, fapt ce m-a înfricoşat doar şi nu m-a povăţuit deloc. Când am ajuns la Moscova am vizitat secretariatul general al consilierului şi mitropolitului Serghie. Secretarul lui m-a întrebat dacă voiam să ocup una din catedrele episcopale rămase libere. Părăsit de Dumnezeu, cu mintea rătăcită, m-am scufundat şi mai mult în păcat prin neascultarea mea

la voia Domnului - „păstoreşte oile mele” - şi am răspuns: Nu, nu vreau catedra episcopală.

Cu puţin înainte, intenţionând să mă întorc în Taşkent, i-am scris mitropolitului Arsenie, dar din răspunsul primit am înţeles că nu s-ar fi bucurat prea mult să mă vadă.

Înainte de sfârşitul exilului meu în Arhanghelsk, trimisesem ministrului Sănătăţii, Vladimirski, o scrisoare în care îl rugam să-mi dea posibilitatea să mă ocup cu cercetarea pe tema chirurgiei infecţiilor septice într-unul din centrele speciale de cercetare. Din păcate, am hotărât să mă îngrijesc singur de această treabă. Ministrul Vladimirski nu m-a primit şi m-a trimis la adjunctul lui. I-am cerut să înfiinţeze un Institut Special de Cercetare a chirurgiei injecţiilor septice, pentru a mă putea ocupa serios de această temă. M-a ascultat cu multă simpatie şi mi-a promis că va discuta problema cu directorul medicinii experimentale, profesorul Fiodorov, pe care îl aşteptau. Spre bucuria diavolului şi nefericirea mea, evenimentul acesta m-a mulţumit tare mult, dar Dumnezeu, care mă apăra şi îmi călăuzea paşii, m-a salvat de la distrugere. Profesorul Fiodorov a refuzat să permită unui episcop conducerea unui Institut Special de Cercetare.

„Pentru ce, Doamne, stai departe? Pentru ce treci cu vederea la vreme de necaz?” (Psalm 9, 21)”.

Episcopul medic lucrase minunat până acum, slujindu-i pe oameni cu cele două calităţi ale lui, precum protectorul său, Sfântul evanghelist şi doctor Luca. Era un păstor adevărat şi un medic iubitor de oameni. Un adevărat doctor al sufletelor şi al trupurilor. O combinaţie rară dar minunată. Şi harul lui Dumnezeu îl umbrea, îl ajuta, îl sprijinea. Străbătuse un drum atât de greu. Oferise atât de mult. Se dăruise pe sine întreg lui Dumnezeu şi poporului Său. Însă precum vedem în vieţile sfinţilor şi în scrierile lor,

uneori harul lui Dumnezeu se retrage şi îl părăseşte pe om. Această retragere a harului este un simţământ dureros pentru cel ce se nevoieşte. Atunci omul suferă, ispitele îl înconjoară, războiul interior se intensifică, credinţa se micşorează şi el însuşi se află în pericol. Fericitul părinte Iosif Isihastul spunea:

„Atunci când harul este prezent, toate sunt uşoare, însă câteodată, din motive de prudenţă, se retrage, şi atunci omul îşi pierde speranţa şi râvna se micşorează şi chiar şi credinţa păleşte. Acestea sunt cele mai aspre momente ale vieţii duhovniceşti pentru că, dacă Dumnezeu nu îl susţine, omul nu rezistă... Războiul diavolesc începe şi se opune hotărârilor noastre, după caz. Dar scopul lui principal este să lovească credinţa şi astfel să-l facă de râs pe om, dovedindu-l trădător şi lepădător. Dacă reuşeşte asta, izbândeşte rană gravă, deoarece taie bunăvoinţa şi râvna, adică capul, şi în felul acesta stăpâneşte fără efort peste tot trupul. Toate se fac pentru credinţă, dar şi credinţa le întreţine pe toate. Dacă se zdruncină credinţa, atunci toate se clatină şi linia frontului cedează”. [Părintele Iosif, *Părintele Iosif Isihastul*, Editura Sfintei Mănăstiri Vatoped, ediţia a 4-a, pag. 55-56]. Şi părintele Paisie completează: „Datorită harului lui Dumnezeu sunt ce sunt. Dacă harul lui Dumnezeu mă părăseşte, mă veţi vedea că mă întorc la cele mai rele obiceiuri”.

Cauzele sunt multe. Episcopul Luca se găsea în această situaţie. După cum afirmă, cauza a fost neascultarea lui de voia lui Dumnezeu şi de chemarea Sa. Perioada care începuse deja de la întoarcerea lui în Taşkent, cu demisia şi pensionarea sa, se afla acum la apogeu. Episcopul mărturisitor parcă ar fi fost pe o mare în furtună. Părăsit de toţi, se lupta cu valurile spumegânde, ajungând la hotarele disperării. Toate uşile la care bătea erau închise. Nu putea să rămână nici la Moscova, nici la Taşkent. Povestirea lui capătă caracter de mărturisire:

„Nu aveam ce să fac şi unde să mă duc, dar la masa mitropolitului Serghie, unul din arhierei m-a sfătuit să merg în Crimeea. Fără să existe vreun scop logic, am ascultat de sfatul lui şi m-am dus în oraşul Theodosia (regiunea Crimeea). Acolo m-am simţit pierdut şi părăsit de Domnul. Mâncam la o tavernă mizerabilă, locuiam în casa unui ţăran şi, în cele din urmă, am hotărât să mă întorc în Arhanghelsk, unde pentru alte două luni am primit pacienţi la cabinetul de externe. La Arhanghelsk au inaugurat atunci un nou Institut medical şi mi-au propus să ocup catedra de chirurgie. Am refulzat şi, mai târziu, când mi-am revenit, am plecat la Taşkent. Însă mi-a fost imposibil să rămân prea mult la Taşkent, căci mitropolitul Arsenie era deranjat de prezenţa mea. Am căzut atât de mult, încât m-am îmbrăcat în haine civile şi m-am angajat ca delegat al Ministerului Sănătăţii la spitalul din Adizad".

Adizad este un oraş aflat la aproape 300 de kilometri de Taşkent şi exista acolo un spital mic cu douăzeci de paturi. Medicii l-au primit cu multă bucurie şi entuziasm. L-au rugat să le dea lecţii, conferinţe etc., mai ales în chirurgia tumorilor maligne. Viaţa căpătase acolo oarece interes şi a început să-i placă.

La spitalul Adizad făcea operaţii, preda cursuri studenţilor şi celorlalţi medici... Dar conştiinţa îl tortura. Îl mustra pentru neascultarea lui de voia lui Dumnezeu şi pentru că pusese arhieria pe planul al doilea. Mărturisirea sa continuă:

„Acolo am simţit că harul lui Dumnezeu m-a părăsit. Operaţiile pe care le făceam erau nereuşite. Lăsasem arhieria şi păstram un rol nepotrivit pentru un episcop. Rolul profesorului. Şi am fost pedepsit de Dumnezeu. M-am molipsit de febra tropicală Papataţi, care mi-a provocat complicaţii ce au avut ca rezultat desprinderea retinei ochiului stâng. Am plecat la Taşkent şi am preluat la spital conducerea unei mici secţii de chirurgie a infecţiilor septice, cu douăzeci şi cinci de paturi. Mai târziu, secţia aceasta a

spitalului s-a mărit la cincizeci de paturi.

Am aflat de metoda oftalmologului Gonen, care reuşea între 60-80% din intervenţiile făcute în cazul desprinderii retinei. Metoda aceasta s-a aplicat în multe ţări şi la Moscova, prin această metodă opera profesorul Odinţov. Am lăsat lucrul pe care-l făceam la secţia de chirurgie şi m-am dus la Moscova, la clinica profesorului Odinţov. Mi-a făcut operaţia prin metoda lui Gonen de două ori, deoarece la prima intervenţie nu a localizat corect ruptura retinei. După operaţie eram întins, legat la ochi, şi seara târziu m-a cuprins iarăşi dorinţa de a-mi continua cercetarea în chirurgia infecţiilor septice. M-am gândit să-i scriu din nou ministrului Sănătăţii şi am adormit cu aceste gânduri. Domnul m-a salvat trimiţându-mi acel vis pe care îl ţin minte amănunţit şi astăzi.

Se făcea că eram într-o biserică goală, în care singurul loc luminat era altarul. În biserică, puţin mai încolo de altar, se afla racla unui sfânt, acoperită cu o scândură lată de lemn. Pe Sfânta Masă aşezaseră o scândură pe care puseseră un cadavru gol de om. În spatele şi în jurul altarului i-am văzut pe studenţii şi pe medicii care fumau, şi eu le făceam lecţia de anatomie pe acel cadavru. Am fost surprins de un zgomot şi când mi-am întors capul am văzut că acoperământul de pe racla sfântului căzuse. Sfântul se ridicase în şezut şi se uita la mine cu o privire plină de amărăciune. M-am trezit tulburat. E inexplicabil până astăzi pentru mine cum de nu am tras povaţă de la acel vis”.

Stare lui psihologică era atunci foarte rea. Mustrările de conştiinţă îl răvăşeau. A cerut ajutor, scriind o epistolă unui părinte duhovnic experimentat, arhiepiscopul Antonie Apasiţe. I-a explicat problema şi îi cerea părerea, dacă a făcut bine că şi-a lăsat apostolia lui arhierească ocupându-se numai cu medicina. Arhiepiscopul i-a răspuns. Nu cunoaştem cuprinsul epistolei. Episcopul Luca relatează că: „răspunsul lui m-a liniştit”.

După a doua operaţie, a aflat că fiul său, Mihail, avusese un accident. Călătorea de la Petersburg la Moscova, trenul a ieşit de pe linie şi Mihail a fost grav

accidentat. L-au dus la spitalul din Petersburg şi episcopul Luca, fără să-şi termine terapia, s-a grăbit să ajungă acolo să-şi ajute fiul. Dar această călătorie i-a agravat sănătatea. Şi-a pierdut definitiv vederea la ochiul operat.

În cele din urmă s-a întors în Taşkent. Şi-a continuat lucrul la spital. Ziua lui începea de la biserică. Participa la slujbă ori slujea, se ruga, şi apoi mergea la spital. I-au oferit atunci conducerea secţiei de prim ajutor din Taşkent. Îi consulta pe pacienţi, făcea operaţii, preda cursuri medicilor şi studenţilor, şi totodată continua intens cercetările în chirurgia infecţiilor septice, care deseori aveau de-a face cu studii pe cadavre. Dar conştiinţa nu îl lăsa. Iată ce spune:

„Gândul că această treabă nu îi este permisă unui episcop nu m-a lăsat. Am continuat cercetările pentru încă doi ani, întrucât mi-au adus importante descoperiri ştiinţifice şi rezultatele acestor cercetări au constituit baza cărţii mele *Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice*. În rugăciunile mele Îl imploram pe Domnul să mă ierte pentru aceşti doi ani de cercetare în domeniul chirurgiei infecţiilor septice şi o dată rugăciunea mea a fost întreruptă de o voce supraomenească: „Să nu-ţi pară rău pentru asta!”. Astfel am înţeles că *Eseurile* sunt plăcute Domnului, pentru că în felul acesta mărturiseam numele Lui într-o perioadă de avânt al propagandei antireligioase”.

Publicarea *Eseurilor despre chirurgia infecțiilor septice*

În cele din urmă, în toamna anului 1934, după zece ani de pregătire, circulă celebrul său studiu, *Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice*. Toţi colegii lui, medici din toată ţara, primesc acest eveniment cu bucurie. Studiul acesta a fost publicat în nenumărate ediţii. În primele trei ediţii au circulat 60.000 de exemplare şi mai târziu a fost premiat cu trofeul Stalin. Manuscrisul a devenit cartea de căpătâi a medicilor. Deschidea noi drumuri în chirurgie şi îi ajuta foarte mult pe aceştia. Toţi doctorii erau de acord că „studiul acesta este o adevărată operă clasică, ce abordează aproape toate problemele chirurgiei infecţiilor septice. Conţinutul cărţii este scris cu cuvinte simple, sobre, clare şi ştiinţifice. În felul acesta putea scrie doar un om care a început exerciţiul practic al meseriei singur, fără ajutorul şi îndrumarea altora”.

Înaintea epocii antibioticului, când medicul nu avea la îndemână un alt mijloc de a stârpi puroiul în afară de cel al intervenţiei chirurgicale, cartea aceasta era un manual indispensabil şi oricare medic, deţinând-o, putea face cele mai grele operaţii în condiţiile deosebit de dificile din spitalele periferice.

Profesorul Polianov a scris: „Nu există în ţara noastră o carte asemănătoare acesteia, scrisă într-un mod atât de graţios, având atâtea cunoştinţe medicale şi atâta dragoste pentru om”. Marele chirurg I.I. Grekov a vorbit cu entuziasm despre carte.

Profesorul Zikov spunea în anul 1954: „Cărţile lui Voino-Iaseneţki au avut mare importanţă pentru noi, viitorii oameni de ştiinţă. Au avut mare importanţă întrucât cuprindeau desene şi fotografii şi astfel aveam o imagine mai bună despre cum sunt puse în practică metodele lui. Profesorul avea un aparat de fotografiat cu care, când era nevoie, fotografia desfăşurarea operaţiei. Desenele sale erau remarcabile. Vedeai în ele ce bun desenator era şi cu câtă exactitate schiţa diferitele organe ale omului”.

Iar în 1977, V.I. Kolesov scria în Buletinul Chirurgical (nr. 9): „De atunci, de 40 de ani, nici o lucrare importantă despre chirurgia infecţiilor septice nu a fost scrisă fără trimiteri la *Eseuri* şi la autorul lor”.

Exemplarele se terminau imediat şi de fiecare dată exista nevoia reeditării cărţii. În anul 1996, profesorul Academiei Militare de Medicină din Petersburg, Alexandru Vavilov, a spus: „Dacă nu era arhiepiscopul Luca, chirurgia noastră s-ar fi aflat cu cincizeci de ani în urmă!”.

Mulţi oameni de ştiinţă menţionează că această carte este scrisă cu multă dragoste către omul suferind şi către cititor. Există şi mărturii ale ateilor, care scriu că, deşi cititorul nu ştie că scriitorul *Eseurilor* este episcopul Luca, nu poate să nu-şi dea seama că au fost scrise de un creştin. Sunt pagini care arată cu câtă dragoste a scris cartea, dar şi cu câtă sensibilitate se comporta faţă de pacienţi.

În introducere scria:

„Drumul greu al chirurgului de la ţară, autodidact, m-a învăţat unele lucruri pe care acum, la sfârşitul activităţii mele chirurgicale, aş vrea să le împărtăşesc tinerilor mei colegi, spre a le uşura lucrarea...”.

În alte pagini afirma:

„Când începe consultaţia, medicul trebuie să vadă nu numai partea abdominală, ci pe pacientul întreg, pe care, din păcate, doctorii îl numesc *caz*. Omul se teme şi este deznădăjduit, inima i se zbate, nu numai în sensul propriu al cuvântului, ci şi metaforic. De aceea nu trebuie să-i întăriţi doar inima cu camfor sau digulen, ci trebuie să-l scăpaţi pe bolnav de stres şi de încărcătura psihologică. Bolnavul nu trebuie să vadă masa chirurgicală, instrumentele pregătite, oamenii îmbrăcaţi în echipament sanitar, cu măşti pe faţă şi mănuşi în mâini. Adormiţi-l în afara spaţiului chirurgical. De asemenea îngrijiţi-vă să fie cald pe toată durata operaţiei, deoarece acest lucru are foarte mare

importanţă”.

În lumea medicală din Taşkent, episcopul Luca era o persoană care inspira respect. Transmitea cu bucurie cunoştinţele, meseria şi experienţele lui tuturor medicilor care i le cereau.

G.N. Terehov, profesor de anatomie, scria într-o epistolă de-a lui, datată la 7 martie 1968, în Taşkent:

„(...) Ne-a făcut o mare impresie înalta lui educaţie şi tehnica lui strălucită în chirurgie. La operaţiile lui de la spital, în prezenţa multor medici, găsea mereu ocazia să-i înveţe pe chirurgi toate metodele de chirurgie şi de diagnosticare. În comportarea lui era foarte simplu, dar şi serios. De aceea toţi ziceau că este om de ştiinţă binecuvântat de Dumnezeu.

Totodată se străduia să inspire un alt fel de morală. Afirma mereu că medicul trebuie să-l iubească pe bolnav, să se sacrifice pentru el şi să facă totul pentru a-i salva viaţa. Colegii şi studenţii săi mărturisesc că episcopul medic se indigna când vedea medici iubitori de bani, exploatatori ai durerii omeneşti, indiferenţi şi reci, care-l privesc pe bolnav ca pe un obiect, şi sunt interesaţi mai mult de caz, de boală, decât de cum se simte bolnavul şi cât suferă. Era ceva care-l înfuria şi pe care nu-l putea îngădui. Pentru că este un fapt neîndoielnic că, f*ără durere adevărată pentru om, medicina nu numai că nu poate fi ştiinţă, dar devine o înşelăciune neruşinată şi bestială*”. [Părintele Filothei Faros, *Umblă întru sănătate*, Editura Kastaniotis, 1996, pag. 127].

Nora lui, Maria, povesteşte următoarea întâmplare:

„Într-o zi am trecut pe la spital şi l-am găsit foarte supărat. Ce se întâmplase? O femeie medic, Federmester, l-a înştiinţat că un bolnav care avusese flegmon a murit. În

perioada aceea nu existau antibiotice. Episcopul Luca s-a tulburat, a privit-o cu ochi aspri şi a întrebat-o ce făcuse pentru a-l vindeca. Ea a explicat şi a terminat nervoasă, cu fraza:

- Ce era să fac? Bolnavul era oricum condamnat!

În momentul acela episcopul nu s-a putut abţine. A observat aici oarecare indiferenţă şi nepăsare şi a început să strige tare:

- Nu aveţi nici un drept să încetaţi lupta pentru viaţa pacientului dumneavoastră! Nu aveţi dreptul nici măcar să vă gândiţi la eşec. Să faceţi doar ceea ce trebuie! Să faceţi totul! Mă auziţi?

Era ceva neobişnuit pentru el să strige în felul acesta. Nu suporta indiferenţa. În secţia lui îi avea pe cei grav bolnavi, şi zi şi noapte se găsea alături de ei. Dăduse ordin ca atunci când se va întâmpla ceva serios sau urgent să-l anunţe imediat, fie că era zi obişnuită ori sărbătoare, fie că se afla la curs ori la conferinţă".

Unul din colegii lui, profesorul Orlov, era dintre oamenii care aveau o poziţie duşmănoasă faţă de episcopul Luca. Făcea parte din conducerea partidului, fusese ministrul Sănătăţii în Turkistan, şi în perioada aceea continua să deţină locuri-cheie în mecanismul de partid şi de stat. La spital, Orlov se distingea prin nepăsarea, indiferenţa şi superficialitatea lui. De aceea, de multe ori intra în conflict cu episcopul.

Medicul Maria Borisovna povesteşte:

„De multe ori veneau bolnavi cu flegmoane avansate ale membrelor superioare şi erau întâmpinaţi cu superficialitate de Orlov. Episcopul Luca se revolta.

- Cum vor lucra şi vor trăi aceşti oameni, când viaţa lor depinde de munca mâinilor lor? Ce nepăsare e asta? E posibil să laşi un bolnav în starea asta?

Dar chiar şi bolnavii se plângeau văzând indiferenţa lui şi înrăutăţirea stării

lor. Episcopul Luca, care era mereu calm, în asemenea situaţii devenea fiară. Vorbea cu amărăciune despre Orlov:

- Vai, ce fel de om este acest Vanka Orlov!”.

Însă Orlov era din conducerea partidului, avea spatele asigurat şi nu se temea de consecinţe. Dimpotrivă, găsea mijloace de a-l calomnia pe episcop şi de a-l ataca prin intermediul ziarelor şi revistelor.

Imediat după editarea *Eseurilor*, episcopul s-a îngrijit s-o aducă pe Vera Mihalovna Valesna din Arhanghelsk la Taşkent, pe cheltuiala lui. Vroia să-şi continue cercetările în legătură cu alifia bătrânei. Era adânc convins că acest medicament care a ieşit din popor şi apoi s-a transmis din generaţie în generaţie, cu rezultate terapeutice atât de bune, va trebui să fie cercetat ştiinţific. Şi-a prezentat observaţiile Comisiei speciale ştiinţifice a Sănătăţii, ai cărei membri au fost entuziasmaţi. De aceea i-au dat voie Verei să lucreze la spital. Medicii, cum era firesc, erau deranjaţi de prezenţa ei şi o întâmpinau cu neîncredere şi neglijenţă. Dar îl respectau pe episcop, profesorul lor, şi o suportau. Însă nu au întârziat să-şi schimbe părerea. Veneau, de exemplu, bolnavi cu flegmoane la membrele superioare. La o mână puneau alifia ei şi la cealaltă alifiile obişnuite. Vedeau deci că în primul caz mâna se vindeca repede şi fără dureri, iar în celălalt caz nu se întâmpla aşa. Dar, cu toate astea, câţiva medici au reacţionat şi, prin intermediul mecanismului de partid, au reuşit s-o alunge din spital cu justificarea că „experimentele pe bolnavi sunt interzise”.

Episcopul Luca i-a deschis atunci un mic laborator acasă la ea şi el şi-a continuat cercetarea. În şase luni a înregistrat 230 de cazuri de bolnavi care s-au vindecat cu alifia Verei. Şi-a anunţat oficial observaţiile, la un congres, lucru ce a tulburat lumea ştiinţifică. Preşedinte al congresului era Orlov. Cei mai mulţi medici au privit pozitiv anunţul episcopului. Dar nu şi Orlov, care a găsit ocazia să-l acuze pe episcop. Punea la

îndoială pregătirea lui ştiinţifică şi vedea în toate publicaţiile sale aluzii ironice la adresa Puterii. De altfel partidul era deosebit de sensibil la acuzaţiile cu conţinut politic. Însă cei din partid şovăiau să ia măsuri drastice împotriva episcopului medic şi asta din motive de interes. Cunoşteau foarte bine pregătirea ştiinţifică desăvârşită a acestuia şi pregătirea defectuoasă a lui Orlov. Chiar şi mărturiseau că la vreo nevoie ar alerga la episcopul Luca, iar nu la *măcelarul* Orlov.

În iunie 1935 un eveniment l-a făcut să urce şi mai mult în lumea ştiinţifică şi nu numai! O misiune ştiinţifică a pornit spre munţii Pamir. Acolo se îmbolnăvise N. Gorbunov, fostul secretar personal al lui Lenin, care acum făcea parte din conducerea partidului, având o poziţie înaltă în guvern. L-au transportat la spitalul din Stalinabad. Medicii i-au diagnosticat apendicită acută şi l-au operat. Dar au apărut complicaţii; rana s-a infectat, a apărut cangrena şi bolnavul era în primejdie de moarte. Cei de la Moscova au fost informaţi de eveniment şi membrii guvernului erau direct interesaţi, mai ales Molotov. Gândul lor s-a îndreptat îndată spre episcopul Luca, şi l-au înştiinţat printr-o telegramă. Episcopul nu ştia până atunci cum zboară avionul. Totul s-a petrecut foarte repede. Un avion echipat special a venit în Taşkent să-l ia. Distanţa dintre Taşkent şi Stalinabad era atunci de trei ore. Pe aeroportul din Stalinabad l-a aşteptat un automobil care l-a dus degrabă la spital. Bolnavul era în stare critică. Medicii de acolo îl considerau deja fără scăpare şi multe cadre de partid se pregăteau să suporte consecinţele şi să-şi piardă carnetele de partid.

Episcopul Luca l-a consultat pe bolnav, a cerut ser anticangrenic şi a început operaţia, care a dus la salvarea acestuia. Guvernul a primit cu bucurie vestea cea bună şi şi-a exprimat mulţumirea.

Autorităţile oraşului i-au propus să rămână pentru a lucra în oraşul lor. Episcopul le-a răspuns că va primi, cu condiţia să construiască o biserică. Cum era de aşteptat, propunerea lui a fost respinsă şi s-a întors în Taşkent.

Întorcându-se la Taşkent, a văzut că toţi îşi schimbaseră comportarea. Cadrele de partid îl vedeau acum cu ochi diferiţi.

În perioada aceea, Ministerul Sănătăţii din Uzbekistan a anunţat că „îi acordă titlul de doctor, profesorului Voino-Iaseneţki, pentru serviciile lui preţioase în lumea ştiinţei medicale”.

Însă Orlov nu se putea linişti şi îşi continua atacul prin intermediul presei. Atunci, pentru prima oară, înşişi oamenii din partid i-au permis şi l-au îndemnat să răspundă acuzaţiilor şi atacurilor lui Orlov.

Doi ani liniștiți

Anii 1935-1936 au fost foarte calmi şi liniştiţi pentru episcopul Luca. Lucrează intens la spital. Predă cursuri şi deseori este invitat la congrese. Colegii şi studenţii săi îi absorb cunoştinţele, exploatând orice ocazie care li se oferă alături de el. Medicii mai tineri îşi aminteau mai târziu de obişnuitul şi îndrăgitul lui prolog, când începea o conferinţă:

„Ne-am adunat cu toţii aici, nu pentru că vrem să cercetăm şi să judecăm pe cineva, ci ca să facem o autocritică. Să constatăm ce am lăsat să ne scape nouă, medicilor, în meseria noastră, ce nu am făcut corect, precum trebuia să facem, ce nu am terminat. Scopul nostru este să nu repetăm aceleaşi greşeli pe care le-am făcut pe durata terapiei pacienţilor noştri”.

Doctorul Levitan îşi aminteşte:

„La început, episcopul nu avea multă încredere în noi şi făcea operaţiile singur. Noi îl ajutam. Mai târziu ne permitea treptat, ca unor începători, să facem intervenţiile sub privirea lui severă. Efectua operaţii deosebit de grele. Printre altele, pe noi, medicii cei tineri, ne-a învăţat cum să-i tratăm pe bolnavii care sufereau de dureri ale feţei, după degerarea nervului feţei (nervul facial). Pentru a vindeca această durere trebuie să fii medic experimentat şi specializat, căci este o treabă foarte fină. Trebuie să se facă localizarea nervului, cu un ac, în punctul în care iese din encefal, cu anestezie locală, şi atunci durerea încetează. Ţin minte că veneau bolnavi de la Moscova şi Petersburg, recomandaţi de medici celebri. După cum se pare, nimeni nu se hotăra să facă asemenea fel de intervenţie”.

Sâmbăta, duminica şi în toate zilele de sărbătoare slujeşte în biserică. Nora lui, Maria, îşi aminteşte că „îi trimiteau automobil pentru a-l transporta la spital. Mai întâi însă trecea pe la biserică să se roage. Sâmbăta, duminica şi în toate zilele de sărbătoare se ducea la biserică cu calul. Acolo mersul lui era încet, statornic. Dar când intra în spital era rapid şi se observa o vioiciune în mersul şi glasul lui, cu toate că avea atunci 59 de ani”.

Totodată trăieşte clipe calde de familie, care îi lipsiseră în toţi aceşti ani de exil şi pribegie. A avut multe bucurii de la copiii lui. Toţi trei au urmat ştiinţa medicală. Deşi orfani, cu ajutorul lui Dumnezeu s-au descurcat foarte bine. În anii aceştia încep să lucreze ca medici sau cercetători, punând în valoare moştenirea preţioasă a faimosului om de ştiinţă - tatăl lor.

Lângă el a fost întemeiată şi o mică mănăstire neoficială, de către cele două măicuţe, Valentina şi Lucia, care îl urmaseră în exil. Împreună cu el era şi monahul Meletie, în vârstă de cincizeci de ani, care lucra ca om de serviciu la primăria din Taşkent. Cei trei erau cei mai iubiţi fii duhovniceşti ai lui. Să menţionăm aici că în anii

comunismului aproape toate mănăstirile din Uniunea Sovietică fuseseră desfiinţate. Dar mulţi se făceau monahi pe ascuns şi trăiau în lume. Lucrau în diferite posturi, dar acasă săvârşeau normal îndatoririle lor monahale. Au existat nu numai cazuri izolate de monahi ascunşi, ci şi obşti ascunse. Adică monahi care lucrau în diferite locuri, ateliere etc, dar locuiau împreună în apartamente sau case şi locuinţele lor se preschimbau în mănăstiri ascunse. Cam aşa putem înţelege şi mănăstirea episcopului Luca, cu cele două măicuţe şi monahul Meletie.

Episcopul îşi găsise treptat liniştea lui interioară. Perioada tulburărilor sufleteşti, a şovăielilor, a hoinărerilor, se terminase de mult. Regăsise dragostea cea dintâi (Apocalipsa 2, 4).

Şi aceasta strălucea. În relaţia cu mitropolitul Arsenie, gheaţa se spărsese. Între cei doi a început o legătură caldă şi frăţească. Mitropolitul Arsenie îl iubea mult pe episcopul Luca şi îi iubea şi familia. Îl vizita deseori acasă, discuta din inimă cu copiii săi şi cu Sofia Sergheevna. Asculta cu mare atenţie poziţiile, propunerile, menţionările dar şi predicile episcopului Luca. I-a dăruit şi două fotografii de-ale lui. Pe una scria: *Inimile sfinţilor, frate, s-au odihnit prin tine* (Filimon 1, 7).

Despre el spunea încontinuu: Vremea despărţirii mele s-a apropiat (...) călătoria am săvârşit (2 Timotei 4, 6-7). Într-adevăr, la 10 februarie 1936, mitropolitul Arsenie, după o hemoragie la cap, a plecat în Ierusalimul de Sus.

CAPITOLUL 9

Robul lui Iisus Hristos

Când suferim mult, nu trebuie să uităm marea cinste pe care ne-o face Domnul de a împărţi cu El cununa de spini. (Maica Gavriila)

Teroarea şi primele epurări

De la începutul anilor 1930, societatea sovietică intră într-o perioadă dramatică, care este puţin ştiută. Stalin stăpâneşte. Şi aşa cum se întâmplă cu toţi dictatorii, nesiguranţa lor creşte o dată cu ridicarea pe creste. Stalin, pentru a se întări şi a se pune în siguranţă, a început să-i nimicească pe toţi, chiar şi pe colaboratorii săi. Teroarea devine lege pentru *construirea socialismului*. Colectivizarea forţată pe care a impus-o *tătucul* a condus poporul la deznădejde. Arthur Kaistler scrie:

„Am petrecut iarna lui 1932-1933 la Harkov, pe atunci capitala Ucrainei. Era iarna catastrofală de după primul val al colectivizării pământului. Sătenii îşi omorâseră animalele, arseseră ori ascunseseră recoltele şi mureau de foame şi de tifos. Se crede că numai în Ucraina numărul morţilor a ajuns la două milioane. Să călătoreşti la ţară era o încercare dură; gările de tren erau pline de săteni care cerşeau, cu mâinile şi picioarele umflate, femeile ridicau până la ferestrele vagoanelor prunci monstruoşi cu capete enorme, care atârnau greu, cu picioarele ca paiele, cu burţi umflate. Puteai să schimbi o bucată de pâine pe basmale ucrainiene brodate, pe costume naţionale şi cuverturi de pat.

Străinii se puteau culca cu orice fată, în afară de cele din partid, dându-i o pereche de pantofi sau ciorapi. Pe sub ferestrele hotelului meu din Harkov toată ziua treceau convoaie funerare. În Harkov se tăiase curentul electric. În oraş nu exista lumină şi tramvaiele circulau doar o oră pe zi, ca să transporte muncitorii la uzine şi să-i aducă înapoi. De asemenea nu existau în oraş combustibil ori benzină, şi iarna era geroasă chiar şi pentru Ucraina, cu temperaturi ce ajungeau la 30 de grade sub zero. Viaţa părea că a încetat, întregul mecanism se găsea în pragul prăbuşirii.

Acestea au fost condiţiile care au îndemnat garda veche a bolşevicilor la opoziţie contra lui Stalin, la conspiraţia palidă a disperării; aceasta a fost adevărata preistorie a epurărilor şi proceselor. Astăzi, cercurile sovietice mărturisesc mai mult sau mai puţin catastrofa din 1932-1933. Dar în epoca aceea nu permiteau să fie publicată în presa sovietică nici cea mai mică aluzie despre adevăratele condiţii, nici măcar în ziarele din Ucraina. În fiecare dimineaţă, când citeam *Comunistul de Harkov*, aflam despre *planuri* care nu numai că se împliniseră, dar fuseseră şi depăşite, despre concurenţa dintre echipele de lucru din uzine, despre atribuirea *Steagului Roşu*, despre noile cartele gigantice din Urali etc. În fotografii apăreau fie tineri mereu râzând şi mereu cu un steag în mână, fie vreun bătrân expresiv care zâmbea totdeauna, aplecat peste un alfabet. Nici un cuvânt despre foamete, epidemii, exterminarea a sate întregi din regiune. Chiar şi faptul că în Harkov nu exista curent electric nu era pomenit niciodată în ziarul local. Aveai impresia că trăieşti într-o lume ireală. Ziarul părea că vorbeşte despre o ţară total diferită, care nu avea nici un punct de legătură cu viaţa noastră cotidiană. Acelaşi lucru se întâmpla şi cu radioul.

Urmarea acestora este că majoritatea uriaşă a poporului din Moscova nu avea habar despre ce se întâmpla în Harkov şi cu atât mai puţin despre ce se întâmpla în Taşkent sau în Arhanghelsk sau în Vladivostok - doisprezece zile de călătorie cu trenul, într-o ţară unde călătoriile erau permise numai funcţionarilor guvernamentali, şi aceşti

călători nu erau prea vorbăreţi. Nesfârşita ţară era acoperită cu un înveliş de tăcere şi nimeni, în afară de micul cerc al iniţiaţilor, nu putea alcătui o imagine de ansamblu a situaţiei". [Arthur Kaistler, *Comisarul şi yoghinul*, Editura Kaktos, pag. 161-163]

Şi în vreme ce se întâmplau acestea, se adaugă decrete noi care îl înlănţuiesc pe cetăţeanul sovietic.

„Codul penal din 1926 a fost modificat de multe ori din 1929 până în 1936, în aşa fel încât a devenit şi mai asupritor. Faimosul articol 58 era folosit pentru acoperirea arestării a nenumăraţi oameni, deseori fără nici un motiv logic, după bunul plac al organelor poliţieneşti. Din 1934 până la moartea lui Stalin, în 1953, un consiliu special al N.K.V.D.-ului (Comisariatul Popular al Afacerilor Interne), format din trei membri, avea dreptul să aresteze, să ancheteze, să judece, să condamne şi să impună pedepse persoanelor bănuite de opoziţie politică. Consiliul special se aduna pe ascuns, în absenţa inculpatului, şi nu era necesar să fie consultat vreun tribunal, ori codurile penale." [*Martiri şi eroi întemniţaţi în U.R.S.S.*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, pag. 27]

„Din anul 1934, când ne-au permis din nou să folosim termenul *patrie*, au adăugat în acest loc deciziile 1a, 1b, 1c, 1d, referitoare la trădarea Patriei. În conformitate cu acestea, faptele care conduc la scăderea puterii Armatei Uniunii Sovietice sunt pedepsite cu împuşcarea (1b). Pedeapsa aceasta se poate reduce la zece ani (1a), numai dacă există circumstanţe atenuante şi numai dacă e vorba de cetăţeni. (...)

O nouă lărgire semnificativă a articolului referitor la trădare se făcea prin aplicare în *baza articolului 19 din Codul Penal*, care cuprindea şi termenul *intenţie*. Adică dacă nu a avut loc nici o trădare, dar anchetatorul a descoperit intenţie de trădare, asta era de ajuns pentru a condamna pe cineva la pedeapsa maximă, ca şi când ar fi fost vorba de o trădare adevărată...". [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 88-89]

Perioada de coşmar începe în anul 1936. Teroarea se află la apogeu. Subadjunctul directorului N.K.V.D.-ului, L.P. Beria, desfăşoară lucrarea marii epurări. Beria a ajuns la rangul de vicepreşedinte al guvernului. A fost acuzat de activitate conspiratoare, condamnat la moarte şi executat în anul 1953. Redăm iarăşi un fragment de-al lui Arthur Kaistler:

„Comentând noile decrete ale terorii, comisarul poporului în probleme judiciare, Krilenko, a explicat (*Izvestia*, nr. 37, 12 februarie 1936):

«După opinia liberalilor şi a tuturor oportuniştilor... cu cât o ţară este mai puternică, cu atât poate fi mai îngăduitoare faţă de adversarii ei. Nu şi iarăşi nu! Cu cât o ţară este mai puternică, cu cât este mai slăvită, cu atât mai puternice sunt legăturile care unesc Partidul şi Guvernul cu masele muncitoreşti... şi cu atât mai mare furia şi indignarea noastră împotriva acelora care tulbură edificiul nostru socialist, şi cu atât mai îndreptăţiţi suntem să luăm măsuri aspre împotriva lor...»

În perioada aceea, autorităţile socialiste din justiţie renunţaseră la orice pretext. Noul Manual legislativ socialist a înscris termenul *pedeapsă* în loc de *măsuri de apărare socială*, şi răzbunarea, groaza şi teroarea au devenit oficial scopurile lui. Victimele epurărilor, văzute şi nevăzute, nu se mai numeau delicvenţi sociali, ci câini turbaţi, şoareci, insecte, rămăşiţe şi pleavă a societăţii. Dacă criminalul era produsul mediului în care trăia, cum învăţa Marx, ce fel de mediu era acesta care transforma toată garda veche a bolşevicilor în trădători şi câini turbaţi? Te găseai într-o situaţie dificilă când încercai să răspunzi acestei întrebări, dar era o întrebare care se ivea în orice minte educată în stil marxist. Doar prin negarea acestor temelii ale gândirii socialiste puteai ajunge la un răspuns”. [Arthur Kaistler, *Comisarul şi yoghinul*, Editura Kaktos, pag. 194]

În perioada aceasta sumbră, lagărele de concentrare s-au umplut şi milioane de oameni şi-au pierdut viaţa. Soljeniţân consideră că în medie au avut loc 40.000 de execuţii pe lună [Aleksander Soljeniţân, *Est şi Vest*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, pag. 23]. Zil Mok relatează:

„Am trăit trei luni întregi la Moscova în anul 1924, când a murit Lenin. M-am întors de-atunci acolo în diferite ocazii, am străbătut ţara de la Marea Baltică la Marea Neagră şi de la Riga la Asia Centrală, adică două mii de kilometri de la nord la sud şi trei mii de kilometri de la vest la est, reuşind să discut fară traducător, şi am notat într-una din cărţile mele despre U.R.S.S. În afară de deportările în masă, nenumăratele crime care au fost ordonate de Stalin: cei mai vechi şi mai buni colaboratori ai lui Lenin au fost împuşcaţi în perioada în care Stalin s-a aflat la Putere, şi între ei, doar în anii 1937 şi 1938, cinci din cei şapte foşti preşedinţi ai Comisiei Centrale Executive a U.R.S.S., nouă din cei treisprezece miniştri, pe atunci în funcţii R.S.F.S.R., 23 din cei 68 de membri supleanţi (suplinitori) ai Comisiei Centrale a P.C., 43 din cei 53 de membri ai altor centre ale organismului, 80% din membri străini ai Internaţionalei Comuniste, care erau refugiaţi ori locuiau la Moscova, 53% din preşedinţi şi 85% din secretarii comisiilor centrale ale sindicatelor, 70 din cei 80 de membri ai Consiliului Apărării, 53% din mareşalii şi generalii activi şi 44% din directorii de afaceri...”. [Zil Mok, *Anatomia comunismului*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, 1977, pag. 17]

„(...) Stalin a hotărât să fie împuşcaţi doisprezece din membrii cabinetului politic al partidului din epoca lui Lenin, a hotărât procesul celor şaisprezece în aprilie 1936, al celor şaptesprezece în ianuarie 1937, al celor douăzeci şi unu în martie 1938, care s-au încheiat cu execuţiile aproape tuturor tovarăşilor lui Lenin, între ei şi Zinoviev, Kamenev, Rukov (urmaşul lui Lenin), Buharin (teoretician al Partidului), Rakovski,

Dakonda etc.

Lagărele de *corecţie prin muncă* numărau, în ianuarie 1937, cinci milioane de deţinuţi. Şapte milioane de alte victime au fost arestate pe durata anilor 1937-1938, astfel încât populaţia exilată ar fi ajuns la doisprezece milioane de oameni dacă, în aceeaşi perioadă, nu ar fi fost executaţi un milion în lagăre şi dacă două milioane nu ar fi murit din cauze mai mult sau mai puţin naturale. Astfel, populaţia trimisă la corecţie număra la sfârşitul anului 1938 nouă milioane de oameni, dintre care un milion erau la închisoare şi opt milioane în lagăre de corecţie prin muncă, în lagăre cu regim dur, în înfricoşătoarele azile psihiatrice, etc”. [Zil Mok, *Anatomia comunismului*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, 1977, pag. 47]

A patra arestare

În anul 1937, conducerea N.K.V.D.-ului din Moscova este preluată de Iezov, colaborator al lui Stalin. Cu de la sine putere, mai împărat decât împăraţii, toţi cei care erau consideraţi duşmani ai poporului şi ai Puterii sovietice erau arestaţi şi treceau prin groaza anchetei, închisorii, exilului, gulagurilor, împuşcării. Armate întregi de cetăţeni nevinovaţi erau conduşi spre mucenicie. Printre ei, mulţi clerici şi credincioşi.

Episcopul Luca nu a putut scăpa din vâltoarea aceasta. Şi în timp ce teroarea ia în jurul lui dimensiuni uriaşe, el se purta de parcă ar fi trăit într-o altă lume, de parcă nu ar fi fost informat, de parcă nu ar fi citit ziarele. Lucrează cu pasiune. Cercetarea ştiinţifică l-a acaparat. Vrea să descopere cu de-amănuntul mecanismul septic. Iată ce-i

scrie fiului său:

„Fac descoperiri uimitoare lucrând pe cadavre. Lucrez neîncetat. Vreau să scriu mult. Mi-e teamă că nu voi avea timp. Mă aflu la zenitul (culmea) vârstei. Trebuie să termin!”.

În Taşkent se pregăteau pentru alegerile Sovietului Superior, după noua Constituţie dată de Stalin. În oraş era o atmosferă de sărbătoare. Pretutindeni existau steaguri, afişe, panouri. Un medic, studentă a episcopului, i-a spus veselă:

- Mâine vom merge să votăm!

Episcopul a răspuns:

- Dumneavoastră veţi merge să votaţi, eu însă sunt om de categoria a doua şi nu voi merge...

Aerul lui era enigmatic. Poate că bănuia ceva. Alegerile erau în ziua următoare. Nu au apucat să treacă 24 de ore şi noua peripeţie a început.

Atunci „arestările se întindeau pe drumuri şi prin case ca epidemia...”. [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 106]. Şi, desigur, se întâmplau noaptea. Acest lucru îşi avea rostul lui. Seara, doi oameni din partid, îmbrăcaţi civil, unul poliţist şi altul măturător de stradă, au venit acasă la episcopul Luca. Avea atunci 60 de ani. Când i-a văzut, şi-a dat seama că începe pentru el o nouă aventură, la o asemenea vârstă la care puterile trupeşti, cu sănătatea şubredă ce o avea, cedau. A urmat tradiţionala arestare, percheziţionarea apartamentului, „...spargerea şi crăparea podelei, aruncarea la pământ a lucrurilor de pe pereţi şi a celor ce se aflau în dulapuri şi pe mese, împrăştierea, ruperea şi formarea grămezilor de gunoaie pe podea, găurirea tălpilor cizmelor. Şi nu există nimic sfânt cât timp durează percheziţia!” [*Martiri şi eroi întemniţaţi în U.R.S.S.*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, pag. 27]

În cartea *Aceştia nu au cedat*, pag. 196, de F. George-G. Palmer, un învăţător povesteşte cu groază despre arestările din acea epocă:

„Vai, aceste năvăliri ale poliţiei secrete!, a zis oftând adânc. Nu vă puteţi închipui ce zile îngrozitoare trăim. La miezul nopţii auzi cum în faţa casei tale opreşte o maşină şi îndată sar din ea, înarmaţi până în dinţi, agenţii N.K.V.D.-ului. Tot cartierul se ridică în picioare şi inima începe să bată cu putere. Nu cumva de data aceasta e rândul nostru?

Peste puţin le auzim paşii pe drum. Mai târziu uşa automobilului se închide cu zgomot... O femeie se aude plângând cu suspine... Încă un patriot este condus la moarte ori spre lagărele de concentrare pentru a muri încet-încet. Când se fac arestări în grup, suntem nevoiţi să punem în fiecare seară sub pernă puţină hrană şi câteva lucruri de prim-ajutor, pentru a fi pregătiţi în caz că ne va lua. Şi dacă ia pe cineva, familia lui îl plânge ca pe un mort, deoarece până acum niciunul dintre cei luaţi noaptea nu s-a întors”. [*Martiri şi eroi întemniţaţi în U.R.S.S.*, Editura I. Sideris, seria Dovezi, pag. 27]

Cei doi oameni din partid ştiau bine *lecţia*. Fără multe explicaţii, au intrat în casă şi au început percheziţia. Prima treabă a fost să desprindă icoanele din pereţi şi să le arunce în mijlocul camerei. Apoi au deschis sertarele, dulapurile... Au găsit o cutie cu scrisorile răposatei lui soţii. Le-au deschis, le-au cercetat. În continuare au început să arunce în mijlocul camerei cărţile, hainele, manuscrisele. Episcopul stătea tăcut într-un colţ şi urmărea cu durere. La un moment dat unul din cei doi a cerut ironic permisiunea de a fuma. Episcopul i-a răspuns:

- Aţi căutat în scrisorile soţiei mele, aţi răsturnat casa cu susu-n jos şi mai întrebaţi? Continuaţi! Faceţi orice doriţi!

După ce au terminat percheziţia, l-au arestat şi l-au condus la Securitate, unde

au început torturile şi anchetele.

În arhiva K.G.B.-ului Republicii Uzbekistan se păstrează până astăzi dosarul episcopului Luca. Pe una din paginile dosarului există şi fotografiile pe care le publicăm. În primele două, din faţă şi profil, apare bătrân la 60 de ani, cu părul şi barba albe, îmbrăcat în uniforma de deţinut. În cea de-a treia, tuns, bărbierit, având pe faţă pecetea durerii, a suferinţei, a pătimirii. (În timpul ultimei noastre vizite la Simferopol, în august 2000, am fost informaţi că puţin după circularea biografiei lui în ruseşte şi publicarea fotografiilor, dosarul episcopului Luca a dispărut misterios...!

Arestării episcopului Luca i-a urmat arestarea şi altor clerici din regiune. Printre ei a fost şi arhiepiscopul de Taşkent, Boris Sepulin, arhimandritul Valentin Liahoski, protoiereul Mihail Andreev, arhidiaconul Ivan Sereda, etc. Acuzaţia a fost că „toţi aceştia au înfiinţat o organizaţie ilegală, reacţionară, cleromonahală, cu scopul de a lupta împotriva puterii sovietice şi de a întoarce ţara la capitalism”. Au mai fost acuzaţi de colaborarea cu serviciile secrete străine, jucând rol de spioni, şi de conspiraţie contra lui Stalin, pe care plănuiau să-l omoare! În special pentru episcopul Luca pregătiseră o acuzaţie deosebită: că medic fiind, omora oameni în timpul operaţiilor! Laţis, ofiţer al serviciilor secrete, care a făcut anchetele, îl numea pe episcopul Luca „chirurg care îi vatămă şi îi distruge pe oameni”. Din ziua arestării sale, nu i s-a îngăduit nici un contact cu familia, nici cu lumea din afară.

Întemnițarea și prima anchetă în lanț

Inspiratorul prigonirii Bisericii era atunci Iezov. Biserica mergea pe drumul pătimirii, împreună cu milioane de alţi simpli cetăţeni. Puterea ateistă se străduia încă o dată să-L trimită pe Dumnezeu în închisoare şi în Siberia. În Taşkent urmau linia Moscovei, atât la începutul arestării, cât şi la anchetă. În perioada aceasta se permiteau şi torturile. De aceea „cea mai dură epocă a anchetelor a fost la jumătatea anului 1938" [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 136]. Cu cât mai incredibilă era acuzaţia, cu atât mai dur se făcea ancheta pentru a fi smulsă mărturisirea. Un chin îngrozitor la care erau supuşi deţinuţii era ancheta în lanţ, sub lumina orbitoare a becului sau a reflectorului. Această metodă „ducea la zdrobirea completă a acuzatului: doi sau trei anchetatori, succedând unul altuia într-o anchetă continuă" [Arthur Kaistler, *Zero-ul şi infinitul*, Editura Kaktos, pag. 196. Kaistler a fost primul care a dezvăluit lumii vestice, prin această carte, adevărul despre faimoasele procese de la Moscova, despre metodele înfricoşătoare de anchetă, despre execuţiile promotorilor revoluţiei şi colaboratorilor lui Lenin. Execuţiile acestea îi dădeau mare bucurie lui Stalin]. Zile şi nopţi întregi deţinutul era înţepenit pe scaun. Anchetatorii se schimbau la fiecare opt ore, dar acuzatul rămânea acolo, fără să poată dormi. Omul ajunge la deznădejde, la o stare de disperare. Episcopul Luca a fost supus acestui chin, care a ţinut 13 zile şi nopţi, din 23 noiembrie şi până pe 5 decembrie. Iată cum descrie acele nopţi şi zile îngrozitoare:

„Regimul Iezov a fost cu adevărat un regim de groază, şi pentru Biserică cea mai grea perioadă. La anchete, cei arestaţi erau supuşi chiar şi torturilor. Născociseră metoda numită „anchetă în lanţ", la care am fost supus şi eu. Acest lanţ continua neîntrerupt, zi şi noapte. Anchetatorii se schimbau unul cu altul, iar pe cel anchetat nu îl

lăsau să doarmă nici o clipă pe toată durata celor 24 de ore.

Am declarat din nou greva foamei şi am rămas multe zile fără hrană. Cu toate acestea, mă puneau să stau în picioare la colţ, dar eu eram atât de istovit încât cădeam jos. Aveam iluzii optice şi de alte feluri. Uneori vedeam puişori galbeni alergând prin cameră şi mă duceam să-i prind. Mă vedeam stând la gura prăpastiei şi în ea vedeam un oraş luminos. Simţeam că peste mijloc mă împresurau şerpii.

Îmi cereau să recunosc participarea mea la spionaj, dar în loc de răspuns îi rugam să mă lămurească în folosul cărui stat lucrez. Nu au putut, desigur, să-mi răspundă. Treisprezece zile şi nopţi(!) a ţinut ancheta prin metoda în lanţ, şi de multe ori m-au dus să-mi dea cu apă pe faţă ca să-mi revin. Deoarece nu vedeam un sfârşit în treaba asta, m-am hotărât să-i terorizez pe șefii N.KV.D.-ului. Am cerut să-l văd pe administratorul serviciilor secrete şi i-am spus că voi semna toate hârtiile, în afară de intenţia de a-l ucide pe Stalin. I-am înştiinţat că încetez greva foamei şi am cerut să-mi aducă mâncare. M-am gândit să-mi tai artera temporală, punându-mi cuţitul la îâmplă şi lovindu-l în mâner. Pentru a-mi opri sângerarea ar fi trebuit sa-mi bandajele artera temporală, ceea ce era imposibil să se întâmple în condiţiile existente. Ar fi trebuit să mă ducă la spital ori în clinica de chirurgie. Această faptă a mea ar produce scandal în Taşkent. Următorul la rând, membru al N.K.V.D.-ului, stătea în capătul celălalt al biroului. Când mi-au adus mâncarea, am pipăit, fără să-şi dea seama, lama cuţitului şi am înţeles că nu voi putea să tai cu ea artera temporală. Atunci am sărit în picioare în mijlocul camerei şi am început să-mi tai gâtul! Dar nu am putut să-mi tai nici măcar pielea.

Anchetatorul a sărit asupra mea ca o pisică, mi-a smuls cuţitul şi m-a lovit în piept. M-au dus într-o altă cameră şi m-au pus să dorm pe o masă, iar în loc de pernă mi-au dat ziare. Cu toată tulburarea puternică pe care am trăit-o, am adormit şi nu ţin minte dacă am dormit mult ori puţin.

Mai târziu m-a aşteptat administratorul serviciilor secrete pentru a semna

minciunile născocite despre spionaj. Am râs.

După eşecul metodei în lanţ la care am fost supus şi care a ţinut aproape două săptămâni, m-au dus înapoi în subsolurile N.K.V.D.-ului. Eram atât de istovit din pricina grevei foamei şi a anchetelor încât când am mers la toaletă am leşinat şi am căzut pe podeaua murdară şi udă. M-au dus în celulă cărându-mă pe braţe. În ziua următoare m-au transportat cu „corbul negru” la închisoarea centrală, unde am rămas timp de opt luni, în condiţii foarte grele.

Salonul mare în care stăteam era plin cu deţinuţi care dormeau pe băncile aşezate pe trei etaje şi jos, în spaţiul dintre bănci, pe podeaua de piatră. Noaptea, pentru a merge la toaletă, care se afla în faţa uşii, trebuia să traversez salonul, împiedicându-mă şi căzând peste oameni. Deşi ne hrăneau prost, nu îngăduiau să primim pachete. Până şi acum ţin minte prânzul pe care ni l-au dat de sărbătoarea Buneivestiri: într-un hârdău uriaş cu apă caldă puseseră o cantitate mică de porumb”.

Zile de închisoare

Condiţiile din închisoare erau într-adevăr foarte rele. Cei ce erau închişi împreună cu episcopul Luca şi alţii ne-au păstrat câteva imagini din cele opt luni de vieţuire în închisoare. Printre deţinuţii de acolo era şi un musulman, Mohamad Raim, văr cu emirul Afganistanului, care a cerut azil politic în Uniunea Sovietică şi a fost acuzat de spionaj. Mohamad Raim povesteşte că în acelaşi salon erau închişi ofiţeri ai armatei albe

şi roşii, secretari sau membri ai partidului, profesori, republicani, anarhişti, etc. Adică oameni din tot spectrul ideologic. Despre episcopul Luca vorbeşte cu mult respect. Deţinuţii îl ironizau de multe ori, îl provocau la discuţii politice. Episcopul nu vroia să vorbească, mai ales pe teme politice. Era gentil cu toţi şi cumpătat. Era pregătit să ajute ca medic pe oricine. Împărţea cu alţii şi ultima bucată de pâine pe care o avea.

Mohamad Raim îşi amintea de multele discuţii pe care le-a purtat cu episcopul Luca şi cunoştea multe întâmplări din viaţa lui. Îşi amintea chiar cum episcopul scrisese din închisoare o epistolă către ministrul Apărării, K.E. Vorosilov, în care îi explica cât de folositoare era cartea lui în vremuri de pace şi cât de utilă ar fi în vremuri de război. Nu cerea eliberarea lui, ci doar să se poată aproviziona cu cărţi de acasă şi să se poată izola pentru cel puţin două ore pe zi ca să lucreze. Desigur, nu a primit răspuns. În închisoare îşi mărturisea deschis credinţa. Nu ascundea că era prigonit din cauza credinţei lui. Îi spunea lui Raim:

„Îmi zic să-mi scot rasa, dar nu voi face asta niciodată. Rasa va rămâne pe mine până la moarte (...) nu ştiu ce vor de la mine. Cred în Dumnezeu. Îi ajut pe oameni ca medic, îi ajut şi ca păstor al Bisericii. Pe cine vatăm? Funcţionarii N.K.V.D.-ului se aruncă asupra mea ca şi corbii. De ce?”.

Influenţa pe care o impuneau persoana şi atitudinea lui era atât de mare încât, după puţin timp, părerile despre el s-au schimbat definitiv. Toţi cei din salon îl respectau şi, înainte de a merge la anchetă, îi cereau binecuvântarea. Acest fapt a fost aflat de autorităţi şi medicul închisorii, Oboiev, l-a chemat la birou. Îi dăduseră ordin să-l convingă să-şi lepede rasa, să nu mai dea binecuvântare şi în general să nu atragă atenţia. Discuţia a durat ore întregi fără ca episcopul să poată fi convins. L-a făcut pe Oboiev să înţeleagă, într-un mod politicos dar cu statornicie, că ceea ce îi cereau era mai presus de puterile lui.

Un alt deţinut de acolo, profesorul dermatolog A.A. Akovbian, care îşi făcuse ucenicia pe lângă episcopul Luca pe când acesta era profesor, observa că chinurile şi prigonirile pe care le-a suferit episcopul nu numai că nu l-au deprimat, ci din contră, l-au întărit şi l-au înălţat. Mai povesteşte că „episcopul îngenunchea de două ori pe zi şi se ruga în salon, întors către răsărit, nepăsându-i de câte se întâmplau în jurul lui. Salonul plin de oameni obosiţi, înfuriaţi, dintr-o dată se linişte a. Câţi erau în jurul lui, musulmani şi necredincioşi, vorbeau în şoaptă şi problemele care cu puţin înainte îi scoteau din fire pe aceşti oameni, se rezolvau de la sine.

În timpul împărţirii micului dejun, în ceasul când atmosfera din salon „se aprindea”, episcopul stătea deoparte şi la urmă cineva îi dădea o bucată de pâine. Mai târziu, când perioada administraţiei lui Iezov s-a terminat, erau permise pachetele. Ceea ce episcopul Luca primea de acasă împărţea cu ceilalţi deţinuţi”.

Nu se văita niciodată şi niciodată nu vorbea despre acuzaţiile pentru care era judecat. Nu s-a văitat nici după cele treisprezece zile şi nopţi de anchetă în lanţ. Se zice că nimeni nu rezistă mai mult de treisprezece zile şi nopţi. După ancheta în lanţ, pe episcopul Luca l-au dus la cazarmă târâş. Pe durata acestei anchete, după mărturia fiicei lui Elena, în cameră intra deseori un funcţionar al N.K.V.D.-ului mascat în clovn, care vorbea cu neruşinare, înjura şi îi prezicea episcopului moarte groaznică.

În timpul primei anchete istovitoare, la sfârşitul anului 1937, când aproape îşi pierduse simţurile, l-au obligat să semneze protocolul anchetei. În arhivele serviciilor secrete există depoziţia şi semnătura lui. Văzându-i semnătura se înţelege imediat că mâna îi tremura şi nu era deloc stabilă. În protocol scria: „Profesorul Voino-Iaseneţki a fost membru al organizaţiei ilegale antirevoluţionare ce avea ca scop să lupte împotriva Puterii sovietice şi să readucă ţara la sistemul capitalist”.

A doua anchetă în lanț. Torturile. Înrăutățirea sănătății

Redăm aici amintirile lui despre acele zile groaznice:

„Din păcate am uitat multe din cele câte am trăit în această închisoare. Îmi amintesc doar că mă duceau la anchete, la N.KV.D., şi îmi cereau insistent să recunosc participarea mea la spionaj. Au repetat ancheta în lanţ, în timpul căreia anchetatorul a adormit! A intrat directorul serviciilor secrete şi l-a trezit. Anchetatorul, care era mereu amabil cu mine, a început să mă lovească peste picioare cu cizma. Peste puţin timp, când mi-am mai revenit de la anchetă, stăteam cu capul aplecat şi am văzut cum în faţa mea şedeau trei membri ai N.K.V.D.-ului şi mă urmăreau. Dăduseră ordin să mă ducă în subsolul N.K.V.D.-ului şi să mă bage într-o carceră foarte mică. Soldaţii din gardă, care îmi dădeau hainele pentru schimb, au văzut vânătăi pe picioarele mele şi m-au întrebat cum s-a întâmplat acest lucru. Le-am răspuns că m-a lovit anchetatorul cutare. În subsol, în carceră, m-au torturat câteva zile, în condiţii mizerabile. Mai târziu am aflat că rezultatele primei anchete care mi s-a făcut în legătură cu spionajul au fost trimise la Moscova, dar au fost considerate insuficiente, şi trebuia să fiu cercetat din nou. Astfel se explică reţinerea mea atât de îndelungată şi a doua anchetă în lanţ”.

Episcopul nu a rezistat pe durata anchetelor istovitoare. L-au transportat la spitalul închisorii, cu picioarele umflate. Mai jos povesteşte o întâmplare petrecută acolo:

„La spitalul închisorii, cu ajutorul lui Dumnezeu, am salvat viaţa unui tânăr răufăcător care era grav bolnav. Vedeam că tânărul medic al închisorii nu pricepea deloc ce boală are. L-am consultat eu pe bolnav şi am constatat că făcuse abces la splină. Am reuşit să-l conving pe medicul închisorii să-l trimită pe acest bolnav la spitalul unde lucra ucenicul meu, medicul Rosenberg. I-am scris cum să facă operaţia şi ce va găsi înăuntru,

şi mai târziu Rosenberg mi-a scris că cele câte i-am explicat s-au adeverit amănunţit în timpul intervenţiei. Viaţa tânărului răufăcător era în afara pericolului şi, după această întâmplare, când ieşeam la plimbare în curte, deţinuţii de la etajul al treilea îmi mulţumeau strigând din toate puterile...”.

Declarație de apărare

În luna iulie 1938 au reînceput anchetele. Episcopul Luca a fost condus la anchetator, care era aplecat peste un teanc de acte şi dosare. Când a intrat, anchetatorul şi-a ridicat ochii şi s-a uitat la el cu o privire dură şi o faţă lipsită de expresie, rece, aspră. A început să rostească acuzaţiile. La fel ca toţi anchetatorii, şi el îşi pierduse ideile. Repeta ca papagalul, cu limbaj de lemn, pe linia partidului, acuzaţiile născocite. Părea băgat în priză, ca adventiştii. Episcopul Luca, după ce l-a ascultat, a depus următoarea declaraţie:

„Îmi aruncaţi învinuiri despre originea mea nobilă. Trebuie să vă explic că tatăl meu avea origine nobilă, dar era foarte sărac şi locuia într-o izbă, la sat. A fost farmacist doar pentru doi ani. Apoi a fost funcţionar şi nu a avut nici o proprietate, ca şi mine. Al doilea lucru pe care îl notez este că în dosarul meu nu există date medicale (dovezi) despre grevele foamei pe care le-am făcut. [Evident, anchetatorii ascundeau superiorilor lor grevele foamei, şi de aceea episcopul Luca este nevoit să le menţioneze, nu cumva va produce interesul responsabililor]. Prima grevă a foamei am început-o

imediat după ce m-au băgat la închisoare, protestând că au întrerupt atât de violent lucrarea mea ştiinţifică, care era atât de serioasă şi necesară pentru chirurgie. A doua grevă a foamei am început-o când m-aţi supus zi şi noapte la ancheta în lanţ. Nu am rezistat să aud calomniile şi injuriile adresate persoanei mele. Am preferat să mor de foame decât să trăiesc cu asemenea acuzaţii, că sunt „duşman al poporului" şi „medic ucigaş" care îi omoară pe pacienţi în timpul operaţiilor. Această grevă, ca şi prima, a ţinut şapte zile. Pe durata ei mă ţineau încontinuu pe scaun, zi şi noapte, fără somn, fără să mi se permită să mă întind puţin.

Anchetatorul Kirilov a scris în protocolul anchetei, datat la 23 noiembrie 1937, răspunsurile mele despre cum văd revoluţia şi Puterea sovietică. Cu toată oboseala şi starea rea a sănătăţii mele, pricinuite de lipsa de somn şi de greva foamei, am refuzat să semnez şi să accept că sunt antirevoluţionar. Doar dacă predicarea Evangheliei este considerată faptă antirevoluţionară. Însă nu am fost niciodată membru al vreunei organizaţii antirevoluţionare. Toată perioada celor douăzeci de ani de când există Puterea sovietică, m-am dedicat pe de-a-ntregul lucrării mele ştiinţifice din chirurgie şi am fost un simplu slujitor al Bisericii, departe de propaganda antisovietică. Nu pot, desigur, să accept înfruntarea duşmănoasă a Bisericii de către Puterea sovietică, dar nici nu am avut vreo activitate duşmănoasă împotriva Puterii sovietice.

Pe 5 decembrie 1937, am semnat protocolul anchetelor, dar acum îl neg. Refuz să accept că sunt vinovat. Faptul că l-am semnat se datorează stării mizerabile în care mă aflam, nedormit, chinuit, istovit. În starea aceasta m-au pus să semnez. Am fost atâtea zile şi nopţi aşezat pe un scaun, fără să mă pot mişca vreun pic. Gâtul îmi înţepenise. Picioarele mi se umflaseră. Nu-mi dădeam seama unde mă aflu. Chinurile acestea erau atât de îngrozitoare, încât am încercat să scap de ele, fără să plănuiesc a mă sinucide, tăindu-mi o arteră, încât să fie nevoiţi să mă ducă la spital şi în felul acesta ancheta să fie întreruptă. Anchetatorilor mei, Kirilov şi Laţi, le-am spus că nu deţin nici o

informaţie despre vreo organizaţie antirevoluţionară. Ei au insistat şi la urmă au scris că eu refuz să dezvălui datele pe care le ştiam. Atunci am început a treia grevă a foamei, cu scopul de a mi se da prilejul să-l înştiinţez pe ministrul justiţiei despre cele ce se întâmplau în închisoare. Greva a continuat şapte zile, dar nici despre aceasta nu există date în dosarul meu.

Episcopul Luca Voino-Iaseneţki, profesor chirurg.

Învinuirii și acuzații: cununile episcopului

În arhivele serviciilor secrete există multe învinuiri şi acuzaţii împotriva episcopului Luca. Dar aceste învinuiri şi acuzaţii sunt cununile episcopului mărturisitor. Denunţătorii lui au înregistrat toate faptele sale bune, care altfel ar fi rămas ascunse. Toate s-au făcut pe ascuns, dar cu toate acuzaţiile duşmanilor săi, Dumnezeu a îngăduit să iasă la iveală, după cuvântul *şi Tatăl tău, care vede în ascuns, îţi va răsplăti la arătare* (Matei 6, 4). Episcopul Luca, deşi lucra până la epuizare ca medic, nu cerea bani de la bolnavi. Se mulţumea cu salariul lui, dar şi pe acesta îl împărţea. Copiii săi de multe ori nu aveau lucruri elementare. În arhivele Serviciilor Secrete au fost consemnate milostivirile lui. Cea mai mare parte a salariului o trimitea prin mandate arhiereilor şi preoţilor exilaţi ori aflaţi la ananghie, precum episcopului Evghenie Kobranov, cu care s-a cunoscut în anii 1926-

1927 în Taşkent, episcopului Ioasaf Svahov, cu care s-a cunoscut în exil, la Arhanghelsk, protoiereului Bokoliubov, din acelaşi exil. I-a mai ajutat şi pe episcopii exilaţi Makarie Karamzin, Porfirie Valevici, pe preotul Martin Rimse din Krasnoiarsk, pe arhiepiscopul Antonie Abasiţe. Îi ajuta chiar şi pe episcopii schismatici, precum Kiril şi Iosif, care nu-l recunoşteau pe mitropolitul Serghie. Cu toate că nu era de partea lor, când s-au aflat în exil le trimitea deseori ajutoare băneşti.

Episcopul Luca a gustat şi din amărăciunea trădării de către oamenii apropiaţi lui. Am vorbit deja de protoiereul Mihail Andreev, colaborator apropiat şi iubit de el. Părintele Mihail nu a rezistat torturilor închisorii, a cedat şi a dat acuzaţii mincinoase despre episcopul Luca. Încă şi arhiepiscopul de Taşkent, Boris Sepulin, a cedat şi el după multe torturi şi a făcut depoziţie împotriva lui, precum şi un altul din cei ajutaţi de episcop, arhimandritul Valentin Liahoţki, care pentru o lungă perioadă de timp a primit ajutor bănesc de la episcopul Luca, şi după multe torturi a semnat acuzaţia că episcopul Luca a fost „agent al puterilor străine şi duşman al statului sovietic". Arhidiaconul Ivan Sereda a dat şi el acuzaţii mincinoase.

Poate că cititorul va simţi oroare sau sentimente negative pentru cei care au cedat şi au semnat. Soljeniţân scrie: „Fratele meu! Nu-i condamna pe cei care s-au aflat acolo, care au fost neputincioşi şi au semnat cele ce nu trebuiau... Nu arunca cu piatra în ei" [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 158]. Episcopul Luca a fost cel mai puternic şi statornic. Nu accepta acuzaţiile şi niciodată nu a făcut depoziţie împotriva cuiva, cu toate torturile groaznice şi presiunea psihologică înspăimântătoare. Şi nu numai atât. Le găsea justificări acestor oameni, afirmând că toţi cei care l-au acuzat nu cred în ceea ce spun; acuzaţiile lor erau rezultatul presiunilor, violenţei şi torturilor. Mai târziu, unii din aceştia, precum arhiepiscopul Boris şi arhidiaconul Ivan, au trimis unele însemnări episcopului întemniţat, în care afirmau că depoziţiile făcute nu exprimă adevărul; le-au făcut după violenţă şi presiuni înfricoşătoare, şi la tribunal vor spune

deschis adevărul. Dar procesul nu a avut loc niciodată. Oamenii aceştia au fost folosiţi de Putere pentru a-l nimici pe episcopul mărturisitor. Şi, când nu mai aveau nevoie de ei, îi condamnau la moarte. Astfel, episcopul Boris, episcopul Evghenie, protoiereul Mihail şi arhidiaconul Ivan au fost duşi în faţa plutonului de execuţie, iar arhimandritul Valentin a fost condamnat la zece ani de exil în lagărul de muncă silnică.

Au trecut doi ani de la ziua arestării episcopului. Doi ani de pătimire pentru el dar şi pentru familia sa. Copiii nu ştiau nimic despre tatăl lor. Primele veşti s-au scurs de la spitalul închisorii, că tatăl lor e la spital, cu umflături la picioare. Din cauza grevei foamei şi a chinurilor, starea sănătăţii lui s-a înrăutăţit - îndeosebi inima. Mai târziu, cum am notat, le-au permis rudelor să aducă pachete. În vara anului 1939, fiica lui, Elena, a putut să-l vadă de două ori pe tatăl ei, prin gaura din poarta de fier a închisorii. Îi scoseseră la plimbare în curte, împreună cu ceilalţi deţinuţi. Un deţinut pe nume Persis, când ducea cratiţa cu mâncare, a strigat tare: „Feriţi-vă! Faceţi loc!” Şi trecând pe lângă Elena s-a aplecat şi i-a şoptit: „E bine! E bine!”. Odată, Elena a primit de la tatăl ei o însemnare. Scria: *peste o zi voi fi acasă...* Nu s-a dus nici peste o zi, nici peste o săptămână. În următoarea însemnare pe care i-a adus-o infirmierul, scria: *M-au păcălit, nu mă lasă. Am declarat iarăşi greva foamei...*

Nora lui, Maria, povesteşte:

„De multe ori era nevoit să facă greva foamei, deoarece îi dădeau promisiuni, dar libertate nu vedea. Ultima dată când l-am întâlnit făcea greva foamei de optsprezece zile. Picioarele îi erau umflate, inima în stare gravă. Când l-am văzut, am început să plâng. Însă m-a liniştit zicând:

- Nu te necăji. M-am obişnuit cu viaţa asta mizerabilă!

M-a întrebat ce noutăţi am şi i-am răspuns că tocmai s-a terminat războiul cu finlandezii. După cum se pare, nu cunoştea acest eveniment. De la această întâlnire îmi

amintesc mâinile lui mari şi albe pe poarta de fier...”.

Aceasta a fost ultima oară când a fost văzut de o rudă de-a lui, înaintea celei de a treia exilări, care a început peste câteva zile.

A treia exilare: regiunea Krasnoiarsk

După chinurile închisorii, torturi, anchete, este condamnat la trei ani de exil în Siberia. Astfel, pleacă departe de familia lui pentru a treia oară. Gardienii au venit să-l ia. Plecând, a cerut pentru prima dată de la medicii şi oamenii de ştiinţă din Taşkent închişi împreună cu el ca în cazul în care vor ieşi din închisoare să intervină pentru ca pedeapsa lui să fie micşorată. „Nu am făcut nici un rău. Poate că autorităţile vor asculta cuvintele voastre...” a spus. Şase luni mai târziu, în 1940, Akovbian a transmis această rugăminte a episcopului către profesorul M.N. Slonim. Dar vechiul prieten al episcopului, fiind acum în funcţii înalte, senator, doctor, a dat din mâini tulburat şi a zis: „Vai, vai! Ce spuneţi, ce spuneţi...!”.

De altfel era epoca (doar atunci?) când, pentru ca omul de ştiinţă să supravieţuiască, trebuia să dobândească grabnic certificat de ateism şi supunere la partid. Episcopul Luca era printre puţinii care se luptau împotriva curentului.

Episcopul mărturisitor şi-a luat valiza şi puţinele lucruri ce le avea şi a plecat cu trenul spre Krasnoiarsk. Ce fel de tren? Care putea fi? Stolipin! Dar ceva s-a mai

adăugat. Puterea sovietică îi amesteca pe deţinuţii de drept comun cu deţinuţii politici. Şi acest lucru îşi avea rostul lui.

„Acest amestec, această primă întâlnire cutremurătoare, are loc ori în cuşcă, ori în Stolipin. Până atunci, oricât te-ar fi presat, torturat şi tiranizat la anchetă, toate acestea proveneau de la inşii cu chipiuri albastre, pe care tu nu-i considerai oameni, ci îi vedeai ca pe nişte organe ale unei Puteri netrebnice. Din contră, cei ce erau cu tine în celulă, oricât de diferiţi ar fi fost faţă de tine - ca educaţie şi experienţă, oricât te-ai fi certat cu ei, chiar şi dacă te loveau, ştiai că aparţin aceleiaşi omeniri comune, păcătoase şi cotidiene în al cărui sân ai trăit toată viaţa.

Stând înmărmurit în cupeul Stolipinului, aştepţi să întâlneşti şi acolo tovarăşi în nefericirea ta. Toţi duşmanii şi călăii tăi au rămas de cealaltă parte a grilajului şi nu te aştepţi să-i găseşti aici. Şi deodată ridici capul spre deschizătura pătrată dintre scândurile din mijloc, spre acest cer unic de deasupra ta, şi vezi trei-patru... nu, nu sunt feţe, nu sunt nici măcar figuri de maimuţe, căci chiar şi maimuţele au oarecare asemănare la faţă cu oamenii. Vezi nişte mutre aspre şi scârbite, care exprimă doar necredinţă şi batjocură. Fiecare din ei te privesc ca un păianjen atârnat deasupra unei muşte. Pânza lor sunt aceste gratii în care ai fost şi tu prins! Toţi aceştia îşi strâmbă gura ca şi când s-ar pregăti să te înghită şi atunci când vorbesc şuieră, şi par să se desfete mai mult din acest şuierat decât din vocalele şi consoanele cuvintelor. Iar vorbele lor doar la sfârşitul verbelor şi substantivelor amintesc de limba noastră rusă; vorbesc păsăreşte.

Aceste specii de gorilă ciudate poartă de obicei doar flanele, întrucât în Stolipin atmosfera e înăbuşitoare. Gâturile lor roşii cu vene ieşite, umerii lor musculoşi, pieptul lor negricios şi plin de tatuaje, nu au încercat niciodată suferinţele închisorii. (...)

Articolele referitoare la jafuri şi tâlhării nu numai că nu-l asupresc pe răufăcător, dar îl fac să se şi mândrească pe deasupra, şi în atitudinea aceasta este încurajat

de toţi şefii cu epoleţi albaştri; «Nu contează că eşti tâlhar sau criminal, bine că nu eşti trădător de ţară, eşti om de-al nostru şi te vei îndrepta...»

ACEŞTIA se pot îndrepta. Cum zice Makarenko, izvorul crimelor este numai «activitatea ilegală antirevoluţionară». ACEIA nu se pot îndrepta: mecanici, preoţi, mensevici (politicieni), eseri [Eserii = partidul socialist revoluţionar, principal în anii 1901-1922, care s-a opus regimului ţarist. În februarie 1917 a înregistrat o creştere bruscă a membrilor săi (400.000). Împreună cu mensevicii, au fost de partea guvernului provizoriu şi împotriva bolşevicilor. Deşi colaboratori ai bolşevicilor împotriva ţarului, au fost consideraţi instigatori ai războiului civil şi izgoniţi cu duritate, până în 1922 când s-au dizolvat definitiv].

Şi de ce să nu furi dacă nimeni nu te împiedică? Trei-patru răufăcători uniţi şi neşovăitori stăpânesc peste câteva zeci de pseudo-politicieni îngroziţi şi zdrobiţi.

Cu permisiunea autorităţilor. În baza Teoriei Progresiste.

Dar victimele, dacă nu se împotrivesc cu pumnii, de ce nici măcar nu se plâng? Orice zgomot se aude pe culoar şi soldatul din gardă se plimbă încet în spatele gratiilor.

Da, aceasta este problema. Fiecare zgomot, fiecare geamăt se aude, şi gardianul îşi continuă plimbarea: de ce să intervină? Cu un metru mai încolo, în spaţiul pe jumătate întunecat al cupeului, un om este jefuit. Deci de ce să intervină luptătorul Securităţii de Stat?

Nu intervine din motivele pe care le-am pomenit mai sus. L-au făcut să le înţeleagă foarte bine.

Şi încă ceva: după îndelungata ei atitudine tolerantă, garda s-a dat de partea tâlharilor. Garda A DEVENIT EA ÎNSĂŞI TÂLHAR.

În perioada anilor 1935-1945, în acest deceniu de dezmăţ al răufăcătorilor şi

de cea mai josnică oprimare a deţinuţilor politici, nimeni nu-şi aminteşte nici o împrejurare în care garda să fi împiedicat jefuirea deţinuţilor politici în vreo celulă, vreun vagon ori vreo cuşcă". [Aleksander Soljeniţân, *Arhipeleagul Gulag*, pag. 612-619].

Episcopul Luca a întâmpinat şi el un asemenea climat în toată călătoria aceasta chinuitoare. Răufăcătorii i-au făcut călătoria şi mai grea. Spre final nu a putut evita furtul. Deţinuţii de drept comun au folosit mijloace mai *politicoase*. Aproape de Krasnoiarsk, un tânăr deţinut, fiu de procuror din Petersburg s-a aşezat lângă el şi a început să discute. Episcopul binevoitor discuta cu multă dragoste. Nu a bănuit însă că tâlharul avea un scop anume. Cât timp au discutat, doi prieteni de-ai lui, deţinuţi, au furat puţinele lucruri ale episcopului. L-au lăsat cu valiza goală...

Când a ajuns la Krasnoiarsk l-au dus într-o închisoare de transfer la capătul oraşului, unde a rămas puţină vreme. Apoi l-au trimis la 130 de kilometri depărtare, în comuna Murta Mare, care pe atunci avea trei mii de locuitori.

În Murta Mare

Ne aflăm în luna martie, 1940. Episcopul exilat, profesor faimos, se găseşte în orăşelul acesta mic şi părăsit. Se străduieşte să-şi găsească de lucru la micul spital în schimbul unei farfurii cu mâncare şi al unui pat în care să se odihnească. Iată ce povesteşte:

„Acolo m-am chinuit mult în prima perioadă, fără o locuinţă stabilă, dar foarte curând mi-au dat o cameră în spitalul periferic, unde am lucrat cu medicul spitalului şi cu soţia lui, de asemenea medic. Mai târziu mi-au spus că sunt atât de slăbit şi umblu cu greu, şi credeau că sunt foarte bătrân. Dar puterile mi-au revenit foarte repede şi am început o activitate chirurgicală intensă la spitalul din Murta Mare".

Dintr-un alt unghi descrie evenimentele, medicul şef al spitalului periferic, A.V. Barski, care avea atunci 26 de ani:

„Într-o seară, la început de martie, a intrat un bătrân foarte înalt de statură, cu barbă, şi mi s-a prezentat.

«- Sunt profesorul Voino-Iaseneţki».

Prenumele lui era cunoscut din cartea sa *Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice*. Mi-a spus că tocmai atunci sosise din Krasnoiarsk, împreună cu alţi foşti deţinuţi, victime ale anului 1937, pe care îi deportaseră pentru a trăi liberi în Murta Mare. A hotărât, fiind chirurg, să se adreseze spitalului periferic. Mi-a cerut să-i asigur doar hainele şi mâncarea şi mi-a promis că mă ajută la operaţii. M-am bucurat mult că o să am acest ajutor însemnat şi de cunoştinţa pe care am facut-o. Cu multă greutate am reuşit să îi scot permis de lucru... Directoarea Sănătăţii era o femeie foarte activă, dar fără pic de

educaţie medicală elementară şi aproape analfabetă. Ştia să-şi scrie doar numele. Pe atunci erau dese asemenea cazuri. Când i-am spus că e vorba de un asemenea profesor, mi-a zis că nu-i poate da permisiunea de a lucra în spital”.

Doctorul Barski nu putea să se pună cu *Puterea populară*. Dar a continuat încercările. Era o ocazie de mare însemnătate pentru el, dar şi pentru bolnavi, să aibă alături de ei un om de ştiinţă de o asemenea valoare. S-a adresat preşedintelui Comisiei Executive a Sovietului, dar nu a reuşit nimic. Apoi a mers la secretarul Comisiei periferice a partidului. Acela s-a sfătuit cu preşedintele secţiei Ministerului de Interne şi în final au decis că „profesorul exilat poate lucra la spital, sub supravegherea tovarăşului Barski”. Asta nu însemna că episcopul Luca va primi postul normal de medic. Doctorul Barski era obligat să nu-i scrie numele în catalogul personalului medical. Singurele locuri vacante erau cele de infirmier şi spălător. Şi aceste locuri au fost ocupate de vestitul profesor şi om de ştiinţă! De asemenea putea primi pacienţi doar cu voia lui Barski.

Din mărturiile infirmierilor şi locuitorilor din Murta Mare aflăm că episcopul Luca trăia foarte sărăcăcios, într-o cameră mică, lângă bucătăria spitalului. De multe ori rămânea nemâncat. Bucătăreasa Ecaterina Timofeevna se străduia mereu să-i aducă ceva de mâncare. Episcopul îi spunea să nu se obosească pentru el. Chiar şi copiilor lui le scria să nu-i trimită nici bani, nici alimente. Ca şi cu ceilalţi exilaţi, majoritatea personalului spitalului se comporta urât faţă de el.

O infirmieră îşi aminteşte cu multă emoţie de episcop. „Episcopul mărturisea deschis credinţa lui şi zicea: «Dumnezeu este pretutindeni, oriunde mă vor trimite». În comuna Murta Mare nu exista biserică. O dărâmaseră în 1936. Astfel, Prea Sfinţitul mergea în fiecare dimineaţă să se roage într-o mică pădure, puţin în afara oraşului. Aşeza o iconiţă pe o buturugă, îngenunchea şi se ruga”.

Dar şi aici întâlneşte greutăţi. Oamenii partidului au aflat despre locul unde se roagă. Nu au pierdut vreme. S-au dus şi au murdărit locul. Aceasta s-a întâmplat de multe ori. Într-o zi, după cum povesteşte aceeaşi infirmieră, episcopul a mers să protesteze în faţa autorităţilor. Secretarul i-a răspuns într-un mod rece şi nepăsător: „Noi am distrus biserica în anul 1936. Aşa că nu te apuca să faci aici propagandă religioasă!”.

După rugăciune mergea la spital, unde îşi oferea serviciile.

Făcea operaţii în Murta Mare, dar şi în Krasnoiarsk când îl chemau. Atunci s-a întâmplat şi un eveniment neprevăzut, pe care era gata să-l plătească scump. M. Popovski scrie:

„În Murta Mare am întâlnit oameni care vorbeau cu recunoştinţă despre episcop. Câţi oameni nu a vindecat! Făcea intervenţii de la cele mai simple până la cele mai complicate - la urechi, în zona abdominală, la ochi, extrăgea amigdalele, făcea control soldaţilor recruţi. În sala de operaţii continua să fie sever şi cerea de la medici şi infirmieri mare atenţie şi exactitate. Odată au adus un bolnav, pe nume Stroganov, important cadru de partid şi senator, care suferea de hernie ombilicală. Episcopul l-a operat cu succes.

Toate au mers bine, până când, într-o zi, soţia doctorului Barski (medic şi ea), care se deosebea prin superficialitatea ei, i-a tăiat copcile mai devreme decât trebuia. Bolnavul la un moment dat a strănutat, rana s-a deschis (perforare), şi răul s-a întâmplat. L-au înştiinţat pe episcop, care l-a operat urgent, dar era prea târziu. Stroganov a murit.

Moartea lui s-a făcut cunoscută pe arie largă, datorită funcţiei pe care o avea în partid, şi au început să se scurgă informaţii false şi amăgitoare cum că profesorul exilat, urând Puterea sovietică, l-ar fi omorât intenţionat pe senator. Alţii ziceau că dinadins ar fi lăsat în stomacul pacientului instrumente de chirurgie! Toate aceste acuzaţii erau grav pedepsite, adică prin condamnare la moarte sau în cel mai bun caz douăzeci şi cinci de ani de muncă silnică. Episcopul se afla încă o dată într-o situaţie cumplită. Din fericire,

medicii legişti au înţeles ce se întâmplase. L-au dezvinovăţit pe episcop şi au aruncat responsabilitatea asupra soţiei lui Barski. Dar pentru că era om din partid, cazul a fost închis.

De atunci, episcopul i-a interzis acesteia (soţiei lui Barski) să mai calce în secţia de chirurgie. Soţia lui Barski a alergat să se plângă la partid, dar nimeni nu a băgat-o în seamă. De-acum îl respectau şi îl preţuiau pe episcop. Ştiau că vor avea nevoie de el în viitor. Poate a fost singura dată când nu l-au deranjat. Cu toate că femeia medic îl vorbea de rău şi îl calomnia şi ar fi putut să-i facă rău datorită funcţiei sale din partid, episcopul Luca nu şi-a schimbat poziţia. Era om cinstit, drept, şi nu se temea de nimeni. Îşi continua cu consecvenţă treaba...”

În paralel îşi continua şi lucrarea lui ştiinţifică. Singurul lucru pe care îl cerea de la copiii şi colegii lui din Taşkent era să-i trimită fişele medicale ale pacienţilor şi cărţile şi revistele necesare. Cu ajutorul acestora putea să scrie alte capitole despre chirurgia infecţiilor septice.

În aceeaşi perioadă l-a rugat pe mareşalul Kliment Vorosilov să-i dea ocazia să-şi termine cercetarea din acest domeniu, care se va dovedi foarte utilă gentru chirurgie în condiţii de război. Deşi nu spera ca rugămintea lui să fie ascultată, l-au chemat cu totul pe neaşteptate la biroul G.P.U.-ului din Murta Mare. Acolo l-au informat că permisiunea pe care a cerut-o, i-a fost dată. De-acum va putea merge în oraşul Tomsk pentru a lucra în biblioteca Şcolii de Medicină.

A plecat la Tomsk. S-a instalat într-un apartament pe care i l-a dat o femeie evlavioasă şi credincioasă. A stat acolo două luni şi, în perioada aceasta, a reuşit să citească toată bibliografia nouă care circulase în limbile germană, franceză şi engleză, în legătură cu infecţiile septice. Şi-a făcut însemnări importante şi, când s-a întors în Murta Mare, a completat şi a întregit marea lui carte - *Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice*.

La Krasnoiarsk, într-una din călătoriile sale, a făcut cunoştinţă cu o familie foarte cumsecade, cea a medicului stomatolog Claudia Andreevici Samina. Familia aceasta se distingea prin amabilitatea şi nobleţea ei şi îl înconjura pe episcop cu multă dragoste. Îl aprovizionau cu tot ce îi trebuia. Într-o scrisoare de-a lui o roagă pe Claudia să-i trimită unele cărţi de literatură, precum opera lui Belnikov *În pădure*, operele lui Leskov şi Dostoievski *Săracii, Umiliţii şi dispreţuiţii*, *Amintiri din casa morţilor.*

În scrisoarea lui notează că *lucrarea ştiinţifică este atât de obositoare încât din când în când nu strică să citeşti scriitori clasici pentru a te odihni*.

CAPITOLUL 10
În vâltoarea războiului

Cine este slab, şi eu să nu fiu slab? (2 Corinteni 11, 29)

Atacul germanilor și acțiunile episcopului

Pe scena internaţională din perioada aceea, domină războiul. Cu tot acordul nelegiuit şi alianţa Hitler-Stalin din 1939, în vara anului 1941 convenţiile se anulează. La 21 iunie 1941 - duminica Tuturor Sfinţilor din pământul rusesc, armatele lui Hitler pătrund în U.R.S.S. şi încet-încet ajung la marginile Moscovei. Întreaga ţară este greu încercată şi stropită cu sângele a mii de oameni. Lipsurile, foametea, bolile seceră populaţia. În spitale, lipsurile de medicamente şi material medical sunt foarte mari. Infirmierii sunt nevoiţi să spele bandajele pentru a le refolosi.

În vremea aceea, episcopul Luca îi scria fiului său:

„Vroiam mult să depun cererea de a mi se permite să lucrez ca medic, dar apoi am hotărât să amân, până când îmi voi termina cartea şi voi cere să fie publicată urgent, datorită importanţei uriaşe pe care o are în domeniul chirurgiei militare. La Murta am găsit un grafician nemaipomenit... Mi-a făcut planuri minunate pentru cartea mea".

La o lună după începerea războiului, scria:

„Când voi termina cartea, o să trimit o cerere la Sănătate şi la profesorul Burtenko - chirurgul şef al Armatei Roşii, să-mi permită să lucrez ca medic specialist în terapia răniţilor de război”.

Inima lui binevoitoare îl durea aflând şi văzând grozăviile războiului şi îndeosebi starea răniţilor. Nu mai ţinea minte chinurile nedrepte pe care le-a suferit. În această perioadă atât de grea, nu a putut rămâne nepăsător. Cuvintele apostolului Pavel - *Cine este slab şi eu să nu fiu slab*? - le trăia nu numai ca păstor, ci şi ca medic. Fără să-i fi zis cineva, s-a prezentat la autorităţile oraşului şi le-a cerut să-i permită să ofere răniţilor de război cunoştinţele medicale, experienţa şi efortul său. Nu s-a oprit aici. A trimis preşedintelui Consiliului Superior, M.N. Kalinin, următoarea telegramă:

„Eu, episcopul Luca, sunt exilat în baza articolului... în comuna Murta Mare din regiunea Krasnoiarsk. Ca specialist în chirurgia infecţiilor septice, pot oferi ajutorul meu soldaţilor de pe linia frontului ori din spatele lui, în orice secţie mi-o veţi încredinţa. Vă rog să mi se întrerupă exilul şi să mi se dea permisiunea de a merge la spital. După terminarea războiului sunt gata să mă întorc din nou la locul exilului.

Episcopul Luca”.

Când telegrama aceasta a ajuns la telegraful oraşului, nu au trimis-o la Moscova, ci, după regulile existente, au trimis-o la C.C.-ul din regiune.

Acolo au discutat mult pe această temă, dacă trebuie să o trimită sau nu. Câţiva au spus că profesorul Voino-Iaseneţki este om de ştiinţă de valoare internaţională.

Cărţile lui au fost publicate chiar şi la Londra. Reţinerile au fost depăşite şi au decis să trimită telegrama la Kalinin. Răspunsul de la Moscova a venit imediat. Profesorul poate merge la Krasnoiarsk.

Activitatea lui chirurgicală

Multe spitale au fost interesate de episcopul Luca. Pretutindeni existau mari nevoi. La Krasnoiarsk organizaseră un spital militar. Trenurile cu răniţi de război începuseră să sosească de pe front. Aveau absolută nevoie de personal medical cu experienţă. Om de ştiinţă mai experimentat ca episcopul Luca nu exista în regiune. Treaba s-a rezolvat repede. Peste câteva zile, chirurgul şef al regiunii Krasnoiarsk a sosit cu avionul în Murta Mare şi i-a cerut episcopului să-l urmeze. L-a transportat la Krasnoiarsk, l-a pus în funcţia de medic şef al spitalului militar 15-15 şi delegat peste toate spitalele din regiune. Deja din ziua imediat următoare a început să facă operaţii. Era către sfârşitul verii anului 1941. Clădirea spitalului fusese înainte şcoală. Episcopul Luca a rămas acolo doi ani. Şi iarăşi viaţa lui era foarte grea. De două ori pe săptămână trebuia să se prezinte la poliţie. Dacă vroia să participe la congrese ştiinţifice trebuia să ceară permisiune de la N.K.V.D. şi când se întorcea era obligat să dea raportul. Fiului său i-a scris în primele două zile despre postul pe care l-a primit etc. Printre altele nota: *M-am aranjat minunat*. însă condiţiile de lucru şi şedere numai *minunate* nu erau. Locuinţa lui era o cameră umedă şi rece, care înainte de război aparţinuse unui gunoier.

Între medicii de acolo era şi Ecaterina Astafieva. Toţi cei din Krasnoiarsk o

ştiau cu pseudonimul *Ecaterina cea mare*. Era femeie lipsită de amabilitate, nepoliticoasă, obraznică, şi se comporta ca un dictator. Ocupa funcţie importantă în partid şi de aceea tăia şi spânzura. Era frica şi groaza tuturor. În serviciile ei avea şi denunţători care o informau despre ce se întâmplă în spital. Cum era de aşteptat, apariţia episcopului Luca i-a provocat revoltă. Denunţătorii ei îl urmăreau neîncetat. Singura informaţie exactă pe care au reuşit să o afle este că acasă la el a pus icoane pe pereţi şi că aduce preoţi! De multe ori striga la el şi îl insulta în faţa celorlalţi, facându-i observaţii prosteşti. Îi aducea aminte că e exilat şi că e om de categoria a doua. A făcut, desigur, tot ce i-a stat în putinţă pentru a împiedica publicarea *Eseurilor*. Dar episcopul Luca se făcea că nu o aude, nu dădea importanţă vorbelor ei, se comporta cu superioritate şi demnitate. Astafieva, fiind cadru de partid, trăia foarte comod, nu-i lipsea nimic, în contrast cu episcopul Luca, care trăia foarte sărăcăcios.

Cu toate că îi dăduseră un post atât de important - medic şef, delegat peste toate spitalele militare din regiune - îi interziceau să mănânce la cantina spitalului militar. Bucătăriile preparau mâncare pentru 1.200 de persoane. Numai episcopul profesor nu putea mânca acolo. Munca lui intensă nu-i lăsa timp să se îngrijească de hrană. Nu avea vreme să-şi ia raţia de alimente, nici nu avea bani să cumpere alimente din afara spitalului. De aceea rămânea aproape mereu flămând. Doar câtorva infirmiere li se făcea milă de el. Intrau pe ascuns în curtea şi în camera lui şi, luându-şi toate măsurile de precauţie, îi lăsau pe masă o farfurie de mâncare.

Pentru încă o dată se minunează cineva de măreţia sufletului său şi de marea lui credinţă. Ca şi în exilurile şi închisorile dinainte, aşa şi aici, episcopul Luca le răbda pe toate cu mare credinţă şi încredere în voia lui Dumnezeu, într-una din scrisorile lui din perioada aceea, îi scria fiului său: *Am iubit pătimirea, care într-un mod atât de ciudat curăţeşte sufletul*.

Ofiţerii şi soldaţii răniţi îl respectau şi îl iubeau mult. Fiecare vizită pe care o

facea în salonul lor le dădea bucurie şi îl salutau din inimă. Mulţi dintre ei fuseseră operaţi fară succes la încheieturi, în alte spitale. Episcopul Luca îi opera din nou, cu succes. De aceea îi erau recunoscători.

Din perioada aceasta avem informaţii semnificative, de la diferiţi medici şi pacienţi. Chirurgul B.A. Suhodolskaia îşi amintea:

„Noi, tinerii chirurgi, puţine lucruri ştiam să facem la începutul războiului. Îl priveam pe Voino-Iaseneţki cu evlavie. Ne-a învăţat foarte multe. Nimeni în afară de el nu ştia să facă operaţii ale mielitei osoase, şi cazurile de infecţie a mielitei osoase erau foarte multe. Învăţam de la el şi la operaţii, dar şi la conferinţe. Dădea conferinţe la şcoala nr. 10 o dată pe săptămână".

Medicul Braniţkaia povesteşte:

„În sala de operaţii, Voino-Iaseneţki lucra calm, vorbea cu personalul pe ton blând, era la fel de liniştit cu toţi, vorbea mereu la subiect. Surorile medicale şi ajutoarele nu erau niciodată nervoase la operaţiile lui".

În afara sălii de operaţii, episcopul Luca trebuia să participe la consiliile medicale, în multe spitale militare. După lista de consfătuiri, în trei săptămâni a participat la consilii în şapte spitale militare şi a examinat optzeci de răniţi. Deseori consultul se încheia cu o însemnare pe hârtie: *Rănitul cutare să fie transportat la şcoala 10* (acolo era spitalul militar pe care-l conducea).

Episcopul prelua cele mai dificile cazuri de bolnavi şi pe cei mai grav răniţi. Iar ceilalţi medici lăsau pe seama lui cele mai grele operaţii. Medicul radiolog V.A. Kliuke îşi amintea că „chirurgul şi medicul specialist consultant îl trimitea pe Voino-Iaseneţki şi pe medicii tineri de la spitalul 15-15 pe peronul gării, unde răniţii erau descărcaţi din trenurile sanitare. Vroia să căutăm pacienţi cu răni grave în regiunea articulaţiilor, pe care

majoritatea chirurgilor îi considerau *pierduţi*. Fişele practice ale spitalului militar 15-15 adeveresc că mulţi din cei *pierduţi* s-au însănătoşit”.

În luna ianuarie 1943, cele zece mii de locuri ale spitalelor militare erau ocupate cu răniţi de război. De pe front veneau încontinuu eşaloane noi. Krasnoiarsk era cel mai îndepărtat oraş unde ajungeau răniţii. Şi când trenul îi lăsa pe aceştia pe malurile Eniseiului, străbătând 7.000 de kilometri, multe răni erau infectate şi traumele de la oase luau forma osteomielitei neîngrijite.

Inspectorul tuturor spitalelor militare, profesorul Priorov spunea că în niciunul din spitalele pe care le vizitase nu a văzut rezultate atât de strălucite ca în spitalul episcopului Luca.

Chirurgul V.N. Zinovieva, studentă a episcopului în spitalul militar 15-15, îşi aminteşte că episcopul Luca le preda asistenţilor şi studenţilor săi lecţia *chirurgiei umane*. Făurea legături personale cu fiecare pacient de-al lui, îl ţinea minte pe fiecare, le ştia numele, păstra în minte amănuntele operaţiei şi perioada de însănătoşire. Cuvintele episcopului Luca: *Pentru chirurg nu trebuie să existe „cazuri”, ci doar un om viu care suferă*, au devenit arhicunoscute.

Indiferenţa în îndeplinirea obligaţiilor şi îndatoririlor cerute de profesia de medic îl revoltau pe episcopul doctor.

Bunicul Luca

Oftalmoloaga Galina Samina povesteşte următoarea întâmplare, care arată omenia şi bunătatea lui:

„Din anul 1939 familia mea s-a instalat la Krasnoiarsk. Aveam atunci 14 ani. Un coleg de-al meu, Vasia, într-o excursie, s-a rănit la glezna piciorului. Rana s-a infectat şi a apărut o cangrenă care se agrava. Părinţii lui l-au dus la medici, dar nici unul nu şi-a luat răspunderea, întrucât copilul era foarte slab. Atunci au alergat la autorităţile locale şi la N.K.V.D. şi i-au rugat să-i permită episcopului şi profesorului Luca să vină de la Murta Mare ca să-l vadă şi să-l opereze pe Vasia. După rugăminţile fierbinţi şi stăruinţa lor, autorităţile au cedat şi episcopul a fost chemat la Krasnoiarsk. A vizitat căsuţa lui Vasia şi acolo l-am cunoscut şi eu. Era înalt, solid, cu barbă mare şi albă. Vocea îi era blândă şi catifelată. Când l-am văzut, m-am pierdut, dar când s-a uitat la mine cu privirea lui dulce, invitându-mă să intru în cameră, mi-am revenit imediat şi am simţit că pe omul acesta îl cunoşteam de mult dmp. Îl rugau cu lacrimi în ochi să-l salveze pe Vasia. El m-a mângâiat pe păr şi mi-a zis cu voce joasă:

«- Tu eşti o fată bună şi vom fi prieteni. Voi face totul pentru a-l salva pe Vasia. Dar piciorul nu i-l voi putea salva. E prea târziu. Dar tu îl vei ajuta să depăşească şocul pierderii piciorului».

A început grabnic operaţia. Vasia a supravieţuit şi cu Voino am devenit prieteni. S-a întors la Murta Mare şi am corespondat multă vreme.

Mai târziu a început războiul. Pe mama mea, care era medic, au chemat-o şi au trimis-o departe, într-un spital militar. Pe tatăl meu l-au înrolat şi a plecat pe front. Aveam atunci 16 ani şi am rămas cu bunica mea bătrână şi bolnavă. Ne aflam într-o

situaţie foarte grea. Tatăl meu era soldat simplu şi nu putea să ne ajute. Mama ne trimitea 600 de ruble, sumă foarte mică, pentru că un kilogram de unt costa 1200 de ruble. Şi iată că atunci l-au mutat la Krasnoiarsk pe episcopul Luca. A venit la noi acasă, a văzut cum trăiam şi mi-a zis:

«- Văd că nu ai bunic. Dar ai vrea să ai?»

«- Desigur, am răspuns eu».

«- Ei, atunci de aici înainte eu voi fi bunicul tău. De-acum poţi să nu mă mai strigi pe nume, ci să-mi spui *bunicule*. Vei veni la biroul meu în fiecare vineri între orele 5-6 p.m. Dar să ţii minte că sunt foarte ocupat şi de aceea străduieşte-te să fii la timp acolo».

Eu m-am bucurat nespus. Respectam cu stricteţe orarul şi nu întârziam nici un minut. Îi vorbeam despre problemele şi preocupările mele, despre rezultatele de la şcoală, despre prieteniile mele şi el îmi vorbea despre marea lucrare a medicului, despre operaţiile pe care le făcea, despre soldaţii răniţi etc. Ora trecea repede şi aşteptam cu mare nerăbdare următoarea noastră întâlnire.

Odată l-am invitat la cinematograf. El a zâmbit cu zâmbetul acela frumos al lui (la prima vedere dădea impresia omului aspru, dar zâmbetul lui era atât de blând încât te cucerea imediat). S-a întors şi mi-a spus:

«- Nu pot să vin, Galina. Distracţiile lumeşti nu sunt pentru mine, căci eu sunt monah».

Despre religie nu îmi vorbea, dar eu ştiam că avea un înalt rang bisericesc. La mâncare era simplu. Mânca în bucătăria spitalului. Bucătarii îi puneau ulei mai mult în mâncare. El însă ne-o dădea mie şi bunicii, sau ne zicea să i-o dăm lui Vasia. Vroiam să fac ceva care să-l mulţumească şi i-am spus-o. Atunci el a zâmbit şi mi-a spus să-i cos un nasture la haină şi să-i fac copci, şi mi-a arătat cum să procedez.

Era om cinstit şi adevărat bunicul Voino-Iaseneţki”.

Marșul îndurerării

Ca şi activitatea lui pastorală, aşa şi cea medicală, era un marş al îndurerării. Evoluţia rea a sănătăţii vreunui pacient devenea pentru el sursă de durere şi suferinţă. Şi asta pentru că vedea fiecare om nu ca pe un număr, un *caz* ci ca icoană a lui Dumnezeu, ca persoană unică şi nerepetabilă. Îi scria atunci fiului său:

„Sufăr foarte mult când bolnavul moare după operaţie. Am avut trei morţi în sala de operaţii şi asta m-a zdrobit complet. Tu, ca teoretician, nu ai cunoscut durerea aceasta, în vreme ce pentru mine e din ce în ce mai greu de suportat... M-am rugat pentru cei morţi acasă, întrucât în Krasnoiarsk nu există biserică”.

Colegii lui îşi amintesc câtă durere se isca în sufletul episcopului când îi murea un bolnav. Medicul ginecolog Antonia Alexeevna Sorohova, care înainte de revoluţie lucrase în Uzbekistan, zicea:

„Valentin Voino-Iaseneţki suferea mult după fiecare insucces al său. Odată, am întârziat cu lucrul şi după ce toţi medicii plecaseră, eu, dintr-un motiv oarecare, a trebuit să intru din nou în sala de operaţii. Deodată am auzit o voce înăbuşită: «Iată chirurgul care nu a cunoscut încă moartea! Astăzi eu am avut al doilea pacient mort». Am întors capul şi l-am văzut pe Valentin că mă priveşte în ochi. Era aplecat şi se sprijinea cu

mâinile pe masa de operaţie. Se uita cu durere la pacientul care murise în timpul operaţiei”.

Dacă nu existau alte mijloace ca să-l salveze pe pacient, trecea la intervenţii îndrăzneţe, cu toate că acest lucru presupunea să-şi asume multe răspunderi. Când intra în salon şi vedea gol patul pacientului pe care îl operase cu două-trei zile mai înainte, fără să rostească vreun cuvânt, urca la etajul al doilea şi se închidea în biroul lui.

O altă studentă la medicină povesteşte: „După un asemenea eveniment, Prea Sfinţitul dispărea ore întregi. Fiecare moarte îi provoca durere adâncă”.

Această abordare filantropică a omului care suferă şi moare, pare că păleşte în zilele noastre. Poate că această purtare i se pare cititorului puţin ireală. Dar ea nu este necunoscută în spaţiul bisericesc, care a fost sigur o sursă de inspiraţie pentru episcopul Luca. Marea tradiţie care începe de la Sfântul Evanghelist şi doctor Luca şi Sfinţii Doctori fără de arginţi a influenţat adânc ştiinţa medicală de-a lungul veacurilor. Sfântul Ioan Gură de Aur menţionează o atitudine uimitoare a medicilor epocii lui, care arată cât iubeau, sufereau şi compătimeau bolnavul. „Când doctorul îl consulta pe bolnav şi constata că nu mai există nici o şansă de salvare pentru el, vărsa lacrimi şi astfel le înştiinţa pe rudele bolnavului despre moartea ce va să vină [Părintele F. Faros, *Doliul*, Editura Akritas, pag. 171]. Deci, când medicul vedea că bolnavul nu mai are nici o scăpare, plângea... [Ioan Gura de Aur Hrisostom, *Despre metanie*, omilia a 8-a, Părinţi şi Scriitori Bisericești, vol. 3, pag. 302]. Sigur că cea mai umană întâmpinare a morţii de către medicina contemporană ar părea barbară în comparaţie cu această faptă atât de străveche” [Părintele F. Faros, *Doliul*, Editura Akritas].

„Şi încă ceva foarte important. Omul contemporan, *care n-are nădejde* (1 Tesaloniceni 4, 13), tremură în faţa morţii şi depune eforturi deosebite ca s-o nege, s-o

uite şi s-o ascundă de cei dragi lui, care se găsesc cu un pas înaintea sfârşitului lor. Tradiţia creştină nu este de acord cu această abordare, care a devenit de-acum obişnuită în societăţile vestice" [Părintele F. Faros, *Doliul*, Editura Akritas, pag. 58-67]. Înştiinţarea bolnavului de moartea lui apropiată (nu în stilul rece şi de multe ori inuman al anglo-saxonilor), îi dau posibilitatea pocăinţei, împăcării cu Dumnezeu, pregătirii. În locurile noastre, „când medicul constată inevitabilul, le recomandă rudelor bolnavului să-l cheme pe preot" [Părintele F. Faros, *Doliul*, Editura Akritas, pag. 171]. Pe această linie se plasează şi episcopul Luca. Considera necesar ca bolnavii să fie înştiinţaţi de moartea lor apropiată, pentru a se pregăti să plece, în cazul în care vor, creştineşte. Şi mulţi au fost pacienţii lui care au plecat în marea călătorie pregătiţi şi împăcaţi cu Dumnezeu şi cu aproapele lor.

Doctorul Lev Vasilenko, coleg al episcopului Luca în Taşkent, avea o părere contrară în ce priveşte această temă şi, desigur, a intrat în conflict cu el. De aceea avea o atitudine duşmănoasă faţă de el şi îl numea *fără inimă*. Într-o zi au adus un bolnav bătrân, cu cancer la duoden. Episcopul Luca, ieşind din salon, a zis că trebuie ca bolnavul să fie anunţat despre starea lui şi despre moartea apropiată. Vasilenko a reacţionat spunând:

- Asta e de neînţeles. Bolnavul are soţie şi copii şi se va necăji pentru familia lui pe care o lasă fără ajutorare. Va suferi pentru soarta lui şi a familiei.

- Nu, a răspuns episcopul, va trebui să afle despre starea lui. Poate că vrea să se pregătească şi să moară ca un creştin.

Atunci au chemat-o pe soţia sa. Şi ea era de partea lui Vasilenko. Episcopul Luca s-a înfuriat şi a zis:

- Duceţi-vă voi să vorbiţi cu el. Eu nu-i spun minciuni.

Vasilenko a încercat să-l convingă pe o cale ocolitoare.

- Dar există şi *minciuni sfinte*...!

Episcopul l-a întrerupt dur:

- Minciuni sfinte nu există. Există doar minciuni şi nu sunt disponibil să particip la ele.

(Vasilenko a fost potrivnic faţă de episcop până la adânci bătrâneţi. Cauza cea mai profundă ne-o dezvăluie Popovski. Printre altele scrie că Vasilenko pregătise teza de doctorat pentru Facultate. Însă ca medic era insuficient şi teza lui a fost notată de episcop sub medie. Opinia episcopului medic ar fi fost îngreunătoare şi cu toate presiunile făcute asupra lui era de neînduplecat. În cele din urmă, în ultima clipă, l-a rugat Sofia Sergheevna, îngerul păzitor al copiilor lui, şi a cedat. Astfel, teza de doctorat a fost acceptată. Iar Popovski notează: „Cei doi chirurgi se deosebeau nu numai la talente, la harisme, la cunoştinţe etc, dar şi la abordarea vieţii omeneşti. Cel ce crede că viaţa este în mâinile lui Dumnezeu, are mijloace diferite faţă de un ateu. Episcopul Luca se zbate pentru pacient şi luptă cu moartea până la ultimele puteri. Însă când moartea devine inevitabilă, o acceptă ca pe o izbăvire de chinurile lumii acesteia şi ca pe o punte, o trecere de la cele provizorii la cele veşnice”.)

Din rapoartele cadrelor de partid ale Comisiei Centrale suntem informaţi despre cât de grele au fost şi aici condiţiile de lucru. Acestea spun: „Spitalul militar 15-15 are multe goluri. Starea economică dificilă a acestui spital, calitatea joasă a serviciilor medicale în diferitele secţii, cu toate străduinţele uriaşe ale profesorului specialist Voino-Iaseneţki, lipsa disciplinei, înscriu spitalul acesta pe lista spitalelor cu randament slab”.

În scrisorile către fiul lui cel mare, episcopul se plânge că este nevoit să lucreze în condiţii insuportabile: personalul este incult, medicii nu cunosc principiile medicinii. Un an întreg nimeni nu a dat importanţă protestelor lui, deşi dezvăluia fapte criminale în înţelesul propriu al cuvântului. Printre altele scria:

„Am devenit foarte iritabil şi cu câteva zile înainte am avut o criză atât de puternică de supărare, încât a trebuit să iau o doză de brom şi să-mi fac injecţie cu camfor, pentru că am avut dispnee din pricina spasmului bronhic. Nu mi s-a mai întâmplat niciodată să lucrez în asemenea condiţii”.

Toate acestea i-au influenţat nefavorabil sănătatea. Funcţionarea inimii i s-a înrăutăţit, urca cu greu treptele spitalului, în vreme ce pe durata operaţiilor trebuia să se aşeze din ce în ce mai des, căci nu-l mai ţineau picioarele.

CAPITOLUL 11

Primăvara

Multe sunt necazurile drepţilor şi din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul. (Psalm 33, 18)

Evoluții pozitive

Din primăvara anului 1942, comportarea autorităţilor faţă de el s-a schimbat. Într-o zi, Ecaterina Astafieva l-a vizitat acasă, împreună cu directoarea adjunctă a spitalului. În mod paradoxal, s-a interesat despre cum trăieşte *profesorul*, ce mănâncă, dacă are cu ce se îmbrăca, etc. L-au anunţat că de-acum îi este permis să ia micul dejun, prânzul şi cina în spital, şi s-au îngrijit să-i îmbunătăţească condiţiile de lucru. Au văzut că avea haine foarte puţine şi zdrenţuite. Astafieva a spus că-i vor aduce tot ce are nevoie - haine, cearşafuri, aşternuturi, încălţăminte, etc. Toate acestea erau atunci foarte scumpe şi greu de găsit. Oricare altul s-ar fi bucurat nespus. Episcopul se obişnuise cu simplitatea. Nu s-a arătat mişcat, şi singurul lucru pe care l-a cerut a fost o pereche de şireturi!

Astafieva a plecat surprinsă. În orice caz, vizita aceasta arăta că a început o perioadă nouă. Operaţiile lui reuşite, cercetările şi noile sale descoperiri ştiinţifice, conferinţele şi discursurile din congrese au mărit mult preţuirea lumii medicale faţă de el. De-acum, oriunde se duce, toţi medicii se ridică plini de respect. La Irkuţk, la un congres medical, primirea pe care i-au făcut-o a fost un adevărat triumf. Într-o scrisoare către N.P. Puzin, pe care l-a cunoscut în Krasnoiarsk, notează:

„Iubite Nicolae Pavlovici,

Şi eu regret că aţi plecat din Krasnoiarsk. Am început o corespondenţă foarte interesantă pentru dumneavoastră cu mitropolitul Serghie, pe teme religioase, filozofice, bisericeşti şi politice. Din păcate nu e posibil să vă fac cunoscut conţinutul acestei corespondenţe. Sunt foarte supărat. M-au anunţat din Novosibirsk că nu pot edita cartea mea, datorită lipsei de hârtie. Au mare grijă de mine. Pacienţii mei care lucrează în administraţie l-au chemat pe directorul industriei de încălţăminte, au comandat pantofi pe numărul meu şi i-au dat ordin să-mi facă neapărat o pereche de cizme de plastic pentru operaţii. De asemenea mi-au comandat două rânduri de haine, două prosoape, batiste. Le mustră pe surori când văd că-mi duc singur farfuria în bucătărie. Comitetul revoluţiei, după cum se pare, mă va propune pentru premiu. Într-adevăr, e evidentă evoluţia mea de la „persona odiosa" la „persona grata"! Slavă lui Dumnezeu.

Sunt atât de bine hrănit încât dau jumătate din porţia mea celor din jur ori celor cunoscuţi. Şi nefericitul arhiereu al *Inovatorilor* stă flămând în Murta, s-a istovit de foame, trăieşte cu 400 de grame de pâine.

Mâine mă mut în apartamentul meu, acolo unde era farmacia. Voi avea cele mai bune condiţii pentru a mă ocupa de problemele teologice care mă frământă acum. Izolare completă, pace, singurătate.

Dumnezeu să vă binecuvânteze şi să vă păzească.

Episcopul Luca,
20 iunie 1942.

Pe 25 decembrie 1942, într-o scrisoare trimisă aceluiaşi destinatar, scrie printre altele:

Iubite Nicolae Pavlovici,

Bucură-te întru Domnul!

(...) De patru săptămâni nu lucrez, datorită oboselii îndeosebi intelectuale. Trei săptămâni am fost internat în spitalul periferic, acum sunt în apartamentul meu. Medicii spun că pentru a mă face bine va trebui să nu lucrez mai mult de patru ore şi să nu fac mai mult de două operaţii. Până astăzi lucram opt-nouă ore pe zi şi făceam patru-cinci operaţii.

Îndelungata mea corespondenţă cu mitropolitul Serghie continuă.

Domnul să vă ajute să rezistaţi la toate greutăţile perioadei de război şi să vă binecuvânteze.

Episcopul Luca,
25 decembrie 1942.

Schimbarea politicii față de Biserică

Furtuna războiului s-a dovedit a fi binefăcătoare pentru Biserică. În ziua când germanii au trecut graniţele ruseşti, mitropolitul Serghie, „fără să aştepte evoluţia situaţiei, nici reacţiile guvernului, s-a adresat credincioşilor printr-o epistolă pastorală în care condamna atacul şi chema binecuvântarea dumnezeiască peste toţi ortodocşii, pentru apărarea patriei aflate în primejdie”. [Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 62]. A mers şi mai departe şi a început chetă publică pentru a strânge bani în scopul înarmării Armatei Roşii. De la biserici (câte mai rămăseseră) şi credincioşi au fost adunaţi mulţi bani şi haine pentru soldaţi. Într-o scrisoare a lui către Stalin îl ruga să deschidă un cont special la Banca Centrală pentru ajutoare depuse de biserici şi credincioşi. Astfel, Biserica prigonită s-a aflat în faţă în lupta pe care o dădea poporul rus. Rezultatul: micşorarea treptată a propagandei andreligioase şi a prigonirilor. În faţa pericolului şi a situaţiei grele de pe front, însuşi Stalin a fost nevoit să concilieze şi să ceară ajutorul Bisericii. I-a răspuns personal mitropolitului Serghie, prin scrisoarea de mai jos, publicată în ziarul *Pravda*.

„Către Patriarhie
şi către mitropolitul Moscovei, Serghie

Vă rog să transmiteţi clerului ortodox rus şi credincioşilor salutul meu, mulţumirile şi recunoştinţa Armatei Roşii pentru oferta dumneavoastră. A fost dat ordin pentru deschiderea unui cont special la Banca Centrală.

Stalin”.

Drept răsplată, Biserica a dobândit o libertate elementară. Şi cu adevărat Biserica, desigur nu fără obstacole şi probleme, a cunoscut o renaştere nesperată. Sfintele biserici care erau închise de 25 de ani au fost deschise. Icoanele care erau ascunse şi-au regăsit locul în biserici şi pe iconostasele caselor. Au fost organizate coruri bisericeşti. Credincioşii vin cu miile să se boteze, să se căsătorească creştineşte, să se spovedească, să se împărtăşească.

După cum am văzut, în perioada aceea, episcopul Luca începe o comunicare intensă cu mitropolitul Serghie, consilier al Patriarhiei. Şi asta pentru că Biserica, încercând să se realcătuiască, îşi caută membri ascunşi ori exilaţi. Mitropolitul Serghie schimbă, prin intermediul corespondenţei, gânduri şi opinii cu episcopul Luca.

Rezultatul acestor contacte a fost numirea episcopului Luca în rangul de arhiepiscop al Krasnoiarskului. Despre corespondenţa aceasta îşi aminteşte:

„În anul 1942 am început o corespondenţă interesantă cu el, despre problemele de bază ale vieţii contemporane. În scrisorile lui m-a impresionat dreapta înţelegere a esenţei credinţei noastre, cunoaşterea Sfintelor Scripturi şi a istoriei bisericeşti. Unele din scrisorile lui pot fi considerate mici lucrări ştiinţifice. Am avut şi diferenţele noastre şi deseori m-a făcut să-i accept părerile”.

Lucrarea sa pastorală ca arhiepiscop al Krasnoiarskului

Situaţia bisericească a regiunii era tragică. Directorul secţiei locale a Ministerului de Interne anunţase cu lăudăroşenie: „În întreaga Siberie nu am lăsat să funcţioneze nici o biserică!”. Numai din această afirmaţie îşi poate închipui cineva situaţia care se menţinea în întinderea aceasta nesfârşită. Aceasta era cea mai mare durere a arhiepiscopului Luca. În Krasnoiarsk nu exista nici o biserică deschisă. Credincioşii îi aduceau arhiepiscopului icoane pe care le punea în camera de serviciu, unde candela era mereu aprinsă. Se străduia din răsputeri să deschidă o biserică. După puţin timp, secretarul general al C.C. al partidului l-a chemat şi l-a informat că în curând legăturile dintre Biserică şi Stat se vor îmbunătăţi şi va putea săvârşi din nou îndatoririle lui arhiereşti. Dar nu i se dădea nici un răspuns cererii sale. Îi scrie cu durere fiului său, Mihail:

„De mult timp ne promit că vor deschide o biserică în oraş, dar amână mereu şi eu voi rămâne iarăşi fără Sfânta Liturghie de marea sărbătoare a Crăciunului”.

În cele din urmă, la începutul lui martie cererea lui este ascultată. I-au permis să deschidă o mică biserică. Dar nu în interiorul oraşului, ci în cimitirul din satul Nicolaievsk, la şapte kilometri depărtare. Pe 5 martie 1943 îi scrie din nou fiului său:

„Dumnezeu mi-a trimis mare bucurie. După şaisprezece ani în care am tăcut şi mi-am dorit arzător o biserică, Dumnezeu mi-a îngăduit din nou acum să propovăduiesc cuvântul Lui. S-a deschis o bisericuţă la Nicolaievsk, la periferia Krasnoiarskului, şi eu am fost numit arhiepiscopul Krasnoiarskului. Desigur, voi continua să lucrez la spitalul militar. Nu a apărut nici un obstacol acolo. (...)

Despre prima Sfântă Liturghie puţini au fost informaţi, dar totuşi au venit cam 200 de persoane. Multă lume a stat în curte. (...)

După prima Sfântă Liturghie, starea psihologică mi s-a schimbat dintr-o dată, iar boala mea - supraepuizare cerebrală - era atât de gravă încât neurologii îmi recomandaseră odihnă totală pentru două săptămâni. Nu am început această terapie şi sunt sigur că mă voi însănătoşi fără sprijin medical”.

Peste o lună confirmă aceste vorbe. Îi scrie fiului său:

„Din ziua în care s-a deschis biserica, boala mea a trecut definitiv şi puterea de lucru mi-a revenit”.

Mersul la biserică în alte anotimpuri decât vara era foarte dificil şi periculos. Satul era cuib de tâlhari şi credincioşii se puneau în primejdie. De asemenea, datorită condiţiilor vremii, drumul era de multe ori inaccesibil. Noroiul împiedica trecerea. Chiar episcopul Luca s-a înfundat odată în noroi şi a fost nevoit să se întoarcă. Se ducea doar duminica şi de sărbătorile mari. În restul zilelor săvârşea toate slujbele la spital sau acasă. Şi acolo cu greutate, căci alături exista o sală de concerte şi cinematograf, a căror gălăgie îl deranjau. Abia în ultima vreme i-au oferit o sanie cu cai pentru a merge la bisericuţă.

Apartamentul lui mic era şi birou al Arhiepiscopiei. Pe uşă, pe o tăbliţă era scris: *Arhiepiscopul Luca primeşte pentru treburile Bisericii de marţi până vineri, orele 6-8 pm*.

Dintr-o altă scrisoare a arhiepiscopului Luca către N.P. Puzin aflăm şi alte informaţii importante:

„Pentru o mare perioadă de timp nu am putut să vă răspund din două motive:

Am fost ocupat cu scrierea monografiei mele despre complicaţiile arteriale în cazurile rănilor făcute de arme de foc.

Am fost foarte lipsit de dispoziţie şi am petrecut zile întregi întins în pat, datorită supraepuizării cerebrale grave care a ţinut patru luni. Îmi cer să nu mă duc la biserică... Continui să lucrez cu greu.

Pentru a merge la mica biserică a cimitirului din Nicolaievsk trebuie să umblu o oră şi jumătate pe jos pe un urcuş greu şi obosesc până la istovire. Biserica este atât de mică încât încap în ea 40-50 de persoane, în vreme ce vin 200-300. E aşa de multă lume că nu pot ajunge în altar, ca de Paşti. Nu pot încă să slujesc întrucât nu există veşminte. Poate că vom cumpăra de la teatru. Slujeşte protoiereul, în vârstă de 73 de ani, şi eu rostesc predica. Acest lucru îmi dă mare bucurie, şi lumii la fel.

Există o mare speranţă că în primăvară vor deschide biserica Sfântului Acoperământ (la colţul străzilor Stalin şi Surikov)...

Preafericitul a fost grav bolnav, a avut pneumonie, dar slavă lui Dumnezeu, s-a însănătoşit. Nu mi-a mai scris de mult timp din cauza bolii sale.

Vă urez mult succes în lucrarea dumneavoastră, sănătate şi mântuirea sufletului.

Arhiepiscopul Luca,
17 martie 1943”.

A fost imposibil să slujească ca arhiereu în mica biserică din Nicolaievsk. Nu avea deloc veşminte, nici ajutoare, în afară de bătrânul protoiereu. Într-o scrisoare nota:

„La teatru există multe veşminte preoţeşti, dar nu ni le dau, considerând că sunt mai folositoare actorilor, care le vor face bucăţi în comediile în care vor juca”.

Puţin mai târziu se afla la Novosibirsk, unde a vorbit la congresul chirurgilor din spitalele militare. Discursul lui a avut tema *terapia osteomielitei provocate de armele de foc*. Toţi medicii îl ascultau cu răsuflarea tăiată. Deşi nu se obişnuia la congrese, la sfârşit l-au aplaudat. (Acest lucru se întâmpla de-acum la toate congresele unde era invitat. Doctorii rămâneau foarte entuziasmaţi şi îl aplaudau furtunos. Îl rugau să continue şi îl bombardau cu întrebări). În ziua următoare a făcut o operaţie de osteomielită. Sala de operaţii s-a umplut cu medici. Mulţi s-au urcat pe scaune pentru a putea vedea mai bine desfăşurarea operaţiei şi tehnica pe care o folosea.

La Novosibirsk a reuşit să facă rost de material pentru veşminte arhiereşti. Şi aici s-a petrecut o întâmplare minunată. La Krasnoiarsk nu exista posibilitatea să găsească material special pentru veşminte. Însă în biroul responsabilului Sănătăţii şi Asistenţei din regiunea Novosibirsk, arhiepiscopul Luca a văzut o bucată din acest material mult dorit. Cum ajunsese acolo, nimeni nu ştia. Când l-a văzut, arhiepiscopul s-a entuziasmat şi a început să-i roage să i-l vândă, indiferent de preţ. Dădea pe el până şi două salarii lunare. În cele din urmă a reuşit să-l cumpere şi se bucura ca un copil. L-a strâns în braţe şi pe faţă i-a apărut un zâmbet neobişnuit. „Un asemenea zâmbet nu am văzut niciodată la el în cei doi ani de când ne cunoaştem”, zicea medicul Braniţkaia.

Între timp uitase că are de călătorit şi că lume multă îl aştepta la gară. Puţin i-a lipsit să scape trenul. Întorcându-se la Krasnoiarsk a avut parte de încă o bucurie. Autorităţile au permis deschiderea unei alte biserici, în interiorul oraşului. Îi scria atunci fiului său că atitudinea guvernului faţă de Biserică s-a schimbat radical: „Pretutindeni deschid şi repară biserici pe cheltuiala primăriilor, şi numesc episcopi”.

Dar copiii lui, care trecuseră prin atâtea experienţe amare, nu participau la bucuria şi la entuziasmul său. Le era teamă că preocuparea lui din nou cu treburile Bisericii îl vor conduce spre noi peripeţii şi va avea consecinţe negative în cariera lor. Mai mult se nelinişte fiul său cel mare, Mihail, care în perioada aceea se pregătea să susţină teza de doctorat. Toată vara anului 1943 corespondează. Mihail îşi exprimă temerile şi arhiepiscopul se străduieşte să-l liniştească. Într-o scrisoare a lui, menţionează:

„Temerile tale referitoare la mine nu se justifică. Acum pot să lucrez la spital şi să săvârşesc îndatoririle mele arhiereşti. Acest lucru nu se mai consideră ilegal... Predica mea, cuvântul meu, sunt serioase, măsurate, lipsite de aluzii şi fără să aibă caracter antisovietic. Ultimele pătimiri şi chinuri din închisoare m-au schimbat adânc în interior. Am devenit mai liniştit, mai smerit, mai răbdător, şi acea zvâcnire pe care o aveam a dispărut definitiv...”.

Mihail continuă să se îndoiască şi să-şi exprime temerile. Arhiepiscopul răspunde:

„Să ţii minte, Mihail, că vieţuirea mea monahală şi jurământul pe care l-am dat, rangul meu, hotărârea să-L slujesc pe Domnul, constituie pentru mine cel mai sfânt lucru şi îndatorirea primordială. Cu sinceritate şi din toată inima m-am lepădat de cele lumeşti şi de cariera mea de medic, care, desigur, ar fi putut fi foarte reuşită, dar acum nu mai are nici o importanţă pentru mine. Toată viaţa şi toată bucuria mea este să-L slujesc pe Domnul, în care cred, deşi nu am de gând să renunţ la activitatea mea medicală şi la cercetarea ştiinţifică”.

După puţin timp îi scrie iarăşi lui Mihail:

„La Krasnoiarsk, în cercurile partidului, spuneau despre mine: „Să slujească ca preot, există motiv politic”. Ţi-am spus că s-a dat ordin să nu mai fiu prigonit pentru convingerile mele religioase. Dar, chiar dacă poziţia bisericii nu se schimba atât de substanţial, chiar dacă înalta mea valoare ştiinţifică nu mă uşura atât de mult, nu aş fi şovăit deloc să intru de la început pe drumul dăruirii şi slujirii active a Bisericii. Căci voi, copiii mei, nu mai aveţi nevoie de ajutorul meu, iar cu închisorile şi exilurile m-am obişnuit şi nu mai mi-e frică de ele...”.

În ziua când se împlineau douăzeci de ani de la hirotonirea lui în treapta de episcop, îi scria fiului cel mare, amintindu-i de călătoria aventuroasă de la Taşkent la Pengikent:

„Era începutul greului drum pe care trebuia să-l străbat. Dar pe durata acestui marş, L-am slăvit pe Domnul. Cred că pătimirea s-a sfârşit...”.

Mihail nu se lasă convins. Într-o nouă scrisoare insistă în poziţia lui şi îşi exprimă îndoielile despre credinţă. Aventurile tatălui său şi ale întregii familii, l-au cotropit. Propaganda ateistă nu l-a lăsat neinfluenţat, cum s-a întâmplat cu toată generaţia lui. Arhiepiscopul îi răspunde cu durere:

„Până acum mă rugam mult pentru vindecare lui Valentin, dar acum trebuie să mă rog şi pentru tine... Te implor din toată inima să studiezi Evanghelia şi să te rogi la Dumnezeu. O! Dacă ai şti cât de ursuz și de mărginit este ateismul şi cât de voioasă şi palpabilă este legătura cu Dumnezeu a celor ce-L iubesc...”.

După câte se pare, deşi corespondenţa lor a continuat, aceasta a fost ultima discuţie despre credinţă. Nu ştim ce s-a întâmplat mai târziu în sufletele copiilor lui. Oricum, pentru un om care a ajutat şi a salvat atâtea suflete, atitudinea copiilor săi a fost

încă o durere şi un spin în inima lui sensibilă. Şi până la moarte nu a încetat să se roage pentru ei.

A făcut multe încercări pentru a scoate a doua ediţie a *Eseurilor despre chirurgia infecţiilor septice*. Ştia că această carte era practic necesară medicilor. În anul acela a primit în cele din urmă permisiunea de a edita cartea. În legătură cu aceasta, îi scrie lui N.P. Puzin:

„Pace şi binecuvântare lui Nicolae Pavlovici!

Am o mare bucurie. Pe 2 mai i-am trimis o scrisoare lui Stalin despre cartea mea şi i-am prezentat aprecierile profesorilor Manuilov şi Priorov, care o laudă mult. Rezultatul: am primit o scrisoare de la casa editorială medicală, datată la 26 iunie, prin care eram rugat să le trimit manuscrisul pentru editare. De asemenea mi-au cerut să trimit la Moscova monografia mea despre articulaţii. Spre iarnă cartea şi monografia vor fi editate.

Locurile din spitalul militar s-au împuţinat şi povara lucrului s-a uşurat.

Din păcate nu vor să deschidă altă biserică în oraş. Din Taşkent îmi scriu că acolo s-a dus un episcop inovator şi că din cauza asta deschid multe biserici. Iar aici toamna şi primăvara nu poate merge nimeni până la Nicolaievsk. Zilele trecute m-am dus după o ploaie, am căzut în noroi şi m-am întors.

Cu sănătatea, slavă lui Dumnezeu, stau bine. Cu puţin timp înainte am primit o scrisoare de mulţumire şi diploma de onoare de la Consiliul armatei.

Să fiţi sănătos şi fericit. Dumnezeu să vă păzească.

Arhiepiscopul Luca,
1 iulie 1943”.

Într-o altă epistolă, scrie:

„Pace şi binecuvântare lui Nicolae Pavlovici.

Vă dau de veste evoluţii semnificative şi neaşteptate. Am primit telegramă de la Moscova. Comisia panslavică mi-a cerut să scriu un articol pentru presa slavă referitor la oferta mea socială din anii celui de-al Doilea Război Mondial, ca arhiepiscop al Krasnoiarskului şi chirurg în spitalele militare ale Armatei Roşii. Dumneavoastră, desigur, puteţi să vă daţi seama de însemnătatea acestei propuneri şi de noile perspective. Două zile mai târziu am scris deja articolul, pe care însă nu am timp să-l copiez pentru a vi-l trimite şi dumneavoastră.

În fiecare duminică şi sărbătoare slujesc şi predic. Lucrul la spital continuă ca şi până acum. (...) Boala mea revine din când în când şi pe 8 august nu am putut să săvârşesc Sfânta Liturghie.(...) Dumnezeu să vă ajute şi să vă binecuvânteze,

Arhiepiscopul Luca,
16 august 1943”.

Câtă vreme a rămas la Krasnoiarsk s-a străduit să rezolve nenumăratele probleme bisericeşti. Preotului Zaharov pe care îl găsise, curând a fost nevoit să-i interzică a sluji, pentru că nu se descurca. Mai târziu au venit doi preoţi foarte evlavioşi, cu care a colaborat foarte bine şi au reuşit să reînnoiască Comitetul bisericesc. Acest lucru era atunci foarte dificil, întrucât comitetele bisericeşti erau sub directa supraveghere a partidului şi a serviciilor secrete, cu rezultatul că Biserica era legată de regim. Înnoirea pe care a făcut-o arhiepiscopul era atunci o faptă foarte periculoasă şi îndrăzneaţă.

Din toate satele şi oraşele primea epistole cu rugămintea de a le deschide bisericile. Arhiepiscopul le trimitea autorităţilor de stat, dar primea mereu acelaşi răspuns: „Am primit epistola, am luat cunoştinţă de cererea dumneavoastră şi am transmis-o la Moscova. Când vom primi răspunsul vă vom înştiinţa”. Era, desigur, trucul birocraţiei. Răspunsul nu a venit niciodată. Pe de altă parte, cu toată *îmbunătăţirea* legăturilor Stat-Biserică, oamenii care cereau să fie deschise bisericile întâmpinau probleme.

Autorităţile îi ameninţau, îi prigoneau, îi jigneau.

Arhiepiscopul Luca scria:

„În regiunea Siberiei Răsăritene, din Krasnoiarsk până la Oceanul Pacific, nu exista vreun semn de trăire bisericească. (...) Dacă nu se vor deschide bisericile în Siberia, poporul va uita definitiv ce înseamnă viaţa duhovnicească”.

Într-adevăr, oamenii de acolo nu gustaseră din viaţa duhovnicească. Erau total diferiţi faţă de credincioşii din Rusia europeană şi Ucraina. Necunoaşterea era îngrozitoare. Şi era exploatată de anumiţi şarlatani care se îmbrăcau în rasă şi faceau pe preoţii, înşelând lumea.

Convocarea Sinodului și alegerea Patriarhului

Restabilirea legăturilor dintre Biserică şi Stat s-a făcut în septembrie 1943. La 4 septembrie 1943 a avut loc o întâlnire între trei reprezentanţi ai Bisericii Ruse şi Stalin. Întâlnirea s-a făcut pe neaşteptate. Cei trei mitropoliţi (Serghie al Moscovei, Alexei al Petersburgului şi Nicolae al Kievului) au fost chemaţi la Kremlin la ora două noaptea - era ora îndrăgită de Stalin pentru adunări şi întâlniri secrete. Împreună cu Stalin era şi Molotov. Cei ce îl cunoşteau de aproape pe Stalin spuneau că atunci când se afla în dispoziţie bună era om cu un farmec rar. Aşa era şi în noaptea aceea. Se comporta simplu şi foarte prieteneşte. Ca şi când nu el ar fi prigonit atât de dur Biserica. A aşezat masă bogată şi a zis că guvernul sovietic preţuieşte mult sprijinul şi ajutorul Bisericii în războiul patriotic. La un moment dat a întins mâinile şi a spus:

- Ce putem face pentru voi?

Şi fără să aştepte răspuns, a făcut singur prima propunere:

- În problema învăţământului preoţesc lucrurile stau rău. Trebuie să organizăm învăţământul.

Unul din mitropoliţi a propus să fi organizate seminare. Stalin a răspuns:

- Nu doar seminare. Vom înfiinţa şcoli la nivelul facultăţilor. Academii Teologice!

Mitropoliţii nu-şi credeau urechilor. Au propus atunci să se dea o căsuţă ca să locuiască nişte monahi în ea. Stalin a fost iarăşi de acord.

- De ce căsuţă? Vom da o mănăstire.

În continuare, mitropoliţii au cerut să fie permise editurile bisericeşti. Şi aici

Stalin a surprins:

- Va trebui să întemeiaţi un *Vatican* al vostru, cu Academii, biblioteci, tipografie şi orice altceva care este trebuincios Patriarhiei Moscovei.

În continuare s-a decis să fie editat periodicul Patriarhiei Moscovei, să se înceapă corespondenţă cu celelalte patriarhii şi comunicare cu alte ţări, şi, în sfârşit, să se facă sinod pentru alegerea Patriarhului, care după Stalin ar trebui să fie Serghie.

„În ziua următoare, ziarul *Izvestia* a anunţat că guvernul a permis convocarea sinodului pentru alegerea Patriarhului. (...) După trei zile, o simplă întrunire a episcopilor - nouăsprezece în total - a avut loc pentru a alege Patriarhul. Mitropolitul Serghie a rostit un cuvânt despre acţiunile patriotice ale Bisericii. Apoi au trecut la alegere, care, după cum spune mitropolitul Alexei, s-a făcut cu zarvă. Nu era vorba doar de o simplă alegere, ci de recunoaşterea unei situaţii: Mitropolitul Serghie conducea Biserica de 17 ani. (...) Pe 12 septembrie Patriarhul Serghie a fost înscăunat oficial". [Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 68-69]

După cum am notat mai înainte, arhiepiscopul Luca comunica strâns cu Patriarhul Serghie şi preţuia mult poziţia lui şi întâmpinarea ponderată a nenumăratelor probleme ale Bisericii. Arhiepiscopul Luca era în multe probleme neînduplecat şi absolut. Nu accepta iresponsabilitatea nici din partea clericilor, nici din partea medicilor. Dacă, de exemplu, pe durata operaţiei vreun medic făcea vreo imprudenţă ori îi cădea instrumentul jos, arhiepiscopul îl privea sever şi îl scotea afară din sala de operaţii. La fel şi cu preoţii - nu îngăduia nici o neglijenţă sau acţiune care nu era în acord cu sfintele canoane. Patriarhul Serghie îl sfătuia în scrisorile lui să fie mai flexibil.

Corespondenţa dintre cei doi ierarhi a contribuit la un grad ridicat în pregătirea sinodului episcopilor, în septembrie 1943. Arhiepiscopul Luca a fost între cei nouăsprezece episcopi care l-au ales pe Patriarhul Serghie. A participat activ la

compunerea textelor sinodului şi a fost ales membru permanent al Sfântului Sinod. Deja perioada exilului său se încheiase şi putea acum lucra mai liber. La sfârşitul aceleiaşi luni a circulat, după o pauză de opt luni, primul număr al buletinului oficial al Bisericii: *Revenirea Patriarhiei Moscovei*. Patriarhul l-a invitat pe arhiepiscopul Luca să participe la editarea periodicului, colaborarea aceasta ţinând zece ani.

Deoarece distanţa Krasnoiarsk-Moscova este uriaşă şi prezenţa lui la spital era absolut necesară, l-a rugat pe Patriarhul Serghie să-l scutească de obligaţia de a participa la adunările Sfântului Sinod, care erau lunare şi durau multe zile. Patriarhul a arătat înţelegere şi a acceptat rugămintea lui. În perioada aceasta iese în a doua ediţie faimoasa lui carte *Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice*, îmbunătăţită şi întregită, şi monografia *Complicaţii în rănile infectate de la încheieturile mari*. În vremea aceea viaţa lui a fost din nou în pericol. Nepotul său Alexei, într-un proaspăt interviu dat ziarului *Izvestia*, a dezvăluit următoarea întâmplare:

„Odată a trebuit să facă o operaţie în zona abdominală fiind înzestrat... cu un briceag, şi să coasă rana cu un fir de păr de femeie! Ne spunea deseori acest lucru. Dar nu îl descria pe un ton tragic. Dimpotrivă, era foarte calm. În general nu se lăsa tulburat de greutăţile vieţii. Considera că aceasta era voia lui Dumnezeu. Se îmbina în el, într-un mod minunat, realismul şi dispreţul total faţă de cele pământeşti, faţă de condiţiile de trai. Totul pentru el era viaţa duhului".

La întrebarea ziaristului „din ce motiv în 1943-1944, când era deja vestit în cercurile medicale şi bisericeşti, după ce îi ajutase deja pe medici să ridice pe picioare mii de bolnavi, a fost depusă o acuzaţie gravă împotriva lui de către oamenii din partid", Alexei a răspuns:

„În acea perioadă de timp aveau de gând să-l execute pe bunicul, pentru *activitate antisovietică* îndelungată. Existau rezultatele unei anchete făcute de consilierul special, dar fără acordul lui Stalin nimeni nu îndrăznea să ridice mâna asupra lui. Am văzut cu ochii mei acest act. Însuşi Stalin nota deasupra că: *pe astfel de oameni*... (urma o serie de injurii la adresa autorităţilor locale!) *nu putem să-i distrugem*".

În felul acesta s-a întâmplat incredibilul. A fost salvat de la execuţie datorită intervenţiei lui Stalin! Continuau însă să-l urmărească pentru orice eventualitate.

Roadele Sinodului

Luna septembrie a anului 1943 a fost neîndoielnic o staţie importantă în istoria Bisericii Ruse. Biserica prigonită a răsuflat uşurată. Nikita Strouve rezumă rezultatele binefăcătoare ale sinodului din 1943:

„Reinstaurarea Patriarhiei a avut un mare ecou atât în exteriorul ţării, cât şi înăuntrul ei. Pentru aliaţi însemna că guvernul sovietic păşea cu îndrăzneală pe drumul împăcării cu Biserica, lucru ce prevestea un viitor fericit. În interiorul ţării, Biserica Ortodoxă regăsea un cârmuitor recunoscut de Putere, fapt ce va duce treptat la slăbirea ori dispariţia diferitelor schisme. Dacă schismele de dreapta, mai puţin semnificative cantitativ, au căzut pradă lagărelor de concentrare şi altor capcane, marea schismă de

stânga, Biserica Inovatoare, şi-a pierdut de-acum şi ultimul motiv de existenţă: majoritatea covârşitoare a schismaticilor şi-au cerut scuze. Treptele ierarhice căpătate pe durata schismei nu au fost recunoscute ca autentice şi preoţii au fost primiţi de Biserica Ortodoxă cu gradul pe care îl deţineau înainte de schisma. Totuşi, cei ce nu se împotriveau canoanelor erau din nou hirotoniţi şi reaşezaţi în gradele lor. Doar unele personalităţi izolate, precum conducătorul Bisericii vii, Alexandru Vedenski, au refuzat să se adapteze, pentru a rămâne *păstori fără turmă*. (...)

Deşteptarea religioasă, după cum o confirmă toate mărturiile, a fost generală, voluntară şi în masă. Poporul, indiferent dacă locuia în oraşe sau în provincie, în nord sau în sud, s-a oferit singur să deschidă bisericile, să le repare provizoriu, să le împodobească. Obiecte de cult, sfinte vase, icoane ascunse cu grijă de credincioşi au ieşit din pământuri. (...) Organizau coruri şi cântau slujbele aşteptând să se ivească ori să treacă pe acolo vreun preot. Lumea se grăbea să primească sfintele tainele: botezuri cu sutele, înmormântări, căsătorii cu zecile - acesta era ritmul vieţii parohiilor în perioada ocupaţiei. (...)

Astfel, datorită războiului şi nenumăratelor lui urmări, Biserica a reînviat şi şi-a regăsit locul ei în interiorul sistemului care o exclusese”. [Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 69-79]

CAPITOLUL 12

Vânt de libertate. Etapele reorganizării Bisericii

„Cincisprezece ani mi-a fost închisă gura. Acum însă pot să vorbesc din nou şi să predic cuvântul lui Dumnezeu...” (Arhiepiscop Luca)

De la Krasnoiarsk la Tambov

Arhiepiscopul Luca mai rămâne pentru puţin timp la Krasnoiarsk. Balanţa războiului înclină de partea aliaţilor. Germanii se retrag în regiunile vestice ale ţării. Astfel, spitalele militare se mută spre vest şi autorităţile statului îl trimit pe arhiepiscopul medic în oraşul Tambov, la sud şi aproape de Moscova, unde preia conducerea spitalului. Un preot din Tambov povesteşte o întâmplare petrecută după sosirea lui:

„Când arhiepiscopul Luca a venit în oraşul nostru, s-a dus la Serviciul Prefectural al Sănătăţii şi Asistenţei. Director era atunci un armean. Arhiepiscopul s-a prezentat şi i-a spus cele referitoare la trimiterea lui. Directorul, când l-a văzut în rasă, s-a mâniat şi a spus cu răutate:

- Noi ne descurcăm şi fără preoţi!

A doua zi a sosit o telegramă de la ministrul Sănătăţii, în care le recomanda să-l întâlnească pe profesorul chirurg, să fie serviabili cu el şi să-l ajute în cel mai bun mod cu putinţă. Directorul şi-a dat seama de greşeala lui. S-a dus la hotel, l-a întâlnit pe

arhiepiscopul Luca şi şi-a cerut scuze pentru comportarea sa. Arhiepiscopul i-a răspuns:

- Niciodată să nu-l judecaţi pe celălalt după haine, după înfăţişarea lui exterioară."

A preluat îndată îndatoririle sale. Lucrează şi aici foarte intens. Deşi are 67 de ani, lucrează 8-9 ore pe zi, făcând 4-5 operaţii. Totodată organizează congrese ştiinţifice de chirurgie, şi îi îndrumă pe tinerii medici cu dragoste părintească.

Administraţia bisericească îl ajută şi îl aşază în Arhiepiscopia Tambov şi Miţurinsk. Şi aici problemele Bisericii locale sunt multe şi fără rezolvare. În regiune existau înainte de revoluţie 110 biserici. În 1944 rămăseseră doar două, una la Tambov şi alta la Miţurinsk. Unele biserici fuseseră dărâmate, iar altele transformate în depozite, birouri, teatre, etc. Biserica Sfântului Acoperământ, singura unde se putea sluji, păţise daune uriaşe. Ateii distruseseră icoanele şi catapeteasma şi le aruncaseră afară, şi umpluseră pereţii cu fraze blasfemiatoare. În această biserică slujeşte şi predică. Prima liturghie şi prima predică le-a făcut la 26 februarie 1944. Printre altele a spus:

„Cincisprezece ani mi-a fost închisă gura. Acum însă pot să vorbesc din nou şi să predic cuvântul lui Dumnezeu. Primiţi cuvintele acestea de mângâiere, sărmani şi îndureraţi fraţi ai mei. Sunteţi îndureraţi pentru că vă lipseşte cuvântul lui Dumnezeu. Bisericile noastre sunt dărâmate, acoperite cu cenuşă, ruine. Dar voi, care vă aflaţi în acest loc, sunteţi fericiţi, întrucât aveţi fie şi această mică biserică unde se slujeşte. Este pe jumătate dărâmată şi întunecată. Dar în inimile voastre există lumina lui Hristos. Trebuie să ne străduim cu toţii să o reconstruim, să o pictăm, să o reînnoim. Şi credinţa noastră va lumina având o nouă flacără...".

Redăm unele mărturii ale lui şi ale altora despre sosirea sa la Tambov şi despre lucrarea lui în spaţiul bisericesc şi medical. Oamenii simpli care l-au cunoscut

povestesc următoarele:

„Arhiereul trăia într-o căsuţă mică, foarte sărăcăcios. Pe proprietari nu-i interesau deloc de soarta lui. Nu le păsa dacă-i lipseşte ceva, dacă are mâncare. Însă el nu se plângea niciodată. Noi, vecinii, îi aduceam ce puteam. (...)

Primăvara şi toamna, în oraşul nostru era mult noroi. Episcopul nostru nu avea nici maşină, nici cal. Era foarte bătrân şi mergea pretutindeni pe jos. Ne părea rău să-l vedem aşa. De multe ori aluneca şi cădea în noroi. (...)

Eu îi făceam curăţenie în cameră şi îi spălam rufele. Trăia foarte sărăcăcios. în casă avea doar cărţi. Citea mult. Îşi începea ziua cu rugăciune şi studiu şi o încheia tot cu rugăciune şi studiu...”.

Între timp încearcă iar să-şi convingă copiii că situaţia s-a schimbat, că statul nu mai prigoneşte Biserica, că tatăl lor nu mai este duşman al poporului, nici pericol public. De aceea în epistolele sale scrie mereu despre onorurile pe care i le fac peste tot şi despre recunoaşterea generală. După cum se pare, fiul lui cel mic, Valentin, împărtăşeşte opiniile tatălui său şi participă la bucuria lui. Mihail păstrează încă îndoielile sale. Tatăl său îi scrie într-o epistolă:

„Oraşul nu e urât. Şi-a păstrat pe de-a-ntregul înfăţişarea vechiului oraş provincial. Aici m-au primit foarte bine... Am fost invitat de preşedintele Asociaţiei chirurgicale la congresul periferic din regiunea militară Orlov şi am ţinut un discurs despre osteomielită. Am vorbit îmbrăcat în rasă, cu cruce şi engolpionul arhieresc”.

V. A. Poliknov, doctor în medicină, îşi aminteşte de la acest congres următoarele:

„Se adunase lume multă la congres. De la masa congresului s-a ridicat preşedintele, pentru a anunţa titlul următorului discurs. Deodată uşa s-a deschis şi în sala de congrese a intrat un bărbat înalt de statură şi cu ochelari. Părul cărunt îi cădea pe umeri. Barba uşoară, aproape transparentă, îi ajungea pe piept. Buzele îi erau strânse sub mustaţă, iar mâinile mari şi albe erau preocupate cu o metanie neagră. Omul acesta a înaintat cu paşi rari şi s-a aşezat în primul rând. Preşedintele i s-a adresat şi l-a rugat să ia loc între invitaţi. S-a ridicat, a urcat treptele, şi s-a aşezat în scaunul pe care i l-au oferit. Era profesorul Valentin Felixovici Voino-Iaseneţki”.

Îndatoririle pastorale şi medicale sunt multe. Pe de o parte se luptă cu puteri supraomeneşti să reorganizeze Biserica locală. Şi pe de altă parte să-şi ofere serviciile medicale. În răspunderea lui intră 150 de spitale militare, fiecare având 500-1000 de locuri! De asemenea rămâne delegat medical peste toate secţiile de chirurgie. Ca întotdeauna, era gata să lucreze toată ziua şi noaptea, deşi în curând împlinea 70 de ani. În altă epistolă către fiul său, scrie:

„Am reuşit să aducem biserica oraşului într-o stare bună. (...) Munca la spitalul militar merge minunat. (...) Nu am zile libere aproape deloc. (…) Sâmbăta, două ore primesc pacienţi la cabinet. Acasă nu mai primesc, căci nu am puterea să mă refac. Toţi pacienţii, şi îndeosebi sătenii, nu mă înţeleg şi îmi spun *arhiereu fără inimă*. În cazurile foarte grave trebuie să fac excepţie şi să primesc”.

Medicul V.P. Dimitrieva din Tambov, descrie următorul caz:

„În timpul vizitei medicale, unul din soldaţii armatei roşii i-a vorbit urât episcopului. Mai precis, a zis:

- Ce face aici ciufulitul ăsta?

Dar iată ce s-a întâmplat. În aceeaşi seară, omul acesta a fost pedepsit şi învăţat minte. La ora 12 noaptea a suferit o criză foarte gravă. A cerut cu nelinişte să-l vadă pe profesor, adică pe arhiepiscop. Prea Sfinţitul a venit noaptea, a intrat în salonul bolnavului, care s-a rugat fierbinte, cu lacrimi în ochi, şi a cerut iertare arhiepiscopului medic, căci simţea că i se apropie ceasul morţii. Prea Sfinţitul Luca a dat ordin să fie pregătită sala de operaţii pentru intervenţie urgentă. L-au pregătit şi pe pacient. Prea Sfinţitul, ca de obicei, l-a întrebat pe pacient dacă crede în Dumnezeu şi i-a explicat că nu doctorul îi va salva viaţa, ci Dumnezeu cu mâna doctorului.

Bolnavul i-a răspuns plângând că acum crede şi că îşi dă seama că aceasta a fost răsplata dată pentru batjocorirea arhiepiscopului. Prin intervenţia arhiepiscopului profesor, sănătatea pacientului a fost restabilită. L-a salvat de la moarte. Această întâmplare i-a influenţat pe toţi pacienţii spitalului militar.

Când a venit la Tambov, arhiepiscopul şi-a pierdut vederea la un grad înalt. Acele disecţii perfecte, care odinioară provocau admiraţia colegilor săi, nu mai puteau fi reuşite. De aceea şi evita să mai preia cazurile grele.

Într-o zi s-a dus la biserică pentru a săvârşi Sfânta Liturghie. Afară şedea o femeie văduvă. Era foarte tristă. Arhiepiscopul a observat. S-a apropiat şi a întrebat-o:

- De ce eşti aşa de tristă, soro?
- Am cinci copiii. Soţul mi-a murit. Casa mi s-a dărâmat.
- Aşteaptă să se termine Sfânta Liturghie. Vreau să-ţi vorbesc.

După încheierea Sfintei Liturghii, a chemat-o şi au discutat. A aflat despre problemele ei şi despre situaţia economică dificilă în care se găsea. I-a dat toţi banii pe care-i avea, pentru a-şi repara casa.

Olga Vladimirovna Strelţova îşi aminteşte că predicile arhiepiscopului atrăgeau mulţi medici, profesori, oameni de ştiinţă, etc. O profesoară de engleză, Natalia Mihailovna Fiodorova, lua notiţe în vremea predicii. Le dădea unei alte enoriaşe, care le dactilografia şi le împărţea credincioşilor.

Defectele lui

Deseori avem impresia că sfântul este fără de păcat, fără greşeală. Această percepere este cu totul falsă. Cei mari şi puternici ai acestei lumi sunt, sau mai bine zis, reuşesc să pară lipsiţi de greşeală şi păcat. De fiecare dată când greşesc, când au un eşec, depun strădanii pentru a-i convinge pe toţi că aceasta este calea justă. Refuză să-şi recunoască greşelile, să-şi ceară iertare, pentru a nu distruge idolii din ei. Din această cauză se îndepărtează mereu de ceilalţi şi menţin o distanţă de siguranţă faţă de ei. Nu suportă să fie priviţi de aproape. Sfântul însă nu se teme de aşa ceva. Ştie foarte bine că *sfânt* nu înseamnă fără păcat, fără greşeală, ci sfânt este cel ce se pocăieşte. De aceea nici nu îi e ruşine să-şi recunoască greşelile, să-şi ceară iertare, să-şi descopere păcatele din el. Dacă un mai-mare al acestei lumi are multe de ascuns, sfântul nu are de ascuns nimic. Şi cu cât este privit mai îndeaproape, cu atât câştigă mai mult. De aceea ne minunăm de măreţia sufletului său, de autenticitatea lui. Acest mare adevăr îl observăm şi la arhiepiscopul Luca. S-a manifestat de multe ori până acum şi îl vom vedea mai activ în întâmplările următoare.

Printre enoriaşi se afla şi casierul I.M. Fomin. Venea la biserică şi citea diferite texte din cărţile sfinte. Dar în timpul lecturii facea multe greşeli. Arhiepiscopul îi

făcea observaţii şi îi recomanda să studieze mai atent textele pentru a evita greşelile. După multe recomandări de genul acesta, văzând că cititorul nu se îndreaptă, l-a mustrat aspru. I-a smuls nervos cartea din mână şi la un moment dat l-a atins pe Fomin. Acela a reacţionat în modul cel mai rău şi a zis că arhiereul l-a lovit, şi a încetat să mai vină la biserică. Arhiepiscopul Luca a regretat. Şi-a amintit că *dacă... fratele tău are ceva împotriva ta... mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău* (Matei 23-24).

După câteva zile şi-a pus engolpionul, a străbătut oraşul şi s-a dus să-şi ceară iertare de la enoriaş. Fomin nu l-a primit pe arhiepiscop! Acesta s-a întors cu părere de rău. Nu a renunţat. A mers din nou la Fomin cerându-şi iertare. Fomin a refuzat din nou. A trecut o vreme. În cele din urmă dragostea şi smerenia arhiepiscopului au adus roade, fie şi mai târziu. Casierul l-a iertat pe arhiepiscop cu câteva zile înaintea plecării lui din Tambov.

La Tambov trăia şi o profesoară, Sofia Ivanovna Borisova, de origine germană şi credinţă luterană. Persoana arhiepiscopului Luca a influenţat-o adânc şi s-a hotărât să treacă la ortodoxie. Chiar el a catehizat-o şi botezat-o. La sfârşitul anului 1944, într-una din predicile lui, a vorbit urât despre germani. Printre altele a spus că *bestialităţile germanilor nu sunt întâmplătoare. Duritatea este caracteristică poporului german şi a fost manifestată în repetate rânduri în secolele trecute*. Cuvintele acestea au rănit-o pe Sofia Ivanovna. S-a apropiat de arhiepiscop şi a protestat politicos, considerând că a fost prea sever. Arhiepiscopul a ascultat-o tăcut. I-a părut rău de fapta lui. Câteva zile mai târziu, când în biserică s-a adunat multă lume, în timpul predicii nu a şovăit să-şi îndrepte greşeala. A mărturisit că la predica precedentă a făcut o greşeală uriaşă. Că nu e drept să vorbească cineva despre duritatea tuturor germanilor. Şi-a cerut iertare de la toţi cei care au fost afectaţi. Şi a promis că în viitor se va gândi mai serios la conţinutul predicilor lui.

Iezechiel Berlin şi soţia lui, de origine evreiască, îl preţuiau mult pe arhiepiscopul Luca şi ţineau minte multe întâmplări petrecute în vremea şederii lui în

Tambov. Dar unul din evenimente i-a emoţionat în mod special. La un congres de medicină, arhiepiscopul a rostit un discurs admirabil, care i-a impresionat pe toţi. Toţi au fost uimiţi de pregătirea lui ştiinţifică şi au rămas impresionaţi de faptul că a spus discursul pe dinafară, fără să se ajute de vreun manuscris. După congres urma reprezentaţia teatrală *Butoanele Kremlinului*. Toţi l-au rugat pe arhiepiscop să rămână. Deşi nu obişnuia acest lucru, a decis să rămână. Berlin a păstrat şi fotografii din seara aceea şi afirma că *parcă i-ar fi plăcut la teatru*. Însă asta nu a plăcut altora. Trei infirmiere credincioase s-au scandalizat şi au fost deranjate de prezenţa lui la teatru. În ziua aceea era sărbătoarea Sfintei Treimi. În ziua următoare i-au exprimat nemulţumirea lor. Arhiepiscopul a regretat mult. Duminică a intrat în biserica plină cu lume. A ieşit în faţa uşilor împărăteşti în rasă, fără podoabele episcopale, crucea şi engolpionul. Durerea provenită din fapta lui necuviincioasă îi era zugrăvită pe faţă. Şi-a cerut iertare de la lume, spunând printre altele:

- Stau în faţa voastră fără însemnele episcopale și-mi cer iertare de la toţi. Nu mă consider vrednic să slujesc.

Au urmat clipe emoţionante. Credincioşii au fost cutremuraţi de smerenia lui. Au căzut în genunchi şi l-au rugat cu lacrimi în ochi să nu dea importanţă vorbelor unora, şi să revină asupra hotărârii lui. La început era neînduplecat de la *canonul* pe care şi-l pusese lui însuşi. Dar dragostea oamenilor simpli şi lacrimile lor l-au făcut să cedeze. Vădit emoţionat, a îmbrăcat veşmântul arhieresc şi a început Sfânta Liturghie. Clipe de sensibilitate care par să se rărească şi pe care le întâlnim doar în vieţile sfinţilor şi în patericele vechi.

Cei ce l-au cunoscut pe arhiepiscopul Luca spun că avea încredere nemărginită în semenii lui. Arhiepiscopul Kalininului, Inochentie, care fusese secretarul arhiepiscopului Luca la Tambov, îşi aminteşte:

„Era foarte sincer, până la punctul de a se păcăli pe sine. Credea că toţi

oamenii din jurul lui sunt la fel de sinceri. Când a plecat din Tambov, eu l-am însoţit cu trenul până la Miţurinsk. Eram singuri în compartiment şi m-a întrebat:

- Spuneţi-mi, ce defect de-al meu trebuie să-l evit?

- Să nu aveţi încredere în calomniatori, i-am zis. După vorbele lor, aţi pedepsit oameni nevinovaţi.

- Da?, s-a întrebat. Şi după scurt timp de gândire, a adăugat:

- Asta nu pot s-o schimb. Nu pot să nu am încredere în oameni...”

În perioada aceasta se schimbă şi atitudinea lui faţă de sistemul politic. Pe de o parte sălbăticiunile naziştilor, pe care le-a trăit de aproape, pe de altă parte schimbarea poziţiei lui Stalin şi în general a guvernului sovietic faţă de Biserică, îl fac să vadă lucrurile diferit. Scrie articole în care condamnă bestialităţile naziste şi totodată vede succesele pozitive ale socialismului în U.R.S.S. şi strădaniile pentru pace. În multe locuri *s-a întrecut pe sine*. Unii, desigur, au vorbit de *conciliere* cu Puterea, că a cedat în faţa atâtor prigoniri, etc. Însă nu a întârziat să-i dezmintă. Deja în articolele lui, lăudând idealurile de pace, egalitate, proprietate obştească ale socialismului, afirmă că toate acestea sunt nedepline şi insuficiente fără credinţă, fără Evanghelie şi fără Dumnezeu. Dar şi când a văzut că puterea unelteşte împotriva Bisericii, nu a şovăit să se împotrivească, fapt ce se întâmplă de repetate ori, cum vom vedea mai târziu.

Eforturile lui de a deschide o a doua biserică erau continue. S-a adresat lui G. Karpov, reprezentant al guvernului - consilier al afacerilor bisericeşti. Karpov a fost de acord, dar preşedintele de atunci al Sovietelor regiunii, Kozikorv, şi secretarul general al partidului, Volkov, refuzau cu încăpăţânare. Kozikorv se comporta relativ bine cu arhiepiscopul, crezând că a fost *târât* şi s-a încurcat în *vârtejul religios*, precum zicea. Odată l-a chemat l-a biroul lui. Vrând să-şi exprime buna sa intenţie faţă de el, l-a întrebat:

- Cum aţi vrea să vă răsplătim treaba nemaipomenită pe care aţi desfăşurat-o la spital?

Arhiepiscopul a răspuns fără şovăială:

- Deschideţi o biserică în oraş!

- A! nu. Asta n-o să se întâmple niciodată!

- Nu am nevoie de nimic altceva de la dumneavoastră, a răspuns arhiepiscopul, şi a plecat de la birou.

După puţin timp, Kozikorv a murit de cancer la stomac.

Moartea Patriarhului Serghie și sinoadele din 1944 și 1945

Cu toate că era atât de ocupat cu problemele bisericeşti şi medicale locale, nu încetează să se intereseze şi de problemele generale ale Bisericii. Compune atunci un plan de realcătuire şi reînnoire a vieţii bisericeşti şi îl depune la Sfântul Sinod. Printre altele, menţionează domeniile în care Biserica ar trebui să acţioneze în mod special:

1) Apropierea şi iluminarea bisericească a intelectualilor şi a celor îndepărtaţi de Biserică.

2) Catehizarea copiilor şi a tinerilor.

3) Catehizarea adulţilor.

Şi toate acestea nu teoretic, ci cu propuneri reale.

Între timp, Patriarhul Serghie s-a străduit prin multe lupte şi eforturi să reorganizeze Biserica. Dar nu a avut vreme. La nouă luni după alegerea lui, pe 15 mai 1944, a murit pe neaşteptate, după un infarct cerebral. În cele două zile precedente morţii sale, slujise şi hirotonise arhierei.

Pe tronul patriarhal a urcat mitropolitul Petersburgului, Alexei. Alexei se distingea pentru însuşirile lui extraordinare. L-a succedat pe mitropolitul martir Veniamin şi s-a opus *Bisericii vii*, fapt care l-a costat exilul în Kazahstan. În perioada asediului Petersburgului, ce a ţinut 900 de zile şi când poporul a suferit mari nenorociri, mitropolitul Alexei, prin atitudinea lui eroică, a devenit sufletul rezistenţei, lucru care i-a adus admiraţia şi recunoaşterea generală. După moartea lui Serghie, a încercat să continue lucrarea refacerii. Pe 21-23 noiembrie 1944 a invitat la Moscova sinodul episcopal, pentru alcătuirea constituţiei bisericeşti şi stabilirea candidaţilor pentru alegerea noului patriarh. În sinodul acesta pregătitor s-a aflat şi arhiepiscopul Luca. A fost poate singurul care nu a

convenit cu modul de alegere. A reamintit despre procedeul de alegere a Patriarhului prin sistemul tragerii la sorţi, aşa cum a decis şi a pus în practică sinodul din 1917. A afirmat de asemenea că votul trebuie să fie secret. A anunţat că va vota împotriva mitropolitului Alexei, deoarece depunerea candidaturii lui, ca unic candidat, încalcă întregul procedeu. Sinodul s-a încheiat. Pe 24 noiembrie membrii acestuia au fost primiţi de G. Karpov, care a vorbit cu cuvinte încurajatoare despre noua perioadă a legăturilor dintre Biserică şi sistemul politic.

Pe 31 ianuarie 1945 s-a stabilit noul sinod. Guvernul sovietic a ajutat mult şi a uşurat formarea sinodului. Structura lui era largă: în total 170 de reprezentanţi, episcopi, preoţi, laici. Participau şi 34 de reprezentanţi ai altor Biserici. Singurul arhiereu rus neinvitat a fost arhiepiscopul Luca. Cauza a fost reacţia lui de la primul sinod. Pe 2 februarie s-a făcut votarea nominală şi la vedere. În unanimitate de voturi a fost ales mitropolitul Alexei. La finalul alegerii, „mitropolitul Filip Stavinski, care trecuse 15 ani prin lagărele de concentrare, printr-o rostire curajoasă i-a reamintit noului-ales îndatoririle Patriarhului: «să urmezi calea trasată de mitropoliţii Moscovei Filip, Ermogen, Alexei şi Iona, şi să păzeşti adevărul lui Hristos ţinând în mâini armele dreptăţii!». După două zile, pe 4 februarie, a avut loc înscăunarea oficială a noului Patriarh. (...)

Din punct de vedere bisericesc, Sinodul din 1945 nu a putut decât să amăgească: adunarea, cu totul pasivă, s-a mulţumit să valideze ceea ce i s-a propus de sus. Dar e de-ajuns să ne aducem aminte în ce situaţie se găsea Biserica mai înainte cu câţiva ani, pentru a preţui la toată valoarea ei oferta istorică a acestui Sinod”. [Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 84]

Lupte, greutăți, obstacole și recunoașterea

Arhiepiscopul Luca îşi continuă strădaniile pentru organizarea eparhiei lui. Încearcă prin intermediul congreselor clericale să-i instruiască şi să-i sensibilizeze pe preoţi. Găseşte însă reacţia autorităţilor, care îi interzic adunările clericale. Atunci a hotărât să intensifice predica. Cuvintele lui înflăcărate au adus roade foarte curând. Oamenii alergau să-l asculte şi erau adânc influenţaţi. Trăiau clipe emoţionante alături de el. Îi scria fiului său:

„Am predicat mult şi am insuflat tuturor multă dragoste pentru Sfântul Serafim de Sarov, aşa încât după fiecare slujbă cântăm împreună troparul lui în faţa icoanei care-l înfăţişează”.

Prin luptele sale continue, în doi ani s-au deschis multe biserici în regiune.

Autorităţile se nelinişteesc. Recunosc uriaşa lui lucrare socială, dar nu pot suferi predicile şi lucrarea sa pastorală. Karpov se adresează Patriarhului. Protestează pentru că arhiepiscopul Luca „face multe, pentru că predică, pentru că are icoană la birou şi în sala de operaţii, pentru că se roagă înainte de operaţie, pentru că vine la congrese cu rasa şi engolpionul...”. Arhiepiscopul Luca nu se lasă intimidat.

Povesteşte:

„Am fost invitat de Ministerul Sănătăţii să vorbesc la un congres, care trebuia să facă un bilanţ al chirurgiei în condiţii de război în legătură cu complicaţiile la încheieturi. Mi-am dat consimţământul, dar am scris că directorul Serviciului Sanitar îmi interzice să apar îmbrăcat în rasă, iar Patriarhul îmi interzice să apar fără rasă. Am scris despre asta şi Patriarhului. Mi-a răspuns printr-o scrisoare că e de acord cu mine. Opinia

lui este că a apărea îmbrăcat civil ascunzându-mi părul de ochii auditoriului, în vreme ce toţi ştiu că sunt arhiereu, înseamnă că mi-e ruşine cu rangul meu de arhiereu. Dacă congresul consideră apariţia arhiereului nepermisă şi insultătoare pentru public, atunci şi arhiereul trebuie să considere nedemn pentru el să se prezinte la congres. Am vorbit la telefon cu organizatorul congresului, doctorul Dedov. S-a neliniştit şi a zis că toţi dau mare importanţă discursului meu, şi mi-a promis că va face tot posibilul ca să rezolve situaţia. După o zi, mi-a spus autorităţile discută problema, că au vorbit cu Tretiakov şi cu Karpov, că problema a fost discutată chiar şi în comisia centrală a partidului, dar nu sunt de acord să apar în rasă. Am cerut să-i fie transmisă directorului decizia mea de mă îndepărta de cercurile ştiinţifice".

Noul Patriarh se străduia să menţină echilibre sensibile. Evita conflictele cu Puterea. Acţiunile arhiepiscopului Luca îi provocau deseori nelinişte. Şovăia să deschidă scrisorile care soseau din Tambov, şi mai târziu din Crimeea. Îi era teamă că apare din nou vreo problemă, de obicei dispute cu autorităţile locale. Critica de bună credinţă a arhiepiscopului Luca despre unele acţiuni necanonice ale Patriarhiei sau unele propuneri ale lui pentru reorganizarea bisericească şi pastorală era de aşteptat să provoace o revoltă mai mică ori mai mare, într-o administraţie bisericească ce umbla pe o coardă întinsă. Patriarhul Alexei, cu toate reţinerile lui, se pare că-l preţuia adânc pe arhiepiscopul Luca şi se interesa de el. În perioada aceasta, la Patriarhia Moscovei a sosit o scrisoare, având ca expeditor pe medicul profesor care se îngrijea de sănătatea arhiepiscopului Luca. Profesorul protesta că arhiepiscopul, cu toată starea gravă a sănătăţii lui, posteşte exagerat, şi refuză să mănânce peşte şi produse lactate, datorită postului. Îl ruga pe Patriarh să intervină, întrucât sănătatea arhiepiscopului se afla în pericol. Într-adevăr, Patriarhul a trimis o telegramă în care îl îndemna pe arhiepiscopul Luca să-şi măsoare asceza şi să nu ajungă la situaţii extreme.

În anul 1945 arhiepiscopul Luca primeşte cea dintâi recunoaştere pentru uriaşa lui operă. Noul preşedinte al Sovietelor locale, înlocuitorul lui Kozikorv, l-a invitat la Comitetul Central spre a-i acorda decoraţia „pentru lucrarea lui eroică în cel de-al Doilea Război Mondial”. După decernarea decoraţiei, preşedintele a zis:

- Deşi Voino-Iaseneţki a terminat lucrarea lui de medic delegat (spitalele militare plecaseră spre vest), sper că profesorul va împărţi cunoştinţele şi experienţa sa cu medicii mai tineri ai oraşului.

Arhiepiscopul a răspuns dinamic:

- I-am învăţat şi sunt dispus să-i învăţ în continuare pe medici ceea ce ştiu. Am salvat viaţa şi am dăruit sănătate la sute, poate şi mii de soldaţi, şi, evident, aş fi putut să-i ajut şi pe mulţi alţii, dacă voi (a accentuat acest *voi*, şi în felul acesta a lăsat să se înţeleagă multe) nu m-aţi fi arestat fără motiv şi nu m-aţi fi târât unsprezece ani prin exiluri şi prin beciuri. Iată cât timp a fost pierdut pe nedrept şi câţi oameni au murit, dar eu nu am nici o vină!

Cuvintele acestea au făcut o impresie cumplită. Pentru o vreme, o tăcere adâncă a căzut în sală. Preşedintele a fost surprins şi când şi-a revenit a zis:

- E timpul să uităm ce-a fost şi trebuie să trăim în prezent şi pentru viitor.

Atunci s-a auzit vocea puternică a arhiepiscopului:

- Nu, să mă iertaţi, dar eu nu voi uita niciodată!

Puţin mai târziu a venit şi recunoaşterea bisericească. Patriarhul Alexei, printr-un act patriarhal adeverea marea dăruire a arhiepiscopului şi i-a acordat cinstea de a pune crucea împodobită cu diamante pe toiagul arhieresc - obicei păstrat în Biserica Rusă. Dar cea mai mare distincţie de onoare i-a fost dată în 1946. Atunci a fost încununat cu trofeul Stalin - cel mai înalt premiu de stat - pentru cercetările sale ştiinţifice, care au obţinut cele

mai bune comentarii în Rusia şi în exterior. Academicianul Kassirski scrie: „Cărţile arhiepiscopului Luca vor fi citite multe decenii”. Faima lui se întinde pretutindeni. Până şi în America ziarele şi revistele scriu articole onorifice despre el. De pretutindeni vin să-i ia interviuri, iar scrisorile de felicitare sosesc în fiecare zi. Într-o epistolă de-a lui, scrie:

„Primesc multe scrisori de felicitare, de pretutindeni. Mi-au trimis Patriarhul, mitropoliţii, episcopii, Karpov, Mitiarev, Tretiakov, Academia de Ştiinţe Medicale, Comisia Şcolilor Superioare, Institutul Teologic, profesori şi mulţi alţii. Această distincţie de onoare este o sărbătoare mare pentru Biserică, după cum spune Patriarhul în telegrama sa”.

Premiul a fost însoţit de 200.000 de ruble. Dar arhiepiscopul Luca nu i-a păstrat pentru el. Aproape pe toţi i-a împărţit orfanilor - victime ale războiului. Întreaga lui activitate ştiinţifică - publicarea faimoaselor studii ale sale şi înmânarea celui mai mare premiu de stat, au fost pentru el cea mai bună mărturie şi misiune creştină în acele vremuri anevoioase. A fost, precum zicea, un mod de a ridica prestigiul Bisericii prigonite şi calomniate, şi îi va problematiza pe mulţi, îndeosebi pe oamenii de ştiinţă şi intelectuali, nu numai în Rusia, ci şi în exterior. În timpul acela, una din emisiunile postului de radio BBC a transmis că un grup de tineri francezi a trecut la Ortodoxie. În declaraţia lor, s-au referit la influenţa pe care au primit-o de la cercetătorii creştini ruşi Ivan Pavlov, Vladimir Filatov şi arhiepiscopul Luca Voino-Iaseneţki.

Într-o altă epistolă către fiul său, despre recunoaşterea generală, scrie:

„A venit trimisul special al agenţiei TASS ca să-mi facă fotografii pentru presa străină. Mai devreme mi-au cerut de la Patriarhie să trimit biografia mea pentru revista Patriarhiei şi pentru Serviciul de Informaţii. Doi pictori locali îmi schiţează portretul.

Arhiepiscopul Iaroslavl, care s-a întors de curând din America, a citit în presa de acolo despre arhiepiscopul posesor al premiului Stalin. Mâine va veni sculptorul să-mi facă bustul...”.

Deşi au trecut mulţi ani, chiar şi astăzi locuitorii de-atunci ai Tambovului, câţi mai trăiesc, îşi amintesc cu recunoştinţă de persoana lui şi de uriaşa lui lucrare bisericească şi socială. Spitalul de stat din oraş poartă astăzi numele lui, iar în spital se află muzeul arhiepiscopului Luca. În anul 1994, în faţa clădirii spitalului a fost aşezată o statuie în cinstea lui.

Întâlnire cu profesorul Kassirski

La puţin timp după premiere s-a întâlnit la Moscova cu vechiul şi iubitul coleg - profesorul Kassirski. În Memoriile lui, Kassirski scrie:

„Când a început al doilea Război Mondial l-au numit medic şef al spitalului militar din Krasnoiarsk. Zile şi nopţi întregi nu a ieşit din spital, petrecea cu orele la masa de operaţie, făcând intervenţii la traume şi curăţind răni pline de puroi. Era neobosit în exerciţiul practic al medicinii, dar totodată şi studia.

Astfel a scris monografia *Complicaţii ale traumelor infecţioase de la încheieturi*. Pentru cartea aceasta şi pentru *Eseuri despre chirurgia injecţiilor septice*, i-a fost decernat premiul Stalin, gradul întâi. Îndată ce a aflat aceasta din ziare, a cerut în scris

de la guvern ca suma de bani de 200.000 de ruble să fie folosită «pentru a fi ajutaţi orfanii - victime ale bestialităţilor fasciste» (şi prima dată după ani de zile a reuşit să trimită ceva şi copiilor săi).

Ultima oară l-am văzut în 1946 la Moscova. A luat parte la congresele bisericeşti ale Patriarhiei.

Ne-am întâlnit în holul etajului al 5-lea al hotelului *Moscova*. Abia coborâse din tren. Erau mulţi preoţi în jurul lui. Monahi cu rase lungi cărau cufere, valize, vase sfinte, şi în faţa tuturor acestora se impunea forma impozantă a arhiepiscopului Luca.

În vreme ce înainta spre camera lui, numărul oamenilor care veneau să-l vadă, dar şi al curioşilor, se înmulţea.

De pe uşa alăturată camerei lui ieşea un general bătrân, erou al U.R.S.S., cu pieptul plin de medalii. Se pare că scena aceasta şi statura măreaţă a arhiepiscopului l-au impresionat. Generalul i-a propus să schimbe camerele între ei şi s-a oferit să-i cedeze camera lui, care era mai mare. Arhiepiscopul a refuzat, dar generalul l-a convins spunându-i că atâţia oameni şi atâtea lucruri nu încap într-o cameră aşa de mică.

Când totul a fost aranjat, am rămas amândoi, şi Valentin Felixovici m-a consultat în legătură cu sănătatea lui, mi-a vorbit despre copiii săi şi despre editarea cărţii scrisă de el.

În ultima vreme Valentin Felixovici suferea de tulburări intestinale. Simplu, calm, fără văicăreli, mi-a explicat că boala a apărut în exil, în anii aceia martirici. A fost de acord să-i facem analize în clinica mea.

- Dumneavoastră, mi-a zis, puteţi să vă ocupaţi doar cu medicina, iar eu trebuie să săvârşesc şi treburi duhovniceşti. Mi-au vorbit despre alegerea mea în Academia de Ştiinţe Medicale, cu condiţia să renunţ la activităţile bisericeşti. Nu am putut face aşa ceva.

Atunci i-am adus aminte că în anul 1923 trimisese una din lucrările lui unei importante reviste chirurgicale germane, semnând Bischof Lucka.

Germanii au considerat că se făcuse vreo eroare şi au scris invers, Lucka Bischof. Nu credeau că Bischof (episcop) este rangul bisericesc real al profesorului. Credeau că este prenumele lui, de aceea au şi scris mai întâi numele şi apoi prenumele. Aşa că a fost publicat Lucka Bischof. Şi-a reamintit şi a râs.

Apoi a vorbit despre copiii săi. I-a pomenit cu recunoştinţă pe toţi cei care i-au ajutat şi i-au îngrijit în anii când el nu avea nici o posibilitate să-i sprijine.

- Îmi părea rău de ei şi îi aveam mereu în gând, a zis.

Apoi mi-a spus şi altele despre copiii lui.

- Cel mai slab şi bolnăvicios este cel mic, Valentin. Ştiţi, acolo unde lucra, la Namagan, s-a îmbolnăvit de tifos exantematic. Boala a ţinut şaptesprezece zile şi aproape de la început a avut lapsusuri şi a suferit de o formă gravă de encefalită.

Şi iată - a continuat Valentin Felixovici cu naivitate - cum să nu fii credincios, cum să nu crezi în atotputernicia Sfintei Pronii? Ultimele zile de criză au fost foarte grele, starea lui nu lăsa loc nici unei speranţe, căci febra crescuse peste patruzeci de grade, inima nu rezista şi pulsul sângelui căzuse. Lena mi-a trimis telegramă, eu mă rugam. L-am rugat pe Patriarh să se roage pentru însănătoşirea lui Valentin şi, închipuiţi-vă, minunea s-a întâmplat. Deodată, în ziua a şaptesprezecea după criză, Valentin a început să se vindece.

Cunoşteam unele amănunte despre boală chiar de la Valentin. În orele critice, când tensiunea arterială căzuse, sora lui, Lena, a găsit acasă fiole de strofadin şi i-a făcut injecţii. Acestea l-au salvat pe bolnav. Nu i-am spus nimic, întrucât ştiam că va găsi justificări:

- Cu atât mai bine, Domnul a ascultat şi a ajutat să fie găsit medicamentul.

Ca şi când ar fi răspuns la fraza pe care n-am îndrăznit s-o rostesc, mi-a zis:

- Credincioşii nu neagă niciodată datele ştiinţifice, dar consideră că deasupra lor stăpâneşte o putere superioară - Dumnezeu.

Mi-a vorbit despre nemurire şi înviere. În acest punct nu am rezistat şi am susţinut că omul este stricăcios şi trupul lui moare, că nemurirea omului constă în faptele lui, în moştenirea lui spirituală. Această moştenire spirituală naşte principii morale, dar spiritul, sufletul, nu poate deveni trup într-o lume de după moarte şi trupul nu poate învia. Eu în nemurire nu cred.

Valentin Felixovici mi-a răspuns calm:

- Să lăsăm discuţia. Sunt şi obosit, nu vă pot convinge prin două cuvinte. Poate voi avea vreodată posibilitatea să le dau prietenilor să citească lucrarea mea *Despre duh, suflet şi trup*. O lectură atentă va ajuta mult în această problemă.

Vrând să accentueze cât de indisolubil legat este sufletul de trup, şi cum credinţa ameliorează durerea trupească şi îl face pe omul suferind să se simtă în siguranţă, a încheiat:

- Precum ştiţi, am îndurat multe. Odată, acolo în exil, undeva la Cercul Polar, ne-au băgat într-o cameră mică pe aproape 100 de inşi. Nici gând să te întinzi. Stăteam ore nesfârşite unul lângă altul. Mulţi nu au rezistat. Eu m-am întors spre Dumnezeu. Am prins putere. Credinţa aceasta m-a salvat... Am rezistat”.

Duh - Suflet - Trup

În anii 1945-1947 arhiepiscopul Luca scrie şi o carte teologică, în formă apologetică (apărarea religie creştine), cu titlul *Duh - Suflet - Trup* [Circus Park: Astăzi, după anul 2000, L.S. Desartovici a „îndrăznit" să schimbe titlul din *Duh-Suflet-Trup* în *Puterea inimii*. Așadar, cel care o va căuta după titlul original, o va căuta în zadar. Slavă lui Dumnezeu că mi-a dat să o găsesc. Eu o voi publica online sub titlul original]. Dacă astăzi Apologetica nu mai este în actualitate, atunci era necesară. Din 1917 propaganda antireligioasă se dezlănţuia fără a avea o justificare serioasă şi se învârtea îndeosebi în jurul unui ax: opoziţia radicală şi conflictul dintre credinţă şi ştiinţă. Acest aşa-zis conflict era folosit până la refuz pentru a fi lovită credinţa. Religia, afirmau ateii, se împotriveşte ştiinţei. Progresul ştiinţei a dezvelit minciuna şi a dovedit că religia este *opiul poporului* şi a fost pusă în slujba exploatatorilor. Aduceau şi exemple de mari oameni de ştiinţă ruşi, care au fost - se bănuieşte - atei. Chiar şi Pavlov!

Dar viaţa celebrului arhiepiscop arăta exact contrariul. În persoana sa nu exista nici un conflict, ci o coexistenţă armonioasă şi o împăcare a credinţei cu ştiinţa. Iar această experienţă o descrie în cartea sa. Profesorului Academiei Teologice din Moscova, preotul Vetelev, i-a mărturisit că datorită exilărilor şi lipsei cărţilor teologice nu a avut posibilitatea de a scrie ceva deplin, de aceea a însemnat mai ales gânduri şi experienţe de-ale lui, şi în al doilea rând texte ale Părinţilor sau ale altor sfinţi.

E uşor de observat că mulţi atei bătăioşi, oameni de ştiinţă sau nu, luptă împotriva credinţei necunoscând nimic despre acest subiect. Argumentele pe care le folosesc sunt atât de sărace şi învechite, încât de multe ori provoacă râsul. Nu au făcut măcar efortul de a se ocupa, cât de puţin, cu ceea ce se războiesc, de a citi unele texte de bază ori de a discuta cu vreun om serios despre problemele care-i preocupă. Argumentele

lor se sprijină pe unele citate cunoscute şi repetate de mii de ori, şi dau impresia că sunt rău intenţionaţi. Neagă de la început credinţa în Dumnezeu, uitând că o înlocuiesc cu o altă credinţă: cred în ateismul lor! Suntem datori însă să mărturisim că şi mulţi credincioşi creştini, chiar şi clerici ori învăţaţi şi savanţi, cad în aceeaşi greşeală. Argumentele pe care le folosesc împotriva ateismului sunt ieftine şi se mişcă, ca şi la luptătorii atei, la nivelul lozincilor. Îi întâmpină pe *adversari* ca pe nişte duşmani, cu rea intenţie şi cu argumente care exclud *nelinişte lucrătoare* şi problematizarea rodnică a celuilalt. Nu fac cel puţin efortul de a citi unele opere ale scriitorilor nebisericeşti sau de a intra în contact cu curentele ideologice contemporane şi de a se informa despre tendinţele şi problematizările care-i preocupă pe oamenii epocii noastre, din teama de a nu se molipsi. Astfel, cuvântul teologic rămâne la un nivel scăzut, având ca rezultat, cu dreptate, faptul de a fi tratat cu dispreţ. Dialogul serios cu omul contemporan problematizat, dialogul cu ştiinţa, este aproape inexistent. Foarte puţini sunt cei care pot realiza acest lucru rostind un cuvânt serios şi substanţial.

Arhiepiscopul Luca a evitat acest obstacol. Era deschis la orice nouă provocare şi problematizare. Cercetarea lui se întindea şi pe alte câmpuri, dincolo de studiul şi pregătirea lui pur ştiinţifice. Cu toate greutăţile, peripeţiile şi munca sa intensă, găsea vreme să se informeze despre curentele ideologice ale epocii lui, despre progresele şi noile descoperiri ale ştiinţei. Cu alte cuvinte, avea grijă să fie prezent în epoca lui, şi de aceea cuvântul său era oportun. Este caracteristic că, trăind departe de capitală şi neavând posibilitatea de a accede în biblioteci, scrie încontinuu epistole copiilor ori prietenilor săi, cerând să-i trimită unele cărţi noi, sau îi roagă pe oamenii de ştiinţă cunoscuţi de el să-l primească pentru a discuta teme şi probleme izvorâte din progresul ştiinţific.

Într-una din epistolele trimise către fiul său Alexei, printre altele, scrie: „Este foarte important pentru mine să cunosc opinia contemporană a fiziologiei sistemului

nervos simpatic. Află din ce surse aş putea să mă informez”.

Într-o altă epistolă îi scrie iarăşi fiului său:

„Dacă ai nişte cărţi de biologie, în special cea a lui Zak Leb, te rog să mi le trimiţi cât mai repede cu putinţă. Trebuie să citesc ceva care mă interesează mult”.

În cartea lui, *Duh, suflet, trup*, există un paragraf care este evident influenţat din experimentele biologului german Zak Leb (1859-1924). Îi scrie o epistolă vestitului fiziolog, discipol şi continuator al lui Pavlov, L.A. Orbeli, în care dezvoltă pe larg problematizările lui. Cu toată vârsta şi pregătirea ştiinţifică înaintată, nu şovăie şi nu-i e ruşine să-i ceară să-l primească şi să-l asculte ca pe un ucenic. Îşi încheie scrisoarea cu fraza: *Aveţi bunătatea să-mi dedicaţi puţin timp pentru această discuţie*? Dispoziţia smerită de ucenicie şi simţământul lui *ştiu că nu ştiu nimic* îl caracterizează şi la această vârstă coaptă. Este simţământul oricărui om de ştiinţă serios, care are o smerenie şi autocunoaştere elementară, în contradicţie cu semidocţii aroganţi sau chiar cu studenţii din primul an, care după câteva luni de la intrarea în facultate cred că le-au învăţat pe toate şi au devenit suprasavanţi, exprimând poziţii, opinii şi concluzii cu o insistenţă incredibilă şi o intransigenţă narcisistă.

Ziaristul M. Popovici scrie că a rămas surprins de biblioteca arhiepiscopului, nu atât de cantitatea cărţilor, cât de lărgimea tematologică. Aştepta să vadă doar cărţi de religie şi medicină. Însă în afară de Sfânta Scriptură, Ioan Gură de Aur, Ioan Damaschinul şi manuscrisele medicale, a văzut cărţi ale lui Lenin, Einstein, Marx, Engels, Infild, Oparin, Ferar, Berdiaev, Soloviov, Dostoievski, şi alte cărţi de fizică, biologie, filozofie, literatură, astronomie, politică. Referitor la aceasta, Popovski scrie:

„Spune-mi ce citeşti şi îţi voi spune cine eşti. De multe ori am constatat cum

cărţile unei biblioteci personale spun multe, foarte multe, despre proprietarul ei. Dar ce putem spune despre un iubitor de carte a cărui bibliotecă cuprindea, printre altele, cărţi precum *Manifestul partidului comunist*, scrisă de Marx şi Engels şi studiul Sfântului Ioan Damaschin - *Despre Sfântul Duh*?... După cum vă daţi seama, vorbim despre cărţile arhiepiscopului Luca. Cu câţiva ani înainte, pe când mă aflam la Simferopol, în casa rudelor sale, priveam cărţile lui şi mă pierdeam în gânduri. La ce puteau ajuta cărţile acestea unui profesor arhiereu? Am înţeles mult mai târziu, când i-am văzut corespondenţa... Adică, îl ajutau când era preocupat de întrebările puse de ştiinţă şi filozofie, şi a vrut să răspundă prin cartea sa *Duh, suflet, trup*”.

Credință și știință

Disputa care izbucnise în secolul al 19-lea, în jurul conflictelor dintre credinţă şi ştiinţă, era o temă care-l preocupa intens pe arhiepiscopul Luca. Nu înceta să declare, precum am notat în repetate rânduri, că nu există conflict. Ştiinţa nu poate spune dacă există Dumnezeu sau nu, aceasta nu este treaba ei. Omul de ştiinţă poate fi credincios sau ateu. Alegerea lui personală este întru totul respectată, e de ajuns să nu depăşească hotarele şi să intre pe teren străin. Însă dincolo de această poziţie, arhiepiscopul afirmă şi un alt lucru, foarte important. Religiozitatea omului de ştiinţă poate funcţiona ca supapă de siguranţă. Un om de ştiinţă credincios va sta foarte diferit în faţa pacientului său, cu respect şi dragoste, aşa cum îi dictează Evanghelia. Pe de altă parte, omul de ştiinţă credincios va lua o poziţie critică (având mereu ca principiu Evanghelia), precaută şi

uneori negativă faţă de unele cercetări ştiinţifice, descoperiri şi abuzuri inumane, care ajung la limitele *ponegririi*. În zilele noastre, *progresul* ştiinţei, poate necontrolat, făureşte mai multe reţineri decât entuziasm. Clonarea, industria avorturilor, comerţul cu organe pentru transplanturi, eutanasia şi alte multe probleme bioetice provoacă mai mult teamă şi descumpănire, chiar şi în rândurile specialiştilor. Sunt lucruri care trebuie discutate cu seriozitate şi responsabilitate. Fără Dumnezeu, omul construieşte în diferite moduri un nou turn Babel, care înseamnă confuzie. Arhiepiscopul Luca cunoştea foarte bine această realitate şi pericolul ştiinţei fără Dumnezeu. Afirma că omul de ştiinţă trebuie să aibă *binecuvântarea lui Dumnezeu*, să simtă mereu prezenţa Lui, mai ales în laborator. Astfel, lucrarea şi opera lui ştiinţifică vor fi şi trebuie să fie binecuvântate. Cu binecuvântarea lui Dumnezeu omul de ştiinţă poate face minuni, descoperiri incredibile şi uimitoare, mereu în binele omului. Opera ştiinţifică şi descoperirile lui vor fi *marcate de binecuvântarea lui Dumnezeu*, cum afirma el caracteristic. Despre descoperirile sale ştiinţifice, care au fost făcute cu mijloace aproape inexistente, dar cu ajutorul şi binecuvântarea lui Dumnezeu, spunea cu entuziasm colaboratorilor lui:

„Îmi amintesc de lucrarea mea despre anestezia locală. Fusesem absorbit de această cercetare. Singur în provincie, fără nici un ajutor din partea clinicilor, „cântam cântecul meu”. Se năştea cu uşurinţă şi aveam un randament incredibil. Gândurile izvorau repede şi alergau unul după altul, fără să se creeze haos, iar eu cu greu apucam să le pun în practică. A fost incredibil de uşor şi plăcut...”.

Cuvintele acestea au fost auzite şi păstrate de N.A. Ovţinicov, medic chirurg care, urmând exemplul arhiepiscopului Luca, a fost hirotonit preot şi a slujit în biserica Răstignirii din Ielţe. Acesta povesteşte şi o foarte interesantă întâlnire pe care a avut-o cu arhiepiscopul:

„Era 27 februarie 1946, a zecea comemorare a morţii lui Ivan Pavlov. Se înserase, şi drumurile Tambovului erau pline de lume. M-am îndreptat spre casa bătrânului şi am sunat la uşă. Am fost surprins când m-au anunţat că în ziua aceea nu-l voi putea vedea pe arhiepiscopul Luca, întrucât era foarte ocupat. Am insistat, spunându-mi numele, calitatea de medic şi scopul vizitei, sperând că voi fi primit. Monahul care îl slujea pe arhiepiscop s-a dus a doua oară şi mi-a transmis că voi fi primit în ziua următoare, la ora zece dimineaţa. Într-adevăr, în ziua următoare, exact la ora zece, am intrat în biroul lui. Am constatat că arhiepiscopul, în toată noaptea trecută a făcut rugăciuni pentru odihna sufletului academicianului Ivan Petrovici Pavlov. M-a pus să stau în faţa lui şi mă privea cu atenţie, ca şi când m-ar fi citit cu ochii lui curaţi, îndeosebi când a aflat că sunt medic şi totodată credincios. I-am dat noua mea lucrare ştiinţifică, s-a uitat pe ea cu mult interes şi a terminat citind cu voce tare titlul lucrării, care se referea la insuficienţa renală provocată de piatra la rinichi. Mi-a dat binecuvântarea şi a continuat:

- Lucrarea dumneavoastră este foarte mare şi importantă, şi de asemenea grea, mai ales în partea ei anatomică.

A rămas puţin pe gânduri şi a completat:

- Dumneavoastră, desigur, aţi pregătit-o pentru teza de doctorat, pentru a obţine titlul de doctor.

- Da, am răspuns.

Următoarea lui întrebare a fost pe alt nivel, cel duhovnicesc. Se referea la motivaţie.

- De ce aţi pregătit această lucrare? De ce slavă? Dumneavoastră, ca medic credincios, trebuie să vă aduceţi mereu aminte de cuvintele Mântuitorului nostru: *Cereţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă*. În viaţa şi în diaconia lui, medicul întâlneşte multe ocazii care se pot dovedi mântuitoare

pentru suflet. Cam aşa s-a încheiat întâlnirea noastră”.

După douăzeci de ani, după ce a lucrat cu devotament în diferite spitale, medicul Ofţiniacov (Ovţinicov) a intrat în rândurile clerului. Persoana şi cuvintele arhiepiscopului Luca l-au influenţat adânc.

Doamne, Doamne, caută din cer şi vezi şi cercetează via aceasta pe care a sădit-o dreapta Ta şi o desăvârşeşte pe ea.

CAPITOLUL 13

Un nou meterez

Eu voi paşte oile Mele... Oaia pierdută şi rătăcită o voi întoarce la staul, pe cea rănită o voi lega şi pe cea bolnavă o voi întări, iar pe cea grasă şi tare o voi păzi, şi voi păstori cu dreptate (Iezechiel 34, 15-16).

Mutarea la Crimeea

În luna mai a anului 1946, arhiepiscopul Luca este mutat la Crimeea, ca arhiepiscop al Simferopolului şi Crimeii. Peninsula Crimeea, vechea Tavrida grecească, este o regiune foarte frumoasă, dar greu încercată. Datorită aşezării strategice, de multe ori a devenit teatrul a sângeroase războaie. Situaţia bisericească era deosebit de grea. Viaţa duhovnicească palidă. Era nevoie de un păstor cu prestigiu şi foarte credincios pentru a o redresa. Biserica Rusă a găsit în persoana arhiepiscopului Luca ceea ce căuta - omul potrivit. Dar sănătatea lui se înrăutăţise. Vederea îi slăbea. Inima era în stare rea. Insuficienţa şi palpitaţiile îi îngreunau viaţa. Însă a acceptat fără împotrivire noua chemare a Bisericii. S-a supus cu smerenie şi s-a pregătit pentru a pleca în noua lui eparhie. Şi el şi enoriaşii lui au regretat enorm.

Într-o epistolă către fiul său, scrie:

„Durerea şi lacrimile credincioşilor din Tambov, care mă iubesc mult, m-au tulburat, şi starea inimii mele s-a agravat. Ieri şi astăzi, în Duminica Tomii, nu am slujit în biserică. Oricât au plâns credincioşii din Tambov, oricât au cerut de la Patriarhie să mă lase acolo, a trebuit să fac ascultare şi să mă mut la Simferopol. A fost, fără îndoială, voia lui Dumnezeu să plec, căci aici au nevoie de mine. Trebuie să am grijă să readuc viaţa bisericească a Crimeii la ritmul ei normal”.

[Mutarea episcopilor este interzisă de sfintele canoane. Şi asta pentru că cpiscopul încheie cu episcopia o căsătorie duhovnicească şi este considerat părinte duhovnic. Numai din motive pastorale speciale şi prin iconomie, Canonul al 14-lea apostolic îngăduie mutarea episcopului. În istoria bisericească, canoanele sfinte au fost de multe ori eludate, având ca argument principal acest canon. În Biserica elenă mutarea este permisă în anumite împrejurări şi cazuri, nu însă fără reţineri şi reacţii. Din păcate, în Biserica Rusă excepţia şi iconomia au devenit reguli.

Nikita Strouve scrie: „Din nefericire, legătura dintre episcop şi episcopie este efemeră. Foarte rar un episcop rămâne până la moarte în episcopia pentru care a fost ales. În Biserica Ortodoxă, episcopul este mai întâi nemutabil. Dar în Biserica Rusă, din epoca lui Petru cel Mare a fost introdus obiceiul ca arhiereul să fie deseori mutat, din motive mai mult politice decât religioase. Exact aici a fost pentru Putere ocazia de a dovedi supremaţia ei în faţa Bisericii, căreia îi neagă, oricât de paradoxal ar părea, influenţa directă asupra poporului. Sinodul din 1917 a reacţionat împotriva folosirii abuzive a acestui canon şi a readus oficial imutabilitatea episcopului. Aici a prevăzut că în cazuri speciale şi pentru binele Bisericii, Patriarhul are dreptul, cu acordul celui vizat, să îl transfere pe acesta” (Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 142).

Practica mai veche, din păcate, continuă până astăzi în Biserica Rusă. Un sinod episcopal alcătuit din câţiva membri numeşte şi mută arhierei. Astfel, episcopul este mai mult funcţionar decât părinte duhovnicesc. În discuţia noastră cu un episcop rus, ne-a dezvăluit că din ziua aşezării lui în scaunul episcopal simte că este provizoriu în episcopia sa şi acest lucru îi diminuează orice dispoziţie de a lucra şi de a-şi organiza mai bine episcopia. După cum a scris fericitul părinte Epifanie Theodoropoulos, „din această pricină, episcopul are intens şi stăruitor ideea provizoratului şi drept urmare nu se dovedeşte făuritor, ci nepăsător, aşteptând să fie mutat în altă episcopie". (Th.I.E., vol. al II-lea, pag. 348-349).

Oricum, suntem datori să notăm că mutările arhiepiscopului Luca nu s-au făcut cu voia lui, şi desigur, a trăit într-o vreme atât de grea, încât iconomia o fost aplicată deseori pentru ca Biserica Rusă să scape de problemele care ameninţau să o facă să dispară].

Dar dacă în Tambov plecarea lui a adus supărare mare, din contră, sosirea în Crimeea a adus multă bucurie. Pe 26 mai ajunge la Crimeea cu avionul. Tineretul studenţesc a alergat să-l primească cu flori la gară. Informaţia a fost falsă şi primirea nu a avut loc. Însă studenţii au fost pedepsiţi pentru această acţiune a lor.

Directorul Institutului Medical din Simferopol şi Consiliul ştiinţific, de teamă, au considerat că cel mai bun lucru pe care ar putea să-l facă e să rămână indiferenţi, ca şi când nu ar fi ştiut nimic de sosirea lui. Arhiepiscopul Luca a sosit în linişte. Şi şi-a preluat îndată îndatoririle. S-a îndreptat spre arhiepiscopie, un apartament mic, locuinţa lui de aici înainte, care concomitent adăpostea şi birourile. Alături, o bisericuţă a Buneivestiri, catedrala Sfânta Treime şi biserica Sfinţii Petru şi Pavel. Deşi avea 70 de ani, a venit în Crimeea hotărât să lucreze pentru enoriaşii lui. Fără să facă compromisuri cu Puterea. Aceasta s-a văzut din prima clipă. Normal ar fi trebuit să se prezinte la reprezentantul

pentru treburi bisericeşti al partidului, care era atunci Zdanov. Nu s-a dus. Şi-a trimis doar secretarul ca să-l înştiinţeze că a sosit în Simferopol şi că a preluat îndatoririle lui arhiepiscopale. Această atitudine l-a scos din minţi pe Zdanov, care a cerut sau mai bine zis a *ordonat* ca arhiepiscopul Luca să se prezinte în faţa lui. Şi într-adevăr, arhiepiscopul l-a vizitat. Discuţia dintre ei a fost înfocată. Nu cunoaştem întreg cuprinsul acesteia. Arhiepiscopul a menţinut, ca de altfel mereu, o poziţie demnă, şi a cerut să nu i se folosească numele lumesc, ci rangul şi numele bisericesc. Cu toate că autorităţile nu erau de acord, până la urmă au cedat. Poate că a fost singura excepţie.

Arhiepiscopul Luca, mergând în Crimeea, a găsit pretutindeni ruine. Războiul provocase multe răni. Oraşele şi satele - distruse. Aceeaşi soartă au avut-o şi bisericile şi mănăstirile. În vechea Hersona, astăzi Sevastopol, biserica Sfântul Vladimir, construită în locul unde a fost botezat acest mare sfânt al Bisericii Ruse, fusese distrusă. (Abia în ultimii ani se depun strădanii pentru a fi reparată.) Arhiepiscopul a făcut eforturi uriaşe să rezidească unele biserici, pentru ca credincioşii să poată sluji. Înainte de război, în întreaga peninsulă lăsaseră deschisă doar o biserică. La sfârşitul anilor 1940 au deschis 68 de biserici, dar cu multe lipsuri ale vaselor sfinte, veşmintelor, cărţilor liturgice, etc. Dar şi aceste biserici în care se slujea erau tot timpul în primejdie de a fi închise, cum vom vedea mai târziu, în funcţie de dispoziţia oamenilor din partid.

Nu era numai frontul exterior. Trebuia să facă faţă şi pe cel interior. Preoţii din eparhie erau puţini la număr şi nepregătiţi pentru a împlini înalta lor misiune. Era deosebit de sever faţă de ei şi se străduia să-i povăţuiască în diferite moduri şi să-i sensibilizeze pentru a-şi da seama de răspunderea lor. Regreta profund când vedea că mulţi clerici nu erau exemple bune pentru credincioşi. Deseori îl auzeau spunând cu jale şi nelinişte:

- Ce voi răspunde pentru voi în faţa lui Dumnezeu?

Se revolta când îi vedea că beau sau fumează, sau că umblă fără îmbrăcăminte preoţească. Acestor preoţi le dădea drept pedeapsă să nu slujească trei luni. Şi celor care considerau aceste fapte greşeli mici, le zicea:

- Cel ce greşeşte în cele mici, va greşi şi în cele mari".

În arhiva eparhiei s-a păstrat următoarea epistolă, scrisă în anul 1947:

„Zilele trecute mi-a trecut prin mâini o Psaltire veche a unui preot, care avea toate colţurile paginilor murdare. O, Dumnezeul meu! Asta înseamnă că acest preot lua în mâini, fără frică de Dumnezeu, Trupul lui Hristos! Cum de nu le e ruşine preoţilor să fie murdar îmbrăcaţi, să stea în faţa Sfântului Altar în pantofi vechi... În eparhia noastră nu mai există preoţi bărbieriţi, dar câţi asemenea există în alte ţinuturi! Câţi sunt cei cărora le e ruşine să poarte rasa, care sunt îmbrăcaţi după modă şi care nu vor să se deosebească prin nimic de cei din lume! Cu mulţi ani înainte, marele scriitor rus Nicolae Gogol scria despre îmbrăcămintea clerului: „Veşmintele lor sunt admirabile şi măreţe. Nu se supun schimbărilor modei neghioabe". [Nicolac Vasilevici Gogol (1809-1852). Mare scriitor ucrainean, care împreună cu Dostoievski este considerat dintre cei mai credincioşi clasici

ai Rusiei. Operele lui - *Inspectorul*, *Suflete moarte*, *Paltonul*, sunt considerate capodopere. Ne-a lăsat de asemenea texte foarte frumoase cu conţinut creştin. Remarcăm *Sfânta Liturghie*, un text mic dar admirabil.]

În alte circulare şi epistole către preoţi, apar problemele pe care le întâmpină, dar şi durerea lui personală. Redăm câteva fragmente.

„Câţi dintre voi se aseamănă, oare, cu doctorii consecvenţi şi serioşi? Ştiţi câtă muncă e necesară şi câtă atenţie dau medicii buni şi experimentaţi bolnavilor aflaţi în stare gravă? Dar scopul medicului este să vindece bolile, trupeşti, pe când scopul nostru este incomparabil mai serios. Dumnezeu ne-a orânduit la marea lucrare a sufletelor omeneşti, pentru ca oamenii să scape de chinurile veşnice ale iadului".

Prigoanele au avut drept urmare instaurarea unei dezorganizări în Biserică. Mulţi preoţi săvârşeau superficial şi cu oarecare nepăsare Tainele şi slujbele, de exemplu botezul nu îl săvârşeau normal, ci prin stropire. [Botezul prin stropire este săvârşit în Biserica romano-catolică. În Biserica Ortodoxă acest botez, ca şi botezul cu aer, se poate face chiar şi de către mireni, dar numai în cazuri de nevoie. Din păcate, în numeroase regiuni ale Rusiei şi în alte Biserici Slave, această excepţie a devenit regulă, probabil prin influenţa romano-catolicilor şi uniaţilor. În vizitele noastre în aceste ţări am văzut multe botezuri, şi chiar în grup, care se săvârşesc prin stropire sau prin turnarea unei cantităţi mici de apă pe cap. Dătător de speranţă este faptul că unii preoţi tineri construiesc vase de botez normale şi săvârşesc corect Sfânta Taină. Credem că acest lucru încet-încet se va impune.]

Pe 6 iunie 1952, într-o circulară a lui către preoţi, scrie, printre altele, despre botez:

„Din câte am aflat, de multe ori în bisericile din Crimeea, când se săvârşeşte taina botezului, naşul şi naşa copilului sunt oameni care nici rugăciuni nu ştiu, nici Crezul, nici crucea nu şi-o pot face sau au copii nebotezaţi sau deseori nici ei nu ştiu dacă sunt botezaţi ori nu... Răspunderea celor care botează copii este foarte mare, deoarece trebuie să-i înveţe pe copii cuvântul lui Dumnezeu, rugăciunile, evlavia, morala. Toate acestea pot fi învăţate numai de la oameni credincioşi.

Dacă naşul nu ştie nici cum trebuie să se roage, nici Crezul, nici să facă semnul crucii, atunci ce putem spune despre aceşti oameni? Botezul este pentru ei o ceremonie formală. De aceea interzic să-i botezaţi pe copiii care au astfel de naşi. Omul care botează un copil trebuie să fie creştin adevărat, credincios, care ştie să se roage şi cunoaşte legea lui Dumnezeu. Dacă nu puteţi găsi un astfel de om, să aşteptaţi, să nu vă grăbiţi.

Poate că ne întoarcem la anii apostolici, când oamenii se botezau la vârsta matură. La vârsta aceea ştiau ce fac şi nu aveau nevoie de naş.

Repet iarăşi că taina botezului trebuie să se săvârşească canonic. Adică să intre omul întreg în colimvitră şi nu să fie stropit doar pe cap. Dacă aflu că taina se face în alt fel decât cel canonic, voi interzice acelor clerici să slujească timp de şase luni. (...)

Oamenii s-au obişnuit atât de mult să vadă asemenea botezări ale celor mici şi mari, încât atunci când li se spune de botezul canonic, aşa cum trebuie să se facă, nu vor, şi îl roagă pe preot (şi am aflat că unii acceptă) să îi stropească doar cu apă. Dacă cer asemenea botez, mai bine să nu se facă deloc...”.

În alte circulare ale lui către preoţii duhovnici, dădea sfaturi despre modul săvârşirii tainei pocăinţei şi spovedaniei. Afirmă că este nevoie să se aplice orice metodă terapeutică pentru vindecarea păcătoşilor, folosindu-se cu discernământ sfintele canoane. Propune ca oamenii care nu au intenţia de a se pocăi şi schimba să fie trataţi cu severitate,

lucru care i-ar putea trezi. După cum foarte frumos subliniază stareţul Antonie al Optinei: „Ni s-a dat puterea să iertăm păcate, nu să-l îndreptăţim pe omul care stăruie în păcat” [*Stareţul Antonie al Optinei*, ediţie tradusă și îngrijită de Petru Botsi, Atena 1997, pag. 112]. Severitatea şi indulgenţa erau pentru el exprimarea dragostei faţă de om şi le aplica cu discernământ, ca un chirurg experimentat al sufletelor.

Într-o foarte frumoasă predică a lui despre Sfânta Împărtăşanie, încheie astfel:

„Voi sfârşi predica mea cu cuvintele Apostolului Pavel: „Astfel, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat faţă de trupul şi de sângele Domnului. Să se cerceteze însă omul pe sine şi aşa să mănânce din pâine şi să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie, osândă îşi mănâncă şi bea, nesocotind trupul Domnului” (1 Corinteni 11, 27-29). În special să ţineţi minte aceste ultime cuvinte - „osândă îşi mănâncă şi bea”. Când preotul ridică sfânta pâine, spune: „apropiaţi-vă, sfintele sfinţilor”. Asta înseamnă că trupul şi sângele lui Hristos este doar pentru sfinţi, doar pentru cei ale căror păcate au fost iertate în timpul spovedaniei corecte şi sincere. Dacă duhovnicul tău nu-ţi îngăduie să te împărtăşeşti până ce nu te pocăieşti sincer, să nu te împotriveşti. Canoanele au scopul lor. Domnul Iisus Hristos le-a dat puterea Apostolilor Lui şi, prin intermediul lor, episcopilor şi preoţilor nu numai să ierte păcatele, dar să şi dea canoane, din motive terapeutice”.

Mulţi preoţi scurtau slujbele şi Sfânta Liturghie, sau le săvârşeau rar. Arhiepiscopul Luca le amintea fragmentul din Proorocul Ieremia: *Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă* (Ieremia 31, 10). El săvârşea toate slujbele şi slujea cu mare evlavie şi atenţie, fără grabă, prescurtări şi rezumări. Îi povăţuia pe preoţi prin circulare continue să săvârşească zilnic slujbele şi să se roage pentru enoriaşii lor.

„Avem biserici care sunt închise toată săptămâna în afara duminicilor. Nu trebuie ca biserica să fie deschisă în fiecare dimineaţă şi să bată clopotul chemându-i pe credincioşi, fie şi pentru puţin, să intre în ea înainte de a merge la lucrul lor?

Dacă creştinul neputincios ştie că biserica este deschisă în fiecare dimineaţă, sau că preotul citeşte utrenia, ceasurile, etc., harul lui Dumnezeu îl va atrage şi îl va aduce în biserică, unde va vedea că preotul se roagă pentru el...

Îi rog pe toţi preoţii să împlinească acest îndemn al meu. Nu e greu, chiar şi când preotul e singur, fără psaltist, să citească slujbele. Fie şi la lumina lumânării, dimineaţa şi seara. Binecuvântarea lui Dumnezeu va fi mare pentru acest cleric, care ţine minte că Dumnezeu l-a pus să se roage pentru popor...

Dacă sufletul şi credinţa preotului sunt palide, cum poate el să aprindă lumina credinţei în sufletele care pier? Dumnezeu i-a dat să păstorească şi să se roage pentru oameni, iar el nu-L face cunoscut pe Dumnezeu în sufletele acestora...”.

Durerea şi interesul lui pentru enoriaşii care se aflau în necunoaştere erau mari. Se adresa adesea prin circulare şi se străduia să provoace *neliniştea lucrătoare*, să deştepte în ei credinţa. Într-o circulară a lui scrie:

„Că mare îmi este întristarea şi necurmată durerea inimii. Căci aş fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru fraţii mei... ” (Romani 9, 2-3). Preferea eu să fiu despărţit de Hristos decât să vă văd pe voi, oi neputincioase, cum sunteţi despărţiţi de Dumnezeu”.

Iar preoţilor le scria:

„În vremea noastră e deosebit de grea crucea de a sluji cineva poporului lui Dumnezeu. Poporul acesta care este biruit de foamea şi setea de a asculta cuvântul

Domnului. (...) Voi, preoţii, aveţi acest scop în viaţă - să hrăniţi poporul lui Dumnezeu. Sau nu cumva vedeţi preoţia voastră ca pe un mijloc prin care puteţi mânca? Nu cumva vedeţi diaconia voastră ca pe o simplă muncă, ca pe o meserie care asigură mijloacele de existenţă? Să ştiţi că poporul îi pricepe repede pe aceşti preoţi (...) Ce să fac cu acest preot? Voi încerca să-l cuminţesc, să-l fac să-i fie ruşine. Voi vorbi celor mai sensibile coarde ale inimii lui. Îl voi muta în altă parohie cu preînştiinţarea severă că, în caz că nu se schimba, îl voi demite şi voi aştepta ca Dumnezeu să trimită în locul lui un păstor bun...

Multe au fost loviturile pe care le-a primit Biserica în toţi aceşti ani, adânci rănile, mari distrugerile. Fireşte, toate acestea le-a îngăduit Dumnezeu ca să ne cuminţească, pentru că şi noi suntem de vină. Trebuie să ne pocăim... Toate acestea prin care am trecut nu ne-au devenit lecţii, nu ne-au învăţat nimic. Şi continuăm să repetăm aceleaşi greşeli, chiar şi mai rele decât înainte. Ne comportăm ca lucrătorii salariaţi. De aceea oamenii sunt dezamăgiţi, se îndepărtează de biserică şi cad în plasa ereziilor, pierzându-şi sufletele".

Deseori organiza adunări preoţeşti, pentru a-i ajuta pe preoţi în îndatoririle lor pastorale.

Dovedea o grijă deosebită în alegerea noilor preoţi evlavioşi. Cu toate nevoile uriaşe şi golurile parohiale pe care le întâmpina, nu se lăsa târât în soluţii provizorii şi nu săvârşea uşor hirotonii, doar pentru a *umple golurile*. Un preot care nu are cunoaşterea elementară a misiunii lui poate rezolva o problemă acoperind o parohie goală, dar va făuri probleme mult mai adânci şi serioase. Şi cunoştea foarte bine această realitate. De aceea şi repeta încontinuu fraza: *Ce răspuns Îi voi da lui Dumnezeu*? Cu toate acestea, prin deschiderea Academiilor bisericeşti, mulţi tineri au fost ajutaţi să conştientizeze înalta lor misiune şi să fie hirotoniţi. Totodată şi alţi oameni, din alte ramuri şi meserii, precum cadre didactice, funcţionari publici, foşti ofiţeri, care se distingeau prin evlavia lor, au răspuns chemării arhiepiscopului şi au fost hirotoniţi chiar de el. Astfel, a avut loc o

reînnoire limitată, dar semnificativă, în clerul Crimeii.

Nu erau puţini atunci creştinii care din teamă şi laşitate evitau să se manifeste, şi, în datele biografice cerute de statul ateist, declarau că sunt atei. Arhiepiscopul Luca, într-o circulară a lui din 24 ianuarie 1954, scrie:

„Să ia aminte toţi preoţii că acei creştini mici la suflet care au declarat în datele biografice că sunt atei, sunt consideraţi apostaţi. *Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor şi Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri* (Matei 10, 32-33). Tuturor acestora să li se interzică împărtăşirea cu Trupul şi Sângele lui Hristos timp de patru ani”.

Pe săraci i-ai iubit şi pe aceştia i-ai îndestulat [Troparul Sfântului Ioan cel Milostiv].

Situaţia economică din Crimeea era atunci foarte grea. Lipsa bunurilor elementare era mare. Oamenii erau înfometaţi. Apartamentul închiriat de arhiepiscop în strada Golspitalnaia se afla la etajul al doilea al unei case vechi şi neîngrijite. Era un apartament foarte mic, cu două camere; o cameră era folosită drept chilie, cealaltă ca birou, loc de primire şi totodată sală de mese. Pereţii erau plini de cărţi. La acelaşi etaj trăiau şi multe alte familii. Casa era plină de ploşniţe. La singura sursă de apă care exista pentru întreaga casă, dimineaţa se făcea coadă. Arhiepiscopul ajuta pe toată lumea. În bucătăria apartamentului se pregătea mâncare pentru 15-20 de persoane. Mâncarea era simplă, dar mulţi dintre locuitorii Simferopolului din acea vreme nu o aveau nici pe aceasta.

Nepoata arhiepiscopului, Vera Prozorovskaia, povesteşte:

„Veneau să mănânce mulţi copii flămânzi, multe bătrâne, oameni săraci care

nu aveau posibilităţi economice. În fiecare zi fierbeam mâncare într-un cazan enorm, şi îl goleam până la fund. Seara unchiul mă întreba:

- Câţi s-au adunat azi la masă? Au mâncat toţi? Mâncarea a fost suficientă?”

El mânca foarte puţin, o dată pe zi. Dacă îi serveau o a doua porţie, se înfuria. Rasa lui era foarte sărăcăcioasă. Învăţătoarea din Simferopol, Iudina, căreia arhiepiscopul îi dăduse bani să cumpere casă, îşi aminteşte:

„Prea Sfinţitul purta mereu pantofi reparaţi şi rasă cârpită, cu coatele scămoşite. De fiecare dată când nepoata lui îi spunea să dea la cusut rasă nouă, răspundea:

- Cârpeşte Vera, cârpeşte. Săracii sunt mulţi”.

Săraci, într-adevăr, erau mulţi. Secretarul enoriei scria liste cu numele celor fără venituri. La sfârșitul fiecărei luni trimiteau 30-40 de mandate cu bani.

Deşi era sever cu preoţii, dragostea lui se manifesta chiar şi către aceia care nu se comportau la înălţimea demnităţii lor. Nu a încetat să le fie şi lor părinte. De altfel severitatea lui nu era dovadă a neomeniei, ci manifestare a iubirii. În Crimeea trăia atunci şi un preot, Grigorie, care de zece ani era schismatic. În anul 1942 s-a întors în Biserica canonică, dar se arăta nepăsător şi indiferent. Arhiepiscopii dinainte îi interziseseră să slujească. Preoteasa lui fusese omorâtă în război şi trăia singur. Era bătrân şi foarte sărac. Când a aflat arhiepiscopul cel milos, s-a îngrijit să i se dea un ajutor bănesc lunar. Astfel, a fost întreţinut până la moarte prin interesul şi dragostea arhiepiscopului.

Conflicte cu autoritățile

Cu toată libertatea relativă de care se bucura Biserica, nu au lipsit nici atunci prigoanele, chiar dacă mai mici în intensitate. Deja în *Marea Enciclopedie Sovietică*, scriitorii ei adăugau următoarea notă, dezvăluind intenţiile lor: „Permiţând propagarea liberă a religiilor, nu înseamnă că partidul comunist al U.R.S.S. şi-a schimbat poziţia. Niciodată nu şi-a schimbat poziţia sa negativă faţă de religie în general”. Acelaşi lucru l-a repetat cu emfază în anul 1949, la al 11-lea congres al Komsomolului, secretarul acestuia, Mihailov. Au început din nou să închidă bisericile. N.K.V.D.-ul, pentru a-şi consolida legal acţiunile, a scos legi prin care autorităţile aveau dreptul să închidă o biserică dacă preotul nu slujeşte în aceasta timp de şase luni (măsurile acestea s-au intensificat, cum vom vedea, în perioada lui Hruşciov). Preoţi erau puţini în Crimeea, ca de altfel în întreaga ţară. În toamna anului 1949, împuternicitul N.K.V.D.-ului a stins candelele din biserica oraşului Vechea Crimee, precum şi în satele Zeliabovka şi Besarani. Exista pericolul de a fi închise şi alte biserici din regiunile locuite ale Crimeii.

Arhiepiscopul Luca se străduia în toate felurile să salveze bisericile. De aceea a şi mutat preoţi din oraş în bisericile goale de la sate şi încerca să aducă în Crimeea preoţi din alte regiuni ale ţării.

Dar autorităţile au reacţionat. Au intervenit făţiş asupra numirilor şi transferurilor preoţilor şi administraţiilor. Nu le dădeau străinilor permis de rezidenţă sau cereau de la arhiepiscop să-i demită pe preoţii nedoriţi de ei. Arhiepiscopul a rămas neînduplecat, cu toate atacurile şi ameninţările pe care le primea, şi îi proteja pe preoţii lui. Autorităţile creau mereu probleme în toate strădaniile şi acţiunile lui. Această dispută a durat ani întregi. Odată a demis un administrator dintr-un sat. Acela, având sprijinul autorităţilor, a început un război mizerabil contra arhiepiscopului. Atunci arhiepiscopul a

trimis un manuscris autorităţilor, cerându-le să-l potolească pe administratorul obraznic. Autorităţile au răspuns cu ironie:

- După cum ştiţi, în ţara noastră autorităţile nu intervin în treburile interioare ale Bisericii!

Într-o epistolă a lui către Patriarhul Alexei, în legătură cu problemele pastorale şi de alte feluri, scrie:

„Duminicile, şi chiar în sărbătorile mari, bisericile sunt aproape goale. Lumea s-a dezobişnuit să vină la Sfânta Liturghie. Aproape au uitat că există taina căsătoriei sau parastasul. Foarte mulţi copii sunt nebotezaţi. Şi cu toate acestea, după părerea preoţilor, nimeni nu poate spune că s-a pierdut credinţa oamenilor. Cauza îndepărtării oamenilor de biserică, de sfintele slujbe şi de predici, constă în faptul că credincioşii nu au posibilitatea de a veni la sfintele slujbe, deoarece duminica, chiar şi în zilele marilor praznice, îi obligă să efectueze lucrări agricole sau îi opresc să meargă la biserică prin ordinul de a duce animalele la consult veterinar, sau organizând numitele „sâmbete roşii" şi „duminici roşii". (...) Lucrurile se pot schimba pentru Biserică numai prin măsuri noi, luate de conducerea ţării". [Au fost impuse de revoluţie şi le-au proiectat ca sărbători. Cetăţenii sunt invitaţi să lucreze *voluntar*, de pildă, pentru înfrumuseţarea oraşului. Deşi era muncă voluntară, oamenii din partid faceau prezenţa şi pe cei absenţi îi ameninţau sau îi defaimau. Mulţi consideră că a fost o măsură bună, întrucât toţi banii erau donaţi bunului public. Partea rea e că se facea sâmbăta şi duminica, şi astfel nu mergeau la biserică. Astăzi mulţi credincioşi păstrează acest obicei, dar merg şi lucrează voluntar la biserici şi mănăstiri].

Patriarhul cunoştea sigur situaţia şi nu se hrănea cu iluzii. Poziţia lui era foarte dificilă. Orice conflict cu Puterea ar fi fost catastrofal. Biserica risca să piardă şi aceste

puţine avantaje pe care le câştigase în ultimii ani.

De aceea răspunde indirect şi diplomatic epistolei arhiepiscopului Luca: „fenomenul este local şi va trebui examinat ca atare”. Aşadar conducătorul local al Bisericii va trebui să colaboreze cu reprezentantul local în probleme religioase.

E ştiut că Patriarhul Alexei îl întâmpina pe arhiepiscopul Luca cu oarecare reţinere. Şi totuşi arhiepiscopul avea mult respect şi duh de ascultare faţă de el. Într-o scrisoare afirma: *Pe Patriarh nu trebuie să-l acuzăm, ci să-l compătimim*. Şi în circulara lui către enoriaşi scrie cu mult respect şi dragoste despre persoana Patriarhului şi îi îndeamnă pe toţi să-şi amintească şi să participe la greutăţile pe care le întâmpină în lucrarea sa şi la necazurile pe care le are în viaţă.

În vara anului 1948 (9-17 iulie), a fost sărbătorită la Moscova a 500-a aniversare a Bisericii Ruse autonome. Au fost invitaţi toţi cârmuitorii Bisericilor Ortodoxe. Arhiepiscopul Luca nu s-a aflat printre invitaţi. Într-o epistolă a lui, printre altele, scrie:

„La o adunare importantă a reprezentanţilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, au fost invitaţi mulţi arhierei din provincie, dar nu şi eu. Acest lucru confirmă definitiv bănuielile mele că N.K.V.D.-ul a dat ordin să fiu ţinut la distanţă”.

Propovăduia și binevestea Împărăția lui Dumnezeu (Luca 8, 1)

Predica a fost lucrul căruia arhiepiscopul Luca s-a dedicat de la început. *Consider ca îndatorire de bază a mea să-L propovăduiesc pretutindeni şi întotdeauna pe Hristos* - a zis într-o predică de-a lui în Simferopol. Predica neobosit. Scria predicile, le rostea, le corecta, le trimitea în copii peste tot, chiar şi afară din enoria lui. În 38 de ani de preoţie a compus 1.250 de predici, care ar fi fost mult mai multe dacă nu existau prigoanele şi exilările. Dintre acestea, 750 au fost înregistrate şi strânse în douăsprezece volume dactilografiate (aproximativ 4.500 de pagini). Academia Teologică din Moscova a numit această culegere de predici „un fenomen extraordinar în viaţa bisericească şi teologia contemporană", şi l-a ales pe scriitor membru de onoare al Academiei. Arhiepiscopul Kuibisevskului, Manuil, scria că „predicile lui se disting prin simplitate, spontaneitate, sinceritate şi originalitate". Protopopul Alexandru Vetelev, profesor de omiletică (predicare bisericească), considera predicile lui „tezaur de tâlcuire a Sfintei Scripturi; fiecare predică a lui insufla putere şi duh...".

Cunoscutul protopop Alexandru Men (1935-1990), unul din cei mai remarcabili şi mai importanţi păstori ai Bisericii Ruse, predicator talentat, cu educaţie şi harisme rar întâlnite, preţuia adânc dăruirea cu care predica arhiepiscopul Luca, şi vorbea cu entuziasm despre el. Referitor la aceasta scria: „Predicile arhiepiscopului Luca sunt remarcabile. Se adresează inimii şi cugetului auditoriului. E uşor de imaginat ce impresie ar fi lăsat dacă erau ascultate la Moscova sau Petersburg. Publicul din provincie nu avea putinţa de a le preţui îndeajuns".

Şi în alt loc notează:

„Cred că preotul ortodox contemporan ar fi putut învăţa multe de la

arhiepiscopul Luca. Predicile lui se disting prin cuvinte mature, gândire luminoasă, originalitate. Nu vorbeşte la modul general, ci se adresează direct către cei ce-l ascultă, făurind acea relaţie cu publicul, care e atât de necesară pentru cel ce predică”.

(Trebuie să menţionăm că acest preot harismatic şi activ, Alexandru Men, care a condus mii de suflete la Iisus Hristos, îndeosebi mulţi intelectuali, a fost chemat de nenumărate ori la birourile K.G.B.-ului, pentru a înceta lucrarea sa pastorală. Cu toate ameninţările şi prigoanele îndurate, nu a încetat. După perestroică şi-a intensificat mult activitatea, în regiunea Moscovei, având roade bogate. Din păcate însă, ceea ce nu s-a întâmplat în perioada persecuţiilor, s-a realizat imediat după aceea. Duminică, 9 septembrie 1990, mergând la parohia lui a fost atacat sălbatic de nişte necunoscuţi, care l-au lovit cu toporul în cap şi l-au omorât. Vinovaţii nu au fost găsiţi. Bănuielile se îndreaptă spre oamenii K.G.B.-ului sau spre cercurile antisemite, căci părintele Alexandru era de origine evreiască. Biserica Rusă a pierdut unul din cei mai buni stâlpi ai ei. A câştigat însă încă un mucenic).

Arhiepiscopul Luca deţinea cunoştinţe, experienţe, trăiri şi dăruire de a predica, dar îndeosebi dragoste pentru Hristos şi credinţă vie. De aceea şi predicile lui vorbeau inimilor oamenilor. Într-o zi a vorbit la Sfânta Liturghie despre pocăinţă. A zugrăvit în culori intense starea sufletească a celui pocăit şi cumplita stare a sufletului celui nepocăit. Cuvintele lui erau atât de puternice încât l-a zguduit pe unul dintre cei prezenţi. Acesta stătea la distanţă de Biserică şi era îngreunat de multe păcate. Sufletul lui s-a cutremurat. A început să plângă. La urmă s-a apropiat de arhiepiscop şi a vorbit cu el. Arhiepiscopul l-a ascultat şi i-a vorbit cu multă înţelegere şi dragoste despre valoarea pocăinţei, a lacrimilor, a milei lui Dumnezeu. Din ceasul acela, omul s-a liniştit şi a devenit membru credincios al Bisericii.

Nu şovăia să vorbească deschis, fără limbaj diplomatic, să se exprime nefavorabil chiar şi împotriva atotputernicului sistem politic, când lua vreo poziţie negativă faţă de Biserică ori când intervenea în treburile ei interne. În luna februarie a anului 1944, la Tambov, în timpul Sfintei Liturghii, a vorbit într-un limbaj dur. Credincioşii s-au nelinişti t. Au plecat din biserică plini de tristeţe şi agonie. Nu credeau că-l vor mai revedea şi reauzi pe păstorul lor. Deşi autorităţile oraşului au reacţionat, au evitat să-l aresteze.

În Crimeea predica nu numai în zilele oficiale, dar şi în cele obişnuite. Oamenii alergau să-l asculte. Chiar şi cei fară legătură cu Biserica, dar cu bună intenţie. Mulţi dintre aceştia, studenţi, profesori, ingineri mecanici, medici, veneau pe ascuns în biserică să asculte predicile lui. Şeful serviciului arheologic din Crimeea, profesorul Pavel Nicolaievici Şulţ, mare om de ştiinţă şi partizan în anii de război, venea la biserică împreună cu soţia sa pentru a asculta predicile arhiepiscopului în legătură cu relaţiile dintre credinţă şi ştiinţă. Din acest motiv l-au chemat la comisia partidului, l-au ameninţat şi nu i-au înmânat trofeul pe care îl merita.

S-a întâmplat însă şi aici ca şi la predicile lui Hristos. Ca şi atunci, printre cei bine-intenţionaţi existau şi oameni plătiţi - spionii trimişi de Putere. Aveau ordin să înregistreze predicile lui şi să noteze fiecare cuvânt al său, încât să poată găsi motiv pentru a-l acuza. Se străduiau să interpreteze fiecare cuvânt şi frază a lui precum voiau ei.

Pe 28 octombrie 1948, secretarul general al partidului din Crimeea, Soloviov, a trimis un raport complet la Moscova. Printre altele scrie: „Întreaga activitate religioasă a lui Luca are caracter făţiş antisovietic. Îndată ce a sosit în Crimeea, a început o acţiune religioasă intensă. Face propagandă capitalismului pe faţă şi în mod sistematic, şi sădeşte ură împotriva Puterii sovietice şi a conducătorilor ei. Considerăm că serviciile competente trebuie să intervină şi să-l îndepărteze din Crimeea...”. Un asemenea raport, cu câţiva ani mai înainte era suficient pentru a fi cineva arestat, considerat *duşman al poporului* şi condus printr-un procedeu scurt la plutonul de execuţie. Acesta şi era scopul lui Soloviov. Însă datorită relativei indulgenţe a Statului faţă de Biserică, nu a avut consecinţe pentru arhiepiscop. Puternicul Soloviov a săpat groapa arhiepiscopului, dar a izbutit absolut contrariul. În loc să-l arunce pe arhiepiscop, a căzut chiar el înăuntru. Exact peste doi ani, pe 27 octombrie 1950, Soloviov a fost condamnat la moarte şi executat!

Patriarhul Alexei a fost presat să-l limiteze pe arhiepiscopul Luca, care a fost chemat la Moscova şi sfătuit să-şi mărginească predicile numai la zilele oficiale şi să nu intre în probleme nereligioase.

În anul 1950, arhiepiscopul a intrat într-un nou conflict cu preşedintele Comisiei de Stat, Karpov, care îl acuza. Acesta din urmă a scris, desigur, o epistolă în care se adresa personal lui Stalin, cu cuvinte foarte dure la adresa arhiepiscopului Luca, şi îi cerea să-l izgonească din Crimeea. Dar arhiepiscopul Luca nu înceta să rostească cuvântul

adevărului. Persecuţiile, chiar dacă slăbiseră, nu încetau să se manifeste. Creştinii sufereau şi păstorul lor nu putea să nu-i întărească şi ocrotească.

Într-o predică profetică de la sfârşitul anilor 1940 spunea:

„Dacă m-aţi întreba când vor înceta aceste persecuţii, când vor veni zile mai bune pentru Biserica noastră, v-aş răspunde că cei treizeci de ani care au trecut sunt puţini. Vor trece încă alte câteva decenii și viaţa noastră îşi va relua ritmul ei normal...”.

O acțiune revoluționară

Regiunea Crimeii a fost întotdeauna mărul discordiei pentru mulţi cuceritori. Era de aşteptat să devină o regiune multinaţională. La începutul secolului al 20-lea era locuită de multe naţii. Stalin s-a străduit să o epureze, exilând toate naţiunile, în afară de ruşi, în Asia Mijlocie. Marele val al prigoanelor s-a întâmplat imediat după război. Printre naţiile exilate forţat se aflau şi mii de greci. Astăzi mulţi s-au întors şi, câţi au supravieţuit suferinţelor, povestesc cu groază despre acele momente înfricoşătoare. În faţa acestei înspăimântătoare probleme sociale şi pastorale, Biserica se afla în primejdia de a se identifica cu acţiunile Statului. Ispita naţionalismului este mereu intensă pentru oamenii Bisericii, care uită de misiunea lor ecumenică.

Arhiepiscopul Luca săvârşeşte o acţiune cu adevărat revoluţionară pentru acele vremuri. Ca păstor adevărat, şi-a delimitat poziţia faţă de decizia dictatorială şi inumană a lui Stalin, şi a adresat un mesaj de unire, care provoacă admiraţie şi ar trebui să devină exemplu de imitat pentru păstorii, dar şi pentru enoriaşii ortodocşi. Evenimentul a fost reţinut de D. Belkin, ofiţer al Armatei Roşii şi membru al partidului, şi de aceea mărturia lui are o valoare şi importanţă deosebită. În descrierea evenimentului, cititorul e încă o dată uimit de îndrăzneala, curajul, vitejia, statornicia şi totodată măreţia sufletească şi libertatea interioară întru Hristos, care îl distingeau pe arhiepiscop.

Aşadar D. Belkin povesteşte:

„În anii tinereţii mele, Crimeea era un ţinut multinaţional. În clasa mea se aflau atunci douăsprezece naţii diferite. Însă după război i-au exilat pe toţi, în afara ruşilor. I-au alungat pe tătari, greci, bulgari, turci, germani, italieni, evrei, armeni, etc., care trăiau acolo de secole. Într-o zi, arhiepiscopul Luca a anunţat că duminica următoare,

în biserica greacă a Sfintei Treimi, care în vremea aceea era catedrală, va adresa un mesaj către cei de altă credinţă şi naţionalitate. În duminica aceea, biserica s-a umplut până la refuz. Mulţi nu au încăput şi au rămas pe-afară. La sfârşitul Sfintei Liturghii arhiepiscopul Luca şi-a citit mesajul. Printre altele, afirma:

«Nu credeţi în aceia care vor să sădească neînţelegerea şi ura între naţiunile şi oamenii de diferite credinţe. Din neînţelegeri câştigă numai duşmanii noştri. Pentru Biserica mamă e valabil numai cuvântul Apostolului Pavel: *Nu există nici iudeu, nici grec*. Biserica aşa-i vede pe oameni. De aceea toţi cei de altă naţiune şi religie vor găsi mereu, în credinciosul creştin ortodox, iubire, ajutor şi ospitalitate...»

Arhiepiscopul a vrut ca acest mesaj să se facă larg cunoscut, şi celor care nu au avut posibilitatea să-l asculte în ziua aceea. Răspândirea lui a fost preluată de femeile credincioase, care l-au împrăştiat în tot oraşul".

Prin acţiunea aceasta a lui, i-a protejat şi pe enoriaşii ortodocşi, îndemnându-i să-i compătimească pe cei prigoniţi.

D. Bekin păstrează încă un amănunt al acestei acţiuni, care arată respectul adânc pe care arhiepiscopul îl nutrea pentru libertatea celuilalt om, dar şi nobleţea sufletului său.

„Arhiepiscopul l-a trimis pe secretarul lui în sinagoga evreiască, pentru a citi şi acolo mesajul său".

Mai târziu a revenit iarăşi la această problemă. În anul 1953, într-o predică foarte puternică, a zis printre altele:

„Să vă păziţi de păcatul fanatismului, al intoleranţei religioase, al urii către oamenii de altă credinţă şi cu convingeri diferite. Să vă comportaţi cu politeţe către alte

religii. Să nu insultaţi şi să nu umiliţi pe nimeni, niciodată...”.

Inima preotului trebuie să ardă ca un foc

Într-o circulară din anul 1955, le propune preoţilor din enoria sa să propovăduiască mereu cuvântul lui Dumnezeu, chiar dacă nu au o mare pregătire teologică.

„Dacă preotul cere harul lui Dumnezeu, dacă mintea şi inima lui se umplu cu cuvintele lui Dumnezeu, atunci va vorbi din inimă. Sfântul Duh care locuieşte în inima sa, Acesta va predica prin gura smerită a preotului.

În Sfânta Scriptură, fragmentele despre predică sunt atât de multe încât dacă cineva o citeşte, le găseşte cu uşurinţă. Dar puţini o citesc... Să ne aducem aminte, fraţilor, şi de Sfântul Serafim de Sarov, care în fiecare săptămână citea Noul Testament întreg...

Unii însă au într-adevăr dificultăţi în a predica... Ce să zic despre ei ? Să le amintesc că pe partea din spate a crucii pe care o poartă peste rasă sunt scrise cuvintele Apostolului Pavel: „Fă-te pildă credincioşilor cu cuvântul, cu purtarea, cu dragostea, cu duhul, cu credinţa, cu curăţia” (1 Timotei 4, 12). Dacă nu poţi predica prin cuvânt, predică prin alte lucruri. Să răspândeşti mireasmă plăcută în faţa oamenilor prin viaţa ta, prin personalitatea, prin iubirea către Hristos, prin duhul dragostei creştine, prin curăţie şi credinţă adâncă. Dacă tu nu ai această mireasmă, nici darul cuvântului, atunci nu vei fi preot. Vei fi salariat. Şi atunci ce o să răspunzi la Judecata înfricoşătoare a lui Hristos?

(...) Inima preotului este o inimă deosebită, care trebuie să strălucească mereu de credinţa în Iisus Hristos. Inima preotului trebuie să ardă ca un foc, să strălucească de la lumina Evangheliei, de la iubirea crucii lui Iisus Hristos.

Preotul trebuie să înţeleagă că pentru el a spus Apostolul Pavel aceste cuvinte: „Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, şi eu pentru lume!” (Galateni 6, 14). Şi noi trebuie să ne răstignim pentru lume şi să lăsăm toate grijile. Doar o singură grijă să avem: Propovăduirea Evangheliei lui Iisus Hristos”.

Smerenia arhiepiscopului Luca

Karpov nu a încetat să-l acuze încontinuu pe arhiepiscop. Una din acuzaţiile lui era că arhiepiscopul Luca este *mândru şi egoist*. Poziţia lui îndrăzneaţă, lipsită de orice oportunism şi slugărnicie, era considerată egoistă! Câtă denaturare! Viaţa lui smerită arată exact contrariul. În perioada aceea, preotul Nicolae Kolţiţi i-a scris o epistolă plină de laude. Arhiepiscopul i-a răspuns imediat, revoltându-se politicos:

„Am simţit foarte mare ruşine când am citit laudele dumneavoastră, şi îndeosebi când m-aţi numit cel mai bun arhiereu din Biserica Rusă. Nu cunosc mulţi arhierei, dar sunt sigur că există mulţi care sunt mai buni şi mai puternici ca mine în credinţă şi evlavie. Există arhierei şi preoţi mult superiori mie în iubire şi în alte virtuţi, de care sunt lipsit atât de mult".

În anul 1951 s-a dus la Odessa să-l întâlnească pe Patriarhul Alexei. Sofia Sergheevna Veleţkaia îi scria fiicei lui:

„Din păcate tatăl tău e îmbrăcat iarăşi foarte sărăcăcios. Poartă rasa veche din prelată şi pe dedesubt un veşmânt din material foarte ieftin. Pentru a se duce în vizită la Patriarh, a trebuit să le spăl pe amândouă. Mă apucă jalea când văd că toţi preoţii sunt îmbrăcaţi minunat, cu rase scumpe şi frumoase, şi numai tatăl tău - acest om extraordinar - este îmbrăcat mai rău decât toţi".

Activitatea medicală se reduce

În perioada aceea, preocuparea lui în domeniul medicinii se reduce. Îndatoririle pastorale şi marile probleme bisericeşti îl absorb.

Îi scrie fiului său:

„Nu pot săvârşi în acelaşi timp îndatoririle mele de medic şi arhiepiscop, deoarece fiecare din acestea două au nevoie de omul întreg, de toată puterea lui, de tot timpul lui, iar Patriarhul îmi scrie că trebuie să renunţ la chirurgie”.

În hotărârea aceasta a lui au intervenit şi alţi factori, precum starea şubredă a sănătăţii sale dar şi polemica cu Puterea. În legătură cu sănătatea, deja înainte de a pleca din Tambov scria: „Inima mea nu e în stare bună şi medicii şi profesorii care m-au examinat mi-au recomandat să renunţ la activitatea chirurgicală intensă”.

Referitor la polemica cu Puterea, în anul 1947 scria către autorităţi:

„Discursurile mele la Asociaţia chirurgicală şi la două congrese au avut foarte mare succes. Am apărut îmbrăcat în veşminte arhiereşti şi toţi s-au ridicat în picioare când am intrat. Asta, desigur, unora nu le-a plăcut. Au început să reacţioneze indirect şi mi-au dat de înţeles că nu voi mai ţine discursuri îmbrăcat în rasă şi purtând engolpionul. În Alusta mi s-a anulat discursul, zice-se, după o plângere a medicilor... Am acceptat să ţin de două ori pe lună discursuri despre chirurgia infecţiilor septice şi să îndrum personalul medical în sălile de operaţii. Mi-au anulat şi această răspundere. Atunci am încetat să mai merg la Asociaţia de chirurgie”.

Evenimentele au evoluat în felul următor: chirurgii militari din Simferopol au trimis-o la arhiepiscopul Luca pe reprezentanta lor, M.F. Averţenko, pentru a-l ruga să facă o serie de conferinţe şi să împartă cu ei cunoştinţele lui. Averţenko era farmacistă cunoscută de toţi pentru inteligenţa şi dinamismul ei. Era atletă la schi, la alergare pe distanţe mari, la sărituri cu paraşuta, etc. A decis să-l viziteze pe arhiepiscop, nu fără şovăieli şi dificultăţi. În gândurile ei se învârteau propaganda ateistă şi acuzaţiile împotriva *popilor*, toată spălarea creierului la care fusese supusă de mică. Dar îndată ce a văzut zâmbetul şi profilul lui politicos şi când i-a auzit vocea, toate şovăielile au dispărut. A fost impresionată de simplitatea lui şi de sobrietatea pe care a observat-o în apartamentul său sărăcăcios. Puţină mobilă veche, multe icoane şi cărţi, portretul Patriarhului şi portretul soţiei lui, pe care-l pictase chiar el. A simţit însă că aşa ceva e nepermis. Singurul lucru care nu-l interesa pe arhiepiscopul medic erau banii. Sobrietatea care exista în casa lui, dar şi informaţiile pe care le-a primit de la pacienţii pe care-i consulta gratis au convins-o că nu există motiv să atingă o asemenea problemă. Arhiepiscopul a primit cu multă bucurie să aibă funcţia de medic consultant al spitalului militar, în care se aflau mulţi infirmi de război. Personalul spitalului îi pregătea pe cei mai grav bolnavi pentru a-i examina. Şi când era nevoie îi opera.

Într-o zi l-au adus la urgenţă pe Kerţ, secretarul general al partidului comunist. Începuseră să-i putrezească oasele bazinului. Directorul clinicii de chirurgie l-a rugat pe arhiepiscopul Luca să facă el operaţia. Toţi chirurgii au intrat în sala de operaţii să urmărească intervenţia. Au venit şi medici de la alte spitale să urmărească această operaţie atât de rară şi grea. Arhiepiscopul, înainte de a face secţiunea, le-a vorbit medicilor despre fazele, dificultăţile şi problemele intervenţiei. Apoi a început operaţia, care a fost reuşită şi salvatoare pentru bolnav. Toţi medicii au admirat modul excepţional cu care a operat arhiepiscopul şi mărturiseau că au văzut în faptă ce înseamnă să fii mare chirurg.

După operaţie, arhiepiscopul a ieşit în grădina spitalului, i-au adus un scaun şi s-a aşezat sub nişte meri să se odihnească. Nu a apucat să-şi tragă răsuflarea, când la el a venit alergând soţia bolnavului. L-a întrebat cât costă operaţia, cât îi datorează. Arhiepiscopul a zâmbit şi i-a răspuns nepăsător, cu subînţeles. Femeia nu a priceput şi a început să-i explice că soţul ei are funcţie înaltă, mulţi cunoscuţi, şi că-i vor da tot ce va cere. Arhiepiscopul a întrerupt-o; nu a vrut să asculte mai departe. S-a ridicat de pe scaun şi i-a spus accentuând fiecare cuvânt:

- Dumneavoastră îmi datoraţi o *bu-nă zi-ua*!

A plecat lăsând-o pe femeie uluită.

Maria Averţenko îşi aminteşte şi o altă întâmplare:

„Arhiepiscopul profesor îşi iubea bolnavii şi îi ţinea minte în amănunt. Într-o zi a venit cineva care cerea insistent să-l vadă pe arhiepiscop, acesta aflându-se în sala de operaţii. Medicii nu l-au lăsat. El stăruia, susţinând că are treabă cu arhiepiscopul. În cele din urmă medicii au cedat. Când arhiepiscopul a ieşit din sala de operaţii, necunoscutul s-a aruncat în faţa lui şi i-a zis:

- Cred că nu mă mai ţineţi minte, profesore.

- De ce să nu te ţin minte? i-a răspuns. Eşti cutare. Când erai soldat, ai venit cu rană gravă în partea cutare a corpului şi ţi-am făcut operaţie.

Fostul soldat a strălucit de bucurie şi fericire. Arhiepiscopul s-a uitat la el cu privire caldă, şi a continuat:

- Însă, ştii, cazul tău a fost atât de greu încât nu am crezut că intervenţia va reuşi.

Medicii, văzând că fostul rănit discuta fericit cu salvatorul lui, s-au dat la o parte ca să nu-i deranjeze”.

Medicul Galina Piatidvernaia îşi aminteşte:

„Odată în spitalul nostru a venit un bolnav cu dureri puternice la piciorul drept. Îl durea foarte tare şi nu putea să umble. Fusese rănit în război. Cu toate consulturile repetate, nu am găsit cauza pentru care nu putea merge. Am decis să plece din spital, dar nu putea umbla. Directorul de la chirurgie a zis că nu are nimic şi să-l alungăm din spital. Mie mi-era milă de el, şi l-am rugat pe Voino-Iaseneţki să-l vadă şi pe acest pacient. Arhiepiscopul l-a consultat foarte atent. A ieşit din salon şi ne-a spus:

- Omul acesta are cancer la prostată, cu metastază la picior, de aceea nu poate să umble.

Noi nu l-am crezut. În final a fost operat, i s-a găsit tumoarea, şi analizele au arătat cancer la prostată. Arhiepiscopul ne-a spus s-o chemăm pe mama bolnavului. Peste două săptămâni acesta a murit".

În anul 1947, responsabilul cu treburi religioase din Crimeea, Eznatov, a început să-l torpileze şi să îi întindă piedici. Odată, la un congres, l-a întrebat pe arhiepiscop:

- Cum se face că dumneavoastră, chirurg atât de vestit, credeţi în cel pe care nu l-a văzut nimeni, niciodată?"

Arhiepiscopul a răspuns:

- Dumneavoastră credeţi că există iubire?

- Da.

- Credeţi că există minte?

- Da.

- Aţi văzut vreodată mintea?
- Nu.
- Nici eu nu L-am văzut niciodată pe Dumnezeu, dar cred că există”.

La un alt congres, în Ialta, când i s-a pus o întrebare asemănătoare, a răspuns:

„- Deseori, iubiţi colegi, auziţi aceste cuvinte: *Inima mea este plină de dragoste, inima mea este plină de ură*. Dar când deschideţi inima nu găsiţi nici una din acestea, numai muşchi şi sânge. Sau deschideţi craniul şi nu vedeţi în el nici minte, nici prostie. Aşa şi eu, nu L-am văzut pe Dumnezeu. Însă cred în Acesta. Prin credinţa în Dumnezeu viaţa noastră capătă sens, scop, sprijin. Sufletul este plin de o comoară nepreţuită”.

Şi în vreme ce îl recunoşteau ca mare autoritate şi om de ştiinţă, nu puteau suporta calitatea lui de arhiereu. La un congres medical unde trebuia să ţină un discurs, în ultima clipă i-au interzis să urce la catedră îmbrăcat în rasă şi cu engolpion, spunându-i că dacă vrea să vorbească de aici înainte la orice congres, să vină cu costumul. Cum era firesc, a refuzat categoric. Astfel, au încetat să-l mai invite la congrese.

Mai târziu s-a reîntâlnit la Crimeea cu profesorul Ţarenko. Ţarenko era originar din regiunea Volgăi. Datorită foametei a fost nevoit să se mute cu familia în Taşkent - oraşul pâinii, cum era denumit. A studiat la Şcoala de Medicină din Taşkent şi urmărea cursurile şi discursurile arhiepiscopului. Se ocupa cu politica încă din anii studenţiei, şi de aceea medicina a intrat pe planul al doilea. În orice oraş mergea, se aşeza în funcţii oportune şi posturi înalte. Nu avea timp să se ocupe cu ştiinţa medicală. Treaba din partid îi absorbea timpul şi de aceea nu se ocupa de cercetare. Nu a scris niciodată vreo lucrare ştiinţifică. Partidul, prin criterii *de merit*, preţuind munca lui politică, l-a ridicat repede în funcţii superioare şi l-a ajutat să fie ales profesor la medicină. La Taşkent

se străduia să-l alunge pe *popă* din şcoală. Nu a reuşit atunci, şi acum plănuia din nou acest lucru, ca să-şi ia revanşa. A devenit organizatorul principal al campaniei împotriva arhiepiscopului. Nu i-au permis să lucreze la Şcoala de Medicină întrucât, după Ţarenko, „ştiam că nu are un trecut curat: închisoare, exilări, predici...”. Astfel, au încetat să-l invite la congrese, i-au interzis să le vorbească studenţilor, l-au demis din funcţia de medic consultant.

În luna iunie a anului 1951 scria:

„M-au îndepărtat din chirurgie datorită calităţii mele arhiereşti, şi nu mă invită nici la consiliile medicale. Din acest motiv, din păcate, cei mai grav bolnavi mor”.

Durerea oamenilor îl nelinіştea. Aproape de la început a afişat un anunţ care zicea că: „arhiepiscopul profesor primeşte gratuit în fiecare zi, cu excepţia duminicilor şi zilelor de sărbătoare, pe orice om care vrea ajutorul său”. Nenumăraţi oameni din toată Crimeea soseau în apartamentul lui din strada Gospitalnaia. Mulţi dintre ei povestesc şi intervenţii minunate pe care le săvârşea cu harul lui Dumnezeu.

Peste cei bolnavi își vor pune mâinile și se vor face sănătoși (Marcu 16, 18)

Într-o zi, în anul 1948, l-a vizitat o femeie îndurerată, Alexandra Borisova, împreună cu soţul ei, care era ofiţer. Avea gâtul legat cu o basma. Răcise rău, cu mult timp în urmă, în Orientul îndepărtat, unde-şi făcea serviciul soţul ei, şi o durea gâtul insuportabil. A fost internată în spitalul militar, dar nici o măsură terapeutică nu i-a îmbunătăţit starea în care se afla. Din contră, se înrăutăţea. Febra ridicată şi durerea insuportabilă la gât o chinuiau groaznic. Nu putea să înghită nimic în afară de apă. Toţi medicii i-au spus că nu pot face nimic. Părinţii ei, oameni credincioşi, i l-au recomandat pe arhiepiscopul doctor. Acesta, după ce a consultat-o, s-a rugat, i-a făcut semnul crucii şi i-a spus să nu se neliniştească. Cu harul lui Dumnezeu se va face bine. Ieşind din biroul lui a simţit în ea o putere şi o bucurie inexplicabilă. În ziua următoare durerea a dispărut. Medicii s-au minunat şi erau nedumeriţi de vindecarea aceasta atât de nesperată şi rapidă.

În aceeaşi perioadă, un copil şi-a rupt mâna la joacă. Tatăl lui era general în Armata Roşie. A dus copilul la spital şi medicii i-au pus mâna în ghips. Dar din păcate, când au mers să-i scoată ghipsul, medicii au constatat că oasele se sudaseră strâmb şi propuneau să-i rupă iarăşi mâna pentru a le corecta. Părinţii s-au temut şi au alergat la arhiepiscopul Luca. Acesta l-a consultat pe copil, i-a făcut semnul crucii pe mână şi le-a spus că nu trebuie să-l mai chinuie. Mâna lui se va îndrepta, cu ajutorul lui Dumnezeu. Şi într-adevăr, aşa s-a întâmplat. Părinţii, văzând cum copilul lor s-a făcut bine în scurt timp, au mers din nou la arhiepiscop, pentru a-i mulţumi şi a-i da bani. Arhiepiscopul le-a zis:

- Nu vreau bani. Dacă aveţi ceva de dăruit, să daţi la Biserică şi săracilor.

Le-a dat desigur, şi un catalog cu adresele familiilor sărace.

Precum am văzut, arhiepiscopul îmbina mereu metoda terapeutică cu rugăciunea şi le recomanda întotdeauna bolnavilor să se roage la Dumnezeu pentru restabilirea sănătăţii lor. Într-o zi, a văzut un bărbat care ţinea un copil de mână. Faţa îi era tristă. Arhiepiscopul s-a apropiat şi i-a vorbit. Omul acesta era actor şi întâmpina o problemă serioasă. Soţia lui, în ziua Buneivestiri, după ce a hrănit copilul şi l-a adormit, a început să facă treburi prin casă. Uitase că în anii copilăriei mama ei îi spunea să nu lucreze în zilele marilor praznice. S-a urcat pe un scaun, lângă un cazan enorm, unde fierbea apă. Şi-a pierdut echilibrul şi a căzut în apa fierbinte. Picioarele au suferit arsuri foarte grave. Au transportat-o la spital şi au internat-o. Suferea mult. De trei ori pe zi soţul îi aducea pruncul să-l alăpteze. Arhiepiscopul a ascultat cu atenţie şi a zis:

- Eram şi eu la spital în ziua aceea şi o ţin minte. Domnul este mare. Să se roage şi ea, şi tu, şi eu, şi Domnul va ajuta.

În ziua următoare arhiepiscopul s-a dus la spital şi a invitat consiliul medical. Chirurgii au hotărât să-i taie femeii ambele picioare, căci viaţa ei era în pericol. Arhiepiscopul s-a opus.

- Nu, îi vom face tratament, a spus.

- Ce tratament, domnule profesor? Situaţia ei e disperată, pentru că picioarele încep să-i putrezească. Femeia se va contamina în întregime şi va muri.

- Nu, vom începe tratamentul cu puroiul pe care-l scoate din picioare.

Medicii au cedat, cunoscând studiile lui despre chirurgia infecţiilor septice. După o perioadă scurtă de timp, femeia aceasta, prin rugăciunile şi îngrijirea

arhiepiscopului, s-a făcut bine. Şi în fiecare an vine la mormântul lui să-i mulţumească.

În regiunea Moscovei trăia o femeie foarte grav bolnavă. Fiul ei era cadru de partid. Îi adusese pe cei mai buni medici, cumpăra medicamentele cele mai scumpe, dar mama lui nu se însănătoşea. Dezamăgit cum era şi auzind de arhiepiscopul Luca, a decis să-i scrie o epistolă referitoare la mama sa. Arhiepiscopul a răspuns repede. Îi recomanda bolnavei să se roage fierbinte la Dumnezeu, să întrerupă toate medicamentele, şi grabnic o să-şi găsească sănătatea. Şi, într-adevăr, sănătatea bolnavei a început să se îmbunătăţească din acea zi. Vindecată definitiv, a plecat spre Simferopol ca să-i mulţumească personal arhiepiscopului pentru vindecarea ei nesperată.

Altădată, la biroul lui a venit o mamă cu fiul ei de doisprezece ani. Copilul avea o tumoare la gât atât de mare încât îi cădea până la piept. Medicii recomandaseră operaţie pentru extragerea tumorii. Arhiepiscopul a consultat copilul, a zâmbit, i-a făcut semnul crucii şi a zis:

- Nu trebuie nici o operaţie. Peste trei zile să reveniţi aici.

Şi, minune a lui Dumnezeu, după trei zile tumoarea dispăruse definitiv. Mama emoţionată l-a adus iarăşi pe fiul ei la arhiepiscop, ca să-i mulţumească. Copilul nu mai avea nici un semn la gât.

Părintele Leonid Dunaev ne-a spus:

„Arhiepiscopul Luca era foarte iubit. S-a dedicat în întregime lui Dumnezeu şi omului. Viaţa sa a fost sfântă. Datorită lui am devenit preot, fiind hirotonit chiar de el. De aceea îl şi iubesc atât de mult şi îi mulţumesc din toată inima. Slujirea lui era o adevărată jertfă. Plângea mult şi plângeam şi eu împreună cu el. După fiecare Sfântă Liturghie o mulţime de lume îl aştepta şi îl însoţea de la biserică acasă. Acolo se întorcea, îi binecuvânta şi îşi lua rămas bun de la ei. Însă nimeni nu voia să plece. Voiau să fie mereu cu el. Ajuta pe oricine avea nevoie. În mod deosebit îi iubea pe preoţii din enoria lui. Îi avea în inimă. La o adunare preoţească ne-a zis:

- Dacă voi sau cineva de-al vostru se îmbolnăveşte, să nu mergeţi în altă parte. Să veniţi la mine.

În anii 1940 preoteasa mea s-a îmbolnăvit. Am vorbit atunci cu Prea Sfinţitul şi el ne-a spus să nu-i dăm nici un medicament. În ziua următoare a întrebat cum se simte preoteasa şi a repetat să nu-i dăm nici un medicament. În ziua a treia, după Sfânta Liturghie, a venit acasă la noi s-o vadă. Ea era în pat, istovită. Nu putea nici să mănânce, nici să se ridice. Îndată ce a văzut-o pe bolnavă, a zis:

- Părintele Leonid nu m-a ascultat. I-am spus să nu vă dea medicamente.

Bolnava a răspuns:

- Nu părinte, nu mi-a dat nimic.

- Atunci vă dau eu: în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Cu aceste cuvinte, i-a făcut bolnavei semnul crucii şi a plecat. După acestea, preoteasa a simţit imediat că-i revin puterile. Peste câteva minute s-a ridicat din pat sănătoasă şi a cerut de mâncare. Sănătatea i-a fost complet restabilită”.

Secretarul arhiepiscopiei, părintele Ioan Miloslavov, povesteşte:

„Preoteasa mea, Elpida, se îmbolnăvise. Am chemat ambulanţa acasă. Doctorii nu puteau înţelege ce are. La fel şi fiii mei, care erau medici. Spuneau că nu e ceva grav. După vecernia pe care o săvârşea arhiepiscopul Luca, i-am vorbit despre preoteasă. Când a auzit, s-a tulburat. A chemat o maşină şi a venit s-o vadă pe preoteasă, care, când l-a văzut, a zis cu şovăială:

- Prea Sfinţite, de ce aţi venit? Zadarnic aţi făcut acest efort. Nu am nimic. Mă simt foarte bine.

Arhiepiscopul nu a dat importanţă cuvintelor ei. A examinat-o atent. M-a chemat deoparte şi mi-a spus:

- Dacă în două ore nu va fi operată, va muri.

Am dus-o pe bolnavă la spital. Medicii au consultat-o şi insistau că nu are nimic şi că nu e nevoie de operaţie. Trecuse deja o oră şi preoteasa îi ruga să o opereze în locul arătat de arhiepiscop. În final medicii au cedat. Când au deschis abdomenul, au văzut un chist enorm plin cu puroi, care era gata să se spargă! Atunci am înţeles cât de corectă a fost diagnosticarea arhiepiscopului, şi preoteasa Elpida a fost salvată în ultima clipă”.

Mai târziu, când nu mai putea să facă operaţii din cauza orbirii, îi ajuta pe oameni mai mult prin rugăciuni. Doamna Theodosia ne-a spus:

„O fată tânără, Galina, avea tumoare la cap. S-a dus la arhiepiscop, care i-a zis că nu o poate ajuta ca medic, dar se va ruga pentru ea. Arhiepiscopul făcea zilnic slujbe

pentru Galina. Se ruga în genunchi şi pomenea numele ei. Prin rugăciunile lui fierbinţi, Galina s-a vindecat, tumoarea a dispărut. Tânăra a terminat Şcoala de Medicină, a devenit doctor şi lucrează la Moscova”.

O altă fată, Anastasia, avea voce foarte frumoasă. Arhiepiscopul i-a dat binecuvântarea să studieze la Şcoala de Muzică. Progresa foarte bine, până ce un accident de maşină a trimis-o la spital. Medicii i-au dat un medicament foarte puternic. Organismul tinerei a reacţionat şi medicii au fost nevoiţi să întrerupă tratamentul. Dar se nelinişteau de evoluţia sănătăţii ei fără medicamente. Paradoxal, însă, sănătatea i s-a restabilit foarte repede. Ieşind din spital, s-a dus imediat să-l vadă pe arhiepiscop, care a întrebat-o:

- Ia spune-mi Anastasia, ce medicament ţi-au dat?

- Prea Sfinţite, prin rugăciunile dumneavoastră m-am vindecat. Medicii nu mi-au dat nici un medicament.

Emoţionat, arhiepiscopul i-a spus:

- Zi şi noapte mă rugam pentru tine să te însănătoşeşti. Dar să ţii minte că în asemenea cazuri foarte rar se face cineva bine.

Mulţi pacienţi care au fost vindecaţi de el îl lăudau, îi mulţumeau şi îşi exprimau în chip emoţionant dragostea lor. Arhiepiscopul afirma că mai mult valorează un doctor duhovnicesc.

Viața zilnică

Viaţa zilnică a arhiepiscopului Lupa era plină. Îşi începea ziua foarte devreme, şi două-trei ore făcea slujbă. Apoi secretara lui, Evghenia Pavlova Leikfeld, îi citea două capitole din Vechiul Testament şi două din cel Nou. După aceea se ocupa cu treburile enoriei. Secretara lui, E.P. Leikfeld, o femeie în vârstă şi cucernică, profesoară şi om de litere, precum şi bătrânul părinte Vitalie, consilier arhieresc, îl ajutau mult pe arhiepiscop în mulţimea de lucrări şi în executarea treburilor, actelor, corespondenţei, etc. După-amiaza, arhiepiscopul îi primea pe pacienţi. Spre seară făcea o mică plimbare pe malurile râului Salgir. În plimbarea aceasta era deseori însoţit de nepoţii lui, Gheorghe şi Nicolae. Valorifica şi acest timp scurt. Le povestea copiilor întâmplări din Sfânta Scriptură, şi aceştia îşi amintesc, mulţi ani după aceea, aceste clipe şi povestiri frumoase. Întorcându-se de la plimbare, intra în birou şi lucra până târziu scriind predici, epistole şi studii medicale.

Într-o zi, făcându-şi plimbarea obişnuită, îmbrăcat mereu în veşmântul arhieresc, s-a aşezat puţin pe o bancă din parc, lângă râu. În jurul lui se jucau copiii, pe care îi iubea îndeosebi. Mamele lor îi aduceau deseori aproape de el, la biserică, la birou, când îl întâlneau pe drum, pentru a-i binecuvânta ori consulta. Dădea sfaturi referitoare la educarea lor şi se ruga fierbinte pentru ei când apărea vreo problemă sau boală serioasă. În ziua aceea în care stătea să se odihnească, se bucura de prezenţa copiilor, de jocul lor spontan, de vocile şi râsetele lor. În depărtare au apărut doi poliţişti în uniforme şi cu pistoale la brâu. S-au apropiat de arhiepiscop şi, oarecum şovăielnic, i-au zis:

- Părinte, staţi aici îmbrăcat în rasă şi cu crucea la gât. De jur împrejur sunt numai copii. Asta nu e frumos. Ce exemplu va lua tineretul văzându-vă cu cruce...

Răspunsul lui i-a dezarmat.

- Dacă stăteam lângă copii cu pistolul la centură, ar fi primit exemplu mai bun?

Poliţiştii nu au zis nimic. Şi-au continuat patrularea îngânduraţi.

Duminicile şi zilele de sărbătoare erau de asemenea pline. Cu toată vârsta înaintată, boala şi oboseala lui, slujea fară grabă şi fără scurtări.

Îi scria fiului său, Mihail:

„Îţi scriu seara târziu, abia m-am întors de la Ţankoi (100 de kilometri depărtare de Simferopol), unde am slujit în ziua praznicului Sfântului Acoperământ. Slujba, împreună cu predica, a ţinut patru ore, şi o oră am binecuvântat lumea. Am obosit, nu am dormit toată noaptea...”.

Iar altădată scria:

„Am multă treabă, mai ales acum, înaintea Postului Mare. Slujba a ţinut astăzi cinci ore. Am obosit foarte tare...”.

Arhimandritul Tihon

În primii ani ai diaconiei lui în Crimeea a avut un preţios prieten, susţinător şi duhovnic în persoana arhimandritului Tihon Bogoslaveţ, care era om cu înaltă duhovnicie şi discernământ. Unul din puţinii stareţi care rămăseseră. Arhimandritul Tihon s-a născut în anul 1859. Se trăgea dintr-o familie săracă. După învăţământul primar, a studiat în şcoli tehnice. Şi-a executat serviciul militar în marină, şi ca marinar a călătorit în multe locuri din interiorul şi din afara ţării. Încă din copilărie se distingea prin bunătatea, cumpătarea şi curăţia lui. Nu mânca niciodată carne. Se deosebea între marinari prin harismele lui duhovniceşti. Ofiţerii îl iubeau pentru decenţa, bunătatea, onestitatea şi curăţia lui. Om al dragostei şi jertfei, era gata să-i slujească pe ceilalţi şi să ofere totul.

A avut deosebita binecuvântare de la Dumnezeu de a-l cunoaşte pe marele stareţ rus, Sfântul Ambrozie al Optinei, care i-a devenit şi duhovnic. Stareţul Ambrozie a avut o influenţă determinantă în viaţa şi în evoluţia lui duhovnicească.

După ce a terminat serviciul militar, a intrat în Mănăstirea Peşterilor - Inkerman. [Mănăstirea aceasta se află în Sevastopol şi este săpată în stâncă, ca şi faimoasa mănăstire Uspenski (Adormirea Maicii Domnului) din Bahtsi-Sarai, după modelul bisericilor şi mănăstirilor Capadociei. Mănăstirea Inkerman este legată de activitatea ierapostolică a Apostolului Andrei şi a Sfântului Clement Romanul. În perioada comunismului, aceste mănăstiri au fost închise, la fel ca şi celelalte din regiune. Din anul 1992 în amândouă s-au instalat monahi, care cu multe sacrificii şi eforturi se străduiesc să le reorganizeze]. A fost tuns monah cu numele Tihon şi mai târziu a fost ales egumen al mănăstirii. După revoluţie, bolşevicii au închis mănăstirea şi i-au izgonit pe toţi monahii. Părintele Tihon s-a instalat la Simferopol, dar visa mereu întoarcerea în mănăstire. Era adânc preţuit de toată Crimeea şi Ucraina, şi lumea venea de departe să se spovedească şi

să-i ceară sfat.

După cum am menţionat, arhiepiscopul Luca a legat o relaţie strânsă cu el. Părintele Tihon i-a devenit duhovnic. Nu numai că se spovedea la el, dar îl avea mereu lângă dânsul, discutau şi îl sfătuia în diferite teme şi probleme pe care le întâmpina. Slujea deseori împreună cu el, precum şi cu părintele Ilarion Golopernikov, care era împreună cu acesta în exil. Atât de mare era cucernicia lor încât slujeau întotdeauna cu lacrimi în ochi. Bătrânul părinte, Leonid, ne-a spus:

„Am fost aproape de arhiepiscopul Luca şi îl ajutam la slujbe, îndeosebi în ultimii ani, când orbise. Eu citeam textul Evangheliei şi arhiepiscopul rostea predica. Nu voi uita cum slujea. Fiecare mişcare a lui, fiecare cuvânt şi fiecare rostire mărturiseau smerenie, evlavie, credinţă şi pietate. Îi curgeau lacrimi din ochi. Desigur, atunci când trăiau părintele Tihon şi părintele Ilarion, Sfânta Liturghie era o adevărată jertfă. Slujeau cu ochii plini de lacrimi. La Crez, antimisul se uda cu lacrimile lor!”

Arhimandritul Tihon a adormit la 30 ianuarie 1950. Când a aflat arhiepiscopul Luca, a alergat spre biserică cu lacrimi în ochi. S-a apropiat de coşciug şi cu durere în suflet i-a zis: „Părinte, de ce m-ai lăsat aici singur?”.

Cu adevărat, a pierdut un colaborator important şi un frate duhovnicesc. La prima comemorare a adormirii lui, arhiepiscopul Luca a spus printre altele:

„Am avut bucuria să-mi fie prieten şi cel mai scump şi apropiat sfătuitor în primii ani ai slujirii mele în Crimeea. Toate sfaturile lui în treburile şi problemele Bisericii, de care aveam nevoie, nu numai că erau înţelepte, dar erau şi izvorâte din duhul lui Hristos. Îmi dădea sfaturile pe care ar fi putut să mi le dea un ucenic autentic al lui Hristos”.

Pomenirea părintelui Tihon este cinstită în Crimeea până în zilele noastre. Credincioşii au reţinut multe evenimente din viaţa lui şi multe profeţii spuse de el.

Profesorul academician Filatov

Precum am notat mai înainte, arhiepiscopul Luca avea legături de prietenie şi coresponda cu celebrul medic, profesor şi academician Filatov. Filatov era într-adevăr un mare om de ştiinţă, care a deschis drumuri noi în ştiinţa medicală şi a ajutat mulţi oameni.

Dar academicianul Filatov avea şi altceva din pricina căruia era iubit de popor. În întreaga lui viaţă a fost un creştin ortodox neînfricat şi neclintit. Îl invitau la Kremlin ca să facă operaţie vreunui om din partid? Purta cu el, împreună cu uneltele personale, şi o valiză mare din piele neagră. Conţinutul ei nu era un secret pentru nimeni. Avea o icoană bizantină foarte veche. Partidul comunist, care avea nevoie de inteligenţa lui rar întâlnită, îi îngăduia aceste mici „slăbiciuni burgheze”...

Astfel, înaintea fiecărei operaţii, *Bătrânul* se încuia într-o cameră şi se ruga în genunchi cam o oră. Apoi ieşea şi zicea calm:

- Aduceţi-mi bluza albă...

În nici unul din cazurile lui, se zice, nu a murit vreun pacient în timpul operaţiei, lucru care pentru mulţi era nereuşit şi pus în calcul dinainte...

„Academicianul Filatov are încredere în el însuşi”, ziceau mulţi colegi de-ai lui. Dar când acesta a fost întrebat dacă într-adevăr aşa este, le-a răspuns:

- Nu, însă am credinţă nesfârşită în Dumnezeu...

Astfel, partidul, care de obicei îi demite imediat pe membrii care se descoperă că sunt religioşi, în cazul lui Filatov s-a făcut că închide ochii. Şi l-au înzestrat, desigur, cu carnet de partid, cu faimosul *Partbilet*, şi cu o mulţime de distincţii, titluri, premii...

Demn de pomenit este şi evenimentul morţii şi înmormântării acestui mare om de ştiinţă. Când a aflat că a murit, emoţia poporului a fost nemaivăzută. Deoarece înmormântarea lui a avut loc la Odessa (unde locuia), a sosit o reprezentaţie oficială de la Kremlin, formată din mulţi membri. S-a decis să i se facă o înmormântare măreaţă şi la urmă să i se ardă cadavrul... Însă văduva lui le-a înmânat testamentul scris de el şi le-a spus să-l citească în faţa tuturor. Un procuror prezent acolo a acceptat să-l citească... Atât acesta cât şi oficialii statului au rămas muţi de uimire când au auzit:

„În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. (...) Doresc să fiu îngropat ca un adevărat creştin ortodox. Slujba înmormântării să fie săvârşită de episcopul Bisericii Ortodoxe, care îmi va însoţi coşciugul până la groapă. (…) Deasupra mormântului să fie aşezată o lespede şi o cruce de marmură, pe care să scrieţi: «Aici odihneşte robul lui Dumnezeu...». Iar pe lespede să scrieţi: «Aştept învierea morţilor...». Rog ca în fiecare an să mi se facă parastas la mormânt...”.

Când a terminat lectura, oficialii prezenţi au simţit o mare nemulţumire. Au comunicat cu Kremlinul, dar de acolo li s-a dat ordinul: „Să se execute dorinţa regretatului...”.

În timpul transportării mortului de acasă la biserică, mii de oameni din popor care inundaseră drumurile strigau: „Şi mort ai învins, Părinte...” în vreme ce lacrimile

curgeau din ochii tuturor. [Arhimandrit Vasilopoulos Har., *Minuni contemporane în Rusia*, Editura Presei Ortodoxe, Atena 1986, pag. 47-52].

Pe Filatov l-a vizitat şi arhiepiscopul Luca, pentru a-i examina ochiul (adică Filatov îl consulta pe Sfântul Luca la ochi). Deja îşi pierduse demult vederea la un ochi, şi acum îşi pierdea vederea şi la ochiul sănătos. Despre întâlnirile acestea, arhiepiscopul Luca îi scria fiului său: „Filatov e om foarte bun. Crede în Dumnezeu. L-am vizitat de două ori şi a venit la hotelul unde stăteam, să se spovedească".

Într-o altă epistolă scrie: „Am discutat mult timp cu Filatov despre opera lui ştiinţifică şi despre chestiuni duhovniceşti. E un om foarte credincios".

În toamna anului 1947 l-a vizitat la Odessa. Filatov i-a examinat ochiul şi i-a spus că orbirea definitivă este încă departe. Arhiepiscopul scria iarăşi: „Filatov şi-a exprimat părerea de specialist în legătură cu tulburarea cristalinului, care va avansa în ritm lent, şi mi-a spus că voi putea încă să citesc pentru o vreme, între trei şi zece ani".

CAPITOLUL 14

Suferințe și ispite în amurgul vieții sale

Fericit este bărbatul care rabdă ispita, căci lămurit făcându-se va lua cununa vieţii, pe care a făgăduit-o Dumnezeu celor ce Îl iubesc pe El. (Iacov 1, 12)

Își pierde vederea

Au trecut încă vreo patru ani, fără vreo agravare deosebită a vederii. În primăvara anului 1952, fără să socotească puterile şi rezistenţa pe care le deţinea, ca întotdeauna de altfel, s-a dus la Moscova şi a petrecut câteva săptămâni, de dimineaţa până seara, în bibliotecile de acolo. Într-o epistolă scria:

„Două săptămâni am lucrat în biblioteca de medicină, multe ore pe zi. Am făcut o lucrare enormă şi am găsit multe surse. Am citit 450 de studii noi despre anestezia locală, toate în limbi străine. Acum îmi rămâne să citesc la Simferopol studii din revistele ruseşti, o parte a unei cărţi în engleză de 200 de pagini, şi îmi rămâne să scriu 75-100 de pagini încât să pregătesc noua ediţie a cărţii".

Însă şi-a obosit foarte mult ochiul şi vederea i se înrăutăţea din zi în zi. Nu mai avea simţul culorii şi vedea obiectele ca pe nişte umbre. Acum trebuia să întrebe ce culoare are tumoarea, ce formă au pielea şi mucoasele. Astfel, nu mai putea primi pacienţi

şi îi era greu să pregătească a doua ediţie a cărţii sale despre anestezia locală.

În toamna anului 1952, profesorul Filatov i-a scris arhiepiscopului Luca şi i-a propus să facă operaţie la irisul ochiului. Arhiepiscopul nu a fost de acord deoarece, datorită diabetului, operaţia putea să aibă complicaţii. Oamenilor din mediul său le era milă de păstorul lor. Acesta învăţa să se deplaseze prin cameră pe dibuite şi să semneze pipăind actele pe care i le aduceau secretarii.

Tânărul episcop Mihail, din enoria Luza, care venise la Simferopol ca să-l cunoască îndeaproape pe arhiepiscop, îşi aminteşte:

„Am trecut pragul şi l-am văzut pe Prea Sfinţitul stând în mijlocul camerei. Îşi mişca descumpănit mâinile în aer. Probabil căuta masa şi scaunul. Mi-am spus numele şi am auzit o voce adâncă, puternică:

- Bună ziua, părinte. Vă aud glasul dar nu vă văd. Apropiaţi-vă, vă rog.

Ne-am îmbrăţişat. Am început să discutăm. Era interesat de lucrarea mea, m-a întrebat unde am studiat, ce profesori am avut. În timp ce discutam, s-a ridicat şi a aprins un bec puternic care se afla în faţa ceasului. Se străduia să vadă cât e ceasul... Mai târziu am observat: orice putea face singur, făcea. Orbirea nu îi slăbise voinţa şi nu-i schimbase puterea de percepere. Când l-am întrebat dacă visează, mi-a răspuns:

- O, şi ce visuri! Colorate!”.

În ziua sărbătoririi lui, episcopul Mihail s-a aflat la Sfânta Liturghie. Îşi aminteşte că preoţii îl ajutau pe arhiepiscop să se deplaseze în biserică şi, când slujba s-a sfârşit şi toţi îi făceau urări, el, ca şi când i-ar fi revenit deodată vederea, s-a urcat pe tron neajutat. La ieşire îl aştepta lume multă cu flori în mâini, care striga:

- Iubitul nostru doctor!

Arhiepiscopul stătea zâmbitor între credincioşii şi foştii pacienţi şi îi

binecuvânta pe aceşti fii duhovniceşti ai lui.

La începutul anului 1955 deja nu mai vedea deloc cu nici un ochi. Filatov era de-acum bătrân şi nu mai făcea operaţii. Într-o zi a venit la Crimeea profesorul Sevelev, ucenic al lui Filatov. Era şi el savant împlinit, şi pentru arhiepiscop, ultima speranţă. L-a examinat pe arhiepiscop, dar a găsit o formă înaintată de glaucom. Situaţia era fără întoarcere. Sevelev întârziase doi ani. Ultima speranţă pentru arhiepiscop a fost pierdută, şi el scria după aceea alor săi:

„Sevelev a găsit că am o formă foarte înaintată de glaucom. Operaţia, pe care a numit-o foarte periculoasă, ar fi putut să-mi dea în cel mai bun caz puţină vedere, dar nicidecum putinţa de a citi. Am primit voia lui Dumnezeu de a rămâne orb până la moarte cu suflet liniştit, cu recunoştinţă şi deplină încredere în Acesta”.

Altădată scria:

„Ducele rus Vasile Temning a zis odată către omul care l-a orbit:

- Mi-ai dat mijlocul prin care să mă pocăiesc.

Am primit voia lui Dumnezeu de a rămâne orb până la moarte cu suflet liniştit, cu recunoştinţă şi deplină încredere în Acesta”.

Nimeni nu a auzit vreodată nici cel mai mic plânset din gura lui pentru această mare încercare. Dealtminteri, avea convingerea că „cel mai rău e să fie cineva orb la ochii cei interiori”. [*Măicuţa Gavriila*, Editura Eptalofos, Atena, 1996, pag. 319]

Aceştia îi erau însă larg deschişi...

Mai târziu îi scria fiului său Alexei:

„Să fie cineva orb, desigur, este foarte greu, dar pentru mine, înconjurat de oameni care mă iubesc, este mult mai uşor faţă de acei orbi nefericiţi care sunt singuri, neajutoraţi. Pentru lucrarea mea pastorală acesta nu este un obstacol şi cred că îmi voi executa îndatoririle până la moarte".

În perioada aceasta l-au vizitat în Alusta, în căsuţa unde-şi petrecea verile, un episcop şi un preot, protopopul Evghenie Vorsevski. Acesta din urmă descrie emoţionant întâlnirea lor.

„(...) Şi casa aceasta avea două camere. Arhiepiscopul avea lângă el un om care îl slujea. Cerceta cu multă atenţie fiecare problemă a eparhiei. S-a întâmplat să fim prezenţi la una din adunări şi ne-a uimit memoria şi cunoaşterea complexă a arhiepiscopului Luca, observaţiile lui esenţiale şi însuşirea de a rezolva just problemele. Am observat imediat că arhiepiscopul Luca umbla prin apartament, prin casă şi prin curte fără baston. Îşi lua singur lucrurile de care avea nevoie, schimba vesela, punea mâncare în farfurie, etc. Se interesa şi întreba amănunţit despre chestiunile bisericeşti.

În timpul şederii lui la Alusta nu mai primea pacienţi acasă. Era foarte bun la diagnosticare şi determina cu exactitate efectele bolii. Ne spuneau că policlinicile locale îi trimiteau uneori pe cei grav bolnavi la arhiepiscopul orb pentru a le pune diagnosticul corect. Odată, nişte părinţi l-au adus la Prea Sfinţitul pe fiul lor bolnav. Arhiepiscopul i-a diagnosticat corect boala prin pipăit, şi i-a rugat să scoată copilul afară. I-a chemat pe părinţi şi le-a spus:

- Rugaţi-vă la Domnul! Trebuie să vă spun adevărul. Nu vor trece cincisprezece zile şi copilul vostru va merge în ceruri!

Şi s-a întâmplat aşa cum a zis.

În seara zilei de 5/18 august am mers la un praznic la biserica din oraşul

Alusta. I-au făcut primire de sărbătoare arhiereului. Prea Sfinţitul Luca înainta singur, fără să-l ajute cineva. Se pare că se orienta după zgomotul paşilor episcopului Inochentie. A luat crucea de la administratorul bisericii, a dat-o episcopului Inochentie s-o sărute, şi apoi nouă, clericilor. A început praznicul. Rugăciunile le citea arhiepiscopul Luca, cu voce joasă, din memorie, cu toate că avea în faţă cartea pe care o atingea din când în când... Când tămâia, când cobora scările şi trebuia să se întoarcă, îl ajutau diaconii. Evanghelia de la utrenie a citit-o de asemenea Prea Sfinţitul Luca. O citea fără greşeală, pipăind din când în când textul, ale cărui litere nu ieşeau în evidenţă, precum în cărţile pentru orbi, ci erau tipărite normal. Cu uleiul mirului miruia episcopul Inochentie, dar pe clerici îi miruia arhiepiscopul Luca. Îi atingea uşor pe fiecare şi îi miruia exact în mijlocul frunţii.

În timpul slujbei, Prea Sfinţitul Luca asculta cu atenţie fiecare cuvânt, fiecare psalmodie. Rugăciunea îl răpea şi nu se mai afla cu mintea pe pământ, în faţa altarului Domnului, ci în ceruri. De dimineaţă, arhiereii au venit să săvârşească Sfânta Liturghie.

Biserica s-a umplut de credincioşi, printre care erau şi mulţi oameni veniţi în regiune în vacanţă. Ca şi în ziua precedentă, Prea Sfinţitul Luca, fără să fie ajutat de cineva, a ieşit din maşină şi a înaintat spre biserică. Călca plin de siguranţă pe covoraşul pe care i-l întinseseră. Apoi a sărutat icoanele. Cei care nu ştiau că este orb, nu îşi dădeau seama că arhiereul care face Liturghia nu vede cu nici un ochi.

Arhiepiscopul Luca atingea sfântul disc cu atenţie, binecuvânta sfintele daruri, nu le atingea din greşeală cu mâna ori cu veşmântul. Toate rugăciunile Liturghiei le spunea pe de rost şi numai de două ori a pipăit cu degetul textul cărţii. Împărtăşea el singur, şi îi împărtăşea şi pe clerici. Îi urmăreau toate mişcările şi vedeau că toate sunt direcţionate de Dumnezeu, care îi călăuzeşte cu înţelepciune şi pe cei orbi.

Arhiepiscopul a împăturit sfântul antimis şi a încheiat Sfânta Liturghie. Înainte de final a ieşit să predice. Aşteptau toţi cu răsuflarea tăiată. Şi, iată, predica începu. Prea Sfinţitul Luca a vorbit despre Schimbarea la Faţă a Domnului. Apoi a vorbit despre

lumina sfântă, asemănătoare aceleia de pe Tabor. A accentuat îndeosebi că orice om care crede, care se dedică Domnului şi care Îl iubeşte, nu poate să fie orb, întrucât îl luminează lumina dumnezeiască, care îi dă o vedere specială şi o bucurie deosebită. În predica lui s-a referit la texte din Sfânta Scriptură. Pomenea anumite cărţi, capitole şi versete, pe care le citea epitropul bisericii, care se afla lângă Prea Sfinţitul. Fiecare cuvânt al arhiepiscopului ieşea din adâncul inimii sale, izvora din credinţa în Dumnezeu şi din încrederea pe care o avea în voia Domnului. Din toate colţurile bisericii se auzeau plânsete şi suspine uşoare. Cuvintele arhiepiscopului cădeau ca seminţele rodnice în inimile celor ce-l ascultau şi se înrădăcinau adânc acolo. Fiecare dintre noi se simţea reînviat după această puternică şi duhovnicească predică a credinţei...”.

Mica perioadă de liniște și un nou val de prigoane

Precum am spus, în timpul perioadei de după război se menţinea o anumită destindere a propagandei antireligioase şi o relativă toleranţă. Biserica avea ocazia de a se realcătui. Desigur, existau mereu oameni cu mintea înfierbântată, care creau probleme. Astfel, cu toate că s-au deschis multe biserici, existau şi cazuri în care altele au fost închise ori dărâmate. Oricât de false ar fi fost relaţiile Kremlinului cu Patriarhia, Stalin a păstrat până la sfârşitul vieţii sale *vitrina* politeţii exterioare. Moartea lui Stalin în anul 1953 a însufleţit speranţele credincioşilor pentru o libertate reală a Bisericii. Din păcate însă, odată cu urcarea la putere a noilor şefi, măştile au căzut. Urmaşul lui Stalin, Nikita

Hruşciov, cu toate că a ordonat închiderea gulagurilor şi eliberarea a mii de deţinuţi şi s-a îndepărtat de stalinism, faţă de Biserică a menţinut o poziţie foarte dură. În vestita decizie a Comisiei Centrale a P.C. al U.R.S.S. din 10 noiembrie 1954, semnată de Hruşciov, se facea referire la *greşelile propagandei antireligioase*, şi îi chema pe comunişti la o acţiune studiată, atentă, armonizată, împotriva Bisericii, evitându-se extremele, măsurile administrative severe, torturile. Adică, contrar lui Stalin, Hruşciov, din motive de politică externă, s-a ferit să verse sânge. „O propagandă antireligioasă adâncă, insistentă, adresată cu abilitate credincioşilor, îi va ajuta să se elibereze definitiv din înşelăciunea religioasă”, scria printre altele decizia.

Au urmat patru ani de relativă toleranţă, dar şi de pregătire pentru noul val de prigoane care a izbucnit pe neaşteptate, cu o intensitate îngrozitoare, în anul 1959. Prin diferite articole de lege, bisericile şi puţinele mănăstiri au început să fie închise. De pildă, au interzis ca un preot să slujească în mai multe biserici, fapt ce se întâmpla datorită locurilor goale care existau. În felul acesta, multe biserici au fost închise *legal.* Un alt mod era ca serviciile de construcţie a oraşului să caracterizeze o biserică, afirmând că e periculoasă şi că are nevoie de reparaţii. Biserica era închisă până la reparaţie sau era dărâmată. Alteori o biserică aduna mulţime de oameni şi împiedica circulaţia automobilelor, ori trebuia să fie dărâmată deoarece o impunea înfrumuseţarea oraşului şi o cerea noul plan arhitectural. Sau cutare biserică era aproape de şcoală şi tăcuta ei prezenţă constituia un obstacol şi o provocare continuă în educaţia ateistă a elevilor, etc. Şi mai mult, interveneau în consiliile bisericeşti, destituindu-i pe consilierii credincioşi şi numind în locul lor atei, hoţi, înşelători, beţivi, care le făureau mari probleme preoţilor şi episcopilor. Preoţii nu aveau aproape nici un drept în administrarea bisericii, nu erau membri ai consiliului bisericesc. Chiar şi predicile lor trebuia să fie trimise în scris celor din partid, pentru a le aproba. De asemenea au impus impozite grele bisericilor şi preoţilor. În decurs de trei ani au închis ori au dărâmat 10.000 de biserici!

Prigoane în Crimeea

Eparhia din Crimeea, cu păstorul ei curajos, nu era cu putinţă să scape de această nouă iarnă de prigoane. La începutul anilor 1950, arhiepiscopul Luca şi profesorul Şulţ s-au străduit să salveze o biserică veche din secolul al 16-lea. Autorităţile au anunţat că biserica este gata să se prăbuşească şi că trebuie să fie închisă. După rugămintea arhiepiscopului şi acţiunile lui Şulţ, arheologii au evaluat starea bisericii şi au ajuns la concluzia că biserica poate rămâne deschisă încă două-trei secole! Autorităţile nu au dat importanţă. Au distrus acest vechi monument, iar pe profesorul Şulţ această împrejurare era să-l coste retragerea carnetului de partid. La Comitetul Central al partidului l-au ameninţat:

„Eşti cadru de partid şi îi ajuţi pe cei întunecaţi. Te împotriveşti propagandei antireligioase!"

Mai târziu au început să-i alunge pe cei care corespondau cu arhiepiscopul Luca. Soţia inginerului I. Borisov coresponda cu arhiepiscopul. Autorităţile l-au chemat pe Borisov şi l-au ameninţat că dacă soţia lui nu încetează corespondenţa îl vor demite de la lucru şi îi vor da copiii afară din Facultatea unde studiau.

La serviciile secrete exista un dosar gros cu copiile epistolelor arhiepiscopului. Pe dinafară scria: *Cazul Voino-Iaseneţki*. Îi deschideau toate scrisorile şi îi ascultau toate convorbirile telefonice. S-a inaugurat atunci şi o meserie nouă: fotoreporter bisericesc al Simferopolului. Omul acesta se ducea în fiecare zi prin biserici şi îi fotografia pe cei prezenţi la slujbe. Astfel, a dat mult de lucru serviciilor secrete, care nu mai apucau să *îndosarieze*. Unii, de frică, au încetat să mai meargă la biserică. M. Popovski scrie despre perioada aceasta:

„În 1954, arhiepiscopul Luca împlinise 77 de ani. În fotografiile acelor vremuri vedem un bătrân epuizat. După faţa lui, datorită suferinţelor orbirii, părea posomorât, ursuz, închis. Părea că moartea este foarte aproape de el. De unde a găsit curajul de a trăi încă şapte ani? Ce a făcut Luca în toţi aceşti ani? Stătea şi-şi aştepta liniştit moartea? Nu. Se luptă până la sfârşit".

Arhiepiscopul Luca, văzând această situaţie, şi după ce a auzit interviul lui Hruşciov despre reînvierea propagandei antireligioase, a rostit o predică înflăcărată, de sărbătoarea Sfântului Acoperământ [Sărbătoarea Sfântului Acoperământ al Maicii Domnului, pe 1 octombrie, este deosebit de îndrăgită în Rusia], în anul 1954. Predica aceasta i-a impresionat foarte mult pe credincioşi, care şi-o aminteau mulţi ani după aceea. Printre altele a zis:

„Ştiu că pe mulţi dintre voi i-a revoltat creşterea neaşteptată a propagandei antireligioase şi că acest lucru vă doare. Dar nu vă neliniştiţi... Spuneţi-mi vă rog, ţineţi minte cuvintele lui Hristos din Evanghelia Apostolului Luca: „Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăţia" (Luca 12, 32). Domnul nostru Iisus Hristos ne-a vorbit în repetate rânduri despre mica Lui turmă. Mica Lui turmă se păstrează din vremea Apostolilor. Şi apoi s-a înmulţit din ce în ce mai mult. (...) Mica turmă există pretutindeni, cu tot avântul puternic al propagandei antireligioase. Există până în zilele noastre. Voi toţi cei care mă ascultaţi, alcătuiţi această mică turmă.

Aflaţi deci, şi nădăjduiţi, că această mică turmă a lui Hristos este neclintită; nimeni nu poate să-i facă nimic. Ea nu se teme, căci cunoaşte şi păstrează înăuntrul ei marile cuvinte ale lui Hristos: „voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui (Matei 16, 18). Aşadar, dacă porţile iadului nu pot învinge Biserica Lui, noi, mica turmă,

de ce să ne neliniştim? Nu există nici un motiv. Mica turmă a lui Hristos nu poate fi nimicită de nici un fel de propagandă”.

(M. Popovski scrie despre această predică: „Aceste cuvinte au fost spuse de arhiepiscopul Luca, la patru luni după ce noul şef al statului a dat decizia pentru moartea finală a Bisericii. M-am gândit la predica aceasta în vara anului 1975, la comemorarea lui, când am participat la praznic. Stăteam în cimitirul din Simferopol, în mijlocul mulţimii care umpluse spaţiul şi îi acoperise mormântul cu trandafiri. Slujea arhiepiscopul Simferopolului şi Crimeii, care i-a săvârşit rugăciunea de pomenire la mormânt. Arhiepiscopul psalmodia împreună cu mulţimea. Însă nici înainte, nici după aceea, nu a spus nimeni vreo predică. Dar m-am gândit că prezenţa atâtor oameni la mormântul acestuia era cea mai bună confirmare a operei sale şi adeverirea cuvintelor lui”.)

Totodată îi povăţuia pe preoţii din eparhia sa, pe care noile măsuri îi înfricoşau şi îi făceau mai delăsători în îndatoririle lor. Insista să se săvârşească normal slujbele şi tainele, şi îi îndemna la rugăciune şi la viaţă liturgică intensă. În anul 1956 autorităţile voiau să închidă biserica din Eupatoria. Inginerii o considerau în pragul prăbuşirii. Arhiepiscopul a reacţionat, a protestat, a cerut o nouă cercetare. Noii ingineri care au venit, au scris că biserica nu are nici o problemă. Cu toate acestea autorităţile locale au închis biserica, au dărâmat turlele şi au adăpostit, în spaţiul acesta *periculos*, birourile şi depozitele lor. Acest lucru s-a întâmplat şi în alte cazuri.

Este un martiriu să conduc treburile Bisericii

Durerea arhiepiscopului este mare. În vara anului 1956 îi scria fiului său:

„Este din ce în ce mai greu să conducă cineva treburile Bisericii. Bisericile se închid una după alta, nu există preoţi şi numărul lor se micşorează pe zi ce trece. (...) Uneori reacţia ajunge până la revoltă împotriva lucrării mele arhiereşti. Nu mai pot suferi asta la cei optzeci de ani ai mei. Dar cu ajutorul Domnului continui dificila mea lucrare”.

Într-adevăr, unii preoţi şi epitropi, sub călăuzirea şi încurajarea K.G.B.-ului, s-au răsculat împotriva păstorului lor. În faţa urgiei distrugerii, arhiepiscopul îi scrie îngrijorat o epistolă Patriarhului Alexei. Însă Patriarhul are mâinile legate. Îi e teamă să intervină. În răspunsul lui vorbeşte nedefinit: „Nu vă necăjiţi. Problema e locală. Rezolvaţi problema cu dragoste, cu reprezentantul local al treburilor bisericeşti”. Arhiepiscopul Luca simte cum comunicarea cu Patriarhul devine din ce în ce mai dificilă. Karpov acţionează liber, face orice vrea, intervine în toate treburile bisericeşti, de la o zi la alta strânge lanţurile Bisericii. Patriarhul nu poate reacţiona. Probabil îi e teamă de mai rău. Luptele şi strădaniile arhiepiscopului Luca continuă să îl neliniştească. După intervenţia autorităţilor, a trimis la Simferopol o comisie pentru a cerceta starea sănătăţii lui, şi dacă orbirea îl împiedică să-şi îndeplinească îndatoririle.

Comisia a hotărât că arhiepiscopul, cu toată vârsta înaintată şi sănătatea şubredă, administrează foarte bine eparhia şi execută cu râvnă şi consecvenţă incredibilă îndatoririle lui arhiereşti. Patriarhul nu l-a mai deranjat. Unii din mediul Patriarhului îl considerau *ciudat* iar alţii îl numeau ironic *profesor*. (Mai târziu, când Patriarhul a aflat de la episcopul Mihail evenimentele de la înmormântarea sa, iubirea şi manifestările mulţimii, a fost uimit. A dat din cap şi a spus emoţionat: „Aşadar toţi cei de acolo l-au

iubit cu adevărat!”)

În anul 1960 îi scrie iarăşi fiului său:

„Este un martiriu să conduc treburile Bisericii. Reprezentantul statului, duşmanul Bisericii lui Hristos, uzurpează din ce în ce mai mult drepturile mele arhiereşti şi intervine în treburile bisericeşti... Mai mult de două luni a ţinut lupta împotriva unui preot deosebit de rău. Răscoala din Ţankoi contra puterii arhiereşti continuă de doi ani şi este încurajată de oamenii KG.B.-ului. Au multe motive să-mi scurteze viaţa...”.

În anul 1960, frenezia andreligioasă a ajuns la apogeu. Nenumărate articole antibisericeşti, prigoane, închiderea bisericilor, etc. Preoţii şi episcopii nu aveau nici un drept în eparhie, epitropii tăiau şi spânzurau. Evenimentele au evoluat aşa: în anul acela a avut loc un presinod neoficial şi la presiunea regimului au fost luate unele decizii. O adevărată torpilă la temelia Bisericii Ruse. Precum am văzut, toate eparhiile şi episcopiile intrau în strâmtoarea înăbuşitoare a Puterii ateiste. Karpov i-a presat puternic pe Patriarh şi pe arhierei să semneze deciziile deja pregătite. A strigat că „episcopii şi preoţii fură banii eparhiilor şi s-au îmbogăţit, de aceea e nevoie de control, şi că e nevoie ca administrarea treburilor economice să treacă sub comanda comisiei formate din douăzeci de membri”. Pentru *binele Bisericii*, trebuie să se facă ordine. Karpov a zis înfuriat către Patriarh: „Dumneavoastră ce vreţi? Să făuriţi o nouă ordine civică?”. Patriarhul s-a străduit să câştige timp, dar în cele din urmă s-a supus, şi împreună cu el şi arhiereii, în afară de doi. Unul era arhiepiscopul Taşkentului şi mai târziu al Kalugăi, Ermogen, iar celălalt, arhiepiscopul Luca. Cei doi se asemănau la caracter. Se distingeau prin virtutea, credinţa adâncă şi vitejia lor. Arhiepiscopul Ermogen s-a luptat cu neasemuită putere.

În regiunea Taşkent, invocând şi făcând mereu apel la Constituţie şi Legi, nu numai că nu a permis să fie dărâmate şi închise biserici, dar a reuşit să construiască şi o

biserică nouă. În vara anului 1961, când arhiereii s-au adunat la mănăstirea Sfântul Serghie pentru praznic, a avut loc, fără vreo înştiinţare precedentă, un *sinod-fulger*. Arhiereii au fost nevoiţi să valideze hotărârile presinodului neoficial, cu făgăduinţa că aceste hotărâri sunt provizorii. Foarte curând un alt mare sinod va aranja lucrurile. Episcopii au căzut în cursă. Marele sinod nu s-a realizat şi deciziile pentru aşa-zisa reorganizare a vieţii enoriale au dus la dezorganizarea organismului bisericesc. În anul 1965, arhiepiscopul Ermogen împreună cu alţi opt episcopi, văzând înşelăciunea, au făcut demersuri, rugându-l pe Patriarh să pună capăt acestei situaţii anormale.

A intervenit atunci reprezentantul *Serviciului de Stat al Religiilor*, V. Kuroiedov, succesorul lui Karpov, şi a cerut pedepsirea pilduitoare a arhiepiscopului Ermogen. Nu au cutezat să-l închidă ori să-l exileze. L-au chemat la Patriarhie şi l-au înştiinţat că trebuie să părăsească arhiepiscopia lui şi să aştepte să fie aşezat într-o alta. În realitate a fost dat jos definitiv de pe scaun şi trimis la mănăstirea Ziroviţi. Cu toate protestele şi memoriile pe care le-a depus, situaţia nu s-a schimbat. V. Kuroiedov, satisfăcut de *reuşitele* lui, în articolul său din *Izvestia*, din 18 octombrie 1969, scria: „Respectul clerului faţă de legile Statului este pentru noi un element esenţial. Toţi preoţii susţin politica internă a guvernului. Societatea noastră nu este împărţită în credincioşi şi atei; fiecare grupare formează o unitate compactă de patrioţi şi demiurgi ai noii societăţi sovietice”. Cu siguranţă, nici nu putea vorbi mai clar. Biserica este acceptată în măsura în care colaborează cu Statul ateu la autodistrugerea ei.

Arhiepiscopul Luca a trimis la Patriarhie, în luna aprilie a anului 1960, o telegramă prin care refuza să accepte hotărârea inadmisibilă a presinodului. Nu a trăit să vadă roadele amare ale acelei hotărâri, nici *sinodul-fulger* din 18 iulie 1961. Şi-a putut însă imagina consecinţele şi a prevăzut cu luciditate viitorul întunecat al Bisericii Ruse. Cu puţin înainte de moartea lui, scrie cu durere:

„Sunt cutremurat și mă îngrijorez adânc pentru viitorul Bisericii Ortodoxe Ruse. Preoţilor le este retrasă cea mai mare parte a drepturilor. De aici înainte, stăpâni în Biserică vor fi numai consiliile bisericeşti, desigur, împreună cu reprezentanţii Statului. Preoţii vor rămâne doar săvârşitori ai sfintelor slujbe, fără dreptul de a vorbi şi a administra bisericile, averile şi banii lor. Înţelegeţi desigur că nimic altceva nu mă poate preocupa în clipele astea...”.

Odată, pe cei doi epitropi numiţi de Stat, care creau probleme serioase, nu a şovăit să-i mustre şi să le interzică să se împărtăşească timp de cinci ani. A trimis o circulară care s-a citit în toate parohiile din Crimeea. Cu toate presiunile ce se făceau asupra lui, nu a cedat. Atitudinea sa intransigentă a adus rezultate. Cei doi epitropi s-au căit. Arhiepiscopul, care unde vedea pocăinţă ierta mereu, şi în cazul acesta a anulat pedeapsa.

Şi în vreme ce lucrurile se înrăutăţeau, suferinţa şi durerea îl înconjoară. În ultima epistolă către fiul său scrie cu durere:

„Am mult mai multe necazuri decât tine şi acestea îmi grăbesc sfârşitul”.

Finalul epistolei vădeşte un om care nu mai are puteri şi oxigen să respire:

„În general, situaţia din spaţiul bisericesc devine insuportabilă”.

CAPITOLUL 15

Plecarea spre veșnicie

Vremea despărţirii mele s-a apropiat. Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârşit, credinţa am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea... (2 Timotei 6-8)

Către sfârșit

Viaţa învolburată a arhiepiscopului Luca se apropie de sfârşit. Întreaga lui viaţă a fost dedicată lui Dumnezeu şi omului. „Şi pe Dumnezeu L-a slujit şi omului i-a fost de folos” [Cuviosul Efrem, *Cuvânt despre urmarea proverbelor*, Editura Grădina Maicii Domnului, vol. I, p. 192]. Oamenii acestei lumi l-au izgonit. Cei ai lui Hristos l-au iubit. Redăm o întâmplare caracteristică.

Odată s-a întors de la Moscova. Din cauza unei răstălmăciri nu l-a aşteptat nimeni la aeroport. Era cu puţin înainte de 1956 şi, fiind aproape orb, stătea stingherit. Nişte cetăţeni l-au cunoscut şi l-au ajutat să urce în autobuz. Dar când a ajuns în oraş şi se pregătea să coboare în staţia lui, s-a întâmplat cu totul altceva. Pasagerii autobuzului l-au rugat pe şofer să schimbe ruta şi să meargă trei străzi mai sus. Autobuzul a oprit exact în faţa casei lui. L-au ajutat să coboare din autobuz şi, atunci, cu totul spontan, toţi pasagerii, credincioşi sau nu, l-au aplaudat fierbinte.

Îl preţuiau chiar şi oameni de alte credinţe şi religii, precum, de pildă, evreii.

Rabinul şef al sinagogii, căruia arhiepiscopul îi salvase viaţa, venea să-l felicite în sărbătorile mari. De fiecare dată când venea în apartamentul său, rabinul şef Frenklab zicea cu vădită bucurie:

- Am venit să-i urez lui batiuşka.

Îi strângea mâna şi împreună cu urările lui îi spunea:

- În sinagogă ne rugăm fierbinte pentru sănătatea dumneavoastră.

Şi, într-adevăr, nu erau vorbe de amabilitate. Când aflau că arhiepiscopul e bolnav, se adunau în sinagogă şi se rugau pentru sănătatea lui. Atât de mult îl iubeau.

În anul 1957 credincioşii au organizat o sărbătoare cuviincioasă, ca să-l cinstească. Împlinea atunci 80 de ani. Scria în zilele acelea fiului său că a primit epistole de felicitare de la „Patriarhul Moscovei, al Georgiei, de la treizeci de arhierei şi de la comunitatea evreiască, ai cărei membrii mă preţuiesc adânc...”.

Strălucitul fiziolog L.A. Orbeli, ucenic şi succesor al lui I. Pavlov, făcea parte dintre oamenii de ştiinţă care îl preţuiau în mod special pe arhiepiscop. Fiul arhiepiscopului Luca, Alexei, l-a vizitat pe Orbeli şi povesteşte despre această întâlnire:

„Am discutat despre tatăl meu în august 1958. Orbeli era deja ţintuit la pat şi a murit trei luni mai târziu. (...) Ţin minte că am fost surprins. (...) Pe toată durata discuţiei, Orbeli şi-a exprimat sentimentele de respect către tatăl meu şi admiraţie pentru statornicia convingerilor lui, pentru că a rămas atât doctor al trupurilor, cât şi al sufletelor. Statornicia şi credinţa neclintită a tatălui meu se potriveau îndeosebi cu caracterul lui Orbeli, fiindcă şi acesta, în anii în care ştiinţa fiziologiei era bombardată, nu a negat crezul lui de om de ştiinţă. Chiar şi cu două luni înaintea morţii sale, când Stalin a pornit război viclean de subminare a lui Orbeli, pregătindu-i pe savanţi să-l proclame duşman al poporului şi apoi să-l aresteze, acesta a rămas credincios şi a aşteptat sfârşitul cu îndrăzneală şi vitejie”.

Războiul împotriva lui Orbeli a început în anul 1950 şi mai târziu s-a intensificat. Puterea l-a acuzat pe credinciosul Orbeli şi pe ucenicii săi că au preschimbat şi au prefăcut teoria lui Pavlov. La un congres, Orbeli s-a aflat faţă-n faţă cu un atac organizat. L-au înfruntat brutal, cu înjurături, vorbe mizerabile şi ameninţări. La atac au luat parte şi colegi de-ai lui, care aveau funcţii în cadrul Puterii ateiste şi se bucurau de avantajele şi protecţia ei. Orbeli s-a aflat într-o poziţie dificilă şi aceasta a avut consecinţe grele asupra sănătăţii lui. Arhiepiscopului Luca i-a părut rău de felul în care se comportau faţă de strălucitul savant şi mai ales de atitudinea pe care o aveau linguşitorii Puterii. S-a aşezat îndată să-i scrie o epistolă de încurajare. Tot atunci i-a scris şi fiului său, unde printre altele menţionează:

„Înfruntarea la nivel josnic şi aruncarea cu noroi în Orbeli m-a şocat atât de mult încât astăzi i-am scris o epistolă...”.

Arhiepiscopul i-a scris lui Orbeli:

„Sunt emoţionat că în timpul îndelungatei discuţii cu fiul meu i-aţi cerut să-mi transmită respectul dumneavoastră faţă de mine, atât ca om, cât şi ca cercetător. (...) Cunoaşteţi desigur, cât de greu mi-a fost să mă împotrivesc propagandei antireligioase şi câte chinuri mi-a provocat aceasta în trecut şi îmi provoacă încă. Vă preţuiesc adânc ca mare om de ştiinţă şi ca luptător îndrăzneţ împotriva diferiţilor linguşitori nedemni şi „hamali” ai faimei marelui fiziolog Pavlov.

Domnul să prelungească viaţa dumneavoastră strălucită şi atât de folositoare şi să vă întărească inima bolnavă. Îl voi implora pentru asta în rugăciunile mele.

Arhiepiscopul Luca, 5 septembrie 1958.

Autobiografia lui

În anul 1957, arhiepiscopul, orb fiind, şi-a dictat memoriile, autobiografia, secretarei lui, E.P. Leikfeld. A început cu următoarele cuvinte, cum le redă Nikita Strouve:

„Nu aş vrea să consideraţi că cele câte voi povesti provin din trufie. Vă mărturisesc cu toată sinceritatea că nu caut slava mea, ci slava Aceluia care m-a trimis. În cartea lui Tobit citim aceste cuvinte semnificative: Taina regelui se cuvine s-o păstrezi, iar lucrurile lui Dumnezeu este de laudă să le vesteşti (Tobit 12, 7).

Întocmai. E vorba de marile lucrări ale lui Dumnezeu care s-au manifestat în viaţa mea şi despre care doresc să vă vorbesc. Ştiu că există foarte mulţi oameni care se întreabă cum am reuşit, după ce am dobândit faima unui chirurg mare şi înţelept, să părăsesc ştiinţa şi chirurgia şi să devin propovăduitor al Evangheliei lui Hristos. Cei care au asemenea gânduri fac o mare greşeală, crezând că e imposibil ca ştiinţa să se îmbine cu religia. O asemenea opinie este pe de-a-ntregul eronată. Istoria ştiinţei ne învaţă că încă şi acei înţelepţi geniali, precum Galilei, Newton, Copernic, Pasteur, marele nostru fiziolog Pavlov, au fost oameni foarte credincioşi. Şi ştiu că printre profesorii vremurilor noastre există mulţi care cred. Şi care, desigur, îmi cer binecuvântare. Dar acest lucru nu vom reuşi niciodată să-l facem înţeles oamenilor acelora care mă acuză pentru că am devenit preot şi episcop. Să-i lăsăm liniştiţi.

Cu toate acestea, sunt dator să vă spun că eu însumi consider uimitor şi de neînţeles ceea ce a făcut Dumnezeu cu mine. Însă, aruncând o privire către trecutul meu, văd limpede că, fără să-mi dau seama, Domnul m-a călăuzit de la vârsta fragedă spre preoţie, la care nu m-am gândit niciodată, fiindcă iubeam cu patimă chirurgia şi mă dedicasem ei cu tot sufletul meu. Această profesie a mea satisfăcea pe deplin dorinţa pe

care o avusesem dintotdeauna, de a-i sluji pe săraci şi pe suferinzi şi de a-mi dărui toate puterile spre alinarea durerilor şi ajutorarea în nevoile lor” [Nikita Strouve, *Creştinii în Uniunea Sovietică*, pag. 151-152].

Arhiepiscopul doctor era desigur cunoscut, dar îndeosebi ca om de ştiinţă. Autorităţile ascundeau dinadins calităţile lui de arhiereu. În anul 1958 a circulat la Moscova *Marea Enciclopedie de Medicină*. Arhiepiscopului Luca îi sunt dedicate câteva rânduri, nicăieri însă nu pomeneşte că este episcop:

„Voino-Iaseneţki Valentin al lui Felix (1877-1961).

Chirurg rus, doctor, premiat cu trofeul de stat al U.R.S.S. în anul

1946.

În 1903 este absolvent al secţiei de medicină a Facultăţii din Kiev.

În 1905 este chirurg la Moscova. A urmat cursurile la clinica profesorului P. Diakonov şi la Şcoala de anatomie topografică şi chirurgie operaţională alături de profesorul E. Rein. După aceasta se întoarce la specialitatea practică de chirurg. Din 1910 până în 1916 este director al spitalului din oraşul Pereslavl Zaleski.

În anul 1917 este director-profesor şi chirurg la Taşkent. Din 1920 este profesor de anatomie şi chirurgie aplicată al Facultăţii din Taşkent.

În anii marelui război patriotic (1940-1945) a ocupat funcţia de chirurg şef al Armatei Roşii. Din 1946 părăseşte activitatea medicală, deoarece şi-a pierdut vederea.

A scris mai mult de treizeci de studii, printre care şi lucrările *Despre chirurgia infecţiilor septice*, în 1934, şi *Infecţiile rănilor provocate de arme de foc la încheieturi*, în 1944. Toate aceste lucrări ale lui au fost premiate cu trofeul Stalin. Mai mult de 25 de ani se ocupă cu chirurgia infecţiilor septice.

Între anii 1920-1930 a fost exilat în Siberia”. [Marea enciclopedie de

medicină, V, 1958]

Mărturia profesorului de medicină și academicianului I.A. Kassirski (1889-1979)

Profesorul Iosif Abramovici Kassirski era unul dintre cei mai renumiţi medici şi hematologi ai Uniunii Sovietice şi scriitor al multor lucrări care l-au făcut larg cunoscut atât în ţară, cât şi peste hotare. A scris cărţi despre medici mari, ruşi şi străini, precum I.P. Pavlov, V.P. Filatov, E.N. Pavloski, P. Erih, R. Ros şi alţii. Către sfârşitul vieţii sale, cum am menţionat, a scris şi o carte despre arhiepiscopul Luca, având titlul *Amintiri despre profesorul Voino-Iaseneţki*. În cartea aceasta, Kassirski se străduieşte să abordeze „marea şi strălucita lui personalitate şi viaţa sa mult chinuită, cu scopul de a face cunoscut adevărul şi de a completa golul din istoria ştiinţei medicale ruse, întrucât puţine lucruri cunoaştem astăzi despre marele chirurg şi om de ştiinţă", aşa cum se afirmă în prologul cărţii.

Informaţiile pe care ni le dă Kassirski sunt foarte semnificative şi de preţ, şi ne descoperă părţi necunoscute dar foarte interesante ale vieţii arhiepiscopului Luca. Printre altele scrie:

„Printre mulţi oameni interesanţi pe care s-a întâmplat să-i cunosc pe durata celor aproape 60 de ani ai vieţii mele medicale, personalitatea lui Voino-Iaseneţki a fost dintre cele mai strălucite. E de-ajuns să-i pronunţ numele şi în faţa mea apare chipul unui om puternic, înalt, cu prezenţă măreaţă, cu barbă lungă şi frumoasă, al unui om greu şi

deosebit de neobişnuit. Se putea ghici puterea spirituală a omului de ştiinţă, demnitatea şi dramatismul soartei sale. Toate acestea, într-un mod ciudat, se armonizau cu vorbirea lui liniştită, pe care simpli studenţi ori medici o ascultau mereu cu răsuflarea tăiată în sălile uriaşe.

Deseori le-am povestit prietenilor despre întâlnirile şi discuţiile mele cu Voino Felixovici, înainte de a îmbrăţişa credinţa, dar şi după hirotonirea lui în treapta înaltă de arhiepiscop. Evenimentele dramatice din viaţa lui, cărora le-am fost martor, dar la care am şi participat, provocau fără îndoială interes şi atrăgeau atenţia. (...)

Toată viaţa lui, V.F. Voino-Iaseneţki a lucrat în oraşe mici, în eparhiile şi satele Rusiei, Turkmenistanului, Siberiei şi Orientului îndepărtat. Ca medic, a avut de înfruntat sărăcia, foamea stăruitoare a poporului, mortalitatea ridicată a copiilor din cauza difteriei, pojarului, scarlatinei. Luptele zilnice pe care le dădea cu epidemiile de tifos, malarie, holeră, ciumă, varicelă, care secerau regiuni întregi, erau lucrul lui permanent.

Voino-Iaseneţki a fost martorul a două războaie mondiale care au făcut să dispară milioane de oameni. A văzut cu ochii lui, dar a şi suferit el însuşi, torturile oamenilor din generaţia sa, distrugerile, foametea, epidemiile mortale, diferitele măsuri de oprimare. A fost martorul faptelor bestiale ale armatei lui Hitler, a văzut oraşele şi satele bombardate şi transformate în cenuşă. A aflat despre milioanele de oameni ucişi în camerele de gazare, ştia despre torturile, genocidul şi mulţimea de jafuri puse pe spinarea poporului. Niciodată nu a stat departe de lupta comună, de cele ce se întâmplau în ţara noastră. Contribuţia lui ca medic, chirurg şi om de ştiinţă a fost uriaşă. (...)

Activitatea medicală a lui Voino-Iaseneţki i-a adus faima unui vestit savant şi chirurg. Arhiepiscopul a lăsat în urmă unsprezece volume de predici. Cei care-l cunoşteau de aproape pe V.F. Voino-Iaseneţki se întrebau cum e posibil ca aceeaşi mână să scrie cartea valoroasă din punct de vedere ştiinţific *Eseuri despre chirurgia infecţiilor septice*, şi de cealaltă parte *Despre duh, suflet și trup*.

Viaţa lui a fost plină de taine. Dar pot să spun cu siguranţă că avea suflet curat şi că era cinstit. Credea în dragostea creştină şi era convins că greutăţile tragice şi disfuncţiile sociale, al căror martor ocular era, pot să dispară numai prin dragostea creştină. Această concepţie despre lume, Voino-Iaseneţki nu şi-a schimbat-o niciodată. Chiar şi încercările dure la care l-a supus crezuul său religios (a petrecut mulţi ani în lagăre de concentrare şi exiluri) nu i-au clătinat credinţa.

Vindecător al sufletelor şi trupurilor. Ce vocaţie mai înaltă ca aceasta poate avea un om? Acest lucru chiar arhiepiscopul Luca l-a subliniat în mod deosebit în predicile lui, vorbind despre Sfântul Pantelimon, care a fost totodată medic şi om foarte credincios. În bisericile ortodoxe din Londra, Paris, New York, preoţii îl numeau Sfântul Pantelimon al timpurilor noastre.

(...) Cu toate că se dedicase Domnului, ştiinţa medicală şi cercetarea l-au interesat până la adânci bătrâneţi. În anul 1957, am primit o scrisoare de la el, în care se referă la lucrările lui duhovniceşti, dar şi la interesul pentru operele ştiinţifice (deşi atunci era orb!). Scria, deci, în epistolă:

Preaiubite Iosif Abramovici,

Scrisoarea dumneavoastră m-a bucurat mult, atât pe mine cât şi pe enoriaşii mei.

Vă mulţumesc fierbinte pentru urările dumneavoastră de An Nou, dar eu nu mai trimit anul acesta urări nimănui, căci anul nou poate aduce chiar şi război. Vă felicit pentru recunoaşterea ofertelor dumneavoastră pe câmpul ştiinţei şi pentru decernarea titlului de remarcabil om de ştiinţă şi vicepreşedinte al Academiei de Medicină.

Mi s-a acordat titlul de membru de onoare al Academiei din Moscova pentru cele unsprezece volume de predici ale mele, care au fost bine evaluate de consiliul

Academiei. Dar cred că vă interesează mai mult faptul că, la bătrâneţile mele adânci şi cu toată activitatea mea de arhiepiscop, sper să scriu o carte nouă despre anestezia locală în colaborare cu profesorul Poliakov, care a adunat deja cea mai proaspăta bibliografie a ultimilor cinci ani pentru cartea aceasta, pe când eu am strâns până acum bibliografia din 1915 până în 1952 referitoare la această temă.

Dacă reuşesc să editez această carte, va fi o contribuţie preţioasă în bibliografia chirurgicală, deoarece despre metoda anesteziei locale, care se foloseşte pe scară largă în Vest, şi îndeosebi în Anglia, Franţa şi America, chirurgii sovietici ştiu foarte puţine, şi majoritatea lor folosesc metoda anesteziei locale a profesorului Visniovski, pe care metoda (nouă) a anesteziei locale o depăşeşte clar în multe domenii.

Starea sănătăţii mele este relativ bună. Viaţa mea îndelungată am moştenit-o de la părinţii mei, fapt ce îmi dă speranţa că voi trăi încă 5-6 ani.

Vă mulţumesc fierbinte dumneavoastră şi familiei dumneavoastră, care vă aduceţi aminte de mine.

Arhiepiscopul Luca,
Simferopol, 3 ianuarie 1957”.

Mărturia ziaristului Mark Popovski

Poate cea mai importantă mărturie este cea a ziaristului Mark Popovski. Auzind despre viaţa arhiepiscopului Luca, cu multă pasiune, fără să-i pese de eforturi, cheltuieli, peripeţii, a început o cercetare incredibil de vastă pentru a scrie biografia acestuia. S-a dus în toate locurile unde a trăit arhiepiscopul şi a adunat material preţios despre viaţa lui de la oameni care l-au cunoscut. După cercetarea îndelungată, în anul 1978 în Franţa a circulat biografia arhiepiscopului. Chiar el scrie în prologul cărţii:

„Cam 30 de ani au fost necesari pentru a fi strânse toate aceste mărturii de la oameni de diferite naţii, religii, convingeri, culturi - atei, credincioşi, tineri, bătrâni, care au păstrat adânc în memoria lor chipul arhiepiscopului Luca. Picătură cu picătură a fost creat portretul aceluia care i-a uimit atât de mult pe oamenii din vremurile lui”.

În vara anului 1957, Popovski a călătorit până în Crimeea şi l-a întâlnit în Alusta de Jos pe bătrânul şi de-acum orbul arhiepiscop. Despre această întâlnire scrie:

„Ne-am aşezat în grădină, pe scaune de lemn. M-am recomandat şi, înăbuşindu-mi emoţia, i-am explicat motivul vizitei mele. Voiam să aud de la arhiepiscopul profesor povestea vieţii lui pentru a o publica.

- Nu vă vor permite să publicaţi biografia mea, a zis arhiepiscopul.

Vocea lui era adâncă, dar deloc slabă.

- Poate o s-o publicăm în vreunul din periodicele literare. *Lumea nouă* deja mi-a propus asta.

- Nici aceasta nu vă vor permite s-o faceţi.

În cuvintele lui nu am distins nici o împotrivire. Pur şi simplu repeta ceva care era bine ştiut de el. Deodată mi-a venit o idee: să scriu despre arhiepiscopul profesor uneia dintre marile reviste pe care Uniunea Sovietică le edita în străinătate.

- Da, desigur, a rostit cu voce limpede şi puternică arhiepiscopul. Asta o vor accepta cu mare bucurie. Vor arăta în felul acesta că în ţara noastră există cu adevărat libertatea conştiinţei!

Prin această observaţie mi-am dat seama că arhiepiscopul octogenar nu-şi pierduse simţul umorului. Şi, într-adevăr, avea dreptate, deoarece oriunde mă adresam întâlneam mari piedici. În ziua aceea de august a uitat că este bătrân, că este bolnav, că are multe preocupări, şi am discutat multe ore despre viaţa lui. Vorbea simplu, fără emfază. Cuvintele lui curgeau liber.

- Când Domnul m-a adus în oraşul Eniseisk...

Aşa a început să-şi povestească viaţa, iar eu am înţeles că îl trimiseseră acolo organele securităţii (N.K.V.D.-ul). Povestirea lui m-a uimit. Evenimentele din viaţa sa semănau cu vieţile sfinţilor".

Popovski încheie:

„Sfârşindu-şi povestirea despre viaţa lui grea, aventuroasă şi chinuită, interlocutorul meu orb a tăcut şi m-a întrebat ce am de gând să scriu. Eu i-am răspuns.

Atunci el mi-a spus cu statornicie:

- Dacă veţi descrie viaţa mea, nu încercaţi să despărţiţi chirurgul de episcop. Chipul care va apărea dintr-o asemenea separare va fi fals!".

Şi încă o informaţie semnificativă care îl vizează pe scriitorul însuşi. După cum ne-au spus la Simferopol, Popovski, când a început îndelunga cercetare, era ateu. Nu avea legătură cu Biserica. Preocuparea lui pentru biografia sfântului arhiepiscop Luca nu l-a lăsat neinfluenţat. Nu a rămas cercetător rece şi simplu colecţionar de ştiri. Viaţa arhiepiscopului a provocat cutremur în sufletul lui. Aflându-se în străinătate pentru editarea biografiei, la sfârşitul anilor 1970 a cerut să fie botezat. A devenit membru al Bisericii, şi desigur activ, oferindu-şi serviciile enoriei din America.

S-a săvârșit în pace

Viaţa pământească a arhiepiscopului se apropie de sfârşit. Prigoanele care izbucniseră i-au provocat tristeţe insuportabilă, care a înrăutăţit sănătatea lui deja clătinată.

Evghenia P. Leikfeld spunea: „Responsabilul cu treburile religioase din Crimeea l-a necăjit mult cu acţiunile lui antireligioase. Era om neşovăielnic, dur, fară principii morale şi fără stavile. Arhiepiscopul spunea că acesta i-a scurtat câţiva ani din viaţă".

Devenise foarte palid şi refuza să mănânce. Când în toamna anului 1960 s-a întors din Alusta, era epuizat, schimbat la faţă. Credincioşii, îndată ce l-au văzut în

biserică în starea aceasta, au început să plângă şi să şuşotească: „pleacă de la noi bunicuţul nostru, ne lasă, se duce...”. În ziua de Crăciun a anului 1960, a slujit pentru ultima oară. A continuat însă să predice regulat, până în Duminica Brânzei, când a rostit ultima lui predică. Simţea că i se apropie sfârşitul şi se pregătea cu rugăciune intensă. Era calm şi liniştit. Orbirea lui îndelungată nu i-a schimbat caracterul. Predat întru totul voii lui Dumnezeu, le răbda pe toate cu nădejde admirabilă, fără să se vaite şi să geamă.

Apropiindu-se ziua plecării sale, s-a întors şi i-a spus nepoatei lui:

- Vă vor lăsa oare să-mi cântaţi *Sfinte Dumnezeule*...?

Nepoata lui era nedumerită. Nu putea să tâlcuiască această frază enigmatică. Mai târziu, în ziua înmormântării sale, a priceput ce voia să spună.

A sosit ziua de duminică, 11 iunie 1961, sărbătoarea Tuturor Sfinţilor care au strălucit şi au sfinţit Sfânta Rusie. Era şapte fară un sfert de dimineaţă, când credincioşii se pregăteau de Sfânta Liturghie. Arhiepiscopul Luca respira cam adânc. A inspirat de două ori puternic, şi de alte două ori mai slab. Sufletul lui şi-a luat zborul spre ceruri. Arhiepiscopul mărturisitor a plecat ca să apuce să slujească în această sfântă zi împreună cu sfinţii ruşi la altarul ceresc.

Vestea dureroasă a cuvioasei lui adormiri s-a transmis ca un fulger. S-a întristat adânc turma sa iubită, dar şi toţi cei care l-au cunoscut. Au început să sosească în Simferopol oameni din Crimeea şi din regiuni îndepărtate. Micul lui apartament era plin de lume, şi mulţi aşteptau în curte să le vină rândul să-l sărute. Rugăciunile de pomenire ale preoţilor se succedau una după alta. În prima noapte trupul lui neînsufleţit a rămas în apartamentul său. În ziua a doua a fost transportat la biserica Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel. A treia zi la catedrală. Preoţii citeau pe rând Evanghelia, a cărei lectură era întreruptă de rugăciunile de pomenire.

Curgerea oamenilor care veneau să-şi ia rămas bun de la el era necontenită.

Izbucneau în lacrimi fierbinţi şi plânsete în faţa coşciugului său. Îşi arătau durerea adâncă şi boceau pentru adormirea smeritului şi blândului părinte. Spuneau printre suspine: „A plecat sfântul nostru... A plecat evanghelistul nostru... părintele nostru”. Și nu încetau să mărturisească şi să povestească întâmplări din viaţa lui, binefacerile lui. Îşi aminteau de cuvintele, de poveţele, de virtuţile lui. Povesteau cum mângâia, cum vindeca. Spuneau minunile sale. Chiar şi oamenii care nu aveau legătură cu Biserica îşi arătau respectul şi preţuirea lor pentru *personalitatea lui excepţională*. În sinagoga evreiască a avut loc o adunare specială şi rugăciune. Membrii acesteia, cum am văzut, îl iubeau îndeosebi.

Slujba de ieșire a sufletului. Diversiunea partidului

Adormirea lui a adus tulburare atât în partid, cât şi în K.G.B. Aşteptau cu nerăbdare moartea lui şi se pregăteau pentru diversiune. Imediat după moartea sa, ziarele au scos articole antireligioase lungi. Despre arhiepiscopul mort nici un articol, nici o ştire! Arhiepiscopul prigonit, neînarmat, neputincios, bolnăvicios era o ameninţare pentru Statul ateist preaputernic, mai mare şi decât sistemele de arme ale taberei imperialiste... Chiar şi mort era periculos. Voiau să termine repede cu el. Întreg poporul dorea să aibă loc o înmormântare măreaţă şi coşciugul lui să străbată Simferopolul de la catedrală până la cimitir, aflat la o depărtare de trei kilometri. Oamenii din partid s-au temut. Tremurau la un asemenea gând. Au trimis grabnic o telegramă la Moscova, ca să se ia măsuri. Moscova, desigur, nu a aprobat. Autorităţile din Simferopol i-au invitat pe copiii

arhiepiscopului şi i-au înştiinţat că este interzis cortegiul funerar pe bulevardul central al oraşului. Motivul? Care altul? Cortegiul funerar va împiedica circulaţia normală! Şi, desigur există pericolul ca „unele femei bătrâne să păţească ceva!”.

Au propus deci ca convoiul să treacă pe drumurile mărginaşe ale oraşului, şi nu pe cele centrale. Mai concret, le spuneau copiilor lui:

„Conducerea oraşului nu s-a zgârcit la autobuze. Ne-au oferit treizeci de autobuze, numai să nu existe marşul pe jos, numai să ajungă cât mai repede la cimitir coşciugul tatălui vostru. Am fost de acord”.

Hotărârea aceasta a provocat furia populară. Chiar şi cei de altă religie au reacţionat. Un bătrân evreu spunea:

- De ce ne interzic să-l cinstim pe acest om drept?

Negocierile au continuat la biserică, între cei din partid şi arhiepiscopul Mihail (reprezentantul Patriarhiei), dar şi cu credincioşii din faţa coşciugului. La un moment dat autorităţile i-au interzis arhiepiscopului Mihail să săvârşească slujba înmormântării. Acesta povesteşte despre clipele acelea cutremurătoare:

„După ce am telefonat la Moscova, în cele din urmă au permis să se facă slujba de înmormântare, dar au pus condiţii în funcţie de cum voiau autorităţile oraşului să aibă loc înmormântarea. Cei care însoţeau coşciugul vor trebui să urce în autobuz. În nici un caz să nu ridice coşciugul în mâini, nici psalmodieri, nici cântări. Înmormântarea trebuia să se facă în linişte, repede, pe neobservate, şi pe 13 iunie, la ora cinci după-amiază (nici un minut mai târziu), sicriul arhiepiscopului să se afle în pământ. După negocierile din clădirea Comisiei Executive a Partidului Comunist al oraşului,

preşedintele a venit din nou în strada Gospitalnaia, şi iarăşi a vorbit despre ritmul oraşului, care nu poate fi deranjat, despre problema care s-ar crea pe arterele centrale, etc.

Am dat ordin ca închinăciunea poporului să nu se oprească. Toată noaptea au venit oameni la catedrală. Zilele erau calde, înăbuşitoare, dar cei care au venit să-şi ia rămas bun parcă nici nu-şi dădeau seama de zăduf. Oamenii s-au înghesuit în biserică şi în jurul ei o zi şi o noapte".

La amiaza zilei de 13 iunie 1961 a fost săvârşită slujba de înmormântare de către arhiepiscopul Mihail şi tot clerul din Crimeea. A venit ceasul înmormântării. În ceasul acela, când mortul a fost dus la cimitir, cântăreţii psalmodiau *Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi*. Autorităţile interziseseră această ceremonie, şi de aceea arhiepiscopul Luca şi-a exprimat îndoiala către nepoata lui: «Vă vor lăsa oare să-mi psalmodiaţi *Sfinte Dumnezeule*?».

Momente dramatice. Reacția populară

Majoritatea celor prezenţi nu ştiau de interdicţia aceasta şi aşteptau ca înmormântarea să se facă normal. Atunci informaţia a început să circule din gură în gură, de la cei care trăiseră dramaticele negocieri. Furia a inundat inimile oamenilor şi atunci, total spontan, s-a întâmplat o revoltă. Ana Dimitrievna Standik, conducătoarea corului bisericii Sfânta Treime, povesteşte:

„A venit ziua înmormântării. Am văzut cum biserica s-a umplut de oameni (ai partidului). Discutau ceva cu preoţii, le dădeau ordine. Presimţeam că se pregăteşte ceva".

În continuare îl lăsăm pe arhiepiscopul Mihail să povestească:

„La amiaza zilei de 13 iunie, când sicriul arhiepiscopului înconjura biserica, la intrare aştepta deja carul mortuar, în spatele lui un automobil încărcat până sus cu flori, apoi o maşină pentru arhiepiscop, autobuze pentru rude, clerici, cântăreţi. Au existat multe autobuze pentru credincioşii care voiau să participe la ceremonia de rămas bun, dar în autobuzele acestea nu a vrut nimeni să se urce. Cei din partid voiau să plece carul mortuar şi astfel credincioşii să fie nevoiţi să intre în autobuze. Norodul se învârtea în jurul carului mortuar, se agăţau de el. Nu voiau să-l lase pe arhiereu să plece. Mult timp maşinile nu au putut porni. Împuternicitul partidului, transpirat, cu voce răguşită, alerga de la o maşină la alta, se străduia să-i bage pe oameni în autobuze, îi ruga pe cei care nu au treabă să treacă mai departe, să nu deranjeze. Nu îl asculta nimeni..."

În continuare povesteşte Ana Dimitrievna Standik:

„Şi iată, a sosit ceasul înmormântării. Când psalmodiau *Sfinte Dumnezeule*... am înaintat toţi spre uşă. Alături, în stânga, aştepta un autobuz gol. Şi când am ieşit în curte şi carul mortuar s-a oprit, autobuzul acela a pornit, tăindu-ne calea. Vroiau să ne izoleze de carul mortuar aşa încât autobuzul să înainteze şi lumea să rămână în spate, să nu urmeze sicriul arhiepiscopului.

Şi atunci am strigat:

- Nu vă fie frică!

Femeile ţipau de teamă, pentru că autobuzul venea peste ele. Le-am spus:

- Nu vă fie frică! Nu ne vor călca, nu vor îndrăzni să facă asta! Țineţi-vă!

Şi atunci toţi s-au apucat de carul mortuar, cât a fost cu putinţă, şi au înaintat”.

În sfârşit, convoiul a pornit. După ce au înaintat aproape o sută de metri, au vrut să cotească în strada centrală. Autorităţile au reacţionat din nou. S-au străduit să împiedice convoiul şi să-l trimită pe drumurile periferice.

Învăţătoarea Galina (astăzi - 1998 - în vârstă de 85 de ani) ne-a povestit continuarea:

„Când carul mortuar a încercat să cotească, femeile, din nou spontan, s-au aşezat în faţa roţilor maşinii şi au strigat:

- Doar peste cadavrele noastre veţi trece pe acolo pe unde vreţi voi!

Lumea începuse să aştearnă drumul cu trandafiri. Primarul de atunci al oraşului s-a înfuriat, a smuls un coş cu trandafiri şi l-a aruncat departe, zicând:

- De ce faceţi gunoaie şi murdăriţi drumul?

Un credincios, supărat de comportamentul lui, i-a smuls pălăria şi a aruncat-o,

spunându-i:

- Noi aşa vrem să-l înmormântăm pe arhiepiscopul nostru. Dar să ştii că înmormântarea ta nu va fi aşa.

(După puţin timp, primarul a avut un sfârşit foarte urât. L-au mutat în alt oraş şi acolo a fost ucis.)”

O procesiune minunată

În final, cei din partid au cedat. S-au simţit grozav de slabi, aceşti prea puternici. Cortegiul s-a îndreptat spre drumul central din Simferopol, bulevardul Kipov. Convoiul ar fi putut trece pe drumul central în douăzeci de minute, însă maşinile nu puteau să-şi mărească viteza. Înaintau foarte încet, cu viteza cu care mergeau femeile bătrâne. Marşul a ţinut trei ore şi jumătate. Autorităţile vroiau să ţină doar trei minute...

Ana D. Stadnik îşi continuă povestirea:

„A fost o procesiune minunată. Lume multă. Drumurile erau pline. Circulaţia automobilelor era peste tot întreruptă. (...) Oamenii urcaseră la balcoane, pe terasele caselor. A fost ceva care nu s-a mai întâmplat, dar nici nu se va mai întâmpla în viitor. O asemenea înmormântare era dovada unei înalte cinstiri”.

Farmacista Overţenko îşi aminteşte:

„Era o adevărată manifestaţie. Ca şi când tot oraşul se găsea la înmormântare. Ţin minte că oamenii erau la balcoane, la terase, în copaci...”

Domnul Victor, astăzi paracliser la biserica cimitirului, ne-a spus:

„Eram copil mic atunci, dar nu pot uita pentru nimic înmormântarea. Ce de lume era! Toţi îl iubeau şi vorbeau despre binefacerile lui... Bunica mea, care era grecoaică, când se îmbolnăvea mergea la el să o consulte şi îmi vorbea mereu cu multă emoţie despre arhiepiscop”.

E.P. Leikfeld povesteşte:

„Drumurile s-au umplut de femei cu basmale albe pe cap. Înaintau încet în faţa sicriului arhiepiscopului. Nici chiar bătrânele nu mergeau în spate. Trei rânduri de mâini întinse, de parcă ar fi condus maşina. Drumul până la cimitir era acoperit cu trandafiri. Şi până la poarta cimitirului, peste capetele cu basmale albe se auzea imnul: *Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi*. Orice spuneau autorităţile celor din mulţime, oricât se străduiau să-i facă să tacă, răspunsul era unul singur:

- Îl înmormântăm pe arhiepiscopul nostru.”

După mărturia măicuţei Galina (care l-a slujit pe arhiepiscopul Luca în ultimii

zece ani ai vieţii lui şi care astăzi trăieşte la Sevastopol), în timpul ceremoniei de înmormântare s-a petrecut şi o întâmplare minunată.

„Când începu înmormântarea, şi o dată cu ea conflictele, deasupra sicriului arhiepiscopului apăru un stol de porumbei. Au făcut cerc pe deasupra moaştelor lui, apoi au zburat de-a lungul bulevardului, până la cimitir.

S-au reîntors, au făcut iarăşi cerc, au urmat convoiul funerar, au zburat până la cimitir şi din nou s-au întors. Şi acest lucru se repeta mereu. Natura aceasta necuvântătoare participa şi ea la înmormântarea sfântului nostru. Când am ajuns la cimitir, s-au aşezat pe acoperişul bisericii Tuturor Sfinţilor şi pe urmă au dispărut. Evenimentul acesta i-a impresionat mult pe toţi. Chiar şi ateii s-au pus pe gânduri. Nu era deloc o întâmplare obişnuită. Niciodată nu mai văzuserăm atâţia porumbei...”

Convoiul a ajuns la cimitir după-amiaza târziu. Trupul martiric al arhiepiscopului Luca a fost coborât în groapă, lângă prietenul său, arhimandritul Tihon, şi lângă sfinţitul arhiepiscop Guria Karpov. [Guria Karpov s-a născut în oraşul Saratov, în 1815. Tatăl lui a fost preot. În anul 1834 s-a făcut monah şi mai târziu a fost hirotonit preot. Ca ieromonah a fost trimis în Beijing, unde exista un grup misionar şi a lucrat ca misionar douăzeci de ani. Pe 5 iulie 1866 a fost hirotonit episcop, vicar al mitropoliei Kazan. În 1867 a venit în Crimeea ca arhiepiscop. Eparhia era foarte mare şi avea 120 de parohii. Arhiepiscopul Guria a văzut că era mare nevoie de păstori buni, de aceea primul lucru la care s-a gândit a fost să înfiinţeze un seminar teologic. În scurt timp a primit permisiunea şi a deschis seminarul. La biserica Sfinţii Petru şi Pavel din Simferopol a întemeiat fundaţii filantropice, în vreme ce a arătat un viu interes pentru catehizarea enoriaşilor săi şi pentru cultivarea lor duhovnicească, punând accent îndeosebi pe viaţa mistică (spovedania - Sfânta Liturghie). A luptat mult împotriva ereziilor. Cu multe

eforturi şi nevoinţe, şi mai ales cu iniţiativa lui, s-au construit nenumărate biserici, şi printre ele biserica Sfântul Vladimir, acolo unde s-a botezat - la Hersona. La sfârşitul vieţii lui, bisericile, din 120 deveniseră 268. Pe 20 septembrie 1882, după o boală scurtă, a plecat la ceruri şi a fost înmormântat în catedrala din Simferopol. În 1929, biserica a fost dărâmată de bolşevici şi credincioşii au deschis mormântul pentru a muta în altă parte moaştele lui. În timpul dezgropării, trupul său a fost găsit nestricat! Chiar şi veşmintele îi erau întregi. Atunci cineva i-a atins cadavrul şi a ieşit sânge! În anul 1980 a fost transportat în cimitirul Tuturor Sfinţilor, în acelaşi mormânt cu arhimandritul Tihon. Locuitorii Crimeii îl consideră sfânt şi mărturisesc multe minuni de-ale lui. După cum am aflat, acum pregătesc biografia sa**]**.

Mormântul lui e sobru şi simplu, acoperit mereu cu flori de oamenii care îl vizitează zilnic. Deasupra se află o cruce de marmură, pentru a aminti jertfa mântuitoare a lui Hristos, dar şi calea crucii pe care a umblat arhiepiscopul. Nu este o împodobire obişnuită pe care o fac toţi creştinii pe morminte, ci dovada şi simbolul care arată că cel îngropat dedesubt a ridicat într-adevăr crucea lui. Crucea pe care a iubit-o atât de mult, pe care a purtat-o cu el şi pe care a propovăduit-o cu *fapta şi cu cuvântul*.

„Mă veţi întreba: Părinte, e uşor să fii prigonit? E uşor să treci prin uşa strâmtă şi pe calea spinoasă? Mă veţi întreba cu nedumerire. În inima voastră poate sălăşluieşte îndoiala, dacă crucea lui Hristos este uşoară. Dar eu vă voi răspunde: Da, da! E uşoară, incredibil de uşoară. Şi de ce este uşoară? De ce e uşor să-L urmezi pe acest drum spinos? Pentru că nu vei înainta singur. Te va însoţi Însuşi Hristos. Întrucât mila Lui infinită te va întări când te vei îndoi sub greutatea crucii. Pentru că El Însuşi te va sprijini, te va ajuta să-ţi ridici crucea.

Nu vorbesc numai din cunoştinţe, ci şi din experienţă personală. Trebuie să vă

asigur că atunci când înaintam pe acest drum dificil, când ridicam crucea grea a lui Hristos, nu o simţeam împovărătoare, iar drumul acesta era drumul bucuriei, deoarece simţeam din plin că alături de mine merge Însuşi Iisus Hristos şi că mă ajută să-mi ridic crucea. Era grea povara, dar mi-o amintesc ca pe o bucurie strălucitoare, ca pe o binecuvântare a Domnului. Fiindcă Domnul este milostiv către toţi oamenii care-şi ridică crucea (...) nu-l va părăsi pe cel care şi-a luat crucea şi Îl urmează, ci va merge alături de el, îi va fi sprijin pe drum şi îl va întări cu harul Său.

Să ţineţi minte sfintele Lui cuvinte, pentru că mare adevăr se ascunde în ele: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi. Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun şi povara Mea este uşoară (Matei 11, 28-30).

Pe voi toţi, câţi credeţi în Domnul, vă cheamă să-L urmaţi, să ridicaţi povara Lui, crucea Lui. Nu vă temeţi, deci! Înaintaţi cu îndrăzneală! Să nu vă înspăimânte atacurile diavolilor, care vă împiedică să mergeţi pe acest drum. Scuipaţi-l pe diavol, alungaţi-l cu crucea Domnului, în numele Lui. Priviţi în înălţime şi Îl veţi vedea pe Însuşi Domnul Iisus Hristos, care umblă împreună cu voi şi uşurează drumul vostru. Amin”. [Predica din 28 ianuarie 1951].

CAPITOLUL 16

În ceata Sfinților

„Căci mare cu adevărat se face rugăciunea şi mângâierea, de la mormântul acestor sfinţi, tuturor oamenilor” (Sfântul Ioan Gură de Aur).

Semnele sfințeniei

Arhiepiscopul Luca nu numai când era în viaţă, dar şi după adormirea lui, a continuat să-i ajute pe oameni şi să facă minuni cu harul lui Dumnezeu. Mormântul său şi sicriul cu sfintele moaşte au devenit de-acum o nouă colimvitră a lui Siloam. La Simferopol s-au înregistrat multe minuni de-ale lui. Redăm câteva dintre acestea, pe care le-am citit sau le-am auzit de la persoane demne de crezare.

Lia Godsarova, din Tibilissi, suferea de cancer. Făcuse o operaţie şi se pregătea de o a doua. Picioarele i se umflau, o ardeau şi nu putea merge deloc. Într-o zi a văzut întâmplător un articol al academicianului Kassirski conţinând amintirile lui despre arhiepiscopul Luca. Dezamăgită de evoluţia de până atunci a sănătăţii sale, s-a gândit că arhiepiscopul ar putea să o ajute. Cu multă credinţă, a călătorit până la Simferopol. S-a dus la mormântul lui şi s-a rugat fierbinte. Acolo a simţit că picioarele îi sunt mai bine. I-a mulţumit cu emoţie arhiepiscopului. Analizele au arătat că tumoarea a dispărut. Sănătatea i s-a restabilit.

Maria Perederi a fost ajutată de arhiepiscop şi când trăia, şi după moartea lui. Când trăia arhiepiscopul, se îmbolnăvise grav la gură. Buzele i se umflaseră şi o dureau rău. La câţi medici a mers, nu au putut-o ajuta deloc. L-a vizitat pe arhiepiscopul Luca, care a vindecat-o cu rugăciunea lui.

În anul 1989 soţul ei, Grigore, s-a îmbolnăvit foarte rău. Era istovit în pat, nu se putea ridica deloc. Maria a mers la mormântul arhiepiscopului şi l-a rugat cu lacrimi în ochi să-l ajute pe soţul ei. Când s-a întors acasă, a văzut cu uimire că soţul ei se ridicase din pat şi umbla prin casă. Boala lui cedase definitiv.

Larisa Iaţkova povesteşte că din vara anului 1993 până în primăvara lui 1994 a suferit mult de dureri îngrozitoare la ochiul stâng, care se întindeau în toată partea stângă a capului. Durerile erau deosebit de puternice seara. Deznădăjduită, s-a dus la mormântul arhiepiscopului Luca, s-a rugat fierbinte, şi minunea s-a întâmplat. Durerile care au chinuit-o atâtea luni, au dispărut.

Un altul suferea de cardiopatie ereditară. În anul 1992, medicii i-au spus că boala lui nu poate fi vindecată. Mergea des la mormântul arhiepiscopului, se ruga cu credinţă şi săruta crucea de marmură. În scurt timp cardiopatia lui a dispărut. Inima a revenit la starea normală. Când medicii l-au consultat iarăşi, au văzut surprinşi că inima lui nu mai are nimic şi au mărturisit că este vorba de intervenţia minunată a

arhiepiscopului.

Larisa Ţierieniţenski din Kiev povesteşte:

„În ziua prăznuirii Sfântului Vladimir - mitropolitul Kievului, m-am dus să mă închin la sfintele sale moaşte. Era lume atât de multă, încât din cauza înghesuielii, toracele mi-a fost presat şi mi-am rupt două coaste pe partea stângă. Mă durea foarte tare. Peste două-trei zile durerea s-a înteţit atât de mult că nici în picioare nu puteam sta, nici culcată. Am hotărât să nu mă duc la doctor. A venit atunci o prietenă de-a mea şi m-a rugat să merg la Potciaev (Potciaev – lavră vestită, a cărei întemeiere datează din secolul al 18-lea), unde nu fusesem niciodată. Am fost de acord, dar pe toată durata drumului mă ţineam cu mâna de coaste, care mă dureau foarte tare. Am stat la Potciaev trei zile şi pe urmă ne-am întors în Kiev. Pe drum prietena mea mi-a spus că fratele ei lucrează la căile ferate şi mă poate duce la Simferopol. Mi-am dat seama că era o ocazie unică să merg la mormântul arhiepiscopului Luca şi am încuviinţat. M-am urcat în tren, dar mă durea rău. Nici să dorm nu puteam. De la gară am mers direct la mormântul arhiepiscopului, am aprins lumânări, m-am închinat la mormântul lui. Cunoşteam multe despre viaţa sa şi l-am rugat pe preot să facă parastasul. Am mers apoi la Liturghie şi în continuare am plecat la gară pe jos. Am urcat în tren şi m-am aşezat în cuşetă, pe locul meu. Trebuia să pun geanta în plasă, deasupra scaunului. Fără să mă gândesc am ridicat mâna stângă, şi nu am simţit deloc durere. Atunci am înţeles că mă vindecasem. Minunea vindecării mele era atât de vădită, încât nu puteam să nu o cred. Era ziua de 24 iunie 1955”. (cred că e o greșeală în carte. E imposibil să fi fost anul 1955, căci pe acea vreme trăia arhiepiscopul Luca. Poate era anul 1995.)

Elena Zuravkaia din Simferopol descrie încă o minune, care i s-a întâmplat rudei sale, Galina:

„La sfârşitul lunii mai 1966, ruda mea, Galina, s-a îmbolnăvit grav. La începuit părea că are o răceală acută cu febră ridicată care nu cobora, cu toate că luase tratament farmaceutic multe săptămâni. Când femeia, epuizată de febra puternică, a intrat în spital, i-au diagnosticat cancer la plămâni. A făcut şi alte analize la diferite spitale din Sevastopol, care nu numai că au confirmat acest diagnostic, dar au constatat că e într-o formă gravă şi înaintează grabnic. Medicii spuneau că e zadarnic să se facă operaţie, dar rudele au insistat. Către sfârşitul lui iulie au internat-o în spitalul oncologic periferic din Marghino.

Trebuie să menţionez că femeia aceasta crescuse într-o familie de atei, în perioada U.R.S.S.-ului. Lucra ca învăţătoare la o şcoală şi se afla departe de Biserică. Îmi era greu să-i vorbesc despre credinţă, dar dădeam mereu prescură şi numele ei preoţilor, pentru a o pomeni la proscomidie. Totodată citeam şi eu acatistele către Sfântul Luca, rugându-l să o tămăduiască. Într-o zi, când am mers iarăşi la biserica Sfintei Treimi, paracliserul mi-a zis:

- De ce vă rugaţi din partea ei? Trebuie să vină singură aici, să se spovedească şi să se împărtăşească.

Galina în vremea aceea era deja la spitalul din Simferopol. I-am dus slujba Sfântului Luca, cartea lui *Duh, suflet şi trup*, i-am povestit despre el, i-am spus că moaştele sale sunt deschise pentru închinători şi i-am transmis ce mi-a spus paracliserul. Deşi Galina se simţea foarte slăbită, a hotărât ca în ziua următoare să meargă la biserică pentru a se închina la moaştele Sfântului Luca.

Pe 5 august trebuia să se facă analizele finale pentru a se stabili ziua operaţiei.

Analizele au fost făcute, şi spre surpriza tuturor, au fost negative. Cancerul de la plămâni dispăruse!

Acum Galina Grigorievna Kalko lucrează la ziarul *Slava Sevastopului* şi Îl preamăreşte pe Domnul pentru vindecarea ei minunată”.

Reviakina Nadejda Seminova descrie tămăduirea ei minunată:

„M-am născut în Simferopol şi cu puţin timp în urmă m-am mutat la Gvardeiskoie. Pe 11 octombrie 1988 coboram pe o pantă abruptă. Am călcat pe o piatră, am alunecat şi m-am lovit foarte rău la picior. Am auzit o pocnitură şi m-a străbătut o durere mare în partea de jos a gambei. Osul mi-a ieşit în afară, sfâşiind pielea. M-am aşezat jos şi am cuprins piciorul în mâini. M-au dus cu ambulanţa la spitalul Lugovskaia. Radiografia a arătat că am dublă fractură, cu răsucire a oaselor. O astfel de fractură necesită oricum operaţie, pe care medicii au stabilit-o, spunându-mi că e posibil să am osteomielită, o boală foarte serioasă, care se vindecă foarte greu.

Am cerut atunci de la cunoscuţii mei să-mi aducă acatistele şi paraclisele Sfântului Luca, ale Domnului, ale Maicii Domnului, ale îngerului păzitor, şi am început să le citesc în fiecare zi. Mi-au adus şi puţin pământ de pe mormântul sfântului, l-am pus la picior şi l-am amestecat cu ulei din candelă. Preotul bisericii, părintele Ioan, a venit şi m-a împărtăşit. Când l-a văzut, medicul s-a supărat puţin şi a zis:

- Poimâine vom face o altă radiografie, ca să fim absolut siguri.

În aceeaşi seară am simţit unele mişcări foarte dibace la piciorul meu rănit. Mai întâi în lateral, apoi puţin mai sus, acolo unde osul ieşise în afară. Eram nedumerită. La fel s-a repetat şi în amiaza următoare. M-am întors şi le-am spus oamenilor cu care eram în salon că am impresia că cineva îmi face ceva la picior. M-au privit cu uimire şi au

tăcut.

În noaptea aceea pentru prima oară am dormit bine. Toate nopţile trecute fuseseră martirice. Durerea s-a micşorat şi la amiază a devenit insesizabilă.

În ziua următoare mi-au făcut radiografie. O oră mai târziu medicul a venit şi mi-a spus cam îndoielnic:

- Radiografia arată că în cazul dumneavoastră putem evita operaţia!

M-a cuprins o bucurie nespusă, căci ajutorul Domnului, care credeam că mi se va da, mi s-a oferit prin intermediul Sfântului tămăduitor Luca, arhiepiscopul Crimeii. În loc să rămân în spital două luni, cât calculaseră medicii, mi-au pus atele pentru doar o lună. Acum sunt pe deplin sănătoasă".

Tatiana din oraşul Berdiansk povesteşte:

„Am avut o problemă serioasă la mâini. Degetele de la mâini mi s-au făcut albastre, cu pete roşii. Erau foarte umflate. De două ori mai groase decât înainte, aveau băşici care mă mâncau şi mă dureau foarte rău. Nu le puteam nici îndoi, nici mişca, şi cu atât mai mult nu puteam nici să spăl, nici să fac curăţenie, etc. Nu puteam face nimic, şi am familie cu copii. Această situaţie a continuat foarte mult timp. Când m-am dus la doctor, nu putea înţelege nimic, nu a găsit nici un diagnostic, prin urmare nu exista vindecare.

Atunci am mers la Simferopol cu un grup de credincioşi, în ziua strămutării moaştelor Sfântului Luca, şi vindecarea minunată s-a întâmplat. Am fost atât de absorbită de ce se petrecea în jurul meu, încât nu înţelegeam. Am stat la Liturghie, am sărutat moaştele lui, am participat la litanie şi la ducerea moaştelor la catedrală. Toate acestea m-

au prins atât de tare încât nu am observat că mă vindecasem. Oricât ar părea de ciudat, abia când m-am întors acasă am văzut că eram complet sănătoasă şi degetele mele nu mă mai dor, nici nu mi-au mai creat vreo problemă până astăzi.

Sunt atât de recunoscătoare Domnului nostru care ne-a dăruit un sfânt atât de ocrotitor şi tămăduitor”.

Alexandru Kolosov din oraşul Horovsk, regiunea Volada, povesteşte:

„În anul 1995 sufeream rău de stomac. Aveam dureri îngrozitoare şi am fost nevoit să merg la spital. Mi-au făcut analize şi chirurgul mi-a spus să mă pregătesc de operaţie. M-au dus în salon. Durerile creşteau încontinuu. Am petrecut noaptea în suferinţe insuportabile. În ziua următoare m-a vizitat arhimandritul Arsenie, în biserica căruia slujesc ca paracliser. A adus cu el autobiografia arhiepiscopului Luca, cu titlul *Am iubit pătimirea.* Pe copertă era fotografia arhiepiscopului. Încă nu se recunoscuse oficial sfinţenia lui, dar noi îl consideram sfânt. Am luat cartea în mâini şi l-am rugat să mă ajute. Durerile continuau. Am pus cartea pe stomac, m-am învelit cu cearşaful şi am început să mă rog către sfânt. M-am rugat mult timp şi fără să-mi dau seama m-a luat somnul. M-am trezit pe la unu noaptea. Cartea se afla pe stomacul meu. Am sărutat fotografia Sfântului Luca. Mi-am pipăit stomacul, care nu mă mai durea. Am început să-l apăs pe toate părţile. Nu am simţit nici o durere. Sufletul mi s-a umplut de bucurie şi i-am mulţumit Sfântului Luca pentru tămăduirea mea. Nu mai era nevoie de operaţie. La ora şapte de dimineaţă a venit chirurgul Pavlov Victorovici. M-a consultat la stomac. A văzut că nu mă doare şi mi-a zis:

- E un fenomen provizoriu. Operaţia trebuie să se facă, cum au arătat şi rezultatele analizelor.

Eu i-am spus:

- Stomacul nu mă mai doare şi nu am nevoie de operaţie.

Chirurgul a răspuns:

- Dacă aşa crezi, să aşteptăm, dar peste puţin timp tu singur ne vei ruga să te operăm.

Am rămas încă şapte zile. Mi-au făcut şi alte analize. Primele două au ieşit rău. Dar a treia a arătat că nu am nimic. Am ieşit din spital sănătos. Deşi au trecut patru ani, nu mai simt nici o durere. În martie 1999 am mers la Simferopol să-i mulţumesc Sfântului Luca”.

Preotul Alexandru din Simferopol povesteşte:

„La 1 ianuarie 1997, când m-am trezit, aveam la cap o umflătură de mărimea unei monezi de 15 copeici. Când am atins-o, m-a durut. M-am dus neliniştit la chirurg, care mi-a spus că trebuie să fac operaţie. Am alergat atunci la biserica Sfintei Treimi, unde se aflau moaştele Sfântului Luca. M-am rugat şi i-am cerut Sfântului să mă ajute. Mi-am atins capul de raclă şi, o, minunea lui Dumnezeu, Sfântul cel tămăduitor mi-a dat vindecare de boala mea. Tumoarea a dispărut”.

Părintele Leonid Dunaev descrie încă o intervenţie minunată a Sfântului:

„La începutul lui iunie 1998, o femeie a venit să se roage către Sfânt. Avea o durere mare în regiunea inimii. Durerea era atât de puternică, încât părea că va muri chiar

în ceasul acela. I-am zis:

- Spune-i Sfântului Luca: Sfinte arhiereu Luca, mijloceşte la Domnul să-mi ierte păcatele mele.

Într-adevăr, a rostit aceste cuvinte, şi s-a aplecat să sărute picioarele Sfântului din raclă. Deodată a simţit o lovitură în inimă, ca şi când ar fi împins-o cineva. Pentru o clipă s-a pierdut. Însă durerea a încetat imediat. De atunci vine şi-i mulţumeşte Sfântului”.

Monahia Ana, de la biserica Sfintei Treimi din Simferopol, povesteşte:

„De zece ani sufeream de o boală a pielii nevindecabilă, pe bază nervoasă. Cei care suferă de această boală ştiu bine cum este. Aveam asemenea mâncărime, că îmi sfâşiam pielea până la os. Tot corpul îmi era plin de răni. Din când în când mă internam la spital, îmi faceau tratament medical, dar ameliorarea era provizorie. Când eram încă la mănăstirea din Toblovsk, am întrebat-o pe bătrâna măicuţă Aleftina:

- Ce să fac ca să mă vindec?

Bătrâna mi-a răspuns:

- Ştiinţa nu te va ajuta. Boala ta este spirituală. Să te rogi şi Dumnezeu te va ajuta.

În urmă cu doi ani am venit aici, la Sfântul Luca. L-am rugat să mă ajute, să mijlocească la Domnul ca să-mi ierte păcatele şi să mă vindece. Să pot cel puţin să îngenunchez. Şi, într-adevăr, Domnul, prin mijlocirile Sfântului Luca, m-a vindecat definitiv. Acum sunt complet sănătoasă şi mă îngrijesc de biserica lui, unde se află şi sfintele sale moaşte”.

Galina V. povesteşte:

„Sora mea Tamara avea tromboflebită. Suferea de multă vreme. Medicii i-au spus să facă operaţie, dar Domnul nu a îngăduit asta. Aveam puţin pământ de pe mormântul Sfântului Luca (îl luasem încă de când nu fusese declarat sfânt). Am sfătuit-o să facă din el comprese. A făcut aceasta şi s-a vindecat. Nu a mai fost nevoie de operaţie”.

Ivan K. povesteşte un eveniment care s-a întâmplat în primăvara anului 2000, în regiunea Diepopetrovsk, din Ucraina:

„În marele spital de stat al oraşului nostru, numit Metsnikov, exista mai demult o biserică a Sfinţilor Doctori fără de arginţi, pe care a distrus-o Puterea sovietică. După schimbarea regimului politic, credincioşii au cerut un spaţiu unde să se poată ruga şi sluji. Deoarece nu era uşor, datorită situaţiei economice grele, să se construiască iarăşi biserica, a fost găsită o altă soluţie. Conducerea spitalului a oferit credincioşilor o sală, la etajul al doilea al enormei clădiri, în secţia de chirurgie. Au aranjat-o cum se cuvine şi a început să funcţioneze din anul 1995. Paroh a intrat un preot care era şi medic. Preotul voia mult ca în acest paraclis, în afară de icoana Sfinţilor Doctori fără de arginţi Cosma şi Damian, să existe şi icoana Sfântului doctor contemporan Luca. Nişte pictori din regiune au zugrăvit o frumoasă icoană a Sfântului Luca şi au aşezat-o în biserică. În 1999, un grup de pelerini împreună cu preotul spitalului au călătorit la Simferopol pentru a se închina Sfântului şi au adus de acolo o mică bucată din sfintele sale moaşte, pe care au pus-o într-o cutie, la icoană.

După un an, în primăvara lui 2000, într-o zi obişnuită, în care nu era

sărbătoare, câţiva bolnavi şi rudele lor, aflaţi la etajul al optulea, au simţit o mireasmă şi au auzit psalmodieri. Cu toate că era la amiază, au crezut că în paraclis se face slujbă şi că mireasma provine de la tămâie. Au coborât de la etajul al optulea la etajul al doilea şi au intrat în paraclis. Uşile erau închise. Mireasma însă era intensă şi dinăuntru se auzeau cântări. Au bătut în uşă. Înăuntru se găsea doar paracliserul, care dormea într-un colţ. S-a trezit şi s-a dus la uşă. A deschis şi i-a întrebat:

- Ce vreţi?

- Am venit la slujbă.

- Care slujbă? Greşiţi. Azi e o zi simplă, nu se face slujbă. De altfel e amiază, nu se face slujbă la o asemenea oră.

- Nu se poate. Noi am coborât de la etajul al optulea pentru că miroase a tămâie şi am auzit cântări.

Paracliserul i-a privit ciudat şi a spus:

- Ce tot vorbiţi? Nu se face nici o slujbă. Dacă nu credeţi veniţi înăuntru să vedeţi.

Au intrat înăuntru şi mireasma a devenit şi mai intensă. Venea ca un val. S-au străduit să localizeze sursa, înaintând spre altar au înţeles. Mireasma provenea de la icoana şi moaştele Sfântului Luca, care se aflau în partea dreaptă, aproape de altar. S-au închinat cu emoţie şi l-au slăvit pe Dumnezeu pentru această binecuvântare".

Şi Ivan încheie:

„Acest eveniment nu este unic. În ultimii ani, în întreaga Rusie şi în Ucraina din multe icoane izvorăşte mir. Credem că aceasta este binecuvântarea lui Dumnezeu. Popoarele noastre se găsesc într-o situaţie economică grea. Suferă mult. Dar această minune care se repetă în multe locuri ne dă putere, nădejde şi curaj nouă tuturor, ca să rezistăm încercărilor".

Şi deoarece un sfânt nu este strict naţional, ci ecumenic (extins asupra întregii biserici creştine), harul lui Dumnezeu nu se limitează într-un loc anume, ci îi îmbrăţişează pe toţi credincioşii. Din ziua în care a devenit cunoscut şi în Grecia, mulţi oameni s-au emoţionat şi au început să-l cheme în momentele dificile. Răspunsul Sfântului Luca a fost de multe ori imediat. Deseori suntem informaţi de intervenţiile lui minunate. Bolnavi cu diagnostic şi evoluţie gravă a

bolii îl cheamă pe Sfânt şi prezintă schimbări uimitoare. Femei însărcinate care erau în pericol să-şi piardă copilul, cu slabe probabilităţi de salvare, cu toate constatările pesimiste ale medicilor, au adus pe lume copii foarte sănătoşi. Atât de mare era convingerea lor că Sfântul a intervenit, încât au hotărât ca la botez să le dea acestora numele Sfântului Luca.

Din mulţimea minunilor lui, redăm doar câteva. La rugămintea lor, nu le menţionăm numele. Datele lor complete se găsesc în epistolele pe care le-au trimis şi au fost puse în arhiva noastră.

De la arhimandritul H.P., protosinghel, am primit următoarea epistolă:

„(...) Am citit cartea părintelui Nectarie Antonopoulos despre Sfântul Luca şi am fost foarte emoţionat. În conştiinţa mea era de-acum un mare sfânt.

Pe la jumătatea lunii ianuarie 2000, am avut o oarecare problemă la voce, după o molipsire cu viruşi, ceva obişnuit pentru organismul meu bolnăvicios în perioada de iarnă. Însă nu am dat importanţă, vorbeam, slujeam şi predicam cu greu, dar acest lucru

a înrăutăţit situaţia şi a evoluat în laringită, apoi a trecut la coardele vocale şi am făcut leucoplacee (stadiu precanceros). Două luni m-am chinuit şi cu toate că am vizitat şase otorinolaringologi, printre care şi pe profesorul H., savant înalt, starea s-a agravat. Au decis să-mi facă operaţie domnul profesor, la spitalul din oraşul nostru. Dar a fost amânată datorită aspirinei pe care o luasem în ziua precedentă. (După spusele profesorului, aspirina reacţionează în organism câteva zile şi sunt evitate operaţiile, întrucât provoacă hemoragii). Operaţia a fost programată peste cincisprezece zile, fără să iau medicamente, dar şi fără să pot vorbi sau psalmodia. M-am îngrozit, nu cumva să-mi pierd vocea, ceea ce însemna îndepărtarea pentru totdeauna de la îndatoririle preoţeşti.

M-am retras în casa părinţilor mei, m-am închis în cameră şi am început să-l rog pe Sfântul Luca, doctorul, să mă vindece. Vreme de 15 zile – şi pentru că nu aveam icoana lui - am pus cartea sa pe o măsuţă mică şi îi aprindeam lumânare de dimineaţa când mă trezeam şi până seara în ceasul când mă culcam, şi cu cartea lui îmi făceam cruce la gât.

În ziua când era programată operaţia (14 martie), m-am dus la spital şi medicul a fost surprins, pentru că mă vindecasem definitiv. Nu mai era nevoie de operaţie. M-am întors la îndatoririle mele şi pe 19 martie, în Duminica Ortodoxiei, am slujit cu bucurie şi fără probleme. Am mers şi în alte parohii, unde am slujit şi predicat. Şi imediat după Paşti m-am învrednicit să vin la Sfânta Mănăstire Sagmata, pentru a mă închina la părticica din sfintele sale moaşte şi pentru a-i mulţumi...”

De la o mănăstire de măicuţe, am primit următoarea epistolă:

„N.F., în vârstă de 14 ani, s-a îmbolnăvit de cancer limfatic, a urmat o chimioterapie cu metodele clasice şi se afla în stadiul de ieşire din tratament. Dar o nouă

tumoare a dovedit că boala se reîntoarce cu intensitate şi mai mare. Medicii terapeuţi au făcut consiliu medical în ziua de vineri, au cercetat analizele şi au hotărât începerea imediată, luni, a unei noi serii de chimioterapie. Părinţii au găsit ieşire din agonia lor în rugăciune, cerând de la măicuţele mănăstirii să-i însoţească în implorarea lui Dumnezeu pentru tămăduirea preţiosului lor vlăstar. Obştea, evlavioasă către Sfântul Luca, doctorul, îl rugă să mijlocească, şi a trimis părinţilor o mică binecuvântare - icoana sfântului şi pământ de pe mormântul lui. Luni în zori au fost făcute ultimele analize, nesperat de schimbate. Nici un semn de boală nu apăru, tumoarea cedă şi medicii constatară cu uimire cu totul alte date, care îi obligară să schimbe dintru început opinia lor şi să semneze externarea din spital a lui N.F., acum sănătos. Sfântul Luca, prezent în viaţa noastră, a luat acest caz în mâinile lui părinteşti, consultându-l şi vindecându-l pe copil".

Următoarea epistolă este de la A.G.

„Mă numesc A.G. şi soţia mea se numeşte F. Avem doi copii – V., care are cinci ani şi jumătate şi Manole, de doi ani şi jumătate. Locuim în insula K. Întâmplarea pe care o să v-o descriu se referă la Manole.

La începutul lunii mai 2000, mângâindu-l pe Manole pe cap, am dibuit o umflătură de mărimea unei nuci, după urechea dreaptă a copilului. De la o zi la alta tumoarea aceasta creştea şi am fost nevoiţi să-l vizităm pe pediatrul nostru, care la rândul lui ne-a trimis pentru analize complete la spitalul P., la secţia de pedo-hematologie şi oncologie.

Am rămas la spital 16 zile, făcând încontinuu analize copilului, întrucât nici chiar medicii nu mai întâlniseră un asemenea caz şi nu puteau să-şi exprime o părere

despre ce ar putea să fie această tumoare (canceroasă sau necanceroasă).

În orice caz, unii medici, prin purtarea lor şi prin unele cuvinte spuse cu jumătate de gură, ne-au dat de înţeles că e vorba de tumoare canceroasă. Ne-a cuprins îndată deznădejdea, panica şi, pe scurt, ni s-au scurtat mulţi ani din viaţă. Dar cu toate acestea nu am încetat să ne rugăm la Preaputernicul Dumnezeu. Merită să menţionăm că copilul, chiar dacă era aşa mic, avea mare dragoste pentru Biserică şi icoane.

Spre bucuria noastră, l-am cunoscut pe părintele H. care, aflând de problema noastră, s-a oferit să ne viziteze. A venit, deci, în ajunul zilei în care trebuia să i se facă biopsie copilului, aducând cu el un fragment din moaştele Sfântului Luca, pe care l-a luat din Teba. Până în seara aceea, gâtul copilului se închisese definitiv. Bea doar puţin lapte şi respira cu ajutorul aparatului. Aşadar, după ce s-a rugat pentru copil, i-a făcut semnul crucii în locul acela cu moaştele Sfântului Luca. Imediat după aceea ne-a asigurat că copilul va fi aproape vindecat în ziua ur mătoare, indiferent dacă i se va face biopsie sau nu. Şi ne-a îndemnat să ne rugăm Sfântului Luca şi să credem în iubirea lui.

Aceasta am făcut. Copilul a petrecut cea mai bună noapte de până atunci în spital, fără probleme respiratorii sau de altă natură. Puţin mai târziu a cerut să mănânce! În ziua următoare tumoarea a dat înapoi şi gâtul copilului aproape se deschisese. Medicii, văzând această evoluţie rapidă a copilului (spre bine, fireşte), nu-şi credeau ochilor şi nu ştiau cărui fapt se datorează. Noi însă ştiam. Sfântul Luca a făcut minunea.

Pentru că fusese programată biopsia, cu toată ameliorarea nesperată, medicii au vrut să se facă. (Celelalte analize arătau clar tumoarea.) După câteva zile rezultatele au ieşit şi, din fericire, toate au fost bune. Am ieşit din spital, ne-am întors acasă şi copilul nu mai întâmpină absolut nici o problemă.

(Unul din medici, aflând despre Sfântul Luca şi despre minunea vădită, a spus: «Acum ar trebui să rupem diplomele noastre!»)

Am povestit minunea aceasta multor semeni de-ai noştri şi vom continua să o spunem totdeauna, mulţumindu-i totodată Sfântului Luca pentru măreţia sufletească pe care ne-a arătat-o nouă şi copilului nostru. Îi mulţumim din inimă şi binecuvântat să fie numele său!”

13 august 2000 G.A.

Următorul caz l-am primit de la P.G., profesor la Universitatea din Atena.

„Fiul meu, în urmă cu două săptămâni, aflându-se la studii în Tokio, s-a îmbolnăvit de ocluzie intestinală şi s-a dus la spital, având dureri puternice de stomac. Era disperat şi medicii de acolo aşteptau să-l opereze dacă boala nu trecea. Era singur cu desăvârşire şi doar o femeie medic, japoneză ortodoxă, a mers să discute cu doctorii, pentru că mediul de acolo este foarte diferit faţă de cel din Grecia. Noi aici nu puteam face decât rugăciune. Precum ştiţi, am mare evlavie la Sfântul Luca, de când am auzit de el, când eram student, în anii 1950, pe când trăia încă. Am călătorit şi la Simferopol, ca să mă închin la moaştele lui. Când am aflat că a fost deja considerat oficial sfânt al Bisericii noastre, i-am pictat prima icoană din Grecia, şi o ţin lângă protectorul meu, Apostolul Luca. Rugăciunea pentru fiul meu s-a îndreptat spre Sfinţii Doctori, dar gândul mi se întorcea încontinuu către Sfântul Luca, care era specialist în ocluzia intestinală, chirurg fiind. Foarte intens, 3-4 zile l-am rugat mai mult decât pe toţi să-şi facă... treaba. Ocluzia s-a vindecat. Copilul este bine... Slavă lui Dumnezeu şi Sfântului Său Luca din Crimeea, atât de aproape de noi atât aici, cât şi în îndepărtatul Tokio”.

23 octombrie 2000 P.G.

Urmează încă o mărturie minunată, trimisă de M.F.

„Aş vrea şi eu, precum alţi credincioşi, să povestesc minunea pe care a făcut-o Sfântul Luca cu soţul meu, în vârstă de 38 de ani.

Soţul meu avea de şase ani o tumoare la şezut. Nu erau speranţe să se vindece. De şase ori a intrat in sala de operaţii, fără nici un rezultat. A şaptea oară a fost operat la Spitalul Universitar de către evlaviosul medic K.K. despre care, prin desele vizite pe care i le făceam, am constatat că este omul lui Dumnezeu. După ultima operaţie ne-a mărturisit teama lui, că e posibil să trebuiască să facem iarăşi operaţie, dar întrucât într-o lună făcuse deja două operaţii cu anestezie totală, va trebui să aşteptăm. Ne-a cuprins panica. Ne era frică nu cumva să se ivească ceva mai rău.

Într-o dimineaţă am mers în satul P., puţin mai încolo de zona unde locuiam. Am vizitat o cunoştinţă de-a noastră şi am discutat problema pe care o avem. I-am spus că am început să deznădăjduiesc. Mi-a vorbit atunci cu multă dragoste şi credinţă despre arhiepiscopul Luca şi mi-a spus că are cartea lui. S-a oferit să mi-o dea să o citesc şi m-a sfătuit să-l chem pe cuvios să vină şi să-l vindece pe soţul meu cu mâna lui cea sfântă.

Am luat cartea şi am citit-o cu mare credinţă şi emoţie. Când am ajuns la minunile lui şi am văzut că bolnavii mergeau la mormântul său, i se închinau şi se vindecau, m-am gândit, ce păcat că nu pot face şi eu la fel. Mi-am amintit cuvintele femeii care mi-a dat cartea. Cu mare credinţă, din suflet, l-am chemat pe Sfânt să coboare şi cu mâna lui cea sfântă să-l vindece pe soţul meu.

Şi iată, harul lui a auzit rugăciunea mea. În dimineaţa următoare ne-am dus să-

l vizităm iarăşi pe medicul nostru, căci ne examina în fiecare săptămână. După ce l-a consultat, am ascultat cu mare bucurie veştile bune, cum că soţul meu nu va mai face operaţie. Atunci i-am pomenit medicului numele Sfântului pe care-l chemasem în seara trecută, şi i-am spus că vreau să-i dăruiesc cartea lui, din recunoştinţă pentru el. Am fost surprinsă când am auzit că îl cunoştea deja şi că citise cartea. Am priceput că fusese minunea Sfântului, nu ceva întâmplător. Sfântul a auzit rugăciunea mea şi l-a vindecat pe soţul meu, la fel ca pe mulţi alţi oameni. Mă închin harului său”.

22 noiembrie 2000 M.F.

Mărturii

În timpul vizitei noastre la Simferopol, în mai 1988, am avut ocazia să vorbim cu oameni care l-au cunoscut sau au simţit prezenţa şi intervenţia lui minunată în clipe grele din viaţa lor. Toţi vorbeau cu deosebită emoţie despre sfântul arhiepiscop. Deja unele mărturii le-am redat în paginile trecute. Menţionăm alte câteva.

Părintele Leonid, care în fiecare zi se află la racla arhiepiscopului Luca, credincioşii numindu-l „lumânare pe mormântul lui", printre altele ne-a spus:

„L-am cunoscut pe arhiepiscopul Luca de aproape. Era un om rar, cu credinţă foarte puternică şi iubire infinită către toţi semenii. Când a venit în Crimeea, şi-a trimis oamenii lui să caute oameni săraci şi fără venituri. I-a adus în apartamentul lui ca să-i consulte şi să-i vindece. Toţi îşi aduc aminte de el cu recunoştinţă. Şi până astăzi nu încetează să facă minuni..."

Doamna Teodosia ne-a spus:

„Arhiepiscopul Luca a fost chirurg mare, dar şi om pe care nu-l întâlneşti uşor. Îndrăznesc să spun, supra-om. Eu lucrez de mulţi ani la spitalul din oraşul nostru, ca şef de secţie. Chiar şi astăzi vin oameni din toată Crimeea şi povestesc întâmplări din viaţa lui şi cum i-a ajutat şi vindecat. Niciodată nu a primit bani. Avea o inimă care ştia să-i iubească pe oameni. Eu suferea m de dureri îngrozitoare de mijloc. În ziua strămutării moaştelor sale am mers să mă închin, şi de atunci durerile au încetat definitiv. Nu m-au mai deranjat".

Doamna Lidia ne-a spus:

„Arhiepiscopul Luca trăia foarte sărăcăcios. Apartamentul lui avea doar două camere. Una era chilia sa. În cealaltă avea biroul şi cabinetul medical. Totul acolo era simplu. Avea o rasă veche, sărăcăcioasă, cârpită. Nu primea bani de la bolnavi. Secretara lui avea un catalog cu adresele celor fără venituri şi le trimitea regulat bani. Odată o femeie s-a dus la consult. La urmă a vrut să-i dea bani. Nu i-a primit. A trimis-o în cealaltă cameră, la secretara lui şi i-a dat adresa unei familii sărace, ca să ofere acolo banii”.

Doamna Galina, în vârstă de 85 de ani, un pateric viu, ne vorbea fără întrerupere despre arhiepiscop. Printre altele ne-a spus:

„Pentru arhiepiscop naţionalitatea, religia, poziţia socială, convingerile şi ideile celuilalt om nu aveau nici o importanţă. În momentul în care cineva venea şi îi cerea ajutor, îl oferea fără deosebire. Îi ajuta pe toţi oamenii. Nu se uita la faţa lor. Odată l-a vizitat o evreică. După ce a consultat-o, ea a vrut să-i dea bani. A refuzat categoric. Şi i-a zis:

«- Du-te la gară. La ora cutare va veni trenul şi din el va coborî o femeie cu trei copii. Acesteia să-i dai banii, căci are nevoie de ei».

Evreica a plecat. Pe drum şi-a adus aminte că nici măcar nu-i spusese numele femeii. Doar ora sosirii trenului. Nu ştia ce să facă. A ajuns în gară şi a văzut imediat o femeie cu trei copii. Şi-a dat seama că aceasta este. I-a dat banii fericită şi a alergat înapoi la arhiepiscop. El i-a spus iarăşi că femeia aceea avea mare nevoie de bani. Evreica a

plecat nedumerită. Nu putea înţelege cum de arhiepiscopul o ştia pe femeia aceasta necunoscută, nevoile ei, şi ora exactă la care a sosit!

Arhiepiscopul Luca era om harismatic. Mergeam mereu la liturghiile şi predicile lui. Pentru că eram învăţătoare, mă temeam ca nu cumva să mă alunge de la lucru, dar nu puteam să lipsesc. Am riscat. Simţeam mare bucurie, şi acum şi mai mare. Nu găsesc cuvinte să-mi exprim bucuria. Când trăia Leikfeld, secretara lui, mi-a spus:

«- Galina, eu sunt în etate şi nu voi mai apuca. Tu eşti încă tânără. Eu atunci nu voi mai trăi. Tu vei trăi şi vei vedea că peste câţiva ani arhiepiscopul Luca va fi declarat sfânt»

Şi, într-adevăr, acest lucru nu a întârziat să se întâmple".

Strămutarea moaștelor sale

Viaţa lui sfântă, minunile sale şi credinţa poporului lui Dumnezeu adeveresc sfinţenia sa. O comisie specială de cercetare s-a ocupat de viaţa, lucrările şi minunile lui. În noiembrie 1995, prin hotărârea Bisericii Ortodoxe din Ucraina, a fost declarat sfânt. A fost scrisă o slujbă specială şi i s-a sfinţit icoana. Iar arhiepiscopului Simferopolului şi Crimeii, Lazăr, i s-a dat permisiunea de a strămuta moaştele arhiepiscopului Luca.

Pe 17 martie 1996, la biserica Tuturor Sfinţilor din Simferopol s-au adunat membrii comisiei, arhierei, preoţi, egumeni şi monahi din Crimeea. După cum ne-a spus arhiepiscopul Lazăr, noaptea, după rugăciunea şi slujba aghiasmei, au plecat spre mormântul arhiepiscopului. Era o noapte îngheţată şi bătea vânt puternic. Au săpat şi au găsit sfintele moaşte. Când arhiepiscopul Lazăr a coborât în mormânt şi a luat în mâini moaştele, vântul a încetat dintr-o dată. S-a lăsat o linişte adâncă. Toţi aveau lumânările aprinse, îngenuncheaseră şi priveau emoţionaţi. Cântau *Sfinte Dumnezeule*, strămutând moaştele în biserica cimitirului, afierosită pomenirii Tuturor Sfinţilor.

Lângă biserică, o femeie demonizată a început să strige: „Prea Sfinţite, nu mă chinui, lasă-mă!”.

Parohul bisericii, părintele Vaslav, ne-a spus:

„Sfintele moaşte au rămas trei zile în biserica noastră, într-un chivot special. În dimineaţa primei zile, când am deschis uşa, toată biserica se înmiresmase. Au existat oameni care s-au tămăduit atunci, precum doamna Teodosia şi domnul Alexandru Gavilie. Domnul Alexandru suferea rău de rinichi, în zilele acelea a venit şi s-a rugat în faţa sfintelor moaşte. Minunea s-a întâmplat. S-a întors acasă complet sănătos”.

În următoarele trei zile, arhiepiscopul Lazăr a liturghisit de trei ori. Miercuri,

20 martie 1996, moaştele au fost strămutate în catedrala Sfintei Treimi. Astfel, după 35 de ani, arhiepiscopul s-a întors în biserica lui, unde a slujit şi predicat vreme de 15 ani. Acum nu mai predică din gură. Prezenţa moaştelor sale, mireasma pe care o răspândesc şi minunile sunt cea mai mare predică. La strămutarea moaştelor au participat aproape 40.000 de oameni.

La 24-25 mai 1996, când a fost declarat oficial sfânt, s-au făcut mari praznice. Au fost prezenţi mitropolitul Kievului, Vladimir, mulţi arhierei şi preoţi, membri ai guvernului şi mulţime de lume. Pomenirea lui s-a stabilit să se facă pe 11 iunie, comemorarea adormirii sale. Astfel, încă un sfânt s-a adăugat şiragului marilor doctori sfinţi şi tămăduitori, precum Sfântul Evanghelist Luca, Sfinţii Cosma şi Damian, Pantelimon şi Ermolae, Samson şi Diomid, Taleleu şi Trifon, Mochie şi Anichit...

În acelaşi an, s-a luat decizia de a se întruni anual la Simferopol Consiliul Medicilor Ortodocşi, în cinstea Sfântului Luca.

La 8 mai 1998, în satul Kaţiveli, în capătul de sud al Crimeii, cu binecuvântarea arhiepiscopului Lazăr, a fost aşezată piatra de temelie a bisericii afierosite Sfântului Luca. Va fi prima biserică ridicată întru pomenirea lui.

Pelerinaj la Simferopol

Aşa cum am menţionat, împreună cu un mic grup de tineri de la Centrul Tineretului din Mitropolia Tebei şi Levadiei, am vizitat Crimeea pentru a doua oară în luna mai 1998. Călătoria pe via Budapesta-Kiev, cu avioane foarte vechi şi mijloace de transport mizerabile, a avut nenumărate peripeţii şi chinuri. La Simferopol, nenumăraţi oameni ne-au ajutat. Ministrul grec al guvernului local, Nicolae Soumoulidis, ne-a oferit un automobil cu şofer pentru deplasările noastre, iar un băiat de origine greacă, Maxim, student în filologie elenă, s-a oferit să ne fie ghid. Simferopol, capitala Crimeii, este un oraş mare, cu 500.000 de locuitori, în care semnele sărăciei sunt vădite. În punctul central al oraşului am întâlnit frumoasa statuie din bronz a arhiepiscopului Luca. Ceremonia de dezvelire a acesteia s-a făcut în anul 1997. La soclul ei se pot vedea zilnic oameni simpli care depun flori, expresie a dragostei lor pentru păstorul neuitat.

Maxim ne-a condus la Arhiepiscopie, unde l-am vizitat pe arhiepiscopul Lazăr. Acesta este foarte blând şi s-a entuziasmat când a auzit că viaţa arhiepiscopului Luca va fi publicată şi în Grecia. Printre altele ne-a spus:

„Viaţa Sfântului Luca sigur îi va mişca pe mulţi. A fost cu adevărat mare, şi ca păstor şi ca om de ştiinţă. O inimă mare, un suflet nobil. A trăit în momente foarte grele ale bisericii noastre şi a dovedit cu viaţa lui că un om de ştiinţă poate să fie şi adânc credincios...”.

Lângă Arhiepiscopie se află biserica Sfintei Treimi, construită de grecii din Crimeea. Am urcat treptele, am intrat în biserică, şi cu emoţie am zărit în partea dreaptă, în faţa altarului, racla cu moaştele Sfântului Luca. O mulţime de oameni, având-l în frunte pe părintele Leonid, cântau paraclisul. La urmă, părintele Leonid ne-a deschis racla şi ne-am închinat. Tot el ne-a vorbit despre sfântul lui drag, iar oamenii simpli s-au

apropiat de noi şi au început unul după altul să ne vorbească despre viaţa şi minunile lui.

Scriitorul vieţii sale, ierodiaconul Vasile Marusiak, ne-a condus în apartamentul arhiepiscopului, foarte aproape de biserică. Întreaga clădire se reconstruieşte şi va deveni reşedinţa Arhiepiscopiei. Am intrat în cele două camere în care a trăit Sfântul Luca, unde vindeca durerea oamenilor şi unde şi-a dat ultima răsuflare!

Apoi am urmat drumul înmormântării. Ne-am lăsat fantezia să zboare cu câteva decenii în urmă. Bulevardul Kirov, astăzi foarte aglomerat şi gălăgios. La capătul lui, mai la înălţime, se află cimitirul. Am urcat încet-încet treptele. Alături, o imensă unitate militară. Părintele paroh Vaslav şi paracliserul Victor ne-au spus că cimitirul se întindea mult mai încolo. L-au distrus puţin după 1961. Au vrut să-l distrugă de tot, şi biserica Tuturor Sfinţilor. Ceva i-a oprit. Foarte aproape de margine se găseşte mormântul Sfântului Luca. Exact în spate, mormântul episcopului Guria şi al arhimandritului Tihon. Ne-am închinat cu emoţie.

În ziua următoare, arhiepiscopul Lazăr ne-a făcut o surpriză plăcută. Ne-a invitat la slujba acatistului Sfântului Luca, pe care o săvârşeşte chiar el, în fiecare dimineaţă la ora şapte. Ne-am dus. A fost o slujbă emoţionantă. La final, arhiepiscopul Lazăr le-a vorbit oamenilor aflaţi în biserică despre închinătorii greci. Şi pe urmă ne-a chemat lângă el. Un preot a adus, pe un mic disc, un plic. Conţinea un mic fragment din moaştele Sfântului Luca, pe care arhiepiscopul ni-l dăruia. Emoţia şi bucuria noastră nu puteau fi descrise. În aceeaşi seară ierodiaconul Vasile ne-a oferit mult material fotografic şi ne-a dăruit două bucăţi din rasa şi veşmintele Sfântului Luca.

Pelerinajul s-a repetat de alte trei ori, cu grupuri mai mari de închinători şi avându-l în frunte pe Înalt Prea Sfinţitul mitropolit al Tebei şi Levadiei, Ieronim. Primele două au coincis cu sărbătoarea Sfântului Luca, pe 11 iunie. A fost o experienţă inedită pentru noi toţi. Racla cu moaştele Sfântului Luca, împodobită cu flori, se afla în centrul bisericii. O mireasmă nespusă se întindea de jur-împrejurul raclei. La îndelungatele slujbe

şi la Sfânta Liturghie au luat parte Prea Sfinţitul arhiepiscop Lazăr şi aproape o sută de preoţi din Crimeea. Dar nu numai prezenţa preoţilor era impresionantă, ci şi participarea medicilor. Aproape 200 de medici şi studenţi ai Şcolii de Medicină din Simferopol, împreună cu profesorul lor şi cu personalul sanitar, îmbrăcaţi în uniformele albe, înconjurau moaştele Sfântului şi participau cu deosebită emoţie la strălucitoarea lui sărbătorire. După sfârşitul Sfintei Liturghii, sfintele moaşte au fost duse în procesiune în jurul bisericii. Credincioşii făuriseră un covor multicolor de flori în jurul bisericii şi nu conteneau să presare pe raclă petale de trandafir.

În după-amiaza aceleiaşi zile, păstorul Crimeii ne-a dăruit încă o bucurie. Ne-a spus că în timpul scoaterii din mormânt a sfintelor moaşte, în martie 1996, paradoxal, în vreme ce tot trupul s-a dezintegrat, unele organe interne nu s-au supus legilor stricăciunii. Printre ele şi inima lui! O inimă care s-a topit de prea multă iubire pentru Dumnezeu şi om, nu s-a putut topi de stricăciunea naturală. Se pare că şi natura a respectat această inimă plină de dragoste adevărată.

Parohul bisericii, la porunca arhiepiscopului, a deschis racla şi ne-a dăruit un fragment din inima Sfântului.

Cu această comoară nepreţuită ne-am întors în Grecia. Sfântul Luca a venit în pământul în care alţi doi sfinţi cu numele Luca, evanghelistul doctor şi Sfântul Luca Stiriul, au trăit şi şi-au lăsat urmele. Moaştele Sfântului arhiereu Luca se găsesc în mănăstirea Sagmata, într-un chivot special, pentru a-i sfinţi pe credincioşi şi pe cei care aleargă la harul său.

La 5 octombrie 2001, a fost organizat încă un pelerinaj, de către biserica Izvorul Tămăduirii din Peania. La iniţiativa şi cu cheltuiala preoţilor şi enoriaşilor a fost construită o raclă minunată de argint care a fost transportată la Simferopol şi dăruită bisericii Sfânta Treime pentru aşezarea moaştelor Sfântului. Clipele trăite de toţi închinătorii, împreună cu credincioşii din Simferopol, au fost de nedescris. Cu câteva zile

mai înainte, Sfântul Luca făcuse încă o bucurie mare pământului Crimeii. Pe 14/27 septembrie, sărbătoarea Înălţării Sfintei Cruci, în ceasul litaniei Sfintei Cruci, la biserica Sfântului Acoperământ din Sevastopol a început să izvorască mir din icoana Sfântului Luca, aflată în locul de închinăciune din biserică. Izvorârea mirului a continuat în toate acele zile şi pelerinii din Grecia au avut ocazia să se închine şi să se bucure de această deosebită binecuvântare a Sfântului.

În loc de epilog

Timpul *distrugător* este un al doilea mormânt pentru oamenii simpli. Face să dispară urmele şi impune uitarea, însă cu sfinţii nu se întâmplă la fel. Pentru ei, timpul are efect invers. Nu numai că nu le face urmele să dispară, dar le vădeşte şi mai intens. Nu numai că nu impune uitarea, dar dă o dimensiune supratemporală prezenţei lor. Întrucât sfinţenia, după cuvântul nemincinos al Domnului, rămâne în veac (1 Ioan 2, 17). Şi făuresc zvâcniri în inimi noi. Nasc emoţii, cucernicie, dorinţă de cugetare. Astfel de sentimente le trăieşte cineva citind vieţile sfinţilor. Şi se minunează de dragostea înflăcărată pe care o nutresc pentru Iisus Hristos şi aproapele. O dragoste nu sentimentală, ci autentică şi adevărată, care implică un mare preţ personal. Căci, pentru ca această dragoste să se menţină, e nevoie de luptă dură, trecând prin greutăţi îngrozitoare, fie că ele se numesc mucenicie, încercare, războiul demonilor, etc.

Să-mi îngăduie cititorul ca în loc de epilog să adaug o mărturisire personală.

Scriind despre viaţa şi trăirea acestui sfânt contemporan, arhiepiscopul şi doctorul Luca, deseori m-am minunat, m-am cutremurat şi mi-am pus întrebări. Mi-am reamintit drumul vieţii mele. Am dat timpul înapoi, atunci când împreună cu alţi fraţi, prieteni, colegi, ne făuream vise şi aspiraţii în dorinţa de a ne afierosi lui Dumnezeu. Ne spuneau atunci părinţii duhovnici mai mari, mai înţelepţi şi mai experimentaţi: „Cel mai mare pericol pentru clerici şi monahi este rutina, trândăvia şi nepăsarea. La început, preotul se teme de Dumnezeu. Mai târziu Dumnezeu Se teme de preot...!”. Iar când am fost hirotonit, un preot prieten mi-a urat: „Îţi doresc să ţii minte mereu evlavia primei tale Liturghii”. Atunci nu pricepeam sensul acestor fraze. O dată cu trecerea anilor am început să înţeleg. Cât de departe este această prima iubire, primă evlavie, cât de departe sunt primele aspiraţii şi vise tinereşti.

Am împărtăşit frământările mele altor fraţi, nu numai preoţi şi monahi, dar şi medici, cadre didactice etc., care au avut acelaşi început, care aspirau la un drum în care să-L slujească pe Dumnezeu şi pe om. Aveau şi ei cam aceleaşi sentimente şi probleme. Am început, mărturisesc ei, cu aspiraţii nobile şi încet-încet acestea s-au pierdut. În locul lor au venit indiferenţa, dezgustul profesional, interesul personal. Şi, după fraza dezarmantă a unui frate preot şi medic, „visul a devenit coşmar”. Egocentrismul şi trândăvia ne-au condus la o deviere catastrofală. „Am deviat de pe calea adevărului şi de la călăuzirea sfinţilor şi am apucat calea proprie, după voile noastre cele viclene”. [Avva Zosima, *Marele Pateric*, Editura Mănăstirii Naşterea Maicii Domnului, Panorama Thesalonic, 1994, vol. I, pag. 180]

Îmi spunea un mare ascet contemporan - părinte aghiorit cu mult discernământ: „Când începem (calea afierosirii), avem râvnă atât de înaltă, cât Athonul. Dacă ne nevoim, la urmă va rămâne cât o alună!” (şi vai de cel care începe de la alună... Atunci ce va rămâne la urmă?)

Ceea ce admir la sfinţii noştri este că au menţinut şi au sporit această râvnă. S-

au nevoit greu pentru a nu o pierde.

Uitarea şi trândăvia sunt cele mai rele curse în viaţa duhovnicească. Tocmai de aceea trezvia, privegherea reprezintă prima treaptă. Nu este întâmplător de câte ori şi cu câtă stăruinţă a strigat Hristos ucenicilor Lui: Privegheaţi! (Marcu 13, 37). Nici faptul că trezvia este prima pentru care se roagă preotul imediat după preschimbarea sfintelor daruri nu este întâmplător. „Pentru ca să fie celor ce se vor împărtăşi, spre trezirea sufletului...” [Rugăciunea pomenirii - Sfânta Liturghie a lui Ioan Hrisostom (Gură de Aur)]

Viaţa unui sfânt nu este un frumos roman literar. Este mai cu seamă un strigăt deşteptător. Pentru toţi. Clerici şi laici, indiferent de vârsta, clasa socială, profesia şi locul ocupat în societate. O trâmbiţare de deşteptare, ca să nu fim aflaţi făcând şi dormitând, ci priveghind şi sculaţi întru lucrarea poruncilor Lui. [Rugăciunea miezonopticii a Sfântului Vasile cel Mare]. Este o aducereaminte că Domnul este aproape (Filipeni 4, 5) şi de aceea „să lepădăm lenea departe de la noi şi să întâmpinăm pe Hristos, Mirele Cel fără de moarte, cu făclii luminoase şi cu cântări...” [Troparul, cântarea a 8-a a canonului din Marţea Mare]

Tropar şi Condac spre cinstea sfântului părinte al nostru Luca, arhiepiscopul Simferopolului şi Crimeii, doctorul. Alcătuite de protoiereul Vasile Thermos – pedopsihiatru.

Tropar, glasul 3. Dumnezeiescului crez.

Nou sfânt al Mângâietorului, te-a arătat pe tine, Luca, harul, în vremuri de prigoană şi necazuri; căci bolile ca un doctor le-ai tămăduit, şi sufletele ca un păstor le-ai călăuzit; părinte cinstite, pildă a mirenilor şi călugărilor, roagă-te să se mântuiască sufletele noastre.

Condac, glasul 4, Arătatu-te-ai astăzi.

Arătatu-te-ai soare nopţii celei adânci a prigoanei, fericite, pentru aceea şi mângâierea înţelegătoare de la Dumnezeu o ai revărsat celor înviforaţi, Luca întru tot cinstite.

Acatistul Sfântului Luca al Crimeii, Făcătorul de minuni

Troparul Sf. Ierarh Luca, glasul al III-lea:

„Nou sfânt al Mângâietorului te-a arătat pe tine, Luca, harul, în vremuri de necazuri şi prigoană, că bolile ca un doctor le-ai tămăduit şi sufletele ca un păstor le-ai călăuzit, Părinte cinstite, pildă a călugărilor şi a mirenilor, roagă-te să se mântuiască sufletele noastre”.

Condac 1

Veniţi, iubitorilor de sfinţi, cu căldură să lăudăm pe păstorul cel de Dumnezeu luminat al Simferopolei şi doctorul prea-ales: că în Rusia vieţuind ca un înger, numele cel dumnezeiesc al lui Hristos a mărturisit, pentru care strigăm: Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Icos 1

Înger te-ai arătat, Părinte, în vremurile din urmă, între oamenii necăjiţi: că viaţă îndumnezeită ducând pe pământ, Ierarhe Luca, dreptar te-ai făcut cu adevărat clerului şi mirenilor, pentru care strigăm ţie unele ca acestea:

Bucură-te, cel cu care se laudă toată Rusia;
Bucură-te, vas al cucerniciei;

Bucură-te, dreptar al păstoririi oamenilor;

Bucură-te, că pe Hristos bărbăteşte L-ai mărturisit;

Bucură-te, că vindeci neputinţele muritorilor;

Bucură-te, că legiuita căsnicie ai iubit;

Bucură-te, că odraslele ţi le-ai luminat;

Bucură-te, laudă sfinţită a credincioşilor;

Bucură-te, podoabă a cinstiţilor episcopi;

Bucură-te, carte a cereştilor obiceiuri;

Bucură-te, comoară de vindecări;

Bucură-te, izvor de binecuvântări;

Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 2

Moaştele sfinţilor din Kiev văzând, desfătările lumeşti ai urât, şi către stadia credinţei îndreptându-te, Sfinte Luca, neabătut, cu bucurie strigai, prealăudate, cântarea îngerească: Aliluia!

Icos 2

Amândouă cunoaşterile având, pe cea lumească şi pe cea dumnezeiască, întunericul celor fără de Dumnezeu ai risipit, şi cu meşteşugul doctorilor îndeletnicindu-te, Sfinte Luca, cu ajutorul harului în nenumărate rânduri ai vindecat neputinţele muritorilor, drept care strigăm ţie unele ca acestea:

Bucură-te, scularea celor ce pătimesc;

Bucură-te, îmbărbătarea celor ce se tânguiesc;

Bucură-te, încetarea durerilor anevoie de vindecat;

Bucură-te, ridicarea oamenilor bolnavi;

Bucură-te, întărirea neclintită a celor cu frică de Dumnezeu;

Bucură-te, turn neclătinat al binecredincioşilor creştini;

Bucură-te, al doctorilor călăuzitor;

Bucură-te, cel ce înaripezi inimile celor nedreptăţiţi;

Bucură-te, cel ce rosteşti cuvintele înţelepciunii;

Bucură-te, cel ce închizi gurile celor fără de Dumnezeu;

Bucură-te, lăudător al Maicii Domnului;

Bucură-te, cela ce dobori pe vrăjmaşii ei;

Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 3

Slava celor trecătoare şi nestatornice urând, ai îndrăgit nectarul înţelepciunii şi - ca o albină iubitoare de osteneală - ai cules, Sfinte Părinte Luca, mierea cunoştinţei dumnezeieşti, preacinstite, lui Hristos, Domnului tău, cântând: Aliluia!

Icos 3

Dumnezeiască râvnă câştigând în sine-ţi, cele mai bune ai voit să cunoşti: că pe Hristos îndrăgind din toată inima, Sfinte Luca, de Dumnezeu cinstite, har de sus ai primit, care insuflă pe toţi să strige ţie:

Bucură-te, prietenul adevărului;

Bucură-te, sfeşnicul cuviinţei dumnezeieşti;

Bucură-te, dreptarul cel întocmai al ştiinţei tămăduirii;
Bucură-te, următor al doctorilor fără de arginţi;
Bucură-te, viţă cu multă roadă a viei lui Hristos;
Bucură-te, carte cu multe foi a înţelepciunii;
Bucură-te, că străluceşti ca o nouă stea;
Bucură-te, că vas al harului eşti;
Bucură-te, îndreptător preacinstit al celor căsătoriţi;
Bucură-te, vas al uşurării celor bolnavi;
Bucură-te, întăritor al celor pe nedrept învinuiţi;
Bucură-te, cădere a potrivnicilor lui Dumnezeu;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 4

Cu dumnezeiască râvnă haina preoţiei ai îmbrăcat ca un înger, Sfinte Luca, şi în mijlocul unui neam stricat ai lucrat, de Dumnezeu înţelepţite, poruncile Domnului tău, îndemnând pe cei dimpreună cu tine să cânte pururea cântarea: Aliluia!

Icos 4

Auzit-ai glasul Domnului poruncind să ne ducem crucea cu bucurie: pentru aceasta toate necazurile, temniţele şi chinurile ai răbdat, Sfinte Luca, întărind turma ta, care cântă ţie cu veselie:

Bucură-te, urmaş al Apostolilor;
Bucură-te, slujitor al suferinzilor;

Bucură-te, chirurg al bolilor trupului;
Bucură-te, tămăduitor al bolilor duhului;
Bucură-te, dimineaţă prealuminată a vieţii slobode;
Bucură-te, certare neînduplecată a nedumnezeirii cumplite;
Bucură-te, că fără teamă necazurile ai îndurat;
Bucură-te, că te-ai depărtat cu bună îndrăznire de răutate;
Bucură-te, podoabă a poporului Rusiei;
Bucură-te, cel ce baţi pe amarii demoni;
Bucură-te, cel ce bagi cutremur în făcătorii de rele;
Bucură-te, spaima multor nelegiuiţi;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 5

Nesuferind să fie scoasă icoana Născătoarei de Dumnezeu, ocară ai primit de la cei fără de Dumnezeu: că ai vrut să ai, Sfinte Luca, ajutătoare în meşteşugul tău, puterea ei cea curată şi lui Hristos ai cântat, înţelepte, lauda: Aliluia!

Icos 5

Ierarh al Domnului te-ai arătat, cu dumnezeiască chemare, ca să paşti cetele credincioşilor, şi la tunderea în monahism numele sfântului Luca în chip minunat ai luat, pentru care, veselindu-ne, strigăm ţie din inimă:

Bucură-te, veselia episcopilor;
Bucură-te, cinstea monahilor;

Bucură-te, pildă pentru cei feciorelnici;
Bucură-te, întărire a celor căsătoriţi;
Bucură-te, că ai îmbrăcat haina sfântă;
Bucură-te, că împotrivirile casnicilor tăi nu le-ai luat în seamă;
Bucură-te, cela ce ai săvârşit Jertfa înfricoşătoare;
Bucură-te, cela ce ai dorit Împărăţia Cerurilor;
Bucură-te, dreptar prea-ales al păstorilor;
Bucură-te, turn înalt al credincioşilor din Taşkent;
Bucură-te, fulger care loveşti nebunia necredincioşilor;
Bucură-te, bucuria ortodocşilor;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 6

Ca un leu de puternic, uneltirile necredincioşilor desăvârşit le-ai surpat, Preafericite, şi în trupul tău, ca un rob al lui Dumnezeu, ai purtat rănile lui Hristos şi ai plinit lipsurile necazurilor Lui, strigând: Aliluia!

Icos 6

Neabătut te-ai luptat să păzești Biserica nestricată de vătămarea fraţilor mincinoşi: că tu, ca un episcop al lui Hristos, schismele clericilor ai înlăturat. Pentru aceasta, ortodocşii te cinstesc, Sfinte, strigând:

Bucură-te, limbă a adevărului;
Bucură-te, stricare a necredinţei;

Bucură-te, a clericilor fără de rânduială mustrare;
Bucură-te, îndreptător al sfinţitei preoţimi;
Bucură-te, că înlături fără cruţare necurăţia eresurilor;
Bucură-te, că grabnic ai dat în vileag schisma cea urâtă de Dumnezeu;
Bucură-te, gură a acriviei dogmelor; (acrivie = corectitudine)
Bucura-te, băutura prea-dulce a iconomiei;
Bucură-te, că prin tine a fost biruiţi demonii;
Bucură-te, că de tine s-au veselit îngerii;
Bucură-te, luminător al întregii Biserici;
Bucură-te, izbăvitor al Rusiei din rătăcire;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 7

Singur rămânând în surghiunuri, Sfinte, înălţai lui Hristos cântare, şi sămânţa vieţii, Părinte, ca un înţelept plugar aruncai în suflete, iar secerând belşug de spice, strigai: Aliluia!

Icos 7

Ca pe un nou Ierarh şi doctor dumnezeiesc, vistierie a harului lui Hristos, mărturisitor al dogmelor şi păstor al Crimeii prealăudat, te cinstim cu toţii, Sfinte Luca, strigând întru veselie:

Bucură-te, călăuzitor al Taşkentului;
Bucură-te, hrănitor al celor flămânzi;

Bucură-te, că prin tine a primit sfinţire Siberia;
Bucură-te, că prin tine bărbaţii închişi au primit izbăvire;
Bucură-te, prin multe locuri ale Rusiei ai pribegit;
Bucură-te, că în lanţuri, ca un răufăcător, multe ai pătimit;
Bucură-te, că de tine s-au spăimântat cugetătorii de rele trimişi în taină;
Bucură-te, dumnezeiască linişte a celor osândiţi împreună cu tine;
Bucură-te, că prin tine şi-au căpătat vederea cei orbi;
Bucură-te, că prin tine au fost păziţi pruncii;
Bucură-te, lauda preoţilor cinstiţi;
Bucură-te, cutremur al celor nelegiuiţi;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 8

Ca un străin între străini ai fost socotit, Părinte, viaţă străină petrecând: căci ca un venetic mutându-te dintr-o cetate a Rusiei în alta, Fericite, numele cel mare al lui Hristos l-ai propovăduit cu tărie, strigând: Aliluia!

Icos 8

Socotit-ai sfânta credinţă a lui Hristos, Părinte, bogăţie mai presus de toate bogăţiile, şi ca pe un mărgăritar ai arătat-o credincioşilor, Sfinte. Pentru aceasta, cu dragoste cântăm ţie cântare de mulţumire:

Bucură-te, Arhiereu fără de arginţi;
Bucură-te, împreună-cetăţean al cetelor de sus;

Bucură-te, tovarăş bun în surghiunul amar;
Bucură-te, priceput doctor al bolilor de ochi;
Bucură-te, că ai alungat pe ispititorii cei nevăzuţi;
Bucură-te, vindecarea orbilor;
Bucură-te, că necredincioşii nu te puteau suferi;
Bucură-te, îndreptătorul preotului Martin;
Bucură-te, că ai adus la credinţă ţinuturile din miazănoapte;
Bucură-te, laudă a răbdării întru credinţă;
Bucură-te, cântare de bucurie întru necazuri;
Bucură-te, nimicitorul ereticilor;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 9

Toată cetatea Turuhanskului s-a sculat pentru tine, de Dumnezeu purtătorule, şi te-a cerut: că, aflând de mulţimea faptelor bune şi a vindecărilor săvârşite de tine, slăveau pe Domnul, Cel ce te-a proslăvit pe tine, strigând: Aliluia!

Icos 9

Cuvinte ale cunoştinţei de Dumnezeu, învăţături ale bunei credinţe şi dogme ortodoxe vărsa gura ta, Părinte, şi curgerea neştiinţei, Sfinte Luca, ai oprit-o, luminând pe cei dimpreună cu tine, care strigă unele ca acestea:

Bucură-te, luminătorul celor învăţaţi;
Bucură-te, nimicitorul vrăjmaşilor întunecaţi;

Bucură-te, veselia celor ajutaţi de tine;
Bucură-te, mângâierea slujitorilor lui Hristos;
Bucură-te, pom cu roade multe şi frumoase;
Bucură-te, floare prea-bine înmiresmată a sfinţilor lui Dumnezeu;
Bucură-te, că peste puterile vrăjmaşe călcat-ai cu îndrăzneală;
Bucură-te, că pe cugetătorii de rele în vileag i-ai dat fără teamă;
Bucură-te, semn de biruinţă al învăţăturii dumnezeieşti;
Bucură-te, că prin tine află odihnă cei suferinzi;
Bucură-te, că în surghiun cu bucurie te-ai nevoit;
Bucură-te, că ai împodobit locaşurile sfinte;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 10

Cugetare sănătoasă având, cu bucurie ai suferit tânguirile trupului, Sfinte Ierarhe: că în focul multor ispite ca aurul te-ai luminat, Luca slăvite, şi cu adevărat pildă te-ai făcut nouă, celor care strigăm: Aliluia!

Icos 10

Îngrădit fiind cu lucrările lui Hristos cele sfinte, nebunia necredincioşilor cea de multe feluri ai surpat-o, Luca slăvite, şi pe culmile harului ai suit, minunate lucruri săvârşind pentru poporul ce cântă ţie:

Bucură-te, că ai fost legat pentru Domnul;
Bucură-te, propovăduitorule al mântuirii;

Bucură-te, că ai îmbrăcat haina celor întemniţaţi;
Bucură-te, că în cumplitele închisori ai sălăşluit;
Bucură-te, că ai risipit uneltirile zbirilor; (zbir = oameni duri ai conducerii)
Bucură-te, că ai nimicit cursele dracilor;
Bucură-te, că pe necredincioşi i-ai întors spre cele mai bune;
Bucură-te, că ai însufleţit pe cei osândiţi împreună cu tine;
Bucură-te, al rasei fierbinte apărător; (rasă = haina lungă și neagră a monahilor)
Bucură-te, al multor minuni mijlocitor;
Bucură-te, iubitor al rugăciunii către Hristos;
Bucură-te, al semnelor rele nimicitor;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 11

Către cele de sus înăltându-ţi ochii, mintea şi inima, Sfinte Ierarhe, iar dimpreună cu ele şi mâinile, mila lui Hristos căutai în rătăcirile din surghiun, Fericite, strigând: Aliluia!

Icos 11

Foc - ce a luminat cu razele sale cetatea Simferopole şi toate ţinuturile din jur - te-ai arătat la bătrâneţe, Sfinte Luca, şi ai sfinţit poporul de Dumnezeu iubitor, cela ce a rămas nestrămutat în credinţă şi aduce ţie laude ca acestea:

Bucură-te, dreptar al purtătorilor de rasă;
Bucură-te, că ai fost de un obicei cu Apostolii;

Bucură-te, părtaş al tainelor lui Hristos;
Bucură-te, că ai certat pe clericii nesupuşi;
Bucură-te, pildă însufleţită a cinului sfinţit;
Bucură-te, icoană prea-aleasă a episcopilor binecinstitori;
Bucură-te, că de săraci ca un iubitor de oameni ţi-ai amintit;
Bucură-te, că pe credincioşi i-ai învăţat cele plăcute lui Dumnezeu;
Bucură-te, că eşti vrednic de bune laude;
Bucură-te, că mijloceşti noi semne;
Bucură-te, pildă de arhipăstor bun;
Bucură-te, păstor al poporului iubitor de Hristos;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 12

Har de sus având, la bătrâneţe ai fost luat de pe pământ la cele de sus şi alergarea bine ai săvârşit, cu cetele puterilor înţelegătoare fiind, slăvite Luca, socotit şi dimpreună cu acestea cântând: Aliluia!

Icos 12

Laudă cântând ţie, cu credinţă ne închinăm moaştelor tale, de Dumnezeu purtătorule, că precum un izvor de har tămăduieşti bolile celor ce cinstim vieţuirea ta, pentru care strigăm ţie unele ca acestea:

Bucură-te, bărbat purtător de semne;
Bucură-te, vindecător al rănilor aducătoare de moarte;
Bucură-te, lance nefrântă a doctorilor;

Bucură-te, lăcaş preafrumos al episcopilor;
Bucură-te, sălaş neprihănit al dragostei lui Hristos;
Bucură-te, nume preadulce casnicilor lui Dumnezeu;
Bucură-te, că ai primit cununa ce nu se ofileşte;
Bucură-te, că ai gonit taberele drăceşti;
Bucură-te, alungare a toată răutatea;
Bucură-te, dulce cântare a toată Rusia;
Bucură-te, mângâietor al sfintelor mănăstiri;
Bucură-te, cel ce ne întăreşti şi pe noi, sărmanii;
Bucură-te, Sfinte Luca, vrednicule de minunare!

Condac 13

O, prealăudate Părinte, culme a episcopilor şi rugător pentru toată lumea, nu înceta a mijloci pe lângă Iisus Hristos Dumnezeu ca să ne dăruiască iertare de păcate, încât să strigăm fierbinte: Aliluia! (de 3 ori se citește condacul 13)

RUGĂCIUNE PENTRU BOLNAV

Sfinte Ierarhe mărturisitor, învăţătorule al adevărului şi doctore fără de arginţi, Sfinte Luca, ţie plecăm genunchii sufletului şi ai trupului şi căzând la cinstitele şi tămăduitoarele tale moaşte pe tine te rugăm precum fiii pe tatăl lor: auzi-ne pe noi, păcătoşii, cinstite părinte, şi du rugăciunea noastră la Milostivul şi Iubitorul de oameni Dumnezeu, ca unul care stai înaintea Lui dimpreună cu sfinţii toţi. Credem că ne iubeşti

cu aceeaşi dragoste cu care ai iubit pe fraţii tăi când vieţuiai în această lume.

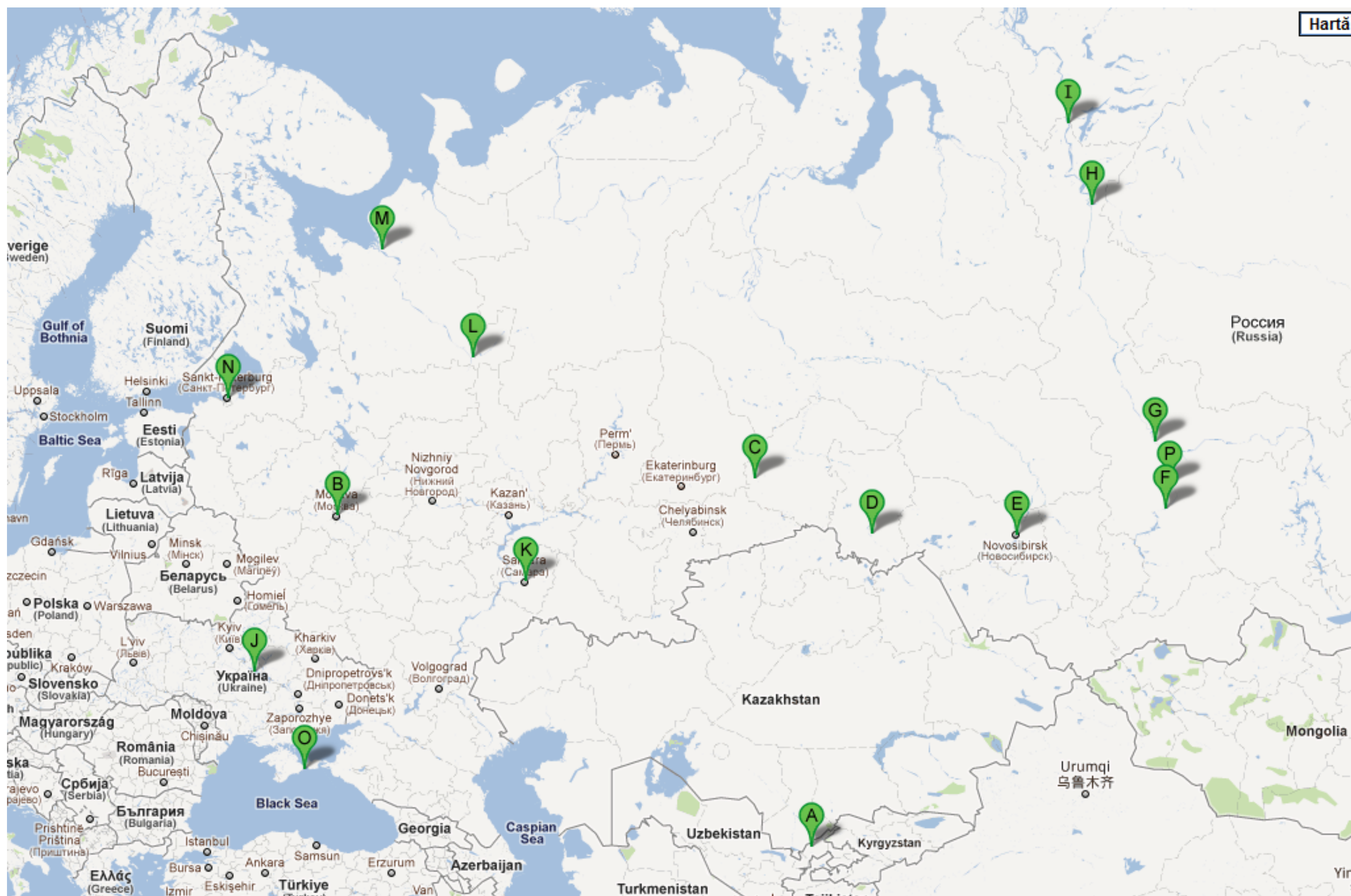
Meşteşugul doctorilor stăpânind, în multe rânduri - cu ajutorul harului - suferinţele celor bolnavi ai vindecat, iar după cinstita ta adormire, Stăpânul tuturor a arătat moaştele tale izvor de tămăduire: că felurite neputinţe se vindecă şi putere se dăruieşte celor ce cu evlavie le sărută şi cer dumnezeiasca ta mijlocire.

Pentru aceasta, ne rugăm cu căldură ţie, care ai primit harul tămăduirilor: pe fratele nostru (numele celui bolnav) cel bolnav şi cumplit înviforat de suferinţă cercetează-l şi vindecă-l de neputinţa ce-l stăpâneşte.

Cu totul cinstite şi preasfinte Părinte Luca, nădejdea celor bolnavi, care zac în patul durerii, nu uita de fratele nostru (numele) şi dăruieşte-i vindecare, iar nouă tuturor cele spre bucurie, ca şi noi dimpreună cu tine să slăvim pe Tatăl şi pe Fiul şi pe Sfântul Duh, o Dumnezeire şi o Împărăţie, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Poze și imagini

Traseul exilului (a se lua în calcul că există situaţii în care Sfântul Luca a făcut drumuri înapoi, de exemplu de la E la F, apoi de la F la E, trasee care nu au putut fi redate grafic pe hartă din cauza suprapunerilor. De asemenea, unele locaţii nu au putut fi reprezentate datorită dispariţiei lor: sate mici și comune vechi).

Harta poate fi accesată la următorul link (deși puteţi întâmpina probleme dacă folosiţi Internet Explorer ori va trebui sa o accesaţi de mai multe ori până se încarcă total): http://goo.gl/f6HSo

Locațiile exilului

A Taşkent, Regiunea Taşkent, Uzbekistan
B Rusia, Moscova
C Rusia, Tyumenskaya oblast', Tiumen
D Rusia, Omskaya oblast'
E Rusia, Novosibirskaya oblast', Novosibirsk
F Russie, Krasnoïarsk
G Rusia, Ţinutul Krasnoiarsk, Eniseysk
H Venäjä, Krasnojarskin aluepiiri, Turuhansk
I Rusia, Ţinutul Krasnoiarsk, Plakhino
J Cherkasy, Cherkas'ka, Ukraine
K Rusia, Samarskaya oblast', Samara
L Rusia, Regiunea Arhanghelsk, Kotlas
M Rusia, Regiunea Arhanghelsk, Arhangelsk
N Rosja, Petersburg
O Teodosia, Крым, Ucrania
P Россия, Красноярский край, Большая Мурт

Adăugați o destinație - Afişați opțiunile

Locaţiile exilului pot fi vizualizate accesând următorul link (cu aceleaşi peripeţii ca şi primul de sus): http://goo.gl/Lc42n

Soția lui - Ana Vasilevna.

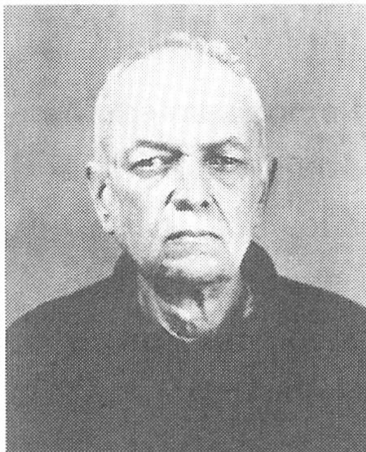

Valentin Voino-Iasenețkii, în jurul anului 1910

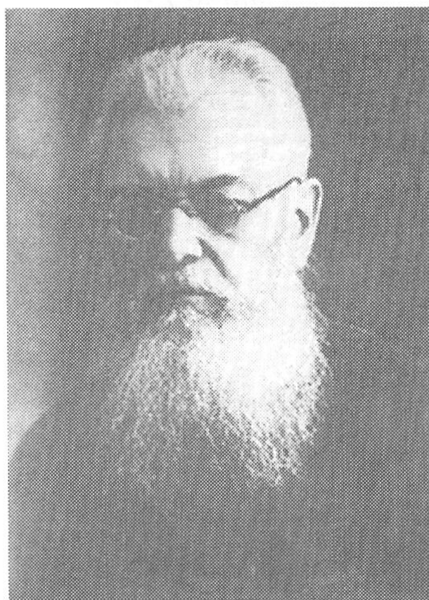
În rândul al treilea, al doilea din dreapta, Valentin Voino-Iasenețkii în drum spre frontul ruso-japonez, 1904

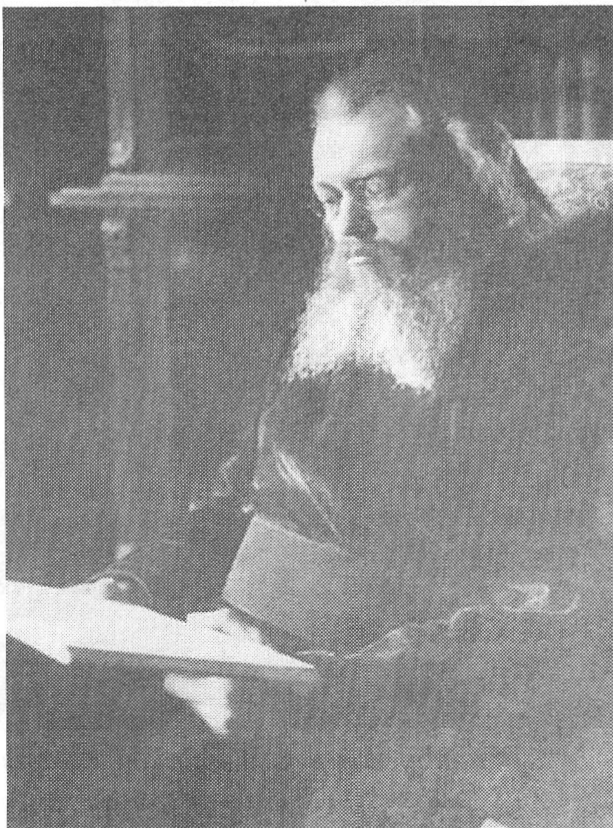

Episcopul Luca. Taşkent, închisoarea NKVD, 1939

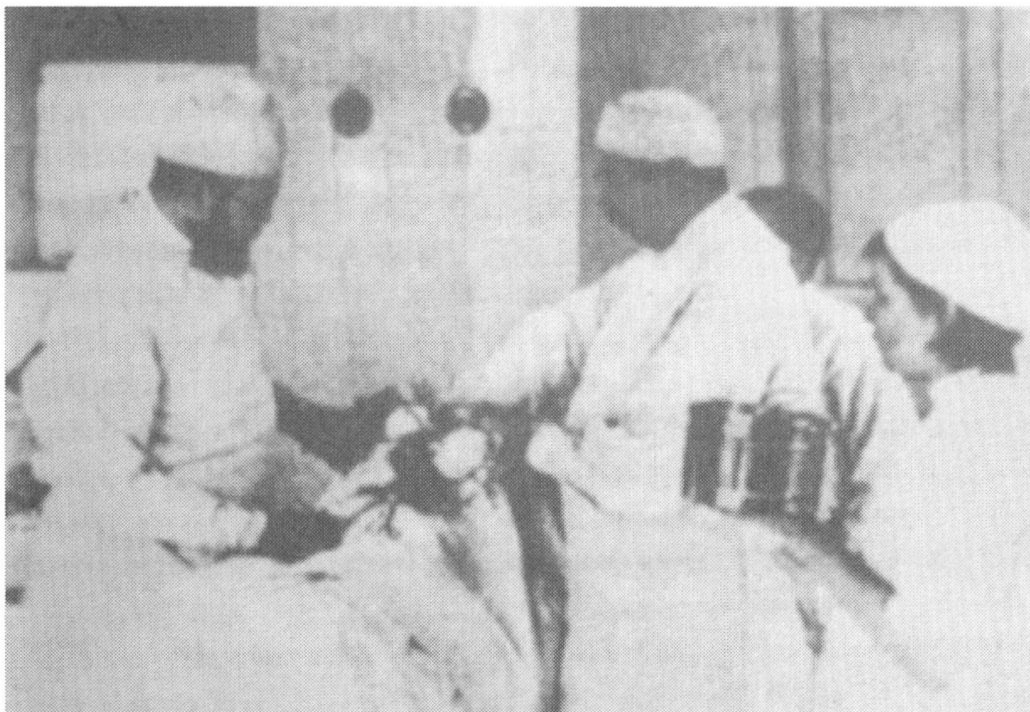

Episcopul Luca, 1923

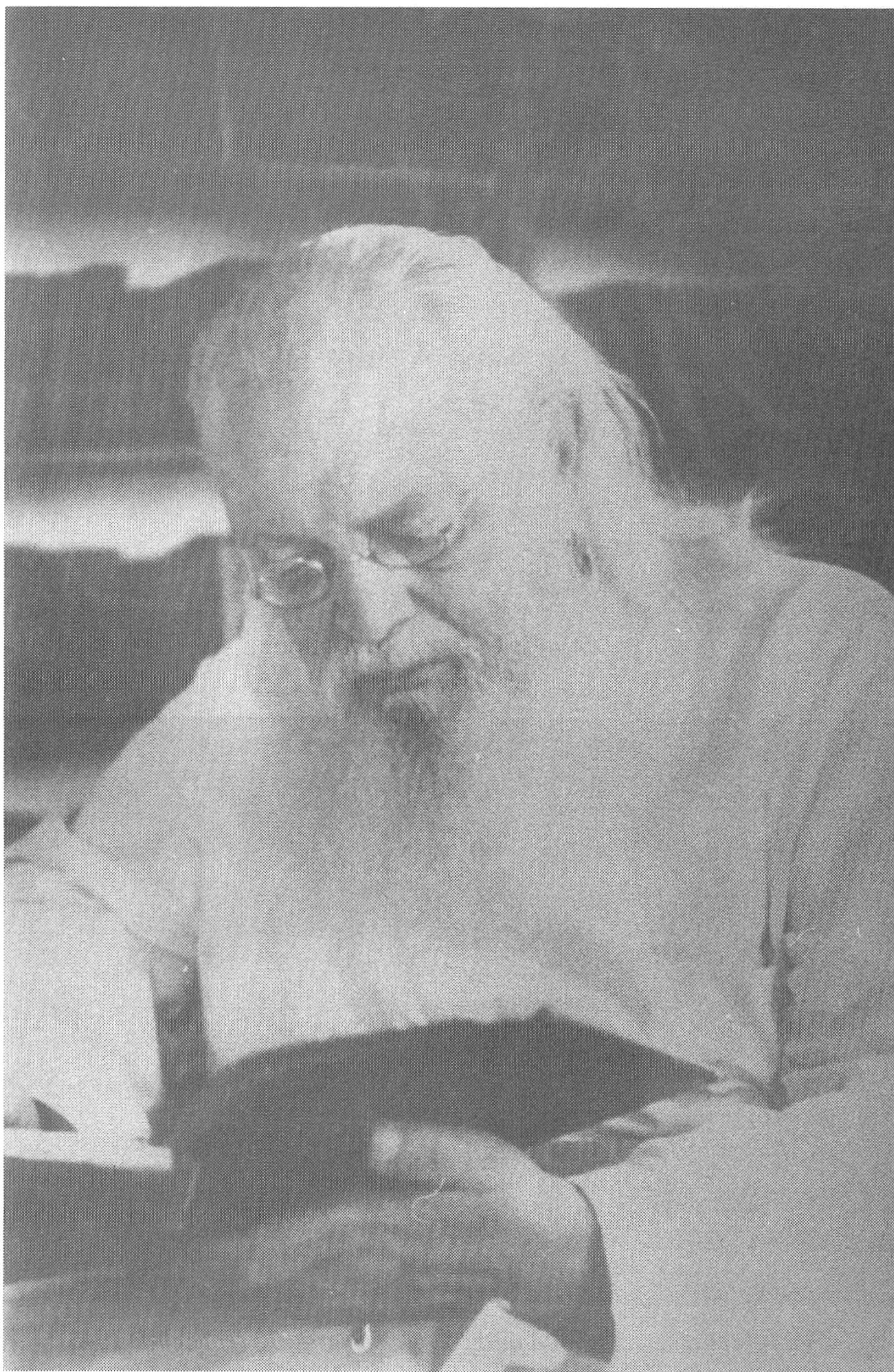
Sfantul Luca preot

Sfântul Luca în sala de operație

Sfântul Luca cu personalul medical, Krasnoiarsk, 15 septembrie 1943

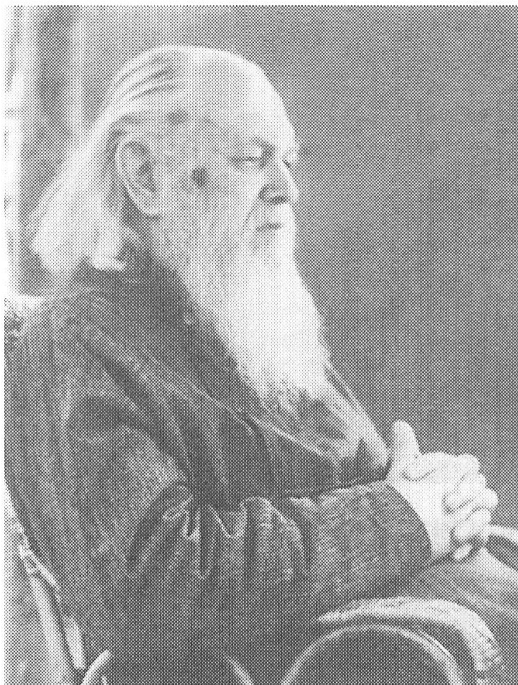
Sfântul Luca citind

Sfântul Luca
în biserică,
Crimeea,
anii '50

Sfântul Luca rugându-se

*Arhiepiscopul Luca al Crimeii
în timpul predicii*

Mormântul Sfântului Luca

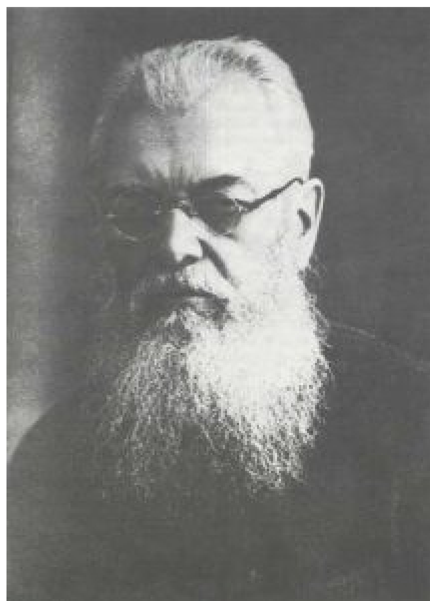
*Racla cu moaştele
Sfântului Luca al Crimeii*

În exil.

La închisoare.

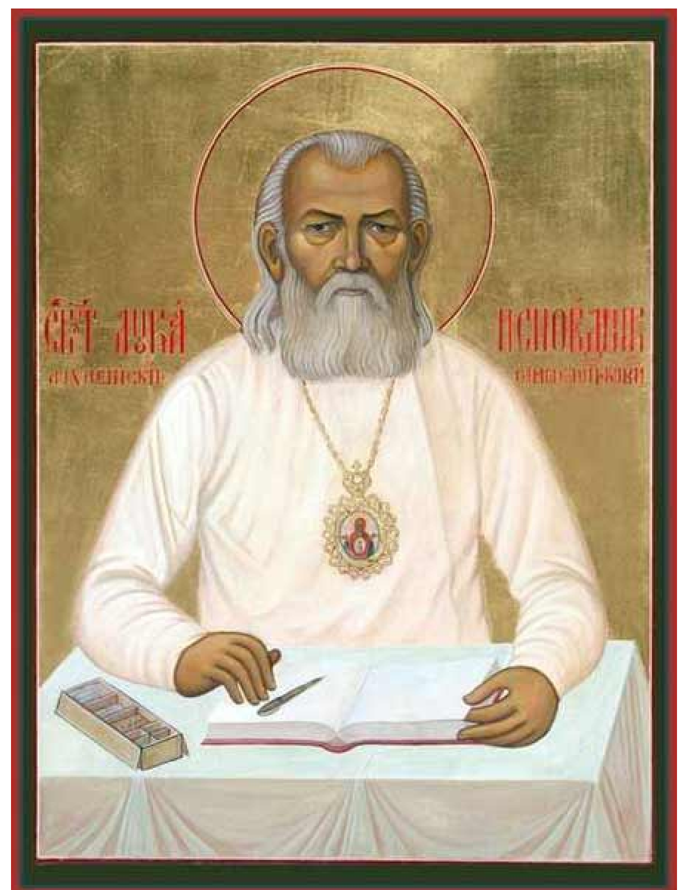
†

Доктору Василию
Александровичу
Башурову
на добрую память
Архиепископ
Лука
12-IV 46.

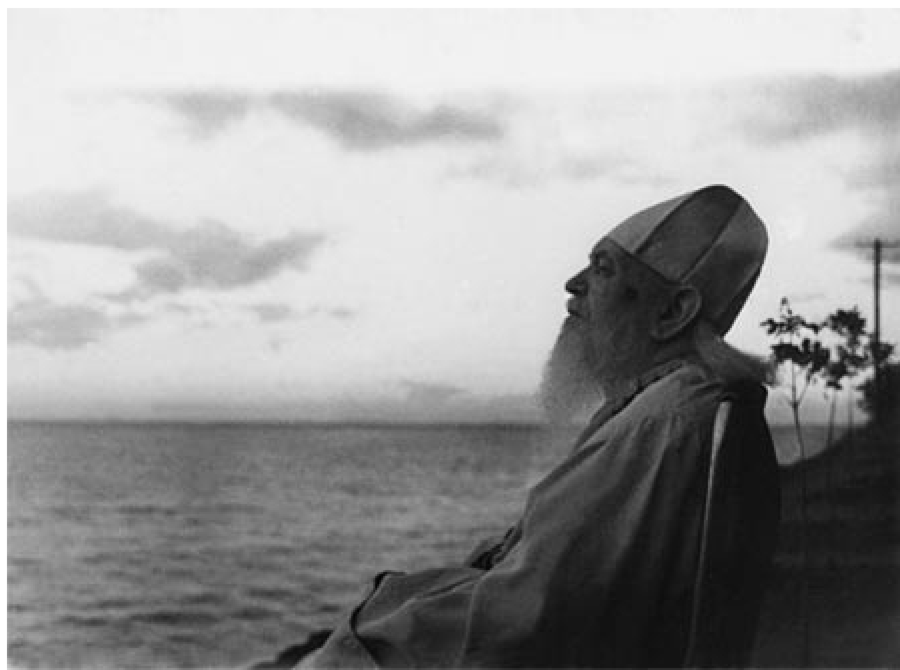

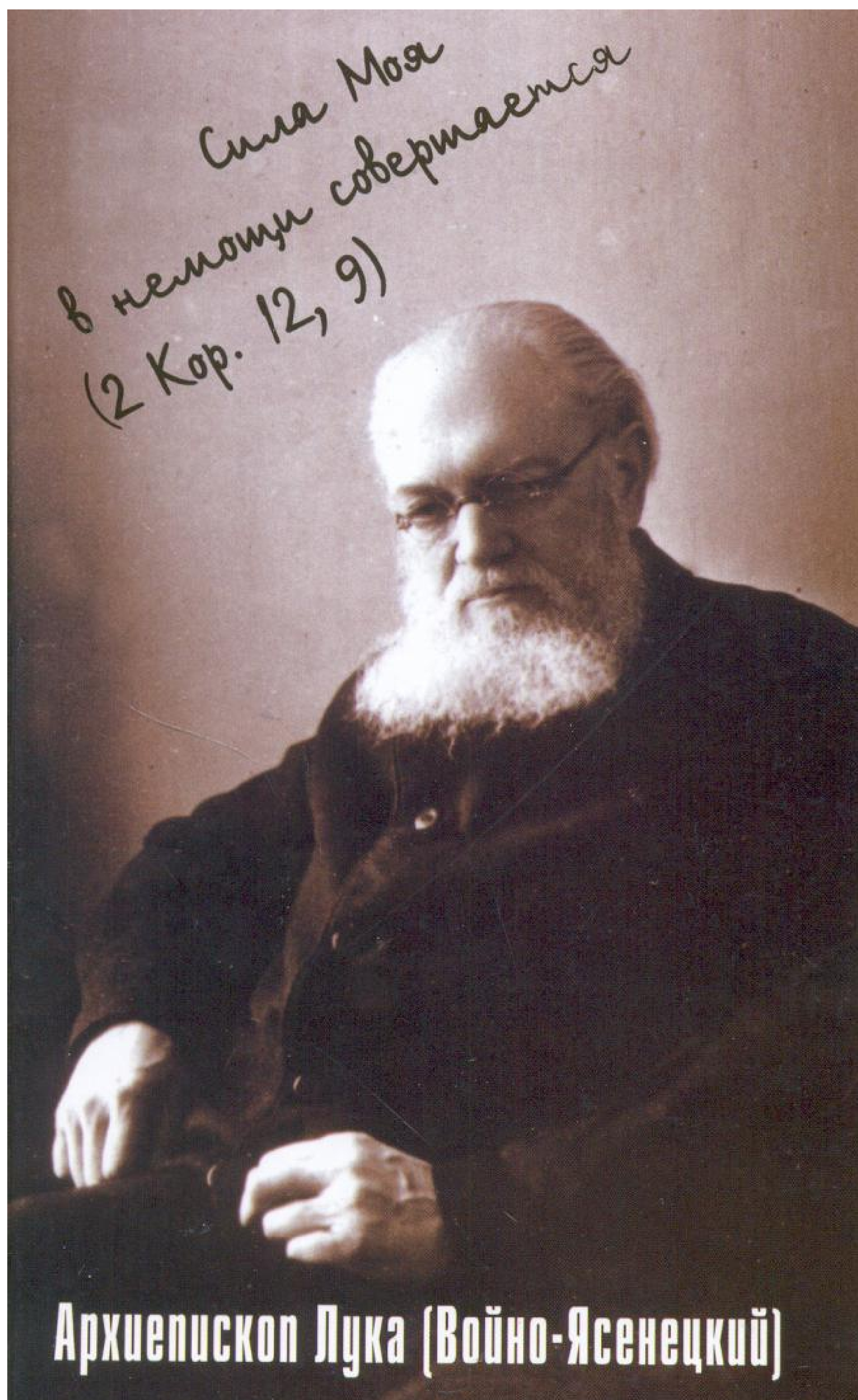

Архиепископ Лука в окружении паствы

Сила Моя
в немощи совершается
(2 Кор. 12, 9)
Архиепископ Лука (Войно-Ясенецкий)

Casa în care a locuit. În prezent, transformată în biserică.

Alte informaţii puteţi găsi aici http://sfantulluca.blogspot.com/